

חידושים על הרמב"ם הלכות ע"ז פרק ג' הלכה ה' העובד וכו' וכוונתו לבזויה וחיי' על שגגתו ע"כ וכתב הכ"מ ז"ל דרבי' מפרש דמתני' לענין קרבן מתנייא דאי למיתה לא אפשר כיון דהוא מוטעה וכו' ולא ראה מ"ש רש"י כמתני' דחייב מיתה והיינו כיון דאתרו בו ודרך עבודתה בכך אפי' מתכוין לבזויה ודאי חייב מיתה ופשט דברי רבי' מורים כך דכתב הואיל ועבודתה בכך חייב ומביא קרבן על שגגתו ולא כתב חייב להביא קרבן על שגגתו ועוד לא דמיא להך דר"מ דהתם לא נתכוון לעובדה כלל דהא לא ידע לה כלל מעיקרא וליכא ביה לא חיוב מיתה ולא חיוב חטאת אלא איסורא אבל רבינו כתב העובד פעור בביזוי וכו'.

משמע דנתכוון לעובדה ונתכוון לבזותה והכי משמע מגמ' דקאמ' על מתניתי דקתני הפוער וכו' ואע"ג דמתכוין לבזות' והיינו דמשמ' לזה דמתני' לענין מיתה מתניא דקאי על אלו הנסקלים והחשיב נמי הפוער וכו' וכן כתבו התוס' יע"ש. אך ראיתי למהרש"א ז"ל שם כתב דהך דר"מ חייב חטאת והביא ראיה מדברי מרן ז"ל ע"ש וליתא אלא האמת במ"ש דאם אינו מתכוין לעובדה כלל אלא לבזויה לית ביה חיוב חטאת כלל אלא איסורא בעלמא הוא דאיכא ונ"ל ראיה לזה מהא דאמרינן בגמ' שם גבי פלוגתא דאביי ורבא בעובד מאהבה ומייתי אביי ראיה מהך דכהן משיח דקתני חייב חטאת על שגגת המעש' וקאמ' אי לא קיבלו עליה באלוה לאו בלום הוא ומאי קושיא: דהא ר"מ נמי אע"ג דלא ידע לה כלל א"ה חייב חטאת ביון דדרך עבודתה בכך ה"נ הך אנדרטא כיון דהויא ע"ז שמשתחזים לה לעובדה הוייא לה דרך עבודתה בכך וא"כ כיון דהשתחזיה לה אף שכוונתו לכבוד המלך ודאי חייב חטאת וכל שכן הוא מהך דר"מ גם לשיטתו דמפר' דעת התוס' דמיירי לענין מיתה אבל לגבי חטאת לא בעינן עובד ואפי' רבא מודה א"ב מאי מקש' אביי לרב' מחיוב חטאת אלא ודאי כמ"ש ועיין להרמ"ה ז"ל כשי' לסנהדרין יע"ש ודוק.

פרק ד' הלכה ב' או דהודחו מאליהן עיין כמרן שיש ט"ס בדבריו וראיתי להמגיה בספר מש"ל שרצה להוכיח מהא דאמרי' בפרק ד"מ דניסת מפי עצמו וכו' יע"ש. ולע"ד אינו ענין לכאן דהכא מיירי אף דעבדו ע"ז א"ה כיון דאין אדוקים בה אינם נידונים כמרוכים אלא כיחידים אבל התם מיירי באמירה לחודה לא מחייב ביון דמימלך ולא עבד אבל אי עבד.

מחייב ולא אמרינן אינו אדוק וכו' דטעם זה אינו מוזכר שם כלל והעיקר כמ"ש הד' מש"ל ז"ל ועיין במה שהקשה הל"מ ובמה שתי' ועוד נ"ל דכיון דדיינינן ביחידים דבעי עדים והתראה לכל אחד אפשר שלא ימותו כלל דלא נמצא להם עדים והתראה אבל אי דיינינן להו במרובין אף להך דלא נמצא ליה עדים והתרא' מקיול בהדיהו כמ"ש הל"מ לקמן.

הלכה ד' כדי שלא יכנסו וכו' עיין מ"ש מרן ומ"ש הרב מ"ק ז"ל וכנראה דנעלם מעיניו ברייתא בפרק חלק דשם נאמר בהדיא מקרבך ולא מן הספר ובוראי משום דשקולים הם ויבואו שניהם. הלכה ה' ומתריין בכל אחד ואחד וכו' עיין מ"ש ז' הל"מ דמ"ש ומ"ש בגמ' לומר וכו' הוא קאי על מ"ש בגמ' לומר שצריכין עדים והתראה והתם מיירי במרובין דאקרא קאי ולכך תי' דמיירי על המדיחין כפי' רש"י אבל ודאי על המתני' לא

קשה כלל דמיירי בהדיא ביחידים וכמ"ש הכ"מ ועיין כמ"ק ז"ל דלא דק בזה וגירס' מוטעית נזדמנ' לו כדברי הל"מ.

אבל קש' כמו שהק' המ"ק ועוד קש"ל מהא דאמרי' בפ' ד' מיתות דס"א ע"ב אחד יחיד הניסת וכו' מכלל רבים להחמיר על גופם זכו' וקאמר התם בגמ' מכלל דשאר דברים בי הדדי נינהו ואי בדברי הל"מ מאי מק' הגמ' הא ע"כ איכא בינייהו להתראה ועדים דלא בעו ואפשר ביון דאיכא שם התרא' כמ"ש הכ"מ ז"ל אינם מחולקים מקרי והיינו טעמא דלא קאמר במתניתין נמי זה חומר במרובים וכו' וק"ל.

פרק ה' הלכה י"א ואינו לוקה אלא הנודר בשמו ומקיים בשמו וכו' ועיין בהשגות הראב"ד ז"ל ועיין להרב כ"מ ז"ל שתי' לזה יעו"ש ועיין להרב מ"ק ז"ל שלא ראה דברי התוס' ז"ל בפרק ד"מ ולכך הקשה מה שהק' יע"ש.

ונלע"ד דדברי הרב כ"מ מוכרחין דהא מוכרח דמאי דפלגינהו תנא הוא לומר דחד מינייהו לקי ואם כן ודאי פ' דמתני' הוא מוכרח לומר הנודר ומקיים לקי משום דס"ל כר"י ולר"י דס"ל משו' הגלילי דכל ל"ת שאין ב"מ אין לוקין עליו והא הוא דאמר הלכה כסתם משנה אלא ודאי דוקא הכא משום חומר ע"ז.

וראיתי להרב ל"מ שכתב דרבי' איירי שנשבע שיאכל ואכל ויש בה מעש' וכו' ותמה עליו הרב מ"ק ז"ל דבשעת מעשה ליכא איסור וכו' ונ"ל דאפשר איסור שבועה ליתא אלא כשמקיים שבועתו דאז נראה כמודה לע"ז אבל אם נשבע בשמו ולא קיים השבועה אדרבה נראה דלאו ממש הוא לגביה. וא"כ האיסור אינו כי אם בשעת מעשה.

פרק ו' העושה אוב וכו' עיין בב"מ במ"ש ופלוגתא דר"י ור"ל וידוע דהל' בר"י יע"ש ושיעור דבריו נ"ל דס"ל דכי אמר ר"י הואיל וכו' בלאו א' היינו דוק' אם עשה שתיהן בהעלם אחד אבל אם עשה כל אחד בפני עצמו חייב על שתיהן והיכי חייב על ידעוני אלא ודאי דס"ל דבידעוני אית ביה מעשה אכל ר"ל ס"ל דלית ביה מעשה והא דקאמר ר"י מתני' ר"מ דלא בעי מעשה לדבריו דר"ל קאמר אבל קשה ביון דכתב רבינו קטורת בידעוני א"כ גם לר"ל הוי מעשה דאין לך מעשה גדול מזה וזה ודאי מוסכם כין לר"י בין לר"ל דבידעוני איתביה קטורת דליכא פלוגתא בין ר"י לר"ל בענין המעשה היאך היה תדע דהא דכ' רבינו קטורת באוב הוא לע"ד ממ"ש בגמ' וכמ"ש הרב ל"מ ולכך דקדק בלשונו ולא כתב לשד משום דאם קיטר לשד אף שהוא לחבר חייב משום ע"ז ולכך תירץ רבא בפר' ד"מ אלא במקטר לחבר ולא זכר שד כלל ולא כמו שהובא בפ"א דכריתות וכ"כ הש"ך בי"ד סימן קע"ט ועיין להרב מ"ק שאין דבריו מובנים ומעתה כיון דגם לר"ל ידעוני נמי אית ביה מעשה אמאי לא תני ליה במתני' וכבר תי' הרב ל"מ ז"ל משום דלאו מילתא פסיקת' דאיכא ידעוני בלא מעש' ואפילו מעשה זוטא לית ביה לכך תנא ליה אבל אוב ליכא בלא מעשה וסתמו כפי' דאית ביה מעשה ולכך תני ליה.

במתני' בסתם ומעתה אפשר לומר דרבינו פסק כר"ל ודלא כמרן כ"מ ז"ל ודקדק בלשונו בהלכות שגגות וכתב ידעוני במעשה מה שלא כ"כ באוב משום דס"ל דלא פליגי ר"י ור"ל במציאות המעשה דגם סתם אוב הוא במעשה דהיינו הקטור' ולכך באוב לא כתב במעש' משום דסתמו כפי' אבל בידעוני ביאר וכתב ידעוני במעשה ודלא כמו שהבין

הרפ"ח ז"ל דמ"ש אוב בסתם משום דס"ל דהקשת זרועותיו הוי מעשה וא"כ פסק בר"י ולכך הק' על מ"ש הב"ז לתרץ דרבי' פסק כר"ל דס"ל דחלוקה דמיתה שמה חלוקה מהא דסתם גבי אוב וס"ל הקשת זרועותיו הוי מעשה ולכך וכו' ולפי מ"ש אינו מוכרח ובר מן דין אינו מן התימא דודאי לא פסקינן נגד הכלל דאית לן הלכה כר"י לגבי ר"ל אלא דוקא היכא דאית לן גילוי מהש"ס דס"ל כר"ל ולכך בדינא דמצינו סתמא דגמ' כוותיה פסקינן כוותיה אבל בשאר דינים דלית לן גילוי הדרי' לכללין דהלכ' כר"י לגבי ר"ל ולכך נמי.

פסק רבינו בהשתחותה דחייב משום כפיפת קומתו הוי פר"י. וראיתי למוריני הרב חק נתן בפ"א מס' כריתות שדחה דברי הכ"ז ממאי דפסק בהשתחואה כר"י ולע"ד אינו מוכרח כמ"ש גם ראיתי לו שכתב בדעת רבי' משו' דס"ל דלא אמר ר"י האי כללא אלא לר"מ ולא לרבנן דלדידהו ס"ל חלוקה דמית' הוי חלוקה וכו' דבהכי מתורץ קושיית התוס' בפ' ד' מיתות וכו' יע"ש וכוונתו לומר דהך דאמר ר"י בפרק כלל גדול דשגג בכר' אע"פ שהזיד בלאו דמשמע דחטאו' למיתה קיימי ומיתה מחלקת הוא אליב' דרבנן וכו' ואחר המחילה זה לא יתכן דרבנן דהתם דעליה קאי ר"י הוא ר"מ וכמ"ש התוס' התם יע"ש.

עוד נראה לע"ד דרבי' ז"ל פסק בר"י וכמ"ש מרן ז"ל והא דכ' בהלכות שגגות דאם עשה המ"ג בהעלם אחד חייב מ"ג חטאות הוא משום דרכי' קשיתיה כיון דקי"ל כר' יונתן דוי"ו לחלק א"כ הוי קרא דאל תפנו כאלו אמר או אל הידעונים ולכ"ע משמע להו דאי הוה כתיב או משמע שפיר לחלק וא"כ איך קאמר ר"י הואיל.

ובלאו אחד וכו'. וצ"ל דהך סוגיא אליבא דר' יאשיה אמנם קי"ל כר"י וכדמשמע במציעא דצ"ה דרכא ס"ל כר"י ועיין בתוס' ר"פ או"ב דע"ט ובקמא דל"ד ע"א יע"ש ולכך כתב חייב מ"ג חטאו' כיון דאיכא וא"ו לחלק ואין להקשות דכיון דס"ל לר"י דמשמע נמי שניהם כאחד א"כ איך יתכן לחייבו על כל אחד ואחד דהא גבי אותו ואת בנו לא מצריך או לר"י משום דס"ל וי"ו לחלק ואפי' הכי אם עשה שניהם בבת אחת חייב על כל אחד ואחת ולוקה שמונים והיינו דכיון דאית לן גלוי דאף באחת מהם לוקה גם כשעשה שניהם לא מפטר וכן נמי גבי להרע.

או להיטיב בשבועות דכ"ה דאף דלא כתיב או שמעינן לחלק לר"י מדבתי' וי"ו והתם ודאי אם עשה שניהם בבת אחת דהיינו נשבע להרע שלא לאוכלו ואכלו ונשבע להיטיב לאוכלו ולא אכלו בהעלם אחד חייב שתי חטאות וכמו כן נמי הכא דכיון דאית לן וי"ו לחלק מחייב על שתיהם בהעלם אחד.

אך אמנם נ"ל דזה לא יתכן ולא דמי כלל להתם משום דהכא שתי עניינים נפרדים ולא מהני הוי"ו לחלק אלא לומר דלא תימא פי' דקרא עד שיעשה שניהם אלא אף אם עשה אחד לעצמו אבל לעולם לא אתא החילוק לומר דהלאו קאי לכל אחד ואחד דא"כ לר"י לא שייך לאו שבכללות כלל ביון דאית בהו וי"ו ואתא לחלק אלא ודאי כמ"ש דאף דידיעין מהוי"ו דהוא לחלק מ"מ מקרי לאו שבכללות דהוא כולל דברים הרבה וא"כ הכא דהוא לאו שבכללות לא מחייב תרתי אף לר"י ומה גם דמשמע שניהם כאחד ולכך אין סברא לחייבו תרתי וכמ"ש"ל.

ועוד קשה מ"ש הרמב"ם בספר המצות מצוה ט' דלא הוי לאו שבכללות כיון שחלק בעונש או ידעוני וזה ודאי דלא כר' וכמו שהק' הרמב"ן ז"ל וראיתי להרב מ"א שם שתי' דלא קאמר ר"י אלא לענין לחייבו שתיים בהעלם אחד אבל לענין שתי העלמות ילפי' דלא הוי לאו שבכללות וכו' ולע"ד אין דבריו ברורים דודאי הא בהא תליא ועוד איך מנה אותם לשתי מצות כיון דאם עשאן בהעלם אחת אינו חייב אלא אחת וכמ"ש רבינו בעיק' ט' יע"ש ועוד אפי' הוי לאו שבכללות מחייב תרתי.

בשתי העלמות וכמ"ש רבינו שם מצוה צ"ח יע"ש. וראיתי להרב דינא דחיי לאוין ל"ט שכתב לתרץ דע"כ לא קאמר ר"י דחלוקה דמיתה לא שמה חלוקא הוא לענין חטאת אבל ודאי נימנין לב' כיון דחלוקים כעונש יע"ש שהביא ראייה מלחם וקלי ומקלל אביו זכו' וכתב בסוף דבריו דאיך הרמב"ן לא שת לבו לזה ע"כ.

ולע"ד נראה להוכיח זה ממ"ש התוס' ז"ל במציעא דקט"ו ע"ב דהיכא דאיסור מפורש בקרא אף דהוא לאו אחד לקי על כל אחד ואחד אף בהתראה אחת ואם כן קשה מאי דעתיה דר"י גבי אל תפנו אל האובות לומר כיון דבלאו אחד נאמרו אינו חייב שתיים כיון דמפורשים בקרא ואפשר דוקא התם דכבר ידעינן החילוק מהא דכתבו לעיל שם גבי כולם אבל הכא דלא כתיב חי' אלא במיתה ולכך פליגי וקרא נמי דלא הביא אתנן זונה ומחיר כלב משמע חי' לר' יאשיהו כמ"ש התוס' ז"ל ביבמות בדף נ"ט ע"ב בד"ה שנים יע"ש.

אך מדברי הסמ"ג לאוין שי"ח משמע דאף דלא משמע חי' כיון דמפורשים משמע שפיר חי' אף לר' יאשיהו וכ"ב התוס' בחולין דק"ב דאי כתיב וטרפה משמע שפיר דלקי שתיים כיון דלאו קאי עליהם ומעתה אין צורך למ"ש התוס' ז"ל דיבמות שזכרתי וצ"ע. אך לפי דברי הרב ניחא דוקא הכא לענין חטאת דעל סמיכות דחטאות אלאוין קיימי לפי' עד שיכתוב בו לאו בפ' או שיכתוב או בפ' בדפ'.

אמנם לע"ד נראה דודאי לא יעלה על לב הרמב"ן ז"ל דבר בזה דאחר שראה שכתב הרמב"ם ז"ל בשורש ט' דהענין תלוי במלקיות דאם נמנין לב' תדע שהוא חייב שתיים בהעלם אחת אבל אם אינו חייב אלא אחת אינו נמנה בי אם למצוה אחת א"כ הכא דאינו חייב אלא אחת איך ימנה אותם לב' והרמב"ם ז"ל הוק' לו דבר זה לכך תירץ דלא תחשוב דהוא לאו שבכללות דאינו חייב אלא אחת ומש"ה אינו נמנה לכ' מפני שחלוקים וכו' ולכך הק' הרמב"ן ז"ל וכו' (דבמקלל ומכה אביו דלא ניתנה להם אזהרה ביחוד אלא משום דפרט בהובעונש ואית לן לא ענש אלא א"ב הזהיר) ואני תמיה על הרב ז"ל דמאי ראיות מיייתי מהנך אחר דכולהו אית בהו מלקות ודאי נמנין לב' ואדרבא מינה תברה דבמקלל ומכה אביו דלא ניתנה להם אזהרה ביחוד אלא משום דפרט בהו בעונש ואית לן לא ענש אלא א"כ הזהיר כתב הרמב"ם ז"ל דלוקה ואף דהוא לאו שבכללות ואין לח' בין מלקות לחטאת בשום פנים דכמו החטאות אלאוין קיימי כ"כ המלקות וכ"ב הרמב"ן ז"ל בשורש ט' גבי מין שני מלאו שבכללות יעו"ש אבל נראה דאין מזה סתיר' לר"י דוקא התם כיון דזה בעונש מיתה וזה בעונש מלקות לא מקרי לאו שבכללות ועיין מ"א מצוה שי"ח מ"ש בשם הרשב"ץ יעו"ש ועוד אחר שמצינו דהרב ז"ל בחיבורו ב' דחייבין על שתייהן בהעלם אחד ודאי מאי דקאמר בש' המצות לענין חטאת קאמר: אשר ע"כ

נראה מזה ברור דפסק כר"ל והוכרח לו לרבי במ"ש הב"ז יעו"ש וגם כיון דקי"ל כר"י כמש"ל פסקינן כוותיה דר"ל משום דר"י אתי כותיה דהא לר"י ל"ל למכתב או ידעוני כיון דס"ל דוי"ו לחלק אלא ודאי דבא לומר דאף חלוקים בחטאת וס"ל דחלוקה דמיתה הוייא חלוקה כר"ל ופלוגתא תא דר"י ור"ל הוא אליבא דר' יאשיה.

ותבלין מצאתי לזה מהא דאמרי' בפ"ק דקידושין ד"י ובעלה וכו' עד דמקדש והדר בעיל והק' הרשב"א והריטב"א זל לרבי נמי נימא הכי והמעין יראה דלפי דברי רש"י לשם לק"מ דכתב בד"ה דהואיל וכו' וצ"ל דבעילה לחודה מקדשה ע"ב בי יקח דיליף קיחה קיחה אגמריה דבכסף לחוד מקדשה וכו' יעו"ש משמע לרבינו ס"ל כיון דגמרי' קיחה דכסף לחודיה מהני תו לא מצי למטעא עד דקדיש והדר בעיל ודו"ק ולע"ד ודאי לא נעלם זה מהגאונים זל אמנם ק"ל דאיך אפשר דפליגי בהכי ור"י פלוג על רבי בסברה ודוחק לומר דתנא ופליג דזה לא אמרי' לכך תי' דפליגי בפלוגתא דר"י ור' יאשיה ור' כר"י ור"י כר' יאשיה ומה גם דר"ל ס"ל התם כרבי דקים ליה כר"י ולבך פסק רבי ז"ל כותיה כנ"ל ודו"ק: הלכה ג' לפיכך העושה עבודה זו לעכו"ם אחרת וכו' ועיין כהר" כ"מ ז"ל שרצה לדקדק מדברי רבי דמולך ע"ז הוא ולתוכך אם עשה ד' עבודות לפניו חייב ודלא כרש"י יעו"ש ולפ"ז מחלוקת התנאים הוא אם הוא בכלל הע"א האמורה בתורה אם לאו אבל וראי אף למ"ד דלאו בכלל ע"א האמורה בתורה היינו דוקא לענין אם עשה מולך לשאר ע"א אמנם ודאי זה המעשה הוא ע"ז ור"ל מין בפני עצמו להתחייב עליו בד' עבודות אבל לרש"י ז"ל ס"ל דזהו חק בעלמא ולא ע"א בלל לכך כ' אף אם עשה ד' עבודות לפניו פטור כנ"ל כונתו וענין להר' מ"ק ז"ל אך באמת איני רואה ראייה מזה הלשון שב' עכו"ם אחרת הפך רש"י אחד שרש"י ז"ל כבר כתב בזה הלשון בד"ה מסר והעביר לעכו"ם אחרת שלא למולך וכו' אלא ודאי אף דהוא אינו עכו"ם באמת מ"מ יקרא בשם עכו"ם והיינו טעמא דהביא רבי האי דינא דמולך אחר אוב וירעוני ולא קודם משום דהם אינם ע"ז באמת אלא מין ממיני עכו"ם וכמ"ש רבי גבי ידעוני וכן כתב רש"י ז"ל בד"ה ג' כריתות בע"ז ולמ"ד לאו ע"ז מ"מ ע"ז קרי יעו"ש וכן נמי אמרי' בפ' בן סורר דע"ד דלרשב"א יליף חילול חילול מע"ז והיינו ממולך אף דהוא ס"ל דלאו ע"ז היא.

אמנם בעיקר הסברא נראה לע"ד דסברא נכונה היא כמ"ש הכ"מ ז"ל ולא מטעמיה דודאי אם עשה ד' עבודות למולך חייב דהא ע"ז בקבלת אלהות תליא וכיון דמשתחוה לו והוא נעבד לאפוקי אנדרטי אין לך קבלת אלהות גדול מזה וגדולה מזה המשתחוה ללבינה ולביצה בקבלת אלהות ואפי' אינו נעבד חייב כ"ש זה שהוא נעבד והוא משתחוה לו באלהות וכן ראיתי לרבי בס' המצות מצוה ה' הזהיר מהשתחו' לע"ז וכו' והוא מבואר שאמרנו ע"ז הרצה בו כל מה שיעבוד זולת האל.

וכו' יעו"ש נראה בברור דאף המולך בכלל שהרי במצוה ה' כ' המולך בשם עבודה וראיתי לתר' פרי חדש בה' עכו"ם שהודה לדברי מרן ז"ל וכתב שכן נראה בס"ה מצוה ט' יעו"ש והרואה יראה שאינו ענין לשם ואולי נתכוון למצוה ה' ובמ"ש ומ"ש מצוה הט' הוא טע"ס: פרק ז' הלכה י' ונפלו שתים לים הגדול הותרו כולן והק' מרן זל דאוקמוה בגמ' דזה הסברא ליתא אלא לר"א וכיון דרבי' פסק ברבנן איך פסק האי דינא ותי' משום

דס"ל לרבי' משום דהך דשחוטין כ"ע מודו דנדחין דלא כר"א ולכך פסק כרבנן אבל בהך דימותו כולם אעפ"י דפליג אר"א בדין התערובת בלאו האי טעמא דשחוטין נדחין וכו' כיון דס"ל לאינך אמוראי כותיה נקטי' כותיה עכ"ל ותמיהא לי איך נעלם ממנו דרבי' ז"ל פסק הך משנה כצורתה ותחזור הקו' למקומה.

ועיין מ"ש בהלכות תרומות בס"ד יעו"ש: הלכה ציצית פרק ג' הלכה א' כסות שחייב לעשות וכו' ותשיב מדתה כדי שיתכסה בה קטן ראשו ורובו ע"כ וכל המפרשים ז"ל נתחבטו בזה דהוא הפך הגמרא עיין מר"ן ז"ל ובב"י מ"ש ולעד"ן לומר דרבינו מפרש דהש"ס מבין מדקתני אם יש בה שיעור לכסות בו ראשו ורובו של קטן חייב בציצית הא לאו הכי פטור אף שהוא מלובש בו הקטן אינו נקרא לבוש דאין לבישתו אלא עראי בעלמא ולפ"ז מקשה דהא קי"ל אין עראי לכלאים וא"כ אפי' אין בו שיעור יש בו איסור כלאים: הלכות שבת פרק א' הלכה ט' נתכוון ללקוט שחורות וליקט לבנות וכו' משום דהוי כ' מינים כדמפרשי רב יהודה ורב אושעיא כמבואר בגמ' ואף לפי המסקנא דפי' שם א' הוא אליבא דשמואל אך לרבא ואביי מפרשי מתני' כפשטה דהווי ב' מינים אבל שניהם שחורות או לבנות הווי מין א' והיינו דלא מקשו בגמ' לאביי ורבא ממתני' כמו שפירש"י ז"ל והם דייקי דברי רבא דקאמר לא איבוין לחתיכה דאיסורא דמשמע אם איבוין לחתיכה דאיסורא חייב ומתני' קתני שחורות ולבנות פטור אלא ודאי משום דהווי ב' מינים ומעתה צ"ל דרבא ואביי מפרשי מתני' פלוגתא דר"ש ור"י במתעסק כדס"ד רב אושעיא ואף דפליגי אליבא דר"א מ"מ נפ"מ למין א' דאף ר"י מודה דחייב ואביי דס"ל דנתכוון לחתך את התלוש חייב צ"ל דמיירי במין א' דאל"כ תקשי ליה מתני' דלכ"ע פטור בשני מינין אף נתכוון לחתוך את המחובר.

אלא דהאמת אין סברא אף דנתכוון לחתוך את התלוש מחייב אביי כיון דלא נתכוון לאיסור ולכך כתב ה"ה ז"ל דעיקר הפי' ונמצא שהוא מחובר: פרק ה' הלכה י"ב שמא יקח מן הכלי שמן וכו' ואסור ליהנות וכו' הק' הל"מ ז"ל לפרק ג' הלכה ה' העובד וכו' וכוונתו לבזויה וחי' קרבן על שגגתו ע"כ וכתב הכ"מ ז"ל דרבי' מפרש דמתני' לענין קרבן מתנייא דאי למיתה לא אפשר כיון דהוא מוטעה וכו' ולא ראה מ"ש רש"י במתני' דחייב מיתה והיינו כיון דאתרו בו.

ודרך עבודתה בכך אפי' מתכוין לבזויה ודאי חייב מיתה. ופשט דברי רבי' מורים כך דכתב הואיל ועבודתה בכך חייב ומביא קרבן על שגגתו ולא כתב חייב להביא קרבן על שגגתו ועוד לא דמיא להך דר"מ דהתם לא נתכוון לעובדה כלל דהא לא ידע לה כלל מעיקרא וליכא ביה לא חיוב מיתה ולא חיוב חטאת אלא איסורא אבל רבינו כתב העובד פעור בביזוי וכו'.

משמע דנתכוון לעובדה ונתכוון לבזותה והכי משמע מגמ' דקאמ' על מתניתין דקתני הפוער וכו' ואע"ג דמתכוין לבזות' דמשמ' ליה דמתני' לענין מיתה מתניא דקאי על אלו הנסקלים וקחשיב נמי הפוער וכו' וכן כתבו התוס' יע"ש. אך ראיתי למהרש"א ז"ל שם כתב דהך דר"מ חייב חטאת והביא ראיה מדברי מרן ז"ל ע"ש וליתא אלא האמת כמ"ש דאם אינו מתכוין לעובדה כלל אלא לבזויה לית ביה חיוב חטאת כלל אלא איסורא בעלמא הוא דאיכא ונ"ל ראיה לזה מהא דאמרינן בגמ' שם גבי פלוגתא דאביי ורבא

בעובד מאהבה ומייתי אביי ראייה מהך דכהן משיח דקתני חייב חטאת על שגגת המעש' וקאמ' אי לא קיבלו עליה באלוה לאו כלום הוא ומאי קושיא דהא ר"מ נמי אע"ג דלא ידע לה כלל א"ה חייב חטאת כיון דדרך עבודתה בכך ה"נ הך אנדרטא כיון דהויא ע"ז שמשותחים לה לעובדה הוייא לה דרך עבודתה בכך וא"כ כיון דהשתחוה לה אף שכוונתו לכבוד המלך ודאי חייב חטאת וכל שכן הוא מהך דר"מ גם לשיטתו דמפר' דעת התוס' דמיירי לענין מיתה אבל לגבי חטאת לא בעינן עובד ואפי' רבא מודה א"כ מאי מקש' אביי לרב' מחיוב חטאת אלא ודאי כמ"ש ועיין להרמ"ה ז"ל בשי' לסנהדרין יע"ש ודוק.

פרק ד' הלכה ב' או דהודחו מאליהן עיין במרן שיש ט"ס בדבריו וראיתי להמגיה בספר מש"ל שרצה להוכיח מהא דאמרי' בפרק ד"מ דניסת מפי עצמו וכו' יע"ש. ולע"ד אינו ענין לכאן דהכא מיירי אף דעבדו ע"ז א"ה כיון דאין אדוקים בה אינם נידונים כמרוכים אלא כיחידים אבל התם מיירי באמירה לחודה לא מחייב כיון דמימלך ולא עבד אבל אי עבד מחייב ולא אמרינן אינו אדוק וכו' דטעם זה אינו מוזכר שם כלל והעיקר כמ"ש הר' מש"ל ז"ל ועיין במה שהקשה הל"מ וכמה שתי' ועוד נ"ל דכיון דדיינינן כיחידים דבעי עדים והתראה לכל אחד אפשר שלא ימותו כלל דלא נמצא להם עדים והתראה אבל אי דיינינן להו כמרוכין אף להך דלא נמצא ליה עדים והתרא' מקיול בהדיהו כמ"ש הל"מ לקמן.

הלכה ד' כדי שלא יכנסו וכו' עיין מ"ש מרן ומ"ש הרב מ"ק ז"ל וכנראה דנעלם מעיניו ברייתא בפרק חלק דשם נאמר בהדיא מקרבך ולא מן הספר ובודאי משום דשקולים הם ויבואו: שניהם. הלכה ה' ומתרין בכל אחד ואחד וכו' עיין מ"ש הל"מ דמ"ש ומ"ש בגמ' לומר וכו' הוא קאי על מ"ש בגמ' לומר שצריכין עדים והתראה והתם מיירי במרובין דאקרא קאי ולכך תי' דמיירי על המדיחין כפי' רש"י אבל ודאי על המתני' לא קשה כלל דמיירי בהדיא ביחידים וכמ"ש הכ"מ ועיין במ"ק ז"ל דלא דק: בזה וגירס' מוטעית נזדמנ' לו בדברי הל"מ.

אבל קש' כמו שהק' המ"ק ועוד קש"ל מהא דאמרי' ד' מיתות דס"א ע"ב אחד יחיד הניסת וכו' מכלל רבים להחמיר על גופם וכו' וקאמר התם בגמ' מכלל דשאר דברים כי הדדי נינהו ואי כדברי הל"מ מאי מק' הגמ' הא ע"כ איכא בינייהו להתראה ועדים דלא בעו ואפשר כיון דאיכא שם התרא' כמ"ש הכ"מ ז"ל אינם מחולקים מקרי והיינו טעמא דלא קאמר במתניתין נמי זה חומר במרוכים וכו' וק"ל: פרק ה' הלכה י"א ואינו לוקה אלא הנודר בשמו ומקיים בשמו וכו' ועיין בהשגות הראב"ד ז"ל ועיין להרב כ"מ ז"ל שתי' לזה יעו"ש ועיין להרב מ"ק ז"ל שלא ראה דברי התוס' ז"ל בפרק ד"מ ולכך הקשה מה שהק' יע"ש.

ונלע"ד דדברי הרב כ"מ מוכרחין דהא מוכרח דמאי דפלגינהו תנא הוא לומר דחז' מינייהו לקי ואם כן ודאי פ"י דמתני' הוא מוכרח לומר הנודר ומקיים לקי משום דס"ל כר"י ולר"י דס"ל משו' ר"י הגלילי דכל ל"ת שאין ב"מ אין לוקין עליו והא הוא דאמר הלכה כסתם משנה אלא והאי דוקא הכא משום חומר ע"ז.

וראיתי להרב ל"מ שכתב דרבי איירי שנשבע שיאכל ואכל ויש בה מעש' וכו' ותמה עליו הרב מ"ק ז"ל דבשעת מעשה ליכא איסור וכו' ונ"ל דאפשר איסור שבועה ליתא אלא כשמקיים שבועתו דאז נראה כמודה לע"ז אבל אם נשבע בשמו ולא קיים השבועה אדרבה נראה דלאו ממש הוא לגביה וא"כ האיסור אינו כי אם בשעת מעשה.

פרק ו' העושה אוב וכו' עיין בכ"מ במ"ש ופולוגתא דר"י ור"ל וידוע דהל' כר"י יע"ש ושיעור דבריו נ"ל דס"ל דכי אמר ר"י הואיל וב' בלאו א' היינו דוק' אם עשה שתיהן בהעלם אחד אבל אם עשה כל אחד בפני עצמו חייב על שתיהן והיכי. חייב על ידעוני אלא ודאי דס"ל דבידעוני אית ביה מעשה אבל ר"ל ס"ל דלית ביה מעשה והא דקאמר ר"י מתני' ר"מ דלא בעי מעשה לדבריו דר"ל קאמר אבל קשה כיון דכתב רבינו קטורת בידעוני א"כ גם לר"ל הוי מעשה דאין לך מעשה גדול מזה וזה ודאי מוסכם בין לר"י בין לר"ל דבידעוני איתביה קטורת דליכא פולוגתא בין ר"י לר"ל בענין המעשה היאך היה תדע דהא דכ' רבינו קטורת באוב הוא לע"ד ממ"ש בגמ' וכמ"ש הרב ל"מ ולכך.

דקדק בלשונו ולא כתב לשד משום דאם קיטר לשד אף שהוא לחבר חייב משום ע"ז ולכך תירץ רבא בפר' ד"מ אלא במקטר לחבר ולא זכר שד כלל ולא כמו שהובא בפ"א דכריתות וכ"כ הש"ך בי"ד סימן קע"ט ועיין להרב מ"ק שאין דבריו מובנים ומעתה כיון דגם לר"ל ידעוני נמי אית ביה מעשה אמאי לא תני ליה במתני' וכבר תי' הרב ל"מ ז"ל משום דלאו מילתא פסיקת' כיון דאיכא ידעוני בלא מעש' ואפילו מעשה זוטא לית ביה לכך תנא ליה אבל אוב ליכא בלא מעשה וסתמו כפי' דאית ביה מעשה ולכך תני ליה במתני' בסתם ומעתה אפשר לומר דרבינו.

פסק כר"ל ודלא כמרן כ"מ ז"ל ודקדק בלשונו בהלכות שגגות וכתב ידעוני במעשה מה שלא כ"כ באוב משום דס"ל דלא: פליגי ר"י ור"ל במציאות המעשה דגם לר"ל סתם אוב הוא במעשה דהיינו הקטור' ולכך באוב לא כתב במעש' משום דסתמו כפי' אבל בידעוני ביאר וכתב ידעוני במעשה ודלא כמו שהבין הרפ"ח ז"ל דמ"ש אוב בסתם משום דס"ל דהקשת זרועותיו הוי מעשה וא"כ פסק כר"י ולכך הק' על מ"ש הב"ז לתרץ דרבי' פסק כר"ל דס"ל דחלוקה דמיתה שמה חלוקה מהא דסתם גבי אוב וס"ל דהקשת זרועותיו הוי מעשה.

ולכך וכו' ולפי מ"ש אינו מוכרח ובר מן דין אינו מן התימא דודאי לא פסקינן נגד הכלל דאית לן הלכה כר"י לגבי ר"ל אלא דוקא היכא דאית לן גילוי מהש"ס דס"ל כר"ל ולכך בדינא דמצינו סתמא דגמ' כוותיה פסקינן כוותיה אבל בשאר דינים דלית לן גילוי הדרי' לכללין דהלכ' כר"י לגבי ר"ל ולכך נמי פסק רבינו בהשתחואה דחייב משום כפיפת קומתו הוי כר"י.

וראיתי למורינו הרב חק נתן בפ"א מס' כריתות שדחה דברי הב"ז ממאי דפסק בהשתחואה כר"י ולע"ד אינו מוכרח כמ"ש גם ראיתי לו שכתב בדעת רבי' משו' דס"ל דלא אמר ר"י האי כללא אלא לר"מ ולא לרבנן דלדידהו ס"ל חלוקה דמית' הוי חלוקה וכ' דבהכי מתורץ קושיית התוס' בפ' ד' מיתות וכו' יע"ש וכוונתו לומר דהך דאמר ר"י בפרק כלל גדול דשגג בכר' אע"פ שהזיד בלאו דמשמע דחטאו' למיתה קיימי ומיתה

מחלקת הוא אליב' דרבנן וכו' ואחר המחילה זה לא יתכן דרבנן דהתם דעליה קאי ר"י הוא ר"מ וכמ"ש התוס' התם יע"ש.

עוד נראה לע"ד דרבי' ז"ל פסק כר"י וכמ"ש מרן ז"ל והא דכ' בהלכות שגגות דאם עשה המ"ג כהעלם אחד חייב מ"ג חטאות הוא משום דרבי' קשיתיה כיון דקי"ל כר' יונתן דוי"ו לחלק א"כ הוי קרא דאל תפנו כאלו אמר או אל הידעונים ולכ"ע משמע להו דאי הוה. כתיב או משמע שפיר לחלק וא"כ איך קאמר ר"י הואיל ובלאו אחד וכו' וצ"ל דהך סוגיית אליבא דר' יאשיה אמנם קי"ל כר"י וכדמשמע במציעא דצ"ה דהבא ס"ל כר"י ועיין בתוס' ר"פ או"ב דע"ט ובקמא דל"ד ע"א יע"ש ולכך כתב חייב מ"ג חטאו' דאיכא וא"ו לחלק ואין להקשות דכיון דס"ל לר"י דמשמע נמי שניהם כאחד א"כ איך יתכן לחייבו על כל אחד ואחד דהא גבי אותו ואת בנו לא מצריך או לר"י משום דס"ל וי"ו לחלק ואפי' הכי אם עשה שניהם בבת אחת חייב על כל אחד ואחת.

ולוקה שמונים והיינו דכיון דאית לן גלוי דאף באחת מהם לוקה גם בשעשה שניהם לא מפשר וכן. נמי גבי להרע או להיטיב כשבועות דכ"ה דאף דלא כתיב או שמעינן.

לחלק לר"י מדכתי' וי"ו והתם ודאי אם עשה שניהם בבת אחת דהיינו נשבע להרע שלא לאוכלו ואכלו ונשבע להיטיב לאוכלו ולא אכלו בהעלם אחד חייב שתי חטאות וכמו כן נמי הכא דכיון דאית לן וי"ו לחלק מחייב על שתיהם בהעלם אחד. אך אמנם נ"ל דזה לא יתכן ולא דמי כלל להתם משום דהכא שתי עניינים נפרדים ולא מהני הוי"ו לחלק אלא לומר דלא תימא פי' דקרא עד.

שיעשה.

שניהם.

אלא אף אם עשה אחד לעצמו אבל לעולם לא אתא החילוק לומר דהלאו קאי לכל אחד ואחד דא"כ לר"י לא שייך לאו שבכללות כלל כיון דאית בהו. וי"ו ואתא לחלק אלא ודאי כמ"ש דאף דידעינן מהוי"ו דהוא לחלק מ"מ מקרי לאו שבכללות דהוא כולל דברים הרבה וא"כ הכא דהוא לאו שבכללות לא מחייב תרתי אף לר"י ומה גם דמשמע שניהם כאחד ולכך אין סברא לחייבו תרתי וכמ"ש"ל.

ועוד קשה מ"ש הרמב"ם בספר המצות מצוה ט' דלא הוי לאו שבכללות כיון שחלק בעונש או ידעוני וזה ודאי דלא כר' וכמו שהק' הרמב"ן ז"ל וראיתי להרב מ"א שם שתי' דלא קאמר ר"י אלא לענין לחייבה שתיים בהעלם אחד אבל לענין שתי העלמות ילפי' דלא הוי לאו שבכללות וכו' ולע"ד אין דבריו ברורים דודאי הא בהא תליא ועוד איך מנה אותם לשתי מצות כיון דאם עשאן בהעלם אחת אינו חייב אלא אחת וכמ"ש רבינו בעיק' ט' יע"ש ועוד אפי' לאו שבכללות מחייב תרתי בשתי העלמות וכמ"ש רבינו שם מצוה צ"ח יע"ש.

וראיתי להרב דינא דחיי לאוין ל"ט שכתב לתרץ דע"כ לא קאמר ר"י דחלוקה דמיתה לאי שמה חלוקא הוא לענין חטאת אבל ודאי נימנין לב' כיון דחלוקים בעונש יע"ש שהביא ראייה מלחם וקלי ומקלל אביו וכו' וכתב בסוף דבריו דאיך הרמב"ן לא שת לבו לזה ע"כ. ולע"ד נראה להוכיח זה ממ"ש התוס' ז"ל במציעא דקט"ו ע"ב דהיכא דאיסור

מפורש בקרא אף שהוא לאו אחד לקי על כל אחד ואחד אף בהתראה אחת ואם כן קשה מאי דעתיה דר"י גבי אל תפנו אל האובות לומר כיון דבלאו אחד נאמרו אינו חייב שתיים כיון דמפורשים בקרא ואפשר דוקא התם דכבר ידעינן החילוק מהא דכתבו לעיל שם גבי כולם אבל הכא דלא כתיב חי' אלא במיתה ולכך פליגי וקרא נמי דלא הביא אתנן זונה ומחיר כלב משמע חי' לר' יאשיה כמ"ש התוס' ז"ל ביבמות בדף נ"ט ע"ב בד"ה שנים יע"ש.

אך מדברי הסמ"ג לאוין שי"ח משמע דאף דלא משמע חי' כיון דמפורשים משמע שפיר חי' אף לר' יאשיה וכ"כ התוס' בחולין דק"ב דאי כתיב וטרפה משמע שפיר דלקי שתיים כיון דלאו קאי עליהם ומעתה אין צורך למ"ש התוס' ז"ל דיבמות שזכרתי וצ"ע. אך לפי דברי הרב ניחא דוקא הכא לענין חטאת דעל סמיכות דחטאות אלאוין קיימי לפי עד שיכתוב בו לאו בפ"א או שיכתוב או בפ"א כדפי'.

אמנם לע"ד נראה דודאי לא יעלה על לב הרמב"ן ז"ל דבר כזה דאחר שראה שכתב הרמב"ם בשורש ט' דהענין תלוי במלקיות דאם נמנין לב' תדע שהוא חייב שתיים בהעלם אחת אבל אם אינו חייב אלא אחת אינו נמנה כי אם למצוה אחת א"כ הכא דאינו חייב אלא אחת איך ימנה אותם לב' והרמב"ם ז"ל הוק' לו דבר זה לכך תירץ דלא תחשוב שהוא לאו שבכללות דאינו חייב אלא אחת ומש"ה אינו נמנה לב' מפני שחלוקים וכו' ולכך הק' הרמב"ן ז"ל וכו' (דבמקלל ומכה אביו דלא ניתנה להם אזהרה ביחוד אלא משום דפרט בהובעונש ואית לן לא ענש אלא א"כ הזהיר) ואני תמיה על הרב ז"ל דמאי ראיות מיייתי מהנך אחר דכולהו אית בהו מלקות ודאי נמנין לב' ואדרכא מינה תברה דבמקלל ומכה אביו דלא ניתנה להם אזהרה ביחוד אלא משום דפרט בהו בעונש ואית לן לא ענש אלא א"כ הזהיר כתב הרמב"ם ז"ל דלוקה ואף שהוא לאו שבכללות ואין לח' בין מלקות לחטאת בשום פנים דכמו החטאות אלאוין קיימי כ"כ המלקות וכ"כ הרמב"ן ז"ל בשורש ט' גבי מין שני מלאו שבכללות יעו"ש אבל נראה דאין מזה סתיר' לר"י דוקא התם כיון דזה בעונש מיתה וזה בעונשו מלקות לא מקרי לאו שבכללות ועיין מ"א מצוה שי"ח מ"ש בשם הרשב"ץ יעו"ש ועוד אחר שמצינו דהרב ז"ל בחיבורו כ' דחייבין על שתיהן בהעלם אחד ודאי מאי.

דקאמר בש' המצות לענין חטאת קאמר: אשר ע"כ נראה מזה ברור דפסק כר"ל והוכרח לו לרבי' כמ"ש הב"ז יעו"ש וגם כיון דקי"ל כר"י כמ"ש"ל פסקינן כוותיה דר"ל משום דר"י אתי כותיה דהא לר"י ל"ל למכתב או ידעוני כיון דס"ל דוי"ו לחלק אלא ודאי דבא לומר דאף חלוקים בחטאת וס"ל דחלוקה דמיתה הוייא חלוקה כר"ל ופלוגתא דר"י ור"ל הוא אליבא דר' יאשיה.

ותבלין מצאתי לזה מהא דאמרי' בפ"ק דקידושין ד"י ובעלה וכו' עד דמקדש והדר בעיל והק' הרשב"א והריטב"א זל לרבי נמי נימא הכי והמעייין יראה דלפי דברי רש"י לשם לק"מ דכתב בד"ה דהואיל וכו' ז"ל דבבעילה לחודה מקדשה ע"כ כי יקח דיליף קיחה קיחה אגמריה דבכסף לחוד מקדשה וכו' יעו"ש משמע לרבינו ס"ל כיון דגמרי' קיחה דכסף לחודיה מהני או לא מצי למטעא עד דקדיש והדר בעיל ודו"ק ולע"ד ודאי לא נעלם זה מהגאונים זל אמנם ק"ל דאיך אפשר דפליגי בהכי ור"י פלוג על רבי בסברה

ודוחק לומר דתנא ופליג דזה לא אמרי' לכך תי' דפליגי בפלוגתא דר"י ור' יאשיה ור' כר"י ור"י כר' יאשיה ומה גם דר"ל ס"ל התם ברבי דקים ליה כר"י ולכך פסק רבי' ז"ל כותיה כנ"ל ודו"ק: הלכה ג' לפיכך לפיכך עושה עבודה לעכו"ם אחרת וכו' ועיין בהר' כ"מ ז"ל שרצה לדקדק מדברי רבי' דמולך ע"ז הוא ולפיכך אם עשה ד' עבודות לפניו חייב ודלא כרש"י יעו"ש ולפ"ז מחלוקת התנאים הוא אם הוא בכלל הע"א האמורה בתורה אם לא אבל ודאי אף למ"ד דלאו בכלל ע"א האמורה בתורה היינו דוקא לענין אם עשה מולך לשאר ע"א אמנם ודאי זה המעשה הוא ע"ז ור"ל מין בפני עצמו להתחייב עליו בד' עבודות אבל לרש"י זל ס"ל דזהו חק בעלמא ולא ע"א כלל לכך כ' אף אם עשה.

ד' עבודות לפניו פטור כנ"ל כונתו ועניין להר' מ"ק ז"ל אך באמת איני רואה ראייה מזה הלשון שכ' לעכו"ם אחרת הפך רש"י אחר שרש"י ז"ל כבר כתב בזה הלשון בד"ה מסר והעביר לעכו"ם אחרת שלא למולך וכו' אלא ודאי אף שהוא אינו עכו"ם באמת מ"מ יקרא בשם עכו"ם והיינו טעמא דהביא רבי' האי דינא דמולך אחר אוב וידעוני ולא קודם משום דהם אינם ע"ז באמת אלא מין ממיני עכו"ם וכמ"ש רבי' גבי ידעוני וכן כתב רש"י ז"ל בד"ה.

ג'.

כריתות בע"ז ולמ"ד לאו ע"ז מ"מ ע"ז קרי יעו"ש וכן נמי אמרי' בפ' בן סורר דע"ז דלרשב"א יליף חילול חילול מע"ז והיינו ממולך אף שהוא ס"ל דלאו ע"ז היא. אמנם בעיקר הסברא נראה לע"ד דסברא נכונה היא כמ"ש הכ"מ ז"ל ולא מטעמיה דודאי אם עשה ד' עבודות למולך חייב דהא ע"ז בקבלת אלהות תליא וכיון דמשתחוה לו והוא נעבד לאפוקי אנדרטי אין לך קבלת אלהות גדול מזה וגדולה מזה המשתחוה ללבינה ולביצה בקבלת אלהות ואפי' אינו נעבד חייב כ"ש זה שהוא נעבד והוא משתחוה לו באלהות וכן ראיתי לרבי' בס' המצות מצוה ה' הזהיר מהשתחו' לע"ז וכו' והוא מבואר שאמרנו ע"ז הרצה בו כל מה שיעבוד זולת האל וכו' יעו"ש נראה בברור דאף המולך בכלל שהרי במצות.

ה' כ' המולך בשם עבודה וראיתי להר' פרי חדש בה' עכו"ם שהודה לדברי מרן ז"ל וכתב שכן נראה בס"ה מצוה ט' יעו"ש והרואה יראה שאינו ענין לשם ואולי נתכוון למצוה ה' וכמ"ש ומ"ש מצוה הט' הוא טע"ס: פרק ז' הלכה י' ונפלו שתיים לים הגדול הותרו כולן והק' מרן זל דאוקמוה בגמ' דזה הסברא ליתא אלא לר"א וכיון דרבי' פסק כרבנן איך פסק האי דינא ותי' משום דס"ל לרבי' משום דהך דשחוטין כ"ע מודו דנדחין דלא כר"א ולכך פסק כרבנן אכל בהך דימותו כולם אעפ"י דפליג אר"א בדין התערובת בלאו האי טעמא דשחוטין נדחין וכו' כיון דס"ל לאינך אמוראי כותיה נקטי' כותיה עכ"ל ותמיהא לי איך נעלם ממנו דרבי' ז"ל פסק הך משנה כצורתה ותחזור הקו' למקומה ועיין מ"ש בהלכות תרומות בס"ד יעו"ש: הלכה ציצית פרק ג' הלכה א' כסות שחייב לעשות וכו' ותהיה מדתה כדי שיתכסה בה קטן ראשו ורובו ע"כ וכל המפרשים ז"ל נתחבטו בזה דהוא הפך הגמרא עיין מר"ן ז"ל ובב"י מ"ש ולעד"ן לומר דרבינו מפרש דהש"ס מבין מדקתני אם יש בה שיעור לכסות בו ראשו ורובו של קטן חייב בציצית

הא לאו הכי פטור אף שהוא מלובש בו הקטן אינו נקרא לבוש דאין לבישתו אלא עראי בעלמא ולפ"ז מקשה דהא קי"ל אין עראי לכלאים וא"כ אפי' אין בו שיעור יש בו איסור כלאים: הלכות שבת פרק א' הלכה ט' נתכוון ללקוט שחורות וליקט בנות וכו' משום דהוי ב' מינים כדמפרשי רב יהודה ורב אושעיא כמבואר בגמ' ואף לפי המסקנא דפי' שם א' הוא אליבא דשמואל אך לרבא ואביי מפרשי מתני' כפשטה דהווי ב' מינים אבל שניהם שחורות או לבנות הווי מין א' והיינו דלא מקשו בגמ' לאביי ורבא ממתני' כמו שפירש"י ז"ל והם דייקי דברי רבא דקאמר לא איכוין לחתיכה דאיסורא דמשמע אם איכוין לחתיכה דאיסורא חייב ומתני' קתני שחורות ולבנות פטור אלא ודאי משום דהווי ב' מינים ומעתה צ"ל דרבא ואביי מפרשי מתני' פלוגתא דר"ש ור"י במתעסק כדס"ד רב אושעיא ואף דפליגי אליבא דר"א מ"מ נפ"מ למין א' דאף ר"י מודה דחייב ואביי דס"ל דנתכוון לחתך את התלוש חייב צ"ל דמיירי במין א' דאל"כ תקשי ליה מתני' דלכ"ע פטור בשני מינין אף נתכוון לחתוך את המחובר אלא דהאמת אין סברא אף דנתכוון לחתוך את התלוש מחייב אביי כיון דלא נתכוון לאיסור ולכך כתב ה"ה ז"ל דעיקר הפי' ונמצא שהוא מחובר: פרק ה' הלכה י"ב שמא יקח מן הכלי שמן וכו' ואסור ליהנות וכו' הק' הל"מ ז"ל דאמאי לא כתב משום מכבה יעו"ש הנה הרב הבין דמ"ש ואסור ליהנות הוא נותן טעם לשמא יקח וזה אינו מדוקדק דה"ל לומר דאסור וכו' ועוד בדין יו"ד שכ' גבי שמן צרי שמא יקח ולא כתב טעם כלל זה מורה דהטעם פשוט הוא משום מכבה וכן כתב רש"י ז"ל ורבי' בפ' המשנה וכ"כ הש"ע סי' רס"ה בהדיא ע"ש ומ"ש ואסור בא לרמוז דין אחר מ"ש בגמ' דמ"ה ואין מוקצה לר"ש אלא שמן שבנר משום דהוקצה לאיסורא ופי' שמן הנוטף כמ"ש התוס' שם גם ק"ל לפי' הר' דטעמא הוי משום מוקצה הוי גזרה לגזרה דכיון דאין איסור מוקצה אלא מדרבנן: פרק ו' הלכה ב' וימתין בכדי שיעשו וכ' ה"ה ז"ל נחלקו המפרשים אם בעי לישראל אחר בכדי שיעשו נראה דנתכוון לדעת התוס' והרא"ש ז"ל בפ' אין צדין לדעת התוס' ס"ל אפי' לישראל אחר בעי בכדי שיעשו וכמ"ש מהרש"א אבל הרא"ש ס"ל דמותר לישראל אחר ע"ש: הלכה ה' ומותר לקבור בו ישראל אחר וכו' כ' ה"ה ואעפ"י כן צריך אפי' לישראל אחר וכו' שלא חילקו וכ"כ רש"י ז"ל ולא היבנותיו דהשגת הראב"ד היא לטעם רבי' בהמתנה היא דשלא יאמר לנכרי וכו' ואיך כתב אפילו לישראל אחר דבשלמא לטעמא שלא יהנה שפיר פסקי' אפי' ישראל אחר וא"כ איך נסתייע מדברי רש"י ז"ל דכתב טעמא שלא יהנה וצ"ע: הלכה כ"ג ואם בישל בשוגג וכו' יאכל מיד וכו' הוא משום דאזיל לשיטתו בטעם המתנה משו' שלא יאמר לכך הכא דליכא האי טעמא יאכל מיד וק' איך פסק בפ"ג דין י"ב ואם עבר ושהה אסורין במוצאי שבת בכדי שיעשו כיון דליכא האי טעמא דשלא יאמר וי"ל דוקא הכא דלא חיישי' שמא יבשל בשבת דאיסור אמור הוא אבל התם דאיסור קיל הוא דלא נתנו אלא בע"ש לכך קנסו בכדי שיעשו וכ"כ הר"ן ז"ל בפ' כירה יעו"ש ומ"ש ה"ה והרשב"א זל לא הכריע הוא בחידושו לשבת דקנ"א יעו"ש: פרק ט' דין ד' אחד נתן וכו' עיין בהשגת הראב"ד ז"ל ולכאורה נראה דכונתו להשיג על רבי' ז"ל דלא הזכיר חדשים וכן הבין הל"מ ז"ל בפ"ג מהי"ט יעו"ש ואינו נראה לי דא"כ הו"ל להשיגו שם בהזכירו מלאכת החיסום ולא הזכיר חדשיה אבל כאן לא אזכיר

החיסום כלל ונ"ל דהכי כונתו דרבי' נתן טעם אחר במה שכתב שכל העושה דבר מצורכי הבישול.

ה"ז מבשל ובודאי לא הוצרך לזה אלא לנותן את הקדרה והכי משמע מהגמ' דלא הק' אלא בנותן הקדר' ולכך השיגו דבגמ' אוקמוה בקדרה חדשה ולפי דברי רבי' הוצרך לזה וזהו דקדוק לשונו דסיים ומשום ליבון רעפים נגעו בה ואם איתא דכונתו על מלת חדשים שלא הזכירה מה לו לסיים ומשום ליבון וכו' אלא ודאי דכונתו היא להגדיל התימה דאיך בדה טעם אחר מלבו דהא בגמ' מצאו טעם עד שדחקו עצמם דמשום ליבון רעפים נגעו בה ונ"ל דכך הבין ה"ה ז"ל בכונת השגת הראב"ד ז"ל ולכך לא מצא מענה דאם הבין בכונתו כמ"ש הל"מ זל לא היה שותק בת' על רבי' ז"ל שכן הוא מליץ בעדו ולרמוז מ"ש הוא עצמו בה' י"ט ולע"ד נראה לי להליץ בעד רבי' ז"ל דגרסי' בפ' המביא על מתני' דאין מלבנין את הרעפים תרי לשנות דר"י חד אמר דצריך לבדוקן וחד אמר דצריך לחסמן והק' בגמ' שם על הך ברייתא דאחד נתן את הקדרה מאי קעביד ות' ר"ל דמיירי בחדשיה ומשום ליבון רעפיה נגעו בה ר"ל משום דמחסם אותה דהוי מלאכה גמורה דעשאה כלי ואהא ק"ל לרבי' ז"ל להך לישנא דצריך לבדוקן ומשום טרחא שלא לצורך כמו שפי' רש"י שם דלא הוי אלא איסור דרבנן מה יענה להך דקתני נותן את הקדרה חייב חטאת מאי קעביד ולכך צריך לתרץ דכל העושה דבר מצרכי הבישול ה"ז מבשל ור"ל משום דס"ל כהך לישנא משום דמחסם לכך נתן טעם לנותן את הקדר' הכי ולעולם הדין דין אמת דכל העושה דבר מצרכי הבישול ה"ז מבשל ור"ל גופיה הוא דקאמר מאי קעביד ומשני לפי סברתו וכהנה רבות בגמ' כנ"ל: פרק י' הלכה י"ז המפיס וכו' עיין לה"ה ז"ל שכ' דאף ר"י מודה בהכי כיון דרבים ניזוקים בו הוי כסכנת נפשות וכו' והוא תמוה מדאמר' בפ' כל כתבי דקכ"א ע"ב על הך ברייתא דקתני ת' נהרגין קאמר הש"ס מני אי ר"י הא אמר מלאכה שצ"ל.

חייב עליה הרי אף שיש בו סכנה נפשות דבודאי ממיתין כיון שאינו רץ אחריו חייב לר"י וק"ו להך דינא דרבי' דקאמר אעפ"י שאין ממיתין וכו' גם מ"ש בת' הא' כיון שאינו צד כדרכו אלא מתעסק בו לא ידעתי איך לא השגיח במתני' דכופה על עקרב שלא תישוך דקאמר משום ריב"ז חוששני לו מחטאת והיינו משום מלאכה שאינו צריכה לגופ' חייב עליה: הלכה י"ט אבל אם הפריח וכו' הק' בל"מ הול"ל צפור דרור כיון דפסק כרשב"ג כל שאומר הבא מצודה ונצודנו אף שאר צפור פטור כיון דצריך מצודה אח"כ וכמ"ש רבי' שאין זה צידה גמורה ועיין להתוספות ביצה דכ"ה: פרק י"ח הלכה ה' המוציא שלהב' פטורוכו' וק' דבגמ' אוקמוה בדאדויי אדויי וראיתי להר' מרכבת המשנה שכ' משום דפסק כמתני' דס"ל דאור קמא אזיל וכיון שכן מאי דעקר לא נח ולכך פטור אבל הך ברייתא דקתני חייב אוקמוה בברכות דקמא לא אזיל ע"ש ולא דק דהתקן דווקא משום דשלהבת עצמה אסורה ולכך מחלקינן בין העיקר לתוספת אבל היכא דשלהבת מותרת ודאי אין לחלק ולכך אע"ג דגבי הקדש גזרו על השלהבת מ"מ לא גזרו נר מנר דלא גזרו בקשורה בגחלת אטו גחלת: גם ראיתי להר' שושנים לדוד בפ"ה דביצה שכ' דהא דמחייבה הברייתא במוציא שלהבת הוא משום גחלת ע"ש ולא נהירא דא"כ במתני' גופה דתני פטור הו"מ להק' ה"ד מוציא מוכרח לומר על ידי קיסם ות"ל משום גחלת אלא ודאי לא מקרי גחלת כיון דאינה עושה כלום כמו גחלת דיכול לבער בו כמה פחמים

ועוד דא"כ מאי מקשה הגמ' בברכות דנ"ג אמאי חייב דמאי שעקר לא הניח כיון דהחיוב משום נחלת שפיר עקר ונח אשר ע"כ דרבי גריס בגמ' אלא הא דתנן דשלהבת פטור וכן היא גירסת רש"י ז"ל והוק' לו לרבי ז"ל דאמאי לא הקשה כי אם ממתני' ולא מהברייתא דתני מוציא שלהבת פטור אלא משום דס"ל להגמ' דודאי הך ברייתא פליגא כיון דתני של ע"א ולשון מותר מותרת בודאי דס"ל דשלהבת משום דאין בו ממש לכך מותר וכיון שכן לא שייך חיוב בשלהבת אפי' ע"י קיסם ולכך לא הק' אלא ממתני' דלא תני הך התירא דשלהבת וא"כ דתני גבי תחומין השלהבת בכל מקום לאו שאין בו ממש אלא משום דלא קנה שביתה כלל וע"כ טרחו האמוראים לומר דמתני' מוסכמת עם הברייתא והעמידוה באדווי אדווי ולכך פסק רבי כהך ברייתא דשלהבת אין בה ממש ואתיא מתני' כפשטה ומשום דאין בה ממש ודו"ק: פרק כ' הלכה א' והיה עליו משאוי פטו' וכו' כתב הרב המגיד דאסור מדאורייתא אבל.

הרמב"ן ס"ל. דהלאו לא קאי עליו כלל אלא על החרישה והל"מ הכריע מלשון רבי הרמב"ן ז"ל יע"ש ועיין בפרק אלו דברים דס"ו ע"ב דמשמע דאסור מדאורייתא דהק' שם והלא מחמר ותי' כלאחר יד שאינו אלא מדרבנן ופריך כלאחר יד נמי נהי דאסורא דאורייתא ליכא איסורא דרבנן מיהא איכא יע"ש בפ"י רש"י.

ודוק.

הלכה ג' ואם מכר קונסים אותו וכו' ואפי' שבור אין מוכרין וכו' הנה מדקדוק דברי הבי' יראה דאם מסר שבור אין קונסין אותו והוא הפך פי' רש"י ז"ל בריש בכורות גבי בעייתא בהמה לעוברת מהו ופי' רש"י אם קונסין אותו אם לאו הרי מבואר דשבור לרבנן קונסין והרי הוא בכלל בהמה גסה דאמר.

ר"ל דמוכר בהמה גסה קונסין אותו וכו' וכן נמי משמע התם בגמ' גבי הך בעייתא קמייתא דמבעי לר"י דעובר הוי שבור או לא. וקאמר דקאי אבהמה שהיא לפיטומא ומגו דקנסין ליה אבהמה קנסין אעובר הרי דפשיטא ליה דקונסין אבהמה אף שאינה עיקר הגזרה אלא משום דאתי לאחלופי וכן הוא גבי שבור אך רבי ז"ל מפרש הבעייתא לענין איסור אבל קנס אין קונסין אלא בעיקר הגזרה וכפשט מאמר ר"ל אבל כל שהוא אסור משום דאתי לאחלופי אין בו קנס והא דקאמר ר"י גבי הנותן לו בקבלה אעפ"י שאינו רשאי קונסין אותו.

הוא משום בכור דס"ל דחייב בבכורה והא. דקאמר הש"ס מגו דקנסין.

ליה אבהמה קנסין אעובר הוא בדרך דחייב בעלמא ולמסקנ' כל דאסור משום דאתי לאחלופי לא קנסין ויש הכרח לזה ממתני' דקתני אעפ"י שאינו רשאי פטור ולא קנסין ליה כדאוקמוה בגמ' וכיון דס"ל דפטור מבכורה לכך לא קנסין ליה משום בהמה גסה כיון דאינו מעיקר הגזרה וכאמור ודו"ק: פרק כ"ג הלכה ו' ואסור להניח עלה של הדס וכו' עיין למהרח"א בס' מ"ק ע"ש ואני תמיה איך לא שלטו מאור עניהם בסמוך דנראה דין ז מ"ש רבי גבי זמורה קשורה בטפיה שמא יקטום ופי' רש"י ז"ל דמתוך.

שהיא רבה נוחה לקטום יעו"ש וצ"ע. הלכה י"ד שזה דומה למקדיש אותם פירות שהפריש וכו' ויש לדקדק דזה הטעם לא הוזכר בגמ' ומ"ל לבדות מלבו ונ"ל דסמך על מ"ש בפ"ק דביצה ד"ו אמר.

רבא מי לא מודה שמואל שאם קרא שם שאסור לזרים ומפרש. רבי' דהטעם הוא משום דהוי כמקדיש כיון דנאסר לזרים דאם לא כן מאי איסורא איכא כיון דאין בו משום מתקן ופי' רש"י לא ניחא ליה כיון ודלא דמי לאין מגביהין דהוא ממש מתקן וכיון דרבי' ז"ל פסק כאבוה דשמואל בהל' יו"ט לכך הוצרך להאי טעמא ודו"ק: הלכה י"ו לא יטלם בשבת וכו' וק' דבפ"ט מהל' מעשר פסק.

היכא דהתנה מע"ש מפריש בשבת ואוכל ומכח קו' אוקמוה בירושלמי דפי' דמתני' לא יטלם כדי ליתנם לכהן וכן פי' רבי' ז"ל בפ' המשנה וס"ל דאין מוליכין את התרומה לכהן בשבת וכיון דפסק בפ"ד מהלכות יו"ט דין כ"ו דמוליכין כב"ה ואיך פסק כאן כב"ש ונ"ל דהירושלמי לשיטתיה אזיל דהביא בפ"ק דביצה סבר ר' יאודה דבתרומה כ"ע מודו דאין ומוליכין וקאמר שתם דאף דהתנה מע"ש אין מוליכין אך לדידן דקי"ל כר"י דפליגי בתרומה לכך פסק כב"ת דמתירין ובשבת החמירו משום דאיכא איסור הוצאה מש"א כן בי"ט ועוד אפשר לומר דדוקא התם דהופרשו מש"ה מוליכין אבל הכא כיון דלא הופרשו אינו נוטלם כדי להוליכם והש"ס דהביא פלוגת' דב"ש וב"ה הוא לומר דאיכא איסור בהולכה ואין ה"נ דאף ב"ה מודו בזה ודלא כהמפרש שם שכתב דהפרשה מותרת והא דפס' בפ"ט מהלכות מעשר דמפריש ואוכל היינו משום דלא קבע לו מקום וקי"ל דאין ברירה כמ"ש רבי' בפ' המשנה יעו"ש אבל הכא דקבע לו מקום כמ"ש דידועים לי לכך כתב דלא יטלם אלא דבאמת מסתמיות דברי רבי' ז"ל נראה דאסור ליטלם כלל דאל"כ הו"ל לומר כדי ליתנם כיון דפי' בירושלמי כך בפ' דמתני' גם מהא דכתב אפי' ייחד מקומן קודם השבת אינו ענין להולכה כלל כיון דמותר להפרישו אבל אם הוא לענין הפרשה חידושה אתא לאשמועינן אף דמיוחד אינו נוטלו כלל: אשר ע"כ נ"ל דס"ל לרבי' זל כיון דלא הוי תקון לעולם דלדידיה הוא דהוי מתוקן משום דמכיר קביעותיה אבל לאחרני לא הוי מתוקן ולכך אסור ליטלם כלל וכן ראיתי שהוא מבואר בירושלמי פ"י דדמאי דאמרי' שם א"ר זירא הדא אמרה טבל שיש עליו תנאי מותר לטלטלו כיצד הוא עושה נותן עיניו במקצתו ואוכל את השאר ואם איתא אמאי אינו מפרישו מ"ש מטבל של תאנים דתני שם ופסקו הר"מ בפ"ט מה' מעשר דמפריש ואוכל אלא ודאי דהתם מיירי שקרא שם בלא קביעות מקום ולכך צריך להפריש משום דאין ברירה וכמ"ש רבי' בפ' המשנה אבל הכא דמיירי דקבע לו מקום לכך אסור להפריש כיון דיכול לאכול מצד האחר ולכך אמר נותן עיניו במקצתו שיכיר מקום קביעותו ואוכל את השאר.

והירושלמי דפ"ד דדמאי דמוקי להך מתני' לענין הולכה וכב"ש נ"ל דס"ל דהלכה כר"י דפליג עם רשב"א בפ' נוטל והובא בירושלמי בפ"ב דערלה דס"ל דמעלין את המדומע כאחד ומאה אף דשייך ליתן עיניו בצד זה וכו' והיינו דלא חשיב ליה תיקון אף דהוי מתקן לעולם ולכך מוקי למתני' לענין הולכה: ונלע"ד דהכי כונת רבי' בפ' המשנה דדמאי דמעיקרא פי' כפשטא דמתני' דפי' שלא יטלם כלל ולכך כ' הך חידושה אף שהם

ידועים ואח"כ כ' ובארו בגמ' וכו' כאלו אמר אכל בגמ' ביארו להורות דבירושלמי אוקמוה לענין הולכה משום דס"ל דאין מוליכין בשבת.

אבל קי"ל דמוליכין כב"ה והויא המשנה כפשטא לענין הפרשה ולכך בעי' למודים שלא יאמרו תרם בשבת ולכך הזמינו אבל לפי' הירושלמי הוי החששה משום מוליכין ואסור אפי' בביתו וכמ"ש התוס' בפ"ק דביצה יעו"ש ומ"ש שיסברו העולם שהוא תרם ביו"ט תפסו עיקר הגזרה דהא דאין מוליכין הוא משום דאין מגביהן תרומה ביו"ט: פרק כ"ה הלכה ג' כל כלי שמלאכתו לתת וכו' כ' ה"ה ז"ל דאף במלאכתו להיתר לא הותר אלא מחמה לצל אבל שלא לצורך כלל אסור יעו"ש ויש לי להביא ראייה לזה מדאמר' בריש מפנין דקכ"ח גבי בר אווזא דר"ח דקאמר להו חסרון כיס קחזינא הכא וכיון דס"ל דמותר לטלטלה דחזי לאומצא אמאי איצטריך לומר חסרון כים וכו' אלא ודאי שלא לצורך אסור יעו"ש ודלא כהר' מחנה ראובן אף ט"ל ע"ב שכ' דאפילו שלא לצורך כלל מותר יעו"ש ודו"ק.

הלכה כ"ד נותנין כלי תחת הדלף וכו' הנה הטור תמה על רבי' במה שפסק דווקא בראוי דלא אוקמוה בגמ' הכי אלא לר"י ולית הלכתא כוותיה עכ"ל יעו"ש ותימא עליו שהרי בגמ' בפרק כירה העמידו מתני' בראוי למ"ד אין מבטלין כלי מהיכנו דהילכתא כותיה ונ"ל דס"ל להטור ז"ל דהך סוגייתא דפ' כירה לא אסיק אדעתיה הא דתני בפ' משילין דאם נתמל' הכלי שופך ושונה דמשמע מינה דמותר בטלטול והוה ס"ד דאסור בטלטול ולכך הק' על רב יוסף דאמר אסור לבטל כלי מהיכנו והוצרך לאוקמה בדלף הראוי אבל אחר דתני בפ' משילין הך דשופך ושונה דמשמע מינה דמותר בטלטול אין צריך לאוקמה בדלף הראוי דע"כ הך דקתני שופך ושונה הוא בדלף שאינו ראוי ואתא לאשמועינן דשופך ושונה ולא הוי עושה גרף של רעי לכתחילה כיון שנתבטל הכלי כבר ונעשה גרף אבל אם איירי בדלף הראוי קשה דמאי למימרא כיון דמים ראויים הם והכלי עצמו בר טלטול הוא פשיטא דמותר לשפוך ולשנות אלא ודאי דאיירי אף דאינו ראוי.

אך באמת להרמב"ם דמפרש הך דשופך ושונה איירי בדלף הראוי ק' דמאי למימרא ואפשר לומר לדעת רבי' דבא לומר דוקא בנתמלא הכלי דלא ליפיש בהלוכא: עוד נ"ל דהטור מפרש דהמקשה על רב יוסף ס"ל דקודם נתינת הכלי היה הדלף אינו ראוי ומבטל כלי מהיכנו והמתרץ תי' לו דבעת נתינת הכלי היה הדלף ראוי ואף שהיה אח"כ אינו ראוי לית לן בה כיון שנתבטל ממילא ולכך קתני בברייתא דאם נתמלא הכלי שופך ושונה וכאמור: והנה ה"ה תמה על רבי' מעובדא דבי ריחייא ומרן ז"ל תי' על רבי' דאביי לא חזר בו אלא אנינות וכו' יעו"ש וק' דמנ"ל לרבי' לפרש הכי ונ"ל דרבי' סמך על מאי דאמרינן בסוף פרק נוטל גבי תמרי דפרסייתא מטלטל להו אגב לקנא דמיא ר"ה עביד להו גרף של רעי ומהדר ליה ר"א וכי עבדי' גרף של רעי לכתחילה ופי' רש"י עושה אותם צבורים כדי שיתמאסו וזורק אותם והרי ממש דמיא להך דרבה דפ' משילין דא"ל הנח פוריין להתם כדי שיתמאסו ואפי' הכי קאמר ר"א דאסור גם רבה דהוצרך שם לקנא דמיא ולא עביד כשיטתיה מוכרח לומר דהדר ביה מדאביי ואין לחלק דהתם דאפשר בלקנא דמיא התם נמי אפשר ע"י דבר אחר וליכא פסידא כנ"ל.

פרק כ"ה הלכה י"א וכלי הצואר מותר לטלטלן בשבת וק' הא אמרי' בפ' משילין דכ"ח א"ש גרף של רעי מותר להוציאו לאשפה וכשהוא מחזירו נותן בו מים ומחזירו ופירש"י ומוקצין מחמת מיאוס הן ואי לאו אגב מיא לא מצי לטלטלינהו וא"כ איך סתם רבינו ומתיר לטלטלם ועלה בדעתי לו' דשמואל ס"ל כרב אחא דס"ל בסוף פ' מי שהחשיך דהלכה כר"ש במוקצה לנר מחמת מיאוס ולכך לא התיר לטלטלו כי אם אגב מיא אך לדידן דקי"ל כרבנן שם דמקילי לכך סתם להיתר ותבלין מצאתי לזה מהא דאמרי' בביצה דכ"ח ע"ב שפוד שצלו בו בשר אסור לטלטלו ופירש"י משום דנמאס והקשו התוס' שם מדשמואל דס"ל כב"ש דלית ליהו מוקצה ותירצו לאחר מלאכתו אין תורת כלי עליו לכך יש תורת מוקצה עליו ולכאורה לא תירצו כלום דכיון דמיוחד לאותה מלאכה אף שאינו עושה מלאכה אחרת הוי תורת כלי עליו כמ"ש התוס' בשבת דקכ"ו ע"ב ד"ה וכי ע"ש אלא ודאי נראה דכונתם היא כיון דלאחר מלאכתו נמאס כמו שפירש"י וס"ל כרב אחא דלא קי"ל כר"ש בכלי מאוס והיינו דדקדקו בלשונם וכתבו ולהכי אוסר שמואל וכו' ולכאורה הוא שפת יתר דביב עסיקין אלא לאורייו לן דקושיית רבינא במקומה עומדת דהוא ס"ל דקי"ל כר"ש אף במוקצה מחמת מיאוס ז"ל הביא משם ת"י דמתרצי נמי קושיית רבינא ולפי האמור ליתא אך מדברי הרמב"ם דלא הביא הך דינא דשפוד שצלו בו בשר מותר לטלטלו מידי דהוה קוץ בר"ה כרבינא משמע כמו שכתבתי דס"ל כהתוס' דלא הוצרך רבינא להך טעמא אלא לשמואל דס"ל מוקצה מחמת מיאוס אסור אמנם לרבינו דס"ל דקי"ל כר"ש אף מחמת מיאוס מותר לא הוצרך להביא זה הדין כיון דפסק כאן כלי מוקצה מחמת מיאוס מותר אח"ז ראיתי להרב ב"י סי' ש"ח שפי' בכונת התוס' דמיירי שאינו מיוחד לכך והעיקר חסר מן הספר גם כתב משום ר"י ז"ל וז"ל דמאחר שאינו עושה מעשה כלי אלא מעשה קוץ בעלמא לא הבינו שלא לצורך גופו וכן נראה סבר' ובודאי הכי סוברים ת"י ז"ל ולכך כתבו דאף קושיית רבינא מיתרצא בהכי.

אלא מעתה ק"ל על הרי"ף והרא"ש ז"ל בפ' משילין דהביאו הך מימרא להלכה כיון דקי"ל כרבינא דאף מחמת מיאוס מותר ואפשר לו' כיון דבי"ט קי"ל כר"י דאסר מוקצה לכך הביאו הך דינא דשמואל אלא דעדיין קשה על הטור דהביאו בשבת בסי' ש"ח ע"ש: פרק כ"ו הלכה ט"ו אוצר של תבואה וכו' עיין לה"ה ולהר' כ"מ שכ' דרבי' מפרש הך ברייתא דקתני אין מתחילין באוצר איירי לדבר הרשות ע"ש ומעתה מ"ש רבי' אלא נכנס ויוצא בו ועושה שביל ברגליו קאי הריש דינא דלדבר הרשות וכו' והוא תמוה דא"כ אמאי נקט ברגליו דמשמע משום איסור מוקצה וכמו שפי' רש"י גם מאי מקשה הש"ס כלל והא אמרת רישא וכו' דלפנות הוא דטירחא יתירה הוא דאסיר אבל לעשות שביל כדי שיכנס ויוצא לעשות צורכי יו"ט ודאי מותר ונ"ל דמ"ש ונכנס ויוצא הוא קאי למ"ש ולא יכבד קרקעותו של אוצר דר"ל דהוא פי' שלא יגמור את האוצר דהיינו דצריך להניח תבואה על קרקעית האוצר שלא יראה הקרקע ועלה קאמר אלא עושה שביל ברגליו אף דנראה קרקעית האוצר לא חיישי' לאשוויי גומות כיון דאינו אלא דרך מעבר ולא חששו אלא דרך מקום קביעותו ויצא לרבי' דין זה מהא דכתבה הרי"ף זל בהלכותיו אף שהיא סתמו כר"י דס"ל מוקצה דנ"ע לדידן דלא יגמור את האוצר דמותר לעשות שביל וכאמור: ועל מ"ש הראב"ד ז"ל תי' ה"ה ז"ל דרבי' אית ליה גירסת ר"א דלא

גרים ואפי' טובא ע"ש ולא ראה מ"ש רבי' בפ"י המשנה דגריס ואפי' טובא דכ' על דרך הריבוי ואפי' מניין גדול ע"ש.

ובעיקר קושייתו אני תמיה כיון דאוקמוה בגמ' אליבא דר"ח דהכל לפי האורחים א"כ ליכא נפקותא לדינא בין ר"ח לשמואל אלא דר"ח דס"ל כר"י ניהא ליה דתיקו' מתני' כותיה ולכך פ"י רישא דמתני' בלא יגמור כי היכי דתייתי סיפא כר"י ושמואל דס"ל כר"ש פ"י רישא דמתני' כדאמרי אינשי כי היכי דתיקו' לסיפא בלא יגמור כר"ש ומעתה צ"ל דזהו בכלל בעיית הגמ' דמיבעי לר"ח אי מניינא דמתני' אפי' טובא ואיכא נפקותא לדינא בין ר"ח לשמואל או דילמא דהכל לפי האורחים וליכא נפקותא כלל וכאמור ולומר דפליגי בהפנאה אפי' לאדם אחד דלר"ח דוקא ארבע או ה' ולשמואל אפי' טובא זה לא ניתן ליאמר דאין לך טרחא יתירה יותר מזו גם מפ"י רש"י נראה דלא שרינן אפילו טובא כי אם לצורך ע"ש גם מפ"י רבי' בפ"י המשנה משמע אף לשמואל לא שרינן להפנות לאדם אחד אלא דוקא ד' וה': איברא מהרי"ף ז"ל שהביא פלוגתא דרבנותא ל דאיכא מ"ד כר"ח ואיכא מ"ד כשמואל נראה דס"ל כהראב"ד ז"ל דפליגי אף באדם אחד דר"ח ס"ל דדוקא ד' וה' ושמואל ס"ל אפי' טוב' וכן ראיתי להתו' בפ' בנות כותיים דל"ז ע"ב ד"ה ארבעים ובפ' במה אשה ד"ס ע"ב בד"ה השתא דס"ל דלשמואל אפי' באדם אחר מותר לפנות אפי' טובא ולא חייש לטרחא יתירה ומעתה אפשר להעמיס בדברי רש"י מ"ש בדשמואל ואם יצטרך ליותר יפנה יותר ר"ל ואם יש לו נחת רוח לפנות יותר יפנה אך מדברי רבי' בפ"י המשנה מבואר להדיא דמאי דקאמר שמואל אפי' טובא ר"ל אם יצטרך לפנות לפי האורחים יפנה כפי מה שצריך ואפי' טובא: וכן ראיתי להר' המאירי ז"ל בשיטתו למס' שבת שיר' מדבריו כדעת רבי' שכ' וז"ל ד' וה' קופות שהתרנו לפנו' לא התרנו לאד' א' אלא הכל לפי האורחי' ולר"ח אף בכמ' אורחים אינו מפנה יותר ולשמואל מפנה יותר הכל כמו שצריך לו כן נראה ממה שעומר ר' את כל השדה וכו' יע"ש.

ונראה שמפרש הבעייתא לשמואל דס"ל דארבע וחמש דקתני הוא כדאמרי אינשי דפירושו שאין גבול למט' דר"ל כפי שצריך מא' ועד חמשה אבל יש גבול למעלה דלא הותר לפנות יותר מחמשה ואפי' איכא טובא או"ד כשם שאין גבול למטה כך אין גבול למעלה והאי דקאמר שמואל ד' וה' כדאמרי אינשי הוא למעלה נמי וכאלו אמר ואפי' טובא נמי משום דלא אמר שמואל אלא ד' וה' כדאמרי אינשי ותו לא וכג"ל ר"א כמ"ש ה"ה ז"ל וכמו שהביאה ה' ז"ל לעיל אך לר"ח דס"ל דמתני' בדוקא קאמר דבא לומר ד' מאוצר קטן וכו' ליכא למיבעי כלל ואהא מהדר ליה מדעימר ר' וכו' מוכרח הוא דמפרש שיעורא דמתני' כשמואל ולר"ח לית ליה הך שמועה דר' או אפשר דדחק עצמו בפ"י דמתני' דלא כר' כי היכי דתיקו' מתני' אליבא דהלכתא כר"י וכן מבואר בדבריו ז"ל עצמו לעיל שכתב ויש פוסקים כשמואל מתוך שהעמידה פר"ש וכן נ"ל ממה שאמרו ועימר ר' את כל השדה כולה ע"ש: ומ"ש הרב לעיל יש פוסקים כר"ח וכו' ומשום סוגיא דשמעתא שאמרו הני ד' וה' קופות וכו' הוא קאי על הך בעייתא דקאמר הני ד' וה' קופות אין טפי לא וכו' דההיא לא אתייתא אלא כר"ח דלשמואל לא נחית תנא למניינא כלל אלא בהשאל אתמר וכן מדוקדק בדברי הרב שכתב הני ד' וה' קופות וכו' דהך בעייתא אחריתי דהיא אליבא דשמואל לא נזכר שם קיפות דלאו אמתני' קאי אלא המימרא דשמואל ד'

וה' כדאמרי אינשי דלא הוזכר שם קופות והא דלא מבעיא ליה אר"ח דס"ל דוקא ד' וה' אפי' אורחין טובא אי מפנה גברא אכולהו או כל חד לנפשיה משום דכיון דלדידיה ה' וד' לא הוי טרחא כי אם יותר מד' וה' ודאי לית לן לספוקי דהא דאין מפנה אחר ד' וה' הוא משום דלא צריך אבל היכא דצריך כגון אינשי טובא שפיר דמי.

ולע"ד נראה דהכרח הרב לזה מדקתני מפנין אפי' ד' וה' קופות מפני האורחין דאף דאורחין טובא יהבינן להו הך שיעורא דקים להו לרבנן דהך שיעורא לית ביה טרחא ואמטו להכי אף לשמואל ל"מ להו להגמ' אי גברא לכולהו אי כל חד לנפשיה אלא עד שנאמר דהכל לפי האורחין דכיון דלית ביה שיעורא ודאי הוי טרחא לחד גברא או נאמר דאף דהוי טרחא יתירה שרו רבנן לכבוד האורחין דלאו מדרך כבוד האורחין דמפנו לנפשיהו.

אך דעת התוס' ז"ל ס"ל דכיון דלאדם אחד לא שרו להו ד' וה' הוי טרחא לגביה ולכך הוכיחו מדלא מ"ל להש"ס להך ס' דד' וה' דוקא אפילו לאורחין טובא אי חד גברא מפנה לכולהו או לא משמע דלאדם אחר מותר בד' וה' ע"ש אלא דבאמת דהכי משמע בפרט משילין דאמרי' התם ואמר ר"י כאותה ששנינו מפנין ד' וה' קופות ואי מתני' דקתני מפני האורחין דוקא קתני כדעת הר' המאירי מאי ראייה להתם דאיירי ליחיד ואין לומר דמ"מ מיייתי ראייה אף דלא דמו כיון דסתם לן תנא התם וסמך על השיעור דמוזכר גבי שבת דאם כן אמאי לא זכרו שם הש"ס בבעיא שלו לחלק ביניהם האי חילוק' דוקא התם משום דאורחין טובא ומהתימא על התוס' ז"ל שלא הביאו ראייה מהתם וצ"ע איך שיהיה לס' הרב המאירי ז"ל צ"ל כוונת הבעיא דמיבעי לשמואל אפילו אורחין טובא לא שרי אלא ד' וה' דוקא א"כ ליכא נפקות' לדינא בין ר"ח לשמואל וכמ"ש לדעת רבי'.

ואף אם נאמר דרבי' חזר מפירושו וס"ל כהגאונים דפליגי לדינ' אפ"ל דפס' כר"ח לגמרי כמשמעו לשון הרי"ף ולא ידעתי דעת הראב"ד בזה שכ' דפס' כשמואל גם ה"ה ז"ל דהודה לו בזה מאיזה משמעות מלשון רבי' להוכיח זה דאי משום דפסק כר"ש לאו משום שמואל הוא דהלכה רווחת היא בפרק מי שהחשיך וכתבה הרי"ף ז"ל ואין לומר דאי לאו שמואל הו"א דלר"ש יגמור כל האוצר ולא חייש לאשוויי גומות דזה לא שייך כלל בפלוגתא דר"י ור"ש במוקצה ופסק רבי' כר"ח משום דר"י בריש פרק משילין ס"ל כר"ח וכדמשמע מהש"ס שם דקאמר בתר הכי ולשמואל דאמר מאי אבל לא את האוצר וכו' מבואר דעד השתא איירי לר"ח ושוב ראיתי להרמב"ן ז"ל בס' המלחמות שכתב כדברי ושמחתי.

וראיתי להרב שלטי הגבורי' שכ' וז"ל ואיכא מאן דפסק כר"ח דאם לא התחיל באוצר כבר להסתפק וכו' שאסור לפנותו משום מוקצה וכו' ע"ש והוא תמוה דמעולם לא עלה על שום דעת לפסוק כר"י במוקצה משום דר"ח אחר שנקבעה הלכה כר"ש בש"ס בפרק מי שהחשיך גם הרי"ף התם פסק הלכה כר"ש בלי שום חולק וצ"ע.

וראיתי בירושלמי בפרקין מהו לפנות מן האוצר כסדר הזה נשמענה מן הדא ושויין שלא יגע באוצר אבל עושה שביל ונכנס ויוצא ופי' הרב ק"ה דמתני' דקתני אבל לא את האוצר פי' שלא יגמור וכו' והוא תמוה דממילא משמע דמתחילין ונ"ל דמבעיא ליה לרשות ומפני האורחין וכו' אורחא דמלתא נקט ומשני דקתני ושויין שלא יגע וכו' דבין

ר"י ור"ש מודו דלרשות אסור וא"כ הא דקתני אבל עושה בו שביל אתאן לר"ש ואתייא הברייתא כפשטה אך לפי הברייתא דהובאה בש"ס דקתני אין מתחילין באוצר דמשמע אם התחיל מבע"י מותר מוכרח לא אתייא אלא כר"י ולכך העמידו הך דעושה בה שביל ברגליו וכו' וכן מבואר בפרק המביא דהך ברייתא דאין מתחילין באוצר תחיל היא ר"י ולא ר"ש ותגדל התימה על ה"ה ועל מרן ז"ל.

הלכה י"ו ואת החרדל מפני שהוא מאכל ליונים וכו' עיין מ"ש מרן ז"ל דרבינו פסק כרשב"ג משום דהלכה כמותו במשנתנו וכו' והוא תמוה דסמוך ונראה כת' רבי' ולא את הלוחף הפך רשב"ג והעיקר כמ"ש הר"ן ז"ל דלכך לא הקשו בגמרא מרבנן דרשב"ג דמתני' ארבנן דרשב"ג דברייתא ודוק. שם ומטלטלין בשר חי בין תפל בין מליח מפני שראוילאדם וכו'.

ק' דבגמרא קאמר שאני בר אווזא דחזי לאומצא אבל בשר תפל לא חזי לאומצא ואף דאמרינן בחולין די"ד וט"ו השוחט בשבת מותר לבריא לאוכלו באומצא מ"מ לא הוי דרך אכילתו בכך להתירה בטלטול ודכוותה אמרי' בביצה בפרק אין צדין גבי בהמ' מסוכנת לא ושחוט אלא אם כן יש שהות לאכול כזית צלי וכן פסק הרמב"ם בפרק א' מהלכות יו"ט ודלא כר"ע דמתיר הואיל וראוי לאוכלה באומצא כיון דלא הוי דרך אכילתו לא מקרי ראוי ואפשר דוקא התם דלא מחלל יו"ט כי אם לצורך שמחת יו"ט ואומצא לא הוי שמחת יו"ט ונראה דרבינו גריס כגירסת הרי"ף דפלוגתא דר"ה ור"ח הוא בבשר תפוח וס"ד דמק' דהא דקאמר בשר חי כ"ע מותר מיירי במליח אבל תפל אף דחזי לאומצא כיון דלאו אורח' אין להתיר טלטול בשבילו והיינו טעמא דהתיר ר"ה הוא משום דחזי לחייה או לכלבים אבל ר"ח ס"ל כר"י דאית ליה מוקצה ולכך כיון דנתפח ביום השבת הו"ל נולד ולכך הקש' לו מהך דבר אווזא דהתיר לטלטלו משום דס"ל מוכן לאדם הוי מוכן לכלבים והיינו כר"ש ואהא תי' לו דכ"ע ס"ל כיון דראוי לאדם ע"י אומצא מותר לטלטל ולכך התיר ר"ח הך דבר אווזא משום דחזי לאומצא ומעתה הך דבשר חי אתייא כפשטא אפי' תפל אך עדיין קשה לס"ד דמק' אדמפלגי בתפוח ליפלוג בתפל וי"ל כמ"ש ה"ה ז"ל משם הרשב"א בסמוך גבי חרדל דמדי דחזי לאיניש לא משרי ליה לכלבים אף לר"ש ולכך בשר תפל לכ"ע אסור אי לאו דחזי לאומצא.

אלא דבאמת ק"ל דמניין להם האי סברא בר"ש דהאי סברא דמוכן לאדם לא הוי מוכן לכלבי' ליתא בגמ' אלא אליבא דר"י דס"ל דאם נתנבלה בשבת אסורה משום דשעה שהיא ראויה לאדם כשהיא בחיים אינה עומדת לכלבי' דכל מדי דחזי לאיניש לא שרי לכלבי' אבל לר"ש דס"ל דאף דנתגבלה בשבת מותרת היינו משום דשעה שהיא ראויה לאדם ראייה היא לבהמה נמי ועיין בפ' רש"י בביצה ד"ו ד"ה מוכן ובפ' רש"י בפרק מי שהחשיך במשנה מחתכין וכו' ע"ש גם מהתוס' ז"ל דפרק מפנין בד"ה בשר תפוח מבואר דהך סברא ליתא אלא לר"י מדהוצרכו לאוקמי הך ברייתא כר"י והולידו דין חדש לר"י דס"ל כל ישראל בני מלכים ולא אוקמוה כר"ש בפשיטות דס"ל בהדיא דישאל בני מלכים והיינו משום דהך סברא דכל מדי דחזי לאיניש לא שדי לכלבים ליתא אלא לר"י גם ממ"ש בד"ה דג תפל ס"ל דטעמא דבשר תפל משום דחזי לכלבים

לר"ש ולא משום דחזי לאומצא וכן מבואר מדבריהם דפרק כירה דמ"ה בד"ה הכא יע"ש.

ולא עוד אלא דנרא' לע"ד שיש הוכחה לזה מדאמר'י בפרק נוטל גבי הא דאמר רבא אי לאו דאדם חשוב וכו' הא חזי. לאומצא ומקשה הגמ' טעמא דחזי לאומצא הא לא חזי לאומצא אסיר למימרא דרבא כר"י ס"ל וכו' ומנא ליה דכר"י אתי כיון דאף לר"ש מדי דחזי לדידיה לא שרי לכלבים א"כ אי לאו דחזי לאומצא הוה אסיר וראיתי להרשב"א בחידושו לשם שהקשה האי קושיא ות' הא דאמר הא לא חזי לאומצא כגון בשר תפוח יע"ש ולא הבנתיו דעיקר קושיית הש"ס דהו"ל למימר דחזי לכלבי דאתיאי כר"ה אלא ודאי משום דס"ל כר"י וכסבר' ר"ה דלא התיר אלא משום ה"ט דחזי לאומצא אבל איך אפשר לומר מלתא בלא טעמא ואמטו להכי בחר לו האי טעמא דחזי לאומצא אף שיש לטעות בבשר תפוח דלא איירי ביה טפי מטעמא דחזי לכלבים דהוא הפך הדין דאיירי ביה דאיהו בשר תפל.

והנה כהאי דאמרין בשר תפל חזי לאומצא כתבו התוס' שם בפרק מפנין דמותר לאוכלו חי. בלא מליח' וכן יראה פשט דברי רבי' כאן שפ' בין תפל בין מליח אך מדברי רבי' פ"ו מהלכות מאכלות אסורות.

יראה פשוט שצריך מליחה או חלטה בחומץ ע"ש. ומעת' כל מקום שאמר'י בגמ' חזי לאומצא איירי שחלטו בחומץ ונ"ל דטעמו משום דכשחותך ממנו ללעוס אי אפשר שלא יצא הדם ממנו מתוך דוחקו וה"ל פירש ולפ"ז מאי דאמר'י פי"א דמנחות דהבבליים אוכלין אותו חי הוא ע"י חלטה בחומץ ודלא כתי"ט שם שהצריך לומר דמיירי שמלחו אותו משום דאין שבות במקדש דאם כן מה יענה להא דאמרין בעלמא דחזי לאומצא ומליחה בשבת אסור וכן כתבו התוס' בחולין די"ד וכתבה הרב ז"ל ע"ש.

אך קשה מהא דאמר'י בביצה דכ"ד דאמר ר"ע אפילו כזית חי מבית טביחתה והתם אי אפשר דיש לו שהות לחולטו בחומץ דלכך אמר כזית חי ואפשר כיון דאין בו אלא כזית אף רבי' מודה דלועסו בבת אחת וק"ל: הלכות יום טוב פרק א' הלכה י"ב אלא אם כן יודע שיכול לאכול ממנו כזית וכו' זהו פי' רש"י והרע"ב ז"ל והקשה הת"ט דמה הוסיפו על המשנה וכו' והוא ללא צורך והרב ב"י הביא משם ר"י דפליגי רבא ור"ה אי בעי גמר בלבו או לא צריך והשתא למאן דלית ליה הואיל צריך שיודע שצריך לאכול ממנו ואם לאו אסור אך למאן דס"ל הואיל אין צורך לידעתו כלל אלא תלוי בידיעתנו דיש שעות ביום לאכול והיינו דקדוק התנא דלא תני אלא א"כ יודע שיכול לאכול אלא אם יש שהות ביום לאכול דהיינו ידיעתנו ולכך רש"י ורע"ב הוסיפו מלת יודע לפרושי המשנה אף למאן דלית ליה הואיל אך לרבי' ז"ל דס"ל הואיל מ"ש יודע שצריך לאכול הוא ללא צורך ולכך צ"ל אלא אם כן יודע וכו' ור"ל שיש שהות ביום לאכול וצ"ל דגם צריך שיש שהות להפשט ולחתוך כזית וכן פי' רש"י בפסחים ולע"ד הוא מוכרח מדאמר ר"ע מבית טביחתה בא להקל שאין לחתוך ממקום שצריך הפשט לאפוקי מת"ק וכן יש להכריח כיון דרמי בא לומר מדין דרך ארץ להפשט קודם אכילה מה לו לקבוע הדין למשנתנו שאין לה עניין לזה גם אמאי הוצרך להביא סייעתא לעניין דרך ארץ כיון דאין בו איסור כלל לכך נראה דרמי בא לומר דלא קאמר תנא קמא מבית טביחתה הוא משום

דרך ארץ דאסור לאכול קודם הפשט ולכך בעי שיעור כדי שיפשיט ולאכול כזית והיינו דהביא סייעתא מברייתא דקתני אסור לאכול שום וכו' ועוד דרמי בר אבא דקאמר לימדה תורה דרך ארץ איהו גופיה דקאמר נטיעה מקטע רגליהון דקצבים ופי' רש"י ז"ל משום דפעמים נמצאה טרפה וא"כ דרך הוא שמא ימצא טרפה ומעתה ק"ל על הפוסקים דלא הזכירו דבעי הפשט: הלכה י"ד שכל פת ופת ראוי לתינוק עיין לה"ל ז"ל ועיין להל"מ ז"ל במה שהק' עליו ולא ראה מ"ש הראב"ד ז"ל בהשיגו על הר' המאור ז"ל דאביי שהק' לר"י הני סופלי וכו' טעה בזה דס"ד דאסור בי"ה אף אטלטול ור"י השיבו לפי טעותו יעו"ש אמנם לע"ד נראה דרב"י מפרש הך ופליגא קאי על מאי דמשל ר"י הך דעגל טרפה הוה והיינו משום דסתמא.

דבישוידעגל הוא בשתי קדרות ואפי' הכי ס"ל כיון דאי בעי למיכל מכל קדרה שפיר דמי ולכך הוצרך לאוקמא בטרפה הוה לכך קאמר דפליגא דאמר אין מזמנין בי"ט שמא ירבה בשבילו דהיינו בקדרה אחרת דאילו בקדרה אחת לא חיישי כלל וכ"כ הרא"ש ז"ל ולא מהני מה שטועם מכל קדרה כיון דחד טעמא הוא ועוד גבי נכרי לא מהני הך טעימא משא"כ בני חילא אף בכמה תנורים שרי דהוי כמו שכר אפייה כמ"ש התוס' ז"ל: שם עיסת הכלבים וכו' עיין להל"מ ז"ל שכתב למאן דס"ל הואיל מעלינן ליה דרגא ומותר לגמרי וכו' וק' דזה אינו אלא ז"ל דס"ל למאן דס"ל הואיל אין בו כי אם איסור דרבנן אך לרב"י דס"ל דאסור מדאורייתא א"כ גם דנחת' דרגא במעורב יהיה הדין בו שאין לוקין עליו אבל איסורא דאורייתא מיהא אית ביה והאיך ע"י הואיל מעלינן שני הדרגות ומותר אף מדרבנן כיון דהם אמרו דאין סומכין על הואיל לכתחילה ועיין מ"ש בפ"ו.

וכן ראיתי הדבר מבואר בהריטב"א ז"ל הובא בש"מ שכתב וז"ל וא"ת אף דנימא הואיל ליכא למשרי אלא בדיעבד אבל לכתחילה איסורא מיהא איכא וכו' ובשלמא לר"מ דשרי מדאורייתא לאפות לנכרים ניחא וכו' אבל לר"י דאסור מדאורייתא היכי שרינן לכתח' משום הואיל וכו' הרי מבואר אף דאית לן הואיל ומעורב וא"ה אסור דלא בהל"מ ז"ל.

גם הא דמשמע מדבריו דלמאן דלית ליה הואיל היכא דמעורב אין בו בי"א איסור דרבנן ושכן דעת מוהרמ"א בס' משחא דרבנותא יעו"ש זה אינו דר"י דלית ליה הואיל מק' לר"א מקרא דלא תעשה כל מלאכה אפילו מעורב כמבואר בברייתא בפרק אלו עוברין: אשר ע"כ נ"ל לרב"י ז"ל דגבי אפיית חלה אוכלבים כ"ע מודו דאמרינן הואיל ומותר לכתח' כיון דבידו לעשות הכל ולבצוע מכל חדא וחדא לכהן או לכלבים אלא ע"י הואיל לא הטריחוהו חכמים כמ"ש התוס' בפ' אלו עוברין משם רשב"א יעו"ש ולא פליגי אלא באופה לחול דליכא חדא דחזייה לדידיה וכן אמרו בהדיא שם בפ' אלו עוברין.

והש"ס דמק' הכא הוא משום דס"ל כרמי בר חמא שם דמרמי להו להדדי וליכא חילוק ביניהם וקם ליה ר"ח כר"י דלית ליה הואיל וכל חדא חזייה ליה ולכך איצטריך ליה לשנויי דמפייס בנבילה אבל למאן דס"ל הואיל וכל חדא חזיא כר"א אנה"נ מותר לאפות לכתח' כאמור: פרק ב' הלכה א' אם היתה עומדת לאכילה וכו' כתב ה"ה ז"ל לאפוקי לחרישה וכו' אבל נולד מן הטרפה מותר מפני שהוא מוכן אגב אמו לכלבים והק' בס' חמד משה סי' תצ"ח הך סוגיא לא אתייה אלא לר"ע דס"ל אפי' נפש בהמה במשמע

ולכך מותר לשוחטה לכלבים אך אנן דקל" כרי"ה לא הוי מוכן אגב אמו עכ"ל יעו"ש
וליתא דרב יוסף דקאמר הוי מוכן אגב אמו לכלבים איהו גופיה אוקי להך דשמעון
התמני עגל טרפה הוי ואוקמוה בגמרא דס"ל כרי"ה ולעיקר הקו' כבר כתב הרמב"ן ז"ל
בספר המלחמות בהך שמעתא גבי פלוגתא דר"ע ורי"ה דראוייה כשהיא חייה להשליכה
לכלבים וגם הרשב"א בס' עבודת הקדש כ"כ ע"ש ורבי' דכתב לאכילה הוא כולל גם
אכילת כלבים ורש"י ז"ל בביצה ד"ו כתב עגל שנולד מן הטרפה ביו"ט מותר דלא
אשכחן מאן דאסר ע"ש ולא זכר הא דתני בירושלמי פ' אין צדין ה' ד' דקאמר התם עגל
שנולד מן הטרפה ביו"ט מותר: הלכה ח מצודות וכו' עיין לה"ה ז"ל ועיין להפר"ח ז"ל
ומ"ש המ"ק ז"ל דת"ק ס"ל ספק מוכן מותר ומיירי שנפרסו ביו"ט ליתא דא"כ הו"ל
לרשב"א לומר אם נפרסו מעי"ט ובא ומצאן מקולקלין כיון דת"ק לא איירי בהכי ועוד
מנ"ל לאפלוגי דאף ת"ק מודה בהכי גם מ"ש דרש"י דכתב ומצאן מקולקלין לאפוקי
ת"ק דאף שלא מצאן מותר לא ראה דרש"י פ"י בת"ק דספק אסור ונ"ל כיון דתני אלא
א"כ יודע שניצודו מעי"ט ובמה יודע משום שנתקלקלו מעי"ט כמ"ש בירושלמי ולכך
לא הביאו הך דר"א וראיתי בכ"י להר' משה שלום ז"ל שכתב דרבי' מפרש דהא דמסיק
הש"ס דרשב"א ס"ל דספק אסור הוא אליבא דלוי דס"ל דר"ג מתיר אף באכילה אבל
לרב דס"ל דוקא בטלטול הוא דמתיר רשב"ג אה"נ דרשב"א ס"ל כר"ג ורישא דאסור
איירי באכילה וסיפא דמתיר איירי בטלטול וכיון דס"ל כת"ק דמתני' דס"ל דספק אסור
לכך לא הביאו הך דרשב"א וליתא דבהא דנתקלקלו דרשב"א ליכא מאן דפליג עליה:
הלכה ט' בית שהוא מלא פירות דמוכנין וכו' וקשה הא ודאי מוקצה הוא כמו שהק' התוס'
ומה שתי' דאתיא כר"ש לא אתי לדינא כיון דפסקי כר"י ומה שתי' ה"ה משם הרשב"א
זל לא יתכן דא"ה גבי סכך סוכה בפלוגתא דר"י ור"ש אוקמוה בגמ' בסוכה רעועה
ואפי"ה פליג ר"י ואסר משום דס"ל אף ברעועה לא אסיק אדעתיה דנפיל וכפ"י רש"י
לשם ונ"ל דמיירי בהתנה לכשתפול יוטל ממנה דכיון שהיא רעועה מהני תנאי אף לר"י
וכ"כ ה"ה ז"ל בפ' כ"ה מה' שבת דין י' משם הרמב"ן והרשב"א דמהני תנאי בנר
שהודלק לאחר שכבה משום שסופה לכבות אף לר"י במוקצה מחמת איסור יעו"ש
ונראה דזה מוכרח מהגמ' גבי סוכה דאוקי' רב מנשייא הך דתני ואם התנה הכל לפי
תנאה אסוכה דעלמא וההיא ודאי חידושא לר"י דלר"ש לא איצטריך ושוב ראיתי
להרשב"א ז"ל גופיה בס' עבודת הקדש שער ב' ס"ו ו' ז"ל היתה סוכתו רעועה והתנה
עליה מותר שהרי עשויה לכך ע"ש ושמתתי ולעד"ן שכן כונת רבי' ז"ל במה שכתב בית
שהוא מלא פירות מוכנין דלכאורה שפת יתר מי לא ידע שסתם פירות הן מוכנין לאכילה
אלא ודאי מ"ש מוכנין הוא לאפוקי מוקצה ע"ד אופן שיהיה ולא שייך זה כי אם אופן
שכתב הרשב"א ז"ל ודלא כס' הרמב"ן ז"ל ומעתה מ"ש מר"ן ז"ל לקמן דין י"ד צ"ע:
שם העומד על המוקצה בעי"ט בשביעית וכו' משנה בפ' המביא דל"ד ופ"י רש"י כגון
גרוגרות וצמוקין דאחזו ולא אחזו יעו"ש ונ"ל דה"פ דיש בהם דלא אחזו ולכך צריך
שירצום הך דאחזו לאכלם למחר דאי לאו הכי חיישינן שמא יקח מהך דלא אחזו ב"ה
ואחזו למחר וכיון דאיתחזק איסורא לא סמכינן אברירא ומעתה הא דכ' רש"י ז"ל
כדאמר' באין צדין לאו חד גוונא הוא אלא כעין קאמר דההוא גוונא דאין צדין לא שייכא
כלל להכא דכיון דאמר מכאן אני אוכל למחר גלי דעתיה דראויים אליו ושוב ראיתי

שהפר"ח סי' תצ"ה ס"ד דחה פ"י רש"י כמ"ש ומה שתי' המ"ק ז"ל לא הבנתיו דכיון דאחזו ולא אחזו ראויים אליו ולכך הכינם למחר מאי נ"מ אם מצא מתייבשים לגמרי ולקח מהם מה הפסיד כיון דאף דאחזו יכול לאכול מהם אין כאן מוקצה כלל והיכי שייך לומר הך דמתייבשים לגמרי הו' לא חזו כלל ב"ה והך דאחזו ולא אחזו דהזמינם עדיין עומדין בליחות' כמו שהיו ב"ה אלא ודאי מהך דאחזו ולא אחזו יש מהם שמתייבשים לגמרי ועוד לפי דבריו לא אתייה הך ברייתא דאין צדין אלא כר"א דאית ליה ברירה וא"כ הו"ל לאוקמה דיש בהם דלא חזו כלל אלא ודאי דאין בהם דלא חזו כלל ואין בהם דין ברירה ובזה נדחה מ"ש על מה שהק' הפר"ח על הרע"ב שפ"י כפרש"י ז"ל: גם מה שהק' על הפר"ח דיש מהן שמתאחרות וכו' לק"מ דודאי לא הכין כי אם הממהרין להתייבש שגם עכשיו ראויים אליו לאכילה ולכך אמר דמותר לאכול המתייבש ע"י ברירה דאמרינן הוברר שזו הזמינם והיינו כמ"ש אך מ"ש משום דמטלטל ושביק זה לא אתי אלא לתי' קמא אבל לפי תירוץ שני א"נ זמנין דמשתכחי כלהו כחוששים ומימנע משמחת יו"ט משמע דאף מטלטל ושביק שרי.

ונ"ל עיקר כמ"ש כיון דידוע לנו דיש מוקצה גמור לא סמכינן אברירה ותבלין מצאתי לזה מהא דאמר' בביצה דל"ב ע"ב והוא דצייריה מאתמול ופ"י רש"י דעושה בו סימן ומנתקו לצד אחר דמשמע מפ"י דצריך לעשות בו סימן ומנתקו לצד אחר ולא כתב עושה בו סי' שמנתקו לצד אחר אלא ודאי אף שמנתקו לצד אחר לא מהני דאיכא גוש אחר בלעדיו ולכך צריך לעשות בו סימן וסימן לחודיה לא מהני דחופר בי"ט ואם איתא ל"ל סימן כיון דנתקו לצד אחר סמכינן אברירה דאמר' זהו שניתקן אלא ודאי לא סמכינן אברירה כיון דאיתחזק מוקצה לפנינו ועוד אפשר כמ"ש התוספות משום דדחייה בידיים החמירו בו: ועל מה שכ' רבי' האי דינא בי"ט ולא בשבח כמו שהוזכר במשנה כ' ה"ה ז"ל משום דקי"ל דאין מוקצה בשבת והק' הל"מ ז"ל דבגרוגרות וצימוקים מודה ר"ש ותי' משום דאיירי אף בשאר מוקצה ע"ש ולא ידעתי פירושו דהא ודאי לא שייך לומ'.

בשביעית להורות בשאר שבוע אסור לאכול משום דקבע למעשר אפי' אכילת עראי אלא דוקא בגרוגרות וצימוקים דאף דלא נגמרה מלאכתו שבת קובעת ואין בעולם מוקצה שחייב במעשר אלא אוצר של תבואה ופירות שעומדין לסחורה והתם ודאי כ"ע מודו דיש ברירה כמ"ש מ"א והפר"ח ורמ"א ע"ע והתם כבר הוקבע למעשר: ולולי דברי ה"ה ז"ל נ"ל דרבי' ז"ל חידושא אתא לאשמועינן דאף גבי יו"ט נמי דוקא בשביעית דאין בו מעשר אבל בשאר שבוע לא יאכל עד שיעשר משום דאכילת יו"ט יש בו מצות עונג כשבת ולכך קבעה אכילתו אף אכילת עראי ואף בדבר שלא נגמרה מלאכתו כמ"ש בפ"ו מה' אלו די"ו כשם שמצוה לענג שבת ולכבדו כך כל ימים טובים שנאמר לקדוש ה' מכוּבד וכל י"ט נאמר בהם מקרא קודש והוא מהמכילתא פ' בא מקרא קדש כבדהו במאכל ומשתה וכסות נקיה והש"ס מלא על גדותיו דהתירו איסור דרבנן דלא אתי למימנע משמחת יו"ט אמנם ר"א לשיטתיה אזיל דס"ל דשמחת יו"ט רשות ולכך לא קבע משנתו כי אם בשבת וכל זה נעלם מה' צל"ח בשיטתו למס' ביצה שכתב דב יו"ט לא כתיב עונג ולכך אין אכילתו קובעת ומכח זה יצא לידון בדבר חדש דאמירה דידיה דאומר מכאן אני אוכל קובע דלא גרע מחול ע"ש וליתא דכבר כתבתי בה' מעשר פ"ה דכ"ג דזה הדין לא היה בעולם גם בזה נדחה מ"ש הרב ז"ל משם הרב פני יהושע על

מ"ש רש"י ז"ל ד"ה פצעילי תמרה איירי בי"ט משום דאי בשבת לא אפשר לאכול משום דקבע למעשר משא"כ ביו"ט ולפי מ"ש אינו מוכרח אלא העיקר הא דכתב רש"י ביו"ט כדי להקשות בין לסברת רב נחמן דמחלק דמחלק בין יו"ט לשבת בין לשאר אמוראי דלא מחלקי ועיין במהרש"א שם ודוק: הלכה י' גוי שהביא וכו' אסורין עד לערב וימתין בכדי שיעשו וכו' מבואר מדבריו דאינו אסור אלא ביו"ט ראשון אבל בשני מותר ולכאורה קשה כיון דפסק בפ"ו מהלכות שבת דטעם המתנ' משום שלא יאמר א"כ אף בשני אסור וכדעת התוס' בפרק אין צדין ע"ש ונ"ל דס"ל לרבינו דלא גזרינן מי"ט ראשון לשני כיון דמותר ממ"נ ועיקר הוכחת התוס' מלשון כדי שיעשו שעה הראויה לעשייה לא שמיע ליה לרבי ז"ל וכן פסק הרשב"א ז"ל בס' עבודת הקודש אף שלא הכריע בשתי הסברו' יע"ש וכ"כ ה"ה בפ"א ועיין להרב לח"מ שם וכן הכרע הב"י ז"ל סי' ועיין להרב ק"ן בחי' להרא"ש ז"ל.

ומ"ש רבי' והבא לישראל זה מחוץ לתחום מותר וכו' לכאור' שפת יתר דבחוי' לתחום עסיק אלא לומר דבמינו במחובר אסור לישראל אחר ומכאן יש ראייה לה"ה ז"ל שכתב בריש פ"ב מהלכות שבת דרבי' ס"ל אף לישראל אחר ע"ש. הלכה י"ב כלים שנשברו בי"ט אין מסיקין בהם וכו' כתב ה"ה אם עושין מעין מלאכתן ראשונה מסיקין וכו' ע"ש ונ"ל דזה מוכרח מהגמרא בשהק' בפרק המביא דל"ב ברייתות תני חזא אין מסיקין בשברי כלי' ותני אידך מסיקין ותי' הא ר"י הא ר"ש ואמאי לא תירצו כולהו ר"י הא בעושין מלאכתן ראשונה הא באין עושין אלא ודאי בעושין מלאכתן ראשונה לא מקרי שבר כלי' כיון דס"ל דניטל בשבת כמבואר בשבת דקכ"ד הרי הוא תורת כלי' עליו אלא דאפשר לדחות דאף לדינא הוי כמו כלי' שלם מ"מ בלשון המשנה מתקרי שבר כלי' וכמ"ש במשנה דשבת כל הכלים ושבריהן ניטלין דכיון דנפרד מאביו שבר מתקרי והש"ס דחיקא ליה לאוקמי.

בהכי משום דמסיקין דומיא דאין מסיקין לכך אוקמה בתרי תנאי ובוזה נדחה מ"ש המ"א סימן תק"א ס"ג דיצא לידון בדבר חדש דכלי' אף שהוא בריא ונשבר בי"ט שרי לר"ש מדלא אוקמי בגמ' כולה כר"ש וכו' ע"ש ולפי האמור ליתא דלכך נמי לא אוקמה כאן בנשבר ביו"ט כאן בנשב' בעי"ט ועוד דהחוש ימאן זה דבכלי' עץ ליתא להך סברא אלא בכלי' חרס ועוד דאפשר דהש"ס קים ליה כמ"ד חלוק ר"ש אף בבריא גם ראיתי לו שם שכתב קורא בריאה שנשברה לכ"ע אסור וכו' ואתמהה דהא בריש ביצה קאמר הש"ס דקי"ל כר"י ביו"ט משום דסתם לן כוותיה בההיא דקורא שנשברה כמ"ש התוס' ז"ל שם ומה שהביא ראייה מדלא קאמ' כמ"ש הנז' מוכרח דדוקא התם דהעמיד המשנה כמ"ד מודה ר"ש ולכך הק' למ"ד חלוק היכי אתייה מתני' כר"ש ע"ש אך סתמה דהש"ס אפשר דס"ל כמ"ד חלוק וכו'.

אך אמנם מ"ש ה"ה ז"ל בעושין מלאכתן הראשונה וכו' ק"ל כיון דהרי"ף ורבי' פסקו כסתם מתני' דכל הכלים דאף באין עושין מלאכתן ראשונה הוי כלי' אמאי הצריך כאן למלאכתן ראשונ' דוקא הכא דתלוי בכלי' כיון דעדיין עושין מלאכתן לא הוי נולד וכן מבואר בירושלמי דקאמר אם יש בו תואר כלי' מותר.

הלכה י"ד נוטלין וכו' כתב מרן ז"ל הא דלא הביא רבי ז"ל הך דאם התנה משו' דלר"י לא מהני תנאי עכ"ל הנה מפשט לשונו נראה הא דאמרינן דלר"י לא מהני תנאי היינו דוקא בבריאה אבל ברעועה אית לר"י דמהני בה תנאי ובאמ' כן הוא מוכרח מהסוגיא והוא דאם אמרי' דלכ"י מהני תנאי ברעועהא"כ האי דקתני בברייתא ואם התנה וכו' הוא ארישא דברייתא קאי דאוסר ר"י ברעועה ועלה קאמר דאם התנה עליה מודה ר"י דמותר ומדר"י נשמע גם כן לר"ש דאוסר בבריאה דאם התנה עליה מותר אך אם כאמר דלר"י לא מהני תנאי אף ברעועה אם כן הא דתני בברייתא ואם הוא התנה הוא קאי אר"ש דאוסר בבריאה והוא תמוה כיון דתנא דבריית' לא איירי בבריאה כלל אלא ברעועה דהיא מחלוקת ר"י ור"ש אבל בריאה דאוסר לר"ש הוא מן הדיוק איך קאמר עליה תנא דברייתא ואם התנה כיון דדין דבריאה לא נזכר בברייתא אלא ודאי דמהני תנאי לר"י ברעועה וכמ"ש וכיון שכן עדיין קשה על רבינו כיון דר"י מודה דברעועה מהני תנאי אמאי לא הביאו רבי' דהגם דפסקינן בי"ט כר"י הא ר"י מודה בזה ומה הועיל מרן ז"ל בת' ונ"ל לתרץ דלפי מה שכתבתי לעיל בדין ט' גבי בית שהוא מלא פירות מוכנין דרבי' איירי שם בשהתנ' עליהם וס"ל ז' דמהני תנאי ברעוע' ורמזה רבי' במ"ש מלא פירות מוכנין וכמ"ש שם אם כן לכך לא הוצרך לחזור ולכפול בכאן וסמך על מ"ש שם ואל יקשה בעינך אם הרמב"ם ז"ל סובר דלר"י מהני ביה תנאי ולמה לא פסק רבי' גבי נר דמהני ביה תנאי דכבר תירצו זה התוס' בפרק כירה דמ"ד ע"א ד"ה שבנר יע"ש אך כל זה לא יתיישב אלא אם נאמר דרבינו לעיל גבי בית שהוא מלא פירות ונפחת איירי ברעועה וכמ"ש שם הרשב"א ז"ל הביאו ה"ה ז"ל אך לפי מ"ש הרמב"ן ז"ל דהתם איירי בבית בריא ולא הוי מוקצה לפי שאין הפירות מוקצין מחמת עצמן וכתב ה"ה שם שכן דעת רבי' ז"ל א"כ חזרה הקו' כאן במקומה דלמה לא פסק רבי' כאן דברעועה מהני בה תנאי ונ"ל דרבינו מפרש סוגיא דביצה דלא כפי' רש"י דס"ד דאביי ורבא דמתרצי באומר איני בודל לא ס"ל הך תירוצא דרב מנשיא דקאי אסוכה דעלמא אלא דקאי אסוכה דמצוה וקאמר ושוין בסוכת החג בחג שאסורין בין גוף ובין עטוריה ומ"ש ואם התנה הוא קאי על העיטורין בהך ברייתא ומיירי דקאמר איני בודל וכו' וכבר פסקה רבינו בפרק ו' מה' סוכה יע"ש.

ועל פי זה אפשר לומר דהכי נמי כוונת התוס' שם בד"ה אמר רב מנשיא לא קאי במסקנא אלא נקט האמת עכ"ל ור"ל דלא קאי אסוכה דעלמא אלא אסיכת מצוה וקאי אעיטורין ובאומר איני בודל וכו' ועי' במהרש"ל ומהרש"א מ"ש והכי דייק לשון הגמ' דאמר אבל עצי סוכה דחלה קדושה עלייהו דלכאורה הוא שפת יתר אלא הוא הדבר דקאי אעיטורין דוקא וכאמור.

שם ובלבד שיהיה לו פותחת וכו' עיין לה"ה ולח"מ ונ"ל דרבי' קשה ליה לפי' רש"י דפי' לר"י ופשיט ליה דתרת' לקולא ופי' רש"י מדקאמ' ר"י כל שנכנסין בו בפותח' למימ' עוד ואפי' בתוך תחום שבת דמדקאמ' כל אפילו רחוק משמע ומדקאמר אפילו תחום שבת שמעינן דלא בעי פותחת אלא לתחום שבת ע"ש ואהא ק"ל כיון דעיקר ההוכחה היא מריבויא דכל א"כ מאי מיבעי ליה לר"י דאמר כל הסמוך לעיר מיירי דוקא בפותחת א"כ ריבויא דכל הסמוך לעיר מאי אתא לרבווי מוכרח אתא לומר דבא לרבווי אף דלית ביה פותחת אלא ודאי מלשון התנא אין לדקדק בזה דלשון תור' לחוד ומעתה אין להוכיח

דס"ל לר"י תרתי לקולא ולכך גריס רבי להקל ותו לא וכדאמר ר"י הלכ' כר' יוסי להקל ונראה לי דהיינו דאצטריך לפסוק הלכה כר"י אף דקי"ל בעלמא ר"י ור"י הלכה כר"י משום חידושא דלהקל איצטריך אבל בש"ע כתב דאיצטריך אף על גב דמסתבר טעמא דר"י ע"ש.

פ"ג הלכה א' ואם עבר ושחט לא יכסה דמן עד לערב ע"כ מכאן משמע דהכסוי אינו מעכב האכילה דאי לאו הכי צריך לכסות כי היכי דלא מימנע משמחת יו"ט וכן משמע בגמ' דקאמר אבל ספק אימא משום שמחת יו"ט לשחוט ולא לכסייה וכן נמי דקאמר רבה שם שחט מעי"ט לא יכסנו ביו"ט וכמו שפי' רש"י ז"ל שם ולפ"ז אמאי אסרו לשחוט לכתחילה ולא יכסנו משום שמחת יו"ט ולעד"ן דזהו מה שהכריחו להמרדכי ז"ל שהביא בפרק כיסוי הדם משם ראבי"ה שמצא בתשו' הגאונים וז"ל דמי ששחט והזיד ולא בירך אסור לו לאכול ממנו אבל אחר מותר והוא חייב מלקות עכ"ל.

ולכאורה אינו מובן אמנם לעד"ן דס"ל דהכיסוי מעכב האכיל' וכיון דלא בירך כבר אמרו בירוש' דהאוכל בלא ברכה מעל ולכך אסור לו והיינו דכתב חייב מלקות דהוי כדין מעילה ובודאי דמלקות דקאמר לאו דוקא אלא דהיינו מכת מרדות וס"ל דלאו דוקא ברכת אכילה אלא כיון דלא שייך אכילה אלא בברכת שחיטת וכיסוי מקרי ברכת אכיל' ולכן הכא דלא בירך על השחיט' ועל הכיסוי אסור ונ"מ דאם בירך על הכיסוי אף דלא בירך על השחיטה מהני כיון דהכסוי מעכב אכילה הוי כאילו בירך על השחיטה ונ"ל דזהו נמי דעת ראבי"ה ז"ל שפסק שם בסוף הברק דאסור לספר בין ברכת שחיטה לברכת כיסוי וכתבה המרדכי ז"ל ולא כתב טעם ועם האמור ניחא דטעמא הוא כיון דהכיסוי הוא להתיר אכילה כמו השחיטה הוי ממש דומיא דתפילין דאסור לדבר ביניהם אלא הכא דהם מצות חלוקות לכך הצריכה בו ברכה ול"ד לתפילין.

ונ"ל שכך הבין הב"י בכוונת המרדכי דס"ל הכיסוי מעכב האכילה שאחר שהביא דברי המרדכי ב"ד סימן כ"ח כתב וז"ל ובא"ח הביא ראייה מהגמ' שאין הכיסוי מעכב וכו' וכוונתו היא לומר שהא"ח הוא הפך דעת המרדכי ופשוט דהראיה היא כמ"ש וכן ראיתי לה' ערך השולחן שם שכתב כן אך מה שהביא ראייה מהא דאמרו דמכסין בעפר עיר הנדחת ע"ש אינה ראייה ולא ראה דברי התוס' בחולין דק"מ דכתבו דמצורע מביא כפרתו מציפורי עיר הנדחת משום דמצות לאו ליהנות ניתנו ואף דע"י אוכל בקדשים אלא ודאי לא מקרי הנאת הגוף אלא דוקא דנהנה בעת העבירה וכמ"ש הנודר ממעין אינו טובל בו בימות החמה משום דנהנה גופו שעת המצו' גם מהא דאמר רבה שחט מעי"ט אין מכסין ביו"ט נמי אין ראייה דכוונתו היא ואין לאוכלו ביו"ט כיון שאין יכול לכסותו והא דאמרינן נמי גבי ספק לישחוט ולא ליכסייה היינו משום דאין מחוייב לכסותו בודאי לא הוי מעכב אכילה.

ואשר אני אחזה לי דכונת הראיה דא"ח היא מהא דאמרינן בפרק אין צדין דכ"ח גבי גריפת תנור דאם נפל ממנו ביו"ט דאף דאינהי מכשירין גורפין אותו ביו"ט ואף דהוי מוקצה כיון דצורך אוכל נפש מותר וכ"נ אמרינן התם דל"א ע"ב גבי מאי דאמר ר"מ פוחת לכתחילה ונוטל ואף דהוה הך אבנים מוקצה כיון דצורך אוכל נפש מותר כמ"ש התוס' שם ואף לת"ק דאסר הוא משום דס"ל דסתר אהלא אסור אף במדי דרבנן כדמשמ'

שם בגמ' ואם איתא דהכיסוי מעכב אכילה אמאי לא ישחוט לכתחי' ויכסה באפר שהוסק ביו"ט אף דאיהו מוקצה כיון שמותר לטלטלו לצורך אוכל נפש חלא ודאידהכיסוי אינו מעכב אכילה והוי מצוה כפני עצמה ולא מקרי צורך אוכל נפש כנ"ל.

ובזה ניחא לי מה שסק' הב"י בא"ח סי' תקי"ט על המרדכי ז"ל שכתב האי דינא דלא לצורך אוכל נפש שרי לטלטל המוקצה וראייתו מהך דאמרינן פוחת לכתחילה ונוטל כאמור והק' הב"י ז"ל דאמאי לא ישחוט לכתחילה ויכסנו באפר כירה שהוסק ביו"ט ע"ש שהניח' בצ"ע ולכאורה אין תמיהתו תמיהה כיון דהכיסוי אינו מעכב אכילה לא הוי צורך אוכל נפש וכן הק' הכנה"ג והרב ט"ז ע"ש ועם האמור ניחא דהרב ז"ל ידע הך ראייה דא"ח שהביא מן הגמ' שכתבה ב"ד היא מהך דפוחת כאמור ולכך מק' שפיר על המרדכי ז"ל דלדידיה דס"ל דהכיסוי מעכב אכילה כמו שהביא לשונו ב"ד סימן הנז' איך הביא האי דצורך אוכל נפש שרי לטלטל המוקצה דא"כ אמאי לא ישחוט לכתחילה וכו' והיא היא ראיית א"ח ודוק.

הלכה ח' והלש עיסה מערב יו"ט אין מפרישין אותה ביו"ט עיין בהראב"ד ז"ל שהשיג על רבינו לומר כיון דקי"ל כשמואל דאוכל והולך שוב אין תיקון בהעלאתו ומותר להפריש עכ"ל וק"ל מהא דאמרי' בשבת דקמ"ג גבי הא דאמר ר"י מעלין את המדומע באחד ומאה מקשה הגמ' והא קמתקן ומשני דס"ל כרשב"א דאמ' נותן עיניו בצד זה ואוכ' בצד אחר והד' פריך והא מיפלג פליגי ומשני דר"י עדיפה מדרשב"א דר"י ס"ל כיון דכבר מתוקן ע"י שנותן עיניו הך העלאה לא הוי תיקון אבל רשב"א ס"ל כיון דכבר מתוקן הוי בכלל אין מגביהי משום דהוי טרחא שלא לצורך וכיון דלא קי"ל כר"י אלא כסתם מתני' דלא התירה לעלות את המדומע והיינו משום דס"ל כרשב"א א"כ הכא נמי אף דקי"ל כשמואל דאוכל והולך אפי"ה אין מפרישין כס' רשב"א דסתם לן תנא כותיה ואין לומר דת"ק דמתני' ס"ל דאפי' ליתן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר אסור בשבת ודלא כרשב"א דאפוי פלוגתא לא מפשינן ועוד דהרי כתבו התוספות בגיטין דל"א ע"א בד"ה במחשבה דאף בתחילת תיקון של טבל מותר ליתן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר בשבת יעו"ש ונראה לחלק דשאני התם הא דנותן עיניו כיון דלא הוי מתוקן ע"י זה אלא לדידיה דידע לאיזה צד נתן עיניו וקבע התרומה אבל לאחרני דלא ידעי לאיזה צד הוקבע התרומה לא הוי מתוקן לכך אסור להעלוהו כיון דע"י העלאתו מתקנו גם לאחרני אבל הך דאוכל והולך כיון דבלא העלאתו הוי מתוקן לכ"ע לכך לא הוי העלאתו תיקון כלל ושרי ולע"ד נראה דזה מוכרח מהגמ' דהק' הש"ס לימא דפליג שמואל אדאכזה ור"ל כיון דס"ל דאוכל והולך אמאי אינו מפריש הא לא הוי תיקון ולכאורה ק' דמאי קושייא הא אשכחן בשבת דאית ליה לרשב"א אף דנותן עיניו בצד זה ומותר לאכול אפי"ה אסור להעלותו אלא ודאי דדוקא התם דמתקנו אצל אחרים דלא ידעי היכן הוקבעה התרומה לכך אסור להעלותו אבל הכא דכבר מתוקן גם לאחרני בלא העלאתו לא הוי העלאתו תיקון ושרי להעלותו: ובהכי ניחא מה שהק' ה' שע"ה בפ"ד דתרומות דין י"ו לדעת המק' דהק' לימא פליגא דשמואל אדאכזה וס"ל כיון דאוכל והולך שרי להפריש אף בתחי' תיקונו א"כ אמאי אין מגביהין תרומות בשבת כיון דאפשר ליתן עיניו בצד זה ואוכל בצד אחר כמ"ש התוס' בגיטין דל"א ע"ש ועם האמור ל"ק מדי דדוקא התם הוא משום הא דנותן עיניו אינו ניתקן בזה אלא לבעליו וכשמעלהו מתקנו

אף לכ"ע לכך אין מגביהין אמנם הכא כיון הא דאוכל והולך מותר לכ"ע לכך לא הוי העלאה תיקון כלל אמנם דעת רבי' הוא כיון דאמר רבא מי לא מודה שמואל שאם קרא עליה שם שהיא אסורה לזרים משמע דדינא הכי הוי לכ"ע ומפרש רבי' דהא דקאמר מי לא מודה וכו' הוא משום דהו"ל מקדש ביו"ט ולכך אף דאוכל והולך ולא חשיבה הפרשתה תיקון מ"מ אסור להפריש ומשום איסור מקדיש נגעו בה כמבואר בדבריו פכ"ג מה' שבת| ע"ש והא דאמר ר"י דמעלין את המדומע בא' ומאה התם דוקא משום דלא הוי קריאת שם ממש דמעיקרא תרומה והשתא תרומ' משא"כ הכא דמעיקרא הויא חולין והשתא תרומה הוי מקרי' ממש כמ"ש הרמב"ן ז"ל במלחמות וכיון שכן לכך פסק כאבוה דשמואל דאף דמותר לאכול והולך מ"מ אין מפרישין ממנה חלה ביו"ט.

ודע דמסתמיות דברי רבינו נראה דאף חלת ח"ל דינא כמו חלת א"י דאין יכול לאפות כיון דאין יכול לאוכלה הכהן בו ביום כמ"ש המרדכי ז"ל שהביאו הב"י שם סי' תק"ו והיינו משום דאף דקי"ל אוכל והולך ואח"כ מפריש כיון דאין יכול להפריש היום כי אם למחר אין יכול לאפות היום חלקו של כהן ול"ד למ"ש ר"א גבי אופה עיסה בטומאה בפסח משום דכל חדא וחדא חזייה ליה ע"י שיבצע מכל חדא לכהן דדוקא התם משום דאנוס הוא דנטמאת העיסה בפסח ומשום דעובר על ב"י וב"י התירו לו הך הערמ' אבל הכא נקרא פושע דהו"ל למידק כיון דאורחיה בהכי להפריש בלישה לא התירו לו הך הערמה כמ"ש בביצה די"ו הערמה חמורה ממזיד ע"ש ודלא כמ"א ז"ל שכתב דאם שכח מותר לאפוי דהמרדכי עסיק אף בשכח ע"ש.

אך אמנם אם אפה כל הפת מערב יו"ט ושכח להפריש אוכל והולך ואח"כ מפריש למחר לכ"ע כמ"ש מור"ם ז"ל ומעתה מ"ש המרדכי בפ' אלו עוברין וז"ל ומצות האפויות מעי"ט ושכח ולא הפריש חלה אין לסמוך מוך על שיורי המצה להיות אוכל והולך ואח"כ מפריש וכו' צ"ע דאמאי לא יניח ההפרשה למחר ואפשר משום קנס כמ"ש המ"א ז"ל ודוחק ועוד דסותר דבריו בפ"ק דביצה שכתב וז"ל אם אפאה מעי"ט ולא הפריש ממנה חלה מצי לאוכלה ביו"ט כשמואל ע"ש וצ"ל דיש טעות סופר בדבריו כדמשמע מסיום דבריו.

אך מ"ש אם היתה העיסה טמאה לא יבשל אלא שורפה לא מיירי אלא בעיסת א"י אבל בח"ל יכול לאפותה וליתנה לקטן או לגדול שטבל לקריו וכמ"ש ה"ה ז"ל והתוס' והרא"ש כתבו תקנה אחרת לבטלה ברוב כדמוכח בפרק עד כמה ע"ש ונ"ל דה"ה ז"ל נימוקו עמו שלא כתב הך תקנת' דאזיל בשיטה הרי"ף שלא כתבה דכבר כתבתי במקו' אחר דהתם איירי בחולין טהורין ותרומה טהורה ולכך אין איסור בתערובתן ואף דאכיל לה בטומאה אין בכך כלום אבל הכא דיש איסור בתערובתן ודאי מבטלין לכתחילה כדאמרינן בריש ביצה ודקדק בלשונו לגדול שטבל למעוטי דלא אמרינן דשרי לאפותה משום דיכול לטבול דכיון דמחוסר מעשה לא שרינן עד דטביל ודכותה אמרינן אין שוחטין וזורקין ע"פ על ט"ש מהאי טעמא והר"ן הביא ראייה מפתח אהל מועד ע"ש והא דכתב הרא"ש ז"ל בפרק אלו עוברין אם יש כהן גדול שיכול לטבול מותר לאפותה לאו למימרא אע"פ שלא טבל אלא כיון דיכול לטבול אמרינן ליה טבול ויאפה אותה כמבואר בסוף לשונו דכתב לא חמיר בתר דטביל מטמ' מת ודלא כהב"ח שכת' דכוונתו

אף דלא טבליכול לאפותה כיון שיכול לטבול דכיון דמחוסר מעשה לא אמרינן הואיל אף לגבי טבילה כמ"ש הפוסקים גם מה שהקשה כיון דטביל פשיטא דטהור הוא לא ראה מ"ש רש"י משם השאלות אר"א דבעי הערב שמש ולכך אף דטבל אסיר לאפותה וכ"כ הראב"ד ז"ל פ"ז מהלכות תרומו' גם כתב דזהו דעת הרי"ף וכ"כ הרז"ה והמלחמו' ז"ל דצריך טהרה גמורה דהיינו הערב שמש ונמצא שאינו' לבו ביום ודוק.

הלכה י' ואם אי אפשר לאפות וכו' כתר ה"ה ז"ל אפילו נפל מעי"ט וכו' ע"ש וקשה דזה הוי דלא כמאן דאף לר"י דוקא באי אפשר לעשותו מערב יו"ט כמבואר בפרק אין צדין דף כ"ח ועוד דמי הכריחו לומר דמעשה דר"ח דאמר ביו"ט לאו דוקא הפך דעת הרשב"א ז"ל ואפשר דמיירי בטרווד מעי"ט כמ"ש רש"י ז"ל שם אך קשה לפי מ"ש ה"ה ז"ל דדעת רבינו לפסוק דלא כר"י במכשירין אלא כרבנן כמ"ש בפ"ד דין ט' איך פסק כאן אם אי אפשר לאפות מותר והא לא אתיא אלא כר"י כמ"ש רש"י ז"ל שם והוא מוכרח מדאמר ר"ח דכ"ח שם גריפ' תנור וכרים באנו למחלוקת הרי מבואר דלרבנן אסור אפילו לא אפשר דר"י לא התיר אם אפשר וי"ל דהתם בתנור חדשה ואסור מדאורייתא משום מכה בפטיש וכיון שהוא מלאכה אסרו רבנן אבל הכא מיירי באיסור טלטול.

ולכך שרינן משום אוכל נפש כמ"ש התוס' ז"ל. הלכה י"ד כגון שריקד מאחורי הנפה וכו' וכן כתב הרי"ף ז"ל עיין מה שהקשה הרא"ש על רבינו וכתב דלדעת הרי"ף יהיה פ"ה הגמרא אנא ריפתא מעליא בעינא ובשינוי אגבא דמהולתא אין הפת עולה יפה אבל שינוי אגבא דפתורא בעי והרב ק"ן הקשה משם מהרש"ל ז"ל דאם כן הו"ל לר"י לומר לאשתו שתעשה שינוי אחר ותי' הרב ז"ל דר"י לא בעי שינוי כלל ומ"ש שינוי דפתורא בעי משום דקי"ל כר"א ע"ש וליתא דהרא"ש כתב דלא פליגי ועוד הוה ליה לומר אבל שינוי דפתור' בעי כיון דקאי אפסק ולא אר"י ועיקר הקושיא ליתא דכונת הרא"ש ז"ל דאמר לה ריפת' מעלי' בעי' ואגבא דמהולתא אין הפת עולה יפה ולכך עביד שינוי אחר אגבא דפתורא כדי שתוכל להניף במהולתא כדרכה שיהא הפת יפה ולכך הביא הרי"ף ז"ל דהך דר"י ללמדנו דאגבא דמהולתא לא מהני ולכך הקשה על רבי' שהביאהו להלכה.

ולעד"ן דהרי"ף ורבינו מפרשי כוונת ר"י דאמר ריפתא מעליא בעינן הוא לומר שלא תתעצל במלאכה מפני שאינו כדרכו ויהיה הפת מעופש בסובין שלו לכך הזהיר אותה שתניף אותו הרבה כדי שתהא הפת יפה ומ"ש הרב המגיד ז"ל נסמך על מעשה דר"א משו' דמעשה דר"י כבר פרישוהו הפוסקי' פפייס דלא בעי שינוי ולכך הכריח ממעש' דבעי שינוי אם כן מעשה דר"י נמי בעי שינוי והיינו דכתב ונכתב בהלכו' לומר דאף הרי"ף ז"ל בעי שינוי הפך הפוסקי' בעי שינוי ועיין להרמ"ל ז"ל יע"ש.

פרק ד' הלכה ו' אין מעשנין וכו' כתב הרב המגיד ז"ל ומוכח בגמרא אפי' נתגמר הכלי אינו כופהו על הבגדים ע"כ והנרא' דהוכיח כן מהגמרא מתרי לישני דאמימר לל"ק מק' מהכיבוי וס"ל דליכא איסור באולודי ריחא ול"ב מקשה מאולודי ריחא ומתרץ רב אשי מידי דהוה בשרא אגומרי משמע דללישנא בתרא אולודי ריחא אסור ולא הותר כי אם באוכל נפש מידי דהוה בשרא אגומרי ופסקי' כלישנ' בתרא וא"כ לכפות כסא על הבגדים אסור כיון דאינו אוכל נפש אך מדברי רבינו שכתב מפני שהוא מכבה ולא כתב נמי טעמא דמוליד ריחא משמע דאית ליה דליכא איסור באולודי ריחא וזהו בעצמו ההכרח

של רב יאודה שחידש זה הדין ע"ג חרס מותר מדקאמר רב הונא ור"ן משום מכבה ומשום מבעיר ולא אמרו משום אולידי ריח' ונ"ל גם כן דזהו דעת הרי"ף והרא"ש שהביאו הך דר"י ע"ג חרס מותר מוכח דפסקו דליכא איסור באולידי ריח' דאל"כ אמאי הביאו הך דר"י כיון דפסקו כרבא ואפשר דוקא התם משום דלא מכוין אבל כופה כסא דמכוין אסו' אך דלפ"ז אין הוכחה מהגמרא וצ"ע ועיין במ"א סוף סימן רנ"ג ס"ק מ"א וסימן שי"ד וסי' תקי"א ס"יא וסי' תרנ"ח.

הלכה ח' שפוד שנרצף וכו' ק"ל דלא הביא רבי' הך דינא דשפוד שצלו בו בשר אסור כיון דליכא מאן דפליג עליה ונ"ל דס"ל כמ"ש התוס' ז"ל שם שהקשו מהא דאמר שמואל דהלכה כר"ש ותי' דשאני הכא כיון דתורת כלי עליו ולכאורה דבריהם תמוהים כיון דס"ל כר"ש דאין מוקצה מנ"מ דאין תורת כלי עליו וכבר הק' זה מהר"ם ז"ל וע"ש מה שתי' דמיירי שתיקן שפוד לצורך שעה ביו"ט ע"ש ולא נוח לי דהול"ל שפוד שתיקנו בי"ט וצלו בשר ועוד דברייתא מפורשת בפרק המביא דף ל"ד דאין מתקנין את השפוד ולא מחזדין אותו ואפשר דמיירי בדיעבד ועוד כיון דמיירי בשל עץ לא שייך למימ' מידי דהוה אקוץ בר"ה דבשלמא אם של מתכות הוי גחלת ונכוה הדורך אותו ועוד העיקר חסר מן הספר.

אשר ע"כ נ"ל דכוונת התוס' פשוטה דמעיקרא הקשו לרבינא ותי' דקאי אשמואל ואחר כך הקשו אשמואל גופיה ותי' דשמואל ס"ל כיון דנימאס הו"ל מוקצה מחמת מיאוס וס"ל דאין תורת כלי עליו דס"ל כר"א דהלכה כר"ש חוץ ממחמ' מיאוס והיינו דכתבו בתירוצם ולהכי אוסר שמואל לא כתבו רבינא משום דקאי אתירוצם דלעיל דכתבו דרבינא אשמואל קאי ומעתה כיון דפסק רבינא דס"ל הלכה כר"ש לבר מוקצה מחמת איסור א"כ שפוד שצלו בו בשר מותר ודוק.

הלכה ח' שני כלים וכו' מפני שהוא כמתקן כלי כתב הרב המגיד שהמפרשים העלו כהאי פ' דרבי' יע"ש. ולע"ד נראה דרבינו לשיטתיה אזיל שפי' בפ"ב דעדויות גבי ליפיסין אירוניות שעושים שני כלים מודווגות ואחר בישולן מחלק אותן לשנים וכו' יע"ש וכיון דמייתי בגמ' ללישנ' בתרא הך פלוגת' דעדויו' משמע דבחד גוונא איירי במתני' ניחא לי איך רבי' הביא הך מתני' להלכה דהא בין ללישנא קמא בין ללישנא בתרא ודאי הוי דינא דמתני' דלא כהלכתא דהא סתם לן תנא בפ"ד דכלים דאין מקבלים טומאה אלא משיצרפו ופסקו רבי' בהל' כלים יע"ש וכיון דקודם בישולן בכבשן אינו נעשה כלי לטומאה איך פסק רבינו כאן מפני שהוא כמתקן כלי אמנם רבינו ז"ל לשיטתיה אזיל דמפרש הך פלוגתא דראב"ן ורבנן הוא אחר ציריף ודלא כפי' רש"י ולכך הוי מוסכם להלכה דאף דאית לן משיצרפו הוי כלי היינו למעוטי קודם צירוף אך אם אחר הצירוף עדיין יש מלאכה אחרת לא מהני צירוף לעשותן כלי והשתא ניחא לי נמי מה שהביא הרא"ש ז"ל הך מתני' בפסקיו והיינו משום דס"ל כהרמב"ם ז"ל וראיתי להרב ק"ן בתוס' על הרא"ש ז"ל שהקשה קושיא זאת ותירץ דכיון דסתם תנא בבחירת' כוותיה ע"כ ור"ל דכ"ע אית להו דלא בעו צירוף והיינו כפי' רש"י ולע"ד לא יישב כלום דעדיין איכ' למימרדלכך סתם לן תנא בפ"ד דכלים לומר דחזר בו מהך סתם דתני בבחירת' דבשני סדרים יש

סדר וליכא למימר כיון דאיכא תרי סתמי וכו' דז"א דמ"ל חד סתמא מ"ל תרי סתמי וכמ"ש בקדושין דנ"ד ואף למ"ש התם הואיל ותנן בבחירתא כותיה אין לו ענין להכא דהכא הוא להפך מהתם דהתם הסתם הוא בס' זרעים וכיון דתנן בבחירתא אזלינן בתריה משום דיש סדר לא כן הכא דהוא להפך ועוד דמה יענה להרמב"ם ז"ל שפסק הך משנה דכלים יעו"ש ואפשר לומר דכיון דהרא"ש סתם דבריו ממילא משמע דלית ליה כהרמב"ם ולכך לא הקשה כי אם להרא"ש ז"ל אך אמנם עדיין קשה איך פסק הרמב"ם האי דינא דאין פוחתין כיון דהוא מחלוקת בעדויות והו"ל סתם ואח"כ מחלוקת ובשלמא לדעת הק"ן ז"ל בחי' על הרא"ש לא קשה דלא הוי סתם ואח"כ מחלוקת אלא ללישנא בתרא דאתי מתני' לומר דוקא בחקיקה ולא קודם כפירש"י וזה לא הוי אלא כראב"ן אך ללישנא קמא דבא לומר דאף בחקיקה מהני ולא בעי צרוף לא משמע דלא אתיא ככ"ע אלא שייך שפיר דאתייה לכ"ע ולכך תני אין פוחתין משום דתני לכ"ע ופסק ללישנא קמא משום דהוי לכ"ע אבל הרמב"ם ז"ל דפסק ללישנא בתרא ולכך פי' מתני' כגוונא דאירוניות וכמ"ל קשה ומה גם דפסק הרב ז"ל בפ"ח מה' משכב ומושב כת"ק משום דכיון דנתבשל הוי כלי וכסתם מתני' דכלים וכן כתב בפ"ה המשנה יעו"ש ואף דהו"ל אח"כ חילוק לא מהני כיון דנתבשל.

אשע"כ נראה לי דכונת רבי' ז"ל דעד כאן לא נחלקו התנאים שא לענין טומאה אבל לענין יו"ט כ"ע מודו דאסור אף דאינו כלי מ"מ מתקן מנא הוא לקבולי פשיטי כמ"ש בגמ' וזהו דנקט רבינו מפני שהוא כמתקן כלי והא דאמרו בגמ' מתני' כר"ע או כראב"ן הוה משום דתני במתני' טעמא מפני שהוא עושה כלי ועשית כלי לא הוי אלא בצירוף ולכך ליכא לאוקמא אלא כר"ע ולע"ד נראה דלזה נתכוון הרא"ש ז"ל ולכך שינה מלשון המשנה שלא כדרכו בכל המקומות אך מלשון הטור והש"ע לא משמע הכי שכ' בעידו רך כדי לעשותו כלי ואפשר לחלק והוא מבואר דפי' דבריו דכונתו לעשות כלי אח"כ דהיינו אחר צירוף ומ"מ אינו נעשה כלי בהך חקיקה אבל מפני שהוא עושה כלי משמע דבהך חקיקה עושה הכלי ונכון: אך לע"ד קשה דלפי מאי שפי' הרמב"ם האי פוחתין הוא מיירי לאחר בישול דדומיא דאלפסין אירוניות א"כ מאי מקשה שם בגמ' בלישנא בתרא למאי חזו ואצטריך לאוקמא לקבולי פשיטי והא כיון דמיירי לאחר בישול שפיר חזי למלתיה ואפשר לישב בדוחק דהש"ס הבין דמיירי בשעדיין הוא לח כאוקמתא קמייטא והמתרץ לפי שיטתו השיב לו והרמב"ם דהכריחו לפרש לאחר בישול הוא משום דסתם לן תנא דאין מקבלין טומאה אלא לאחר צירוף א"כ הך פלוגתא דתני בבחירתא הוי דלא כהלכתא וזה אינו דהלכות פסוקות הן לכך פי' דמיירי לאחר צירוף ובישול וק"ל: וראיתי להגהות מיי' שכ' משם ר"י אלפסי דלא קי"ל כהך מתני' דאין פוחתין משום דבין ללישנא קמא דר"י בין ללישנא בתרא אתייה כיחידאה וכו' ע"כ והוא תמוה דללישנא קמא ודאי דהילכתא כסתם מתני' דאין פוחתין משום דהמחלוקת בברייתא ואינה משנה וכמו שכ' הר"ש בפ"ד דכלים גם ללישנא בתרא אף דאתי כיחידאה פסקי' כסתם משנה וכמו שהביא הרי"פ והרא"ש ז"ל בפ' כיצד מברכין הך סתם דבירך על פירות האילן בורא פרי האדמה יצא ואע"ג דמוקמי' כר"י לגבי רבנן וכ"כ הגהות מיי' בפ"ח מהלכות ברכות יעו"ש ואיברא במה שנקט בדבריו דאתי כיחידאה אע"ג דבר פלוגתיה הוא יחידאה נמי כיון דאין הלכה כר"מ לגבי ר"י הו"ל

כיחידאה לגביה וכה הראוני להיש"ש בפסקיו לביצה שכ' דהכי מסקינן כיון דללישנא קמא לא פליג עליה אלא ר"י פסקי' כותיה דר"מ דסתמא כותיה ולא ידעתי דמה יענה לסתמ' דפ"ד דכלים דלא כותיה ואף דס"ל דאף בתרי סדרי אין סדר מ"מ אזלינן לגבי ר"מ ור"י כיון דלא מוכחינן מסתם ואפשר דס"ל כמ"ש הק"ן דכיון דהך תנאים דבחירתא אתו כותיה דר"ע לכן פסקי' כותיה ואף דסתם לן תנא בתר הכי כר"י לא משגיחינן ביה כיון דאין סדר אבל כל זה חסר מן הספר.

גם מ"ש וללישנא בתרא דמוקי כראב"ץ אינו יחידאה וכו' דת"ק ס"ל אפי' בלא פחיתה הוי מנא וכ"ש דפחיתה הוי מנא ע"כ ולא יכולתי להולמו דאם כן אמאי אוקי בגמרא כראב"ץ ולא ככ"ע ואם מפני לשון המשנה דנקט אין פוחתין דמשמ' ליה דאין איסור אלא בפחיתה א"כ איך הביאו הפוסקים האי לישנא כיון דקי"ל כת"ק וכדפס' הרמב"ם ז"ל בפ"ר מהלכות משכב ונ"ל דכוונתו רצויה כמ"ש לעיל דודאי לא דקדק הש"ס דאתי כראב"ץ אלא מלשון מפני שהוא עושה כלי דמשמע ליה דהוא גמר עשיית הכלי ולכך לא מתוקם אלא כראב"ץ אבל להרמב"ם שכתב מפני שהוא כמתקן כלי אין במשמעותו גמר עשיית הכלי אבל סוף הוא מתקנו ולכ"ע אסיר אבל זה לא יתכן לסברת הרי"ף דהביא המשנה כצורתה ואפשר דפסק כל"ק וס"ל דאין סדר למשנה וכמ"ש"ל.

ושוב ראיתי להרב שע"ה ז"ל שכתב כדברי ושמחתי אבל מ"ש שם דהכריחו לרבי' משום דגירסתו ר"י וכו' אינו נראה דסוף סוף הו"ל למיפלג אטעמ' וטעם רבינו ברור דלא מטבילת כלים דאסור גם מחלוקת ת"ק ורשב"ג בברייתא הכי משמע דת"ק ס"ל דאסור משום מתקן מנא ורשב"ג התיר באלפסין משום כבוד יו"ט וכו' ואי ת"ק הוא משום עשיית כלי א"כ מאי סברתי' דרשב"ג דמתיר והא לא מצינו דמתיר מלאכה גמורה משום יו"ט כיון דאפש' לעשותו מערב יו"ט אלא ודאי לכ"ע אין כאן מלאכה דאורייתא והיינו משום דאיירי אחר צירוף כבשן וכפ"ל רבינו ס"ל ללישנא בתרא וללישנא קמא ס"ל להני תנאי כר"י דבעי צירוף והשתא פסק רבינו הך ברייתא דמודו כ"ע.

גם ראיתי שהקשה הרב על רבינו מה שהקש' לעיל ות"ל דתלמודא ס"ל דמירי קודם צירוף והכריחו הדבר מהא דפליג רשב"ג וכו' כמ"ש מהר"ב בש"מ משם הרא"ה ז"ל וכו' ולא ידעתי איך לא ראה מ"ש הרב משנ הריטב"א דפי' דפליגי אף אחר צירוף ומ"מ כיון דאינו עשוי הנר אלא לקבל השמן דהוא תשמיש מועט וכו' אסור דאינו עיקר ביו"ט עוד הכריחו דאי לאחר צירוף מאי קמ"ל מתני' וכו' ולפי מ"ש הרב דמתני' איירי באיסו' עשיית כלי ממש דאסור דאורייתא אין כאן הכרח גם מ"ש דלא"ד מתני' נמי איירי בקודם צירוף וא"ה קאמר ראב"ץ היא דע"כ כיון דמטהר ס"ל כר"ע דבעי גמר מלאכה וכו' יע"ש.

דבריו תמוהים דאף דנימא דר"ע נמי הכי ס"ל דאף דחקקן קודם צירוף לא נעשה כלי כיון דצריך לחלקן אחר צירוף זהו גמר מלאכתן מ"מ כיון דמתני' לא איירי בהאי גוונא כלל אלא דאיירי בשאר כלי' דחקיקתן זהו גמר מלאכתן מה לו להביא הך דראב"ץ כלל ומוכרחים אנו לומר דס"ל כר"ע בפשיטות חול"לכר"ע ולדעת רש"י מוכרחים אנו לומר דג' מחלוקו' בדבר ולישנא קמא ס"ל דמתני' דאף בחקיק' עושה כלי וללישנ' בתרא ס"ל דהכי פי' דוקא בחקיקה הוא דעושה אותה כלי אך לסברת הרב דבין ללישנא קמא בין

ללישנא בתרא ס"ל דאף בחקיקה עושה אותה כלי מאי בנייהו ועוד דמאי ס"ד דאביי להק' דילמא דכונת ר"י דאמר ראב"ץ היא ומתני' נמי כהאי גוונא איירי אלא ודאי דס"ד דהך פלוגתא דראב"ץ ות"ק מיירי קודם צירוף וכו' כמש"ל.

הלכה י"ח לפי שהוא טהור מן התורה עיין להרב המגיד ז"ל שתמה על הרמ"ך והרשב"א ז"ל בקושייתם על רבינו ז"ל ונ"ל דהם מפרשי' דרב ביבי דקאמ' ישהה כפי' רש"י דאתי לידי תקל' וישתמש בהן תרומה וזה ודאי לא שייך אלא גבי כהנים וכבר אמרו דכהנים זריזים הם ולא גזרו רבנן ואמאי הביא טעם אחר ובאמת דרבינו מפרש שמא ישהה בטומאתו משום דברגל צריכים ליטהר הם וכליהם ולכך כתב דוקא שהוא טמא מן התורה אבל בטומאה דרבנן לא חיישינן לה כיון דרוב העולם משתמשין בהם בטומאתן: והנה לענין כלים חדשים נסתפק ה"ה והמסקנ' שלו דאין מטבילין אבל הב"י ס"ל דמטבילין ע"ש וראיתי להיש"ש שתמה עליו איך לא ראה לפסק הרמב"ם בה' שבת שכתב דאף כלים חדשים אסורי' גם על ה"ה הק' כיון דהרמב"ם תפס טעם מתקן מאי מספק"ל גבי יו"ט יע"ש ואני תמיה על תמיהתו דאמאי לא הקשה על הרב המגיד ז"ל גופיה דסותר דבריו דבהלכות שבת פשיטא ליה דאסור ובהלכות יו"ט מספק"ל אלא ודאי משום דבשבת פסק רבינו דאף בטומאה דרבנן אסור להטביל שכתב סתם ולא חילק כמו שחילק ב"י"ט וגם כתב משיקין בכלי אבן ולא כתב בכלי עץ משמע דאף בטומא' דרבנן אסור להטביל וכן הוכיחו התוס' בפ"ב דביצה די"ח ע"ב בד"ה ושויין יע"ש לכך פשיטא ליה דאסור אמנם בהלכו' יו"ט שכתב דבטומא' דרבנן מטבילין לכך מספק"ל והיינו משום דשבת חמיר וכן הוא ברייתא שם בפלוגתא דר"מ וחכמים וכיון שכן לא קשה מידי על הרב"י ז"ל.

והא דפס' בה' שבת טעמ' דמתקן ובה י"ט טעמ' דשמ' ישהה נ"ל דהוק"ל כיון דמסד' הש"ס הביא בריית' מפורש' כרב ביבי אמאי בתר הכי הביא דברי רבא דהוא הפך הברייתא ולומר דרבא לא שמיע ליה הך בריית' הו"ל להזכיר דברי רבא קודם דברי רב ביבי ולהביא בתר הכו סייעתא מהך ברייתא לרב ביבי שכן דרך הש"ס בכל דוכתא דמביא מעיקרא פלוגתא דאמוראי ולבתר מסייע לחד מנייהו מהברייתא ועוד דאמאי הבריית' נקטה יו"ט ולא שבת.

אשר ע"כ נראה לרבי' דטעמא דשמא ישהה לא שייך אלא ביו"ט והטעם הוא דבי"ט חייב כל אדם לטהר הוא וכליו גזרו רבנן שמא ישהה לטהר כליו ברגל ויכנס הרגל בעודו טמא וכיון שכן רב ביבי דנתן טעם שמא ישהה אף בשבת שהוא קאי על מתני' הוא משום דגזר שבת אטו י"ט ולכך הביא דברי רבא לומר דבשבת לאו משום גזרת י"ט אלא טעמא אחרינא משום מתקן ולכך אפילו טומאה דרבנן החמירו בו אך לטעמא דרב ביבי דגזרו שבת אטו יו"ט לא איירי אלא באב הטומא' והא דקתני מתני' משיקין בכלי אבן לאו למימרא דבכלי עץ אין מטבילין כיון דהוי ולד הטומאה אלא משום דאין מטמאין בידים וניחא השתא הא דקאמר בגמרא איבעית אימא רבנן ומיירו בשבת היינו כרבא דלרב ביבי אין לחלק בין שבת ליו"ט כיון דחד טעמא נינהו.

הלכה כ' לא ישקלו במאזנים וכו' מריהטת לשונו ירח' דהיינו שאין מחלקין במשקל שאין משגיחין וכו' ולא ביאר אופן חלוקתן דאם לקחו שלישי ורביע בשותפות איך יעשו

כיון שאין משגיחין במאזנים והנראה דס"ל לרבינו כעובדא דר"ח ור"ש וכו"י דפסק ר"י כוותיה דמותר לחלוק מנה כנגד מנה בלא משקולות וסמך על מ"ש בפ"א בהלכות בכורות דמותר לחלוק מנה כנגד מנה ומה שהק' הרב ברכ"י בסימן ת"ק דזהו הפך סוגיית הגמרא דס"ל דאיירי במכירה ותי' משום דלאו הלכתא הוא משמואל וכו' ע"ש ליתא דשמואל מודה דאיירי במכירה אבל יש לחלק בין בכור ליום טוב וכבר כתבתי שם דאביי לשיטתיה אזיל דס"ל דאיירי במכירה אבל רבא ס"ל דאיירי בחלוקה יע"ש ולפי זה שפיר פסק ר"י כר"י דמתני' דבכורות הוייא סייעתיה אך קשה כיון דשמואל ס"ל אף לשומרו מן העכברים אסור אם כן כ"ש מנה כנגד מנה אסור ונ"ל כיון דמיירי בתלווי' כדרך מכירה ולכך הניח שם הבשר לשומרו מן העכברים לפי שאין יכולין לעלות שם א"כ מוכרח שכף האחרת יש בה איזה דבר כבוד שלא להניח הכף השנית שיש בה בשר לירד מפני כובד הבשר שיש בה והוי ממש דרך מכיר' דאומר' דידוע הוא משקל מה שמונח בכף האחרת ולכך אסור.

הלכה כ"א אפי' כלי מיוחד למדה ימלאנו וכו' והיינו כאוקמתא דרבא כמ"ש הרב המגיד ז"ל אבל בפיה"מ כתב אוקמתא דשמואל ואחריו נמשך הרע"ב ז"ל והתיו"ט ז"ל כתב דלא עביד כעובדין דחול שדרך לקוחות לומר תן לי לוג ואין דרכן לומר כלי זה מלא לי בדרך מקח וכו' אע"ג דמיוחד למדה יע"ש והוא סותר דבריו דמעיקרא קא מפרש לא ימלאנו אם הוא מיותר למדה וצ"ע.

וראיתי להרב שלטי הגבורים שכתב וז"ל ומיימון אוסר בכלי המיוחד' נהירא להרא"ש ז"ל והוא פלא דרבינו כתב בהפך והטור שכתב משם הרמב"ם ז"ל כבר כתב הב"י שצ"ל הרמב"ן כמ"ש הרא"ש ועיין להכ"מ ז"ל. פרק ה' הלכה י"ג כרגלי מי שהופקד אצלו וכו' פסק כרב וכן פסק הרא"ש אבל הרי"ף פסק כשמואל ונ"ל להכריע דהלכה כרב מדאמרינן בפרק משילין מתניתין דקתני השואל כלי מערב יום טוב הרי אלו כרגליו ופריך בגמרא פשיטא ומשני לא צריכא דלא מסרו אלא בי"וט ואי אמרת גבי פקדון כרגל המפקיד ואפילו קבל עליו נטירתא מאי מקשה פשיטא אדרבא אצטריך לומר דדוקא גבי שואל דמחייב באונסין והוי כשלו לכך הוי כרגליו לאפוקי פקדון דלא מחייב הוי כרגלי המפקיד אלא ודאי ס"ל לגמרא דהלכה כרב דאף פקדון כרגלי הנפקד ובהכי ניחא מאי דק"ל מאי קמ"ל ר"י כיון דפסק בקונה מחברו או רועה אע"פ שלא מסרו אלא בי"ט הרי הוא כרגלי הקונ' או הרועה ממילא שמעינן גבי שואל אעפ"י שלא מסרו אלא בי"ט הוי כרגליו אלא ודאי להורות דנ"מ בשאר הפקדון כרגלי הנפקד כרב.

ואין להקשו' דלסבר' רב דאזלי' בתר הנפק' אמאי קאמ' ר' דוסא אף שלא מסרו לו אלא בי"ט הוי כרגלי הקונ' או הרועה דכיון דקנה שבית' אצל המוכר הוי כפקדון ג"כ המשאיל הוי איהו נפקד דכב' תי' כגמ' דהוי כמי שהשאילו ביתו כיון דנתרצו שניהם מעי"ט למוסרו לו. פרק ו' הלכה א' שק"ו הוא לשבת אינו מבשל כ"ש לחול ע"כ דע דגרסינן בפ' אלו עוברין איתיביה רבה לר"ח לדידך דלית לך הואיל איך אופין מי"וט לשבת א"ל משום עירובי תבשילין ומשום ע"ת שרינן איסורא דאורייתא א"ל מדאורייתא צרכי שבת נעשין בי"ט ומדרבנן הוא דאסיר משום גזרה וכו' הרי מבואר דרבה ור"ח פליגי בהכי דרב' ס"ל מדאוריית' שבת אין נעשין ביו"ט דאזיל לטעמיה דאית ליה הכנה בפ"ק

דביצה אבל ר"ח לית ליה הכנ' ולכך ס"ל מדאורייתא צרכי שבת נעשין בי ט וא"כ רב אשי דקאמ' כדי שלא יאמרו אופין מ"ט לחול ס"ל כר"ח דלית ליה הכנה ומדאורייתא צרכי שבת נעשין ב"ט ואם כן קשה על רבינו כיון דפסק כרבה פ"א ד"ט דס"ל הכנה והא דאופין ב"ט משום הואיל מוכרח צ"ל דמדאורייתא אין צרכי שבת נעשין ב"ט א"כ איך פסק הא דר"א דס"ל דצרכי שבת נעשין ב"ט ונ"ל דס"ל לרבינו כדעת התוס' דביצה ד"ד ע"ב שכתבו וז"ל תימה הואיל והכנה דאורייתא איך אופין מ"ט לשבת וכו' דרבה אזיל לטעמי' דס"ל הואיל וכו' ואף לדידן ניחא דדבר האפוי ומבושל לא חשיב הכנה שאינו מחוסר רק תיקון בעלמא דמעיקרא הוה חזי ליה רק גבי ביצה שהוא דבר חדש שלא היה בעולם ופי' דהא דכתבו ואפי' לדידן דהשתא דלית לן אורחים ע"ש והוא דחוק דאטו אורחים שקלת מעלמא ומהר"מ פי' לדידן דלית לן הואיל ע"ש והוא תמוה דכבר אוקמוה במסקנא בפרק אלו עוברין דמ"ח דר"א ור"י פליגי בפלוגת' דרבה ור"ח וקם ליה רבה כר"א והתם פסקו כר"א וכן מבוא' בתוס' שם דמ"ו ע"א ע"ש ואיך כתבו כאן לדידן דלא קי"ל כרבה גם מ"ש דקושייתם היא קושיית הגמרא וכן במהר"ם שיף ע"ש ליתא דקושיית הש"ס קאי על איסור המלאכה ולכך אמרו ע"י הואיל אינו לוקה ובאמת הוא אסור ולכך הקשה איך אופין לכתחילה כיון דאסור משום הכנה ואהא חידשו דמועיל טעם הואיל אף לגבי איסור הכנה ואהא כתבו לדידן דקי"ל דצרכי שבת נעשין ב"ט כרב אשי דטעם ע"ת משום גזרה מ"ט לחול אבל מיו"ט לשבת שפיר אופין ומבשלין והיינו דס"ל כר"ח בהא דצרכי שבת נעשין ב"ט והא אסור מטעה הכנה ולכך תירצו דאין איסור הכנה אלא בביצה דוקא וכו'.

ושוב ראיתי להב"י ז"ל סי' תקי"ט שפי' כן בדעת התוס' ז"ל ותהלות לאל שכיונתי לדעתו. אך כתב דרבינו לא ס"ל כהתוס' אלא ס"ל דרבה קיבלה מניה דר"ח דצרכי שבת נעשין ב"ט ע"ש.

וראיתי להרב יש"ש שתפס על הרב"י ז"ל חנם דמה שהק' דלא שייך לומר דקיבלה מניה דר"ח דעדיין עומדין במחלוקתם אינה השגה דלאו הא בהא תליא גם מ"ש דר"ח לית ליה הכנה מלבד דאפש' דקבל' מניה מרבה כי היכי דלא תיקשי רב אדרב מ"מ לדידן דאית לן הכנה אפ"ל דצרכי שבת נעשין ב"ט באפייה ובישול כיון דלאו בר הכנה כיון דאין בהם אלא תיקון בעלמא וראיה לזה דרב אשי דס"ל הכנה כמבואר שם דט"ל אפ"ה ס"ל הכא דצרכי שבת נעשין ב"ט משום דוקא עירוב דהוא דבר חדש כמו ביצה כמ"ש התוס' ז"ל שם דל"ח ע"ש ומ"ש דר"א בא לומר על תקנת העירוב ור"ל דלא התירו כפשוטו וכו' אינו נראה כיון דפי' דאין אופין דמתני' הוא מדאורייתא דמיירי באין שהות איך יתכן להתירו ואף ע"י ע"ת אין להתירו כיון דלוקה עליו ולזה אפשר לומר דהוי בגמר התבשיל שהוא בחול וכמ"ש הסמ"ג לסברת ריב"א ע"ש.

אך לפ"ז איך יתכן לומר ק"ו כלל כיון דלא התירו כי אם ע"י עירוב וגם לא יתכן טעם כדי שיברור מנה וכו' כיון דמתני' איירי בדאורייתא אלא ודאי דלכל הפירושים פי' דמתנ' הוא מדרבנן אלא פליגי אי אמרינן צרכי שבת נעשין ב"ט או לא ובאמת פשטה דשמעתא הכי מוכחה דכיון דאית לן דצרכי שבת נעשין.

בי"ט לכך דחקו אמוראי להמציא טעם לעירוב ובר מן דין איך יתכן לומר דאיסור הכנה משכחת לה באין שהות דא"כ ל"ל הכנה כלל כיון דאין שהות הוי לוקה מן התור' ודוחק לומר דהוי לאו ועשה. אשר ע"כ נראה עיקר כדעת רבינו דסוגיא דפרק יו"ט אזלא כמ"ד צרכי שבת נעשין בי"ט והכי נקטינן.

אך עדיין ק"ל דכיון דקי"ל כרבה דאית ליה הואיל אם כן מן התורה מותר איך אמר ר"א תקנת העירוב גזרה אטו מיו"ט לחול כיון דאינו אלא מדרבנן ואפשר לומר דע"י הואיל אינו לוקה משום דהו"ל התרא' ספק אבל לעולם אסור מדאורייתא אך אחר העיון נראה דזה ליתא דא"כ מה שהקשה רבה לר"ח וכי מפני עירוב שרינן איסורא דאורייתא ותיקשי ליה לדידיה אלא ודאי דרבה ס"ל דלא הוי אלא מדרבנן ורב אשי ע"כ ס"ל דהוי דאורייתא ורבינו פסק כוותיה והכי דייק לשונו של רבי' דגבי מ"ט לחול כתב ולא הותרה מלאכה שהיא לצורך אכילה אלא וכו' וגבי מ"ט לשבת כתב ואיסור' זה מדרבנן וכן ראיתי להרב מ"ק ז"ל דקפ"ג שכתב דרבי' ז"ל ס"ל דאסור מדאורייתא יע"ש.

אמנם עדיין יש לנו לבאר דמהיכא ס"ד לומר דאף דאית לן הואיל עדיין איסורה דאוריית' הפך סברת רבה ונ"ל מהאי ברייתא דקתני ת"ר אין אופין מ"ט לשבת וכ"ש מ"ט לחול כמו שהביא' הרא"ש בפ"ב דביצה והשתא היכי אתייה הך ברייתא דקתני ח"ר כיון דלדע' רבה אין חילוק בין יו"ט לשב' לחול דבשניהם אינו לוקה ואסורים מדרבנן מאי עדיפות יש מ"ט לשבת מיו"ט לחול ולומר דהך ברייתא ס"ל דלוקה וצרכי שבת נעשים בי"ט דחיקא ליה לרב אשי דנעמיד סתם ברייתא דלא כהלכתא דכבר פסקינן הלכה כר"א בפ' אלו עוברין דס"ל להתנא דאף דס"ל הואיל דוקא לענין מלקות אבל איסורא מדאורייתא מיהא איכא.

אך עדיין קשה מהא דר"א דס"ל דאופה ואח"כ קור' שם משום הואיל דכל חדא חזיא ליה דכיון דהואיל אינו מועיל אלא למלקות איך אופה לכתחילה וכן קשה הא דאמרינן בביצה דכ"א גבי מאי דאמה ר"ח דאפשר למפלגה הק' לו מעיסת הכלבים דקאמר נאפית בי"ט והא אפשר למפלגה ותי' לו משום הואיל וכו' ועדיין קשה איך אופה לכתחילה ועוד תיקשי ליה מר"ח גופיה דאסר לאפות העיסה משום דאפשר למפלגה כיון דמותר ע"י הואיל וכל חדא חזיא ליה ונ"ל דוקא התם דשרינן לכתחי' משום דכל חדא חזיא ליה דמצי למשקל מכל חדא פורתא כדפי' רש"י בפסחי' דמ"ח ולכך ה"נ גבי כלבים דשדי להו מכל חדא פורת' ולכך אפי' לכתחי' מותר משא"כ בחציה של גוי דליכא למימר הכי ולכך לא שרינן לאפותו לכתחילה ע"י הואיל ואמטו להכי לא הקשה לו אלא מהך דרב חסדא דלית ליה הואיל כלל.

ועוד נ"ל דלאו כל אפייא שוין דע"כ לא ס"ל לרבי' דאף בהואיל איכא איסורא דאורייתא אלא באופה לחול וכיוצא דאינו לוקה משום הואיל ומקלעי אורחים היינו טעמא משום דאין בידו ולכך אמרינן הואיל לפוטרו ממלקות משום דהוי התראת ספק והיינו דאיכא איסורא אבל הואיל דר"א דכל חדא חזייה ליה דבידו לבצוע מכל חדא אפילו איסורא אין בו וכן גבי עיסת הכלבים דבידו לפייס בנבלה כיון דהיא מצוייה גבי גויים ודלא כהרב מ"ק דקפ"ד מ"ש ה"נ דמותר וכמאמר ר"א בריש זבחים כל שבידו לא הוי דיחוי.

פרק ז' דין ד' מאבדין אותה ומפקרין וכו' עיין מ"ש ה"ה ז"ל ועיין להתי"ט ז"ל שהביא ראייה מהא דרבי ינאי ע"ש וכן חלוקה דמאבדין למדה מירוש' דמ"ק בפ"ב משנה ב' דר"ש בר ר' ינאי קטף כרמו במועד קטפו כ"ע בתריה לשנה אחרת שבקיה לכרמיה ר"ש ויבש ע"כ אבל יש לדחות דכל זה להוכיח לבני דורו דעשה דבר מתמיה ואוושא מילתא כדי שידעו הכל.

אבל נראה לי דודאי הגאונים ז"ל לא איירי אלא בלא עשאה במועד עדיין כמבואר בלשונם דכתבו ומונעין אותו מלעשות אותה מלאכה אך רבינו ז"ל איירי דכבר עשאה במועד וידעין דכיון עליה קודם לעשותה במועד ולהכי כ"ע מודו דמפקרין אותה ממנו כיון דיצתה כוונתו לפועל דאינו אבודה אבל אי ידעין ביה שכיון לעשותה ועדיין לא עשא' אה"נ דמניחין אותה ונאבדת מאליה דהא עומדת לאבדון ולעד"ן דגם הגאונים' שהביא ה"ה ז"ל הכי כונתם דהם גרסי בשמעטא דמ"ק כגירסת רש"י ז"ל את"ל בצרם אוזן בכור דקנסו בנו משום דאיסורא דאורייתא וכו' ואמאי לא אמרו דהתם עשה והכא.

לא עשה כדגרסי התוס' שם משום דהכא נמי איירי בעשה וכיון שכן מתניתין דקתני יאבדו צ"ל דמפקרין אותה. גם מה שהביא ה"ה ראייה מצרם און בכור דלא קנסו אלא שלא ישחט על אותו מום וכו' לע"ד אינה ראייה דהתם כיון דאיכא תקנה לישחט על מום אחר שנפל מאליו איך מפסידין קדשים ואף אם נאמר דמייתי ראייה מר"א דס"ל לא ישחט עולמית אה"נ מודה דמפסידין אותו ע"י שמכניסין אותו לכיפה שלא יבא לידי תקלה דגיזה ועבודה דלא שייך תיקון אחר דאי מפקירין אותו אתי לאכול קדשים בחוץ ולכיפה אין לך איבוד גדול מזה ודוק.

גם אפשר דלר"א דנקט לא ישחט עולמית ולא נקט דלא ישחט אף על מום אחר דבא לרמוז אף לאחר מיתת הבעל ולא מבע"ל אלא אליבא דרבנן אמנם מדברי רש"י ז"ל לא משמע הכי ואדרבא מריהטת לשונו משמע דמבע"ל אליבא דר"א שכתב וז"ל ומת הצורם מהו לקנוס. בנו אחריו שלא יאכל עולמית דהיא סברת ר"א ובאמת דק"ל אמאי לא תבעי נמי לרבנן דקנסו שלא ישחוט על אותו מום קנסו בנו אחריו או לא קנסו לדידיה קנסו או לממוניה ואדרבא איפכא מסתברא דלר"א דלא יאכל עולמית אפקיעו רבנן זכותיה מניה דאינו עומד אלא לכיפה ולא ממוניה מיקרי כיון דגופיה לית ביה זכותא בנו מ"ל דמה שקנוי לו מוריש לבנו אך לרבנן דס"ל דאית תקנה שיפול מום אחר עדיין זכותו עליו ומורישו לבנו דהוי ממונא והנראה דרש"י ז"ל בא לסתור זאת הסברא לכך פי' דבעיא היא אף לר"א ומשום דס"ל דהלכה כר"א כדמשמע מפ"י החומש ועיין ברא"ם ז"ל.

הלכות חמץ ומצה פרק ד' הלכה ה' ישראל שהרהין חמצו וכו' והוא שיהי' זמן שקבע לו קודם הפסח וכתב ה"ה ז"ל אף לאחר הפסח לא פדאו ואיגלי וכו' כיון שפסח היה בידו לפדותו אמרינן הואיל וכו' השתא נמי אסור וכו' עכ"ל צ"ל דדקדק בלשונו וכתב אסור ולא כתב עובר משום דמדאוריית' לא אמרינן הואיל אפילו לחומרא כיון שהוא מחוסר ממונא דהו"ל כמחוסר מעשה דמי וכ"כ התוס' ז"ל בפסחים דף ס"ב ע"ש ובהכי נ"ל מאי דק"ל לשיטת הרמב"ם ז"ל מאי מקשה בגמרא אהא דקאמר לימא כתנאי ואיסברא אימא סיפא וכו' דברי הכל עובר והא איפכא מבעי ליה וכו' ומאי קושיא לימא

דלעולם בפלוגת' דאמוראי קא מפלגי וה"ט דבסיפ' כ"ע מודו דעובר משום דאמרינן הואיל וכו' אך ברישא דישאל שהלוה דליכא הואיל דהא אין בידו ס"ל דאינו עובר כיון דלמפרע הוא גובה אמנם לפי האמור ניחא משום דלא אמרינן הואיל מדאורייתא לעבור עליו כיון דהוא מחוסר מעשה אלא מדרבנן הוא דאמרינן הואיל לחומרא לאוסרו בהנאה ומלשון הברייתא דקתני דברי הכל עובר משמע דמדאורייתא קתני ועיין להרב מ"ק ז"ל ועיין להר"ן ז"ל שם.

ובאמת מדברי הל"מ ז"ל ל"ק מידי דאיהו אמר היכא דקני הגוי לא אמרינן הואיל ולכך כשהעמידו בהרהינו וגוי קונה משכון תו לה שייך למימר דד"ה עובר משום הואיל וכו' יעו"ש. אך לע"ד נראה דזה לא יתכן דאף אם נימא דגוי קונה משכון מ"מ כיון דאין הגוי יכול למוכרו ועדיין ישראל מצי לסלק ליה בזוזי הוי ברשות ישראל הוא עומד דהא אף בישראל מישראל דקונה משכון מ"מ לא מצי מלוה למוכרן כיון דמצי הלוה לסלק ליה בזוזי וכמ"ש בגמרא גם מ"ש דזהו מ"ש ה"ה ז"ל ולפיכך וכו' הרואה יראה דלא נתכוון כלל להכי וכוונתו פשוטה דקאי על מ"ש בגמרא דגוי אינו קונה משכון משום הכי בעינן מעכשיו כיון דיש בו אסמכתא וכמ"ש אח"כ ה"ה ז"ל.

ובעיקר הקושיא של הל"מ יש לישב דאף בהגיע זמן קודם הפסח ודאי לא קנה כיון שהוא אסמכת' דהא מעיקרא לא הוי אלא משועבד לו ולא קנה הגוי ולכך בשלמא לאביי דס"ל למפרע הוא גובה אם כן מזמן שהיה עליו השיעבוד חשיב כאלו קנאו מאותו זמן אך לרבא דס"ל מכאן ולהבא הוא גובה אם כן ברשות ישראל הוה קאי כל זמן השעבוד ולכך תירץ לו דאיירי בהרהינו אצלו ולכך כיון דקני משכון הו"ל משעת הרהנה קנוי לו דכיון שמשך ועוד נ"ל כיון דס"ל מכאן ולהבא הוא גובה הוי מפקיע מידי שיעבוד ובשלמא לאביי לית ליה הא דאמר רבא בעלמא חמץ מפקיע מידי שיעבוד וכמ"ש התוס' בפרק השולח ד"מ יע"ש.

פרק ח' הלכה ו' ואח"כ כורך מצה ומרור וכו' עיין להראב"ד ז"ל ומ"ש הל"מ ז"ל ונ"ל דרבינו ז"ל ס"ל דהלל לא קפיד אלא אמצה ומרור ולא אפסח דלא הוזכר בדבריו כלל והכי משמע בגמ' דקאמר והשתא דלא איתמר הילכתא וכו' עבדינן תרוייהו ואם עיקר קרא קאי אפסח אף הלל מודה דבזמן הזה דליכא פסח לא עבדינן כדיכ' אלא ודאי דקרא לא קפיד אלא אמצה ומרור לומר שלא יצא ידי חובת מצה אלא באכילת מרור עמו גם קרא הכי דייק מדלא כתיב ואכלו את הבשר במצה ומרור אלא על מצות ומרורים יאכלוהו דבא לומר דלא יאכל הפסח כי אם אחר מצה ומרור ומה גם למ"ד חגיגת י"ד באה עם הפסח ר"ל סמוכה לאכילת פסח כדי שיטעום בשר הפסח על השבע ולא סגי באכילת מצה ומרור איך מפסיקין בין חגיגה לפסח באכילת מצה ומרור.

ואולם מ"ש רבינו ואם אכל מרור בפני עצמו וכו' קשה מ"ש הל"מ ז"ל ומה שתי' אינו נוחלי דאם כן הו"ל לרבינו לומר ואם אכל מצה בפני עצמה ומרור בפ"ע תחלה לומר דצריך לעשות שתיהן ועוד ק"ל הו"ל דבתחילה עושה מצה לחודה ומרור לחודיה כמו בזמן הזה ונ"ל דרבינו ס"ל כמ"ש התוס' דלכ"ע יצא ידי חובתו בכריכה אלא דפליגי למצוה דהלל סבר דלכתחילה בכריכה ורבנן ס"ל דרצה זה עושה רצה זה עושה דלא

כמ"ש התוס' דלרבנן מוקי קרא לדיעבד ע"ש והשתא שפיר פסק דעושה בכריכה לכתחילה דחייש לסברת הלל.

אך הא ק"ל דבשלמא אי אמרינן דהלל קפיד אכריכי' ולא מהני אכילת מצה כי אם במרור לכך בזמן הזה הויא מצוה בכריכה מדרבנן דכעין דאורייתא תקון אבל או אמרינן דאף הלל מודה דאף בזמן המקדש כל חד לחודיה מהני אם כן בזמן הזה דליכא מרור מאי מצוה איכא בכריכי' ודוחק לומר משום דלכתחילה מצותן בכריכה דהתם דוקא משום דאיכא מרור אבל בזמן הזה דליכא מרור אף הלל מודה דעבדינן כל חד לחודיה וצ"ע ולדידי אפשר לומר דהא דקאמר והשתא דלא איתמר הוא קאי אר"י דס"ל לעיכובא ודוק.

הלכות שופר פרק א' הלכה ג' שופר הגזול שתקע בו יצא וכו' ואין בקול דין גזל וכו' עיין בהשגות ועיין לה"ה שתי' דחדא מינייהו נקט כיון דתרווייהו אמת ועיין להכ"מ שכתב שהוצרך רבי' לזה משום מה"ב דלהך מ"ד לא חייש למצוה ה"ב ועיין בב"י ובה' ק"ן אבל ק"ל כיון דאין בקול דין גזל אמאי לכתחיל' לא יתקע ויש לומר דחיישינן שמא ירבה בתקעות ויתקלקל השופר דלהכי לא רצה ליתנו לו לתקוע בו בתקיעת מצוה אבל ודאי מסתמא לא חיישינן להכי וכן פסק הרמ"א ז"ל עוד אפשר דהכא חששו לגזול לכתחילה ולכך החמירו בו דאין לתקוע בו לכתחילה ועיין בל"מ ז"ל שכתב דהך דכתב רבינו וא"ת והלא נהנה היא קאי אף אגזל ע"ש ואינו נוח לי דכיון דאין בו גזל הרי מותר בהנא' וע"כ לא הוקשה לו לרבינו אלא גבי מעילה דס"ל דלא נהנין וכמ"ש הרב גופיה.

עוד כתב הרמב"ם ז"ל שופר של עולה לא יתקע וכו' ואין בקול דין מעילה וכו' עיין בל"מ ז"ל ולכאור' לא תי' כלום דאיך אפשר דרב יאודה פליג אבריית' דתני משום בר קפרה דאין בו מעילה כדאיתא בפרק כ"ש ונראה לי דכוונתו היא להקשות על הרמב"ם דס"ל דאף התוקע לא עביד מעשה דהא גבי תוקע קא יהיב טעמא משום דאין בקול דין מעילה והיינו משום כיון דאינו יוצא אלא בקול לא חשיב מעשה בתקיעתו ולכך הק' דבין רב יהודה ובין רבא כולהו ס"ל דתוקע עביד מעשה והוי במעילה והיינו דלא הק' הש"ס דפסחים להש"ס דר"ה משום דאיכא למימר דהאיך דקול אין בו מעילה הוא בלא מעשה אבל הכא דתקע דעביד מעשה מעל אמנם לסברת רבינו דאף התוקע לא מעל ק' ולכך תי' זהו דוקא לרב יהודה אבל רבא ס"ל אף התוקע לא עביד מעשה וכן נראה מדתפס בקושייתו הכא משמע דתוקע לא עביד מעשה וכו' לאפוקי מפשטא דשמעתא ומעתה מ"ש בתירוצו להביא ראיה לרבא מהא דאמרו ג'.

דברים וכו' ר"ל מסתמא משמע אף דעביד מעשה וניחא השתא דאמר רבא דאחד זה ואחד זה לא יצא אף דאיהו אמר בפרק כ"ש קול אין בו מעילה ועיין להרב מ"ק ז"ל אמנם עדיין קשה לי דמנ"ל לרבינו דלמסקנא לדעת רבא אין בו דין מעילה משום דעביד מעשה וא"ה כיון דמצות לאו ליהנות ניתנו הרי לא עבר כלל כיון דלא נהנה.

הלכות שקלים פרק ב' הלכה ה' קודם יו"ט או אחריו וכתב מרן ז"ל וסובר רבינו לאו דוקא הקדימוהו וכו' וקשה דבגמרא קאמר דטעמא דר"ש משום דבעי הכירא בין חדש לישן ובהלכות בכורות לא נקט או אחריו וי"ל דהתם גבי מעשר בהמה דשייך. ביה חדש וישן לכך לא נקט או אחריו אך גבי תרומה דלא שייך חדש וישן אלא בניסן ולא הוי

טעמא אלא משום דתי אפשר להרים בי"ט לכך נקט או אחריו והיינו דנקט ר"ש ה"ט ולא נקט טעמא דהכירא משום דנקט טעמא דכולל מעשר בהמה ותרומה ודוק.

הלכה ו' חוזרין ותורמין משירי הלשכה עיין מ"ש מרן ומה שתי' ז"ל ע"פ מ"ש בקידושין דזו היא סברת ר"י ולכך פסק כוותיה וכו' לע"ד אינו דע"כ לא אמרו שם הכי אלא אליבא דרב אך לר"י שם אתי ר"ע כפשטיה גם לא ידעתי איך נעלם ממנו מ"ש רבינו ז"ל בסוף פ"ו מהלכות מעילה דלעולם אין מועלין בשירי הלשכה ולעיקר הקושיא נ"ל דרבינו ז"ל מפרש לשון הברייתא דקתני נשלמה הג' חוזר ותורם ר"ע אומר חוזר לשירי הלשכה דה"פ דלכ"ע חוזרין לשירי הלשכה אלא דת"ק ס"ל אין מעילה בשירים ולכך צריך לתרום מחדש משירי הלשכה כרי שיוקדש קדושת הגוף דלימעול אך ר"ע ס"ל יש מעילה בשירים לכך אין צריך לחזור ולתרום ודלא כהתוס' ז"ל בפ' האיש מקדש דפירשו חוזר ותורם מתקלין חדתין דחסר מן הספר ע"ש.

פרק ג הלכה ח' בני העיר וכו' ועיין מ"ש מרן ותי' דהך דבני העיר שוקלים וכו' ארישא נמי קאי וכו' ע"ש והוא תמוה דאם כן מאי שנא רישא ומ"ש סיפא דבהך נשבעין לגזברין ובהך סיפא לבני העיר וכן ראיתי להר' קרבן העדה בתוספותיו שתפס על מרן בזה יעו"ש ולעיקר הקושיא נ"ל דל"ק"מ דיצא לו לרבינו כן ממאי דקאמר בגמ' א"נ דלא ליהו להו פושעים ורבי' מפרש דקאי אבעלים דלא שלחו ביד ש"ח דממעט בשמירתן והוי פושע ולחייב באחריותן ולכך נשבעין לפנייהם כרי שידעו שנתנו לש"ש אבל המק' ס"ל דמתני' בש"ח וכמ"ד בירוש' דאוקמה בש"ח ולכך הק' א"ה גזברים מאי עבידתיהו עד דחידש לו דלא נישו פושעים וק"ל.

הלכה ט' שלחו וכו' ונאבד ממנו באונס וכו' איכא למידק אמאי כתב רבינו באונס רלא אצטריך בגמ' לזה אלא למאי דהוה בעי למימר דנשבעין ליטול שכרן אך למסקנא דתקנת חכמים אתייה מתני' כפשט' ונ"ל דס"ל דבכלל התקנה עשו דש"ש ישלם בגניב' ואבדה וש"ח בפשיעה דאי לאו הכי לא הוי תקנה כלל דכל אחד יאמר פשעתי ויפטר אלא ודאי דהכי תקנו דאם לא נשבע משלם ואמטו להכי הוא דקתני ונגנבו הוא באונס כמ"ש רבינו ומעתה מאי דקתני מתני' דהזהב ש"ש אינו משלם הוא אדינא דאורייתא קאי אבל אה"נ דמדין המשנה נמי משלם ובהכי ניחא מאי דאיתמר בירושלמי דשקלים מתני' בש"ת אבל ש"ש חייב כיון שנגנבונאבד וחזר ואמר' אפי' תימ' בש"ש ונגנב ע"י ליסטים הרי מוכח דלכ"ע ש"ש חייב בגניב' ואבדה ולכאור' הפך משנה ערוכה דהזהב דהקדשו' אינו משלם אלא ודאי דהאיך לא מיירי אלא מדין תורה.

אלא שקשה לזה מאי מקשה בגמרא בתר הכי שם דשוכר הפועל לשמור הפרה דמשלם אמתני' דקתני אינו משלם לימא דההיא אחר התקנה ולכך משלם ולכאור' דזהו מה שהוק' לו להר' המחור בפ' הזהב דמפרש דקושיית הגמרא היא מלשמור הזרעים דהוי מקרקעות ודלא כפי' רש"י ז"ל ואם כן רבי' ז"ל מפרש נמי הכי אלא דלעד"ן דאין זה מוכרח וקושייא מעיקר' ליתא דהאי רומיא דמתניתין רב יוסף הוא דקא מרמה לרבה ורבה אזיל לשיטתיה דלית ליה הך שינוייה דר"א לעיל דהך שבועה תקנת חכמים אלא ס"ל דנשבעין ליטול שכרן ולכך נמי מתרץ בהא להפסד שכרן וכו' ור"י נמי לא ס"ד הך שינוייה דר"א ולכך הוצרך לשינוייה מידו אבל אנן דס"ל כר"א אה"נ דמתרצ' נמי הך

קושייא בתריית' ובהך שינויאי דקנו מידו נמי מתרצא נמי קושייא קמייתא וכמ"ש המרדכי בפרק הזהב והב' תירוצים קיימי לדינא ולכך רבינו ז"ל בפ' כ' מהלכות שכירות הביא הך דקנו מידו והביא הך דר"א.

ומעתה אפשר דכוונת הרב המאור ז"ל דמשמע ליה דהא דקתני לשמור את הפרה ותינוק וזרעים בחולין קא מיירי מדלא קתני תינוקות במאמרם בכל מקום גם הוקשה לו קושיית התוס' ז"ל דהק' דאיך מותר להקריב ממנו לעומר וכו' יע"ש ולכך מפרשה דבחולין מיירי ולא קשה אלא מזרעים וכו' ובהכי ניחא לי דרבינו בהלכות שבת פ"ו גבי השוכר לשמור את הפר' וכו' שכתב דאם היה שכיר חדש אחריות שבת עליו ולא הביא הך דקנו מידו והיינו משום דמפרש כפי' המאור דבחולין איירי ולא מקשה הגמ' אלא מזרעים וכיון שלא הביא הך חלוקה דזרעים לכך כתב הך דקנו מידו ודלא כהרב לח"מ שכתב בפ"ב דשכירות דסמך על מ"ש כאן יעו"ש.

הלכה י"א הנותן השקל מן הקרש וכו' כתב מרן ז"ל משם הרע"ב ז"ל ונהנה שלא משכנו וכו' ולע"ד דבריו תמוהים דאמרינן במעילה די"ט דבמוציא מן הקדש להקדש אפליגו ר"ש ור"י אמתי מעל דר"ש ס"ל כיון דהביאו לעזרה מעל ופרש"י דנהנה שאין עוד אחריו עליו ור"י ס"ל עד שיזרק הדם והתם איתמר שקל שקלו מן ההקדש והביא חטאתו מן ההקדש ועל כולם אמר ר"י דהלכת' כוותיה עד שיזרק הדם דנתכפר לו ואין לומר דוקא גבי חטאת אבל גבי שקלי' דאינו בא על חטא בעי' דנהנה דז"א דאמרי בעלמא לא לן אדם בירושלם ובידו עון דתמידין דשחרין מכפרין על של לילה ושל בין הערבים מכפרין על של יום דעולה מכפרת על עשה מקבעי כדאיתא בריש זבחים גם מ"ש דהקדש אינו יוצא מן הקדש כי אם ע"י שינוי א"כ תיקשי לר"ש דס"ל כיון דהביאו לעזרה מעל אף בלא שינוי והירושלמי דאמר דנהנה שלא משכנותו ארישא קאי דהתם ודאי כיון דמזיד הוא וכונתו לגזול שייך שפיר לומר דאדעתא שלא ימשכנוהו אבל הכא דאיירי בשוגג דסבר דחולין הם וכונתו לשקול שקלו מהו תיתי לומר דכונתו שלא ימשכנוהו והכי דייק לשון רבי' ז"ל דלא כתב שלא ימשכנוהו חלא ארישא ולא אסיפא גם בהך דסיפא כבר כתב רבי' ז"ל בה' מעילה משום שיש לו חלק בבהמה יעו"ש: גם מ"ש מרן ז"ל משם הרע"ב ז"ל דרישא נמי איירי בנקרבה לע"ד אינו מוכרח דלא קאי הירושלמי אלא למאי דמתני נקרבה ארישא דכן הק' אלו הגונב וכו' לא לשם בעלים הראשונים ולדידיה נקרבה כי היכי דתהוי ליה הנאה דלימעול כאמור אך למאן דתני נתרמה שפיר אית ליה הנאה כדמסיק משום דעד השתא לא ס"ד דהנאה הוא שלא למשכנו לכך תני נקרבה אף ארישא אך בתר דמסיק מה נהנה וקאמר משום דלא למשכנו למ"ד נתרמה לכך כתב רבי' גבי רישא נתרמה דנהנה שלא למשכנו דסובר רבי' ז"ל דהא דקאמר מה נהנה הוא קאי למאן דתני נתרמה דלמאן דתני נקרבה אין צורך להך הנאה דשלא למשכנו וכאמור אבל קשה לי במה שהקשה הירושלמי אלו הגונב וכו' שמא לא נתכפרה הראשונים ותי' במסויים כשל בית ר"ג שמתכוין לדוחפו לקופה ואח"כ הק' וחש לומר דנפל לשירים וכו' וקשה במה שתני' שדוחפו לקופה מה תי' לו בזה כיון דמקריבין בסתם הוי לבעלים הראשונים ומה תיקן בזה במה שדוחפו לקופה גם מה שייך להקשות וחש לומר לשירים נפל כיון דתירץ כבר שדוחפו לקופה ומ"ש הר' קרבן העדה דחישי' דהוי שירים לקופה הוא תמוה דע"כ לא אפליגו ר"ע ור"י אלא דוקא בשירים

שלא נתרמו אבל הך דתרומה כ"ע מודו דיש בהם מעילה ונ"ל דט"ס נפל וכן צריך להיות כשתירץ לו מתכוין ודוחפו לקופה צריך לסיים שם ותורמו לשמו הנאמר אח"כ בירושלמי כי הכא מקומו ואח"כ מקשה הירושלמי אסיפא דקתני אם נקרבה מעל דשמא שקלו לא נתרם כלל ונפל לשירים ואהא תי' לו עוד הוא במסוים וכו' ר"ל אף הסיפא נמי איירי במסויים ומתכוין לדוחפו לקופה והשתא לא צריד להא דאמר ותורמו לשמו כי אם לתירוצא קמא כנ"ל: אמנם במאי דקאמר הירושלמי מאן דתני נקרבה הוא דלא כר"ש דס"ל מיד מקבל מעותיו כהנים זריזין הן וכו' ר"ל כיון דקנו הבהמה אף דלא נקרבה מעל משום דזריזין הן ובודאי יקריבוהו ואזיל לשיטתיה כל העומד ליזרק כזרוק דמי והוא מוסכם במאי דס"ל במעילה כיון דהביאו לעזרה מעל והיינו טעמא דכזרוק דמי וכאמור ומעתה אין צורך למ"ש רש"י וטעמא דר"ש משום דנפטר מאחריותו דהוא תימה דהא תנן כל הזבחים שנשחטו שלא לשמן לא עלו לבעלים לשם חובה גם בהדיא דריש ר"ש במגילה גבי אין בין נדרים לנדבות וכו' קדריש ר"ש ונרצה לו לכפר עליו לומר שכן באחריותו עד שיזרק הדם אלא דגבי מעילה חשבינן כזרוק דלימעול וצ"ע אלא דלפ"ז למאי דתני נתרמה מעל דבודאי מעת שנתרמה קנה הבהמה לתמיד: פרק ד' הלכה ח' ההיכל והעזרות וכו' באין משירי הלשכה וכו' הנה התוס' בפ' האיש מקדש הק' ברייתות אהדדי דגמרא דידן וירושלמי ותי' דבריתא דקתני דבאים מב"ה ולא משירי הלשכה סבר דשירי הלשכה אין בו מעילה ולכך כיון דהיכל ועזרות קדושים יותר לכך באים מב"ה דיש בו מעילה וברייתא דקתני דבאים משירי לישכת סבר' דיש בו מעילה ע"ש ולא ידעתי איך נעלם מהם שכן הק' בירושלמי דפ"ר דשקלים ברייתות אהדדי ותי' דהך ברייתא ס' כר"מ ודחו דלא אמר ר"מ אלא בתוך שנתו והכא קיימינן בלאחר שנתו ע"ש והתימה דהתוס' שם מעבר לדף הביאו הך דירושלמי ומשמע מדבריהם דגמ' דידן מסכים לס' הירושלמי ואפשר לישב כונתם מדלא הק' גמ' דידן ברייתות אהדדי מוכרח דלא.

ס"ל סברת הירושלמי ור"ע ס"ל אף לאחר שנתו יש בו מעילה וכוסברתם בתי' קמא ע"ש: ולפ"ז כיון דרבי' פסק דיש מעילה בשירים דפסק כר"י דהכי ס"ל כמ"ש מרן ז"ל לעיל בפ"ב דין ו' ע"ש אמטו להכי פסק כהך ברייתא דירושלמי דהיכל ועזרה באים משירי הלשכה ול"ק קושיית מרן כאן ובהכי ניחא ע"ש רבי' ז"ל פ"ח מה' מעילה דין ב' כשבונין במקדש ועזרות בונין בחול כדי שלא ישען עליו וימעול וכו' אף דכתב כאן דבאים משירי הלשכה כיון דפסק כר"י דיש מעילה בשירים ש"ד אך כל זה הוא לדעת מרן ז"ל אמנם כבר כתבתי שם בפ"ב דזה לא יתכן לדעת רבי' ועל הכל צ"ע: הלכות קידוש החדש פרק ד' הלכה ב' על ג' סימנים מעברין וכו' על התקופה וכו' ואין חוששין לסימן אחר וכו' הוא בפ"ק דר"ה שלח ליה ר"ח לרבא כי חזית דמשכה תקופת טבת עד שיתסר בניסן עיברה להאי שתא ולא תיחוש לה ומשמע ליה לרבי' דהאי דקאמר ולא תיחוש לה הוא פירושו מסימן אחר וכן נמי משמע מהא דאמרי' בפ"ק דסנהדרין אין מעברין את השנה קודם ר"ה ופסקה רבי' לקמן ואם מפני הדחק מעברין אחר ר"ה מיד וכיון דבעי'. סי' אחר היכי שייך בה עיבור קודם. אדר דההוא זמן הוא דידע' אי הגיע אביב ופירות אילן או.

לא אלא ודאי מיירי בתקופה לחודה והך דקתני אין מעברין על התקופה הוא על תקופת תשרי וכמ"ש התוספות שם או אפשר דפליגי בהכי ואף על תקופת תשרי לחוד מעברין ורבי' פסק כאחרים דלית ליה הך דרשה דחג האסיף והוא דאי אית ליה למ"ל לומר מטעם ניסן ולא משום תשרי דקיימי ביה הנך תנאי דלעיל מניה ואין לומר דאתא לומר דאם נפלה בט"ו אין מעברין שנה אלא חדש דא"כ אף בתשרי נמי הכי הוי דהא ס"ל דלא חיישי' לאד"ו והא דלא ביאר רבי' דאם נפלה בט"ו מעברין לאדר הוא דזה דרכו בכל המקומות למינקט לישנא דגמ' ותו לא דהא קאמר ר"ה כי חזית דמשכא עד שיתסר בניסן והיינו ע"י עיבור אדר כמו שכתבו התוס' ועוד נראה דהא כתב רבי' לעיל בפ"ג דבניסן ותשרי אין מעברין לצורך וכיון דלעולם לפי החשבון דאדר הוי חסר וניסן מעובר הוי כאלו באו העדים והעידו על כך ולכך אין מעברין אדר וידחו המועדות ומשמע ליה דסוגיות פליגי או לא שמייע להו להנך אמוראיהא דאמרו בר"ה דאין מעברין החדש לצורך ועיין להתוס' בפ"ק דסנהדרין: הלכה ג' וכן אם ראו ב"ד שעדיין לא הגיע האביב וכו' הוא בפ"ק דסנהדרין ת"ש על ג' דברים מעברין על האביב ועל פירות האילן ועל התקופה ופירש"י אם לא בשלה התבואה מעברין ואית דמפרשי לפי שאין להם מהיכן להקריב העומר וק' דהא אף אם בשלה ביהודא מעברין והא דלא הקשה רש"י זל מהך דקאמר ועל פירות האילן משום דאזיל לשיטתיה דפי' דהוא קאי על הקרבת בכורים בעצרת ואדרבא הוי דומיא דידיה הך טעמא דאביב אמנם רבי' מפרש הך דעל פירות האילן הוא משום דאו מתקיים פי' אביב דקרא משמע דס"ל לאו מטעם הקרבה וא"כ מ"ש כדי שיהיה האביב מצוי להקריב וכו' ה"פ שיהיה מצוי בכל מקום עד שאפשר להקריב ממנו: הלכה ד' על ג' ארצות וכו' שם וכתב המפ' שיש ג' חילוקים ואם הגיע התקופה ל"ו בניסן והגיע האביב ופירות האילן מעברין מפני סי' התקופה לחודיה ועז הוק' לו כיון דטעמא דמעברין על התקופה הוא מפני האביב הרי הגיע האביב ונ"ל דהתורה אמרה שמור את חדש האביב ואמרו רז"ל בפ"ק דסנהדרין שמור את חידוש האביב ירצה יהיה לך המועד הזה בחידוש הלבנה ומדקריא ליה רחמנא אביב לומר דטעמא הוא דליהוי אביב דהיינו דזהו זמן האביב לכל השנים וכיון דהתורה קפדה דליהוי זמן אביב בכל השנים בודאי דאף אם הגיע האביב במציאות אם הגיע התקופה ל"ו בניסן מעברין כיון דדרך זמן האביב בכל השנים התקופה נופלת בי"ד ולכך אף דאיכא אביב כיון דליכא אלא חדא מינייהו אימעט מזמן האביב דכתיב בקרא וצריכין לעבר גם מ"ש דאם לא הגיע התקופה ל"ו ועדיין לא הגיע האביב או פרות האילן יראה לי דאין מעברין שהרי יש זמן לאביב להגיע וכו' לא ידעתי למה תלה הדבר בעצמו: הלכה ו' ולא מפני הטומאה וכו' אלא יעשו בטומאה וכו' ופי' המפ' כגון דהוו מחוסרי כפרה ולא תהיה להם כפרתם כי אב אחר הפסח והוא תמוה דא"כ מאי דחוויה או הותרה דקאמר בגמ' דלא אמרי' דחוויה או הותרה אלא בטומאת מת ומחוסרי כפרה ליכא אלא בטומאת זיבה והא ודאי לכ"ע נדחין לפסח שני ואי הוו רוב אין יכולין לעשותו כלל וראיתי שכן הק' המפרשים ז"ל אבל נ"ל דודאי אזיל ומודה דאיירי ברוב ט"מ ולא היה להם אפר פרה בודאי לעשות מפני זה קלקול המועדות לכ"ע כיון דהתורה התירה להן לעשותו בטומאה ולכך כתב דהיו נמי מחוסרי כפרה וכיון דרוב ט"מ אין יכולין לעשות פסח וכן פסק הרמב"ם ה"ל ק"פ והיינו טעמא כיון דהך פסח דעשו בראשון הוא בטומאה לא

ידחו מתוס' כפרה לב' אפי' נטהרו וצם בראשון לא יעשו וכיון דעוקרים מצות פסח לגמרי מעברין קמ"ל דלא והיינו משום דהותרה טומאה בציבור והווי כמו שעושין בטהרה ושפיר ידחו לפסח ב' אמנם ר"י דס"ל דחוויה א"כ עדיין בטומאתן הן עומדן ואין יכולין לעשותו כלל ולכך מעברין אמנם רבי' ודאי דס"ל כפי' רב האי גאון שהביא המפ' וחזר בו מפירושו אך הא קשה לי דאיך פסק דאין מעברין לכתחילה הא אמרי' בגמרא בפ"ק דסנהדרין דלמ"ד דחוויה היא בצבור מעברין ופירש"י ז"ל כיון דבקושי התירו כל כמה דאפשר להדורי אטהרה מהדרינן ולכך מעברין וכיון דפס' פ"ד מהלכות כ"מ דחוויה היא איך פסק דאין מעברין וי"ל דס"ל לרבי' ז"ל דדוקא למ"ד מעברין דלא שייך לומר דדעתו היא כמ"ד הותרה דא"כ אמאי מעברין אבל.

מאן דס"ל דחוויה. אפשר דס"ל דאין מעברין והיינו דס"ל כיון דבקושי מותר לעשותו בטומאה אין לך קושי יותר מזה שאין לנו לקלקל המועדות בשביל זה וראיה לזה מהא דפריך בגמ' אי הכי ר"ש היינו ת"ק דמשמע דאי לאו הכי ל"ק ותיקשי לדידיה לס"ד דס"ל לר"ש אין מעברין לכתחילה הא מהך ברייתא מוכח דה"ל דחוויה דאי הושתרה לכ"ע לא בעי ציץ וכדמוכח ביומא ובפסחים אלא ודאי אף דס"ל דחוויה אינו מוכרח דמעברין כנ"ל: הלכה ט' אין מעברין את השנה אלא במזומנין לה שם ת"ר אין מעברין וכו' וכתבהמפרש שאפשר להושיב מי שאינו מזומן לעיבור לא להמנות מן המעברין אלא ללמוד הלכה וכו' ואינו נר' לי דא"כ אמאי אמר ר"ג מי שעלה שלא ברשות ירד והא ודאי אף דאינו מזומן לכך מותר לישב ללמוד הלכה ושמואל דאמר הכי הוא כלפי מה שעלה שלא ברשות הוא אמר דטעיתי בהכי לומר כיון דאיני מעבר עמכם מותר וכונתו בהכי כדי שיבין ר"ג ולא ילבין מי שעלה שלא ברשות ושמואל היה יודע דהוא היה מזומן מר"ג וכשיצא לא היו יכולין לעבר מפני אותי דשלא ברשות וכן אמרו בהדייא בירוש' פ"ק דסנהדרין דאף דאחר דישב שמואל ולא יצא אף עפ"כ לא עיברוהו מפני אותו האיש וזה מוכרח דא"כ מ"ל לשמואל לעמוד ולצאת כיון דמותר הוא לישב ודוק: הלכות אישות פרק ג' הלכה ה' ו' וצריך שיכתוב לשם האשה ומדעתה וכו' אינה מקודשת ע"כ וק' אמאי לא פסק כחכמים דס"ל שמין את הנייר אם ישבו שו"פ מקודשת אע"פ שנכת' שלא לשמה או שלא מדעתה דכפ' האיש מקדש דמ"ח אוקמוה להך ברייתא בהכי אליבא דרב דאמר המקדש במלוה א"מ ונראה דת"ל דהא דאמרו חכמים שמין את הנייר הוא קאי לר"מ דס"ל א"מ קאמרי אינהו אם יש בנייר שו"פ מקודשת וראייה לזה מאוקמתא ראשונה דאוקמוה דאיירי בשטר שאין בו עידי חתימ' וקאמרי חכמים שמין השטר אם יש בו שו"פ מקודשת ואם לאו אינה מקודשת מוכרח הוא דקאי לר"מ דלכך אמרו אינה מקודשת והש"ס דקאמר מספ"ל הוא ליישב הגירסא שיש בברייתא בדברי חכמים דל"ג ואם לאו אינה מקודשת אמנם לדידן ודאי גרסי' לה בברייתא ואם לאו אינה מקודשת ע"כ צ"ל קאי אר"מ וליה לס"ל דהא קי"ל הלכה כר"א דס"ל עידי מסירה כרתי ואיך אפשר דפסקי' הפך חכמים דמספ"ל הדין עם מי אלא ודאי גרסי' בברייתא אינה מקודשת וכיון שכן לא שייך לומר דמספ"ל אלא דכונת חכמים הוא לסברת ר"מ דאמר דשמין את הנייר ומעתה לכל אוקמתא דאוקמי בגמ' הכי מתפרשא ורבנן כבר שמעי' להו בברייתא פ"ק דקדושין ד"ט דקתני כותבין על הנייר אע"פ שאין בו שו"פ וג"כ אמרו שם בברייתא אין כותבין שיטרי אירוסין או נישואין אלא מדעת שניהם וסתם

קתני אעפ"י שיש בנייר שו"פ ולא אמרי' דגם שכתבו שלא מדעת כשר כיון שיש בנייר שו"פ: אך אמנם ראיתי לה"ה לקמן פ"ד דין י"ג שכתב משם הרמב"ן והרשב"א שפסקו כחכמים יעו"ש ואפשר דוקא התם דמיירי בשט"ח ומשום דקי"ל מלוה ופרוטה דעת' אפרוט' ולכך שמין את הנייר: פרק ג' הלכה ח' היה מדבר עם האשה על עסקי הקידושין עיין להמ"ל ז"ל שכתב לענין אם שידוכין מקרו היה מדבר עמה על עסקי קידושין מגומגם הדבר ע"ש ונרא' דזה במחלוקת הוא דלדעת רש"י בפרק האיך מקדש ד"ן גבי סבלונות מבואר דדומה להיה מדבר עמה ולכך חוששין אפ"י בשתיקה אבל דעת הרי"ף ור"ח ור"י בעל התוספו' והרמב"ם כולוהו ס"ל דלא דמי להיה מדבר עמה ולכך אין חוששין לקידושין כלל אלא חוששין לשמא קידש כבר הרי דס"ל אפילו מנהג מקומו לקדש תחלה לא אמרינן דהוי כמדבר עמה ומעתה דהרשב"א ס"ל כסברת הגאונים דאף במקדשי והדר מסבלי לא הוי כמדבר עמה מזה תבין מאי דקאמ' בהך תשו' ואין השידוכין במדר' עמה על עסקי קידושיה כיון דמנהג המקום וכו' לאו לדוקיא קאמר אלא קושטא קאמר.

פרק ה' הלכה י"ג המקדש במלוה וכתב ה"ה ויש מו שכתר שאם היתה מלוה בשטר והחזיר לה השטר בשעת הקידושין ויש בנייר שו"פ הרי היא מקודשת דהו"ל כמקדש במלוה ופרוטה וכו' ונראה לי דפירושו הוא דקדשה בשטר חוב מדקאמר המקדש במלוה ופרוטה ואי דקידשה במלוה ובשעת הקידושין החזיר לה השטר לא הו"ל למימר מקדש במלוה ופרוטה והכריח זה מהגמרא דשני ליה דקדשה בשטר שאין עליו עדים דבמאי קמיירי דאי כתב שטר לחודיה ואמר לה התקדשי לי בשט' זה מאי דעתי' דר"מ דאמ' אינה מקודשת דע"כ לא אמרינן אין דעתה אנייר אלא בשטר חוב דס"ל מלוה ופרוט' דעתה אמלוה משום דלא סמכה דעתה כי אם על המעו' ולא אנייר דשוה פרוט' אבל היכא דליכא אלא שטר וקבלה אותו לשם קידושין בודאי דעתה אנייר דלית לה דבר אחר לסמוך עליו אלא ודאי כוונת הש"ס לומ' בשטר חוב עצמו כתב לה התקדשי לי בשטר זה בלא חתימת עדים ולכך סבר ר"מ דעת' אמלוה ואינה מקודשת וחכמי' ס"ל כיון דאיכא שוה פרוטה של הנייר דעתה אפרוטה ור"א ס"ל עידי מסירה כרתי ואפילו אין בו שו"פ מקודשת זהו דעת הרמב"ן והרשב"א ז"ל ואפשר שהם גרסי בברייתא המקדש בשטר חוב ואם כן כשתי' בגמ' כגון שקידש' בשטר שאין עליו עדים מוכרח דפירושו בשטר חוב וכמו שכתבתי.

ובר מן דין אם קדשה בשטר חוב ובאות' שעה החזיר לה השטר ודאי שמקודש' שהרי בשעת הקידושין הגיע לה הנאה בשטר והוי כמו שקידשה במשכון דכתב בסמוך וז"ש ה"ה ואפשר שאף רבינו יודה בזה והק' עליו כשהזכיר דין המשכון הו"ל להזכירו והגם שיש לחלק דהתם המשכון הוא שלה והיינו טעמה דהנאתה מ"מ הו"ל להזכיר אם קידשה בשטר חוב דהויא מקודשת כמו שהזכיר במשכון ואפילו דאינו חד טעמא ובזה יתבאר לך דדברי הטור שויים לדברי ה"ה ז"ל בדברי הב"י ז"ל ועיין במ"ש הלח"מ ז"ל כדבריו אינם מובני' דהיכי שייך לומר דהרב המגיד מביא לדינא מס"ד דלא קאי לדינא.

פרק כ"ד הלכה ט"ו או שראוהו מנשק ע"ג חלוקה וכו' נרא' שמפרש רבינו מ"ש בירושלמי הוא גו חודה והיא גו חודותיה ר"ל שמנשקי' זא"ז בחיקם שכן תרגום חיק

חודה ומ"ש מנשקי זא"ז הוא מ"ש שם פיו על פיו אכן יש לדקדק על מ"ש רבי' בסמוך דאם רצה לקיימה הרשות בידו ומהירושלמי משמע דנאסרה על בעלה דקאמר גבי רוכל תצא והך דמנשקין זא"ז קאמר סוטה היא וכן כתב הרשב"א ז"ל בתשובה אלף רנ"א דהיכא דהוגפו דלתות אין בו יחוד דוקא בירושלמי קאמר תרעא דדוק סוטה דהוא דוקא במנעול אבל בהוגפו דלתות דאף ליכנס שלא ברשות לא הוי יחוד והוא באמת חמוה דגבי מוגף קאמר בירושלמי ו צריכה דהיינו בעייתא ואיך פשיטא ז"ל.

הלכות גירושין פרק ד' הלכה ד' היה הגט כתוב ע"י עבד בכתובת קעקע וכו' ה"ז מגורשת וכו' והקשה הרב ב"ש והא העדים נפסלו בכך וא"כ איך יוכשר הגט ות' הפר"ח משום דבעי הכרזה והרב שער המלך תמה עליו דהא הנמקי פסק בפרק ז"ב דלאותו עדות לא בעי הכרזה ומכח זה תמה על הש"ך ז"ל שכתב דליכא נפקות' בזה יעו"ש ואחר המחילה לא ק"מ ולא י איך אישתמיט מינייהו דברי תוס' במציעא דע"ב ד"ה שטר דס"ל דאף דאמרין.

דלאותו עדות לא בעי הכרזה מ"מ כיון שאין מרויחים כלום כשירים שכת' וז"ל דמיירי ברבית דרבנן ולא מפסל באיסור דרבנן כיון שאין מרויחים כלום ולכאורה אין צורך לזה דכיון דאיסור דרבנן בעו הכרזה ודאי כשירים אלא משום דס"ל כסברת הנמוקי ולכך כתב כיון שאין מרויחים ואם כן ה"נ כיון שאין מרויחים כלום בעדותן כשירים דהא באיסורי דרבנן כ"ע מודו דבעינן חימוד ממון וכמ"ש מרן בב"י ח"מ סי' ל"ד משם רי"ו יע"ש ומעתה ג"כ לא קשה מה שהקשה הפר"ח בת' הב' שכתב וז"ל דלא משמע להו לאינשי איסורא וכו' מהא דכתבו התוס' בסנהדרין דאף דלא משמע להו פסול מדרבנן וכו' דדוקא התם משום דמרויח ולכך לא מהני האי טעמא אלא להכשירו מדאורייתא וכ"כ התוס' במציעא שם דמשום דלא משמע להו איסורא מיכשר אף מדרבנן ובאמת שדברי הפר"ח שכתב דבלא הכרזה אינו מדוקדק.

דהי"ל לומר משום דאינו מרויח וכו' אבל מ"ש לתרץ דהכא בשחתמו בשוגג וסברי דליכא איסור כלל הוא תמוה דהא כתבו דאף דלא משמע להו איסורא פסול מדרבנן ומ"ש ל"ח דוקא גבי לוח דפסיל משום דעבר אלפני עור ליתק דהא כתבו התוס' דאף המלוה פסול אף דלא משמע. ליה איסורא וגביה לא שייך האי טעמא דלפני עור ועוד דאין זה דומה כלל להך דקושר ומתיר בשבת כיון דאינו מפור' בתורה בהדיא דהוי מלאכה אבל האי דמפורש בתורה בהדיא לא שייך למיטעי ולומר דליכא איסור כלל ובודאי לא כתבו התוס' דאיכא למיטעי גבי מלוה דאף דהוא לאו מפורש אלא משום דשייך לפר' קרא למשכנו רבית בע"כ וכמ"ש התוס' בפ"ק דר"ה יע"ש וכן נ"ל להכריח מהא דכתב הסמ"ע ז"ל בסימן ל"ד גבי הך דקושר ומתיר דנאמן לומר שוגג וכו' הא דכתב לעיל בהגהה גבי דאין נאמן לומר שכחתי משום דלא טעי בעיק' הדין וכו' ולפ"ז עדיין קשה דנאמן לומר טעיתי וסברתי דאין.

איסור כלל אלא ודאי כיון דהוא איסור מפור' שייך לומר טעה בעיקר הדין ועוד מדלא חילקו הפוסקים בין שוגג למזוד נראה דהדין שוה בשתייהם ועוד דנעלם מעיניו דברי הנמקי בפ' הרבית גבי הך ברייתא דשטר שיש בו רבית שהק' ואיך גובה בו הקרן כיון דהעדים עוברים אלא תשימון נפסלין ומאי קושייא לימא דהכא איירי בשחתמו בשוגג

ולא ידעו שיש איסור לערב ועדים וקרא דלא תשימון קאי למלוה ואף איסור דלפני עור ליכא דמיירי דשייך להלות בלא הם וכמ"ש התוס' בסיף פרק הרבית יעו"ש אלא ודאי כיון דקרא בלשון רבים קאמר קאי אעדים וערב ולא שייך לטעות וכל שכן הכא דלפי טעותו ליכא לפרש לקרא כלל.

ואפשר להליץ בעדו דכוונתו לומר דכיון דלא עביד אלא איסורא דרבנן והוא שגג וסבר דליכא איסור מיכשר ולעולם דאזיל ומודה דאיסור דאורייתא קאי בדוכתיה ושפיר א"ל מהא דפסק הנמקי כפי המונח בדעת הרב לעיל דאף דלא משמע ליה באיסור דרבנן פסול מדרבנן ות"י דהתם כיון דמלוה עביד איסורא עבר הלוה אלפני עור והשתא מאי דכתב דעבר עלילאו דלא תשיך לאו דוקא כיון דהוא ברבית דרבנן אבל לפ"ז מוכרח לומר דאיירי באיסור דרבנן דוקא ולא משמע כן מסתימ' הפוסקים.

גם התוס' בגיטין כתבו לחד חי' דמיירי אף דאיכא איסורא דאורייתא ולדידהו קשה דליפסולי העדים דעברי אדאורייתא ואין לתרץ משום דלא משמע להו איסורא כמ"ש הפר"ח דהא כתבו בפרק זה בורר דאפי' הכי פסול מדרבנן אמנם לפי מ"ש משם התוס' ניחא דהכא דוקא משום דאינו מרויח וכו' ולפ"ז ניחא במה שקש' על הש"ך דהק' על הב"י ועל הסמ"ע דהביאו דברי הנמקי להלכה דלמאי נ"מ ות"י הרב ז"ל דנ"מ להאי דהכא דאם הודיעו אותם האיסור הגט פסול מדרבנן אף בלא ומשום.

דלאותו ערות לא בעי הכרזה וליתא דהכא כשירי' לגמרי משום דבאיסורי דרבנן בעינן חימוד ממון והכא ליכא חימוד ממון וכן פסקו הב"י ור"מ והסמ"ע ז"ל. גם בהך המצאה דעדי רבית דכתב הרב ליכא נפקות' כיון דבעינן הכרזה אפילו.

דהוא איסור תורה ג"כ בעי חימוד ממון וכיון דליכא חימוד ממון מיכשר והיינו דכתב הש"ך ואם מעדין עליו שהוא לוח בריבית הו"ל עדות אחרת וכו' ר"ל כיון דהם כשירים לאותו עדות דהא אין מרויחים כלום ומהתימה עליו שלא השגיח בזה. אמנם עדיין יש לחקור דאם לקחו העדים שכר הבטלה להעיד דקי"ל דמותר והעידו על הרבית או כתבו אי מיפסלי בהכי דהא והאי מרויחים בהכי או לא כיון דהשכר לא נטלו מצד העבירה כלל דלא דמי למלוה ולוה דמעות שהרויחו הם באו מכח העבירה.

פרק י"ג הלכה א' שמא היא שכרה אותו והקשה ה"ה ז"ל מהיכן יצא לרבינו דין זה כיון שלא נזכר בגמרא ע"ש נרא' לע"ד דהוקשה לו מה שהקשו התוס' ז"ל בבכורות דל"ו ע"כ גבי מאי דאיפסיקו דהלכתא כל"ק מילתא דעביד' לגלויי לא משקרי אינשי מאי מבעי ליה הש"ס גבי עד אחד בקטטה מהו דעד אחד נאמן משום דלא משקר א"ד משום דרחמ"ל ותירצו בת"י הב' ז"ל א"נ דילמא כיון דרחמה לה לא דייק ע"כ ור"ל כיון.

דידע העד ששונאה אותו בודאי לא דייק שפיר במיתתו והעד בדרמי ליה. משום דמרחם לה שלא תהיה עגונה אמנם רבינו ס"ל כיון דנתקוטטה עמו והביאה כבר עדים והוכחשו חיישי שמא שכרה נמי העד הזה וק"ל.

הלכות סוטה פרק ד' הלכה ה' ומאיימין עליה וכו' ק"ל מהא דאמרינן בסוטה די"ד גבי הא דאמר ר"א למה מייגעה משום מיאוס וקאמר בגמ' דס"ל דמשקה ואח"כ מקריב והקשו בתוס' מהא דאמרינן מאיימין עליה והיכי אמרינן דמאיימין שלא תשתה ות'י

דתנא דמאיימין ס"ל כר"ש דמקריב ואח"כ משקה ע"ש ולדעת רבי דפסק ברבנן דמשקהואח"כ מקריב היכי קאמר מאיימין וי"ל דהתוס' ז"ל ס"ל דנותנה לידה עד שעת הקרבה לכ"ע ולכך אם לא משום מיאוס למה מייגעה ולכך כתבו דס"ל כר"ש אך לדעת רבינו דפסק בפ"ג לעיל דנותנה לידה לפי שעה לק"מ דפליגי בהכי דתנא דמאיימין לא ס"ל דניתנה לידה עד שעת הקרבה אלא לפי שעה כאמור.

הלכה י"ח מצות חכמים לקנאות וכו' עיין במ"ש מרן ז"ל ולכאור' דבריו תמוהים דהא מק' בגמרא ומתריך דהכא בקראי פליגי דמבואר משם דמדאורייתא הוי ולע"ד נרא' רבי קשיתיה הא דמבע"ל בגמ' דסוטה דכ"ה אי מצי מחיל על קינויו או לא ומאי מבעי ליה דהא תלוי בפלוגתא דר"י ור"ע דלמ"ד רשות מצי מחיל אך למ"ד חובה היכי מצי מחילומה גם דאסיקו דמצי מחיל הפך סבר ר"ע דס"ל חוב' וק' הילכת' אהילכת' לכך צ"ל דלפי האי סוגייתא ס"ל דר"ע דקאמר מצוה לאו דאוריית' קאמר אלא מדרבנן ור"י ס"ל דחף רבנן לא גזרו בזה כלום והש"ס דקאמר דבקראי פליגי עדיין לא ס"ד הא דאסיק דמצי מחיל.

ובהכי ניחא לי מ"ש רבינו ואם עבר וקינא וכו' ה"ז קינוי והקש' מרן ז"ל דבירושלמי קאמר כיון דשנה לעכב לא מהני והקשו המפרשים ז"ל דמאי קושייא דהירושלמי ס"ל דתור' מהני לעכב אבל בתלמוד דידן במנחות דט"ו מסיק דתורה לחוד לא מהני לעכב ולכך פסק רבינו ז"ל דמהני ע"ש ולע"ד נראה דלק"מ דהא מסיק רבא בסוטה די"ז ופסקה רבינו כתבה קודם שתקבל עליה פסולה שנאמר והשביע ואח"כ וכתב הרי מבואר דס"ל דהורה הויא עיכובא דהיינו משום דתורה שנה בה לעכב ואע"ג דדרשי' מקרא דזאת תורת הקנאו' שם די"ח דאשה שותה ושונה מ"מ כיון דהדר כתיב ועש' לה כל התורה אתיא נמי לעכב וה"נ כונת התוס' ז"ל שם שהקשו על הירושלמי דס"ל דאינו מעכב על הסדר מההיא דיומא דהיכא דכתיב חוקה מעכב על הסדר ומאי קושייא דשאני הכא דלא כתיב חוקה אלא תורה וס"ל אף דמעכב אינו מעכב על הסדר אלא ודאי כיון דתנא ביה קרא הוה ליה כמי חוקה אך מה שתירץ מרן ז"ל דמשמע ליה לרבי דכי כתיב תורת הקנאות לאו אקינוי קאי הוא תמוה דהוא הפך הירושלמי אמנם ע"פ האמור ניחא דהירושלמי קאי למ"ד חובה וא"כ זאת תורת הקנאות קאי אקינוי אך לרבי דפסק מצות חכמים בודאי לא קאי אקינוי: ועוד אני אומר דדברי מרן ז"ל שכ' דתורת לא קאי אקינוי הם מוכרחים דכיון דבעיקר הקינוי איכא פלוגתא דתנאי אי רשות או חובה ואי עיכוב דתורת קאי אקינוי איך אמר ר"י רשות וגם ר"ע למה הצריך קרא אחרנא ולא שייך לומר דעיכוב קאי אדרשה דרוח קנאה דשמעינן מינה מתוך דבר אימה ולא קאי אגוף הקינוי אמנם אחרי שובי ציחמתי דודאי עיכוב דקרא הוא לומר דהסדר הזה קינוי מעכבה דבלאו קינוי לא מהני אך הרשות בידו דאי בעי אינו מקנא כלל והדרשה דרוח קנאה למעט שחוק וכו' הוא דמבעי ליה לירושלמי אם הוא למצוה או לעכב ואהא קאמר כיון דכתיב תורה הוי לעכב הקינוי ר"ל דהוי כמי שלא קינא כלל ומעתה לא תליא כלל בפלוגתא דר"י ור"ע וא"כ חוזרני לדברי מרן דהוא הפך הירושלמי: ואפשר ליישב דרבי קשיתיה הא דאמר' בסוטה די"ח דאשה שותה ושונה וקאמר ר"י אתא זאת למעט איש אחד וכו' בועלין וטעמא פ'י רש"י דאדם קנטרן הוי וא"כ הוי רוח טומאה כמו שפ'י רש"י לעיל ד"ג וא"כ למ"ל מיעוטא דזאת כיון דכתיב וקינא את אשתו יבין למ"ד רשות ובין

למ"ד חובה פי' רוח דקרא רוח טהרה וכדאיתא לעיל ד"ג וכתוב תורה לעכב א"כ ממילא נתמעט איש אחד וב' בועלין ולמ"ל מיעוטה דזאת ומה גם מ"ט דרבנן דמרבא אלא ודאי ס"ל לתלמודא דידן דזאת תורת לא קאי אקינוי: הלכות איסורי ביאה פרק א' הלכה כ"ב המקנא לאשתו וכו' עיין להראב"ד ז"ל ומ"ש ה"ה ז"ל דמנ"ל דרבי' איירי בנאנסה וכו' נ"ל דמשום דהוק' לו מאי ארייא משום דבעלה כהן דלוקה משום זונה אף דבעלה ישר' לוקה משום טומאה וכמו שפ' רבי' בפ"א מה' גירושין דין י"ד ע"ש ומכח זה כתב ה"ה ז"ל משום דהוי לאו שבכללות ואין לוקין עליו ע"ש ומזה מ"ש פי"ח מה' אלו אשת כהן שנאנסה לוקה וכו' הוא שיגרא דלישנא דרבא דס"ל לדעת רבה דלוקין על לאו שבכללות וכמ"ש ה"ה ז"ל שם ע"ש שהצ"ע ולע"ד נראה דהא דאמרי' לאו שבכללות אין לוקין עליו הוא לענין דאינו לוקה עליהן שתיים אם עשאה בב"א אבל אם עשה אחת מהן לוקה עליו וכמבואר בס"ה שלו מצות ל"ת מצוה צ"ח ע"ש וכן פסק פ"ג מה' א"מ דין ז ע"ש למרן ז"ל שם ה"נ אם עבר על שתייהם מחזיר גרושתו ובעו אשתו אחר שנטמאה אה"נ אינו לוקה אלא אחת אבל אם נזדמן לו איסור לבדו בודאי לוקה עליו גם מ"ש ה"ה ז"ל על הראב"ד ז"ל שפסק כל"ב מהא דאמר ר"ע אשת ישר' שנאנסה פסולה לכהונה דלא אתי אלא כל"ק אינו מוכרח דכבר כתבי התוס' בפ"ד אחין דאתי אף כל"ב גם הרא"ש ז"ל בפ' הבע"י כ"כ יוע"ש: ובעיקר הקו' על רבי' ז"ל דלא כתב אשת ישראל ראיתי להל"מ ז"ל שכ' בפ"א מה' גירושין דכיון שאינו אלא עד א' אינו לוקה ולע"ד אינו נראה דכיון דהאמינה תורה אותו כשנים הוי ב' עדים גם קרא דאחרי אשר הוטמאה דהוא כדי למיקם עלה בלאו אונטמאה ועד אין בה קאי.

פירושו עד אחד גם מגמ' דסוטה ד"ח הכי משמע דקאמר סוטה שהיא בלאו דהיינו לאו דלא יוכל בעלה הא' וכו' הנז' ביבמות די"א ומזה הק' התוס' כיון דאיירי בס' היכי לקי והכי מוכח נמי מהא דאמר בסוטה שם גבי ב' ת"ח דידעי לאתרויי ביה ופי' התוס' שם דמתרין בו למלקות יעו"ש: הן אמת דמפי' רש"י שם דמפרש לאוריי ליה דבעי' האיש מנוקה דבדקו לה מייא מוכח דס"ל דליכא מלקות כיון דכבר אמרו ביבמות דליכא לאו אלא בטומאה ודאי והכי מדוקדק לשון הגמ' דקאמר דידעי לאתרויי ביה מה שלא נזכר בכל הש"ס גבי התראה ומה שהביאו התוס' מהך דמכות מ"מ לא קאמר לשון ידיעה ובל"ה לא קאי במסקנא ולכך פי' רש"י כמו מסקנא דהתם דאינו אלא לשון הודעה והכי משמע מלשון רבי' בה' סוטה שכ' ת"ח כדי לשומרו ושוב ראיתי להתוס' ביבמות ד' ס ט בד"ה כי תהיה וכו' שכתבו וז"ל ולוקמה בסוטה שבא עליה בדרך דליכא אלא עשה דונטמאה וכו' והוא הפך מ"ש לעיל די"א וצ"ע ומעתה מ"ש בסוטה דליכא אלא לאו הוא קאי על הודאי אכל אספק אין בו אלא עשק: איך שיהיה דלא פליגי רש"י והתוס' אלא בספק אבל בודאי כ"ע מודו דלוקה אף שאין בו אלא עד אחד ע"כ נ"ל דרבי' חידושא אתא לאשמועין דאף אם התרו בו משום זונה לקי ולא אמרי' דלא האמינה תורה עד אחד אלא גבי טומאה אבל גבי זונה בעי' ב' עדים ולכך כ' דהכא כיון דאיכא רגלים.

לדבר הרי הוחזקה בו והיינו דכ' הך דינא גבי דמלקין אחזקה ואולם במה שפסק רבי' כלישנא קמא דאף באונס יש בו משום זונה צ"ל כמ"ש ה"ה ז"ל משום הך דר"ע דלא אתי אלא כל"ק אבל הראב"ד ז"ל ס"ל דאתי אף כל"ב כדעת התוספות ל והרא"ש כאמור: פרק י"ג הלכה י"ב כשישתחרר העבד צריך וכו' בפני ג' וכו' ראיתי להע"י בפ"ג

דקידושין דס"ב ע"כ דהק' לשיטת רבי' ז"ל דא"כ מאי מקשה הש"ס שם גבי האומר לשפחתו הרי את מקודשת לאחר שאשתחרר וכו' דכיון דכבר תירץ לו דגבי טבילת גר דבעי' ג' לאו בידו ות' דהא דקאמ' הוא לכתחילה יעו"ש וראיתי למורינו הרב בס' זרע יצחק שכ' ממשמעות ה"ה דכתב זאת הסברא להרמב"ן ע"פ שיטתו משמע דלהרמב"ם אפי' דיעבד וכו' יעו"ש ואני הדיוט תמיהא לי איך לא ראה מ"ש הרמב"ם גבי גר דלכתחי' הוא דבעי' ג' אבל בדיעבד הבנים כשירים וישראלים גמורים הם וזאת היא סבר' הרי"ף ויחסה ה"ה להרמב"ם ז"ל והרמב"ן לא חלק עליהם אלא בקבלת מצות אבל אם קבל מצוה הבנים כשרים וכן היא דעת התוס' ז"ל וא"כ מ"ש ה"ה כפי שיטתו הוא לאפוקי י"ח על הרמב"ם דאפי' לכתחילה לא בעי אבל ודאי דעת הרמב"ם הוא דלא בעי ג' כי אם לכתחילה ולא דיעבד גם בעיקר התירוץ של הרב ע"י הוא תמוה דהא גבי גר נמי הוא דוקא לכתחילה ולא דיעבד וא"כ מאי משני הש"ס לאו בידו אלא ודאי כיון דבשעת הקידושין דעתה להתגייר כדת וכהלכה ולהזמין עת הטבילה לכך מקרי לאו בידו וכ"כ ה' החידושין יעו"ש הכא נמי כיון דלכתחי' בעי' ג' ודאי כונתו עליהם ולעיקר הקושיא נ"ל דלק"מ דדוקא התם גבי גר דכיון דבעי קבלת מצות ושכרם ועבירות ועונשם ודאי בעי חכמים והיינו ב"ד של שלשה וכמ"ש רבי' הלכך אמרי' מי יימר דמזדקקי ליה אבל גבי עבד דכבר קיבל עליו המצות בג' הדיוטות סגי והם מצויים בכל מקום וכדמוכח בשבת דמ"ו וכ"כ הנמוקי בפ' האשה רבה ועיין לה' שער המלך בפרק זה: הלכה י"ג פרק י"ז מצות עשק על כ"ג וכו' עיין להמ"ל בד"ה וא"ת וכתב בסוף לשונו ובר מן דין עכ"ל דהא דקאמר החיו לכם היינו לאחר שגיגדילו דהא דקאמר גר קטן מטבילין אותו ע"ד ב"ד הוא תקנת חכמים וכו' והק' מהרח"ם בס' נשמת חיים דקרא קאמר וכל אשה יודעת איש הרוגו ול"ק מדי היינו כשבאו ל משה אבל מעיקרא כשבאו אותם כונתם להטביל אותם מיד ואהא קאמר דזה אינו דהא דמטבילין הוא תקנת חכמים אלא מוכרח כשיגדילו: הלכה י"א מי שנתאלמנה מאנשים הרבה וכו' אינו לוקה אלא אחת וכו' משמע מדברי רבי' דאם ג' אלמנות מג' בני אדם לוקה על כל אחת כיון דהם גופין מוחלקין וכן מבואר שם בגמ' דקידושין יעו"ש אכל יש לדקדק דמנ"ל לומר גבי חייבי לאוין גופין מחולקין דדוקא גבי כריתות הוא דאמרי מהרימ"ט ז"ל ומה שתירץ הרב שע"ה דילפינן משפחת חרופה אינו נוח לי דמה לשפחה חרופה שכן חייב קרבן ולא ראה שכן הק' התוס' בכריתות ד"ט ע"ב על מה דאמרו בחולין שחטה ואח"כ שחט בניה לוקה שמונים ומשמע להו אף בהתראה אחת והיינו משום דגופין מוחלקין ולא תירצו משום דאתיין משפחה ימעריות משו' דמה להנך דמחייבו קרבן אבל חייבי לאוין גרידא מנלן וכן משמע מהא דפ' ג"ה דק"ב גבי הא דאמר ר"י אבל אבר מן החי ובשר מן החי לוקה שתיים דאוקמה ר"י התם דאכל משני בהמות ע"ש ואם איתא מ"ש דאכל אמ"ה ובשר מן החי אפי' אכל אבר מן החי משתי בהמות חייב שתיים דגופין מוחלקין אלא ודאי דגבי לאוין לא אמרי' גופין מוחלקין וכן משמע מהא דאמר ר"י בריש כריתות גבי חלב שור וכשב ועז אצטריך עז לחלק לחייב על כל מין ומין דאי לאו הכי אינו חייב ולא אמרי' גופין מוחלקין דלא ילפי' מחייבי כריתות: והנראה לי בזה ליישב הסוגיות ולומר דזה תלוי במחלוקת ר"י ור"ע בכריתות גבי שוחט ה' זבחים בחוץ דלר"י ילפינן ק"ו ממעילה דאפי' ב' תמחויין מחלקין כ"ש שני גופין כמבואר בכריתות שם וס"ל דלא קיבלה ר"י

מר"ע הך תשובה וכיון דלר"י ילפינן מק"ו דמעילה ובמעילה ליכא כרת אלא לאו לכך לפי' מניה כל חייבי לאוין דאמרי' בהו.

גופין מחולקין דהתם נמי אם אכל במזיד מג' תמחויין לוקה על. כל אחת ואחת וליכא למפרך דמה למעילה שכן בשוגג חייב קרבן דבמזיד מיהא ליכא פרכא דהא פסקא דר"י דחייב על כל זבח ממעילה אתי ככ"ע אף לרבי יצחק דס"ל חייבי כריתות לאו בני מלקות נינהו כמבואר בריש כריתות ואפי' הכי ליכא למיפרך מה למעילה שכן יש בה מלקות וכו' ואפשר דסומכוס.

דמחייב תרתי ואוקמוה הגמ' דס"ל גופין מוחלקין כדאמרינן בכריתות דע"ו ס"ל כר"י דילפינן ממעילה גבי ה' זבחים ששחטן בחוץ וס"ל דלא קיבלה מניה הך תשובה דר"ע ומניה ילפינן לדעלמא דאפי' בחייבי לאוין אמרי' גופין מוחלקין ואפשר דס"ל לגמ' דאף רבנן דסומכוס הכי ס"ל ולא פליגי אלא בסיפא משום דחד מעשה הוא ול"ק מה שהק' התוס' דכריתות ע"ש ואולם נ"ל להגיה בדבריהם וקושייתם היא מרישא דקאמר שחט ב' בניה ואח"כ אמה סופג מ' וכבר נתבאר בתוס' והביאה רש"י ז"ל דסומכוס פליג עלה וס"ל סופג שמונים וכמ"ש התוס' שם ואהא הק' שפיר דמנ"ל דגופין מוחלקין והא דלא הק' מסיפא מלתא אגב ארחייהו שמעינן דסומכוס פליג ארישא.

המורם מכל זה דדבר זה אם אמרינן בחייבי לאוין גופין מוחלקין היא פלוגתא דר"י ור"ע והשתא הגמ' דקידושין ס"ל כר"י ור"ג דס"ל דילפי' ממעילה דודאי ר"ג דהיה שם הודה לר"י בזה ולכך העמידו התנא דקאמר אלמנה אלמנה אינו חייב וכו' לא מיירי של ג' בני אדם וסוגיית דפ' ג"ה גבי תבר מן החי ס"ל כד"ע דלא ילפינן ממעילה ולא אמרי' גבי חייבי לאוין גופין מוחלקין: אך לדעת רבי' דפסק כר"ע דלא ילפי' ממעילה א"כ מנ"ל בחייבי לאוין דאמרי' גופין מוחלקין ובשלמא באותו ואת בנו דפסק דחייב שמונים אפשר דלא ס"ל כהתוס' ז"ל דמיירי בהתראה אחת אמנם מאי דמשמע מדברי רבי' גבי אלמנה דחייב על כל אחת צ"ע ואפשר דס"ל לרבי דהגמ' דקידושין קים לה דאיכא שום גילוי דאמרי' מוחלקין אף בחייבי.

לאוין ומעתה מה שפסק גבי אר"ב החייב שמונים הוא אף בהתראה אחת משום דגופין מחולקין וס"ל דאמרי' גופין מוחלקין אף גבי בהמה וכסברת התוס' ה"ד אך קשה על זה דת"כ אמאי פסק רבי' בפ"ו מה' שגגות שחט חמשה זבחים בחוץ אינו חייב אלא אחת ואמאי לא אמרי' בהו גופין מוחלקין ומה שתי' ה' שער המלך ז"ל משום דשחוטין הן לא אמרי' בהו גופין מחולקין לא יתכן כלל חדא דאמרי' בעלמא מפרכסת כחיה לכל דבריה ועוד דמה יענה הרב להך דאו"ב דאף דשחוטין הן אמרי' בהו גופין מחולקין לכן הנ"ל עיקר דס"ל לרבי' דגבי בהמה לא אמרי' מוחלקין ודלא כהתוס' ה"ר ודוקא גבי אדם כמו אלמנה הוא דאמרי' גופין מוחלקין וטעמא דפסק גבי או"ב דליקה שמונים לאו משום דלגבי בהמה אמרי' גופין מוחלקין חלא משום דאיירי בב' התראות וכמ"ש: אך קשה מ"ש הרמב"ן ז"ל בס' מנין המצות בשורש ט' דאם באו עמוני ומואבי על בת ישראל בשתי התראות חייב דמבואר דבהתראה אחת אינו חייב אלא אחת וצ"ע דמ"ש מאלמנה דמבואר בגמרא דחייב שתיים: הלכות מאכלות אסורות פרק ו' הלכה י' ומניח במלחו כדי מיל וכתב ה"ה ז"ל ויש סמך לדברי דכי' ממ"ש גבי עיבוד העור וכמה כדי עבודה

כדי הילוך מיל וכו' וראיתי לי יהודא ז"ל שנדפס מחדש שהביא קושיא על ה"ה ז"ל משם הראשונים שדבריו הפך גמ' בחולין דקכ"ב דאמרו בהדיא וכמה כדי עיבוד ארבעה מילין ופסקו רבי' פ"א מהל' אבית הטומאה דין ט' והניחוח בצ"ע ולי הדיוט אחר המחילה ל"ק מידי דהתם מיירי שעורותיהם נאכל כבשר ולכך לא נטהרו מטומאתן עד שיעבדו בהן כדי ארבעה מילין אכל הכא מיירי בעורות שאינן נאכלין ואינן רכים דכבר קשים הם ולכך סגי להן בעיבורן כדי מיל והיינו דהוצרך לשאול הש"ס וכמה עיבורן ולא סמך על משנה בשבת המעבדו אלא ודאי משום דלא דמי להתם כאמור ודו"ק ושוב ראיתי לרש"י ז"ל בפסחים דמ"י שכ' דכיון דרכים הם בעינן עובר ד' מילין ע"ש: ונוראות נפלאתי דכיון דה"ה כתב שכן אמרו וכמה כדי עיבוד כדי מיל בודאי שמצא אותו בברייתות או בפסיקתא והוא נעלם ממנו איזהו קומן ואיך מקשין עליו ולא ראו מהיכן מקומו גם הב"י הביא דברי ה"ה ז"ל והוא ז"ל הביא בה' א"ה הביא סוגיא דחולין דשיעורו בד' מילין ולא תפס על ה"ה ז"ל בודאי דעתו כמ"ש ודו"ק: פרק ח הלכה י"ו כל מאכל וכו' עיין לה"ה ז"ל שכ' לדעת רבי' דמ"ש בגמ' אין לוקין עליהן אלא דרך הנאתן ר"ל הנאת אכילה וכו' ולע"ד נראה דהוכרח רבי' לפרש הכי ומינה הוא שלמד דאין לוקין על הנאה משום דבתר הכי קאמר בגמ' ר"ז אף אנן נמי תנינן אין סופגין את וכו' מ"ט לאו משום דלא קאכיל להו דרך הנאתן וכו' ואי כפי' רש"י דהא דקאמר אין לוקין אלא כדרך הנאתן מיירי בהנאה לחודה מאי מייתי מהך משנה דמיירי באכילה דאינה ענין לשם ולומר דמייתי ראייה לכ"ע דאינו לוקה משום דאינו כדרך אכילתו זה אינו משמע מריהטא דגמ' דבתר דקאמר אתמר נמי לסייעי ללישנא בתרא קאמ' אמר ר"ז אף אנן נמי תנינא וכו' דמשמע דהוא נמי בא לאלומי ליה מהך משנה וכו' ועוד מאי האי דקאמר בגמ' לאו משום דלא קאכיל להו דרך הנאתן הו"ל למימר דלא קאכיל להו דרך אכילתן ובאמת שרש"י שם נשמר מזה ולכך כתב בד"ה שפיר וז"ל ש"מ דאין לוקין אלא כדרך אכילתן וכו' אך בד"ה אין כתב כדרך הנאתן והוא תימה ומכח זה משמע ליה לרבי' דהא דקאמר אין לוקין עליהן אלא דרך הנאתן ר"ל באכילה נמי קאמר כל"ק ומיירי באיסורי הנאה ואתא לומר דאף באיסורי הנאה אינו לוק' אלא כדרך הנאת אכילה ולמעוטי הנאה שאין בה אכילה וכ"ש אכילה באיסורי הנאה דהיינו חלב של שור הנסקל דבהכי פליגי לישנא קמא עם לישנא בתרא דל"ק ס"ל דלא קפיד קרא כי אם באיסורי אכילה אבל איסורי הנאה אף דאינו דרך הנאת אכילה מיחייב ונ"מ אם אכל דבר שהוא אסור בהנאה שלא כדרך אכילתו לל"ק דמחייב באיסורי הנאה אף שלא כדרך הנאתו מיחייב וללישנא בתרא דאית ליה דאף באיסורי הנאה בעינן דרך הנאת אכילתו הכא פטור ואהא מייתי ראייה ר"ו מהך דערלה אף שהוא מאיסורי הנאה כיון שאכלו שלא כדרך הנאתו פטור והיינו משום דשמעי' כלישנא בתרא: ואמטו להכי ק"ל לרבי' ז"ל דמנ"ל לר"ז הכי בלישנא דר"י דאין לוקין אלא כדרך הנאתן רצה לומר באכילה דבעי' דרך אכילה דילמא כפשטיה דבא לומר דין ההנאה לחודה דלא לקי אלא דרך הנאה אלא ודאי דקי"ל לר"ז דאין לוקין על ההנאה ולזה צ"ל ביוכת ר"י כמ"ש ולהכי מייתי סייעתא מהך דערלה כאמור ועלמד"ן דלזה נתכון הכ"מ ז"ל במ"ש לקמן פי"ד דין י' על מ"ש רבי' שם כל האוכלין וכו' זהו כלישנא בתרא ע"כ ולכאורה ק' דמנ"ל דזה לא אתי אלא כל"ב ולא כל"ק דבהנך בבות דקאמר רבי' שם מודו בהן כ"ע אמנם נראה דהרב ז"ל

יפרש הגמ' כמ"ש ולפ"ז מ"ש שם או שעירב דברים ביין נסך פטור לא אתי אלא ללישנא בתרא וכאמור: וראיתי להמ"ל ז"ל בפ"ה מה' יסודי התורה שתמה על מרן ז"ל וכתב מ"ש ליישב ודחה אותו דזה אין הדעת סובלתו דכיון דאין בו דרך אכילה איך יתחייב על ההנאה וכו' ולא ידעתי מאי ק"ל בזה דכיון דפלוגתא דאמוראי הוא כמ"ש והרב ז"ל כתב דהני לישני לא פליגי וכו' יעו"ש ולא ידעתי מה יענה להא דקאמר אביי שם הכל מורים דכיון דמעולם לא פליגי לא שייך למימר לישנא דהכל מודים וכו' אלא משמע כמ"ש: גם מהתוס' דפ' העור והרוטב נראה ברור דאף שהוא שלא כדרך הנאתו מ"מ חייב על ההנאה שכן כתבו בד"ה אלא וז"ל אע"ג דהוא אסור בהנאה הנאת חמץ לית ביה כרת וכו' הרי דאף שלא כדרך אכילתו מ"מ חייב שכן נהנה אלא שיש לדקדק לדברי התוס' ע"ש מהא דאמרו שם דמי תותים וכו' דהוי שלא כדרך הנאתו ופטור אף שהוא איסורי הנאה ולומר דזהו דיקא לשיטת ר"ז אבל לאביי דדחי משום דזיעא בעלמא הוא א"כ דליכא למימר הך סברא דזיעא הדרינן לומר שהוא חייב אף שלא כדרך הנאה זה אינו דאביי לא בא אלא לדחות הראיה אבל מ"מ מודה הוא בעיקר הדין דאין לדקא אלא כדרך הנאה דאין סברא דפליג אביי על הנך אמוראי דרב אחא ורב אסי דס"ל משמיה דר"י האי דינא ואפשר דכתבו הכי לל"ק דס"ל דבהנאה לחודה לא בעי דרך הנאה א"כ למ"ל קרא הנפש לרבות וכו' ת"ל דחייב משום הנאה ואף שאכלו שלא כדרך אכילתו מ"מ כיון דחייב משום הנאה לחודה דל אכילה מהכא הרינהנה אף שלא כדרך הנאה והשתא מיתרצא קושיין להמ"ל דהוא קאי להרמב"ם ז"ל דס"ל דאין לוקין על הנאה לחודה כי אם ע"י אכילה וכיון דאכילה אין כאן הנאה נמי אין כאן אמנם כבר כתבנו.

דזהו דוקא ללישנא בתרא אבל ללישנא קמא ס"ל דלא הקפידה תורה שלא באיסורי אכילה ולא באיסורי הנאה וכאמור: ועוד נ"ל ליישב דעת התוס' דהתם נמי הוי כדרך אכילה כיון שהוא ממחה גוף האיסור ולא פריך הגמ' אלא משום דהוי שתיה ולא אכילה ואי הוי שלא כדרך אכילתו למ"ל האי טעמא ת"ל דפטור דהא לכ"ע לא מיחייב אאכילה אלא כדרך אכילה ואף אם נאמר דזה בכלל קושיית הגמ' דפריך והא אכילה כתיבה ביה וזה הוי שלא כדרך אכילתו א"כ כי משני בגמ' נפש לרבות השותה א"כ רבי קרא אף שלא כדרך אכילתו ועל זה יקשה דאיך כיילי כולהו אמוראי בפ' כ"ש דבכל איסורין בעי דרך אכילה והו"ל למימר חוץ מהנך דאתו מריבווייא דנפש אלא ודאי דהתם אינה ענין להכא כלל והוי דרך אכילה כיון דהוא ממוחה גוף האיסור ועיין בתוס' שם בד"ה איסור הבא יעו"ש אבל הך דשותה מי תותים דאינו גוף האיסור כ"ע מודו דפטור למר משום דהוי שלא כדרך הנאתו ולמר משום זיעה: אמנם מדברי רש"י בפ' כ"ש דל"ה משמע דס"ל דלא מקרי דרך אכילה שכ"כ בד"ה אין וכו' לאו דרך אכילה קאכיל ליה יעו"ש ולדבריו צ"ל דשאני התם דגילה קרא אך באמת ק"ל אמאי נקט טעמא אחרינא ולא הביא טעמא דגמ' שם דקאמר לחם אמר רחמנא וכו' יעו"ש ואפשר לדחוק דלאו דרך אכילת לחם קאמר והיינו טעמא דגמ' וצ"ע: והן עתה נדפס ובא ס' לימודי ה' וראיתי לו בד"מ ע"ד שכתב וז"ל דבאיסורי הנאה אף שאכלו שלא כדרך אכילתו חייב שכן נהנה והביא ראיה מהתוס' שהבאתי יעו"ש"ב שהפריז על המידה דלאיכא דאמרי נמי אם אכל חלב חי של שור הנסקל נמי חייב ובעיני יפלא מאי הא דקאמר ר' זיר' אף אנן נמי תנינא יעו"ש שאינה אלא תיובתא ולא סיעתא דהתם אף שהוא איסורי הנאה בעי דרך

אכילה גם לא ראה מ"ש המ"ל ז"ל שהוא להפך ועוד דהרי פסק רבי' דאם עירב דברים ביין נסך שהוא פטור אף שהוא איסורי הנאה גם בפ"י מה' מ"א דין כ"ב כתב דהכלאים אם אכל שלא כדרך אכילתו פטור יעו"ש בל"מ ז"ל ולזה אפשר לומר דלא קאמר אלא לשיטת התוס' לא כן לשיטת הרמב"ם וכמ"ש לעיל אך מפשט דבריו משמע דדבר זה פשוט ואין בו מחלוקת כלל.

גם מ"ש דהתוס' שהקשו אדאביי הו"מ לאקשוויי דאמאי צריך קרא בערלה ת"ל דחייב שכן נהנה וכו' ולא ידענא מאי קאמר דס"ד התוס' דאצטריך קרא למעט וא"כ היכי מק' וכו' דאדרבא אצטריך למעט כדי שלא נאמר שכן נהנה ומה שהכריח מקושית התוס' דחולין כבר כתבתי דס"ל לתוס' דדרך אכילתו מיקרי וכאמור: אך אמנם עדין ק' לזה מאי דאמרו בגמ' על הך מתני' דערלה דאין סופגין אלא על היוצא מן הזתים וכו' דס"ל דון מינה ואוקי באתרה וכו' וגמר ערלה פרי פרי מביכורים וכו' והשתא לדעת ר"ז למ"ל הך ג"ש ואף אם נאמר דהך סוגייתא היא לאביי אתייתא ואצטריך ג"ש לרבות כמ"ש התוס' בפ' כ"ש יעו"ש מ"מ הא ודאי בורכא היא דיאמר דר"ז פליג בעיקר קבלת הג"ש ובשלמא אי אמרי' דהתוס' ז"ל אית להו כונתם כדעת רש"י ז"ל שכתבנו לעיל דס"ל דהך מקרי לאו דרך אכילה ניחא שפיר דאצטריך ג"ש כדי שלא נילף מחמץ וחלב ונבלה וכו' דאף שלא כדרך אכילתו מיחייב וכדבעי' למימר שש"ס שם גבי הך דטבל וכו' וגם יתיישב כונת התוס' שם דלא הק' אלא לאביי משום דלאביי לא יתכן תירוץ זה.

דכיון דטעמא הוא משום זיעא לא שייך למגמר מהנך שהוא ממחה גוף האיסור והש"ס דיליף שם ס"ל דאין לח' ועיין במהרש"א ז"ל שם בד"ה אסור וכו' ע"ש אך אם נאמר. לשיטת התוס' דהך דחמץ וכו' מיקרי דרך אכילתו א"כ ודאי לא טעינן למילף מנייהו וא"כ תו למאי איצטריך ג"ש: אכן שבת' וראה דאף אם נאמר דהתוס' ז"ל אית להו דהך מיקרי לאו דרך אכילה כדעת רש"י מ"מ עדיין קשה לר"ז דילמא התם דוקא דגלי קרא למעוטי אבל שאר איסורין שפיר ילפינן מינייהו.

דאף שלא כדרך הנאתו וזו היא עיקר קושיית התוס' ז"ל למאי איצטרך לומר משום זיעא וכו' ת"ל מג"ש ואם כן שאני התם דגלי קרא. אשר ע"כ צ"ל דר"ז פליג בעיקר הג"ש או ס"ל דאתא למלת' אחריתי ולכך מקשו התוס' לאביי דאי אפשר לומר דלאביי נמי הוי סוגיא דהתם דלא כמסקנא דהכא ולכך תירצו וכו' אך עדיין קשה דאף אם נאמר דר"ז לית ליה הג"ש ולית ליה כריהטא דגמ' שם מ"מ מה יענה להך ברייתא דקתני הטבל וחדש וכו' משקה היוצא מהן כמותן הרי בהדיא דאף שלא כדרך הנאתו לקי משום דהוי כמותן ואין לומר דלדידיה לא מיתניא הך ברייתא דכל כי האי הו"ל להש"ס לבאר וגם אין לומר דמיירי בזתים וענבים דהוי דרך הנאתו דהא תני חדש בהדייהו ולומר דהך דחדש מיירי דממחה גוף האיסור ואחריני מיירי בזתים וענבי' וכו' כל זה הייתי טועה.

ואפשר דהאיך לענין איסור מיתניא דלכ"ע אף שלא כדרך הנאתו מיהא אסור וכמותן דקאמר איסורא קאי אך מדברי התוס' דנד' דל"ב ע"א בד"ה ובשמן מבואר להדיא דדוק' באיסורי הנאה הוא דאית בהו איסורא אבל הך דמותרין בהנאה אין בו איסור יע"ש ואפשר דמדרבנן קאמרי ועיין להב"י בפרק י' מהלכות מאכלות אסורו' דין כ"ב שהבאתי לעיל דמשמע דיש בהן איסור תורה ודלא כהתוס' ז"ל וראיתי להל"מ שם

שהקשה לסברת ר"ז למ"ל ג"ש ותי' משום לגלויי דאין חייב על הזתים ועל ענבים אלא בערל' בלבד יע"ש.

פרק י"ד הלכה ג' אפילו אכל כחצי זית וכו' משמע מדברי רבינו אפי' אבל כדרכו ונלעס והקיא לא הוי עיכול אבל התוספות במנחות דס"ט בד"ה דבלע כתבו דהיכא דנלעס בפיו הוי עיכול דדוקא היכא דבלעו והקיא בשלימות אבל כשנלעס הוי עיכול ונראה לי דדוקא הכא דהוא. בעצמו אחשביה לאכילתו ועיין מ"ש בפ"י מהלכות תרומות יע"ש.

פרק ט"ו הלכה ג' הואיל ויש בהן כזית מן החלב לוקה וכו' ויש לדקדק דאמאי לא כתב רבינו דחייב כרת כמ"ש לעיל פי"ד הל"ח ואפש' דוקא התם דבעיניה אבל ע"י תערובת אין בו כרת ונ"ל דמוצא דין זה מהא דאמרינן בפר' אלו עוברין דמ"ד וכזית בכדי אכילת פרס דאורייתא אם כן אמאי פליגי רבנן על ר"א וכו' ואמאי לא הקשה על ר"א דפוטר מוכרת אלא ודאי לא נתקבלה הלכה זו אלא למלקות ועיין לה"ה ז"ל בפ"א מהלכות חמץ שכתב דאף בתערובת כזית בכדי אכילת פרס חייב כרת וצ"ע.

פרק י"ז הלכה כ"ז אבל להאכילו בידיים אסור משמע אין בו מלקות וקש' דכתב סוף הלכו' כלאים המלביש את חבירו כלאים דמלבי' לוקה וכו' וכתב מרן ז"ל שם קרי ביה לא תלביש ואם כן ה"נ דדריש לא תאכלום לחייב את המאכיל כאוכל הו"ל כאילו אכלו הוא גופיה ונראה דוקא התם דחברו נמי מוזהר על זה כיון דעובר בלא תעשה ולכך לוקה המלביש אותו אבל הכא דאינם מוזהרים ואין ב"ד מוזהרין להפרישו ולכך אינו לוקה ואח"כ מצאתי הדבר במחלוקת הוא שנוי הביאו הרא"ם ז"ל בפרשת שמיני לדעת ר' ישעיה אף מאכיל הקטנים לוקה כדמשמע מלשון הברייתא לחייב את המאכיל אבל הראב"ע ז"ל סבר הא דקתני לחייב את המאכיל כאוכל אדעלמא קאי שהם גדולים ולכך לוקה וסיים הרא"ם ז"ל שם וכתב וגם שיתקיימו דברי הרמב"ם שכתב המאכיל את הקטנים שהגדולים שהאכילו את הקטנים אין בו אלא איסור בעלמא וכוונתו פשוטה דמפרש כראב"ע דהא דקתני לחייב את המאכיל כאוכל אגדולים קאי ר"ל אבל על הקטנים אינו חייב משום דאינם חייבים וכמ"ש ודוק.

הלכות שבועות פרק ב' דין י"ז וחזר בו תוך כדי דבור וכו' עיין למרן והרמ"ל ז"ל הגיה לשונו והאמת אתו אך מה שהקשה על מרן והרא"ש ז"ל נראה לי דלק"מ ולא ראה מ"ש התוס' ז"ל בפרק מרובה אהך חלוקה דאמר ר"י אם לא נתכוון לכך דמיירי ששהה כדי דבור קטן דהיינו שאלת הרב לתלמיד וזה במוכרח דאם כן הוה ליה לר"י לחלק בנמלך גופיה בין דבור גדול לדבור קטן ועלה קאי ר"מ דס"ל דהוי חזרה הרי דס"ל דתוך כדי דבור לאו כדיבור דמי ושוב ראיתי בפרק כל הזבחים ר"ל דהכי איתא בהדיא ר"מ סבר מדהוה ליה למימר תמורת עולה ושלמי' ואמר תמורת עולה ותמורת שלמים ש"מ מהדר קא הדר ביה ע"ש הרי מפורש יוצא דר"מ אפילו תוך כדי דבור קטן לית ליה והכי שיעור פלוגתייהו דודאי דקאמר תמורת שלמים ש"מ נימלך הוא ואינו יכול לחזור וכו' דאם נתכון לכך שפיר איכא למימר דהא דקאמר תמורת שלמים כי היכי דאקרבה כדאיתא לשם ובנימלך נמי דינו כמו נתכוון לכך גם מ"ש המ"ל ז"ל טעם הרמב"ם דפסק דלא כר"י מסוגיא דנזיר כמ"ש התוס' בא"מ עיין להרב גופיה פט"ו מהלכות מעשה הקרבנות שתמה ע"ד התוס' מה העלו מזור לקושייתם ולק"מ דבנזיר קאמר תנ"ה וכמה כדי דבור

כדי שאלת תלמיד לרב והם דברי התנא גופיה ואם כן כיון דתנא דברייתא פליג על ר"י וסתמא דגמרא קאמר הכי בכדי דבור הכי נקטינן.

פרק ו' הלכה ג' ואין אדם רשאי להתיר שבוע' עצמו נלע"ד דין זה מאגד' דמסכת בתרא דקאמר מי מפר לי וקאמר תלמודא עלה כל רבה בר חנה וכו' דלא אמר מופר לך ואם איתא הו"ל מפיר לעצמו והכ"מ לא הראה מקורו ע"ש שוב מצאתי הדבר מפורש בנדרים דפ"א ע"ב דקאמר לא ייחל דברו מכאן לחכם שאין להתיר נדרי עצמו ע"ש והא דאמרי' בנדרים דס"ה דמשה הלך למדין והתיר לעצמו אפשר דעל פי הדבר שאני כיון דלא אפשר' בלא"ה אבל משום דאפשר לילד למדין להתיר בפניו לכך אמר לו שילך ומעתה מ"ש רש"י ז"ל משום דאם כן חכם מתיר לעצמו הוא תמוה והר' שער המלך ז"ל תירץ דפליגי תנאי בהכי דר"י דס"ל דהתיר נדרים מפיק ליה לזה מקרא דאשר נשבעתי באפי ס"ל דמתיר לעצמו ע"ש אין דבריו מובנים דכבר פ"י רש"י ז"ל שם בחגיגה דהכוונ' היא כיון דאמר וחזרתי בי דיכול לישאל עליו ומתירין לו ועוד איך לא פסק כסתם משנה דנגעים כמ"ש מרן ז"ל ועוד להך תנא דס"ל אין מתיר לעצמו איך משה רבינו ע"ה התיר לעצמו גם מה שהק' התוס' ז"ל בפרק הספינה מהא דאמרינן באפי נשבעתי וחזרני בי דמשמע שמתיר לעצמו לא ידענא מהיכא משמע לעצמו דבאמת זו דעת ר"א בפרק/ חלק דדור המדבר יש להם חלק לעולם הבא אך כיון דחזר מאפו נשאל למרע"ה והתי' לו כמו שמצינו בעגל כדאית' בפרק אין עומדין.

אשר על כן נראה לי בדעת רש"י ז"ל דכיון דעיקר הנדר הוא ע"י סיבה שהיו מבקשים. להורגו בשבטלה הסיבה בטל הנדר אך מפני החשד צריך התרה ובהך גוונא ת"ח מתיר לעצמו וק"ל.

הלכות נדרים פרק א' הלכה י"ד וכן האומר כירושלים וכו' דע דפרק האיש מקדש דף נ"ד אוקמוה הך מתניתך דקתני כירושלים הוא כמ"ד יש מעילה בשירי הלשכ' וכולה מתני' ר"י דס"ל הכי אבל אם אמר ירושלים לא אמר כלום אבל להך תנא דס"ל אין מעילה בשירי הלשכה ס"ל אף דאמר בירושלם לא אמר כלום כיון דירושלם לא מקדשה וכן פ"י רש"י והתוס' ז"ל לשם ומעתה תגדל התימא על רבי' ז"ל כיון דפסק בפרק ו' מהלכות מעילה דאין מעילה בשירים ופסק בפ"ד מהלכות שקלים דההיכל והעזרות וירושלם נעשו משירי הלשכה א"כ מוכרח הוא דירושלם נתקדשה אם כן איך פסק כאן אם אמר כירושלם אסור כן הקשה הרב עצמות יוסף ז"ל בקידושין ומה שתירץ דלרבנן אף דלית ליה מעילה מ"מ אסור הוא תמוה דא"כ אמאי קאמר הך תנא דאם אמר בירושלם לא אמר כלום משום דלית ביה מעילה כיון דליכא איסורא ולומר דאיכ' תנא שלישי דהכי ס"ל ז"א כיון דאינו כנמצ' ועוד דע"כ לא אמרינן מעיל' הוא דליכא אבל איסורא איכא היינו דוקא באיסו' עצמו אבל לא אלים למתפס נמי גם דאינו אלא מדרבנן.

ולעיק' הקושייא אני תמה איך נעלם ממנו פירו' הרא"ש בנדרים די"א שהביא משם הירושלמי דהא דאמר כירושלים הוא על הקרבן דקרב בירושלים ע"ש ולפ"ז הנך תנאי פליגי בתרתי דת"ק ס"ל כיון דאמר כירושלם משמעו' על הקרב בירושלם או על ירושלם עצמה דהוא בנינה כיון דנבנית משירים דיש בו מעילה והך מ"ד ס"ל דירישלים

לא נתקדשה דאין בו מעילה וגם אין בו משמעו' התפסה כיון דאין הקרבן מכונה עליה עד שיאמר בהדיא כדבר הקרב בירושלים ודוק ועיין להר"ן שם.

פרק ד' הלכה ז' ובין קדשי מזבח נלמד מהא דאמרינן בשבועות דכ"ד ע"ב דמקשה הגמ' על מה דאמר רבא דבכולל חיילה שבועה אף דבא מעצמו ממתניתין דקתני יש אוכל אכילה אחת דאמאי לא תני דנשבע בכולל וחייב ו' חטאות ומשני. מדי דאיתיה בשאלה לא קתני ופריך הרי מוקדשין ומשני בבכור הרי מבואר אף בקדשי מזבח מקני בו שאלה ועיין להרב כ"מ ז"ל וראיתי להמ"ל שהקשה על הרא"ש ז"ל דוקא חכם שעוקר הנדר משום דיש פתח או חרטה אבל קהל כשמתחרטי ומתירים דוקא מכאן ולהבא ולא למפרע וכו' ולא ידעתי מה חילוק יש כיון דהא דחכם ע"י חרטה עוקר הנדר משום דחרט על מה שנדר וברצונו שלא נדר כלל גם הקהל נמי החרטה היא ברצונו שלא נדרו כלל וכ"ש לפי מ"ש הריב"ש סי' קפ"ה דטעם דקהל מתירין לעצמם דכשנדרו או החרטו כאלו התנו בשעת החרם שאם ירצו להתי' בין בטענה בין שלא בטענה אלא ברצון פשוט שיוכלו להתיר וכיון שהתנו כן בשעת הנדר בודאי נעקר מעיקרו ועיין להתוס' ז"ל בשבועות דף כ"ט ע"ב בד"ה כי ע"ש.

פרק ז' הלכה ב' כגון הרחבה וכו' יש לדקדק אמאי לא כתב ג"כ חומת העיר ומגדלותיה וכל צורכי העיר דבאים נמי משירי הלשכה כמ"ש פ"ד מהלכות שקלים והתי"ט תי' משום דאיכא למ"ד דאין באים משירי הלשכה וכמ"ש הרא"ש ז"ל בנדרים דף י"א ע"ש ואינו מעלה ארוכה לדעת רבי' ז"ל גם מדקאמר הש"ס בכתובות דף ק"ג זוהי ששנינו חומת העיר באין משירי הלשכה משמע דמוסכם וליכא למ"ד דאין באין גם מסוגיא דפרק האיש מקדש דף נ"ד מוכח דהא דתנן חומת העיר באין משירי הלשכה הוא מוסכם ואין מי שחולק בזה דאל"כ מאי מקשה הגמ' משם דילמא ר"מ ס"ל כאידך דר"י דאף דאמר בירושלם לא אמר כלום דהכי עדיף מלהגיה דבריו דכמה סתמיות הועמדו דלא כר"מ והך מ"ד דירושלם לא נתקדש' משום דס"ל אין מועלין בשירי הלשכה ומעתה צריך לדחוק בדברי הרא"ש ז"ל דסבר דחומת ירושלם כאלו לא אתו משירי הלשכה ולעיק' הקושיא אפשר לומר דחומת העיר דמותר לישב דלא ניתנה למלאכי השרת כמ"ש רש"י פרק האיש מקדש דהנאתו מותרת לכך אינה תופס' אבל הא ק"ל דצריך להבין דמ"ש הר הבית ועזרות דהוא של הפקר מרחב' ומרחץ וכו' דהווי של שותתין א"ו דהאי תנא ס"ל כהך ברייתא דפ' ש"ד גזרות דק"ו ע"ב דקתני מזבח והעזרות באים מקדשי ב"ה חוץ לחומת העזרה באים משירי הלשכה זוהי ששנינו חומת העיר וכו' באים משירי הלשכה וכיון דהבור ועזרות שהם מב"ה הווי של הפקר אבל חוץ לעזרה שבאים משירים דיד כל ישראל בו הווי של שותפין וזהו דקתני עולי בבל לדוגמא דהם התנדבו לבנין הבית אך לרבי' ז"ל דפסק דהכל באים משירי הלשכה קשה ושו"ר לרבי' שכת' דכיון דזכות מועט הוא לא הוי רשות ע"ש: פרק ט' הלכה י"ח הנודר עיין מ"ש הראב"ד ז"ל ומ"ש מרן ז"ל ע"ש ולעד"ן דהראב"ד ז"ל לא גריס בגמ' אלא דאמר לאשתנא ממים דאתא מפרת אלא גריס קאמר רב יהודא אמר רב כל הנהרות וכו' וכן התוס' דבכורות דף מ"ד הביאו הך דרב הנודר ממי פרת ולא הביאו דנודר ממיא דאתי מפרת דכיון דקושייתו היא דאמאי נאסר בכל הנהרות אפי' חדקל ופישון וגיחון דהא אין נקראים פרת משום דס"ד לאו מפרת אתו ואהא השיב לו דכל הנהרות מפרת קא אתו

כיון דנדר ממי פרת אף המשכה שלו נאסרת והוי ממש דומיא דהא דאמר רב כהנא הנודר ממערת שמיים אסור בכל הירדן ואפי' נשתנה כיון דהעיקר המעיין נתפס בנדר והמים הנמשכים ממנו כולו אסור דהא לא אמר מייא דאתו ממערת פמייים וזהו דקדוק לשוט שכתב דאמרי' לשם מעיין הנדור וכו' ולדעת רבי' אפשר לומר דפליג אדרב ולכך לא הביאו: הלכות נזירות פרק ב' דין י"ט כדי שיצטער ויחזור לרשות רבו וקשה דהאי טעמא לא איתמר בגמ' אלא למאן דאית ליה דשמואל אבל למאן דלית ליה דשמואל מדינא אסור לשתות משום דאין נפשו קנויה לו וכיון דרבי' פסק בה' עבדים דצריך ג"ש למאי צריך להאי טעמא ונראה דרבינו גרים דכ"ע לית להו דשמואל והוי סתמא דהש"ס מוסכם להלכה דקי"ל כר' ור"י דס"ל דצריך ג"ש כמבואר בהניזו ין דל"ז דאינו ענין לכאן דהא לכ"ע בכאן לא הוי הפקר אלא פליגי בתקנתא דרביה וכן פ' רש"י ז"ל: פרק ה' הלכה ח' שכל אחד מהם בלאו אחד הוא וקשה דכל לאו יש בו שני דברים כמו נא ומבושל וכן שאור ודבש כבר כתבתי בפ"ח מהלכות ק"פ דכיון דהכא יש גילוי הוי כאלו כתי' לאו בכל אחד ואחד יע"ש ודלא כהל"מ ז"ל דהכריח מברייתא דקתני לוקה חמש דכבר כתב ז"ל בד"ה אמ' ר"פ דרבא מתרץ אפי' אכל כולם יחד אינו לוקה אלא אחת ועוד לפי דבריו תיקשי ליה מאי שנא מנא ומבושל וכמו שהק' הרב גופיה בהלכות מו"ל ע"ש אבל לפי מ"ש אהי שפיר ויש להכריח זה מדלא הביא הש"ס הך ברייתא אפלוגתא דאמוראים בשום מקום וליישבה לדעתם למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה: גם יש להכריח מדפריך הש"ס בפ"ק דתמורה גבי לא תקטירו אימורי ב"מ למזבח דרבא ס"ל אינו לוקה אלא אחת משום דהוי לאו שבכללות מברייתא דקתני לוקה חמש ואוקמוה בתיובתא ולא הביאו הך ברייתא דלא קתני חמש לומר דאינו לוקה אלא אחת משום דהוי לאו שבכללות אלא ודאי פשיטא ליה להש"ס כיון דליכא גילוי גבי נזיר בודאי לוקה) חמש קאמר ולא פליג דבר אלא אלאו דמכל אשר יעשה דאינו מפורש אמנם דלפי' רש"י דלרבא ס"ל דאף אם עשה כולם אינו לוקה אלא אחת א"כ אמאי אוקמוה בתיובתא כיון דפשיטא ליה להש"ס דהך ברייתא הכי ס"ל דאף אם עשה כולם אינו לוקה אלא אחת וכמו שפי' בהדיא דרבא מתרץ לה כטעמיה הו"ל לומר אנא דאמרי כהך ברייתא דס"ל דאין לוקה אלאו שבכללות וסברת רכא הכא היא סברת אביי ולעד"ן דמכאן יצא לרבי' ז"ל דאף באיסור מפורש לאו שבכללות ות דהכא אף דהווי מפורשין איצטריך לגלויי דלקי אכל חד ודלא כהתוס' וכבר בהל' ק"פ פ"ח כתבתי דעתם ע"ש ודו"ק: פרק ו' הלכה ט"ו איני מביא על טומאתו אלא קרבן אחד עיין מ"ש מרן ז"ל והל"מ ז"ל וקשה לי לפי דבריו מאי מקשה הש"ס אמאי לא אוקמוה כרבי דילמא משום דלא דמי להנך דהוי טומאות מחולקות ומתחלה עלה בדעתו לומר דרבי' הוקשה לו מאי דאמר רבא בכריתות דף ח' גבי מאי דאוקמוה ברייתא בזב בעל ג' ראיות מק' רבא הו"ל למתנייה גבי חמשה שמביאין קרבן על טומאות הרבה ומאי קושייא כיון דטומאה אריכתה הוא לא הו"ל למיתנייה וכמו שהק' שם התו' ולכך מפרש רבי' דלרבא אתייה מתני' אף כרבו וכגון שנטמא בליל שמיני אחר טהרתו בשביעי וכו' וכיון דיצא לשעה ראויה לא הוי טומאה אריכתה ור"ח דלא מוקי לה כרבי משום דס"ל לילה לאו מחוסר זמן וחייב קרבן על כל אחד והש"ס דדחי התם ואמר הא בהא תליא משום דדחיקא לומ' דר"ח לא אתי כהילכתא דקי"ל לילה מחוסר זמן אבל רבא ס"ל דלא אמרי' הא בהא

תליא כיון דנטהר בשביעי וליל שמיני כיון דמביא קרבן ליומו לכך קרי ליה טומאות הרבה והוי ממש דומיא דזב: אבל אחר העיון נ"ל דלאו מילתא היא כלל דא"ה לרבא מנינא למה ליה דקתני חמשה דמכח זה אוקמוה בגמ' לאפוקי מרבי והיינו משום דס"ל למתני' דהא בהא תליא והוי טומאה אריכתה וצ"ל כמו שתי' התוס' לחלק בין זב אשר ע"כ נ"ל דס"ל לרבינו ז"ל ע"כ לא אמדו בגמ' דליל שמיני לא הוי טומאות הרבה ולכך לא מתוקמה כרבי אלא דוקא משום דליל ח' לאו בר קרבן ולכך לא חיילה עליה נזירות טהרה כדי ליקרא טומאות הרבה ולא חשיב אלא טומאה אריכתה אך לחכמים היכא דנטמא בח' בודאי קרי ליה טומאות הרבה דאותו יום ראוי לקרבן מיקרי יצא לשעה ראוייה אלא לעניין מנייה גזרת הכתוב דאינו מונה אלא משעת הקרבן ולעד"ן דזה מוכרח דא"כ הו"ל להש"ס לומר לאפוקי מחכמים כן נ"ל ליישב פסק רבינו ז"ל ודו"ק: הלכה י"ז ואם עד שלא נזרק עליו אחד מן הדמים וכו' עיין במ"ש מרן ז"ל דהא דקאמר בגמ' זריקה רצ"ל זריקת שאר דמים ונכון ליאמר בדע' רבי' ועיין להתוס' בפ' כ"צ דכתבו הפך זה והכריחו שם מהך מתני' דקתני נזרק אחד מן הדמים ונטמא אינו סותר ע"ש אלא שאני תמיה דמה ראייה הוא זו דהתם מיירי שנזרק בטהרה ולכך אינו סותר אבל הם נטמא קודם זריקה בטומאה ידועה ונודע אחר זריקה ודאי סותר וכמו שאמרו במתני' בפ' כ"צ מפני שאמרו נזיר ועושה פסח הציץ מרצה על טומאת הדם ואין הציץ מרצה על טומאת הגוף והתם מיירי בידוע אחר זריקה לכ"ע וכמו שאמרו בגמ' דהך מתני' ע"ש אך בטומאת התהום אם נודע אחר זריקה אף שניטמא קודם זריקה הציץ מרצה וא"כ מאי קושייא להו מהך מתני' ולא ידעתי איך ס"ד לפ' דהך דקאמר מר בר רב אשי קודם זריקה הוא קידם זריקת שאר דמים דהא דומיא דפסח קאמר ומכח זה ס"ל להרמב"ם ז"ל דמר בר"א לא קאמר אלא בפסח אבל גבי נזיר בעי' דנודע לו אחר זריקת האחד ומעתה צ"ל דהך דתני בברייתא נזיר ועושה הפסח טהור הא כדאיתא והא כדאיתא לגבי נזיר טהור לזרוק שאר דמים וגבי פסח טהור לזרוק הפסח ומעתה שפיר קמתמה על מר בר רב אשי דודאי דלא אתא לאשמועי' אלא על הפסח דאי על הנזיר כבר שמעי' לה מהך מתני' דעד שלא גילח נודע לו סותר והיינו משום דבר המעכב מינה נשמע לרבנן דס"ל דזריקה מעכבת ודאי בנודע לו קודם זריקה אין מרצה ציץ ועוד מדקבע לפ' הך דינא גבי הך מתני' דפסחים ולא גבי נזיר משמע דחידושו לא בא אלא לפ' גבי פסח ולכן מקשה שפיר מברייתא דתני נזיר ועושה פסח טהור ולגבי פסח טהור לגמרי אף קודם זריקה ומשני דכי איתמר נמי דאפי' קודם זריקה נמי הציץ מרצה ולא דמי לנזיר והשתא מאי דקאמר מר בר רב אשי קודם זריקה אתי שפיר כפשטיה דקודם זריקה ממש ולא צריך לידחק דקודם זריקת שאר דמים בהא לא מיירי בפסח ואין צורך למ"ש הכ"מ ז"ל: וראיתי להר"ל ל"מ ז"ל שכ' כן וכתב שכן תירצו התוס' בפ' בתרא דנזיר ואחר המחיל' ליתא לע"ד דהא כתבו שם דכיון שנשחט הפסח וכו' וכל העומד ליזרק כזרוק דמי וכו' א"כ לפ"ז אף לרבנן גבי נזיר נמי כיון דעומד ליזרק כזרוק דמי ואף דנודע לו קודם זריקה הציץ הרצה אלא דהא דכתבו דלגבי עושה פסח מיירי לומר דאיתא אף כר"א דלדידיה אף דאמר' גבי נזיר כזרוק דמי כיון דמחוסר תגלחת ומעכבא אף דנודע אחר זריקה סותר לכן כתבו דמיירי בעושה פסח ואתייה אף אליבא דר"א אבל אה"נ לרבנן מיירי בין בפסח בין בנזיר ובהכי ניחא לי דלא כתבו ליישב הך ברייתא

דקתני נזיר ועושה פסח טהור דמשמע כי הדדי ניהו אלא ודאי משום דס"ל דהך ברייתא כרבנן וכן נמי כוונתם בפ' כ"צ שכתבו האי סברא דעומד ליזרק ולא העמידו הך ברייתא אלא כרבנן אבל לר"א צ"ל דלא אתא הילכתא אלא לפסח וסמכו אדבריהם בנזיר ודלא כמהרש"א שם אבל ודאי דעת הרמב"ם ז"ל לא ס"ל דכיון דנישחט כזרוק דמי דא"כ אף בנזיר נמי ואיני יודע טעם לזה לדעת הרמב"ם ז"ל ולחלק בין נזיר לעושה פסח אם לא שנאמר דהכי גמירי בפסח ולא בנזיר ודוחק ועוד קשה לי מאי דאיתא בתוס' והביאו רש"י במתני' בפ' כ"צ דאמרו קבר התהום היה בבית שנכנסת בו אם עד שלא הביא פסחו נודע לו חייב בפסח ב' וכו' וא"כ היכי קאמר מר בר רב אשי אף דנודע לו קודם זריקה הציץ מרצה ופטור מפ"ב והתוס' שם תירצו לזה דאיירי הכא אחר שחיטה והתם מיירי בקודם שחיטה ורבי' כתב בפ"ו מה' ק"פ דאם נטמא בטומאת התהום שוחט ואוכל פסחו וא"כ מה יענה להך ועוד קשה מ"ש הרמב"ם שם דין י"ב מי שעשה פסח בחזקת שהוא טהור ואח"כ נודע לו שהיה טמא בטומאת התהום אינו חייב בפ"ב וכו' דמשמע בדיעבד דוקא אבל לכתחי' צריך לעשות פ"ב וזה באמת סותר דבריו לעיל שכתב שוחט לכתחילה.

אשר ע"כ נ"ל ליישב הכל דרבינו הוקשה לו קושיית התוס' דהא ודאי כיון דזריקה מעכבת אפי' טומאת התהום סותר כמו לר"א ואין לתרץ כמו שתי' התוס' דכיון שנשחט כזרוק דמי דא"כ אמאי קאמרי רבנן נזרק עליו אחד מן הדמים וניטמא אינו סותר דכיון דתלוי בשחיטה הכי הו"ל למימר נשחט אחד מן הקרבנות ונטמא ויש לחלק בזה בין טומאת התהום בין טומאה ידועה דהא הציץ מרצה על התהום ואין מרצה על הגוף אמנם בירוש' דנזיר קאמר דכמו לר"א מחלק בין קודם גילוח לאחר גילוח כך לרבנן מחלקין בין קודם זריקה לאחר זריקה ואם איתא בין קודם שחיטה לאחר שחיטה הו"ל למימר ועוד דמנ"ל למימר דמאי דקאמר מר בר רב אשי קודם זריקה הוא מיירי לאחר שחיטה גם הברייתא דקתני משמע טהור אף קודם שחיטה ומה שהכריחו מהך תוספתא שהביאה רש"י ז"ל לא משמע כן דשם קאמר דין טומא' ידועה דאף דנודע לו משעה שעשה פסחו צריך לעשו' פ"ב ובתור הכי מחלק בטומאת התהום בין עשה ללא עשה דהדבר ברור בגוונא דטומאה ידועה קמחלק בטומאת התהום והתם ודאי איירי בלאחר זריקה נמי אשר מכל זה ס"ל לרבי' דבברייתא דתוס' נמי מיירי באחר זריקה אך התם דוקא בידעי' דנטמא ודאי בטומאת התהום וכמו שאמרו קבר תהום היה בבית שנכנסת בו או תחת האבן שישבה עליה דודאי ניטמא לכך מחלקינן בין קודם זריקה לאחר זריקה אכל הך ברייתא דנקט גוונא אחריתי דהמוצא מת מושכב לרוחבו של דרך ולא נקט הך גוונא דתוס' הוא לומר דאף קודם זריקה הוא טהור לזרוק והיינו טעמא משום דלא נטמא בודאי דאפשר שלא נגע וכמ"ש הרמב"ם בה' ק"פ ואדהכי כיון דבס' טומאה קאי זורק לכתחילה והיינו דמק' הגמ' מינהלמר בר רב אשי דמיכרח הוא דהא דמחלק מר מיירי בספק טומאה דאי בודאי טומאה מאי אתא לאשמעינן דהא ברייתא ערוכה בתוס' מבוארת היא אלא ודאי דבא לומר דאף בספק איכא חילוק ולכך הק' שפיר מהך ברייתא דבספק טומאת התהום אף קודם זריקה ומכח זה הגיה דבריו ואין להקשות לפי"ז מאי חידושא אתא לאשמועינן משום דמתני' טעותיה לומר דוקא אחר זריקה כמו טומאת הדם לכך אתא לומר דלא בכל גוונ' בטומאת דם הוא אלא דאיכא גוונא דאף קודם זריקה נמי מרצה

ולפ"ז ניחא קושיית התוס' דהא דמחלק בנזיר בין קודם גילוח לאחר גילוח הוא מיירי בודאי נטמא ולכך קאמר דאם יודע קודם גילוח סותר וכמו כן לרבנן וכמבואר בתוספתא ובהכי נמי אתנח לן מאי דאיתא בגמ' דנזיר דף ס"ג ע"ב גבי הך ברייתא דהמוציא מת בד"א במהלך ברגליו אבל טעון ורכוב אפי' מיד ועושה פסח נמי טמא ולכאורה אין לו מובן ועיין שם ברש"י שכתב טעות הוא אמנם לפי האמור ניחא דהתם מיירי בספק ולכך דוקא במהלך דאפשר שלא יגע אבל אם היה טעון דאי אפשר שלא יגע טמא וצריך לעשות פ"ב וסותר נזירות וכאמור בתוספתא.

והשתא אתו פסקי רבי' כהוגן דבהלכות ק"פ מעיקר' כתב דין הספק דהיינו הך המוציא מת וכתב בהדיא דכיון שהוא ספק ה"ז עושה פסחו לכתחילה עד שידע בודאי שניטמא בו ר"ל דהשתא אינו עושה לכתחילה אלא דוקא אם נודע לו לאחר זריקה כמו שמסיים שם והיינו הך דינא דתוס' וכאן בהלכות נזירות מעיקרא כתב דין אם נטמא בודאי ולכך כתב לחלק בין נודע לו לאחר זריקה לנודע לו קודם ובפ"ט מהלכו' אלו כתב דין הספק הך דהמוציא מת וכו' והיינו ממש כפסח ודלא כהכ"מ והלח"מ ז"ל אלא דשם כתב דאפי' טומאה ידועה טהור וכבר תמהו עליו הכ"מ והל"מ ז"ל בזה יע"ש.

ובהכי ניחא לי מה שפסק רבינו ז"ל בפ"ד מהלכו' כ"מ דין ו' כהן שעבד ואח"כ נודע שהוא טמא אם ידועה כל קרבנות שהקריב פסולין ואם היא טומאת התהום וכו' וכל קרבנות שהקריב נרצה ע"כ והק' הכ"מ ז"ל דהא פסק בהלכות ק"פ דאף לכתחילה שוחט וכו' ותי' דהתם שאני דהיא מצוה עוברת וכו' ולא ידעתי איך נחה דעתו בזה דכיון דהדין דין אמת דמרצה אף לרבינו לכתחילה מנ"ל לחלק בזה שלא חילקו הגמ' ומה גם דאף גבי נזיר פסק רבינו בפ"ט דטהור לכתחילה אך לפי האמור ניחא טפי דהתם דוקא בטומאת התהום דספק אבל בודאי דוקא בנודע אחר זריקה וכמבואר ולכך כתב רבינו ז"ל כהן שעבד ואח"כ נודע וכו' כל הקרבנות שהקריב נרצה אך מ"ש ואפילו נודע לו שהוא קודם זריקת הדם וזרק הורצה שהציץ מרצה על טומאת התהום אף על פי שהוא מזיד יש לתמוה דכיון דאם נודע לו קודם זריקה קתני בבריית' דסותר ומביא קרבן טומאה הרי ברור דאין הציץ מרצה בנודע לו קודם זריקה ומנ"ל לחלק בין לכתחילה ודיעבד בזה וי"ל דיצא לו זה מהא דקאמר מר בר רב אשי אלא אפי' קודם זריקה נמי מרצה דבמאי קמיירי אי בודאי טמא בטומאת התהום הא אמרינן בהדיא דסותר אי בס' טומאה וכי ברייתא אתא לאשמעינן דקתני טהור ואין לומר כמ"ש לעיל דמתני' טעותיה וכו' דא"כ הו"ל למינקט לישנ' דטהור כמו שהוא כברייתא אלא ודאי דבספק טומאה לא בעי ציץ וכדמשמ' מלישנא דטהור דאין כאן טומאה דליבעי ציץ עליה גם רבינו לא הביא ריצוי ציץ גבי ס' טומאה ולכך מתניתין דקתני נטמא טומאת התהום הציץ מרצה עכ"ל דבודאי טומאה הוא וכן משמע מלישנא דנטמא ומוכרח לומר דנודע לו לאחר זריקה לכך אתא מר בר רב אשי לומר דאף דנודע לו קודם איירי וזרק דיעבד הורצה ודקדק בלשונו ואמר ל"ת דנודע לו לאחר זריקה הוא דמרצה הוא משום דכיון דבודאי טומאה מיירי דוקא לאחר זריקה לא מרצה לכך אתא לומר אפילו נודע לו לפני זריקה נמי מרצה והיינו מדלא חלק תנא דמתניתין בין נודע ללא נודע בטומאת התהום משום דבנזרק מיירי ואם כן אפילו נודע לו לפני זריקה מרצה כיון דדיעבד הוא וכבר רבי' ביאר זה בפ"ד מהלכות ק"פ במ"ש שם בדין ב' נטמאו הבעלים אחר שחיטה לא יזרוק ואם זרק

לא הורצה שאין הציץ מרצה על טומאת הגוף אם נטמא בטומאת התהום ר"ל דאם נטמא אחר שחיטה וזרק הורצה הרי דאף דנודע לו קודם זריקה וזרק הורצה והיינו דכתב נמי וכמבואר בה' כ"מ ודוק: הלכה י"ח איזהו טומא' התהו' ועיי' מ"ש הראב"ד דיש סיוע לפי' רבי' מדאמר בגמרא תהום דזיבה התירו ע"ש ואני תמיה איך נעלם מעיניו סוגיית ערוכה דפרק כ"צ דשם אמרו בהדייא דהך בריית' דר' חייא אתא למעט ט"ש ואדהכי שפיר אמרו בנזיר דלעולם ס"ל למפרע דאורייתא ותהום דזיבה התירו והך תנא ס"ל דר' חייא לא בא למע' אלא ט"ש וכמו שהעמידו בפרק כ"צ דמפשט פשיטא ליה דכהן מרצה בטומאת התהום וא"כ אתא ר"ח למעט ט"ש וא"כ איך כתב רבינו דאתא למעט הרוג דאם כן מאי פשיטא ליה מהכא דכהן מרצה בטומאת התהום אלא ודאי דהך למעוטי הרוג נפק"ל מדבעי' שאין מכירין אותו אחד בסוף העולם וזהו כוונת דברי הראב"ד ז"ל.

אלא דמה שאני תמיה שלא תפס עליו מהגמ' ולכך כתב דאתא למעוטי תהום דזיבה דס"ל כמ"ש בנזיר ודילמא תהום דזיבה התירו הוא בדרך דחיה אתמר דמפרע מזרבנן תו לא אצטריך לומר תהום דזיבה התירו או אפשר דלרבנן ס"ל תהום דזיבה לא התירו ובהכי פליגי רבנן ור"יו והך תנא דר' חייא אתא למעט ט"ש דלא כהל"מ ז"ל דכתב דר"י לית ליה הך דר' חייא והאי דכתב הראב"ד ז"ל למעוטי תהום דזיבה ה"ה דמצי למינקט למעט ט"ש וכן רש"י בנזיר דס"ג גבי ולא אמרו אלא למת בלבד כתב וז"ל אבל זב וזבה לא אלא דאפשר שלא כתב למעט ט"ש משום דס"ל דעדיין בעיית דרמי בר חמא קיימא בתיקו וכיון שכן לא אפשר לומר למעט ט"ש אתא דאם כן תיפשוט למ"ד שוחטין וזורקין על ט"ש אך לדידן דקי"ל דכל את"ל פשיטותא שייך לומר למעט שרן נמי גם בירושלמי דפ"ב דנזיר הלכה ב' הביאו הך ברייתא והעמידה למעוטי זב וזבה משום דט"ש אתי מק"ו והיינו משום דטומאת התהום לאו הלכה היא ע"ש איך שיהיה לא מצאתי סיוע לדברי רבינו במ"ש דאתא למעט הרוג ובאמת דלשון רבינו בחיבורו אפשר לדחוק דמאי דקאמר אבל הרוג לא שהרי יודע בו וכו' הוא קאי אריש דבריו דקאמ' שאין אדם מכיר וכו' אך בפיה"מ בפ"ב דנזיר משנה ד' כתב וז"ל ועוד אמרו לא אמרו טומאת התהום אלא למת בלבד לאפוקי הרוג דלא וכו' ע"ש וצ"ע.

פרק ט הלכה י"ח ואעפ"י שהיא טומאה ידועה עיין בהראב"ד ז"ל וכתב מרן ז"ל דרבינו מפרש ארישא קאי ע"ש וצ"ע דא"כ אמאי לתרומה טמא כיון דהוא ספק בר"ה. פרק י' הלכה ח' אבל העולה והאשם אינן מעכבין.

עיין הראב"ד ז"ל ומרן ז"ל כתב דלרבנן אינו מעכב ע"ש נ"ל דכוונתו היא דוקא הכא משום דנזיר הוא וס"ל לרבנן דאשם נזיר אינו מעכב ולכך גבי ספק מצורע כיון דנזיר הוא אמרי' אינו מעכב אבל מצורע לחודיה ודאי אשמו מעכב כן כתב בפ"א מהלכות מח"ך אבל הלח"מ כתב דאף שאר מצורעי' אשמו אינו מעכב: הלכות ערבין פרק א' הלכה ג' הנערך נ' שלשים יום או פחות וכו' עיין מ"ש מרן ז"ל משם התוס' ז"ל ועיין להכ"מ ונ"ל דרבנן לשיטתייהו אזלי דאמרינן בבכורות דמ"ט דיום שלשים כלפניו ואמרו בגמ' דיליף חודש חורש ממדבר ור"ע ס"ל דהו' ב' כתובים ואין מלמדין ומספ"ל אי לגופייהו מלמדין או לא והנה לכאור' אפשר לומר דפליגי רבנן ור"ע בהא דלרבנן ס"ל לגופייהו פשיטא דמלמדין ולר"ע מספ"ל ולפ"ז בין לרבנן בין לר"ע ס"ל דב'

כתובים אין מלמדין אף בג"ש דהא הכא איכא ג"ש דחודש חדש וא"ה אין מלמדין לעלמא לכ"ע אלא דזה לא יתכן דהכלל בידינו דשני כתובים אין מלמדין הוא דוקא בבנין אב אבל בג"ש מלמדין וכמו שכתבו התוס' בפרק השיג יד ובכל מקום וכמ"ש בעלי הכללי ע"ש גם ממקומו הוא מוכרע דר"א דיליף ג"ש בערכין דבעינן חרש ויום אחד מג"ש דמעלה ומעלה לא אתי לא כרבנן ולא כר"ע גם אמרינן בבכורו דנ"ה ע"ב דאמ' ר"ל אתי ערך ערך מערכין ודוחק לומ' דההיא לאו ג"ש ויש לדחוק דוקא אין מלמדין בדבר שהוא ב' כתובים אבל ענין אחר שאינו מב"כ שפיר ילפינן ועיין להרב הלכו' יו"ט דקפ"ז ע"א וכן מוכח נמי בפרק האשה נקנית די"ז ע"א דר"ש יליף נתינה מערכין.

אשר ע"כ נ"ל דפלוגתא דרבנן ור"ע אי הוו שני כתובים או לא דר"ע ס"ל דחודש דערכין דהוי כיום שלפניו ילפינן ליה משנה שנה דערכין דהוי כיום שלפניו וכמו שפי' רש"י שם ולכך הוו ב' כתובים אבל רבנן ס"ל דחודש דערכין לא ילפינן מדכתיב גבי שנה אלא מחדש דמדבר ולכך לא הוו שני כתובים ולהכי ניחא מ"ש התוס' שם בד"ה מת ביום שלשים וז"ל ונראה דגרסי' מת בתוך ל' דכיון דרבנן הכא סברי יום ל' כיום שלפניו וכו' מ"ל יום ל' מ"ל בתוך ל' ולכאורה הם תמוהים כיון דהם ב' כתובים ולא ילפינן אלא לגופיהו לענין בכור היכי שמעינן מינייהו לעלמא וסברי כיום שלפניו והוי נפל וכן הק' מהרש"א ע"ש ועם האמו' ניחא דרבנן ס"ל לא הוו ב' כתובים וכן רשב"ג נמי ס"ל כרבנן וכמ"ש התוס' ומעתה מ"ש רש"י דרבנן ילפי חדש משנה שנה דערכין אינו אלא לר"ע ולא לרבנן דסברי חודש דערכין ילפי מחודש דמדבר.

איך שיהיה לרבנן ילפינן חורש דפדיון מחודש מדבר ואח"כ ילפינן דערכין מחדש דפדיון והשתא הך גירסא דגרסי' התוס' ופדיון מבן חדש תפדה אתיאי כפשטה וכן ראיתי לרבינו בפיה"מ בערכין דגריס הכי ומפרש כמ"ש ומהתימה על התוס' ז"ל ומרן ז"ל והל"מ ז"ל שלא השגיחו בזה. הלכה ו' נכרי נערך אבל לא מעריך וכו' עיין להראב"ד ועיין למרן והר' מהר"ח"א בספר ע"ח פרשת בחוקתי הקשה על מרן ז"ל דהא פסק רבינו לקמן נכרי שאמר דמי עלי נותן כפי נדרו ואינו נופל ללשכה אלא בודקין אותו וכו' וא"כ דאף לר"מ יגנזו ומינה אף לר"י יגנזו מוכח מכאן דרבא ס"ל דלכ"ע דרשינן לא לכם ולא לנו.

ואחר המחיל' דדוקא לר"י דמן התור' מערכין מוכרח לתרץ דנגנזו אבל לר"מ דמן התורה אין מערכין לכך אתא רבא לחזק דבריו מקרא דלא לכם ועוד דהיכי שייך לומר לדעת התוס' דלר"י נגנז כיון דכבר העמיד אותו משום ריפיון גזרו רבנן ובר מן דין דכבר כתב רבינו בפ"ח מהלכות מע' דפי' הגמ' דלא כהתוס' דפי' אין מקבלין וקדוש ולכך השני הברייתות ס"ל כר"י משום דמיירי אף במעריכין אבל רבינו מפרש הא דאמר הא בתחילה הא בסוף הוא מדרבנן דמיירי בדבר שאינו מסויים אבל קרא דלכם ולא לנו מיירי במסויים וכיון דלעולם הוא מסויים הו"ל תפארת בפנינו.

פרק ה' הלכה ו' ולא הבא מכלל עשה עשה הוא ותמה מרן ז"ל אמאי לא כתב רבינו שהוא בלאו כמו שמפור' בגמ' והל"מ ז"ל לתירץ שהוא אסמכתא ע"ש והוא תמוה דאמרינן בסוף פרק כ"ש דהברייתא דקתני אבל צלי מבעוד יום בלאו ס"ל כר"י דלאמר לאו אמור ע"ש ולעיקר הקושייא אני תמיה איך נעלם מהם ברייתא מפורשת בת"כ דחכמים פליגי על ר"י וס"ל דאין בו ל"ת יע"ש.

פרק ז' הלכה י"ז ואין אומרינן אלו רצה היה אומר בטעות הקדשתי וכו' והנה הרב מ"א ז"ל בהלכות צדקה בסימן ה' הכריח מסברת רבינו דבהקדש אינו ניתר כי אם ע"י פתח ולא בחרטה לחוד ע"ש. ולעניות דעתי נראה דאין כאן ראייה דכבר כתב רבינו בפ"ו מהלכות שבועות דאף שאר נדרים בעינן פתח כמבואר בלשונו שם אך למ"ד בחרט' סגי אין להבדיל בין קודש לחול וכן מוכח מדברי הר"ן ז"ל בנדרים דכ"ב ע"ב בד"ה נדרת נראה דס"ל דאף בהקדש סגי בחרטה שכתב ויש מפרשים שאותו נדר היה כעין דבר מצוה כגון שנדר להתענות ולמה לא אמר שנדר להקדש או לעניין שום דבר ולא סגי בחרטה וכן מבואר מדבריו דף ט"ו גבי תרומה דאקשינן בגמרא והרי תרומה דאי בעי מתשיל עלה וכו' פי' הר"ן ז"ל ע"י פתח או חרטה גם ממקומו הוא מוכרע דהר"ן ז"ל חלק על דברי הרמב"ן ז"ל והביא משם התוס' דלא בעו פתח כיון דחכם עוקר הנד' מעיקרו וכו' גם מדברי התוס' ז"ל דפסחים דמ"ו ע"ב בד"ה הואיל יראה דלא ס"ל חילוק זה ממה שהקשו למאן דס"ל הואיל היכי אמרי' אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה ע"ש והיינו כיון דאמרינן גבי תרומה וחלה אי בעי מתשיל עלה ה"ה גבי הקדש ומה שחילק הרב ז"ל דוקא גבי חלה משום דמפריש אחרת אין בו טעם כיון דעיקר הדין אין לו תקנה כיון דאין פתח איך הקילו בו כיון דלאו מצוה לאתשולי והר"ן שם הקשה.

דמ"ש מהקדש דאמרינן שיש לו מתירין מתרומה ותירץ דמיירי בקב"ה וכו' גם לא ידעתי מה יענה הרב א' למאי דאיתא בסיף פרק עד כמה דרואה אדם את קדשיו וקאמר בגמרא דנאמן משום דאי בעי מתשיל והתם לא אתי שפיר מאי דתי' הרב ז"ל הך דפרק האשה רבה. אשר ע"כ נ"ל דכיון דחשבינן ליה כעבירה חמורה דאוכל קדשים בחוץ אמרי' אתשיל עלה ויעיז פניו לחכם למצוא לו פתח אבל בהך דמגרש דמסתמא לא שכיח דיעיז פניו לחכם ולומר דנחמתי על הקדשי ולכך ידירנה אך עדיין קשה לי לפי מ"ש התוס' בפסחים הנז' דגם קדשים ל"א אי בעי מתשיל דכתיב בהו לה' איך אמרי' כאן דנאמן בקדשים משום דאי בעו מתשיל ונ"ל דכונת הגמ' היא לאו למימרא דעכשיו נאמן משום דאי בעי מתשיל אלא לומר דמה לו לשקר כיון דבידו לאיתשולי למ"ל למימר מעיקרא דנפל בו מום קבוע ילך ויתשיל והוה אכיל בהיתרא ובהכי אשכחנא פתרי להך אוקמתא דגמ' דפלוגתא דר"א ור"י דמ"ס לא אמרי' ראי בעי מתשיל ומ"ס אמרי' דאי בעי מתשיל א"כ לר"י איך מתירין חמץ של גבוה בפסח אלא עם האמור ניחא דפלוגתייהו היא דר"י ס"ל דודאי האי גברא דמגרש קושטא הוא דאם כונתו לקנוניא משום דניחם על ההקדש למ"ל למיעבד מעשה קשה דגרושין כיון דשייך לאיתשולי ילך ויתשיל אמנם ר"א ס"ל כב"ש דלא מהנייא ליה שאלה דהקדש טעות הוי הקדש: ובהכי נמי ניחא הא דאמרי'.

בפסחים דפלוגתא דר"א ור"י שם דאי בעי מתשיל דר"א ס"ל אמרי' אי בעי מיתשל וכו' ור"י ס"ל ל"א אי בעי מיתשל והוא הפך מסקנא דהכא אלא ודאי דהכא מיירי דעושה מעשה דשאלה וכאמור אבל התם מיירי מי אמרי' כיון דאי בעי מיתשיל והוי שלו עובר ואידך ס"ל כיון דחמץ הוא לעולם לא אסיק אדעתיה למשאל אמנם הך סוגיית הפסחים לא ס"ל דפלוגתא דר"א ור"י כהך סוגיית דערכין דפליגי בפלוגתא דב"ש וב"ה ור"א ס"ל דהקדש בטעות הוי הקדש דא"כ איך ס"ל לר"א דאמרי' דאי בעי מתשיל אלא דפליגי דר"א ס"ל ניחא ליה לגרש טפי משאלה דיעיז פניו ולומר ניחמתי על הקדשי

ור"י ס"ל להפך ועוד אפשר לומר דהך סוגיית ס"ל כר"א דפליגי בברייתא וכמ"ש מרן ז"ל ואדהכי פסק רבי' כר"א עיין לה"ה ז"ל פ"ח מהלכות אישות שכת' משום דסתמא דגמ' כר"א ועיין לה' ל"מ ז"ל שם: פרק ה' הלכה ח אין מקדישין וכו' ואם עבר והקדיש בהמה וכו' עיין מ"ש הראב"ד ומרן ז"ל ואחר המחילה לא ידעתי דאמאי לא תיקנו דיפדה אותו בד' זוזי דודאי ניחא ליה יותר מהפסד כולם ג"כ קשה לי מאי מקשה הגמ' בפ"ק דעז ד"ג ע"א על הך ברייתא דקתני איזהו עיקור מנשר פרסותיה דשאני התם דליכא תקנה אחריתי אבל הכא דאפשר ליה בפדיון לכך תקנו דנועל דלת משום דבידו לפדותו גם מאי מקשה הגמ' שם ונשחטיה וכו' ואפשר לו' כיון דלא רצה לפדותו כמו שאמרו לו וכמו כן לא רצת לישתל עליו קנסוהו להכניסו לכיפה שוב אין בידו לחזור מדיבורו.

אבל קשה כיון דכוונתם לקנוס אותו על מה שעבר על דברי חכמים שאמרו אין מקדישין איך התירו על ידי פדיון מה הועילו בתקנתם. והתוס' תירצו דהתם במקרקעי ופי' מאי דקאמר במקרקעי נמי דמשמע דאיירי נמי במטלטלין ולא התירו לו לא מקרקעו כמבואר בדבריהם בבכורות ע"ש ולעד"ן דאין זה במשמעות הגמ' דאמר ליה אחיל עליהו וכו' ולישתרו לך דכיון ששאל לו על הנכסים כולם מקרקעי ומטלטלי לא הו"ל לסתום ולישתרו דבודאי על מה ששאל התירו לו ע"י פדיון.

ולי ההדיוט נ"ל דהך מעשה דרב יהודה מיירי בהחרים כל נכסיו כדמשמע מריהטת לשונו דקאמר אחרמינהו לניכסיה וכיון שכן התירו לו משום תקנת גברא דהוי עני כמשמעו וכיון דמילתא דלא שכיחא היא לא קנסו בה רבנן וזה אפשר בדברי רבינו שכתב מותר לפדות ההקדשות וכו' ר"ל שהקדיש כל נכסיו ולא כתב מותר לפדות הקדש וכו' ועוד אפשר לו' דהקדשות שהוקדשו בזמן חבית דלא כתב בזמן הזה אלא על הפדיון ולא על ההקדשות ועיין בתמורה דכ"א ועיין בפ"ב מה' מע"ב דין ב': הלכות כלאים פרק א' הלכה א' לוקה שנאמר שדך לא תזרע כלאים אבל רש"י ז"ל כתב דכלאי זרעים הוא מדרבנן והק' המ"ל דבקידושין כתב דהוא מדאורייתא ע"ש ולעד"ן דס"ל לרש"י ז"ל דלר"י דס"ל דבעינן שלשתן ביחד בכל מקום קאמ' אף בשדה דלהכי בעו בירוש' דלמ"ל תרי קראי שדך וכרמך כיון דלא מקרי כלאים כי אם בשלשתן ודלא כהתוס' ז"ל דהוכיחו מהיתוש' דס"ל כלאי זרעים דאורייתא דלכך מקשה הירוש' כיון דמיחייב כלאי זרעים ת"ל דחייב משו' כלאי זרעים דא"כ לא קשה כלל דאיצטרי' לאסור בהנאה דכלאי זרעים מותרים אף באכילה כדתנן בריש מס' כלאים והרב ע"י ז"ל בקדושין תירץ למ"ל לכותבו בלאו בפני עצמו דהו"ל לכוללם בלאו אחד שדך וכרמך לא תזרע כלאים פן תקדש ר"ל מדקאמר פן תקדש המלאה הזרע ותבואת הכרם ידעי' דלא קאי אלא אכרמך ולא אשדך ובאמת דלא ראה דבריהם בפ' מעשר בהמה דדחוי פי' זה ע"ש אך לס' רש"י ז"ל לק"מ דכיון דלא שייך כלאים לר"י אלא בשלשתן מכח הקבלה דלא ידעי מהיכא נפ"ל כמ"ש רש"י ז"ל בקדושין א"כ הו"ל לומר שדך לא תזרע פן תקדש וכו' ולכך תירצו למילקי שתים ובהכי נמי ניחא הך דפ' אותו ואת בנו דלא מצי לאוקמי הך דהזורע כלאים לוקה דמיירי בבת אחת ולוקה תרתי לאפוקי מר"י דאינו לוקה אלא אחת דכבר הוכיחו בירוש' דלוקה שתים.

כאמור ועיין להתוס' בבכורות: ומעתה לא קשה מ"ש התוס' על הר"ש זל בסוגיאא
דבכורות ומקידושין דסברי דגן ודגן מדאורייתא דהתם אליבא דרבנן אך לדידן דקי"ל
כר"י כדמסיק הלכתא בגמ' לכך כתב דכלאי זרעים מדרבנן כי היכי דלא ליפליגו אכל
סתם דמתניתין דמס' כלאים אך הא ק"ל דמלשון רש"י דבכורות דכתב וז"ל דגן ודגן
כלאי זרעים מדרבנן דגן ותירוש כלאי הכרם מדאורייתא ולר"י הו"ל לומר דגן ודגן
ותירוש ואפשר לדחוק דקאי אדגן ודגן דכתב לעיל מינה ושם דגן קאמר: הלכה ו' ומותר
לזרוע עיין מ"ש מרן ז"ל והניחה בצ"ע ונעלם ממנו דרבי' ז"ל כתבו בפ"ה דין ז ועיין
מ"ש שם בס"ד: פרק ה' הלכה ז אסור לזרוע ירקות וכת' מרן בשם הר"ן ז"ל דרבי'
איירי אף במין אחד קדש נ"ל משים דכתב ונאסרו שתיהם ולא.

כתב נאסרו שלשתן ומה שכתב רבי' והגפנים טעות סופר וצ"ל התבואה או הירקות
והגפנים ועוד מדכ' אעפ"י. שאינו לוקה ולא כתב שאינו לוקה על כלאי הכרם מבואר.

דאף אזרעים אינו לוקה עליהם והיינו משום דאיירי במין אחד או תבואה או ירק וכן
כתב מרן בב"י סי' רצ"ו ע"ש ועיין מ"ש מרן ז"ל כאן והנה ממשמעות דברי רבי' אף
דאינו לוקה אסור מדאורייתא וכ"כ מרן ז"ל לקמן בפ"ח ע"ש ולכך האריך בלשונו וכתב
ושורפין את שתיהם שנאמר פן תקדש וכו' שלא כתב כן בזה הפרק אלא קידש ונ"ל כיון
דקרא מלא הוא שדך לא תזרע כלאים קאי אף אחטה וחרצן כמ"ש בגמ' בפ' או"ב אלא
דגילה לנו קרא אחרדכרמך לגלויי שאינו לוקה אלא עד שיהיו שלשתן מוכרח לומר
דקרא דשדך לאיסורא והיינו דכתב אסור.

לזרוע הוא מאורייתא ואמטו להכי כתב רבי' בפ"י מהל' מ"א דאם אכל מהם כזית לוקה
ולא קשה מה שהק' הל"מ ז"ל והניח בצ"ע: אך מה שהק' הרב ז"ל שם מגמ' דפ' מ"ב
היא קושייא חזקה דכיון דר"י מודה בשני מינים דנאסרו משום כלאים א"כ אתייה הך
קו"ח אפי' לר"י ומ"ש שם דר"י ס"ל כרב יהודא וכו' ע"ש אינו נוח לי דא"כ בפ' או"ב
דקאמר כלאים כלאים לומר דאיכא תרי גוויי כלאים חטה וחרצן ושעורה וחרצן לאפוקי
מר"י והיינו כלאי זרעים וכלאי הכרם וכיון דר"י מודה בכלאי זרעים שהוא דרבנן דהם
שני מינים ולכך לא נקט אלא כלאי הכרם דפליגי בזה לרבנן ב' מינים דהם חטה וחרצן
או שעורה וחרצן לאפוקי מר"י דבעי שלשה מינים אך אי פליגי אף בכלאי זרעים
דבדרבנן ב' מינים ור"י שלשה מינים הו"ל למינקט אף בכלאי זרעים אלא ודאי דבכלאי
זרעים לא פליגי ועיין מ"ש לעיל בפ"א דין א': פרק י' הלכה י"ח לא ילבש אדם כלאים
עראי אפילו ע"ג עשרה בגדים וכו' כן פי' רבינו בפיה"מ פ"ט דכלאים משנה ב' וכן פי'
הרע"ב ז"ל וקשה כיון דמתניתין מיירי במלבוש בגד שלם מאי מקשה הש"ס דמנחות
על מה דקתני בברייתא רמ"א דאם אין בו שיעור ראשו ורובו של קטן פטור מציצית
וקתני וכן לענין כלאים ומקשה הגמ' והתנן אין עראי לכלאים משמע מזה דמדקתני אין
עראי הוא לענין השיעור דאפילו אין בו שיעור אסור בכלאים ולפי' רבינו לא מקשה
מידי ואפשר לידחק ולומר דאנה"נ דעת המקשה דקאי אף אשיעור משום דס"ד דאי קאי
על לבישת עראי הו"ל לתנא לומר אין עראי בכלאים שלא ילבש דאפי' ע"ג עשרה
בגדים אלא ודאי מתני' מילי מילי קתני אבל האמת דתירץ לו דקאי אסדין בצוצי' אתייה
מתני' בפשטא דקאי אלבישה דומיא דלא ילבש אפי' על עשרה בגדים וניתן ליאמר זה

דהיכי ס"ד לומר חידושא אפילו פחות משיעור דהא קי"ל אפי' חוט של פשתן בבגד שלם של צמר אוסר כדאמרין בפ' המפלות ופסקו רבינו ז"ל לעיל בפ' זה דין ה' אלא ודאי לא קאי אלא אלבישת עראי דס"ל דהתורה לא אסרה אלא להתחמם בו ללבושו דרך קבע ולכך חידש התנא אפי' לבישת עראי נמי אסור כנ"ל ליישב דברי רבינו ועיין מ"ש בפ"ג מה' ציצית דין א' בס"ד.

פרק י' הלכה ל"ב אפי' במקדש לוקה וצ"ע דהא ברייתא דתוספתא דכלאים קתני בהדיא כהן הדיוט וכ"ג בגדיהם אין בהם משום כלאים ואם יצאו במדינה חייבים ובמקדש בין לשרת בין שלא לשרת פטורים ואיך כתב ואפילו במקדש לוקה וכיון דברייתא קתני כהן גדול למה רבי' לא נקט אלא כהן הדיוט מדנקט אבנט הו"ל למינקט כ"ג דהו"ל כלאים חשן ואפוד וזו כוונת הראב"ד ז"ל ומה שתי' מרן ז"ל דלאו תדיר אפי' הכי כיון דרבי' מעתיק הו"ל להביאו וצ"ע: הלכות מתנות עניים פרק ב' הלכה י"ח עני שנטל פאה וזרק וכו' או שנפל וכו' קונסין אותו ומעבירין אותו וכו' ואפילו מה שנטל וכו' הנה התו"ט ז"ל הבין דהא דקאמר נטל ברישא אכולהו קאי דהיינו נטל ונפל ופירש והכריחו לזה מדקאמר קונסין אותו ומעבירין ממנו אף מה שנטל דאל"כ מה שייך קנס כיון דלא קנה אתא לאשמועינן ולעד"ן דקשיתיה לרבי' ז"ל דלא קתני דלא זכה וכל המחזיק זכה דומיא דמאי דתני במציע' אלא ודאי דבא לומר דמעבירין אותו שאין מניחין לו ליטול ואז ודאי לא הוי אלא מכח קנס ועיין להפר"ח בספר מים חיים ע"ש.

פרק ד' הלכה ה' הרוח שפזרה את העומרים וכו' שיעור זה ד' קבין תבואה לכל בית כור הנה בפרק המקבל איבעו אי האי שיעורא למפולת יד או למפולת שוורים ועמדה בתיקו ורבינו ז"ל לא הזכיר מזה כלום וכתב מהרש"ל ז"ל דבעיא דגמ' היא דפשיטא ליה דמדת בית כור הוא קאי על מפולת שוורים אבל מבעי ליה אי הך מדה הוי במפולת שוורים מה דינא אם נאמר דמדת ד' קבין דקאמר ר"י הוא קאי על מפולת שוורים אבל מפולת יד הוי פחות מר' קבין או קאי על מפולת יד והוי מפולת שוורים יותר מד' קבין ולכך לדידן דסתם זריעה הוא במפולת יד לכך סתם רבינו ז"ל לחומר.

וראיתי למהרש"א ז"ל שם שדחה דבריו וכתב דאין זה אלא דברי נביאות ופ"ל הוא ז"ל דקאי על עיקר בית כור דאמרו רז"ל אם הוא מדתה במפולת שוורים ובכוונת רבינו ז"ל לא דבר כלום ואפשר לומר דסמך על מ"ש מהרש"ל דסתם לחומר אך עדיין קשה דלענין מכירה הוי המע"ה ואין לו אלא שיעור מפולת שוורים כדין תיקו דממונא והו"ל לרבי' ז"ל לבאר בפרק כ"ז מהלכות מכירה כשהביא שם דין זה דבית כור ועוד לדבריו הו"ל להגמרא למיבעי אלישנא דמתני' דבית כור ולא אלישנא דר"י דלא קאמר אלא כור.

ומורינו הרב בס' זרע יצחק הביא ברייתא ערוכה ידית כור שאמרו הוא מפול' יד ופסק' רבי' בהלכו' ערכין ולכך כתב דלא מבעי"ל לגמ' אלא ללישנ' דר"י דהוא אמורא אף דפשיטא ליה בלשון התנאי' ובכוונ' רבינו ז"ל כתב דקי"ל המע"ה ולכך במפולת שוורים לא יתן אלא פחות מד' קבין ע"ש ולע"ד הוא תמוה דאכתי אמאי לא ביאר רבינו ז"ל דין זה כדרכו בכל תיקו בהש"ס ועוד בלקט הוי ספיקו לחומר כמבואר בגמ' בפרק הזרוע דף קל"ד ופסקו רבי' לקמן דין ט' ועוד כיון דחייב אדם לשנויי כלישנא דרביה מהיכא

תיתי לספוקי כיון דלישנא דרביה פשוט דקאי במפולת יד וגם זה דוחק גדול דהאי דמבעי"ל בגמ' הוא קאי נמי על מימרא דר"י דלעיל מיניה.

ואפשר לומד כיון דהך מימרא לאו כהלכתא לא חש לה וכל זה דוחק ועיין שם בשיטה מקובצת שפי' פ"א אחר שאינו מעלה ארוכה לרבינו ז"ל. אשר על כן נלע"ד בהקד' מאי דאית' בירוש' פ"ז דפאה דבעו על מימרא דר"י דאמר ד' קבין לכור אם הוא כור או בית כור ופי' הוא דנסתפקו במאמר דר"א דאמר כור אם הוא קאי על שיעור המקום דאם הוא קאי על שיעור המקום הוי פירוש כור דקאמר הוא בית כור וימשך מזה דאף אם זרע שיעור בית כור במפול' שוורים ויש בו כמה כורין לא יתן אלא ד' קבין לכולם או פי' כור דקאמר הוא קאי על הזרע ואם כן אם זרעו במפולת יד או במפולת שוורים ליכא נפקותא בזה ואהאו תי' לו דאמרינן בהדיא בית כור ומפרש רבינו ז"ל דזהו מאי דמבעי"ל בגמרא דידן האי כור דקאמר ר"י הוא מפולת יד והוי כאלו קאמ' בהדיא בית כור וליכא נפקות' בין מקום לכור דאידי ואידי הוי חד שיעורא או קאי על מפולת שוורים ובזה נפ"מ בין מקום לכור ולא פשטוה: וכיון דבירושלמי נפשטה הבעייתא כמאמר ר"י גופיה בהדיא בית כור לכך פסק רבינו ז"ל כוותיה וכתב בלשונו לכל בית כור ודוק.

הלכה י"א ואפילו שכרו ליטול חצי הקציר וכו' עיין מ"ש מרן דאיפסיקא הילכתא כר"י בפ"ק דמציע' ע"ש אבל איכא למידק כיון דאוקמוה בגמ' דס"ל לר"י עשו שאינו זוכה כזוכה אמאי לא הביאו רבינו כמו שהביא זה הטעם גבי בכורות פ"ט מהלכות בכורים ולעד"ן דס"ל לרבינו דע"כ לא אוקמוה בגמרא הכי אלא אליבא דשמואל דס"ל דטעם מציאת קטן לאביו משום מריצה ואם כן משעת הגבהת הקטן את המציאה היא לאביו וכיון שכן גבי לקט דליבא למימר הכי דאבוה עשיר הוא מוכרח לומר דעשו וכו' אבל לר"י דס"ל לשם דטעם מתניתין משום איבה והקטן זוכה לעצמו ואביו: מיניה קזכי לק"מ דלעולם דס"ל לר"י דזכי מדרבנן ואביו מיניה קזכי ולכך מותר ללקט וא"ת דאף לשמואל נמי איכא למימר הכי דע"כ לא קאמר הך טעמא דמריצה אלא לס' רבנן אך לר"י מודה דס"ל משום איבה דז"א דוקא לר"י דס"ל דאף בגדול דזכי מדאורייתא תיקנו היכא דסמוך דהוי לאביו א"כ כ"ש גבי קטן דהוי מדרבנן דהיכא דסמוך הוי לאביו וכיון שכן לא מיקרי שתי תקנות דהך תקנה דקטן ממילא אתי וכ"כ בש"מ שם וכן כתב מהרש"א ז"ל בתוס' בד"ה אי וכו' אבל לשמואל דס"ל דבגדול לא תיקנו כלל כיון דזכי דאורייתא א"כ גבי קטן הוו שתי תקנות וכמ"ש התוס' ע"ש וא"ת דעדיין קשה מנ"ל לגמ' להקשות על שמואל נימא דלר"י דס"ל משום.

איבה מודה שמואל דאף בגדול תיקנו בסמוך וכיון שכן גבי קטן ליכא שתי תקנו' כמו ר"י י"ל דא"כ מנ"ל דרבנן פליגי אר"י כלל כיון דאף ר"י ס"ל דבגדול נמי תיקנו אם כן הוי גדול דמתני' דומיא דידיה דמיירי בסמוך אלא ודאי משום דס"ל לשמואל דבגדול כ"ע מודו דלא תיקנו אף בסמוך א"כ מוכרח דגדול דמתני' אפילו סמוך משום דגדול ממש אם כן קטן דומיא דידיה אפילו אינו סמוך משום דקטן ממש ואין לומר משום רבנן דברייתא דלקט דפליגי אר"י ז"א דאפשר דס"ל דאף בגדול הוי ידו כיד אביו ופליגי אסתמיות ובודאי זו היא דוחק ועי"ל שעדיין לא אסיק אדעתיהו הך ברייתא דר"י דס"ל

משום איבה אבל בטר דידעינן הך סברא דר' יוחנן דתיקון משום איבה א"כ הוי ר"י כפשוטו וכאמור ודוק.

הלכות תרומות פרק א' הלכה כ"ו יראה לי שהוא הדין במעשרות וכו' ואע"ג דאמרין בגיטין דס"ה הכא במאי עסיקין במעשר בזה"ז דרבנן התם איירי במעשר שני שהוא בר הבאה לירושלים ולכך בזה"ז שאינו בר הבאה לירושלים ומדאורייתא אין בו חיוב לכך גזרו רבנן אבל שאר מעשרות דאין להם שייכות בארץ ס"ד דאף בזה"ז מחוייבים מדאורייתא לכך חידש לנו דאין מחוייבים אלא מדרבנן בתרומה ועיין במרן ז"ל עיין להרב מחנה אפרים ז"ל.

פרק ג' הלכה ד' אין תורמין וכו' עיין להראב"ד ומרן ז"ל וראיתי להרב ח"ן ז"ל בפירושו כ"י לפ' זרעים שהק' על הראב"ד ומרן ז"ל דקי"ל דהמרבה בתרומה ה"ז תרומה וכן מוכח מרש"י ז"ל בעירובין דל"ז ע"ב יע"ש ולא ידעתי אמאי לא הביא מגמ' דמנחות דנ"ד דמבואר דמרבה בתרומה יע"ש.

ולעד"ן דלק"מ דהתם. דוקא במתכוין להרבות כיון דהתרום אינה מחוייב' במעשרו' דהא בידו לעשו' כל גרנו תרומה אי לאו דכתיב ראשית דמשמע ולא כל ראשית אבל היכא דאין דעתו לעשות תרומה אלא כדי החיוב אם הוסיף אינה תרומה כמבואר בדברי רבינו בסמוך דין ה'.

אך על מרן ז"ל קשה וכמו שהק' המ"ל ז"ל גם מה שהק' מרן ז"ל על הר"ש ז"ל לק"מ דכבר כתבו התוס' בבכורות. דנ"ח ע"ב בד"ה בשם דכיון דכוונתו לאמוד בעין יפה לא הוי מרבה יע"ש והא דלא הביא רבינו ז"ל דין מחשבה משמע ליה דמחשבה היא מאומר וכפי' רש"י.

בפ"ב דבכורות בפ"ה הב' והיינו משום דלא איתמר נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד זה כי אם במדומע כמבואר בפר' נוטל משום דכבר הוא מתוקן כמ"ש התוס' שם גם הך דפ"ק דחולין דקאמר ודילמא נתן עיניו בצד זה כבר אוקמוה התוס' דאיירי בדמאי והיינו משים דס"ל דבדמאי לא מהני הך תקנה דנותן.

עיניו וכו' ומפרשים ע"י מחשב' היינו אומד הדעת ואין להק' מתוס' דבכורו' דס"ל דנותן עיניו מהני אף בודאי ואפי"ה כתבו הך דחולין מיירי בדמאי כבר כתבתי במקום אחר דלא מהני אלא בתרומה אבל במעשר דלא כתיב ונחשב לא מהני. אך קשה דאמאי לא פסק רבינו דבדמאי מהני דנותן עיניו וי"ל.

דס"ל דכל זה מדעת המקשה דילמא דמיירי בדמאי וס"ל דמהני בנותן עיניו כאבא בן גמלא והכריחו זה משום דלא מצינו בשום דוכת' במתני' דדמאי לומר הך תקנה דנותן עיניו והא דקאמר בירוש' בפ"ד דדמאי אר"ז דנותן עיניו במקצתו ואוכל את השאר לא להפריש קאמר ועיין מ"ש בפ"ט מה' מעשר דין ח'.

ושוב ראיתי הדבר מפורש בירוש' דפ"ב דערלה גבי פלוגתא דר"י ורשב"א גבי מדומע דס"ד לומר דר"י עביד לה בסוף דהיינו דמאי ולכך מעלין ורשב"א ס"ל כתח"י הפרשה דהיינו טבל גמור ולכך אין מעלין ודחי ליה ולא מודה רשב"א ז"ל שאסור לעשות כן בודאי ר"ל והתם דמתיר רשב"א מיירי בת"מ של דמאי ומאי כדן שלא יעשה בשבת

כדרך שהוא עושה בחול ר"ל כיון דרשב"א מיירי בדמאי מפני מה לא התי' העלא' ומשני שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול ומעתה הך דתנינן בפ"ז דדמאי דמותר להפריש בשבת היינו משום דע"י תנאי הוא ולכך לא הוי כמתקן וכמ"ש רבינו ז"ל הרי מבואר דבודאי לא מהני נותן עיניו וכו' והא דקאמ' כשם שתרומה גדולה ניטלת במחשבה לאו היינו נותן עיניו אלא דהיינו מפריש בשתיקה דהיא במחשבתו כפי' רש"י ז"ל כפי' הב' וכבר הביאו רבי' לקמן פ"ד דין י"ו ע"ש והרב כ"מ כתב שם כפירש"י והתוס' ר"ל כפי' הב'.

ומעתה הא דפשיטא להו להתוס' דחולין דהוכיחו דמיירי בדמאי מדשרי ליתן עיניו וכו' הוא מירושלמי הנז'. אמנם הדבר הקשה הוא לדעת התוס' ז"ל דגיטין ובכורות מה יענו להירוש' הזה דפי' מחשב' ע"י נותן עיניו ובשלמא לפי' רש"י ז"ל אפשר לפרש דהא דמקשה הירושל' ולא מודי רשב"א שאסור לעשו' כן בודאי אשבת קאי ור"ל דלדידך דאמרת דרשב"א עביד כתחילת הפרשה ולכך אסור בהעלא' והא מודה רשב"א שאסור ליתן עיניו בשבת דהו"ל תיקון גמור א"ו דכ"ע בסוף הפרשת ודלא הותר בהעלאה משום שלא יעשה בשבתכחול ואף דבחול מותר ליתן עיניו.

היינו בשרשות בידו לעשות מה שירצה אבל בשבת החמירו שאינו עושה אלא ליתן עיניו לעשות שינוי מהחול אך אך לדעת התוס' ז"ל דס"ל דאף בשב' מותר ליתן עיניו לא ידעתי פי' הירוש' לדעתם. ואולם עדיין קשה אמאי לא הביא רבינו הך דינא דמדומע כלל אף דמשמע דרבנן פליגי אר"י דאין מעלין היינו דס"ל כרשב"א כיון דנותן עיניו סגי לא שרינן העלאה ואם כן הו"ל לפסוק כרשב"א ואפשר לומר דאיתא בירוש' פרק מפנין אית תני מטלטלין את תדימוע ואית תני אין מטלטלין ומשני כאן לתרומה טהורה וכאן לתרומה טמאה ועוד משני כאן שיש בו כדי להעלו' וכאן שאין בו כדי להעלו' ומ"ד מטלטלין ר"א היא דאמר סאה שנפלה היא סאה שעלתה ע"כ הרי מפורש לתירוצא קמא דמיירי בטהורה לא הותר אלא טילטול הרי סתם ברייתא ס"ל דלא כר"י ולא כרשב"א דאל"כ לשמועין רבותא דמותר באכילה דנותן עיניו ואף דמיירי שאין בו כדי להעלות הו"ל לאשמועין ביש בו כדי להעלות היכא דנותן עיניו ומדתני סתמ' משמע אף דיש בו כדי להעלו' מותר בטלטול דוקא גם בת' הב' דמוקי לה ביש בו להעלות וס"ל כר"א אמאי לא הותר אלא טלטול דוקא ורבינו מפרש דתרווייהו בתרומה טהורה ולא כמפרשים שפי' דמיירי בטמאה ע"ש.

ועוד נראה לי עיקר דרבינו הוקשה לו במאי דתירץ הש"ס הוא דאמר כרשב"א דתניא. רשב"א אומר וכו' ואי הויה הך ברייתא דמייתי ליה בסמוך דפליגי בה ר"י ורשב"א הוה מייתי ליה המקשה לשון הברייתא ממש אלא מקשה ליה והא מופלג פליגי אלא ברייתא אחרת דקאי ארבנן דאמרי מטלטלין.

את הדימוע כמו שהובא בירוש' ופירושו דוקא מטלטלין ופליגי רשב"א דאף באכילה מותר וכאמור ולכך המקשה הביא ברייתא אחרת דפליגי נמי על ר"י דס"ל דמעלין ובהכי ניחא לי מ"ש הרע"ב ז"ל בפיה"מ דר"י ס"ל כר"א וקשה דהך אוקמתא נדחית בגמ' אלא דס"ל דלפי האמת לא איפרק מחולשא דאפשר דס"ל כרבנן דלא מהני נותן עיניו כסברת רבינו ז"ל וכיון דבירושלמי אוקמוה כר"א לכך איהו נמי אוקמה כר"א.

ושבו ראיתי לר"י הראשון בפרק נוטל שכתב וז"ל אע"ג דגבי טבל ודמאי אסור ליתן עיניו בשבת וכו' במדומע שרי רשב"א משום דבטל בק"א והו"ל חולין גמורים ואין צריך להרים אלא משום גזל כהן ורבנן פליגי עליה וס"ל כיון דאסרו חכמים לאכול עד שירים אסור ליתן עיניו דהו"ל מתקן בשבת וכ"ש להרים ור"י ס"ל דמעלין וכו' ע"ש בלשונו שהביאו הרב ערך השולחן.

א"ח סימן רס"א ומה שהק' עליו דהא דמאי חזי לדידיה דאי בעי מפקר נכסיו כמו מטביל כלים ע"ש לק"מ דר"י. ס"ל דלא מהני הך טעמא דאי בעי מפקר נכסיה אלא.

אם אכלו בדיעבד וכמבואר בברייתא בפסחים דף קי"א תניא אכלו דמאי יצא וע"ש בתוס' ז"ל והא דהני מתניתין יוצאין בדמאי הוא בדיעבד ודלא כר"י שנסתפק בזה כמו שהביאו התוספות ז"ל בפרק כל שעה ע"ש. אבל הך דטבילת כלים.

חזי ליה לחולין אף לכתחילה הוה. איך שיהיה דר' ישעיה כתב בהדיא דרבנן פליגי ארשב"א וס"ל דלא מהני.

אף במדומע הך דנותן עיניו ות"ל שזכית לכוין לדע' גדולים ודוק. וזה אשר כתב' במ"א בענון זה וז"ל ל"ד סי שכ"ג סעיף א' אבל חלת א"י לא יאכל עד שיפרש וכו' נ"ל לאו דוקא עד שיפריש דה"ה אם נתן עיניו בצד זה ואכל מצד אחר מותר דהא מדמינן לה לתרומה ואף דאפשר לדמותה לתרומ' מעשר כיון דהשתא אינה אלא מדרבנן אפשר לדמותה לתרומה גדולה אך קשה דהא פסק הש"ע בא"ח סי' תק"ו עיסה שנילושה בעי"ט אסור להפריש חלתה ביו"ט ואמאי דמאי שנא מהא דאמרי' בפ' נוטל ר"י אומר אף מעלין את המדומע ואוקמוה בגמ' דכיון דאפשר ע"י תיקון כרשב"א מותר להפריש להפריש כיון דאפשר במחשבה יהא מותר ואין לומר כמ"ש התוס' בגיטין דל"א בד"ה במחשבה דוקא במדומע שכבר הוא מתוקן וכו' דלא כתבו כן אלא גבי טבל בתרומה ומעשר אבל חלה כיון דאיכא חלה דמפרישין אותה כיו"ט כגון אם לשה בי"ט בודאי קיל מטביל וכן נ"ל מהא דאמרי' בפ"ק דביצה ד' ט' לימא דשמואל פליגי אדאבוה דאמר שמואל וכו' ופי' רש"י וא"כ הך הפרשה לא כל כמינה כיון דאיכא תיקון בלאו הכי ולדעת התוס' אמאי ל"ק ליה אמתני' דאין מגביהין תרומות בי"ט כיון דאיכא תיקון בלא"ה והיינו ע"י מחשבה מגביהין אלא ודאי צ"ל דהיינו דוקא בחלה ובמדומע אבל לא בטבל וכו' וא"כ הדרא קושייא לדוכתא ואפשר לומר משום דלא קי"ל כר"י שא כרשב"א בפ' נוטל דאית ליה כיון דאיכא תיקון אחר בלא הגבהה אין מגביהין וכתירוץ הש"ס בביצה והא דלא קאמר שמואל כי אם חלת ח"ל משום חידושא אתא לאשמעין דאף דלא קבע לה מקום בעיניו אך ודאי בי"ט שרי ליתן עיניו בצד זה ותוכל וכו' וכמ"ש התוס' דגיטין אמנם באמת לא ירדתי לסוף דעתם בזה דהא אמרי' בברייתא דלוקח יין מן הכותים בע"ש ולא קידש עליו היום מתנה עליו ואומר וכו' משמע אם קידש עליו היום אין לו תקנה וכן כתבו התוס' בגיטין ד' כ"ר ובסוכה יעו"ש ואם איתא אפי' בשבת יש לו תקנה ע"י מחשב' דשיי' בשולי החבי' התרומ' והמעשרות דהא ונחשב קאי נמי אף על המשקה דתירו' ויצה' וכן נמי אמר ר"י בפ' בכל מערבין מתנה אד' על הכלכלה כ"א לאכלה דמשמע דכל א' אסור לאכלה בכל אופן ואמאי והא שרי ע"י מחשבה וכן

נמי אמרי' במס' דמאי אם היו לו תאני' טבל והוא בע"ש אומר וכו' משמ' דאין בו היתר אכילה בשבת ביאם בזה האופן וגם מהנך משניות דפ"ז הכי משמע.

אע"כ נ"ל דכוונתם לומר דוקא תרומה משום דכתיב בהו ונחשב אבל מעשרות דלא כתיב בהו ונחשב לא מהני מחשבה ולכך בכל הני לה מהני לעש' כלל ע"י מחשבה כיון דע"כ צריך להפריש המעשרות ולכך צריך להתנות בע"ש משום משום קריאת שם בשבת אסור והכי נמי כוונת' במ"ש התם דוקא משו' דנתקן אבל תחילת תיקונו של טבל וכו' ר"ל דוקא התם כיון דניתקן כבר ואין בו איסור כי אם משום תרומה ואפשר ליתן עיניו בצד זה וכו' שרי אבל תחילת תיקונו של טבל לא שרינן להגביה תרומה משום אפשר במחשבה כיון דעל.

כל פנים לא ניתקן משום מעשר וע"ש וזהו דקדוק התוס' דלא הק' כי אם על אין מגביהין תרומות וקשייא להו אמאי אין מגביהין אף דעל כל פנים לא ניתקן משום דלא שייך להפריש המעשר ע"י מחשבה מ"מ אמאי אין מפרישין התרומה וליתנה לכהן והא דכתבו התוספות בבכורות דנ"ט אמאי מגביהין תרומות ומעשרות כדי נסבה דהא ודאי.

דוקא תרומה והא דאמרו שם אף מעשר ניטל באומד דקרי תרומה הוא דוקא אליבא דיוסי' נ' יהודה לא כן אבא אלעזר ב"ג דמקשו עליה התוס' דקיימי רבנן כוותיה לית להו הכי. איך שיהיה לפי זה תרומה לחודה שריא להפרישה במחשבה וה"ה חלה שריא ב"ט כמ"ש: ואולם עדין אני נבוך בזה מהא דאמרי' בפ"ג דעירובין ר"ל ע"כ וליפרש עלה ממקום אחר וכו' ומסיק דס"ל כרבנן דכל שהוא משו' שבות לא גזרו עליו בין השמשות והוי בכלל אין מגביהין תרומות וכו' ולדעת התוס' אפי' בשבת חזי ליה ע"י מחשבה ואף מ"ש בכונת התוס' אינו מעלה ארוכה לזה דהכא מיירי דנטבל לתרומה לחודה: שוב ראיתי לה' שע"ה ז"ל בפ"ד מה' תרומות דין י"ו שהק' קושיא זאת על התוס' ונ"ל דלק"מ דהתוס' מפרשים דלא כפי' רש"י אלא דקאי על עיקר הקושיא דפריך תרומה אפשר דמיתשיל עלה ומשני דגזרו עליו משום שבות דאין נשחלין על נדרים בשבת ואף דאין מערבין אלא לדבר מצוה לא התירו למישאל אלא דיקא לצורך שבת כנזיר גם מה שהק' מהא דאמרו ביומא ד' פ"ג לרבי א"צ לעשר דאמאי הא אפשר לעשר ע"י מחשבה נ"ל דל"ק דכיון דעל כל פנים לא נתקן מטבל דהא לא מהני הך מחשבה להפריש את המעשר אינו מוסיף איסור על איסורו אך מ"ש על הרב בש"מ למס' ביצה היא קושיא חזקה ועוד ק"ל דהא לא מהני הפרשת מחשבה במעשר אלא לחד לישנא אליבא דיוסי' נ' יהודא ולא קי"ל כוותיה ועוד ק"ל דהרב עצמו כתב בפ"ב על הא דאמר דביתהו דרב מקלפא ליה בסיכסי ואכיל וז"ל מיירי דנתקן מערב דאל"ה אסור שאינו יכול לתקנו בשבת ע"כ אך דעת התוס' לעולם תרומה בשבת מהנייא מחשבה וה"ה לחלה דמהנייא ע"י מחשבה ואם כן אם לשה מעי"ט מותר לאכול ממנה ע"י שנותן עיניו בצדה: אך אמנם עדיין ק' לי מהא דאמרו בירוש' פ"ק דביצה הלש עיסה ביו"ט מפריש וכו' לשה ביו"ט ושכח להפריש חלה אסור לטלטלה וא"צ לומר ליטול ממנה ע"כ ולפי מה שכתבתי אמאי אסור לטלטלה והא שרי אף לאכול ממנה ע"י מחשבה וכו' ואפשר לדעת התוס' דחלה הוי דומיא לתרומות מעשר דלא מהני בה מחשבה ואפי' תאמר כיון דעכשיו מדרבנן אפשר לדמותה לתרומה גדולה אבל תרומת מעשר אף דהיא מדרבנן כעין דאורייתא תקון מ"מ

לא מהנייא אלא לדיעבד וזה דוחק וגם כל הפוסקם מסתמיות דבריהם הכי משמע להו דלא מהני הך מחשבה להפריש בשבת כיון דסוף סוף מתקן להו בשבת הוי מתקן ואין לחלק בין שתיקה לדיבור אשר ע"כ נראה ודאי דבי"ט אין לו תקנה וכמ"ש בירוש' ועיין בתוס' דפ"ה דחגיגה ד' ח' ע"א בד"ה משום במ"ש בס"ד יעו"ש: ובצפיתי צפיתי הר' קרית מלך רב ח"ב סי' ט' ושם ראיתי דעלה ונסתפק דאם שכח להפריש מעי"ט מהו לתקוני בשבת וכו' ובתוך התשובה הביא הרב זה הלשון של התוס' והק' ורצה לומר בכונת התוס' כמ"ש ודחה אותו מהך דבכורות וכו' ולע"ד אין כאן קושייא כלל דליוסי נ' יהודא ודאי לא קשייא להו דילמא דלית ליה הך דמתני' דאין מגביהין וכו' אמנם קשיא להו לרבנן ולאבא אלעזר נ' גמלא דקיימי בס"ס ובזה ניחא לי מ"ש התוס' ביבמות דף צ"ג ע"ב בד"ה אלא וז"ל ועוד י"ל דשרי לתרום וכו' כרי שלא יצטרך לטרוח בשבת דכל זה עונג וכו' ולכאורה ק' יתן עיניו בצד זה ויאכל בצד אחר כדי שלא יטרח ולא יעשה איסור לתרום שלא מן המוקף ואף דתימא דאסור בשבת כדעת הפוסקם לא יהא איסורו חמור יותר מלתרום בידיים בשבת אלא ודאי משום דזה דוקא לא מהני אלא בתרומה אבל במעשר לא חשיב הפרשתו כי ה"ג והוי טבל ודלא כאיסי נ' יהודא ומלשון התוס' דבכורות הכי משמע דשם כתבו ב' מפרשים במחשבה ולא הקשו כי אם על פי' השני דהוא נותן עיניו בה בלא דיבור והיינו משום דפשיטא להו דדבור אסור בשבת ולא ידעתי אמאי לא ק"ל באמת על מ"ש התוס' בהדייא דבמעשרות לא מהנייא מחשבה דלא כתיב בהו ונחשב מהך דבכורות וכו' אך מה שדחק לפרש כונת התוס' דאפי' מחשבה לא מהנייא בשבת כן הוא האמת מהך דחלה שכתבתי אמנם מפשטא דספרא לא משמע הכי איך שיהיה לנדון דידן דחלה אסור לתקנת בשבת: עוד כתב דאף בחול לא שרי מחשבה כי אם כשמפריש בידיים והכריח דבר זה מתוס' דחולין יעו"ש וכן כתב השע"ה ז"ל דתוס' דחולין פליגי אתוס' דגיטין וכו' ואני תמיה איך יצא דבר זה מפי קדושים דהא ודאי דע"כ לא כתבו התוס' דבודאי טבל מותר ע"י מחשבה כי אם דוקא בתרומה דכתי' בה ונחשב ולא במעשר כאמור וא"כ התם בחולין דקאמר פטור ממעשר מאי מק' הש"ס ודילמא נתן עיניו וכו' והא ודאי לא שרי זה כה"ג לקביעות מעשר וזה נראה לי להכריח מהא דכתבו התוס' וגבי דמאי אסור לתקן וכו' ואע"ג דשרי ליתן עיניו וכו' כדאמר' בחולין וכו' ולכאורה קשה מה היה להם להביא סהדי דמרחקי והלא ממקומו הוא מוכרע דהא אפילו בודאי טבל מהני ע"י זה אלא ודאי דלית ראייה מכאן דדוקא תרומה הוא דמהני אבל לגבי מעשר לא מהני ולכך אין מעשרין וכו' ואהא כתבו דודאי הך דחולין לא מיירי אלא כה"ג דמשמע בדמאי הקילו ועוד דהא הריטב"א אית ליה בחולין כס' ר"ת דלא מהני אלא בדמאי ובפ"ב דקידושין ס"ל כס' התוספות דבודאי טבל מהני ע"י מחשבה כאמור: עוד הק' הרב ז"ל וז"ל וא"ת משום דפליגי רבנן דבעי אומדן וכו' וא"כ מוכרח להיות דמאי דאחר שאכל אותו עלה ר"מ איך יכול לידע המשקל וכו' עכ"ל דמ"ש אליבא דרבנן לאו דוקא דהא תרומת מעשר דפליגי ביה לאו איהו מחוייב להפרישו אלא הלוי ואיהו מוזהר דלא להפריש מאומדן אך במעשר דכ"ע מודו.

דלא מהני מאומדן ק' ולע"ד נראה דלק"מ דהא דבעי במדה היינו בשעה שמפריש אינו מפריש אלא במדה אמנם ר"מ הכי עביד דמחשב בעיניו המדה דמהני במעשר והא מונח בצד זה ומפריש במדה כדמוכח במתני' דהלוקח יין דנותן עיניו בצד זה וכו' והיכי הוה

במעשר אחר דשיעורו מפורש בכתוב אלא ודאי דזה לא מקרי אומד דהא מחשב בדעתו דעשרה דמונחם בצד זה כאלו מפורשים ומאי שנא ע"י דבור או ע"י מחשבה כיון דמהני לא ידעתי משקל דכתב הרב מאי עניינא הכא דהכא במניין הוא דהיינו אגודות ירק ור"מ נותן עיניו בשאר אגודות לקבוע עליהם מעשר ואכל עלה משאר אגודות ואין לומר דר"מ מעשר במשקל דהוא משובח דזה לא קשה ומוכרח לומר כמו שכתבתי משום דמחשבה לא מהניא במעשר וכו' ולכך לא אוקמוה אלא בדמאי ומעתה תגדל התימא על מהרימ"ט דפירש דאיירי בודאי אף דהוא נגד התוספות דמעולם לא שמענו דזה מהני גבי מעשר ומה שהכריח לזה דלא תירץ לו בודאי איירי לא ידעתי כונתו דקושיית הגמ' הוא דמנ"ל לרבי דאיירי בודאי לימא דאיירי בדמאי ונתן עיניו וכו' ולכך מתרץ לו שפיר חזי מאן גברא וכו' ר"ל וידע שפיר דאכל בלא מעשר או דמיירי בודאי או דמיירי בלא נתן עיניו: אך הא קשה לי מאי דאמרי' בירוש' בפ"ז דדמאי אר"ז זאת אומרת טבל שיש עליו תנאי מותר לטלטלו בשבת כיצד עושה נותן עיניו במקצתו ואוכלאת השאר ע"כ הרי אף דטבול למעשר מהני ע"י מחשבה שמפריש במחשב' וכן פסקה הרמב"ם בפ"ט מה' מעשר יעו"ש ואין לומר דוקא התם משום דכיון דהוקבע למעשר מאתמול וקרא עליו שם הך הפרש' כמאן דליתא ולכך סגי בהכי וכן כתבו התוס' בגיטין ד' הנז' דשרי לאכול אף בלא הפרשה דזה אינו דודאי צריך הפרשה וכן פסק הרמב"ם גבי מי שיש לו תאנים וכו' כתב למחר צריך שיפריש ויאכל ואף בלא הפרשה מהני ע"י שנותן עיניו וכו' יע"ש בלשונו ובודאי הכי כונתו והיינו טעמא דכיון דלא קבע לו מקום משום דקאי בבין השמשות כמ"ש הר"ש על הך דלוקח יין וכו' ואם כן אף דעשה תנאי הוי טבל וחולין מעורבין דאין ברירה עד שיקבע מקום למעשר וה"נ כוונת התוס' דגיטין דשרי לאכול בלא הפרש' והיינו.

משום דקבע לו מקום אך בהך דלקח יין מן הכותי דלא קבע פליגי ואף דקבע מקום משמע מהרמב"ם דלא מהני משום דבלילי אמנם בשאר דברים אם קבע מקום למעשרותיו סני בלא הפרשה ומעתה האי דלא קבע לו מקום אינו אוכל עד שיפריש וגם שריהטא דהש"ס הכי משמע דקאמר כיצד הוא עושה וכו' ר"ל כדי לתקנו ומשני וכו'.

וראיתי למהרימ"ט ז"ל שרצה להוכיח דבקריאת שם סגי מלעבו' על הטבל וכו' ולפי מ"ש נרא' דזה לא יתכן כ"א בדמאי דהוא דרבנן וכיון דקרא שם סגי דאמרי' יש ברירה אך בודאי טבל דהוא דאורייתא לא סגי עד שיקבע לו מקום והך ראי' דהביא מהתוס' ורש"י ז"ל דגיטין בענין ברירה דכתבו דשותה מיד דכיון דקרא שם יצא מידי טבל וכו' אחר המחילה לא מכרעא כלל דזה אליבא דר"מ דס"ל יש ברירה ולכך כיון דלבסוף מפריש הוא הוברר הדבר מתחילה כאלו הם מפורשים אך לדידן דאית לן אין ברירה כל שלא הוקבע המעשר באיזה מקו' הו"ל טבל וחולין מעורבין עד שיפריש וכמ"ש גם מה שהק' על מ"ש התוס' ז"ל בפ"ק דקידושין דלא חשיב הפרשה כי אם בקביעות מקום ממה שכ' בפרק כל הגט דחשיב אף בלא קביעות וכו' וכמו ברייתא דהלוקח וכו' אחר המתולה לק"מ וכמו שכתבתי אך מה שהק' מאי ראי' מייתו מהך תוס' דמ"ב הוא דקדוק אמת דדוקא לענין חלול הוא דלא מהני אף דחשיב הפרשה לאכילה כמ"ש התוס' עצמם ונ"ל ליישב דמק' לרש"י דס"ל דלמ"ד יש ברירה ולא בעי קביעות מקום מהני נמי הך הפרש' לחילול דהוא אומר מעשר דאית בהאי הוא מחולל והך דס"ל דבעי קביעות מקום

דאזלי לשיטתייהו דלא חשיב הפרשה ע"י ברירה ולכך אינו מחולל עד שיחול עליו שם מעשר והשתא מק' התוס' שפיר דהא בעי קביעות מקום לענין חילול וודאי ס"ל דלא חשיב הפרשה דהא בהא תליא ואין לומר דרבן גמליאל ס"ל דיש ברירה ולא בעי קביעות מקום כמ"ש ר' ישעיה מטראני ז"ל לדעת רש"י דלכך הביאו התוס' ז"ל הך עובדא דרשב"ג דס"ל דבעי קביעות מקום משמע דאף ר"ג הכי ס"ל והא דלא הביאו התוס' מהך מתני' דתרומות דהאומר תרומת הכרי בתוכה לא אמר כלום וכו' נ"ל דיש לדחות דוקא התם משום דכתיב ראשית ששיריה ניכרים לא כן גבי מעשר וזה היה נראה להכריח מהא דאמרינן בפרק ג' דעירובין לר"ש דאמ' בתוכו קרא שם דאיכא סביביו והיכי אתי ר"ש דאמר בתוס' דמ"ב מ"ב שבחפץ זה מחולל דמשמע דלא בעי קביעות מקום לכך צ"ל דוקא בתרומ' וכו' ופליגי בקביעות מקום גופה ואף מדברי התוס' ז"ל דיומא לא משמע הכי יעו"ש מקשה מינה לרש"י זל דיש לדחות וכו' ועוד מניין לך דר"ג ס"ל כחכמים וא"כ י"ל מעתה דבין לרש"י בין לתוס' ס"ל דבעי קביעות מקום ודלא כמסקנת הרב ז"ל דהא דמייתי ראיה מהך דמזגו לו וכו' אחר המחילה דלדעתו קשה לי הא דאמרינן בתוס' והביאה הרמב"ם פ"ז מהלכות מעשר דהוקבע מעשר בפיה לא ישתה משוליה דמשקים מעורבין יעו"ש ואם כן היכי תני כאן מה שהוקבע בשולי הכוס הוי מעשר וצ"ל בדמאי דהוא דרבנן הקילו ה"נ כיון דהוא דרבנן הקילו דאף בלא קביעות הוי מעשר אמנם מהירוש' לא משמע הכי דהק' אם באומר מכפר משקה מעורב הוא משמע דכיון דמעורבין לא מהני קביעות וכמו שפסק הרמב"ם והיינו כיון דעיקר תרומה ומעשר הוא מן התורה לא שייך לומר דרבנן וכמ"ש התוס' דעירובין דף ל"ב ואפ"ה עיקר ראייתו איני מכיר דהך ודאי חשיב קביעות מקום כיון דאמר בשולי הכוס וגם שאר מעשר סמוך לו אין לך קביעות מקום גדול מזה וכן הך דלוקח מן הנחתום והך דרוצה להפריש תרומה ות"מ כאחד הכי משמע דקאמר א' מק' הרי הוא בצד זה ושאר מעשר סמוך לו והכי קאמר בהדיא בירושלמי פ"ה דדמאי מהו תנאי ב"ד אר"י כרי שיהא קובע מ"א בצפון ומ"ב לדרומו וכו' וגם מהך דאומר תרומת הכרי בתוכו הכי משמע ומה שדחה הרב' לומר וז"ל דשאני הכא דהוברר הדבר כששייר אבל בתורם מעתה בעי ק"מ ע"כ ואיני רואה.

שום הפרש ביניהם ורם נמי כשיתרום הוברר הדבר דזה היה בדעתו בתחיל' ועוד איך פסק הרמב"ם קבע בשוליה לא ישתה מפיה דמשקין מעורבין כיון דהוא רוצה להפריש בסוף אמרינן הוברר. הדבר וכו' וכוונתו היא ישתה ממנה ולכשישייר הוי מעשר ועוד כנראה דנעלם מעיני הרב ירוש' דתרומות וכו' דשם נאמר על מתני' דאומר תרומ' הכרי בתוכו טעמא דרבנן דכתב ונחשב וכו' מה מחשבה במסויים אף התורם במסויים יעו"ש ועיין להר"ש ז"ל.

איך שיהיה העולה מן המדב'ר ודאי. בעינן ק"מ לכ"ע ואם כן היכי אמרו בירושלמי כיצד הוא עושה נותן עיניו בצד מקצתו ואוכל את השאר והא ודאי זה לא מהני אלא בתרומה דכתיב ביה ונחשב אבל.

לא במעשר ואפשר לומר כיון דמאתמול קרא לו שם כדין המעשר מהני דההוא אמר הך קריאת שם דעבדינן לה אתמול להוי זה הצד וזה מוכרח דהא קביעות מקום הוי כמו

הפרשה ואין מפרישין בשבת אלא ודאי דוקא הכא כיון דמאתמול קרא לה שם לית לן בה. האמנ' אחר העיון נראה דלאו מלתא כלל דהא כתבו הר"ש והתוס' על הך דהלוקח יין דלכך לא קבע מקום משום דאיירי בבין השמשות דאין מעשרין את הודאי והכא נמי איירי מתני' דהיו לו תאנים של בכה"ג דאל"ה אמאי לא קבע לו מקו' ואם כן היכי קאמר הירושלמי דקובע לו מקום והא אפי' בין השמשו' אינו יכול לקבוע ועוד קשה לי לדעתם היכי קתני מתני' היו לו תאנים אומר מעשר וכו' ואמאי מהני זה אי למחר מפריש הא כתבו התוס' ז"ל ביומא דאין מפרישין לודאי אפי' קרא שם עלה מע"ש ואי לאכלם הא בעינן קביעות מקום ולזה י"ל דהך מתני' יהיה כסתם משנה דהלוקח דלא בעי קביעות מקום כי אם גבי חילול דס"ל יש ברירה וכו' אך מההיא דירושלמי קשה דקאמר כיצד הוא עושה משמע דס"ל דבעינן קביעות מקום והיכי שרי להפריש בשבת ואין לומר דוקא הכא משום דהוא קובע בעיניו שרי בשבת אך התם דאיירי שאמר בצפוננו וכו' אסיר ואם כן הך תאני' ככ"ע ע"י דנותנינו בשבת דזה אינו דאמרינן בירוש' על מתני' דהמזמן אר"י וצריך להחליט בשפתיו ר"ל בשעה שמפריש וכו' וכדפסק הר"מ בפרק ט' מהלכות מעשר אך אפשר לומר דהתוס' אית להו דפי' הגמ' דקאמרה וצריך לרחוש וכו' ר"ל בלא הפרשה ועוד שייך לומר דמפרשים אידחי תנא ר"ל נדחה דבריו מכח קושיא והא מתקן בשבת ולכך הכא בירושלמי קאמר דנותן עיניו לבד וזה דוחק לכך דאית להו כפירושם בסוכה דדוקא אינו מותר להפריש כי אם מה שאכל ונ"ל עיקר דמיירי שקבע לו מקום מאתמול קודם בין השמשות אלא לא היה לו פנאי להפריש והא דאמר נותן עיניו במקצתו היינו שיכיר מקום קביעותו למעשר כדי שיאכל את השאר ודוק.

הלכה י' תרומ' מעשר אין מפרישין איתה מאומד אלא מדקדק בשיעורה וכו' וקשה דבתר הכי כתב דהמונה משובח ומודד משובח ממנו וגרסינן בירושלמי ממי משובח אמר ר"ה מאומד משמע מאומד מהני ואם כן לא אתיאי מתני' אלא כאבא אלעזר נ' גמלא וכיון דאין תורמין מאומד איך פסק הך מתני' דהמונה משובח ועיין תוס' דבכורות דף נ"ח ע"ב ונ"ל דס"ל לרבינו ז"ל דהירוש' סמיך אהך דתני והשוקל משובח משלשתם וכיון דליכא אלא שנים לכך דקדק לומר מדקתני המונה משובח לאתויי מאומד אמנם בתר דדחו ליה בשלשתן קאמר דלית למשמע מינה כלום ר"ל אף הדקדוק אינו כלום והיינו דכתב רבינו משובח משניהם וע"ש.

פרק ד' הלכה ז' האומר לשלוחו וכו' נתכוון תרום בכנוניו ועלת' בידו אחד מארבעים או אחד מששים תרומתו תרומה ואם נתכוונו להוסיף על הבינונית וכו' ועיין להר"ש ז"ל שפי' המשנה בענין אחר דהיינו בין רישא בין סיפא מיירי באינו יודע דעתו של ב"ה וסיפא מיירי ביודע ולכך מה שהקשה בירושלמי הכא את אומר תרומתו תרומה והכא את אומר אין תרומתו תרומה חקר הר"ש למצוא הך ברייתא דתניא אין תרומתו תרומה וכתב דאפשר דקים ליה דבשום מקום מיתנייא ולעד"ן דרבי' ז"ל מפרש דס"ד דרישא וסיפא איירי במתכוין ולכך מקשה הירוש' מאי שנא רישא לסיפא ותירץ לו כאן במתכוין כאן באינו מתכוין וה"ג רבינו בירושלמי דהך גירס' דכאן לפחות כאן להוסיף אין לה קיום דברישא קתני בהדיא פייחת או הוסיף גם הר"ש כתב דיש טעות בירושלמי ע"ש ומפרש רבינו ז"ל באין מתכוין דהיינו מתכוין לתרום בבינונית ועלה בידו אחד מארבעים וכו' וכן ראיתי מפורש בתוספתא כדברי רבינו דקתני האומר לחבירו צא ותרום אחד

מחמשים הוסיף עשרה או פחת עשרה תרומתו תרומה האומר לשלוחו סתם יש לו לתרום אחד מן' הרי מבואר אף דיודע דעתו של ב"ה דאמר לו צא ותרומה אחד מן' תרומתו תרומה ובמתני' תני אם נתכוון להוסיף אין תרומתו תרומה וצ"ל דבתוס' מיירי בעלה בידו בלא כונה: אך הא קשה לי לס' רבי' מהא דאמרי' בסוף בכורות גבי מה שהק' הש"ס למ"ד לתקוני שדרתיך ולא לעוותי מהך מתני' דהכא ות' לו דשאני הכא דאמר ליה דבהכי אמדתיך ולס' רבינו דמיירי בלא כוונה היכי מצי למימר בהכי אמדתיך וצ"ל דכיון דמצי למימר דבהכי אמדתיך לא מקרי טעות אמנם עדיין ק"ל מהך תוס' דאמר לו צא ותרומה אחד מן' דלא שייך לומר בהכי אמדתיך וא"ה תני תרומתו תרומה אפי' בטעות ואפשר דכיון דהוי טעות דשכיח דהא ניטלת מאומד דאף ב"ה היה טועה א"כ שוייה שליח אף לטעותו ולא דמי למעשר והש"ס מהדר ליה בהכי לרווחא דמלתא קאמר כיון דמיירי בסתם אך להר"ש ז"ל קשה מהתוס' וצ"ע: פרק ז' הלכה א' כהן טמא אסור לאכול תרומה בין טמאה וכו' עיין להר' מ"ל ז"ל שנסתפק אם טמאה מדרבנן הוי בכלל ומתו בו או לא וראיתי להר' שביתת יו"ט שהק' עליו מהא דאמרי' בפ' הפועלים גבי דומיית דברייתות בענין לאו דחסימה דדש בתרומה אינו עובר מיירי בגידולין שאין איסורו אלא מדרבנן הרי מבואר דלא אזלינן בתר דרבנן לאפקועי איסור דאורייתא והניחו בצ"ע ולי לק"מ דמשנה ערוכה היא דגידולין חייבים בתרומות ומעשרות והוי כמו חולין גמורים אלא רבנן גזרו עליהם שאסורין לזרים שלא לזרוע תרומה טמאה וכן פסק רבינו פי"א מהלכות אלו וע"ש בגמ' כאן בתרומת ודאי כאן בתרומת דמאי ע"ש: ובעיקר הספק של הרב אני תמיה דזה פלוגתא בירוש' דפ"ק דפסחים חמישית דר"י הקדשו מקודש הקדש דמים עשאו תרומה אינה תרומה תתן לו ולא לאורו אמר לון רבי יוסי חילוף הקדישו אינו מוקדש שאין פודין את הקדשים להאכילם לכלבים לכלבים עשאו תרומה ה"ז תרומה אתה גזרת עליה שריפה ושו"ר הדבר מפורש בפ' כ"ש דכ"ט גבי פלוגתא דאוכל חמץ של הקדש במועד אורן רב יוסף פלוגתייהו בפודין וכתבו התוס' דהא דאין פודין הוא מדרבנן והוי פלוגתייהו למ"ד מעל דלא אזלינן בתר דרבנן וכאמור: ומה שאני תמיה דבמסקנא מסיק רב אשי דכ"ע ס"ל אין פודין וכיון דלא שוי מידי לא חל עליו שום קדושה דהוי כמו שהקדיש עפר וא"כ כאן בתרומה שנשמאת בטומאה דרבנן כיון דלא שוייה מידי הוי מחוללת ועומדת וצ"ע: הלכה ה' תרומת ח"ל וכו' וכולן שטבלו מותרין אכול וכת' הראב"ד ז"ל מגמ' דבכורות משמע דאף אחר טבילה לא אכלה וכן דעת הרי"ף ז"ל וכן דעת השאלתות הביאם רש"י זל במס' בכורות וכן דעת הרמב"ן במלחמות ואני תמיה איך לא השגיחו במשנה ערוכה דקתני וט"י אוכלה ויותר תמיהא לי על הרמב"ן ז"ל שכת' ולא מצאתי זה הדין דט"י אוכלה לא במס' בכורות ולא במס' חלה והרי מבואר במס' חלה בפ"ד משנה ח' ונ"ל ליישב דעת הגאונים דודאי כיון דנטמאת החלה טומאה דאורייתא מנדה אין אוכלה אלא קטן דאין טומאה יוצאה עליו מגופו וכה"ג בא"י עובר עליו בלאו כמ"ש הרמב"ם לעיל דין א' לכך גדול נמי אין אוכלה אלא בהערב שמש כמו תרומה דאורייתא והא דאמרו במשנה ט"י אוכלה משום דאיירי בטומאה דרבנן דארץ העמים ולכן הקלו בה דאף ט"י אוכלה וכיון דהגאונים מיירו בטומאת החלה דאורייתא לכך כתב הרב במלחמות דלא מצא דין זה בכל מקום והיינו דהך דנדה קוצה לה חלה לא יהא אלא לכהן קטן דנאכלת מיד אבל לגדול צריך

להשהותה עד שיעריב שמשו לא רצתה להתעכב ולהכי לא מצאה כהן קטן אמרו לה לשורפה: ומעתה מה שהביא הראב"ד ז"ל ראייה מהרי"ף ז"ל אינה ענין לכאן דכבר כתבתי דאף הרי"ף מודה בהכי כיון דמתני' הכי מיתנייה ומתחילה עלה בדעתי לומר דאף הרמב"ם ז"ל מודה בזה עד שראיתי לו בפ"ה מה' ביכורים אף דנדה קוצה חלה מותר לגדול שטבל לאוכלה והוא וראי הפך הרי"ף ז"ל: פרק ה' הלכה ה' הרי זה תורם מן השבולין ע"כ וק"ל דאמרין בפ"ק דביצה די"ג אהא דאמר רבה מוללין ביו"ט א"כ מצינו שזכאי בהרמתה ולפי דברי רבי ז"ל שתורם שבולים לימא שתרם מאתמול ובא להודיענו שמותר למלול ביו"ט אלא ודאי משמע דאינו תורם אלא חטים ונ"ל דרבינו מפרש דזו מה שתי' בגמ' הא ר' והא ר"י ב"י ומשום דהוקשה לו לפירש"י והתוס' ז"ל דפליגי בזכאי בהרמתה איך יענו לב"ש וב"ה דכולהו ס"ל דאינו זכאי בהרמתה ולכך מפר' רבינו דר' ס"ל כיון דהכניסן למוללן הוקבעו ואסור לאכול מהם עראי עד שיפריש וכיון שהפריש מאתמול מותר למלול ביו"ט ור"י ב"י ס"ל לא הוקבעו עד שימלול וכיון שאינו זכאי בהרמתה אסור למלול ביו"ט ומעת' אין צריכין לומר דהברייתא דקתני מוללין מעיו"ט אגב רישא אלא ס"ל כר"י ב"י דאסור למלול ביו"ט ורבא ס"ל כר' אלא דנ"ל דוחק לומר דמאי דקאמר הא ר' הוא על רבא ועוד דאם כן מאי מקשה הגמ' ולר' מצינו שזכאי בהרמתה היכא דהכניסו לעיסה ונמלך ביו"ט למוללו ומאי קו' אה"נ דבהיא ר' מודה שאין למוללו ביו"ט כר"י ב"י אלא ודאי משמע ליה להגמרא דדין רבא שמולל ביו"ט כ"ע מודים בו ופליגי בזכאי בהרמתה וצ"ל דס"ל כר"י דפליגי ב"ש וב"ה בתרומה ופליגי בזכאי בהרמתה וב"ה ס"ל דזכאי בהרמתה אבל לפי סברת רבינו צ"ע.

אשר ע"כ נ"ל דרבינו ז"ל מפרש כפי' התוס' דפליגי בזכאי בהרמתה אבל הוקשה לרבינו מהך ברייתא דקתני המולל מלילות מע"ש וכו' ע"ש משמע דמיירי דהכניסן מלילות ואם כן היכי תני למחר מנפח ואוכל דהא לר' הוקבעו למעשר ואסור באכילת עראי הילכך כתב דתורם שיבולין ומאתמול הפריש ולא נחית התנא אלא לאיסור שבת.

פרק ט' הלכה ו' הכותב וכו' וכתב מרן ז"ל ואמרי' התם דת"ק סבר מעוכב גט שחרור אוכל בתרומה ואינו בנמצא שם וצריך להגיה ואמרי' בכריתות דכ"ד דר"ל דס"ל הנותן מתנה ואמר אי אפשי בה הוי הפקר אוקמוה בגמ' שם דס"ל לת"ק דאמר אוכל בתרומה משום מעוכב ג"ש אוכל ולפ"ז רשב"ג דס"ל אינו אוכל אפשר דס"ל דמעוכב גט שחרור אינו אוכל ולכך כתב דיש מקום לומר דרשב"ג פליג עליה בהא וכיון דמספ"ל כמאן הלכתא פסק לחומרא ונ"ל דזה מוכרח מדאיבעי' לן במעוכב גט שחרור אוכל בתרומה או לא משום דס"ל דרבנן ורשב"ג פליגי בהא ולא ידעי' הילכתא כמאן דאי לא"ה לא שייך למיבעי כיון דקי"ל כר"ל גבי הנותן מתנה ואמר אי אפשי בה הוי הפקר וצ"ל דרבנן ס"ל מעוכב גט שחרור אוכל בתרומה ומאי קמיבעי"ל אלא ודאי דרשב"ג פליג עליה ועיין להמ"ל ז"ל שלא ראה סוגיית דכריתות שהבאתי ע"ש ודוק: פרק י' הלכה ב' ואינו מחוייב עד שיאכל כזית ר"ל אעפ"י שיהא בו שו"פ לא מחייב אפילו קרן כמבואר בפ' כ"ש דף ל"ב דקאמר אי לית ביה שו"פ אפי' קרן לא מחייב והי' לו דמיירי דיש בו שו"פ וא"ה כיון דלית ביה כזית לא מחייב חומש ולא דמי למעי' דאף דלית ביה שו"פ חייב לשלם דהתם ממון דהקדש הוא אבל הכא ממון דכהני' הוא ופחות משו"פ לא ניתן להישבון וניתן למחילה אבל הקדש ליכא מאן דימחול וכמ"ש רבינו בהלכות מעילה

פרק ז' דין ח': אכן ראיתי להרב ק"ה בפ' כ"ש אמתני' דהאוכל תרומת חמץ שיצא לידון בדבר חדש דאף תרומה אף שאין בו שו"פ חייב לשלם כמו מעילה וכתב דהך סוגיית דפסחים ס"ל כמ"ד דלא יליף חטא חטא ממעילה אבל למאן דיליף אה"נ ילפינן ממעי' אף שאין בו שו"פ ומכח זה הגיה בירוש' הא דקאמר דנהנה מן הקדש הוא בעי בתרומה וכו' ואינו נראה דסיים הירושלמי נישמעניה מן הדא ואת אשר מן הקדש ישלם ואיפליגו אמוראי לרבות או למעט ואמרו מאן דאמר למעט הוא לקרבן ואי בתרומה ליכא קרבן ועוד מאי בתרומה כיון דכ"ע ילפי ממעיל' דאף שאין בו שו"פ חייב לשלם ומ"ש דאיכא פלוגתא בזה ליתא דדיני מעילה כולם ילפי' מתרומה כמו שמבואר בפ' הנהגה וכו"כ התוספות בפסחים דף ל"ג ועוד היכי שייכא ג"ש להכי כיון דתרומה גילה קרא דבעי אכילה ובמעילה גילה דלא בעי אכילה אדרבה נהפוך הוא דמעילה ילפינן מתרומה דבעי כזית אלא משום דהנאה לא שייכא לשיימה כי אם בשו"פ: הלכה ט' זר שבלע וכו' הנה מהר"מ נ' חביב ז"ל בס' כפות המרים הק' על רבי' ז"ל מהא דפסק בה' מ"א דאם אכל חצי זית חלב והקיא וחזר ואכלי חייב והניחה בצ"ע ע"ש ומתחילה עלה בדעתי לומר דוקא הכא משום דכבר נתחללה באכילת הראשון כמו שנתבאר בפ"ק דכריתות כהן שסך בשמן של תרומה מביא בן בתו ישראל ומתעגל על גביו ואינו חושש ומפרש התם דטעמא משום דכבר נתחללה ושוב מצאתיו בתוס' דמנחות דס"ט ע"ב בד"ה דבלע ע"ש ויודע נסתרות שכן היה.

אבל אחר העיון אינו נוח לי דדוקא התם כיון דנעשית מצותו שסכו כהן הוי מחולל אבל הכא דנעשה באיסור עדיין באיסורו הוא עומד וכן מבואר מדברי רש"י ז"ל פ"ק דכריתות שכ' וז"ל אלמא כיון דבטלה בהיתרא בטלה משמע דנתבטלה באיסורא לא בטלה ועוד דא"כ אמאי אין נותן לו אלא דמי עצים כיון דנתחלל ולא הוי עיכול חייב ליתן לו דמי שויו.

אשע"כ נראה לע"ד דודאי אף דלא הוי עיכול מ"מ נפשו של אדם קצה בו אלא דהכא בעת אכילתו לא הוה ידע שהקיא וא"כ אחר שידע לא הפסידו כלום כיון דלאו בר אכילה ולכך אינו נותן לו אלא דמי עצים שהפסידו ועוד כיון דאכילת איסור הוא לא הויא אכילה דומיא להאי דאמר' בבכורות ד' ל"ז המוכר בשר ונודע לו שהוא בכור מה שאכלו אכלו ויחזיר לו הדמים וכמ"ש רבי' דין י' אבל התם כיון שחזר הוא בעצמו ואכלו מ"מ הרי נהנה גרונו בכזית כיון דאחשביה ליה אכילה ודו"ק: הלכה כ"ד אם היה בו כזית ואין בה שו"פ משלם לכהנים והק' מרן ז"ל דאמרו בגמ' אי אין ביה שו"פ קרן נמי לא ליחייב ולכאורה לק"מ דהתם קאי על פחות מכזית וכן ראיתי להרב מחנה אפרים בליקוטים שתמה עליו ולעד"ן דמרן ז"ל נימוקו עמו והוא מדהק' בתר הכי אי אית ביה שו"פ חומש נמי ליחייב אם איתא דס"ל למק' לרבנן דדריש מלא יאכל דתלוי בכזית מאי מק' אלא ודאי דמק' משום דכיון דלית ביה שו"פ לאו גזל מדי דנותן למחילה וא"כ אפילו כזית ואי אית בהו שו"פ חומש נמי ליחייב דהוי גזל גמור ואהא תירץ לו דדריש מלא יאכל דחומש תלוי בכזית ולכך אף דיש בו שו"פ אין בו חומש אך עדיין איכא למימר אפי' כזית בעי שו"פ כיון דניתן למחילה כדעת המק' לכך הביא ראייה מהירוש' ולעד"ן דממקומו הוא מוכרע מדקאמר אבא שאול עד שיהא בו שו"פ ואם איתא כיון שיהא בו שו"פ מיבעי ליה כמו שהק' הש"ס בתר הכי אלא ודאי דתרומה שאני אף

דלית ביה שו"פ מחייב בכזית ודו"ק: פרק י"ב הלכה י"א זתים וענבים וכו' עיין מ"ש הכ"מ משם הרי"ק ז"ל ותי' דהך דר"י דיחויא בעלמא הוא וכו' דהכי מסקינן התם יעו"ש פי' דבריו משום דחמרי' בתר הכי דאף אנן נמי תנינא דאף בקדושת פה עבוד רבנן מעלה וכיון דהכי מסקינן תו הוי הך מימרא דר"י דאמר הקדיש כפשטה דאמר דמיירי לנסכין אבל לתרומה לא עבוד מעלה ועוד נ"ל מהא דאמרי שם בפ' כ"ש גבי הך ממרא דר"י זתים וענבים שנטמאו דורכן פחות מכביצה וכו' ומתמה התם מהך דאמרינן תרומת זתים וענבים אין לו בה היתר אכילה וכו' ואם איתא יש בם היתר אכילה כיון שידרוך אותם פחות מכביצה ולפי הך סברא מאי מק' בגמ' דשאני תרומה דמעלה הוא וכו' אלא ודאי ס"ל לתלמודא דלא עבוד מעלה לתרומה בהכי אלא בקדשים וכיון שכן דחה רבי' הך סברא דר"י ולכך פסק אף בתרומה מפקד פקידי כנ"ל ושו"ר להרב ז"ל בחיבורו שכ"כ ועוד כתב להכריח שרבי' ס"ל הגירסא בגמ' כתי' הב' במאי דקאמר התם דנגע בב' ושני עושה ג' בתרומה ורש"י מחק אותה גירסא משום דר"י קאמר דמעלה עשו בתרומה וכו' יעו"ש ומהאי טעמא ס"ל דהך דר"י לא קאי ודחויא בעלמא הוא וכו' ד הוא תמוה דאיך אפשר להך גירסא כלל דתהיך מימרא דר"י דדרכן פחות מכביצה מיירי בתרומה ודלא כרש"י דמיירי בחולין שנעשו ע"ט תרומה וכמ"ש הרב שם דלרבי' נ"ל דוחק דא"כ מאי משני בגמ' לעיל בהך קושייא מהך דתרומת ענבים דאין בהם היתר אכילה משום דחיישנן לתקלה וכו' והא ר"י מיירי בתרומה ואפ"ה קאמר דורכן לכתחילה פחות וכו' ואין לומר דהך סוגייתא לעיל הוא ללישנא קמא דמתרץ דהכא נמי בפחות קאמר ולדידיה דברי ר"י כפשטן דמיירי בחולין דמ"מ להך לישנא דמתרץ דמיירי דנגע בא' והוי ב' ושני עושה ג' בתרומה ור"י בתרומה' מישתעי תיקשי ליה האי ברייתא תרומת ענבים דאין לו היתר אכילה ואין לחלק כלל ורש"י קושטא קאמר דאף מינה ובה לא אתייתא דהא לא קאמר נמי טעמא משום דכיון דחיישינן לתקלה וכו' דכיון דהך תקלה לא ידעי' לה אלא מהך ברייתא אחריתי עדיפא ליה לאקשוויי מהך מימרא גופא משום מעלה: אך ראיתי למהרש"א ז"ל שכ' דלפי הך דאמרי' משום ל מעלה בתרומה תו לא איצטריך לאוקמי משום דחיישינן לתקלה ומדברי ר"י דקאמר הקדישן וכו' משמע דיעבד קאמר וכן כתב רש"י ז"ל והיינו משום דחייש לתקלה ועוד מדקאמר טמאים ודאי דיעבד הוא גם בעיני יפלא דאיך אפשר דר"י ס"ל דלא חיישינן לתקלה כיון דכמה תנאים הכי ס"ל דבהכי דחי רבי' ס' ב"ה כמ"ש הכ"מ זל בסמוך ע"ש וכן משמע מהא דקאמר בגמ' ור"י אמר אפי' חיטי ואמאי ניחוש לתקלה הרי מבואר דאף ר"י מודה דחייש לתקלה ולזה י"ל דכיון דהך סוגייתא עדיין לא ס"ד הך טעמא דר"י משום מעלה וכו' וצ"ל דר"י ס"ל דחייש לתקלה אמטו להכי מקשה שפיר אהא דקאמר אפי' חיטי וכו' כיון דהוא ס"ל דחייש לתקלה אמנם למסקנא אפש"ל דס"ל לר"י דלא חייש לתקלה אך כבר כתבתי דזה לא יתכן וכאמור: עוד הק' הרי"ק ז"ל על מ"ש רבי' זתין וענבים סוחטין ועושה אותן תרומה דאמאי לא כתב דבעי' שידרוך פחות וכו' ותי' משום דאיירי בג' כמו שמחלק בסיפא ועוד דמיירי בחולין שפיר כתב סתם משום דאין ב' עושה ג' בחולין עכ"ל ובתי' הא' לא הונח לי דכיון דמיירי בג' פשיטא הוא דאין כאן טומאה כלל גם בתי' הב' יש לתמוה דאף דהם חולין מ"מ מטמא משקינן להיות תחילה וכמו שמבואר בזה בהרבה מקומות גם יש לתמוה על רבי' שכתב גבי תרומה דמהני פחות מכביצה לטהרה לנסכין

והא חיישינן לתקלה כמו שמבואר בדברי רבי' בסמוך וכן הוא בגמ' וראיתי להר' זל שתי' דמיירי בדיעבד אך מלשון רבי' שכ' ולא אמרו פחות וכו' משמע דתקלה היא אף לכתחילה ולכך טעים למילתיה לומר דלא תיקנו כביצה לכתחלה משום גזרה וכו' אשר ע"כ נ"ל דודאי כונת רבי' במאי דקאמר סוחטן ועושה אותם תרומה הוא בפחות מכביצה וכמו שביאר אח"כ גבי תרומה במאי דקאמר וסחטן פחות מכביצה וכן הוא לשונו בפ"ו מה' איסורי מזבח יעו"ש ועלה קאי ולא אמרו וכו' כנ"ל: פרק ט"ו הלכה ב' חבית סתומה וכו' עיין מ"ש מרן ז"ל ובלא"ה האי אסורה אינו אלא מדרבנן דמדאורייתא חז בתרי בטיל עכ"ל והא דהוצרך לומר ובלא"ה האי איסורא אינו אלא מדרבנן אף דכבר תירץ דתרומה בזה"ז דרבנן משום דבא לתרץ נמי הך דטבעת של ע"ז דפס' רבינו בהלכות עכו"ם דאזלינן לקולא אף דאיסורא דאורייתא לכך כתב דאין איסורו אלא מדרבנן דמדאורייתא חז בתרי בטל והוצרכתי לזה מפני שראיתי להרב מחנה אפרים ז"ל בליקוטיו להלכות תרומות שהק' וז"ל ק' דטבעת ע"ז דהוי דאורייתא והניחו בקושייא ע"ש: הלכה ב' הותרו כולם ואומרין של תרומה היא שנפלה עיין מ"ש מרן ז"ל ובלא"ה איסורו אינו אלא מדרבנן דמדאורייתא חז בתרי בטל וכו' מבואר דבריו בדקדשים לא אמרי' הכי דאם לא כן לא משני מידי כיון דמיירי נמי פלוגתא דרבנן ור"א כדרבנן נמי הדר' קו"ל אמנם התוס' כתבו בפשיטות דאף בקדשים אמרינן דאורייתא בטל ברוב ועיין בתוס' דף ע"ג ודף מ"ז דזבחים: גם מ"ש מהרי"ק זל אינו נוח לי דתוס' ז"ל כבר כתבו זה החי' לדינא ואמאי לא הק' להו מאי מק' הגמ' דכיון דהחילוק מבואר אלא ודאי הכא דוקא היכי דהפילה כדי לבטל ולכך לא מהני דאין מבטלין איסור לכתחילה וקנסין שוגג אטו מזיד אבל אם כונתו להמית את בודאי חשיב גרע מנפלה וא"כ לפ"ז לא מיקרי הפילה דאין כוונתו להכי כלל: ולעד"ן דידוע הוא דפלוגתא דרבנן ור"א בקדשים אינו אלא מדרבנן דלר"א דס"ל דאתא קרא לרבות אפי' תערובת חז בחד ולכך הותר על שקרב אחד משום דתלינן דזה האיסור אבל רבנן דלא דרשי הך קרא להכי לכך לא התירו ע"י קרב אחד בקדשים כן כתבו התוס' ד' ע"ד בד"ה רב ע"ש וא"כ ע"כ לא פליגי אלא בקדשים כדאמרי' אבל גבי חולין כ"ע מודו דתלינן להקל אבל דעת המק' ס"ל כיון דע"ז חמירה ודאי דמיא לקדשים ואהא תי' לו אית כר"א דאף בקדשים תלינן לקולא וזהו לפי המקשה דס"ל דדמיין להדדי אבל לפי האמת אף רבנן מודו בחולין ולא דמו לקדשים אך באמת משום דבחד גוונא קאי אר"א ל"ק ס"ל כר"א וליישב דעת מרן ז"ל דרבי' ס"ל כדעת התוס' דזבחי' דמ"ז בפ"ה הא' דלרבנן בקדשים לא אמרי' אחרי רבים להטות כיון דלא דרשי' במ בהכי והך סוגייתא דיומא אזלא כר"א ונ"ל דכן דעת התוס' שם בזבחים דע"ג ד"ה אלא וכו' שהביאו ראייה מרב שאמר גבי טבעת דתלינן להקל משום דס"ל מדאוריית' ברוב' בטיל והוא ס' ר"א ולכאורה הם תמוהים הא דהביאו ראייה מרב דס"ל כר"א יביאו ראייה מרבנן דאזלינן לחומרא וימותו כולן אלא ודאי דס"ל דרבנן לית להו הך דינא דמדאורייתא בטל ברוב והיינו טעמא משום דלית להו קרא לתערובת וכיון דרב ס"ל כר"א לכך פסקינן כוותיה וכן נמי כוונת התוס' שהבאתי לעיל כיון דס"ל לרבי אליעזר מדאורייתא חז בתרי בטל אם כן קרא דתערובת מוכרח דאירי חז בחד משמע לרבנן לית ליה האי דינא: ובהכי ניחא לי מה שפסק רבי' פ"ז מה' מעילה גבי פרוטה שנתערבה בכל הכיס כיון דיוצא כל הכיס מעל והמפ' כולם תמהו ויבטיל ברובא

ומה שתירצו התוס' שם דאין בכיס אלא חד אינו מעלה ארוכה לרבי' ז"ל שכ' בכל הכיס כמו שדקדק הפר"ח ז"ל גם מ"ש דמיירי בנכרת וידועה אין זה משפט דבריו דהו"ל לבאר זה אלא ודאי משום דס"ל בקדשים לא ס"ל בטל ברובה והכי סברת רבנן כאמור אלא דלפ"ז כיון דאוקימנא סברת מרן ז"ל דס"ל דבקדשים אינו בטל ברוב מאי מק' שם וניבטיל ברובא ואפשר דוקא גבי חשיבות וכן נמי סברת התוס' שתי' משום דס"ל דרבנן דאמרו לא יקרבו הוא מדאוריית' כרבנן דברייתא וכיון שכן פסקו הרמב"ם והתוס' דמעילה כהאי סוגייתא דלא אמרי' בטל ברוב גבי קדשים כיון דחשובים הם וכמו כן כוונת הש"ס שהק' בריש כל הזבחים וניבטיל ברובא ומתרץ ליה משום דחשיבי ואפ"ל עוד דלא נאמר זה אלא בקדושת הגוף אכל קדושת דמים לא ואהא כתב כיון דחשיב לא שנא ולהטעים הדבר כיון דהתורה לא רצתה להתיר התערוב' לומר דאוסרת אפילו בכל שהו כיון דהוא דבר חשוב וכבר כתבתי בה' מעיל' דמהש"ס משמע דמטבע חשיב ולא בטיל ע"ש בס"ד ואין לחלק בין בע"ע לשאר איסורין דהא רבנן דברייתא בחדא מחתנהו כמ"ש התוס' ז"ל אך עדיין קשה לסברת התוס' ז"ל דאין איסורין אלא מדרבנן מה יענו להך משנה דקתני גבי פרוטה דמעל כיון דבטיל מדאורייתא ואין לומר דהאי מעל מדרבנן כמ"ש בריש מעילה דהא ר"ע ס"ל דמעל אף מספק גם מה שכתב הרב פ"ח ז"ל דידוע וניכרת איכא דשרי ביה נרגא כיון דבשעת הוצאה אינה ניכרת כלל אמאי מעל גם קתני פרוטה בכיס זה הקדש ולא ראה הפרוט' כלל וצ"ל דס"ל כתירוץ קמא דאין בכיס אלא אחד.

ומעתה נתבארו דברי מרן ז"ל וכוונתו היא דעיקר הקושייא של רבא על ר"ן לא קשייא משום דבקדשים לא בטלי ברוב כאמור והוי אסור מדאורייתא אבל גבי ע"ז דמדאוריית' בטל ברוב דהוי איסור' מדרבנן לכך תלינן לקולא ורבה דמק' ליה הכי משום דס"ל כסוגיית' דיומא דהכי ס"ל כמ"ש התוס' ז"ל ולכך מקשה ליה לרב והשיב דלפי שיטתו דס"ל דמדאורייתא בטל וה"ה דהו"מ לחלק בין דרבנן לדאורייתא אלא דבעי למימר כיון דרבנן הוא רבנן מודו לר"א כיון דהוא מדרבנן וכיון דקי"ל בסוגייתא דזבחים דהוא מדאורייתא לכך פסקינן כתרומותיהו כנ"ל ודוק והא דהוצרך מרן להא דבלא"ה משום דהוקש' לו כיון דאיכ' חילוק בין דאורייתא לדרבנן אמאי לא עבדי צריכותא בהכי א"נ בא לתרץ הך דטבעת של ע"ז דפסק הרמב"ם בהלכו' ע"ז דאזלינן לקולא אף דאיסורו דאוריית' ועיין להרב מחנה אפרים בליקוטיו להלכות תרומות יע"ש.

הלכות מעשר פרק א' הלכה ה' אין משלמין לבעליהן וכו' אין לך בהן עד שירימו אותן משמע מכאן אחר שהורמו אם אכל מהם חייבים לשלם אפילו עדיין הם ברשותו ולא זכה בהן כהן. וקשה דהש"ס מקשה מכאן לר"ח והוצרך לומר דאתו לידו בטבלייהו וס"ל כמי שהורמו דמייא וכיון דרבינו ז"ל פסק כר"ח בהלכות ביכורים פ"ט איך פסק כאן בסתם דחייבים לשלם הו"ל לומר דאתו ליד כהן בטבלייהו כאוקמתא דגמרא: ובאמת מדברי רבי' בהלכות ביכורים מבואר דלא איירי ר"ח אלא במתנות שהם זרוע וכו' שהם חולין אבל תרומה שהיא קודש יוצאה בדדינן כיון שחייב עליה מיתה או חומש ובכל מקום אמרינן מפני גזל השבט וכן משמע נמי מהא דאמרי' בפרק ו' דתרומו' ופסקו רבינו בפ"י מהלכות תרומו' דין י"ו בת ישר' שאכל' תרומה ואח"כ נשאת לכהן אם תרומה שלא זכה הכהן אכלה משלמת קרן וחומש לעצמה ואי אמרת תרומה בכלל מחנות כהונה

למה משלם' כלל כיון שאין לו תובעין ועוד דלמל"ל שנשאת לכהן אפי' נשאת לישראל נמי ולשיט' הגמרא דס"ל דר"ח איירי אף בתרומות ומעשרות וקרא דמשלם מיירי בזכה בה כהן צריך לדחוק ולומר דמתני' דקתני נשאת לכהן אגב סיפא דאתא לאשמועינן דחומש לעצמה ומעת' תחזור הקושי' כיון דר"ח איירי אף בתרומו' והוצרך לגמ' לאוקמה דאתו לידיה בטבלייהו איך שתק מיניה רבינו וצריך לדחוק ולומר דרבינו ז"ל סמך על הלכות ביכורים שהביאו שם שכן כתב מפני שאין לו תובע ידוע ור"ל שהפקיד אצלו הטבל כמות שהוא וחזר ולקחו ממנו הוי הכהן תובע ידוע כיון שזכה בהן כבר משום דכשהורמו דמיין אמנם עדיין לבי מגמגם בזה אמאי לא זכר שר מתנות ומעשרות כלל כי אם זרוע ולחיים וכו'.

וראיתי ברייתא בת"כ פרשת אמור וכו' פיסקא ו' וז"ל יכול תהא הפרשתו מקדשתו לחייב עליו קרן וחומש ת"ל ונתן לכהן את הקדש דברי ר"ע ר"ש אומר אף הפרשתו מיחייב עליו קרן וחומש ופי' הר"ב ק"א ז"ל דפלוגתייהו על הפרשת תרומה דר"מ ס"ל דאינו חייב עליו קרן וחומש עד שיתנו לכהן ור"ש ס"ל מכיון שהפרישה חייב עליה אף דלא הגיעה לכהן ולכאורה הוא תמוה דהוי ר"ח כתנאי ועוד דהוי הך ברייתא דמקשי מינה לר"ח הוא אתייהא כר"ש דס"ל משעת הפרשה חיים ליה ומאי מקשה כיון דס"ל כר"ע דס"ל עד שהגיע לכהן והתימא על הרב ז"ל שהביא הך מימרא דר"ח ושתיק עליה ואפ"ל דקושיית הש"ס מהלכה דקי"ל כסתם ברייתא דהיא אתייהא כר"א בר"ש דדריש מקרא אחרינא דמשעת הרמה חייב ואיך ר"ח ס"ל הפך הדין.

אך רבינו ז"ל מפר' דלא קאי ר"ח אלא אשאר מתנו' דלא טבילי ולא קאי אתרומה מדלא הביאו בגמ' הך פלוגתא דתנאי כלל והש"ס דמקשה מהך ברייתא דתרומה כוונתו לרמויי אתרומה וכן היא הגירסא הובא' בספר קרבן אהרן ז"ל ואמאי ליהוי כמתנות כהונה וכו' והמתרץ כפי שיטתו השיבו דאתו בטבלייהו אבל באמת לא דמו כלל דכיון דחייב עליהן קרן וחומש ודאי יוצאה בדדינן דאלא"ה למה משלם כיון דאין לו תובעין והכי אמרינן במתני' פ"ז דתרומות היה אוכל בתרומה ונודע שהוא בן גרושה חייב קרן וחומש דברי ר"א ואף ר"י לאפטר כי אם טעה בדב' מצוה הא לא"ה חייב ולמי משלם כיון דאין לו תובעין פטור כדאמר ר"ח אמנם לפי מ"ש נחא דר"ח לא קאי אלא אשאר מתנות.

ובהכי נחא לי המ"ל ז"ל פ"י מהלכות תרומו' דין א' מה שהק' על הרב ק"א ז"ל וכתב זה הפי' לא שמענו מעולם ואיך לא זכר שר שהוא תלמוד ערוך מימרת ר"ח אלא ודאי משום דפי' רבי' הנז' לא קאי אתרומה אלא אשאר מתנות והש"ס דהק' מהך ברייתא דתרומה הוא משום דדמי ליה כאמור ותלמודא השיב לו לפי שיטתו אלא דבאמ' הו"ל לבאר כל זה וצ"ע.

ובאמת בעיקר הפי' של הרב ק"א אני תמיה דקרא קאי בפ"י על התשלומין דאחר דכתיב ואיש כי יאכל קדש נאמר ונתן לכהן את הקדש תשלום למה שאכל וכן כתבו התוס' בפרק כ"ש דף ל"ב ע"ב בד"ה ואין נתינה יע"ש. ומעתה מה שתפס הר' טעם המלך ז"ל על השע"ה בהלכות ביאת מקדש מר"א דאמר מחוייב קרן וחומש לא קשייא כלל ולא דמיית למ"ש התוס' ז"ל דכתובות ד"ל דלא מחייב אלא משום כפרה דהתם שאני דמדינא פטור דקים ליה בדרכה מיניה אבל הכא דמדינא חייב שהרי אכל תרומה בשוגג דאף

ר"י לא פטר אלא משום דטעה בדבר מצוה כמבואר בפסחים דף ע"ב אין ה"נ דיוצאה בדדיינים ור"ח לא קאי אתרומה כאמור ותדע שהרי כתבו התוס' דאפי' עצמו לא מחייב אלא חומש והקרן לעצמו כיון שהוא עיקר הכפרה ואיך ר"א מחייב קרן וחומש דהא לא גזל אותה שהרי באה לידו בהיתר אלא ודאי כיון דמדינא חייב דאכל תרומה בשוגג עבדינן ליה כדינו.

אלא דבאמת בעיקר דבריהם אני תמיה כיון דכבר כתבו דבתרומה לא אמרינן קים ליה אמאי לא מחייב קרן וחומש דמתניתין היא שהבאתי לעיל אם לא זכה בהן כהן משלמת קרן וחומש לעצמה כיון דנשאת לכהן הא לאו הכי מחוייבת לכהן קרן וחומש ועוד דבריית' בת"כ שהבאתי פליגי אם חייב בקרן וחומש או פטורה לגמרי גם לר"ח דס"ל משום דאין לו תובעין פטור משמע אף מחומש דא"כ מאי מקשה הש"ס מהך ברייתא דקתני אחר הרמה חייב דילמא החומש שהוא עיקר כפרה אלא ודאי כיון דאין לו תובעין פטור לגמרי דלמי משלם גם מ"ש בס"ד הא דקי"ל אינו מוחל וצריך להפריש פשטה דמתני' דתרומות לא משמע הכי דקתני התשלומין תרומה ולכך אינו יכול למחול וצ"ע.

פרק ב' הלכה י"ח עני שנטל פאה וזרק וכו' או שנפל וכו' קונסין אותו ומעבירין אותו וכו' ואפילו מה שנטל וכו' הנה התי"ט ז"ל הבין דהא דקאמר ברישא נטל קאי אכולהו דהיינו נטל ונפל ופירש והכריחו לזה מדקאמר קונסין אותו ומעבירין ממנו אף מה שנטל דאל"כ מה שייך קנס כיון דלא קנה מאי אתא לאשמועינן ולעד"ן דקשיתיה לרבינו דלא קתני לא זכה וכל המחזיק זכה דומייתא דמאי דתני במציעא אלא ודאי דבא לומר דמעבירין אותו שאין מניחין לו ליטול ואז ודאי לא הוי אלא מכח קנס ועיין להפר"ח ז"ל בספר מים חיים ע"ש.

פרק ג' הלכה ו' מותר להערים על התבואה להכניסה במוץ שלה וכו' עיין מה שהקשה מר"ן ז"ל ולע"ד לק"מ דלכך סיים וכתב וזורה מעט לומר כדי שיהיה אכילת עראי אכל גבי אדם אפי' אכילת עראי גזרו: שם וזורה מעט מעט וכו' נ"ל דנתכוון לתרץ קושיית התוס' שהק' בפ' הפועלים אהא דקאמר התם משיפקסו דמשמע דאף בבית חייב והיכי קאמר ר"א מערים וכו' ובאמת בלא"ה ל"ק דהא דאמרי' מערים וכו' הוא קאי למאכל בהמה וכדפי' רש"י בפ"ק דפסחים ואכילת בהמה לא גזרו שהיא אכיל' עראי אבל התוס' אזלי לשיטתייהו שכתבו שם דף פ"ח ע"א בד"ה מאי לאו דע"י הערמה מתיר אפי' לאדם והיא שיטת ה"ר אפרים שהביאו התוס' במנחות דף ס"ו ולא כהתוס' שם ודפסחים אך הרמב"ם ז"ל סבירא ליה כרש"י דאינו מותר לאדם וכו' וס"ל דאפי' לאכילת בהמה יש לה קבע וכמ"ש רבי' לקמן ולכך הוצרך לתרץ דמירי בזורה מעט מעט והוי אכילת עראי ומתמצה בהכי קו' מרן ז"ל ולא דמי להך דדילוועין משיתחיל לשפשף נקבעו דהא אינו מתחיל לגמור אלא מעט מעט אבל ק' דלמ"ל להך טעמא דאינו מתחיל לגמור אפי' מתחיל לגמור מותר לבהמתו אכילת עראי כמ"ש רבי' לקמן ונ"ל דאיצטריך להתיר הך דזרה מעט מעט אף לאכילת אדם משום דאינו נקבע למעשר כיון דאינו מתחיל לגמור אבל להתיר לכתחילה לאדם לא התירו דגזרו דאתי לאכול קבע וזהו מ"ש הרמב"ם תיבת לעולם דאפי' אוכל הוא ממנו פטור מן המעשרות: אבל הא קשיא לי לשיטה זאת מאי מתרץ בגמ' בפ"ק דפסחים בתי הב' דאפשר דעביד להו דע"כ לא קאמר ר"א אלא

דוקא לזורה מעט ואוכלו אבל הכא דמצא אותו ממורחים אף ר"א מודה דחייב לעשר ואפי' למאכל בהמה וכמו שהק' התוס' ונ"ל דהתוס' לשיטתם אזלי דס"ל דהנאה של כילוי הוא מדאורייתא ולכך לא מהני הד דחזקת חבר להתיר איסור דאורייתא אך לרבי' דס"ל דהוא מדרבנן סמכינן אחזקת חבר להתיר לבהמה דאינו אלא דרבנן וכמ"ש רש"י לענין אכילת אדם דרבנן וק"ל: הלכה כ"ד המוצא זתים וכו' עיין מ"ש מרן ז"ל דמאי דקתני ופטורות מן המעשר הוא כלפי מה ששנה בחיוב הזתים וכו' לע"ד הוא תמוה דהא פסק לעיל דין כ"א גבי ה המוצא קציעות דפטורות ממעשר ואמאי לא פסק דמחייבי ספק כמו הך דהכא כיון דמאי דקתני במתני' דקאי אכולהו הוא דמיירי דפטורו' מודאי אבל מחוייב ספק גם בה' גזלה ואבדה פט"ו כשהביא רבונו שם דין זה כתב דפטורות הן מן המעשר הפך מה שפסק כאן גם הא דכ' שם ופטורות המעשר אינו ענין לשם דשם מיירי לענין גזל גם מאי דכתב הראב"ד ז"ל משום דשמא הפקירם וכו' הוא תמוה דהא קתני בהדיא אין בהם משום גזל והיינו דאמר' ודאי הפקירם ואינו בא לכלל ספק וכיון שכן הי"ל להק' על רבי' דלא מחייב אפי' מספק כיון דבודאי הפקירם.

אשר ע"כ נ"ל דרבי' ס"ל דמאי דקתני במתני' ופטורות מן המעשר הוא קאי למאי דקתני מלא תחת תאנה הנוטה לדרך דכיון דהפקר הוא א"כ פטור מן המעשר אך אמנם אם מצא תאנה תחת אילן בגינה שאינו מפקירו שהרי אין כאן עוברי דרכים וכמ"ש בש"מ למס' מציעא דכ"א א"כ עדיין ספק שמא נפלו מן המעושרין או נפלו מן התאנה וכו' ומעתה כוונת הראב"ד ז"ל בזה דס"ל דאף בגינה נמי אפשר דמפקירא מפני גריעותא דנמאסת והא דלא קתני במתני' אלא מצא בדרך דהתם אין בהם גזל בודאי דכיון שיש שם עוברי דרכים אמרי' אייאוש מייאש אבל הנוטה לצד הגינה כיון דליכא עוברי דרכים אמרי' לא מייאש א"ד מייאש מפני גריעותא ולכך הוי ספק ולא איירי ביה מתני' אבל דעת רבי' ז"ל דודאי לא מפקר ולכך נקט הספק משום דנפלו מן המעושרין ומעתה איצטריך לפסוק הך דפטורין מן המעשר בה' גזלה דשם הוא דהביא הך דינא דמתני' דמיירי במצא בדרך: פרק ה' הלכה כ"ב היה אוכל באשכול וכו' עיין מ"ש מרן ז"ל והקושיא מבוארת דא"כ מאי משני הגמ' וכן הק' הרב מ"ל ז"ל ות' דכונת רבי' דיעשר בשבת ומה שהק' על זה הרב שע"ה ז"ל לק"מ דהכא שאני כיון דלא אפשר בלאו הכי דבא לו ע"י אונס הוי כמו טבילי האידנא דמותר להפריש גם מלשון רבי' ז"ל הכי דייק דכתב ואם הניחם והול"ל ומניחו וכו' ומה שת' הרב ז"ל אינו נוח לי מלבד דלשון הגמ' אינו מתיישב כלל דהעיקר חסר מן הס' דהו"ל לומר' דמבעי"ל להך תנא דס"ל חצר אינה קובעת אלא אחר שנגמרה ועוד מאי פשיטא ליה מר"א ורבנן כיון דלא מבעי"ל אלא לתנא דאמר בהדיא חצר אינה קובעת אלא בנגמרה ועוד דבאמת מה לו לתלות בחצר כיון דפלוגתא דתנאי היא בשבת: ושמעתי מתרצים משם הרב מרכבת המשנה ז"ל דקושיית הש"ס דס"ד לגמרא דיגמור דקאמר ר"י הוא בשבת ומינה לר"א דאמר לא יגמור בשבת אבל למוצאי שבת יגמור ולכך מקשה ר"א אדידיה דס"ל דשבת קובעת כדאמר גבי תרומה.

גם זה נ"ל דאינו שוה לי דא"כ למ"ל לגמ' לישתוק מינה עד דאמר ת"ש מרבנן כיון דקאי ארב שימי ועוד מהיכא פסיקא ליה למק' מאי דאמר ר"א לא יגמור דוקא בשבת להק' כי היכי דאמר יגמור בין בשבת בין אחר השבת לא יגמור דר"א הכי נמי דאין

חילוק כמו חלוקת חצר: אשר ע"כ נ"ל בהקדים להק' על רבי' ז"ל כיון דאידיחו בגמרא
הך פשיטותא מרבנן משום דדבורא דידיה דאמר מכאן אני אוכל הוי קביעות אפ"ל בחול
אמאי לא הביאו להלכה בפ"ד דפסק שבת אינה קובעת אלא בנגמרה הו"ל לחדש ולומר
דאם אמר מכאן אני אוכל הוי קביעות כיון דע"כ לר"י דס"ל אינה קובעת אלא בנגמרה
מוקי מתני' משום דיבורא דידיה הוי קביעות גם מ"ש מרן ז"ל דהגירסא הפוכה דלכאורה
אינה מובנת דמנ"ל לומר דר"י דקאמר לא יגמור לא קאי אלא אשבת ולא לחוץ לשבת
דברי שא קאמר קאי אף לחוץ לחצר ונ"ל דהכרח ר"ן הוא לפרש הכי משום דבחצר הוי
קביעות מדאורייתא ולכך אמר דר"א דאמר יגמור הוא חוץ לחצר כדי שלא נטעה גבי
שבת דאמר יגמור הוא קאי על מוצאי שבת דומיא דרישא לכך אמר אף על השבת וה"ט
כאמור כיון דאינו אלא מדרבנן ונ"מ לר"י דאמר לא יגמור הוא על שבת כל זה כ' מרן
ז"ל שלא ראה פיה"מ לרבי' ז"ל דגריס גבי שבת ר"י אומר יגמור ולפ"ז צריך לומר
דגרסי ר"ן אומר לא אמר ר"א יגמור גבי חצר אלא חוץ לחצר ולא אמר ר"י יגמור גבי
שבת אלא חוץ לשבת וגריס בגמ' ת"ש למפשט מר"י דס"ל יגמור ופ"ל ר"ן יגמור חוץ
וכן ראיתי לה' בני שמואל שכ"כ ע"ש.

ומעתה לא צריכין לידחוק ולומר דר"א ורבנן משום דדבורא דידיה הוי קביעות כיון
דלמסקנא הוי קביעות בשבת לכך אמרו בקביעות שיאכל בשבת גופיה וק"ל: פרק ט'
הלכה ל"ח כיצד וכו' ולמחר מפריש ואוכל ואף בדמאי אוכל בלא הפרשה כבר כתב
רבי' בפ"ה המש' דכיון דחייב מדאורייתא ואין ברירה צריך להפריש ע"ש וראיתי לה'
מ"ק בשורש ברירה דף ע' שכתב על דברי רבי' והא בדאורייתא אין ברירה ע"ש דלא
הבנתיו והוא פלא: אך ק"ל דתרומת פירות הוא דרבנן וכיון שכן למ"ל דמפריש כיון
דמדרבנן יש ברירה וי"ל כמ"ש התוס' בעירובין דל"ז ע"ב כיון דעיקר תרומה ומעשר
הוא דאורייתא אין ברירה אך הדבר הקשה הוא איך כתב בסמוך וטבל שיש עליו תנאי
זה מותר לטלטלו ונותן עיניו במקצתו ואוכל את השאר והא בעי הפרשה כמ"ש כאן
ונ"ל דרבי' מפרש דהתם מיירי בקבע לו מקום לתרומה ומעשר שבו ולכך אסור להפריש
כיון דבלא"ה מתוקן הוא דהא קבע לו מקום והוי טרחא שלא לצורך והיינו דקאמר ר"י
בירוש' כיצד הוא עושה ר"ל לאוכלו בשלמא בטלטול מות שכיון שיחזד לו מקום מותר
בטלטול תרומה דחזייה לכהן אבל באכילה ס"ד דאסור כיון דתרומ' מעורבתבו ואהא
משני נותן עיניו במקצתו ר"ל דיכיר מקום קביעותו ואוכל את השאר אבל הכא דהוא
בב"ה לא אפשר לו בקביעות מקום ולכך צריך הפרשה ולעד"ן דהדבר מוכרח מעצמו
דמיירי בקביעות מקום דאי כפשוטו משום דהוי בתנאי לכך מותר לעשר על ידי שנותן
עיניו בצד זה אם כן הו"ל להפריש ממש דהכי אתמר בירושלמי דר"י הו"ל תנאי בטבל
ושאל לר"ח ואמר ליה למען תלמד וכו' ומותר לתקנו ואפילו בשבת וכ"כ הר"ש בפ"ד
דרמאי ע"ש אלא ודאי דוקא התם דלא קבע לו מקום ולכך צריך להפריש משום דאין
ברירה אבל הכא דקבע לו מקום אסור להפריש דטרחא שלא לצורך כמ"ש התוס' פרק
האשה רבה בהך מעשה דר"י ע"ש.

גם את זאת הוק' לו איך תני בביריתא תרומה טהורה ואחד תרומה טמאה מטלטלין אותן
והא תנן תרומה טהורה מטלטלין אותה אבל לא טמאת ומפרש בגמ' בריש מפנין משום
דחזייה לכהן אכל לא טמאה ולכך מפ' דאיירי בטבל שיש עליו תנאי ומעתה יצא לנו

הדין בעלמא דטבל שיש עליו תנאי מותר לטלטלו אבל אינו יכול להפרישו דהא תרומה טמאה אינו יכול להפרישה כיון דלא חזייה ולכך קאמר כיצד הוא עושה לתקנו נותן עיניו במקצתו ר"ל דמכיר מקום קביעותו וכאמור ודו"ק: פרק י' הלכה י"א מותר להאכיל את העניים וכו' אם רצו לתקן מתקן כתב רבי בפיה"מ שלא הותר הדמאי אלא כשאוכלין אצל בעל הבית אבל הפירות שבאים לידן חייבין לעשרן דמאי ודייקא נמי דקתני מאכילין ולא אוכלין ע"ש והק' התוי"ט ז"ל מהך ירוש' שהביא הרע"ב ברישא והוצרך לעבדן יעשרן ר"ל דמשמע דאינם חייבים ומכח זה כתב דבחבורו חזר בו ואני תמיה דאמאי לא הוק' לו ממתני' גופה דקתני אם רצו לתקן מתקן ונ"ל דרבי' הוק' לו במתני' גופה דקתני אם רצו לתקן וכו' דנראה שפת יתר דמהיכא תיתי לאסור עד שהוצרך להם להתיר אלא ודאי דהתנא הוק' לו בדברי ב"ה דאמרו מאכילין העניים דמאי דמשמע דמדינא פטורים ואנן קי"ל כל דפטור מן הדבר ועושהו נקרא הדיוט לכך אמר התנא דאינו כן דבאמת משום דהקילו על ב"ה אבל הם עצמם חייבים הפך ס"ר דפטורים: גם ראיתי לה' תוספות חדשים שהק' מהך דפ' כ"ש דאמרו שם משו' דאי בעי מפקר להו לנכסי וחזי ליה ולדעת רבי' הא לא חזי ליה ומזה דחה סברת רבי' ודקדוקו של רבי' י"ל דנקטו לשון ב"ש אין מאכילין לאשמעי' רבותא דאפי' של בע"ה אסורין וכ"ש שלהם והכי כונת הש"ס שהביא ברייתא דב"ש אמרי אין מתכילין דמאי עכ"ל ונ"ל דלק"מ דוקא התם גבי מצה כיון דאינואלא כזית הקילו בו אבל ק' מהך דשבת דקתני מטלטלין הדמאי בשבת ואפי' שק של דמאי משום מגו דחזי ליה לכך נראה דודאי מאי דקאמר רבי' דחייבים לאו דוקא אלא הפך הס"ד דס"ד דפטורים ואה"נ דהבחירה בידם ולכך כיון דצורכו לעשות מצוה או לטלטל דבר הראוי לו בודאי ניחא ליה לאכול דמאי ולכך אמרי' מגו וכ"ש לצד של התוס' דסברי בפ' כ"ש דאיירי בדיעבד לק"מ כיון דהוא דיעבד לא החמירו בו כ"כ לחזר אחר מצה הראוייה לו לכתחילה: גם מ"ש דב"ש לרבותא אתא הוא תמוה דא"כ דהוי הנך משניות דפסחים ועירובין וברכות ושבת דלא כב"ש ועוד בנדרים דפ"ד דר"א ס"ל במעשר עני דאי בעי מפקר וחזי ליה ואיך פליג על ב"ש דסברי לא חזי ליה ובכל מקום רמי ליה הש"ש ר"א אב"ש כמו שכתבו התוס' בביצה דף ל"ד בד"ה ואומר משם הירוש' ע"ש: אשר ע"כ נ"ל דאדרבה נהפוך הוא דרב הונא בא לומר דאף ב"ש אתי כמתני' דע"כ לא פליגי אלא במאכילין דלא ליספו ליה בידים אבל לדידיה ודאי מותר דאם רצו לתקן מתקן ואתי הך מתני' ככ"ע והרב שושנים לדוד ז"ל כתב אם רצו מתקן הם ת"ח והנך חייבים וליתא דא"כ ת"ח אסור בדמאי וק"ל: פרק ט' הלכה ט"ו מעשרין דמאי בין השמשות משנה בפ' ב"מ ס' חשכה מעשרין את הדמאי ופשוט דבשבת אין מעשרין עיין בירוש' בפ' אין צדין הלכה ד' שאמרו דמאי מדבריהם מפרישין אותו בי"ט בתמיהא: הלכות מעשר שני פרק ג' הלכה א' שנאמר לא ביערתי ממנו בטמא לכאורה קשה דבגמ' אמרו היכן מוזהר על אכילה ומשני דאמר קרא לא תוכל לאכול בשעריך וכו' הרי דלא ידעי' ליה מקרא דלא ביערתי דאינו אלא וידוי דברים וכן הק' התוי"ט ז"ל על הרע"ב ז"ל ע"ש ונ"ל דרבי' סמך אסוגיית דפסחים ד' כ"ד דהביא לאו מקרא דלא ביערתי וס"ל כיון דילפי' לאו מקרא דלא תאכל א"כ ידעי' שפיר.

מלא ביערתי דהוי לאו גמור וה"נ כונת רש"י שם. ומעתה ס"ל לרבי ז"ל כיון דאית לן גילוי דלא ביערתי דהוי לאו גמור מיניה ילפי' דאף קרא דלא אכלתי באוני הוי לאו גמור ולכך כתב אם אכלו באנינות לוקה אך קשה גבי קרא דלא נתתי ממנו למת הוי נמי בה מלקות כיון דגלי קרא באחד ה"ה אחריני כמ"ש רבי גבי אנינות א"כ אמאי רבי גבי לא נתתי למת לא כתב שהוא לוקה ואפשר דס"ל כיון לא אהנו מעשיו דיאכל במעשר כנגדו כמ"ש לקמן דין י' לכך לא לקי ודוקא בהנך דהעבירה אין בה תיקון ודמייא למ"ש בפ"ו מה' בכורות דין ה' כיון דלא אהנו מעשיו אינו לוקה ודוק: הלכה י' כלומר לא הוצאתי אותו בדבר שאינו מקיים את הגוף הנה הרמב"ן ז"ל תמה על רבי' עד שאמר אלו דברי הבאי ע"ש ולע"ד נראה ליישב דעת רבי' משום דהוק' לו מאי דהק' בגמ' בפ' הערל דף מ"ד ואימא ליקח לו ארון ותכריכין למת ומאי מקשה דא"כ למת כיון דאסור אף לחיי דהא ברייתא בסיפרי הכי מיתנייא דר"א ס"ל למת לא ליקח לו ארון ותכריכין והשיב לו ר"ע דא"כ למ"ל למת כיון דאף לחי אסור ואין לומר דקרא אף למת אסור אף שהוא מצוה דאין סברא לדרוש בקרא בלשון אף ולכך כתב רבי' דר"א ידרוש בקרא למת דהיינו שאינו מתקיים בגוף לחי אסור והא דנקט ארון ותכריכין למת דינא קאמר אף שהוא מת מצוה כיון דאף לחי אסור ולא מקרא קאמר אבל מרן ז"ל פי' משום דלא תדרוש דוקא למת אסור הא לחי שרי דזה אינו דא"כ מנ"ל דלא תדרוש הכי לומר דאתא קרא להתיר לחי ועוד דכבר דרשינן בכלל ופרט וכלל דלא הותר לו לקנות במעשר כי אם דבר אכילה והא דדרשי' מקרא דלמת שאר דברים הוא לאיסור לאו דמכלל ופרט לא ידעי' אלא איסור עשה וראייה לזה דמשמע מדברי הרמב"ן ז"ל דהא דאמר אפי' לדבר מצוה לאו אקרא קאי דכתב משם אחרים דקרא דאמר למת תפי' למת ולא הביא האי סברא משם רבי' ז"ל ומה שהק' הרא"ם ז"ל לסברא זו מהא דאמרו בגמ' דאתא למת לומר לחי מותר לסוך ומאי ראייה נימא דאתא למת אפי' למצוה ולעד"ן דלק"מ דוקא גבי ארון ותכריכין דלא סגי בלאו הכי לכך אמרי' אפי' למת אבל סיכה דאינו מוכרח לא הוי מצוה כלל: אמנם הא קשה לי דאמאי לא הביא רבי' הך דינא דר' סימאי דאתא למת לומר שמותר לסוך שמן שנטמא ומנ"ל לבדות סברא אחרת שלא הוזכרה בשום מקום ול"ל דרבי' הוק' לו דהא קי"ל מעשר ב' פודין אפי' בירוש' וא"כ איך הותר לי לסוך בטומאה ועוד דהא עובר על לאו ביערתי ממנו בטמא ומפני זה דחאו מהלכה דלהא י"ל דמיירי באדם טמא דלא בעי פדיון וגם לא עבר על לא ביערתי דדוקא באחד מהן טהור דעובר ועוד קשה מ"ש הרמב"ן ז"ל דכבר התודה עליו לא ביערתי ממנו בטמא ומה שתי' הרא"ם כיון דמיירי במעשר טמא איצטריך להתודות כיון דעשאו למת דהוי טמא בטמא לא נהירא דא"כ מנ"ל דאתא למת להתיר סיכה דילמא איצט' דאפי' טמא בטמא אסור גם מ"ש מהרש"א שם ביבמות כיון דמותר לחי הוי ביעור לכך איצט' לומר דהוי ביעור לא הבנתי דלא ידעתי לחי מותר כי אם אחד דכתב למת ולומר דאיצטריך למת ללמד על חי דמותר לא הו"ל לקרא ללמד זה בדרך וידוי כיון דכבר התודה על לא ביערתי ממנו בטמא וזה עיקר כונת הרמב"ן ז"ל: שוב זיכני ה' וראיתי לרבי' ז"ל בפ' המשנה דמס' מע"ב שהביא מימרא דפרק הערל ולא הביא שמן שנטמא אלא מיירי בטהור וכונתו להוכיח דסיכה הוי כשתייה וכמימרא דר"א דהובא בירוש' ולזה הוצרך רבי' לומר דפי' למת הוא לשאר הנאות שאינו לקיום הגוף ואינו ענין

לטומאה כלל כיון דכבר התודה על הטומאה וזהו שהביא רבי דסיכה כשתייה ודו"ק: וראיתי להרשב"א ז"ל בפ' הערל שכ' וז"ל ואיכא לפרושי וכו' ה"ק לא נתתי ממנו למת שלא לקחתי ארון ותכריכין למת וה"ה לחי אבל סיכה מותרת לשניהם כדברי ר"א וזה דוחק מאד דא"כ למה מזכיר למת והלא חי ומת שוין הן בדבר זה עד כאן לשונו ומה שכתב דסיכה מותרת לשניהם צ"ע דהיכי שייך לומר דסיכה מותרת אף למת והא עבר אקרא דלא ביערתי ממנו בטמא בשלמ' לחי מותר משום דניתן לסיכה כמו לאכילה כיון שהוא טהור ואפשר להגיה למחוק תיבת ר"א והא דקאמר לשניהם קאי אר"א ור"ע והא דקאמר הש"ס דילמא ליקח לו ארון ותכריכין ולחי מותר כבר כתב הר"ש ז"ל וז"ל מ"מ קידם הו"ל לאוקומי קרא למשרי להו במזונות ולא קאי בסיכה דאמר רחמנאלא ביערתי ממנו בטמא ומשני דדרשינן ממנו דהיינו סיכה כנ"ל.

פרק ה' הלכה י"ד הפורט סלע ממעות מ"ב וכו' וכתב מרן ז"ל ומפרש רבינו שתיהן שהיה לו סלע ורצה להחליפו במעו' מ"ב נראה דהוק"ל איך סתם רבינו וכתב בין בירושלים ובין בחוץ וכו' והא שתיהן אינם שוות דבירושלים היה הסלע מעשר וחוץ מירוש' היה הסלע חולין ובא לצרפו ממעות מעשר לכך כתב דרבינו מפרש שתיהן היה לו סלע קדוש ובא לצרפו במעות חולין ולא ידעתי איך יתכן פ"ה זה דקתני הפורט סלע ממעות מעשר ועוד דלפי דבריו הוי מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה וכבר הקשו התוס' והר"ש ות"י משום דחייש לעיפוש דפרוטות ואם כפי' מרן ז"ל לא יישבו כלום גם רבינו בפיה"מ פ"ה בהדיא דהסלע חולין שכתב ואף שאינו מוציא אלא בפעם אחת ר"ל דכשהיו פרוטות היה מוציא אותם אחת אבל אם יעשה כולם סלע מוציא אותם פעם אחת משמע מזה דהסלע הוא חולין ועוד ק"ל דהא תנן ב"ש אומרים לא יעשה סלעין על דינרין ואם כן איך התיר בכאן ב"ש לחלל על הפרוטות ובאמת שראיתי שהק' זה בגמ' בפר' הזהב דמ"ד ות"י שאני פרוטות דחריפי.

אך הא ק"ל דאמאי לא הקשה בגמרא עד שהביא מחלוקת ר"י ור"ל בפירא על דינרין מחללין או לא דאמאי לא הק' על מתני' גופא לב"ש איך יתכן לחלל על הפרוטות אלא ודאי משמע ליה לגמרא דהסלע הוא חולין ובא לצרפו על מעות מעשר ולכך לא מצי להקשות על מתני' גופא אך למ"ד פירא על דינרין לא מחללין היכי קתני מחלל סלע על מעות מעשר דמחללין פירות על המעות : וצ"ע.

פרק י"א הלכה י"א מי שהיו פירותיו וכו' עיין בהר"ש בפיה"מ שכתב דלא בעינן קריאת שם אלא למ"ד מתנות לאו כמי שהורמו דמיין אבל למ"ד כמי שהורמו אין צורך לזה אבל רבי ז"ל ס"ל דאף דקי"ל כמי שהורמו דמיין וכמו שפסק בפ"ה מהל' אישות בעינן קריא' שם משום דהתם הטבל שלו הוא ואף למה שיפריש יהיה שלו ולכך אמרינן כמי הורמו דמיין דכיון דסוף סוף הו' לעצמו אבל הכא שמזכה להם אחר ובעינן שיהיו ברשותו לא סגיא בלא קריאת שם ואף הך דפרק הזרוע אינה ענין לכאן דהתם דאתא לידיה בטיבליה אמרינן שפיר דכמי שהורמו דמיין אבל הכא דלא הגיע בידו.

הטבל שהרי לא אמר אלא עישור בעי קריאת שם להך עישור שאמר וכן משמע מהתוס' דפ"ק דמציעא שכתבו בת"י ר"ת וכבר הפרישם דהיינו קריאת שם בסתם דאף למ"ד כמי שהורמו דמיין וזהו במשמע בלשון ר"ג שאמר מה שאני עתיד למוד ולא אמר מה

שאני עתי' דכבר מפורשין ועומדין ע"י קריאת שם שהרי הותרו ע"י כך משום טבל אך מדברי התוס' בקידושין שהביאו תי' ר"ת לא כתבו מזה כלום דמשמע דס"ל דלא בעי' קריאת שם לכ"ע ואפשר לומר דס"ל דר"ג ס"ל דכמי שהורמו דמיין ולכך לא בעי' קריאת שם.

הלכות ביכורים פרק ג' הלכה ו' והאוכלן באנינות מכין אותו מכת מרדות עכ"ל יש לתמוה דהוי דלא כמאן דלרבנן מי שאכל באנינות לוקה דילפי' ממעשר בהיקש' דאם אכל מעושר לוקה כמ"ש רבי' פ"ג מה' מעשר ב' יע"ש ולר"ש מתיר לגמרי דס"ל דקר' דכתיב ושמחת הוא לזמן שמחה כמו שמפורש בגמ' ע"ש וזהו דקדוק הגמ' שם דאף דידע דרש' דושמחת בכל הטוב א"ה כיון דדרשי' היקשא דדרשינן ליה לחייבו מלקות מה דלא ידעינן ליה מקרא דושמחת ואפ"ל דס"ל לרבנו דודאי דקרא דושמחת בא לאסור אנינות וכיון שכן אין בו לאו וההיקש בא לגלויי על הך קרא דושמחת בא לאסור אנינות וכיון שכן אין בו לאו וההיקש בא לגלויי על הך קרא דושמחת למעט אנינות ולא למלקות וא"ה מק' לר"ש מאי דריש ביה ודוחק וצ"ע: פרק ד' הלכה ט"ו אעפ"י שתרומה וכו' עשאום כדבר שיש לו מתירין וכו' והא דאמרינן דעולין באחד ומאה מיירי בנתערבו חוץ לירושלים דלא הוי יש לו מתירין להעלותו לירושלים כיון דיש לו טורח לא מיקרי יש לו מתירין וכ"כ התוס' בפרק הזהב דף נ"ג ע"ש וראיתי להרב יש"ש בפר' הערל סימן ל"ד שכתב וז"ל ביכורים ומעשר שני אף דבטלין בחולין מ"מ לענין לאוכלו חוץ לירושלים לא בטיל דצריך להעלותן לירוש' ואפילו באלף לא בטיל עכ"ל.

ולדבריו הא דאמרינן דעולין באמד ומאה הוא מיירי בנתערבו תוך ירוש' והוא הפך דברי רבי' ואף לפי' הר"ש דיש לו מתירין להעלותו לירושלים לא קאי אלא אביכורים שנתערבו עם התרומה אבל אם נתערב עם החולין עול' בק"א לזר ובאמת מדברי הירושלמי מבואר כדברי רבינו שאמרו עשו ירוש' כדבר שיש לו מתירין ע"ש איך שיהיה מדברי מהרש"ל שמפרש בטלים לחולין ואף לזרים אסורי' הרי דאינו מפרש כפי' הר"ש וצ"ע: ומה שדקדק רבינו לומר עשאום וכו' להורות שאינו מדינא משום דקי"ל בפר' הערל דפ"ב דאמרי' דר"א בדותא הוא דאי לכהן משרא שרי ואי לזר לעולם אסור גם בש"ע י"ד סימן ק"ב פ' רמ"א דאם נתבשל בשבת ונתערב בטל אף דלגבי אחרים הוי דבר שיל"מ כיון דלדידיה אין לו מתירין הכא נמי כיון דלזר אין לו מתירין בטל.

פרק ו' הלכה י"א המערב קמח וכו' כתב מרן ז"ל להוכיח מאי דאמר רשב"ג עד שיהא בו כשיעור הוא לומר עד שיהא בו טעם דגן מדנקט ויוצא בו בפסח ר"ל משום דכלל בידינו דבעי' טעם מצה בפיו כמו שפסק רבי' בהלכות חו"מ ואי כשיעור אין בו טעם מאי קאמר ויוצא י"ח בפסח אבל ראיתי להרב מ"א ז"ל שדחה זה משום דבא לומר כיון דחייב בחלה יוצא בו בפסח ואינו נראה דאי כן לא הו"ל לומ' בלשון שלילה כיון דאמר אינו חייב בחלה עד שיהא בו כשיעור הו"ל ואז יוציא בו י"ח בפסח אבל עכשיו בא לחדש לנו זה הדין כיון דבעי' טעם מצה דלא שייך בחל' לכך אמר אין יוצא בפסח עד שיהא בו כשיעור כיון דיש בו בו טעם דגן נמי ועו' לדבריו למל"ל ואין אדם יוצא בפסח עד שיהא בו כשיעור' דזה הכלל דאין יוצא בפסח אלא א"כ חייב בחל' לא נאמר אלא

למעוטי דאינו קרוי לחם כגון כובא דארעא דלא הוי לחם ומינים אחרים כמבואר בפרק כיצד מברכין ובפרק כ"ש ע"ש דאינו קרוי עיסה והכא כיון דאמר העושה עיסה מקמח ומאורז ידעינן שהוא קרוי לחם מאי האי דקאמר עוד ואין אדם יוצא ידי חובה בפסח וכו' הוא נראה כשפתהלכה י"ו אסור לאדם וכו' עשה עיסה וכו' עיין מ"ש מרן ז"ל בת"י קושייא של הרשב"א ז"ל כיון דבזמן הזה אף בא"י הוא מדרבנן לא שייך לחלק בין א"י לח"ל ע"ש וצ"ע דבכל מקום רבו מלמנו' דמחלק אף בחלה בין ארץ ישראל לח"ל והיינו משום דעיקרה הוא מדבריהם כמבואר בדברי רבינו פ"ה לעיל דין י"ג ע"ש.

פרק ט' הלכה כ"ה אכל אם היה כהן שמשו של ישראל זה וכו' אינו מזכה לו עד שיבואו לידו שמא יזכה לו בע"כ הוא מבואר בפרק הזרוע אבל רש"י ז"ל פי' הא דאמר רבא לשמעיה זכי ליה מתנתא שמעיה של בעל מתנות היה והוא לא רצה לקבל המתנות משום חלקם שאלו בפיהם וכבר כתבו התוס' שם דרבא לא היה כהן כי אם רבה וכן גרסי' בבכורות וכו' גם הרב מ"ק ז"ל תמה עליו מהא דאמרי' בכתובו' דביתהו דאביי אתת לקמיה דרבא אמר' לו פסוק לי מזוני וכו' ואם איתא אדרבא אביי חי יותר מרבא לפירש"י דאמר מבית עלי קאתו ואין לומר דגריס רבה בה' דרבא ורב ספרא חברים הוו ועוד ק"ל דאמרי' בפר' כמה דפ"ז אמר רבא תרומת ח"ל אין בה משו' כהן המסייע ר"ח יהיב ליה לשמעיה' משמע משום תרומת ח"ל שהיא מדרבנן ולכך יהיב לה לשמעיה אבל אם היא דאוריית' לא הוה יהיב לשמעיה משום דהו"ל כהן המסייע בבית הגרנות וכיון דהכא מיירי במתנות שהם דאורייתא אף בח"ל ודאי אסור ליתן לשמעיה ואם כן איך אמר ליה ליזכי ליה במתנתא כיון דבעל אסיר ליה ליתן המתנו' ועוד אמאי ר"ח לא אכל כיון דרבא כהן א"כ ראוי לו אלא משום חלקם שאלו בפיה' אמר לשמעיה כדי לומר לבעל המתנות ליתן לו והוא דאמר זכי ליה כדי שלא יכיר בעל המתנות ועוד איך יעלה על הדעת שמר יוחנא לא יתן המתנות לרבא כיון שהם אורחים אצלו יודע כודאי שרבא כהן ויתן אותם לשמעיה וזה נמנע דמר יוחנא לא היה יודע ברבא שהוא כהן ועוד דרב יוסף אמאי לא יאמר לו כי אמינא דוקא בישראל אבל בכהן שרי כיון דראוי לו אמנם לפי פי' רבינו דפי' דרבא ישראל ולשמעיה שלו אומר יבא הכל על נכון ודו"ק: פרק י' הלכה ב' כיצד הרי שהקדיש בהמות לב"ה וכו' עיין מ"ש מרן משם הרי"ק ומ"ש מרן עליו הוא דוחק גדול ולע"ד נראה ליישב ע"פ מ"ש בתמורה פרק ב' המתפס עולתו לב"ה אין בה אלא עיכוב גזברים בלבד ופי' התוספות ז"ל שם דבא למעוטי דלא תימא דאסור לשוחטה עד שתפדה דכיון דקדושה אינה חלה על גוף הבהמה ואין עליו אלא חוב בעלמא לכך ליכא אלא עיכוב גזברי כדי שישומו אותה קודם שחיתה דבעי' העמדה והערכה אבל אי אמרי' דהקדושה חלה על גוף הבהמה פשוט הוא דבעי' הפדיה בשעת העמדה והערכה והיינו דקאמר הגמרא שם ה"נ מסתברא מדקתני סיפא אם עבר ושחטה מ"ש עשוי ואי מדאורייתא תקבר מיבעי ליה והיינו דכיון דחל על גוף הבהמה אף דשמו אותה מחיים בהעמדה והערכה כדינה ומשפטה מ"מ כיון דשחטו אותה בלא פדיה נאסרת דבעי' פדיה בשעת העמדה והערכה וכמ"ש התוס' בפ' ראשית הגז ע"ש אך קשה על זה דהא אמרי' בזבחים דק"ג דאף לדעת המתריץ דס"ל דמדרבנן הוא דחל על גוף הבהמה היינו דוקא בשר דכיון דחל עליו כבר קדושת עולה תו לא חל עליה קדושת ב"ה אך העור דהוא לכהנים חל עליו קדושת ב"ה וא"כ איך קאמר עולה אין בה כי אם עיכוב גזברים לשומה

ותו לא והא בעי פדייה לעור דכיון דחל עליו קדושת ב"ה ודאי דבעי פדייה בשעת העמדה והערכה ולזה אפשר לומר דסוגיית דהכא לית לה הך סברא דחל על העור קדושת ב"ה דכיון דהעור טפל לבהמה ועיקר התפסתו על הבהמה שהוא הבשר ולא על העור כיון דלא חלה קדושה על הבשר לא חלה גם על העור שלא יהיה טפל חמור מהעיקר ויש ראייה לזה ממ"ש בגמ' א"ה אימא סיפא ומועלין ב' מעילות ואי מדרבנן אמאי ב' מעילות ר"ל כיון דיש מעילה דאורייתא משום טולה אמאי רבנן מתקנין מעילה אחרת משום בד"ה כיון דבדילי מניה כמ"ש התוס' שם ואי אמרת דבעור חלה עליו קדושת הגוף לב"ה מאי קא מתמה דילמא שתי מעילות דאורייתא אחת על הבשר משום עולה ואחת על העור משום ב"ה אלא מוכרח מדקאמר עולה אין בה אלא עיכוב גזברים ולא בעי פדייה לעור ודאי ס"ל דלא תפיס קדושת ב"ה על העור ומטעמא דלא יהיה טפל וכו' כמ"ש: ובהכי ניחא לי מ"ש התוס' בחולין דקי"ז בד"ה הוא לפני כפרה בס"ד וז"ל ובעור דליכא מעי' דאורייתא לא בדילי מיניה ותקנו רבנן מעילה ע"כ ובאמת הוא הפך תלמוד ערוך דזבחים דאסיקו דחל על העור קדושת ב"ה מדאורייתא וא"כ איכא מעו' בעור מדאורייתא אמנם לפי האמור ניחא דהתוספות קיימי אסוגיית דתמורה דס"ל דלא חל קדושה על העור מטעמא דלא יהיה טפל חמור מן העיקר: ועוד נ"ל דכיון דעיקר הבהמה לא בעי העמדה והערכה דהא לא תפיס אבשר אלא שומא לא בעי גם לעור העמדה והערכה דהגע עצמך אם התפיס עור בהמה לב"ה ודאי מפשיטו ופודה אותו והכי אמרי' בהדיא בגמ' בפ' ראשית הגז רבא אמר במקדיש גיזתו לב"ה דלא בעי העמדה וכו' ע"ש וכיון שכן פודה לעור לב"ה ודיו ובהכי ניחא לי מה שהק' התוס' בזבחים למ"ד דתפיס מדאורייתא למ"ל קרא וכו' ולכאורה ק' במה שתפסו קושייתם למ"ד תפיס מדאורייתא הא אף למ"ד לא תפיס אבשר תפיס אעור ולמ"ל קרא כיון דבעי העמדה והערכה לעור ועיין לה' ח"ן ז"ל שם דמריהטת לשונו יראה דכונת התוס' דכתבו דבעי העמדה והערכה הוא קאי אבשר אבל העור לא בעי העמדה והערכה והוא הפך הש"ס דפ' ראשית הגז דהתם קאי אגיזה ומק' והא בעי העמדה והערכה ע"ש אמנם לפי האמור ניחא דדוקא התם כיון דבהמה גופה בעי העמדה והערכה א"כ גם הצמר נגרר עמה ובעי העמדה והערכה אבל הכא דהבהמה גופה אין בה העמדה והערכה לכך העור לבדו אין בו העמדה ולכך למ"ד לא תפיס כי אם העור הוא דנפדה העור וניתן לכהן ולכך איצטריך קרא לומר ולא עולת הקדש והוי ממש דומיא דגיזה דפ' ראשית הגז: אמנם רבי' ז"ל ק"ל קושיית התוס' דזבחים דלמאי צריך קרא למעט כיון דבעו העמדה והערכה א"כ אינן בת פדייה ולא שייך לומר דמיירי בהעמידוהו והעריכוהו מחיים כיון דבעי פדייה בשעת העמדה והערכה ועוד ק"ל דאמרי' בר"ה שופר של עולה לא יתקע ואם תקע יצא דכיון דבת מעי' היא ותקע יצא לחולין ואמאי כיון דבעי העמדה והערכה אינו בר פדייה ויש בו מועל אחר מועל וכדאמרי' דף י"ט ע"ב ע"ש ועוד ק"ל הא דתנן במעילה תלש מן החטאת ובא חבירו ותלש כולן מעלו ולמה ליה לומר ובא חבירו ותלש רבותא הו"ל לומר תלש מן החטאת ובא חבירו ונהנה ובא חבירו ונהנה ר"ל מן הצמר שתלש כולן מעלו דהא לאו בר פדיה הוא ודוחק לומר דנקט דומיא דרכב דרישא גם אמרי' בבכורות דכ"ה שיער שנשר מן העולה אינו אסור אלא משום גזרה ותפ"ל דאסור דלאו בר פדיה וע"ש בתוס' ומכח.

קושיות אלו ס"ל לרבי' דכל אלו הסוגיות פליגי אסוגיית דפ' ראשית הגז דלא בעי' העמדה והערכה כי אם כבהמה עצמה דהיא עיקר הקרבן אבל מידי דטפל אם נפרד ממנו לא בעי' העמדה והערכה ופ' רבי' כהנך סוגיות דפליגי אסוגיית דפ' ראשית הגז ושוב ראיתי להר' שע"ה שכתב שכתב כן והאל יודע האמת שכיונתי לדעתו: ודרך אגב ראיתי לו שהק' על מ"ש התוס' במעילה א ד"א משם ה"ר חיים דאם העמידו הבהמה מחיים והעריכוה ואח"כ מתה מיקרי בת פדיון יעו"ש והק' עליהם ה' הנז' מסוגיית דבכורות ועו"ש שהניחה בצ"ע ולע"ד לא קשייא מידי דע"כ לא כתבו התוספות דבהעמדה מחיים מהני לאחר מיתה אלא דוקא בראוי לפדיון בשעת העמדה אבל התם דבשעת העמדה מחיים לאו בר פדיון דלא יגאל כתיב לא כנ"ל: פרק י"ב הלכה ו' עד שלשים יום וקשה דהא רב נחמן פסק כחכמים דפליגי אריב"י וס"ל תפדה מיד כמבואר שם בד"א וי"ל מדקאמר וכמה אר"י אפי' בת דנקא משמע דלא פסק כחכמים אלא לענין כל שהו ועוד ראיה דרב גופיה מתרץ שם בגמ' ד"ג דאם פדהו פדוי אבל לא קיים מצות פדייה עד שלשים וק"ל: הלכות שמיטה ויובל פרק ט' הלכה כ"ד ואם טען הנתבע איה פרוזבול שלו אומרים וכו' יראה מדבריו דאין אנו טוענים עד שיטעון הנתבע וצ"ע דקאמר רב פתח פיך לאלם אעפ"י שלא טען כלום וכמעשה שהיה ועיין שם.

גם מ"ש מרן דפי' רשב"ג הוא דמן הסכנה ואילך נאמן. לומר פרוזבול היה לי.

ונאבד ק"ל דא"כ מאי מק' הגמ' מת"ק כיון שזה סברת רשב"ג ומה גם לפי מהשסיים מרן שכ' דרשב"ג הוא מפרש דברי ת"ק וא"ל דלא ידעי' דפי' רשב"ג הכי אלא אחר דידיענין דזאת הסברא דנאמן היא סברת חכמים בכרייתא דאמרי אינו צריך וכמ"ש רש"י ז"ל אבל לפי הס"ד פי' רשב"ג הוא שלא היו שואלין אותו כלל ועיין מ"ש בגמ' בס"ד: פרק י"ג הלכה ז' כהנים ולויים וכו' וגואלים בתי ערי חומה וכו' ודבריו תמוהים דזה סותר למ"ש פ"ח מה' רוצח דין ח' ע"ש במש"ל ז"ל וצ"ע: שם הלכה י' וכן לוי או כהן שנטל בבזה לוקה וכתב הראב"ד ז"ל דא"כ לא יטלו בהם תרומות ומעשרות כי הם היו תחת חלק הארץ ע"כ וכוונתו פשוטה דהו"ל למימר ואינם נוטלים תרומות ומעשרות כיון שנטלו חלק בבזה כי התרומה ומעשר הם חלק הנחלה והבזה והביא ראיה לזה ממדיין שלא נטלו חלקם בבזה צוה השי"ת לתת להם תרומה ואע"פ שלא נכרת בברית וע"ז תירץ מרן ז"ל נ"ל דסובר משם ראיה מדחזינן דארץ שנכרתו עליה ציוה השי"ת שלא יטלו בבזה ובמרוין לא צוה בודאי אתא לגלויי דוקא בארץ שנכנסה בברית ומאי דקאמר נטלו ר"ל ראוי ליטול כיון שלא צוה והשי"ת כיון שראה שלא נטלו בבזה נתן להם תרומה כי כן המדה ואע"פ שלא צוה אותם על זה הוראת שעה היתה וע"ז קאמר אדמביא ממדיין יביא ראיה מסורייתא שפטורה ממעשרות כמו מדיין משום שיש להם חלק בבזה ומוכרח אתה לומר הוראת שעה היתה ומעתה אני תמיה על המ"ל ז"ל שהק' שאני סורייתא שפטורה כמו ח"ל וכיון דמדיין נמי פטורה מה הוכיח הראב"ד ז"ל מינה אלא דבאמת מלת א"כ דכתב הראב"ד ז"ל לא הבנתיו דאף הפי' שכתב אינו נוח לי דאדרבה חידושא אשמעי' דלוקה ומעברין אותה מידו: אלא דאכתי ק"ל דבהל' תרומות נתן טעם משום דסורייתא כבשה דוד קודם א"י ולכך לא נתקדשה מ"ל להביא טעם אחר בכאן דלא נכנסת בברית רהך טעמא דקודם א"י סגי לן ונ"ל דהתם בא ליתן טעם מפני מה חכמים תקנו בסורייתא על תרומות ומעשרות יותר מכל המקומות לכך אמר משום

דהיא קרובה לא"י יותר אלא מפני שכבשה קודם אבל אם כבשה אחר הוייב כא"י ממש ולכך תקנו תרומות ומעשרות אבל הכא בא לתרץ איך תיקנו דמותרים בנחלתו בבזה הפך הכתוב דלא ינחלו נחלה בתוך בני ישראל ולכך נתן טעם משום דלא נכנסו בבריתו: וראיתי להמ"ל ז"ל שמפר' השגת הראב"ד ז"ל על סורייא למ"ל למימר כיבוש יחיד כיון שלא נכנסו בברית מוכרח לא יטלו מפני שיש להם חלק בבזה ומכח זה תמה על מרן ז"ל דקאמר סורייא תוכיח ולי נראה דלק"מ הא דאיצטריכו לומר משום דבאו לתת טעם מ"ש לאחר כיבוש א"י היתה קדושה כא"י ולכך אמרו בשלמא לאחר היובל ישראל ויהושע ודוד היו שם וכיון שהיא קרובה לא"י היו שם מז' עממין והוי נכנסו בברית אבל עכשיו שכבשה דוד לבדו אף שיש בה ז' עממין קצת לית לן בה מפני שהברית היה עם כל ישראל ולכך נתנו טעם משום כיבוש יחיד וממילא לא נכנסו בברית ובזה דברי מרן כראי מוצק סורייא תוכיח שאין נכנסה בברית משום כיבוש יחיד ולכך פטורה מתרומות מפני שיש להם חלק בביזה ודוק: וב וכשאני לעצמי נ"ל פי' הראב"ד ז"ל להק' על כלל של רבי' שכתב שכל הארצות נוחלים וחלקו בבזה ואינם לוקחים תרומות א"כ בסורייא למה תיקנו ליתן תרומות כיון שלוקחים נחלה וביזה דהשתא מיהא הוייא סורייא ככל הארצות כיון שכבשה יחיד וראייה ממדיין שלא לקחו בביזה נתן להם תרומה ולדעת רבי' י"ל דאה"נ דחייבים להפריש ומוכרה לכהנים: הלכות בית הבחירה פרק ב' הלכה י"ד עד שתעובר צורתו ותצא לבית השרפה וכו' מכאן יש להוכיח דרבי' פסק כר"י דאית ליה פסול הסח הדעת הוא משום חשש טומאה ולדידיה מתוקמה האי ברייתא דקתני שם היו זורקן פסולי חטאת העוף עד שתעובר צורתן הוא בפסול הסח הדעת וכדאיתא בפסחים דף ל"ד אבל לר"ל דאית ליה פסול הכא הדעת הוא פסול הגוף לא מיתוקמה האי ברייתא אלא כתנא דבי רבה בר אבוח דאמר אפי' פיגול טעון עיבור צורה וכדאיתא בגמ' שם וכבר פסק רבי' בפ"ד מהלכות ק"פ דכל שפיסולו בגופו ישרף ולא בעי עיבור צורה והיינו דלא כרבה בר אבוח וא"כ איך פסק להאי ברייתא דבעי עיבור צורה אלא ודאי דפסק כר"י ומיתוקמה האי ברייתא דפסול חטאת העוף דנפסל בהסח הדעת ועיין מ"ש פט"ו מהלכות פסה"מ יעו"ש: פרק ד' הלכה ב' כותל מבדיל בין קדש ובין קודש הקדשים עוביו אמה עיין בפיה"מ ריש פ"ה דיומא בבית היה שם פרוכת והביאו התי"ט שם וכן הוא בגמ' שם דנ"ד ע"א ועיין בתוס' שם דנ"ז ע"א ד"ה אני ועיין עץ חיים בלשונות ד"ח ע"ב ונעלם ממנו מ"ש פ"ד מהלכות יוה"ך דין א' שיש פרוכת במקדש אלא בכאן לא נחית אלא ליתן טעם לספק שיש להם בבית שני: פרק ח' הלכה ו' ומניחין אותן כנגד ראשיהן וכו' וכתב מרן ז"ל דהא דכתב כנגד ראשיהן משום דלא ליתנהו מינייהו והא דמשמע בתר הכי דניתנו ליהנות דוקא לבושה ע"כ וקשה לי דא"כ מאי קאמר הש"ס ונהי דניתנו ליהנות והא אפי' דניתנו ליהנות דוקא בלבישה שהוא דרך בזיון אסור אלא ודאי כיון דמן הדין ניתנו ליהנות כל מידי דהנאה מותר גם במסקנא אוקמה רב אשי בקשין ולכך מניחו תחת ראשיהן ולא חיישי' לשהוא דרך בזיון גם זה הדין כתבו מרן ו"ל בפ"ח מהל' כלי המקדש דין י"א וז"ל ואע"ג דאסיק התם רב אשי דבגדי כהונה קשין הן ולית בהו משום כלאים היינו לענין הצעה וכו' הרי מבואר דהצעת בגדי כהונה מותר וליה ביה משום בזיון הפך מ"ש מרן ז"ל כאן: וראיתי להר' לחם שלמה ז"ל ד"ו שהביא קושייא זאת על מרן ז"ל משם הר' עבודת ישראל ודחה אותו

וז"ל דהתם מיירי לענין כלאים הוא דהותרה בהצעה אבל לענין משתמש בבגדי כהונ' איפכא מסתבר דהותרו בלבישה ונאסרו בהצעה דזילא ביה מילתא עכ"ל ולא הבנתי דבריו דהיתר בכלאים היכי מתוקם כיון דלא הותר אלא בהצעה והצעה אסורה דזילא ביה מילתא ואם כן הוי יציבא בארעא וגיוור' בשמי שמיא ועוד קשה דרבי' בפ' המשנה כתב וז"ל וביאר בתלמוד שאינם יכולים להניחם תחתיהם לפי שבגדי כהונה יש בהם שעטנז ואינו מותר ליהנות בהם אלא בשעת עבודה וכו' הרי מבואר הפך דברי מרן ז"ל.

והרב לחם שלמה הנז' תירץ מדידיה וכתב וז"ל וביאו' דברי רב אשי פשוט וברור דהכי קאמר אם לדון ולומר כנגד ראשיהן משום דקא מתהני בכלאים אי מהא לא איריאי דהיכא למימר בגדי כהונה קשים קם אצל כלאים אמנם ודאי משום משתמש בבגדי קדש צריכין אנו לומר' כנגד ראשיהן ע"כ המכוון והמעייין יראה שלא תיקן כלום מלבד דעיקר התי' חסר מן הספר גם רבי' בפיה"מ ימאן זה שכתב הטעם משום כלאים אפילו בהצעה ועוד לענין מה הביא הש"ס בריית' דקתני מפני שניתנו ליהנות בהן דאינה ענין לכאן דהכא אסור משום דמשתמש בבגדי קדש אלא ודאי דס"ל להש"ס דשימושו זהו הנאותו אשר ע"כ נראה לי דס"ל לרבינו דקי"ל כסתמא דתלמודא בריש ערכין דקאמר לא הותרו כלאים לכהנים כי אם בשעת עבודה אפילו קשין ואפי' להצעה אסורין דס"ל כיון דהתורה התירה בהדיא לעשות כלאים לעבודה הבו דלא לוסיף עלה וכו' וכל שאינו צורך עבודה אסורים ולכך כתב רבינו בפ"ח מכלי המקדש מותר ליהנות מבגדי כהונה בלתי אבנט עמהם ע"ש ואף דקי"ל כרב אשי דאם דבר קשה מותר בהצעת כלאים כמ"ש רבי' בפ"י מהלכות גבי הקדש אסור אפי' בהצעה כיון דלאו עבודה היא.

הלכות כלי המקדש פרק א' הלכה ב' המור וכו' כתב הראב"ד ז"ל וכ"ש דם חיה טמאה וכו' וכתב מרן ז"ל כיון שנשתנת ועושה עפר וכו' דע שזה היא מחלוקת הר"י והרמ"ה ז"ל בענין אכילתו אם מותר והביאם הרא"ש בפרק כיצד מברכין דר"י ס"ל דהוי פירש' בעלמא ומותר באכילה והרמ"ה ס"ל דאסור לאוכלו משום חשש דם ורבינו ס"ל כסברת ה"ר יונה דמותר לאוכלה משום שנעשה עפרה בעלמא ולכך אזל ליה טומאתה ומותר להכניסו למקדש אבל הראב"ד ז"ל ס"ל כסברת הרמ"ה דאסור לאוכלו משום חשש דם ולכך כיון דעדיין שם דם עליו והוא בא מחיה טמאה אסור להכניסו למקדש אך באמת יש לדקדק כיון דהוי פירש' מאי דעתיה מאן דאסר ונראה דס"ל דלא הוי פירשה אלא אם ירד למקום הפרש ל בשלא ירד אלא עומד במקומו כיון דעיקרו דם אלה שהושחר בתר עיקרו אזלינן ובהכי ניחא לי מה שהוקשה הט"ז בא"ח סימן רי"ו על הרא"ש ז"ל דמשמע מדבריו שכתב על ה"ר ואני אומר אף ראייתו צריכה ראייה שדעתו לפסוק כהרז"ה לאסור ובפרק כל הבשר פסק כר"ת דכשרה שינקה מן הטרפה כיון שהוא קרוש מותר דהוי פירשה בעלמא ולפי האמור ניחא דוקא התם משום דירד למקום הפרש כי שם מקומה להיות פרש ומעתה סרה ראיית הפר"ח ז"ל בתשובותיו מדברי ר"ת הנז' ולא שת לבו לקושיית הט"ז ז"ל שהקשה על הרא"ש ז"ל.

גם הך ראייה שהביא הרפ"ח מהא דאמרינן סרוחה מעיקרא לא צריך קרא דפשיטא דעפרא בעלמא הוא ראייה דהתם דוקא דהוי נותן טעם לפגם אבל הכא דהוא לשבח מאן

לימא לן דכשהוא דם לא הוי לשבחה דאפשר דהך חיה נודף ריחא והוי עיקרו לשבחה ואף דעכשיו הוי עפרא כיון דבכחו אז כחו עתה בטר עיקר אזלינן.

גם מה שהביא ראייה מחרצנים וזגים לאחר י"ב חדש מותרים אף באכיל' אין לה ענין לכאן דהתם ממשו' האיסור אינו ניכר כלל אלא דחיישי' טעם יי"ן וקים להו לרבנן דלאחר י"ב חדש נפגם טעמו ואין לו טעם כלל גם לא ראה מ"ש ר"ת דבעינן שהתמידו במים אבל לא התמידו במים אף שנשתהא י"ב חדש נאסר לעולם כמ"ש הש"ע בי"ד סימן רכ"ג ע"ש גם לא ראה מה שהקשה הרב מג"א ז"ל בסימן רי"ו מבכורות גבי חלב ע"ש.

אשר ע"כ הנראה לי בזה דדוקא היכא דלא נשתנה טבעו מכמות שהיה דמעיקרא צלול והשתא צלול אף דנשתנה מראיתו לית לן בה ואסור ודוקא גבי חלב דחידוש הוא אבל אם נשתנה טבעו מכמות שהיה מותר ולא אזלינן בטר מעיקר' אלא בטר השתא ויש ראייה לזה מדאמרינן בחולין בשלמא הקפה את הדם חייב שכן אחשובי אחשביה ולמ"ל האי טעמא ת"ל דחייב משום דבטר מעיקרא אזלינן אלא ודאי דאזלינן בטר השתא גם מהא דאמרינן דם שבשלו אינו עובר עליו משמע דאזלי בטר השתא גם ראיתי להרב מג"א סי' תע"ה.

דס"ל בטר השתא אזלינן והיינו משום דנשתנה טבעו מכמות שהיה ואפשר שיש לדחות כל אלו הראיות ולומר דוקא הנך משום דנשתנו ע"י מעש' מ"מ יש להביא ראייה מהא דתנן בפרק העור והרוטב עור הראש בגדי הרך מטמא ואמרו בגמ' כ"ז שיונק הוי רך אבל לאחר מכאן הוי קשה ואינו ראוי לאכילה ומאחר שכן אינו מטמא ואמאי לא אזלינן בטר מעיקרא אלא ודאי כיון דנשתנה גופה נשתנ' דינו וגדולה מזו ס"ל לר"י ור"ל גידין שסופן להקשות אין נימנין עליהם כמבואר בפרק כיצד צולין דף פ"ד ואפילו בעודו רך אינו מטמא דאזלינן בטר סופו ומעתה מ"ש ר"י כל זמן שיונק הוא קודם חזרה כמבואר שם ומכאן ראייה לה"ר יונה שכתב גבי דבש כיון דסופו להיות דבש מותר גם הרא"ש ז"ל חזר והודה לו בכלליו כלל כ"ד ע"ש והביאו הט"ז בא"ח סי' קס"ז ומעתה הך קושייא שהק' הט"ז סימן רי"ו דברי הרא"ש אהדדי לק"מ ומעתה כיון דהרא"ש ס"ל כהר"י ז"ל וגם מוכרח מהגמ' כמ"ש אתי פסק רבי ברור וקיים.

הלכה ו' ואחד הסך את אחרים שנאמר ואשר יתן ממנו על זר וכו' וק"ל דפתח בכד וסיים בחבית דקאי אסך ומייתי קרא דנתינה ולא נקט קראי דמייתי בגמרא דכתיב לא יסך וקרי ביה לא יסך ואפשר משום דקאי אחיוב כרת נקט ליה. הלכה י' הנותן וכו' והוא שיסוך בכזית עיין להראב"ד ז"ל שהק' הא דבעי כזית דוק' בנתינה אבל סיכה מודה בכ"ש עכ"ל יע"ש.

ולא ידעתי מאי ק"ל דהא ר"י אסיכה קאי ואמר דבעי כזית והא דאמר לממשח כהנים בכ"ש היינו משיח' מצוה וכ"כ מרן ז"ל ע"ש. אך קשה דבגמרא אוקמוה הא דפטר ר"י במלכים וכהנים משום דלאו זרים נינהו וא"כ איך פסק רבינו דסך כהנים חייב גם רש"י בחומש פי' על זר שאינו צורך כהונה ומלכות ופי' הרא"ם ז"ל משום דכל שאינו צורך כהונה ומלכות מיקרי זרים והיא סברת ר"מ ודלא כר"י והוא תמוה איך פסק כר"מ מיהו לרש"י ז"ל אפשר ליישב טעמא דפסק כר"מ משום הך ברייתא דתני קמיה דרבא מניין

לכ"ג שנטל משמן שעל ראשו ונתן ע"ג מעיו שהוא חייב שנאמר על בשר אדם לא ייסך פ' סתם אדם ואפילו כהן ואם כן מ"ש הכתוב על זר אפי' כהן במשמע משום דהשתא נמי מיקרי זר ואתא קרא דעל בשר אדם לות דלא בעינן זר מעיקרא וזהו כר"מ דלא בעי' זרים מעיקרא ומדשתיק ליה רבא ולא אמר ליה פוק תני לברא דההיא ר"מ היא משמע דקיבלה מיניה ואית ליה הכי הלכתא לכך פסק רש"י ז"ל כר"מ ועיין להרב נח"י ז"ל.

אמנם לרבינו ז"ל דפס' גבי סיכה חייב וגבי נתינה פטור לא יתכן זה ולא ידעתי מניין לו ח' זה ולענד"ן דרבי' גריס בדברי תנא קמיה דרבא וסך במעיו כמבואר בלשונו וקשיא ליה דהא מדשתיק ליה רבא מוכרח דהכי הלכתא ואיך הוי הלכתא דלא כר"י דהא ר"י קאי אסיבה כדקתני הסך בשמן המשחה וקתני פוטר לכך מפרש רבינו דרבא יסבור דר"י דאמר פטור לא קאי אסיכה אלא אנתינה משום דר"מ מחייב אף אנתינה וזהו דקדוק התנא דאמר וכמה יסוך ולא קאמר וכמה יתן משום דבנתינה ר"י פוטר וטעמא הוא כיון דקרא דסיכה כתיב בשר אדם ובנתינה כתיב זר לומר דוקא גבי סיכה מחייב אפילו כהנים אבל גבי נתינה פטורים משום דכתיב על זר דבעי' זר מעיקרא והכריח לרבא לפרש כן מכח קושיית הגמ' דהק' והא ר"י פוטר במלכים וכהנים לכך מפרש רבא דלא פטר ר"י אלא בנתינה אבל בסיכה מודה ר"י דחייב ועוד הכריחו משום הך דתני תנא קמיה דר"א כל שישנו בסך ישנו בכל ייסך והכי נמי אמרי' כל שישנו בכל ייסך ישנו בסך וכיון דרבה אית ליה דר"י מחייב בסיכת כהנים ומלכים הגם דפוטר בנתינה לכך פסק רבינו דבסיכה חייב ובנתינה פטור כנ"ל.

פרק ח' הלכה י"א חוץ מן האבנט וכו' וכתב הראב"ד ז"ל לא מחוור אלא כל היום מותר במקדש ע"כ עיין במ"ש מרן ז"ל שם יעו"ש ובאמת פשט הבריית' מוכחת כפי' הראב"ד ז"ל וגם איתא בתוספתא הובאה בתוס' דמנחות דע"א דקתני בגדי כהן הדיוט ובגדי כ"ג אין בהם משום כלאים ואם יצא בהם למדינה חייב ובמקדש בין לשרת בין שלא לשרת פטור הרי מפור' יוצא כסברת הראב"ד וגם מוכח מהגמ' כהראב"ד ז"ל מההכרח שהכריח בגמ' דהאי דתני תחת ראשיהם לאו דוקא משום דמתהני מניה מכלאים ואי כסברת רבינו דלא הותר במקדש אלא בשעת עבודה הא כיון דנסתלק כבר מעבו' מוכרח להסיר האבנט מעליו באותו רגע ולמ"ל להניחו עליו עד שעת שינה אלא ודאי נראה כסברת הראב"ד דבמקדש מותר לגמרי בין בשעת עבוד' בין שלא בשעת עבוד' ומה שהק' מרן על הראב"ד מסוגיית דערכין דקאמר התם דלא הותר כלאים לכהנים אלא בשעת עבודה.

לא קשה דכבר כתב בשי' מקובצת לביצה דסוגיות חלוקות דסוגיא דיומא ס"ל דבגדי כהונה מותרין אף בלבישה והעלאה משום דקשין וסוגיית דערכין ס"ל כס"ד דהכא דאסורין דלית ליה הך סברא דקשין וסוגיית דיומא עדיפא שכן בדוכתא והיא עיקר ואל יקשה לך דאליבא דסוגיית דיומא מה יתרץ לקושיית הש"ס דערכין דלמ"ל למימ' כהני' לויים וישראל' די"ל כיון דס"ל דבמקדש מותרין כל היום כ"ש דניחא טפי: עוד נ"ל דסוגיית דהתם ודתבא הם עולות בקנה א' וכולהו ס"ל דבמקדש כל היום מותרים בלביש' בגדי כהונה אף שיש בהם כלאים והא דקאמר התם דלא אישתרי אלא בשעת עבודה

היינו כל היום ור"ל כל היום מותר משום דשייך לעבודה ולאפוקי לילה דאסור דלא שייך ביה עבודה ורב אשי דהתיר הכא בקשין לא התיר אלא בהצעה דוקא כמ"ש התוס' אבל בלבישה והעלאה אסור כיון דלא שייך ביה עבודה אבל רש"י פ"י כיון דקשין מותר לגמרי ובמדינה אסור משום שנוהג בהם מנהג ודרך חול משמע דהוא אסור מדרבנן וק"ל דאם כן מאי מקשה על שמעון הצדיק כיון דאינו אסור אלא מדרבנן גבי מצוה ודאי לא אסרו ועוד האי דקאמר עת לעשות לה' הפרו תורתך יראה דאסור מדאורייתא ועוד דתניא בתוס' דכלאים כהן שיצא בבגדי כהונה למדינה חייב הרי מבואר דאסור מדאורייתא ובאמת דחזר בו רש"י ז"ל בביצה שפירש גבי גמזא דנרש כיון דהוא קשה מותר בישיבה דמבואר דלבישה והעלאה אסור אפילו בקשין וכ"כ בהדיא הי"ש"ש בביצה יע"ש: וראיתי להרב לחם שלמה דף ד' שיישב דברי רש"י כפי' התוס' והוא דקאי אגמ' דנרש דכריכת נימא על בשרו הוי העלאה ואמאי מותר ותי' משום דלית בה חימום וכו' ואינו מובן דלא אמרו חיישי' לכריכ' נימא אלא דוקא ברך ואהכי בא רב אשי לחדש כיון דקשה לא חיישינן להכי ועוד דא"כ אמאי פ"י רש"י במדינ' אסור משום דהוי דרך חול ולא משום כלאים כדעת התוס' ז"ל כיון דהוי לבישת כלאים ממש.

גם ראיתי להרב הנז' שהקשה על מ"ש בגמ' דניהידמותר ליהנות בבגדי כהונה הא קא קמתהני מכלאים ומאי קושיא כיון דמיירי במקדש מותר כדקתני בברייתא בין בשעת עבודה ותי' דמיירי הברייתא דאין שם אבנט כמ"ש הרמב"ם ז"ל ע"ש וק"ל דלדעת הראב"ד ז"ל דס"ל דברייתא מיירי אף באבנט כמו שהשיג על הרמב"ם מה יתרץ לזה.

ובעיקר הקושיא נעלם ממנו התוס' במנחות דמ"א דהק' זאת הק' ותירצו בטוב טעם דהתם מיירי בהצעה דאין בו נד היתר אבל בלבישה התורה התירה אותו בהדיא גבי עבודה ומעת' תראה כל מה שהאריך בקושיות הוא ללא צורך והנה התוס' שם במנחות פירשו דשעת עבודה ושלא בשעת עבודה דקאמר בערכין הוא קאי על הכהנים אם הוא מיוחד לעבודה והוא במקדש אפי' עבוד' שרי ומעתה אפשר דזהו כוונת הראב"ד דהסכים סוגיא דיומא וסוגיא דערכין אהדי דס"ל כמ"ש התוס' יע"ש.

פרק י' הלכה י"א וכיצד שואלין וכו' עיין מ"ש מרן ז"ל ראיתי להרב כסא אליהו ז"ל דק"ו שכתב וז"ל איני רואה מקום לקושיא זו א"ה איצטרך לומר שהיו פניו פונים אליו דצריך שיכוף ראשו כדי שיהיו פנים מסתכלין ע"כ וכונת מרן פשוטה דודאי התנא סדר עמידתם קאמר אבל בעת התשובה לא צריך למיתני שהיו פניו מסתכלין בו כיון דלא אפשר חוץ מזה ועיין עוד בדבריו בדקדוקים שלו שאין צורך להשיב עליהם: אך באמת ק"ל דקרא כתיב ושאל לו במשפט האורים ל לפני ה' האי לפני ה' למאי אתא כיון דכתיב במשפט האורי' שהם אורים ותומים ואחריו להיכל והנשאל חוצה לו ואינו רואה פני ההיכל שהאורות יוצאות משם אל האורים לכך דרשו דקאי על עמידת אלעזר שהוא לפני ההיכל ששם הארון או קאי על האורים שהם לפני הארון ללמד שפני הנשאל לפני שכינה שהוא הארון כפי' רבי' ז"ל ולפי זה יהיה פי' דהשואל כלפי הנשאל מאחוריו .

ודוק: שם הלכה י"ב ואין שואלים וכו' הנה בגמ' לא ונתבאר ליה טעם והרב יפה מראה ז"ל הביאו הרב פרשת דרכים ז"ל דמ"ו כתב מש' רש"י ז"ל דהטעם הוא כדי שלא יהיה שעות ומ"כ הק' לזה ע"ש שהר' ז"ל דחה דבריו והעלה דאף בדבר נחוץ אין שואלין שני

דברים כאחד והיינו דסתם רבינו ואין שואלין על ב' דברים אפילו בדבר נחוץ והא דלא הביא דינא דברייתא דאם שאל משיבין לו על שתיהן משום דלאו לענין דינא הוא לא חש ליה ע"ש וראיתי להרב כסא אליהו ז"ל שדחה דבריו וז"ל דמה סברא לומר דמן השמים יסיעותו להשיבו בשתיים ואינו רשאי לשאול שתיהן ועוד ק' דוד המלך יוכיח ששאל שתיהן וכו' ודוחק לומר שטעה ח"ו וכו' ע"ש והנך רואה שאינו קושיא כלל דודאי ידע' שכבר טעה בשאלה ראשונה היסגירוני בעלי קליע' הירד וכו' הפך הדין שאין שואלים ב' דברים וכמשיב לו על הראשונה וחזר ושאל עוד כנז' בגמ' הבין להורות לו שצריך לשאול כסדר ועדיין באותה טעיה כששאל על מעשה דצקלג: אשע"כ נראה לע"ד דהטעם שאין שואלין על ב' דברים כאחד מפני שהכהן מתבלבל בצירופן ומתעכב יותר בתשובתו ותולים ח"ו בחשן שלא השיב לו במהרה ולהכי התנה וסיים דאם דבר הנצרך משיבין לו משום דהוק' לו דאיך השיבו לו בשתים הפך הדין שיש לנו שאין משיבין לו אלא אחת לכך רצה לח' ולומר דהיה יודע שהוא דבר נחוץ וצורך שעה הוא לכך תשיבו וכיון שהוא צורך שעה ואינו בנמצא לכך רבינו ז"ל לא הביאו הלכות ביאת מקדש פרק א' הלכה ו' אנשי משמר וכו' שמא ישתה בלילה וישכים לעבודתו ועדיין לא סר יין מעליו עיין מה שהשיג הראב"ד ז"ל והנה.

הרמב"ם והראב"ד פליגי בדינא דלהראב"ד בית אב היוצא הוא דאסור לשתות אבל הנכנס מותר כיון דעבודת לילה לאו עליה רמייא אבל לרבי' הוא להפך דבית אב היוצא מותר' לשתות אחר הקטר' ולא לילה כולה אבל הנכנס אסור לשתות לילה כולה ונתן טעם הכ"מ ז"ל דלרבי' הכריחו לפרש טעם זה משום וכו' ור"ל הו"ל.

לפרש מטעם הקטרה ולעולם הוי איסור על היוצא ולא על הנכנס והר' מ"ק תמה על מרן וכתב וז"ל וליתא דלדברי רבי' האיסור' מחמת יום הבא וכו' ואינו מוכן דודאי כונת מרן כמ"ש: הלכה ז' הדין נותן שאסור לשתות לעולם אבל תקנתו קלקלתו וכו' וכתב מרן ז"ל דסובר רבי' דר"י לא פליג אלא באינו מכיר אבל במכיר מודה לרבנן ע"כ ונראה משום דלא שייך קלקול אלא באם יאמר דאסור כל השנה והא דקאמר אביי כמאן שתו כהני האידינא חמרא כר' צ"ל דהאידינא ליכא מאן דמכיר כלל דאי איכא מאן דמכיר יהיה אסור לשתות אף לרבי דהא רבי לא פליג אלא באינו מכיר וכמ"ש מרן ז"ל אלא ודאי דהאידינא ליכא מאן דמכיר כלל וגם הא דמק' הש"ס בסנהדרין גבי פרוע ראש א"ה האידינא נמי ר"ל דהאידינא כמי אף דאינו מכירין יהיו אסורים פרועי ראש ואהא א משני דומייא דשתויי יין דאינו אסור אלא בזמן ביאה אבל האידינא כיון דליכא מאן דמכיר מותר ושוב הק' ויין שלא בזמן ביאה ר"ל האידינא דליכא מאן דמכיר מי שרי והתניא רבי אומר וכו' מכלל דרבנן אסרי ולכך הק' מרבנן ולא מרבי כיון דקושייתו היא אינו מכיר ולפי האמת דמחלק דבפרועי ראש אפשר דמספר א"כ מותר בפרוע ראש אף במכיר ועיין במ"ק יעו"ש: אך מ"ש מרן ז"ל ובאינו מכיר אינו גורס ויודע וכו' דאל"כ לא הו"ל להשמיטו וכו' הוא תמוה דכ"ש הוא דהא אף במכיר כיון דאינו יודע מותר דהא כתב רבי' לעיל ויודע וכו' וכ"ש באינו מכיר דאם אינו יודע שהוא מותר ואיך כתב רבי' כאן דמן הדין אסור לשתות אלא ודאי דבאינו מכיר נמי אם אינו יודע מותר והא קאמר הכא דמן הדין אסור לשתות הוא ביודע והא דלא הזכירו רבי' הוא משום דקאי ארישא

דקאמר ויודע וכן נמי בהך בבא מציעתא לא כתבו משום דקאי ארישא ודו"ק: הלכה י' כשם שאין הכהנים מוזהרים וכו' עיין מה שהשיג.

הראב"ד ז"ל ומוכח מתוך דבריו דאסור דרבי' איירי אף דלא נכנס ולכך פ'י שעת ביאה לאו ביאה ממש אלא משמרתו וכונתו להשיג דמשמע דאם אין משמרתו מותר לגדל פרע אף יותר משלשים וזה אינו קהא הרא כתיב ופרע לא ישלחו וחייב הוא לספר משלשים יום לשלשים יום ודלא כמו שהבין בזה הר' מ"ק ז"ל בדעה הראב"ד ז"ל דבעי' שיהא נכנס דא"כ מה לו לפרש ביאה במשמרתו ולשיטה זו אזיל הר' כ"מ ז"ל דפ'י שעת ביאה הוא הרגיל לעבודה ואף דלא נכנס אבלאינו רגיל כיון דאינו נכנס מותר אבל בנכנס אף דאינו.

רגיל אסיר וכמו שפסק רבי' לקמן ומעתה אזדא לה תמיהת הר' מ"ק יעו"ש אך באמת אני אני תמיה דמנ"ל לרבי' דאיסור זה הוא אפ'י באינו נכנס ואדרבה משתויי יין ליכא למילף אלא נכנס וכמ"ש רבי' לקמן ואין לומר דסמך אמ"ש רבי' לעיל דין ו' דאנשי משמר אסורין לשתות יין בימי שבתן ואהא כתב כאן דהך פרועי ראש אסורין דז"א דהא כתב שאין הכהנים מוזהרים משמע אזהרה דאורייתא והך איסורא דכתב רבי' לעיל אינו אלא משום גזרה ועוד לא ידעתי לדעת הראב"ד ז"ל דס"ל דליתיה להאי כללא מה יענה לקושיית הגמ' דמקשה א"ה האידנא נמי וכמ"ש וע"כ לומר דומיאי דין כמ"ש בגמ' וא"כ נימא נמי מה יין דווקא בשעת ביאה דהא בבואם כתיב אף פרוע ראש דוקא בשעת ביאה אבל שלא בשעת ביאה שרי וקרא דפרע לא ישלחו מיירי בשעת ביאה דהא בבואם קאי נמי עלה.

אשע"כ נ"ל לומר דדברי רבינו כפשטן דבשעת ביאה ר"ל בעת כניסתו דוקא והאי דקאמר בגמ' דכהן הדיוט מסתפר משלשים יום לשלשים יום הוא מדרבנן דכיון דקרא לא מחייב אלא שיעור פרע לכך עשו תקנה שמעולם לא יתחייב הכהן בלאו זה ע"י שמסתפר כל שלשים יום אבל גבי יין לא אפשר למיגזר לשתות פחות מרביעית לעולם והשתא אתו דברי רבי' כפשטן כנ"ל ודוק: פרק ג' הלכה ט' נכנס המצורע וכו' או מחוסר כפורים שנכנס לעזרת ישראל אעפ"י שאינו לוקה וכו' עיין במ"ש הראב"ד ז"ל ות' מרן ז"ל דרבי' ס"ל כמ"ד מ"ר דזב לאו כזב דמי וכו' ומ"מ צריך טעם למה פסק כן וכתב משם הרי"ק דבגמ' העמידו ס' רבנן דלאו כזב גם ר"י הכי ס"ל גבי ט"י וכ"ש מחוסר כפורים עכ"ל ומדברי רבי' נראה דט"י שנכנס לעזרת ישראל הוי במיתה וא"כ קשה היכי אתי כר"י דלדידיה אף ט"י לאו כזב דמי: פרק ד' הלכה י"ב אבל הטמאים בטומאת אחרת וכו' טמאי שרץ ונבילה וכו' חייבין כרת על העבודה וכו' צ"ע דמנ"ל ואף הטמאים בשרץ חייבים כרת דע"כ לא נחלקו ת"ק ור"א אלא בטומאת זיבה וכדומה דלא ניתן לדחות אצלם אכל בטומאת שרץ דניתן לדחות אצלה מנלן דחייבים ובודאי מאי דנקט רבי' לעיל דבעי דהקהל והכהנים וכ"ש טמאים למת ה"ה אם היו טמאים בשרץ ולא אתא למעט אלא טומאת זיבה וכיוצא דטומאה יוצאה עליהן מגופן אבל טומאת שרץ דהיא טומאת מגע אדרבא ילפי' מטמא מת מק"ו וכדאיתא בפ"ב דזבחים יעו"ש ואף דקאמר התם מכפרין כמתכפרין טמא מת אין טמא שרץ לא היינו דוקא לס' זקני דרום משום דסברי שוחטין וזורקין אבל לדידן דקי"ל אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ

וכדפס' רבי' בריש פ"ז דק"פ א"כ ודאי דהדין דין אמת דנידחית טומאת שרץ בציבור דקי"ל דכל שביחיד נדחה בציבור עבדי בטומאה וכמבואר בגמ' דזבחים שם ובפסחים וכן מבואר בדברי רבי' ז"ל בפ"ז דק"פ ה"ט שכתב דאם היו כלי שרת טמאים בשרץ לא יעשה אלא הטהורים דמוטב שיעשו וכו' והיא סברת רב חסדא בפסחים הרי בהדיא דאף אם היו כלי שרת טמאים בשרץ עושין בטומאה ולא כתב רבי' כאן גבי כלי שרת טמאים למת אלא לומר דאף היחידים.

הטמאים למת עושין עמהם אבל אם היו כ"ש טמאים בשרץ אף דנדחה להם הך טומאת שרן ועושין בטומאה מ"מ אינם עושין הך הטמאים למת אבל לעולם טומאת שרץ נדחית בציבור אף לגבי כ"ש והטעם הוא כמ"ש כיון דקי"ל אין שוחטין וזורקין על ט"ש א"כ ממילא נדחית טומאת שרץ בציבור מטעם דכל שביחיד נדחה וכו' וכדכתיב ואף לגבי כהנים וכ"ש נדחית ט"ש משום דקי"ל מכפרין כמתכפרין והא דלא הוכיח בגמ' דס"ל לר"ח אין שוחטין וזורקין על ט"ש כדהוכיח לענין טומאה דחוייה אפשר דזו ודאי מבוארת בדבריו יותר מטומאה דחוייה ואין צריך להוכיח כן או אפשר דס"ל לר"ח שוחטין וזורקין על ט"ש ולא נדחית בציבור מ"מ לגבי כלי שרת דחייא טומאת שרץ כיון דלא אפשר ולית ליה לר"ח מכפרין כמתכפרין לכך לא הוכיח כן מ"מ לדידן דקי"ל דאין שוחטין על טמא שרץ וכדפסק רבי' ודאי נדחית טומאת שרץ בצבור וכמ"ש ואין לומר דס"ל לרבי' דמעיקר הדין שוחטין על ט"ש אלא משום גזרה דרבנן שמא לא יטבלו קאמר דאין שוחטין וכמו דס"ד בגמ' למימר הכי בדעת רב וכמו שהביא הכ"מ זל שם דזה אינו דהא פסק רבי' בפ"ה דהק"פ דין ד' טמא שיכול לטהר בפסח ראשון שלא טבל אלא ישב בטומאתו עד שעבר זמן הקרבן חייב כרת ואי מדינא שוחטין עליו לא הו"ל לומר שלא טבל דהי"ל לומר שלא שחט דהטבילה אינה מעכבת אותו מלשחוט דין תורה מיהו לזה אפשר לומר דכיון דרבנן גזרו שאין לשחוט הוי אנוס ולכך חיים כרת על שלא טבל אלא דזה א"א דא"כ מאי הוכיחו בגמ' בפ' אלו דברים מאותה ברייתא דס"ל דאין שוחטין על ט"ש מדקא מהדר אט"ש לימא לעולם תנא דברייתא סבר דמדאורייתא שוחטין אט"ש אבל מדרבנן גזרו שלא לשחוט שמא לא יטבלו ולכך מהדר קרא אט"ש ואין לחוש שהביא קרא על גזירה דרבנן דכן נמי אמרו בפרק ארוס' דאם יש עבירות דרבנן בידו אין המים בודקין מדכתיב וניקה האיש וכהנה רבות אלא ודאי דהא דאמרינן אין שוחטין וכו' הוא מדאורייתא גם מדברי הכ"מ שם בריש פ"ו משמע בהדיא דרבי' ס"ל כמ"ד אין שוחטין דאורייתא וכ"כ הל"מ ז"ל שם גם הראב"ד ז"ל נראה דס"ל דאין שוחטין ד"ת דמדלא השיג עליו בדין זה משמע דאזיל ומודה וא"כ מאחר שהוכחנו דאין שוחטין אט"ש ולגבי ציבור נדחית ט"ש אם כן אמאי כתב רבינו כאן דט"ש שנכנסו חייבין כרת אביאה ועוד דמאי שנא גבי אכילה פסק רבינו בפ"ח מק"פ דט"ש אוכלין נמי כמו ט"מ ואילו גבי ב"מ החמיר עליהן ואין לומר דטעמא הוא כיון דאפשר בלא"ה שהרי שוחטין עליהן וטומאה דחוייה בציבור לכך חייבין בביאת מקדש אבל לגבי אכילה דלא אפשר דאין אוכלים לכך פסק רבינו דאף שהן טמאין אוכלין דהא טומאה נדחית לגבי אכילתן דאם כן אף לגבי ט"מ נמי אמאי פסק וכתב ויתעסקו בו הטמאים והטהורים.

כאחד ויכנסו כולן לעזרה דמשמע דהותר להן אף שאינן צריכים ומ"ש מט"ש ועוד דהרי כתב דחייב מיהא על העבודה דמי לא איירינן דהכהנים כולן ט"ש דומיית דהיו זבים

דאפי' כולן ואפ"ה קאמ' דחייבים מיתה על העבודה סוף דבר שדברי רבינו צל"ע: פרק ד' הלכה י"ז מפי השמועה וכו' יראה לי שאינו לוקה וכו' כתב המ"ל ז"ל והנה מבריית' זו מוכח בהדייא דבגדים הטמאי' במת ובגדים הנוגעים בנבלה דינם שוה שחייבים מלקות ופטורים מכרת וכעת צ"ע וראיתי במכתב שכתב עליו וז"ל ולעד"ן דלא אמרה רבינו אלא לענין ט"מ בלבד שאדם והבגדים הנוגעים נעשים אב הטומאה אבל בגד שנגע בו ט"מ אחר שפי' מן המת שנעשה ראשון לטומא' נחתינן דרגא ואמרינן דאינו לוקה אבל האוכל נבל' אפי' נגע בבגדים בשעת אכילתו שיהיו האדם והבגדים הוו ראשון לטומאה ולא מצינו באוכל נבלה דין אב הטומא' אלא אפי' שעת אכילתו הוי ראשון לטומאה אלא דבבגדי' יש חילוק ביניהם דאם נוגע בהם בשעת אכילתו נעשים כולם ראשון לטומאה כמוהו ממש אבל הבגדים שנגע בהם אחר אכילתו הוא ראשון כמו שהיה ואינו מטמא בגדים כמו שמבואר בדברי רבינו פ"ה מהלכות פרה דין ב' ובריש פ"ג מהלכות אבות הטומאה ולפי' זה כוונת רבינו מבוארת דלגבי ט"מ שאדם והכלים שנוגעים במת נעשים אב הטומאה בזה אמרינן שבגד שהוא.

ראשון לטומאה אינו לוקה עליהם דנחתינן דרגא אבל בטומאת נבילות דאפילו בשעת אכילה אינו נעשה אלא ראשון לטומאה בין אדם בין כלים בזה ודאי מודה הבינו ז"ל דעל רחיצת גופו ענוש כרת ועל רחיצת בגדים לוקה והכי מתבאר מלישנא דסיפרא שהביא. הרא"ם והרב ק"א ז"ל כנ"ל וזאת ליהודה עכ"ל.

ונוראות נפלאות איך נעלם מהרבנים מה . שפסק רבינו ז"ל לעיל בזה הפרק דאין חייבים על ביאת מקדש אלא על דבר שהנזיר מגלח ומפרש בירוש' והביאו מרן ז"ל דהיינו כל שהוא בר חטוי שהוא טמא טומאת שבעה והא דכת' רבי' ז"ל כאן כלים הנוגעים בט"מ חייב מלקות דאזיל לשיטתיה שפסק פ"ד דט"מ דין ב' וז"ל אדם שנטמא במת וכלים שנגעו באדם זה טמאי' טומאת ז' ולא דוקא ביאת מקדש אלא אף אכילת קדשים שכן פסק בה' ט"מ פ"ה דין ה' וז"ל אבל לחייב על ביאת מקדש או על אכיל' קדשי' אינו חייב אלא על השניים בלבד הראשון שנגע במת והשני שנגע בו כד"ל וסיים וכת' כמבואר בה' מקדש לרמוז הלשון שלפנינו ומעתה הא דאוכל נבילו' ואכל קדשים דחייב כרת אע"פ שהוא ראשון מפני שהנבילה היא אב מאבות הטומאה מן התורה וכמו שפסק בריש א"ה ואע"ג דטומא' בית הסתרים היא כבר כתב מרן ז"ל דטומאת משא היא והך ברייתא דהק' המ"ל ז"ל לא מכרעא דס"ד דונשא עונו קאי נמי אכיבוס ולכך למד מק"ו דמת חמור וכו' אבל לענין מלקות מודה תנא דברייתא כל אחד כדינו גם מ"ש הרב דאם הבגדים נגעו בט"מ אחר שפי' נחתינן דרגא ולוקה דמשמע שאינו מן הדין ליתא דכבר נתן טעם מפני שהתורה אמרה שטמאים טומא' שבעה ומדקאמר נחתינן דרגא שמעינן נמי דאם היו הבגדים עמו בשעת נגיעתו במת היא אב הטומאה כמוהו לא ידעתי לאיזה ענין דאם הוא חייב מיתה אף על הבגדים שהיו עליו אם השליכם להמקדש זה ודאי ליתא דברייתא אמרה על כבוס בגדים באזהר' ולא במית' ונ"ל דעיקר כמו שכתבתי וכ"כ הרל"מ הרא"ם ז"ל ודוק: שם דין י"ז שאין מעברין את השנה לכתחילה מפני הטומאה משמע דאם עברו מעוברת וכתב מרן ז"ל דפסק כר"י ובעיני יפלא דר"י פליג ואמר בהדייא אינה מעוברת ועוד מי סני ליה מאי דקאמר ת"ק אין מעברין מפני הטומאה ואם עיברו מעוברת ופסק רבי' כוותיה וכתב וכבר ביארנו דאין מעברין מפני הטומאה

לכתחילה דמשמע דבדיעבד מעוברת: גם הקשה מרן ז"ל כיון דפליגי תנאי בהכי מפני הטומאה או מפני שעובר ניסן איך פסק רבינו כתרומתו ות"י משום דסתם לן תנא דתוספתא הכי וכו' לכך פסק רבי דתרת עבד ע"כ ולא הבנתיו דסתם תנא דברייתא קאמר מפני הטומאה ומאי אולמיה ועדיין הקו' במקומה עומדת כיון דתנאי פליגי בהכי איך פסק.

כתרומתו עוד הקש' דמשמע בגמ' דאם דיעבד מעוברת לא היה צריך לרחמים וכיון דרבינו פסק דמעוברת אין צריך בקשת רחמים ות"י היינו לר"ש אבל לר"י דקי"ל כוותיה אפילו בדיעבד מעוברת צריך בקשת רחמי' והנך רואה בעיניך דהא הפך הגמ' דת"ק ס"ל דיעבד מעובר' והביא ראיה מדבקש רחמים ע"ז ור"ש ס"ל כוותיה דר"י בהא דבדיעבד אין צריך לבקשת רחמים דקאמר דאם עיברוה מעוברת אלא מפני מה ביקש רחמים שעובר ניסן הרי מבואר דר"י ור"ש לא פליגי בהכי ואדרבא לפי האמת דפליגי ת"ק ור"ש בלכתחילה יש להוכיח להפך דע"כ לא קאמר ר"ש אלא מפני מה ביקש אלא לדעתו דס"ל לכתחילה לא מעברין אבל לכתחילה אין מעברין אלא דיעבד מודה דצריך רחמים הפך ר"י וצ"ע: אשע"כ נ"ל דרבינו הוק' לו בגמרא מאי דפליגי תנאים מפני הטומאה או מפני ניסן והוא מקרא מלא מבואר דקאמר כי לא התקדשו וכו' דהיינו מפני הטומאה אלא דכ"ע דחזקיה עיבר על שתיהן וביקש רחמים עליהם ופליגי אי דיעבד או לא ר"י ס"ל מדאיצטריך לבקש מוכרח דס"ל דאף דיעבד לא מהני אבל ר"ש ס"ל כר"י דאם דיעבד מעוברת אה"נ אין צריך בקשה אלא משום טעמא אחרינא משום דעיבר ניסן לכך ביקש אף על הטומאה כיון דלכתחילה לא מעברין והיינו דקדוק רבינו דקאמר ועוד דעיבר בניסן למאי הילכתא קתני לה אלא משום דבא לתת טעם למה שביקש על הטומאה דלא כמאן כיון דדיעבד מעוברת ות"ק ס"ל נמי מעוברת וא"ה חזקיה ביקש רחמים אלא ודאי ס"ל כר"ש משום דצריך בקשה על שעובר ניסן לכך ביקש על הטומאה ומעתה פסק כת"ק ור"ש לפי הס"ד דפליגי בדיעבד ולא לכתחילה: פרק ה' הלכה י"ב ובלבד שלא ישתנ' מראיהן וכו' מרן ז"ל לא הראה מקומו כתב הרב נ"ל שהוציאו מהא דאמרינן בפ"ב דסוטה דט"ו מה מים שלא נשתנה מראיהן אף אוכמי נמי לא נשתנו מצאתי: פרק ו' הלכה ד' ולא כל המומין הכתובים בתורה בלבד אלא כל המומין הנראים בגוף שנאמר כל אשר בו מום הנה בריש פרק מומין אלו יליף הגמ' מניין ליתן מומין הנאמ' בבהמה ובאדם ומומין הנאמר באדם בבהמה וקאמר מג"ש דגרב גרב ע"ש ואמרי עוד בגמרא מניין שאר כל המומין דלא נאמרו בתורה כלל אמר ר"י דאמר קרא איש מזרע אהרן מי ששוה בזרעו של אהרן ע"ש ולפ"ז יש לתמוה איך לא הביא רבינו הך דרשא דר"י דבעינן שוה בזרעו של אהרן גם על ר"י קשה כיון דהך דרשא דרבינו ז"ל היא בת"כ פרשת אמור פ"ג וז"ל אין לי אלא מומין אלו בלבד מניין לרבות שאר המומין ת"ל מום ריבה ר"ל אין לי אלא מומין דנאמרו גבי אדם מניין לרבות שאר המומין דנאמרו גבי בהמה דשייכי גבי אדם ה"ל מום ריבה ובתר הכי קאמר מניין לרבות הכושי והגיחור וכו' ת"ל חיש איש ריבה ר"ל דלכך כתיבי ג' דאית בהם מום אחד להביא המומין דבהמה ואחד להביא מומין דשייכי באדם ולא בבהמה ואם כן מנ"ל לר"י להביא עצות מרחוק לבדות דרשא אחרת מלבו ולא הביא דרשא הכתוב' בת"כ ונ"ל דר"י קשיתיה הך ברייתא דהביאו בגמ' דיליף מג"ש ע"כ צ"ל דלא דריש מום יתירה כהך ברייתא אם כן מנ"ל

מומין המיוחדין לאדם ולכך צ"ל דאית ליה דרש' דמי ששוהבזרעו של אהרן ומעתה
הוא פלוגתא דתנאי דתנא דסבר מיתורא דקראי לא ס"ל הך ג"ש ומומין דשייכי בבהמה
וכתיבי באדם כגון דק תבלול יליף ליה מכל אשר בו מום לא תקריבו דכתיב גבי בהמה
אבל הך תנא דיליף מגזירה שוה סבירא ליה דהנך קראי דמום לדרשא אחריתי ומעתה
ק"ל על רבי' ז"ל למה לא פסק כהך תנא דיליף מג"ש כיון דר"י ס"ל כותיה ונ"ל דרבי'
ז"ל קשה ליה מה שהק' התוס' לרבא דס"ל דגרף אתא ללמד דחרוץ לא הוי במקום בשר
מנ"ל לדרוש ג"ש ע"ש שנדחקו ללמד דבר חדש ורבי' מתרץ לזה דרבה ס"ל כהך תנא
דיליף לה מקרא דמום ולית ליה הך ג"ש והכי נמי כוונת רש"י בחומש שהביא הך דרשא
כל אשר בו מום לרבות שאר מומין דלכאורה הוא הפך הגמ' דשאר מומין יליף להו ר"י
משום דבעי' שוה בזרעו של אהרן ומום דשייכי באדם ונכתב בבהמה הוא מג"ש ועם
האמור ניחא ואני תמיה על הרא"מ שלא השיגו בזה: ומעתה מה מתקו לי דברי רבינו
זל בדין ו' שכתב וכל שיש לו מום מן המיוחדין לאדם ועבד אעפ"י שהוא לוקה לא חלל
עבודתו וכו' דלכאורה הוא הפך הגמ' דקאמר אין בו אלא עשה וכמו שאק' המ"ל שם גם
קשה לי דבגמ' קאמר מומא מיחל עבודה אינו שוה בזרעו של אהרן לא מיחל עבודה
מבואר מזה דהך דתנינן הכילון וכו' כולהו לא מיקרו מום ורבי' ז"ל כייל להו עם המומין
משמע דהו מום אלא דעם האמור ניחא כיון דרבי' פסק כהך תנא דמפיק להו מקרא
מכל איש אשר בו מום וכו' מבואר דהכתוב קרא אותו מום ולכך לקי כיון דיש בו לאו
ור"י רצה לתת טעם להך תנא דלית ליה הך דרשא דמכל איש וכו' דיליף מקרא דאינו
שוה בזרעו של אהרן ולכך לא הוי אלא עשה ולא מיקרי מומא והא דכתב רבי' דלא
מיחל עבודה ס"ל לרבי' דלהך תני דמפיק מרבויא דכל מום דלכך קפיז קרא ופרט
המומין ולא קאמר מום סתם הוא לומר דדוקא על אלו מומין דכתיב בפ' הוא דהוי בלא
יחלל ולא על דאתו מרבויא כנ"ל ודוק: הלכות איסורי מזבח פרק א' הלכה א' וכל
המקדיש בהמה וכו' לגבי המזבח עובר בל"ת ולוקה וכו' נראה דמיירי אף בהקדישה
ואמר ה"ז עולה או שלמים וכן נמי מתבאר מדין הסמוך דכתב אם מתכוין לומר עולה
ואמר שלמים אינו לוקה דבעי' פיו ולבו שוים דמשמע אם אמר ה"ז עולה לוקה ואף
דתנן בסוף כיצד מערימין אם אמר על ב"מ ה"ז עולה לא אמר כלום ופסקו הרמב"ם
בפס"ו מה' מעשה הקרבנות מ"מ ס"ל דלוקה עליו וכן נ"ל להביא ראייה מהא דאמר'
בפ"ק דתמורה ד"ו גבי מאי דאמר ר"ל שמא לא שנינו אלא בתם ונעשה בעל מום אבל
ב"מ מעיקרו לא ר"ל אינו לוקה והיינו משום דבתם מעיקרו ס"ד לאיקרוביה קמיכוין
אבל ב"מ מעיקרו אימור לדמי קמיכוין וכן פ' רש"י ז"ל שם א"כ ס"ל דבהקדישו לדמי
לא לקי ומעתה צ"ל באמר ה"ז עולה ולא אמר ה"ז לעולה דבהדיא תנן דפירושו לדמי
ואפ"ה קאמר בתם ונעשה ב"מ לוקה אבל לפ"ז לא אתיא אלא כרבא דס"ל דאף דלא
מהני לקי אך לאביי כיון דלא מהני לא לקי אלא דבאמת ק"ל לאביי אמאי לא אמר כלום
כיון דס"ל דמהני וצ"ע: ומעתה ק"ל למ"ש הל"מ ז"ל דטעמא דלקי אף דאין בו מעשה
משום דבדיבוד עביד מעשה וכו' ע"ש מבואר דאף בדאמר ה"ז עולה דאין בדבריו כלום
ואפ"ה לקי ע"ש מהא דפס' רבי' בפ"ו מה' בכורות גבי מוכר מעשר דאינו לוקה משום
דאין מעשיו מועילים ולזה אפ"ל דשאני מקדיש דילפינן ממימר אף דאין מעשיו מועילים
כגון שותפין דאין עושין תמורה לקו וגדולה מזו כתב ה' כ"מ ז"ל בהלכות עכו"ם גבי

נודר ונשבע בשם ע"ז אף דאין כו מעשה דלוקה דילפי' מנשבע בשם דלוקה ע"ש אבל קושייא אחרי' קשייא: אשע"כ נ"ל בהקדים להק' מברייתא בפ"ק דתמורה דקתני המקדיש בע"מ למזבח אעפ"י שעובר בל"ת מה שעשה עשוי ולדעת ר"ל במאי קמיירי.

דאי במקדיש לדמי קרבן אמאי עובר בל"ת ואי במקדיש לקרבן דהיינו באומר ה"ז עולה או שלמים היכי קתני. מה שעשה עשוי והא תנן אין בדבריו כלום ואי קאמר ה"ז לעולה הוי קאי לדמי כדתנן התם אם אמר ה"ז לעולה ימכר ויביא בדמיו עולה וצ"ל דמיירי באומר ה"ז מוקדש למזבח ולכך קאמר ר"ל אם בתם ונעשה בע"מ לוקה דודאי דכוונתו להקריבו בעצמו אבל ב"מ מעיקרו לא ס"ד להקריב אלא דמיו וברייתא מיירי בתם ונעשה בע"מ ולכך לוקה ואפ"ה מה שעשה עשוי וימכר ובדמיו יביא עולה.

אתאן לרבי' ז"ל דמיירי דבכה"ג כהקדישו למזבח וכאמור ומ"ש בדין ב' נתכוון לומר עולה ואמר שלמים ר"ל לעולה דקאי לדמי ואמר לשלמים אבל אם אמר ה"ז עולה אה"נ דלא לקי כיון דאין בדבריו כלום כנ"ל ליישב דברי הל"מ זל אף שאין זה פשט דברי רבינו: הלכה ד' השוחט ב"מ לשם קרבן וכו' עיין מ"ש מרן ז"ל והק' המ"ל דהא שעיר המשתלח יוכיח ע"ש ולכאורה ק' דמנ"ל דבשעיר חייב משום בע"מ אף אחר ודוי דילמא דוקא קודם ודוי ונ"ל דא"כ למ"ל לה' לרבות ב"מ בשעיר כיון דמחייב עליו בשחוטי חוץ ודאי ראוי לפתח א"מ ואסור במום אלא ודאי דאתא קרא לומר דאף אחר ודוי דאינו ראוי לפתח א"מ עובר עליו משום ב"מ וכן נראה מלשון רבי' דגבי שחוטי חוץ כתבי בפ"ח מה' מעה"ק דאחר ודוי פטור ואלו גבי בע"מ סתם בסיף הלכות עיה"כ דחייב ולא חילק בין קודם וידוי לאחר וידוי.

ולעיקר קושיית הרב מ"ל זל נ"ל דל"ק דדוקא התם גבי שעיר כיון דיש לו שייכות בפתח א"מ לוידוי לכך החמירה תורה עליו לאסור בו מום אף אחר וידוי משא"כ בקדשי ב"ה דאין שייכות כלל בפתח א"מ ומ"ש רבינו לשם קרבן נ"ל דכוונתו לומר דאף אם היא בהמת חולין ושחטה לשם קרבן והוי הקדש ושחיטה באין כאחר אפי' הכי חייב כנ"ל: שם לוקה ה' מלקיות וכו' עיין מה שהק' מרן ז"ל ומה שתי' נ"ל דהאמת עמו ולא מטעמיה דמה שהכריח מדלא חשבי בהדי יע"ל קג"ם דלאו כלום הוא דכיון דהילכתא למשיחא לא חשביה אלא נלע"ד מדפריך בפ"ק דכריתות אר' אילא דאמר גבי מעשר לוקה והא אין לוקין על לאו שבכללות ומאי מק' והא תלייא בפלוגתא דאביי ורבא בכל מקום אלא ודאי דגבי מעשר כ"ע מודו דאין לוקין כיון דמעשר חד שמא הוא וכ"כ התוס' במנחות דנ"ח ואי איתא הך ברייתא הויא תיובתיה דהתם בהקטר אמורים חד שמא הוא גם מאי דאמר' גבי רבי ישמעאל ורבנן גבי חלב שור ועז לימא דר"י סבר לוקין על לאו שבכללות ומכח זה נדחק הש"ס ואוקמיה משום יתורה ומה הוק' לו לגמ' כיון דברייתא מפורשת כותיה אלאודאי ס"ל להש"ס דהך ברייתא אינה בר סמכה אבל מ"ש דאיכא תנא דס"ל דאין לוקין על לאו שבכללות לכאורה נראה דנעלם ממנו ברייתא ערוכה בפ' ג' מינים ד' ל"ח דאמר רבא שם דאין לוקין אם עשה כולם אלא אחת ומפרש רש"י הא דקתני בברייתא אבל לחים ויבישם וחרצן וזג לוקה לרבא מפ' דאינו לוקה אלא אחת הרי דאיכא תנא דס"ל דאין לוקין על לאו שבכללות והש"ס דאוקמיה התיובתא לא ידע הך ברייתא אמנם כבר כתבתי בפ"ה מה' נזירות ה"ח דשאני התם דאיכא גילוי ולכך פס'

רבי' דחייב על כל אחת ואחת ע"ש ולכך לא הביא אותה מרן ז"ל ע"ש: ועוד נ"ל דרבי' סמך אהאי דאמרי' בתמורה שם גבי פלוגתא דר' ורבנן דקאמר רבי בהרצאת גופו הכתוב מדבר למעוטי הקדש לדמי נסכים דאינו לוקה אבל רבנן ס"ל לוקה כדפסק רבי' לעיל בסמוך והוק' לו לרבינו במאי פליגי דאדרבא פשט הכתוב כרבי אלא ודאי דפליגי בקרא דואשה לא תתנו מהם רבנן סברי אתא מהם לרבות אפי' אקדשיה לדמי נסכים אבל רבנן ס"ל דאתא למקצתו כהוא תנא וכיון שכן פסק רבי' כרבנן דלית להו מקצתו ודוק: הלכה ה' או בע"מ עובר אם הקריבו עובר וכו' מדקדוק לשונו יראה דאינו עובר בב"מ על כל תקדישו כי אם משעת הקרביה ואילך וכן משמע מדלא כתב בריש הפרק אפי' מום עובר ולעד"ן דמשמע ליה לרבי' כן מדאמרי' בתמורה דל"ג ע"א יכול יפדו על מום עובר ת"ל אשר לא יקריבו ממנה שאינה קריבה כל עיקר יצאה זו שאינה קריבה היום אלא למחר א"כ ה"ה הכא גבי בע"מ עובר כיון שהוא קרב למחר אינו עובר בשעת הקדשו כיון דראוי למזבח עדיין וכן מבואר בדברי רבי' לקמן בפ"ב דין ט"ז שכתב כיון שהוא ספק אם קבוע או עובר אינו לוקה ע"ש ונ"ל דאף דלוקה במטיל מום קבוע על מום עובר מ"מ הכא כיון דהוא ספק אינו לוקה דשמא מום קבוע הוא וקי"ל מטיל מום קבוע על מום קבוע אינו לוקה וכדפסק רבי' לקמן דין ח' הרי משמע דבעל מום עובר עדיין ראוי למזבח הוא ומקרי תמים יהיה לרצון: הלכה ז אבל בזה"ז אעפ"י שעובר בל"ת אינו לוקה וכו' נלע"ד דרבינו סמך על מאי דאמרינן בפ' כיצד מערימין גבי הא דתני מתני' כיצד מערימין וכו' ילדה זכר ה"ז עולה ומק' בגמ' לר"י דאמר מותר להטיל מום וכו' ומשני דאיירי בזה"ז ופריך מאי למימרא ומשני סד"א דניגזור דילמא נפיק רוב ראשו וקשרי ביה מומא וכו' משמע דאם הטיל מום אחר שיצא רובא אסור מדאורייתא אף בזה"ז ובהכי ניחא מאי דאמר רבא בפ"ק דע"ז דנראה כמטיל מום בקדשים משמע דמטיל מום בקדשים אסור אף בזה"ז מדאורייתא.

ולכך מדרבנן אסור לעשות גיסטרה בזה"ז משום דנראה כמטיל מום בקדשים בזה"ז והיינו משום דס"ל כרב יהודא דאף בזה"ז אסור להטיל מום בקדשים מדאורייתא וכאמור: והנה הרל"מ הק' על רבי' דאיך פסק דמטיל מום בקדשים בזה"ז עובר בל"ת כיון דקי"ל כחכמים דמטיל מום בבע"מ אינו לוקה ואינו עובר בל"ת איך אפשר לומר דמטיל מום בקדשים בזה"ז יהיה חמור ויהיה עובר בל"ת והא בפ"ק דע"ז מוכח דמטיל מום בקדשים בזה"ז גרע ממטיל מום בבע"מ יעו"שב ולע"ד קשה על דבריו דא"כ כיון דקי"ל כרבנן דמטיל מום מותר א"כ מאי מק' אביי בע"ז על רבא ולהוי כמטיל מום בבע"מ דמשמע דאסור מדאורייתא והא קי"ל כרבנן דמטיל מום בבע"מ מותר וכדפסק שמואל בבכורות כר"ש דברייתא דמטיל מום בבע"מ מותר כרבנן גם מה שהק' על רבי' דאית ליה דמטיל מום בקדשים בזה"ז עובר בל"ת ואילו גבי מטיל מום בבע"מ קי"ל דמותר ובפ"ק דע"ז הסברא היא בהפך לא ידעתי אדקשייא ליה זאת הקוש' על רבי' ז"ל אמאי לא ק"ל על רב יהודה גופיה דבפ' כיצד מערימין משמע דאית ליה דמטיל מום בקדשים בזה"ז אסור מדאורייתא ואלו במטיל מום בבע"מ פסק רב יהודא גופיה בבכורות כר"ש דברייתא דמותר והסברא בפ"ק דע"ז להפך.

אשע"כ נראה דרבי' סובר דהא דפסק רב יהודא אמר שמואל כר"ש דברייתא הוא לענין דשוחט עליו דאינו מוזכר אלא בביריתא דעיקר פסק שמואל כר"ש הוא בדבר שאין

מתכוין כמבואר במקום אחר ומשום דאינו צריך לכאן העמידו לענין שחיטה וכאלו אמר הלכה כר"ש דדבר שאין מתכוין מותר ושוחט עליו והיינו דבא לגלויי לן דר"ש לא קאי אדרבנן אלא אדבר שאין מתכוין דהא רבנן קאמרי אף במקום שעושה בו מום דמשמע בין שאין מתכוין בין במתכוין לא ישחוט עליו ולכך קאמר ר"ש באין מתכוין ישחוט עליו וה"ט דס"ל לשמואל לדעת ר"ש דקרא דתמים יהיה לרצון בא למעט ממלקות ולכך עובר בלא תעשה אף בזה"ז במטיל מום בתם ואביי ס"ל שם בע"ז דאף במטיל מום בבע"מ אסור מן התורה אף בזה"ז ולכך הק' לרבא ולהוי כמטיל מום בבע"מ דאסור מדאורייתא אף בזה"ז ולמ"ל טעמא דנראה דהוא מדרבנן ואהא חידש לו דוקא מטיל מום בבע"מ דאסור מדאורייתא הוא דוקא.

בזמן הבית דחזי לדמי אבל בזה"ז דלא חזי לדמי אה"נ דמותר אבל האי קדשים בזמן הזה כיון דתמימים אסור מן התורה לעשות בהם מום ויש בהם ל"ת דכל מום לא יהיה בו ולא אמרי' כיון דעומדים למיתה הוי מומו עמו והוי כמטיל מום בבע"מ כיון דהשתא מיהת תם הוא אסור להטיל בו מום מדאורייתא ולא דמי לאחוזת דם דאיתרע בו המום ולכך גזרו רבנן שלא לעשות גיסטרה משום דנראה כמטיל מום בקדשים דאסור מדאורייתא אף בזה"ז והשתא הא דנקטי רבי' דמטיל מום בבע"מ אינו לוקה הוא בדקדוק וכונתו לומר שהוא עובר בל"ת ודלא כמ"ש הל"מ ז"ל ומעתה יתיישבו דברי רבי' בפ"ב מהלכות בכורות דין זג דפסק באחוזת דם כר"ש דבעי' שאין מתכוין ודלא כחכמים וע"ש בל"מ וכמ"ש שם: אך באמת לדעת הרא"ש והתוס' כחכמים דמטיל מום בבע"מ מותר א"כ מה יענו להך קושייא דרב יהודא אדרב יהודא דס"ל דמטיל בבע"מ מותר ובמטיל מום בקדשים בזה"ז אסור מדאורייתא הסברא להפך וכאמור וי"ל דס"ל ז"ל ע"כ לא אמר רב יהודא אלא דוקא בבכור דקדוש מרחם ואינו ניתר כו אם ע"י מום שנפל מאליו ולכך כשהטיל כו מום עובר מדאורייתא אבל שאר קדשים בזה"ז כשהקדישו הוי מומו עמו דלמיתה אזיל וכיון שכן מותר להטיל בו מום אבל הקושייא ראשונה שהקשיתי היא צ"ע לדעת הרא"ש והתוס': הלכה ט' מ"ע לפדות קדשים וכו' שנאמר רק בכל אות נפשך וכו' עיין לה' לח"מ ז"ל וכן הוא מבואר בס"ה להרמב"ם ז"ל ע"ש ולכאורה מבואר זה בדברי רבי' ז"ל שכתב וכבר ביארנו בערכין שזה שנאמר ואם בהמה טמאה אשר לא יקריבו וכו' שהוא מדבר בב"מ שנפדו דלכאורה הוא מיותר דכבר הביא קרא דרק אלא דר"ל כיון דלמדנו זה מקרא דאשר לא יקריבו צ"ל דאתא קרא דרק ללמד שהוא מ"ע אלא דבאמת י"ל דלא נחית רבי' אלא לומר אופן הפדייה שהיא בהעמדה כמו שמבואר בקרא דאשר לא יקריבו: אכן ראיתי לה' ספרי דבי רב דר"ג ע"ג שפי' דברי רבי' כפי' הראשון שכתבתי ופשט דבריו אינו כן כמ"ש וראיתי לו שהק' משם מהרא"ן ז"ל דלמה לא חיל' רבי' בין בע"מ קבוע לבע"מ עובר דאינו נפדה ע"ש ואני תמיה איך נעלם מהם מ"ש רבינו לקמן בפ"ב דין ז' דביאר החילוק יעו"ש גם מה שהק' למ"ל תרי קראי לע"ד לק"מ דקרא דאשר לא יקריבו לא שמעינן מניה כלל אלא אחר דידעי' מקרא דרק דמום עובר אינו נפדה משום דחזי להקרבה לאחר זמן דאי לאו קרא דרק הו"א הואיל ונדחה נדחה וכמ"ש ביומא ד' נ"ז יעו"ש אך ק' דנפ"ל התם מקרא דמום במ לא ירצה הא עבר ירצה ול"ל תרתי וי"ל דהתנא דדריש מקרא דרק ס"ל כר"א בזבחים דמ"ז דלמעט תערובת אתא ע"ש א"נ דאיצטריך קרא דמום במ לומר דרצוי לקרבן דהו"א דאינו נפדה

כיון דאינו קבוע אבל נדחה מקרבן וזה נ"ל כונת התוס' בזבחים שהקשו דלמ"ל קרא דמום במ דילפינן מבכור דאינו נשחט על מום עובר מקרא דפסח ועור ותו' דאיצטריך הכא במוקדשין דהו"א הואיל ונדחה נדחה ולכאורה דבריהם תמוהים דהא כבכור נמי לא אמרי' הואיל ונדחה וכו' אלא ודאי משום דהתם נמי לא ידעי' דקרב אלא דאינו נשחט על מום עובר ומניחים אותו עד שנופל בו מום קבוע לכך אתא קרא דמום במ לומר כשעבר המום יקרב וזהו שדקדקו התוס' שלא הק' מהך ברייתא דתמורה דדריש מאשר לא יקריבו ממנה לומר דמום עובר אינו נפדה משום דקרב למחר משום דהתם נמי לא ידעי' דקרב למחר אלא מקרא דמום במ אבל בכור דמעט רחמנא דאינו נשחט ס"ד משום דחזי להקרבה ולכך תירצו דהו"א דאינו קרב משום דנדחה ואיצטריך לומר דאינו נשחט לאוכלו על מום עובר ועיין לה' הי"ט שתפס על דברי התוס' חנם ע"ש: פרק ב' הלכה ה' בעל ה' רגלים וכו' וק"ל דבגמ' אמרינן אמר רבה לא שנו אלא ביד אבל ברגל טרפה נמי הו"א וכו' וק"ל לרבי' לומר בעל חמש ידים דהו"א מום לגבי קדשים ולא לומר בעל חמש רגלים דהו"א מום לבד לגבי קדשים אלא הו"א טרפה נמי אף לגבי הדיוט ואסיר דאע"ג דפסק בפ"ח מה' שחיטה דין י"א דאם נחתך היד מותרת מ"מ הו"ל לפסוק כאן דאסיר משום מום וצ"ע: ודע דכתב ב"י י"ד סי' נ"ה בשם הרשב"א ז"ל דהא דאמרי' בעל חמש רגלים טרפה היינו אם היא דבוקה מארכובה ולמעלה שאם תטול הו"א טרפה אבל אם היא דבוקה מן הארכובה ולמטה כשרה ע"ש ולפ"ז הא דאמר ר"ה לא שנו אלא ביד אבל ברגל הו"א טרפה ולא בעי לאוקמה אפי' ברגלים ומיירי מארכובה ולמטה משום דלא פסיקא ליה דמתני' סתמא קאמר ומעתה אפשר לומר דהא דכתב רבי' בעל חמש רגלים הו"א מום מיירי בהאי גוונא ודוחק: הלכה י"א כגון שנמצאת בכולייא אחת או ניטל הטחול וכו' מדלא כתב שניטלה כוליא אחת או שניטל הטחול משמע דכוליא אחת דקאמר לאו שניטלה ביד איירי אלא איירי שנמצאת בבריאתה כוליא אחת וכן כתב בהדיא בפ"ח מה' שחיטה יעו"ש והיינו דס"ל דיש בריה בכוליא אחת ולפ"ז צ"ע דבגמ' משמע לכ"ע אם יש בריה בכוליא אחת לא הו"א חסרון וא"כ איך פסק רבינו דהו"א חסרון ופסולה ולעד"ן דרבינו הוק' לו בגמ' מעיקרא דקאמר סברוה דכ"ע אין בריה באחת ופליגי אי הו"א חסרון או לא א"כ בריית' דקתני שתי הכליו' ולא אחת צ"ל דמיירי דניטלה כוליא אחת והא דומיא דשלוש קתני כדמקש' בתר הכי גם בהך אוקמתא דר"י אמאי לא הקשה הש"ס הכי ומה שתי רש"י ז"ל רבי' ז"ל לא ניחא ליה ולכך מפרש דאף דאמרינן אין בריה באחת הוא דוקא לרוב העולם אבל יש יחידי שנבראת באחת וכיון שכן דלא דמי לבריאת כל העולם הו"א חסרון והו"א דומיא דשרוע כיון דלא דמי לבריאת כל העולם הו"א מום לא כן אי אמרינן יש בריה באחת לא הו"א חסרון כיון דהו"א דרך בריאתו ומעתה מ"ש רבי' כאן ובה' שחיטה שנבראת באחת הוא על דרך מקרה ולא על דרך בריאתו ולכך הו"א חסרון ומזה תבין מאי דאמרו במשנה דבכורות בעל חמש רגלים או שלש צ"ל דס"ל אין בריה בשלוש על דרך מקרה כאמור דהא תני שלש דומיא דחמש: הלכה ט"ו לפיכך אם הטיל בו מום אחר לוקה וכו' ירצה דלא אמרינן דמטיל מום בב"מ אינו לוקה אלא מי שהיה בו מום קבוע דכבר נפסל ממזבח אבל לגבי מום עובר דאינו נפסל למחר ראוי למזבח מיקרי ונ"ל דיצא לרבינו זה מהא דכתב הרא"ש בפרק עד כמה סימן ד' דרב גידל היה י"ח חדשים עם הרועים להתבונן במומין לידע אם הוא עובר או קבוע

ע"ש וכיון דאית לן דמטיל מום בבע"מ מותר א"כ למ"ל כולי האי דכיון דנפל בו מום מעיקרא יטיל בו מום אחר וישחוט עליו אלא ודאי דלא אמרינן הכי אלא במום קבוע דנפסל ממזבח לגמרי אבל מום עובר דעדיין ראוי למזבח אסור להטיל בו מום אחר ולוקה עליו: ומעתה צ"ל דהא דהתירו חכמים בפרק פסולי המוקדשין גבי אחוזת דם דיטיל מום אחר הוא משום דס"ל דאחוזת דם הוי מום קבוע כיון דאם לא יקיו ימות והא דלא ישחוט עליו אף דהוא קבוע הוא משום גזירה דיטיל בו מום אף אם לא ימות וכמ"ש התוס' ז"ל שם דל"ד ד"ה אלימא בתי הראשון אך לפי תי' השני שכתבו דהוי מום עובר וכו' צ"ל דאף במום עובר מותר להטיל בו מים אחר הפך סברת רבינו ז"ל וכן ראיתי להרא"ש ז"ל שם שהק' דאמאי לא ישחוט על אותו מום דאחוזת דם ותי' דחשיב מום עובר ומכח זה הוק' לו על רב דהיה י"ח חדשי' עם הרועים וכו' ותי' דמדרבנן מיהא אסור ע"ש ולא ידעתי למה שינה טעמו ולא תי' כדכתב לעיל מיניה דהא דלא התירו לשחוט על מום דאחוזת דם הוא משום דגזרינן אטו היכא דלא מיית באחוזת דם והוי כתם אמנם לדעת רבינו ז"ל דס"ל דלוקה במטיל מום על בעל מום עובר לא קשה מידי מהא דרב וכו' וכאמור: אך ראיתי לרבי ז"ל בפ"ב מהלכות בכורות דין י"ג שכתב דלא ישחוט אלא על מום שאינו מתכוין ע"ש ואם כן רב לא הוה אפשר ליה להטיל מום על בעל מום עובר כדי לשחוט עליו דהא קי"ל דאינו נשחט כיון דהוא מתכוין.

אשע"כ נ"ל דרבי ז"ל אזיל לשיטתיה דס"ל דהמקדיש בעל מום עובר אינו לוקה כמבואר לעיל בפ"א דין ה' ע"ש וכמ"ש שם יעו"ש: פרק ג' הלכה ד' שנולד אחר שנשחט' אמו וכו' תמה הרמ"ל ז"ל למה השמיט רבינו שמתה אמו ונ"ל שסמך על מ"ש בהלכות בכורות פרק ו' דין י"ד ע"ש: הלכה ה' הנדמה וכו' כתב מרן ז"ל דהוא בכלל כלאים ולכך לא אחשביה בהדי כל האסורים לקמן ע"ש וקשה למה לא חשיב לקמן טומטום ואנדרוגנוס והעיקר כמ"ש הרב מ"ל ז"ל: פרק ג' הלכה ז' ויראה לי וכו' עיין מר"ן ז"ל דהמקשה ס"ל דהאי לא ירצה הוא לאו גמור שלא יקריבוהו וכו' ואינו נ"ל דא"כ מאי מקשה ולילקי נמי לימא דמתני' איירי בשחיטה ה ותו לא וע"י שחיטה נפסל ולא איירי בהקרבה כלל וצ"ל כמ"ש רש"י ז"ל ע"ש גם מ"ש הלח"מ ז"ל אינו נוח לי דהו"ל לרבינו ז"ל לומר כיון דבלאו א' נאמרו כדרכו בכל לאו שבכללות בלא שיצטרך לו' יראה לי.

אשר ע"כ נ"ל דרבינו זל הוק"ל קושיית התוס' דהוי לאו שבכללות לכך פירש שיטה אחרת והוא דאתא שור ושה דכתיב גבי בעל מום יתר ללמד על הפסולים דנכתב בהם שור ושה שהוא בלא ירצה וס"ד דמקשה דאית ביה כל הלאוין דכתיבי גבי בעל מום דהיינו בל תקדיש ובל תשחטו לאתויי לאו אחר משום מחוסר זמן וכמו שפירש"י ז"ל ואמטו להכי שפיר דלקי דהוי כמו שנכתב לאו בפ"ע ואהא תירץ לו דכיון דהכתוב ניתק מחוסר זמן לעשה א"כ לא אתא קרא למלקות כי אם לאורויי לן הך לאו דאו"ב הוא נפסל למזבח ואין בו לאו כלל דהא לא חשבי ללאוי בהדי הך ד' לאוין גבי בעל מום אלא לגלויי דלא תימא דהוא כעובר על מצות או"ב וכשר והכי איתמר בפ"ק דתמורה גבי כל מילתא דאמר רחמנא ל"ת ע"ש והיינו דלא נקט קרא יתורא דשור ושה כי אם גבי לא ירצה ולא גבי לא תקריבו ובהכי ניחא לי מאי דקשייא לי בפשטא דשמעתתא טובא חדא מהיכא פסיקא ליה להמקשה דאיירי כלל באו"ב דלא נזכר בו שום פיסול דילמא איירי בשאר פיסולין כגון כלאים ויוצא דופן דילפינן פיסוליהו מקרא דשור וכשב כי יולד

לכך אתא קרא לומר דיש בהם לאו דבל תקדישו וכו' ועוד מה תירץ ר' זירא הנח למחוסר זמן וכו' ומה ענין זל"ז דהתם מיירי אף בכלו חדשיו דמותר להדיוט אפי"ה אסרו הכתוב לגבוה מאיזה טעם ואנחנו לא נדע ולא אסרו הכתוב כי אם בעשה והתוס' ז"ל כתבו כיון דמצינו מחוסר זמן דנתקו הכתוב לעשה אמרי' ודאי דהלאו לא קאי אמחוסר זמן דלא מוקמינן בלאוי יתרי א"כ לפ"ז אפשר לומר דמחוסר זמן דאו"ב לא מיתסר כלל וזה אינו דבהדיא אמרי' בפ' ב"ה גבי הא דאמרו שם או"ב ליתסר ומשני מדאסר רחמנא מחוסר זמן לגבוה מכלל דלהדיוט שרי ומנ"ל דאסר רחמנא מחוסר דאו"ב כלל דילמא לא אסרה תורה כי אם מחוסר זמן דשבעה ימים אבל או"ב לאותו יום לא אסרה כלל אלא משום דאסור להדיוט יע"ש בתוס' דדבריהם תמוהים ובמ"א יישבנו אותם.

אך לפי האמור נחא דודאי מדנקט קרא דשור ושה ולא בקר וצאן שהוא כולל כל הקרבנות לא איירי אלא על דבר שנכתב איסורי שור ושה והיינו או"ב ומוכרח לו' דאתא לגלויי לן דאו"ב עובר בכל השמות משום מחוסר זמן דהוא נמי פסול כדתנן במתני' והשני סופג ופסול ולכך ק"ל לילקי נמי ואהא תירץ לו כיון דמצינו מחוסר זמן דשבעה ימים אין בו אלא עשה איך שייך לומר דמחוסר זמן דאו"ב עובר בלאו ואין לך בו אלא חידושו דבא לגלויי דפסול מדנקט הך ריבויי דשור ושה אלא גבי לא ירצה דאינו אזהרה אלא הודעה ובזה יומתק לשון הגמ' דבפ' כל הבשר מה דאסר רחמנא מחוסר זמן לגבוה דהיינו דאו"ב מקרא דשור ושה וכאמור.

וראיתי להפ"ח ז"ל שכתב וז"ל קמיפלגי במחוסר זמן וכו' ולכ"ע שאר פסולין אין בהן לאו ע"כ והוא תמוה דא"כ אמאי. אוקמוה הך ברייתא דתני כל הפסולין בכלל לא ירצה כיון דידעי' פיסולייהו ממקום אחר ודאי לא אתא קרא אלא לאוקמינהו בלאו כדעת המקשה כמו שפירש"י ז"ל.

אך עדיין לבי מהסם בזה דבת"כ גבי או"ב קאמר מניין לאו"ב במוקדשין שהוא בלא ירצה ת"ל שבעת ימים וכו' ומיום הח' והלאה ירצה ושור או שה. הרי מפורש יוצא דמפיק מחוסר זמן דאו"ב מדסמך למחוסר זמן דז' ימים ואפשר דתרי תנאי נניהו אך ק"ל דהא בתוספתא תני בהדיא דמקדיש רובע ונרבע ומוקצה וכו' עובר בכל השמות הללו וצ"ע: הלכה י' המקדיש טומטום וכו' עיין להראב"ד אומר"ן ולח"מ ז"ל ואני תמיה מה השגה היא זאת דבודאי מ"ש במשנה ימכרו ויביא בדמיה עול ר"ל ע"י פדייה דבהדיא אמרו במתני' דבכורות די"ד כל הקרשים שקדם מומן להקדשן יפדו וכן פסק הרמב"ם לעיל פ"א דין י' וא"כ דברי רבי' פשוטים דבהנך הוו חולין לכל דבר ואינם אסורים בגיזה ועבודה וימכרו בלא פדייה דהכי משמע מדכתב רבי' פ"א מה' תמורה דין י"ז שהומיר בגמל ולכך הוק' לו מה בין זו לבע"מ דאסורי' בגיזה ועבודה מדרבנן וצריך פדייה ולכך כתב דוקא התם שיש במינו קרבן אמטו להכי גזרו בו דאתי למטעי תבל הנך דאין במינו קרבן לא אתי למיטעי ושוב ראיתי לרבי' בפיה"מ שכתב כן בפ"י ע"ש ועיין ברש"י ז"ל ביבמות דף ה': ומ"ש רבי' כר"א אף דחכמים פליגי עליה כמ"ש מרן ז"ל בפ"א מה' תמורה ד"ה כלאים נ"ל משום דסתמא דמתני' בתמורה ד"ל כוותיה דקתני כל הקדשים שנעשו טרפה אין פודין אותם ואוקמוה בגמרא כר"א ע"ש.

אבל ק"ל דפלוגתא דאימוראי היא אי אמרינן מגו דנחתא ליה קדושת דמים נחתא ליה קדושת הגוף או לא וכיון דר"א ס"ל לא אמרינן מיגו היכא דלא חזי לגופיה והיא סברת ר"ש כמבואר בתמורה די"ט ע"ב א"כ איך פסק רבי' בפ"ד מה' פה"מ דין י"ו דלא כותיה ונ"ל דוקא התם משום דחזיא להקרבה חוץ מאשם אבל הנך דלא חזו לשום קרבן כ"ע מודו דלא אמרי' מגו והיינו דלא אוקי בגמ' פלוגתא דאמוראי בפלוגתא דרבנן ור"ש ובהכי ניחא לי מ"ש רבי' בפיה"מ שאין חולק עליהם ולכאורה הוא תמוה דבגמ' אמרו בהדיא כשהק' לשמואל מהך משנה דכל הקדשים וכו' השיבו האי תנא ס"ל דל"א מגו משמע דאיכא תנא דאמרי' מגו וחולק על ר"א וכן נמי כשהק' מר"א משני ליה הכי אך לפי האמור ניחא דפלוגתייהו אליבא דרבנן דפליגי אר"ש דשמואל ס"ל בכל דוכתא קאמרי' מגו ור"א ס"ל דלא אמרי' מגו אלא התם דחזי להקרבה וכן משמע מדלא קאמר אנא דאמרי' כרבנן דפליגי אר"א ודאי דקים להו דאין חולק עליו ומעתה אין משגיחין בהך תוספת' דהביאה סברת רבנן ודלא כמרן ז"ל ועוד ממקומו הוא מוכרע דליתא הך גירסא בת וספתא דהא בתר הכי קאמר בתוס' הרובע והנרבע והנעבד והמוקצה ואתנן ומחיר עובר משום כל השמות הללו והרי הם כבע"מ שקדם הקדשן למומן ואין יוצאין לחולין אלא על מום קבוע ואמאי לא קאמר נמי כלאים וכו' כיון דעושין תמורה אלא ודאי תלמיד טועה כתבו משום דקתני בתר הכי ר"א אומר לשון פלוגתא ולעד"ן דזהו כונת רש"י דכתב וז"ל ה"ג וכו' הך גרסא בריש' וכו' קסבר ר"א וכו' ואנא.

דאמרי' כרבנן וכו' דהוק' לו מה תירץ לו האי תנאי ס"ל וכו' וכיון דליכא פלוגתא בהכי דמנ"ל דפליגי כלל לכך משני דמעיקרא ק"ל מר"א ומדקדוק לשונו דתני ר"א אומר ס"ל דרבנן פליגי עליה אבל ר"א סבר דאין זה דיקדוק וליכא פלוגתא כלל ועיין בפ"ב דבכורות דנ"ז דסתם מתני' סברה כר"א.

דכלאים וחבריו לא קדשי כלל ופסקה הרמב"ם ע"ש: ודע דגרסינן בתמורה דכ"ח ע"ב והאי תנא מייתי לה מהכא דתניא הרובע והנרבע והנעבד וכולם הם כקדשים שקדם מום עובר להקדשן וצריכין מום קבוע לפדות עליהם ע"ש משמע הא דקאמר וכולם קאי על מתני' דתני כל האסורים וכלאים וכו' כלולים עמהם וכן הגיה הרב צ"ק שם עפ"י מדרש הילקוט ע"ש הרי מפורש יוצא דרבנן פליגי עליה דר"א וס"ל דאמרי' מגוולענד"ן דליתא להאי גירסא דהא קיליף מקר' דכי משחתם בהם וכו' ואוקמוה בגמ' דאינו אלא דבר ערוה וע"א דוקא וא"כ מנ"ל כלאים וחבריו גם מהתוס' שהבאתי הוי תיובתיה ודוק: הלכה י"א נמצאו כל האסורין י"ד וכו' עיין מ"ש הראב"ד ז"ל ומר"ן ז"ל תירץ בשם הרי"ק ז"ל דיתום נכלל עם יוצא דופן וכו' משום דזה פי' למיתה וזה פי' לחיים לא אפשר לצמצם ע"ש ולפ"ז לא הוי יתום וקרא מאי דריש ביה וצ"ל דכוונת הכתוב דנזיל לחומרא דשמא היו שוין ועוד כבר כתבו התוס' דאם יבא אליהו ויאמר דמצוצמין היו.

גם בעיני יפלא איך נעלם מהרבנים דברי רבינו ז"ל בהלכות בכורות פ"ו דין י"ד שכתב שמתה אמו או נשחטה עם לידתו דר"ל דזה פי' למיתה וזה פי' לחיים. והא דלא הקשה הראב"ד על הטומטום משום דס"ל דבכלל בע"מ וא"כ י"ל על נדמה נמי כיון דהוי בע"מ כמ"ש רבינו וכ"כ הרמ"ל ז"ל ולפ"ז בהלכות בכורות לא כתב נדמה משום דהוי בכלל

בע"מ ולכך חייב במעשר וכמו שהשמיט טומטום ואנדרוגינוס אף שהם חייבים במעשר כת"ק דר"ש ודלא כסברת התוס' שם דהוי בכלל כלאים.

אך אמנם מש"ס דבכורות די"ב מבואר כדברי התוס' ז"ל דנדמה הוי בכלל כלאים ופטור ממעשר דאלא"ה מנ"ל לתנא לו' דילפי' תחת מקדשים ילא מבכור דהוי לחומרא ואפי"ה מיבעיית לן בפטר חמור דלא ילפי' חולין מקדשים: פרק ה' הלכה א' ואם הקטיר שניהם כאחד איני לוקה אלא אחת אזיל לשיטתיה דכת' בס' המצות כדכתב מרן ז"ל ולשיטה זון הא דאיפליגו אביי ורבא בעירוב ולא אפליגי בשאור ודבש רבותא לאביי ונ"ל להביא ראייה לזה מהא דאיפליגי במעלה אימורי ב"מ למזבח אם לוקה עליהם או לא ואי כדברי התוס' כיון דמפורשין בקרא ואשה לא תתנו מהם להביא כולו ומקצתו אמאי פליגי כיון דלכ"ע חייבים ולשיטת רבי' ניחא: הלכה ט' ואין צ"ל ערלה וכ"ה וכו' עיין להמ"ל ז"ל שכתב משום דאסור בהנאה ולעד"ן אינו מוכרח אלא משום דאין היתר לאיסורו כמ"ש בגמרא בב"מ וה"ה לערלה בשתים גם נעלם ממנו מ"ש רבינו ז"ל בפיה"מ דשקלים פ"ב גבי השוקל מן הקדש מעל וז"ל דאפי' מצות ל"ל ניתנו דיש לו הנאה שלא משכנוהו וכן מבואר בחיבורו פ"ג מה' שקלים דין יו"ד ע"ש: פרק ז' הלכה ד' וזורע קודם הפסח ע' יום וכו' עיין בהלח"מ ז"ל במ"ש לדעת רבי' דיש שדות טובות וכו' דזה דוחק גדול שנמשך כולי האי ועוד אמאי הוצרך הגמ' בפ' המקבל לומר הא בחרפו הא באפלי כיון דשייך נמי בחרפי ע"י שדות טובות לכך נקט שיעור המוגבל לכל שדות ודוחק לו' דאף לכל שדות אין בהם זריעה אלא ע' יום קודם לפסח גם אין לו' דרבינו מפרש איפכא הא בחרפי קאי אשעורים הא באפלי הוא קאי אחטים וכמאמר הכתוב כי אפילות הנה דהא קאי נמי אעומר דהוא שעורים וכמבואר בגמרא יע"ש.

ע"כ נ"ל דרבינו ז"ל הוק"ל לפירש"י דהול"ל הא בחרפי הא באפילי דכיון דקאי אמין לכך נ"ל לפרש דקאי אזמן ור"ל דהתנאים מיירו בתחלת זמן זריעה דמאימתי מתחיל זמן הזריעה אלא שבתוך זמן זריעה התחיל זמן החורף וכן זמן הקור לחלק הששה חדשים לשלשה זמנים כמאמר הכתוב ור"ל איירי בזמן איחור הזריעה וכו': אלא שקשה לזה מ"ש רבינו בפ"ח מה שכירות דין ה' כל זמן שראוי לזריעה באותו מקום ופי' ה"ה ז"ל שם וז"ל פי' בגמ' יש שיעורין חלוקין וכו' נראת שמפרש פלוגתא דתנאי הוא בין זמן התחלת הזריעה בין זמן איחור הזריעה לכך כתב רבינו בכל מקום לפי מה שהוא שובת הזריעה וזה הפך מ"ש לדעת רבינו ז"ל.

אמנם באמת לא ירדתי לסוף דעתו ז"ל דכיון דאוקמוה בגמ' דתנאי מיירי בחטים אבל בשעורים לכ"ע יש שיעור מוגבל בכל מקום עד אדר כדאמר אמאי רבינו ז"ל סתם הדברים. אשר ע"כ נ"ל דרבינו זל מפרש כפי' התוס' דהך דקאמר וקיימא בימה ארישייהו קאי השבט ולכך הוק"ל הך מתני' דמנחות ומתרץ לה כמו שתי' התוס' דיש שדות טובות שנמשך עד ה' בשבט לכך כתב כל זמן שראוי לזריעה באותו מקום דיש מקום מפני חשיבות נמשך להם הזריעה יותר מזמן הראוי.

ובמה שכתבתי נ"ל ליישב פירש"י בחומש שהביא מהרש"א ז"ל בפ' המקבל ע"ש שתירוצו אינו מובן דכיון דאמוראי ס"ל כר"ש א"כ איך הביא רש"י ז"ל סברת ת"ק דל כהלכתא ע"ש. לכך נ"ל דרש"י בחומש יפרש כמ"ש לדעת הרמב"ם ז"ל אבל רש"י

בגמרא משום דגריס שם בגמ' הא דקבלה בחרפי הא דקבלה באפלי לא יתכן לפרש פי' זה אבל רבינו ז"ל לא גריס אלא הא בחרפי הא באפלי וכן גרסי התוספות ז"ל במנחות ע"ש שהעתיקו הגמרא דפ' המקבל ודו"ק: הלכות מעשה הקרבנות פרק ו' הלכה ד' כשם שהדם בזריקה כך הבשר בזריקה ועיין להרב לח"מ ז"ל שתי' בעד רבינו דר"י ס"ל דשמעינן מיניה תרתי יע"ש ודבריו תמוהים דא"כ מאי עביד צריכותא בפרק כיצד צולין ליכתו' בשלמי' לא ליכתוב בעולה והא איצטריך למכתב משום הך דרשה דמה דם בזריקה וכו' ולומר דעביד צריכותא בדרשה דר"י דמצריך למדרש גם בעולה זה אינו דאין זה במשמעות הגמ' דקאמר והני תרי קראי למ"ל ועוד דא"כ מנ"ל לר"י למדרש הכי בעולה כיון דלא גלי קרא אלא בשלמים דאית בה תרי אכילות ועוד מאי מק' התם לר"א ואימא כוליה להכי הוא דאתא דמ"ש דניחא ליה לר"י וק"ל לר"א ואין לומר דק"ל לר"א משום דהשיב לר"י דהך קרא דועשית עולותיך הבשר ואדם אתא לומר דמה דם בזריקה והיינו לומר דכוליה להכי הוא דאתא לאפוקי מר"י דשמעינן מיניה תרתי ואתא מק' שפיר לסברתו וכו' דגם זה אינו דע"כ לא קאמר ר"א דקרא דועשית לא אתא אלא להקיש בשר לדם אלא אחר דגלי קרא דודם זבחיך לומר דיש דם אעפ"י שאין בשר וילפי' מניה בעולה אבל הכא דליכא גלוי אה"נ דמודה דשמעי' מניה תרתי ואפשר דהכי מק' הגמ' לר"א דמנ"ל דקרא דועשית לא אתא אלא לדם בזריקה לימא דאתא לומר דאם אין בשר אין דם כס' ר"י והך קרא דודם זבחיך לא אתא אלא לענין דאין הבשר נותר לאכילה וכו' והיינו כי היכי דמוקמינן הך קרא דועשית כפשטיה אבל אה"נ בהך דם בזריקה דליכא גילוי אה"נ דשמעינן מיניה תרתי אלא דאמת דק"ל דודאי לא עבדינן היקשא אלא משום יתורא דאינו ענין לכאן אבל הכא דאתא למדרש אם אין בשר תו לא הוי מיותר להיקשא ומה גם דאף לר"י איצטריך לומר דהך אין הבשר נותר לאכילה עד דם מק"ו ולא ניחא לומר דשמעינן תרתי דומיא דקרא דעולה ולזה אפ"ל דלר"י דאית כריכות מוכרח לומר הק"ו כדי להודיע הדין בעולה וכמ"ש התוס' ז"ל אך לר"א כיון דמכל מקום איצטריך הק"ו לכך קאמר אף בשלמים נמי מק"ו ומ"מ אין זה כמשמע מפשטא דגמ'.

אשר ע"כ נ"ל דרבי ז"ל הוקשה לו במאי דקאמר ר"י שם רואה אני את דברי רבי יהושע בזבחים דבעינן תרתי ומאי דקאמר רואה אני דברי מ' אוקמוה לענין דיעבד וכו' וא"כ יחוייב מזה כיון דס"ל כר"י דבעינן תרתי מוכרח דדריש לקרא דועשית עולותיך הבשר והדם כר"י ולא לומר דמה דם בזריקה וכו' וא"כ קשה דזבחים אמרי' שאל ר"י נ' לקונייא את ר"י אומר היה רשב"י וכו' והשיב לו ר"י ואתה אי אתה אומר כן הרי כבר נאמר ועשית עולותיך וכו' דמה דם בזריקה וכו' הרי משמע דס"ל כר"א וצ"ל דס"ל לר"י כותיה דרבי יהושע ולא מטעמיה אלא דס"ל דקרא דודם זבחיך והבשר תאכל אתא לומר אם אין דם אין בשר ומניה ילפי' לכל הזבחים כס' ר"א דלית ליה צריכות גם ממלת זבחיך כולל כל מיני זבחים וכמו שפי' רש"י ז"ל בפ"ד דזבחים ד' ל"ז יעו"ש וא"כ אייתר ליה הך קרא דועשית עולותיך להקיש לדם וכו' וכיון דרבי זל פסק כותיה דר"י לכן פסק שניהם כנ"ל: פרק י"א הלכה ג' וכן האוכל כזית וכו' כתב הכ"מ משם מ"כ ונראה דיש כאן ב' לאוין וכו' ואם אכל מבשר עולה לוקה שנים ולא ירדתי לסוף דעתו של רבינו וכו' עכ"ל ביאור דבריו דמתחלה כתב דמאי דקאמר רבי דאוכל מבשר

עולה לוקה הוא מעילה ולכן לא כתבו בהל' מעילה שסמך על כאן ולכך מקשה איך כ' וכן האוכל כזית מכל האימורין דמשמע דקאי אהך לוקה דבשר עולה דהיינו מעילה וא"כ איך כתב בין לפני זריקה וכו' ותי' דאף מאי דקאמר דהאוכל מבשר עולה לוקה אינו לאו דמעילה אלא משום דכל מנחת כהן וכו' והא דקאמר רבי' משום דכתיב ונדרך הוא משום דתפס פשטיה דקרא שכן דרכו בכל המקומו' תמה איך לא מנה לאו דמעילה בהל' מעילה ודלא כהבנת המ"ל ז"ל בפ"א מהל' מעילה יעו"ש ובהכי לא קשה מה שהקשה הרב לח"מ ז"ל דאמאי לא קאמר דלוקה שנים משום קרא דכליל וכו' דאף מאי דקאמר הרמב"ם ז"ל הך לאו דבשר עולה הוא משום כליל וידוע מדרכו של הרמב"ם דאין לוקין על ענין א' משני לאוין וכמ"ש הרב עצמו בפ"ב מהל' עכו"ם והש"ס דקאמ' ולילקי הוא איסור וזה מוכרח דהא רבא דקאמר דלוקה זר לפני זריקה אף בחטאת ואשם וכמשמע מק"ו דר"ש והא אמרי' דפטור משום דלא קרינן ביה ואכלו אותם וכו' אלא ודאי איסור קאמר ובהכי מיתרצא קושי' הרמב"ן ז"ל במה שהשיג על הרמב"ם ז"ל בשורש ט' יעו"ש: וראיתי להר' מ"א ז"ל שכ' שם וז"ל וכשמקשה ג"כ להלקותו מלקות ששי משום וכל זר לא יאכל קדש הוא ג"כ מטעם שיש כאן שם מוחלק ע"כ ובעיני יפלה איך יצא דבר זה מפי קדוש דמה שם מוחלק שייך הכא אחר דהלקו אותו משום שם זה גופיה וגם לא דמי כלל להך ענין דנזיר יע"ש וגם קשה דקושיית הרמב"ן ז"ל שהק' מקרא דכליל לא מיתרצה אשע"כ נראה דט"ס נפל בדבריו וכן צ"ל וכשמקשה להלקותו מלקות ששי משום דכל מנחת כהן וכו' ור"ל דלהרמב"ם איה ליה הך דלוקה קרא דונדריך הוא למעילה ולכך הקשה לילקי נמי באוכל בשר עולה משום כליל והיינו שם מוחלק והא דלא תירץ איסורא קאמר משום דזה לא נעלם מהרמב"ן ז"ל אלא מק' לשיטת הרמב"ם ז"ל דאית ליה כדעת ר"י ודאי הא דקאמר ולילקי הוא מלקות וכמ"ש התוס' ולפי"ז צ"ל דרבא לית ליה דרשה דרב גידל דואכלו אותם וכו': אך אמנם ודאי נראה דמ"ש הרמב"ם ז"ל דלוקה באוכל בשר עולה מקרא דונדריך הוא ודאי משום מעילה וכדמשמע מפשט לשונו וכן משמע מהא דמנה הרמב"ם ז"ל בכאן שלא לאכול בשר עולה ואי כדכתב הכ"מ דהוא משום כליל איך מנה לתרוויהו כיון א לאו שבכללות מיהו חדא לקי כיון שהוא שם אחר וכמו שכתבו התוס' שם ולכך שפיר מקשה הל"מ דאמאי לא קאמר דלוקה מקרא דכליל אבל מאי דהק' הרב ל"מ ז"ל על מ"ש הרמב"ם דלוקה האוכל מבשר החטאת שנכנס ויצא מקרא דבשר בשדה וכו' דאמאי לא כ' דלוקה נמי מקרא דלא תאכל וכו' לק"מ דאין לוקין על ענין אחד משני לאוין והש"ס הוה מני למימר הכי אלא מתרץ לו לפי שיטתו והיינו דלא השיג הרמב"ן ז"ל עליו אלא מהך קושייא דכליל וכו' ועיין שם וראייה מהא דהק' מהך דר"א אע"ג דהוי לאו שבכללות ואפ"ה מתרץ לו לשיטתו וק"ל: פרק ט"ו הלכה ח' ילדה טומטום אינם קדושים וכו' הק' הל"מ ז"ל דזה ס' רשב"ג ולית הילכתא כותיה כמ"ש בפ' מ"ש.

ותי' הא דאמרו ליה הילכתא משום דאיירי דנולד מבהמת הקדש אבל אנן קי"ל כרבנן דקדושין אגב אימנן ואחר המחילה דבריו תמוהים כיון דבחולין כ"ע מודו דאינו קדוש מה תירץ רבא דמתני' דאינו נוטל הוא כרשב"ג והרי אף רבנן מודו בהכי דהתם לאו בהקדש מיירי ובעיקר קושייתו לעד"ן דרבא מפרש פלוגתייהו דרשב"ג ורבנן דרשב"ג ס"ל דהוי בריה בפני עצמה ורבנן סברי דהוי ספיקא ולכך רבא דס"ל ספיקא לכך נוטל

כפחות שבשניהם ולכך רבינו דכתב ספיקא כמבואר בפ"ג מה' איסורי מזבח דין ג' לכך עסק כרבא בהל' זכייה ומתנה ואע"ג דרבא גופיה הק' לסברת ר"ח דס"ל דספיקא בבכורות דמ"ב אפשר לו' למסקנא הודה לו וכן פי' רשב"ם ז"ל בהדיא ונ"ל דזה מוכרח מדברי רשב"ג דאי ס"ל ספיקא אמאי לא חלה עליה קדושה כיון דאפשר להתברר ע"י שחיטה אם הוא זכר או נקיבה אלא ודאי כיון דנדר זכר ודאי והאי לאו ודאי הוא הוי כמין אחר וכן כתבו התוס' בריש פ' מערימין ודוק: פרק י"ח הלכה י' אשם תלוי וכו' עיין להראב"ד ז"ל ומרן ז"ל דהראב"ד ז"ל ס"ל כמ"ש התוס' שם לחכמים דפטרי משום דס"ל כר"מ ועדיפא מניה אבל חכמים דפליגי על ר"מ במשנה דס"ל דמקודש ויפלו דמיו לנדבה הוי כקודש גמור וחייבים עליו משום שחוטי חוץ וכיון דקי"ל כוותייהו כמבואר בפ"דמהל' פסה"מ א"כ תוס' כהלכ' אמנם רבינו ז"ל לא ס"ל בדעת התוס' ז"ל דבכל מקום מק' הש"ס חכמים דר"מ עם חכמי דר"מ גם מה שכ' כיון דגמר מקדש הוי הקדש לחייבו בשחוטי חוץ זה לא יתכן דבגמ' בפ' המביא דנ"ד הקש' על הא דקתני הבשר יצא לבית השריפה אלמא חולין שנ"ב בשריפ' ורמינהי וכו' הרי מבואר דאף דאמרי' ומקדיש דקתני ירעה עד שיסתאב וא"ה קרי ליה חש"ב וכיון דהוי הקדש גמור להתחייב עליו בחוץ איך קרי ליה חש"ב והתוס' שם נדחקו לשיטתם וכ' וקושיית הש"ס היא לר"מ והוצרכו לומר דאף לר"מ גמר ומקדיש משהושחט וכו' ואין סברא זאת מכוונת לרבי' ז"ל מדאמרי' בהש"ס בפ' כ"ג בנזיר מפני מה חטאת העוף אינה נאכלת ואשם תלוי נאכל מפני שאין בו אלא איסור אחד דהוא חש"ב הרי דאף שנזרק ונקטר כהלכתו כיון דלא הוקבע איסורא אלא מכח ספק הוי חש"ב ואין לומר דהך ברייתא כר"מ הוא דס"ל הוי חולין גמורים ורועה בעדר דהא כתבו משנשחט ס"ל לר"מ מקדישן וכן מבואר בת"כ על פסוק אשום אשם מניין שמותר באכילה ת"ל אשם הוא ואפילו לרבנן דהוי קדוש בעי קרא להתירו באכילה והיינו משום דלא הוקבע והוי ספק חש"ב לכך איצטריך קרא והתורה התירה להקריבו כדי להגן עליו: וראיתי להגאון צבי שהק' על רבי' מהא דפסק בפ"ט שכל מה שאירע פיסול בקדש וקי"ל אם עלה לא ירד חייב עליו בחוץ וכו' ע"ש ונ"ל דזהו דקדוק לשון רבי' שכ' ופסולו בקודש למעט שאינו בקדש בודאי שאין קדושו בקביעות וכיון דחכמים אמרו אין חייב בש"ח כ"א איסורו בקביעות למעט אשם תלוי ודאי אינו כשחוטי חוץ ומ"ש כיון דעלה לא ירד לא ידעתי מנין לו גם הרמב"ם ז"ל לא כתבו דהא דאמרי' אם עלה לא ירד כ"א בדבר העושה לחמו של מזבח ולא שייך זה אלא בדבר דאיסורו בקביעות ועוד כיון דאף ביאת אהל מועד לא חשו עלה וכ"ש שלא יחושו על הך אם עלה לא ירד גם במשנה דאלו אם עלה לא ירדו לא הוזכר זה והיינו טעמא כיון דניכר שהוא חולין בודאי דדבר פשוט הוא שאין מקריבין חולין ע"ג המזבח וכמשנה דקתני נזרק הדם והבשר קיים יאכל ואם איתא הו"ל לחדש ולומר ומקטירין האימורין דהא כל כמה דלא מקטיר הבשר אינו נאכל אלא ודאי כיון דהבשר נעשה חולין גמורין אין צורך לזה כיון דאסור להעלותו: ומעתה דברי רש"י ז"ל שכתב דהוי בשרפה משום דהוי כזבח פסול הוא מדוקדק דלא הוי זבח פסול ממש אלא כיון שיש בו צד קדושה אתי למטעי בשאר קדשים ודלא כהתי"ט ז"ל בפ' המביא ע"ש ודוק: הלכות תמידין ומוספין פרק ג' הלכה י' והטבת הנרות בבוקר ובין הערביים מצות עשה וכתב מרן ז"ל משמע מדברי רבי' הטבה היא הדלקה ולפ"ז יתחייב להדליק המנורה בבוקר ובערב כמ"ש

בהטיבו את הנרות יקטירנה וקש"ל מהא דאמרו בפ' התכלת ד"ן ע"א כדקתני סיפא ולא את המנורה אלא בשבעה נרותיה בין הערבים ופי' רש"י דאינה קדושה אלא בהדלקת בין הערבים הרי מבואר דאין מצוה בהדלקתה כלל בבוקר וראיתי להר' חומת אנך שהביא משם הרבנים דדברי רבי' הפך פסוק בנביאים ד"ה סי' י"ב דאמר בהדייא דהדלקת המנורה אינה אלא בערב ולא בבוקר.

אשע"כ נ"ל דרבי'. סובר דפי' הטבה כולל ב' ענינים דישון והדלקה ולכך כיון דבבוקר אם נמצא אחד שכבה חוזר ומדליקו הוי נוהג בבוקר ובערב שהיא עיקר מצותה לדשנה ולהדליקה כולה ואתי שפיר לשון דקאמר מטיבה ואח"כ מדליק' והיינו נמי דקאמר בסמוך הדלקת הנרות הוא הטבתה ונר שלא מתקנו לומר זהו בכלל הטבה שר"ל שלשון הטבה הוא תיקון בין בכיבוי בין בהדלקה ומעתה מ"ש פ"ב דעבודת יום הכפורים בשחרית מטיב את הנרות ובערב מטיב את הנרות ולא זכר שם הדלקה כלל ודאי.

נר' דהכי כוונתו כיון דהוא כולל דישון והדלקה לכך לא זכר הדלקה כלל ושוב ראיתי הדבר מפורש בפיה"מ לרבי' פ"ג ממס' תמיד בדפוס ישן נושן באותיות מרובע משנה ט' וז"ל כבר נתבאר ביומא שהטבת נרות הוא ניקור הנרות והדלקה מה שכבה מהם וחלוף הפתילות ע"כ ושתי ועיין להל"מ ז"ל ודוק: פרק ה' הלכה ז' לישתן ועריכהן בחוץ וכו' עיין מ"ש הל"מ ז"ל דלכך מחולק ממנחות משום שמן דבעו כמ"ש התוס' זל יעו"ש והיינו משום דכיון דנקדשו בכלי תו לא אפשר להוציאה בחוץ אמנם להרמב"ם ז"ל דס"ל דלא בעי כלי שרת אלא אחר אפייה כמ"ש בפ"ג מהלכות מעשה הקרבנות לא שייך תירוץ זה ועיין להרב גופיה שם שכתב דרבי' לא ס"ל כתוס' ז"ל דבעו כלי שרת יע"ש.

ולעיקר הקו' נ"ל לתרץ ע"פ מ"ש התוס' בפ' כ"ש דל"ו דה"ט דמאפה תנור לישתן בפנים משום דחיישינן לחימוץ כיון דנילושות בפושרין ולכך בעי' שתהא הלישה במקום אפייה והנה לטעם זה הוא שוה לכל המנחות אלא דהתוס' שכתבו זה הטעם למאפה תנור דוקא הוא משום דשאר מנחות לא איצטרכו לזה דאזלי לשיטתייהו דבעי' שמן בכלי שרת אך לרבי' ז"ל דס"ל דלא בעי שמן בכלי שרת אמרי' דהיינו טעמא בכל המנחות דבעי לישתן בפנים משום דחיישינן לחמוץ אך גבי לחם הפנים דקרבת צבור הוא לא חיישינן לחימוץ דזריזים טפי מהכהנים וכמ"ש בפ' כ"ש וכ"כ התוספות במנחות דנ"ה ע"א בד"ה כל יע"ש: אך הא קשה לי דהיכי פס' רבי' לישתן בחוץ הא בגמ' אוקימנא לה כמ"ד מדת יבש לא נתקדשה וכיון דרבי' פסק בה' כלי המקדש כמ"ד נתקדשה א"כ איך פסק בכאן דלישתן בחוץ וכ"כ התוס' שם במנחות ד' מ"ד נתקדשה לא אפשר דלישת מאפה תנור בחוץ ועוד קשה לס' התוס' דלחם הפנים חשיב ציבור כמנחת העומר: הלכות פסולי המוקדשין פרק א' הלכה א' כל הפסולין לעבודה לשחוט לכתחי' אפי' וכו' קרשים וכו' משמע מדבריו אפי' נשים כס' התוס' ריש חולין ודלא כה' א"י והביאו ראייה מדאמרו כל הפסולין משום דבעי לאתויי טמא ולא קאמר משום דבעי לומר נשים דקתני ליה ברישא ע"ש.

וראיתי להר' לחם שלמה שכ' ואחר המחז' ראייה זו ואני מכיר דאימא דמיירי באיש עומד על גבה עכ"ל השייך לעניננו ונוראות נפלאתי איך יצאו הדברי' מפי קדוש דעדיין

הקו' עומדת הא דאחרי' עומדים לא מהנייא אלא בדיעבד כדקתני במתני' ריש חולין והו"ל לומר נשים דגם גבי טמא אם אחרים רואין אותן שחיטתו כשירה מדקאמר הש"ס בחולין למ"ל ואחרים רואין אותובברי ליה סגי ליה דמשמע דאם אחרים רואין אותו פשוט שחיטתו כשרה וא"כ מ"ש דכיון דנשים מיירי באיש עומד ע"ג טמא מיירי בהכי ונ"ל ראייה ברורה דנשים שוחטין לכתחל' מדנאמנים על הניקור שהוא איסור כרת כ"ש דנאמנים על איסור לאו וכ"כ התוס' בפסחים ד"ל ע"ב בד"ה הימנוהו וכ"כ בערובין ד' ל' ודנ"ט ע"ש: הלכה ד' כל הזבחים וכו' עיין מה שהק' הלחם משנה ז"ל איך פסק כאן דאם נשאר פחות מכזית אם זרק לא הורצה כיון דפסק כר"י באבוד ושרוף בי"א מהל' אלו ע"ש שתירץ שהוא תמוה ונ"ל דרבי' הוקשה לו דלמסקנא דאבוד ושרוף לר"י אסור בדיעבד א"כ היכי קתני במתני' נטמאו שיריה או אבדו פסולה והתם ודאי מאי דקתני פסולה היינו לכתחיל' דבנטמא קאמר ר"י בהדייא דאם זרק ודאי הורצה ולומר דלצדדין קתני דנטמא פירשו לכתחילה ובאבדו פירושו דיעבד זה לא ניתן ליאמר לכך ס"ל לרבינו דהך תנא דמתני' ס"ל לר"י דבמנחות מידה אף באבוד ושרוף והיינו משום דעיקר קראי בזבחים הוא דכתיב וכמו שצ"ל כן לדעת הל"מ ז"ל ולכך תנינהו בחזא מחתא לומר דבדיעבד הורצו אבל בזבחים ודאי לא אשמעינן באבוד ושרוף ואדרבה מדנקט ר"י במילתיה נטמא ולא אבוד ושרוף דאף אב זרק הורצו משמע דבאבוד ושרוף ס"ל דאף דיעבד וכיון דסתם משנה היא פסק רבי' כן וכל זה לשיטת הל"מ ז"ל אבל באמת זה אינו אלא דברי נביאות כיון דמנחות גופייהו ילפי' להו מזבחים א"כ מאי ראה לחלק לענין דיעבד ומה גם דלר"י דס"ל אין הציץ מרצה על אכילות א"כ ס"ל דלכתחילה הוא דבעי תרתי דם ובשר אבל בדיעבד ס"ל יש דם אעפ"י שאין בשר ולכך מתיר אף באבוד ושרוף מ"ש בזבחים דמודה בדיעבד ובשלמא לר"י אפשר משום דס"ל דהציץ מרצה וכמ"ש התוספות ויוצא משום דס"ל זריקה מועלת ליוצא וכמ"ש התוספות בפסחים דל"ד ע"ב יע"ש והך מתני' דמנחות כר"י וכיון דלדידיה תרווייהו שוין לדיעבד לכך נקט פסולה לתרווייהו ויותר נ"ל להגיה כאן נשאר פחות מכזית לא יזרוק ואם זרק הורצה ואני תמיה דס"ד להרב להגיה שם ולא הגיה כאן ואין לומר משום דאמאי לא עירבן עם הך דינא דנפסל וכו' כיון דהתם נמי הורצה משום דהוא קאי בהך דינא לעיל מניה ואדרבא יש לזה סיוע מדלא קאמר אבל נפסל וכו' כיון דהדין בו להיפך וכדרכו כן בכל מקום כנ"ל: אך אמנם באמת עדיין לא נתקררה דעתי בזה דהרמב"ם ז"ל פ' דין דאורייתא לומר דלכתחילה מרצה על העולין דכיון דמדרבנן אינו מרצה אין לו להביאו אלא דלעד"ן דזה מוכרח לומר בדבריו דהרי פ' נפסל הבשר או שיצא חוץ לקלעים אם זרק הורצה והתם ודאי משום ציץ וכמ"ש בפ' כ"ש דל"ד דבין לר"י בין לר"ל דפיסולו משום טומאה הוי ומרצה ציץ וכיון דפסק דאין מרצה על אכילות אפי' דיעבד איך פסק הך דנפסל הבשר ומהתימה מה' שכנ"ה ז"ל דנעלם ממנו זה והיה נ"ל דס"ל לרבי' דודאי אף דיעבד לא מהני ציץ אלא התם דמק' משום דס"ל דלר' יהושע מהני ציץ על אכילות ולכך מק' ומתירן שפיר אבל לפי סוגיית דהכא דס"ל דאין הציץ מרצה אפי' דיעבד והכא משום דלכתחילה הוא דבעינן תרתי אבל בדיעבד לא בעי' תרתי ויש דם אף שאין בשר וכמו שפי' רש"י יע"ש אה"נ ל"ק מהך ברייתא על ר"ל ואין לומר דא"כ אפי' אבוד ושרוף ואמאי נקט ר' יהושע דוקא נטמא דכבר כתב רש"י בסוף הסוגייתא משום דאיתיה

בעיניה יע"ש אלא דרואה אני דזה לא יתכן בדברי רבי כלל דא"כ אמאי נקט גבי נטמא כ' משום דהציץ מרצה על הטומאה והוה אמת דמאי דנקט שהציץ מרצה על הטומאה אין ללמוד דהציץ מרצה על אכילות דאפשר דמרצה על העולין ויש כאן חלב קיים אלא שק' דלמ"ל כלל האי טעמא ת"ל משום דבדיעבד לא בעי' תרתי ובדמ לחודיה סגי אלא ודאי משום דס"ל.

דאף דיעבד בעי' תרתי לכך כתב משום ציץ וכו' ובזה ניחא מה שלא הגיה הלח"מ ז"ל גבי נשאר פחות מכזית דאם זרק הורצה וכמו שהגהתי לעיל והיינו דס"ל דבדיעבד בחדא סגייא דא"כ קשה למ"ל הך טעמא שהציץ מרצה על הטומאה ואפשר לומר דס"ל לרבי' דבנפסל בבשר הוי כמו יוצא כיון שאין פיסולו בגופו אלא מחמת דבר אחר דהיינו מחמת הסיח דעתו ממנו ולכך בדיעבד הורצה ולא משום ציץ והיינו טעמא דלא כלל רבי' דין ניטמא בהדייהו וכמאמר רבי יהושע משום דנטמא כיון דלא מהני אלא ע"י ציץ משום דהוי פיסולו בגופו ולדידן לא מהני נין אפי' דיעבד לכך בנטמא אפי' דיעבד לא הורצה אלא דאכתי הוי דינו של רבינו דלא כחז דלר' יהושע ס"ל דציץ מהני לדיעבד וכ"ש לפי' התוס' דמרצה.

אף לכתחילה ולר"י דהוא מאריה דשמעתא דאין הציץ מרצה ס"ל דבדיעבד מודה לר' יהושע ולא פליג עליה אלא במנחות לענין אבוד ושרוף דמקיל כולי האי וא"כ מנ"ל לרבי' לומר דאין הציץ מרצה אפי' דיעבד וצ"ע ועיין בפ"ד מה' ק"פ מ"ש שם ישוב לזה בס"ד יע"ש: והנה בעיקר קושיית הל"מ ז"ל שהק' דאמאי בציבור הורצה כיון דאינו מרצה על אכילות אפ"ל דאה"נ דאינו מרצה על אכילות אפי' בציבור אבל על העולין מרצה על הציבור לכ"ע כמ"ש במנחות דט"ו ע"א וא"כ הכא דאף דנטמא הבשר והחלב כולו כיון דמרצה על העולין והוי כמו חלב קיים וזורק לכתחילה ואין לומר דהרמב"ם ז"ל בפ"ד מהלכות ב"מ כתב כל קרבנות ציבור דוחין את השבת ואת הטומאה הרי דכלל כל הקרבנות אפי' דעומר ושתי הלחם דליכא אלא אכילות וא"כ אמאי דוחין את הטומאה כיון דאין הציץ מרצה דזה ל"ק כלל כיון דפסק במנחות כר"י אפי' נאבדו ונשרפו הרי דס"ל דם דבמנחות בדיעבד לא בעי ציץ כלל א"כ גבי ציבור עשאוהו כדיעבד אבל לענין אכילות דאין ציץ מרצה אפי' דיעבד לא הותר בציבור אף לכתחילה אלא דלפ"ז צריך לומר דמיירי רבי' בלחם הבאים עם הכבשים ולכך באים בטומאה כיון דיש דם אבל מתני' דקתני ה' דברים באים בטומאה משמע דשתי הלחם בלא כבשים קאמר ולכך העמידו בגמרא דלא כר"י ודוק: ועוד הק' הרב ז"ל על מ"ש רבי' ז"ל דקרבנות ציבור אפי' נטמאו כולן זא"ז הא ס"ל דאין מרצה על אכילות וכו' והוא תמוה דבפ"ד מה' ק"פ כתב ז"ל דהא דכתב רבי' דאין הציץ מרצה הוא לכתחלה אבל בדיעבד מרצה וא"כ שפיר כתב רבי' כאן דבציבור זורק לכתחילה והוא כפי' התוס' ממש.

וראיתי להשע"ה בפ"ד מה' ב"מ שכ' והרב חזר בו אלא הדבר הקשה הוא דא"כ מאי דקאמר שם דמרצה על דברים הקריבון לכתחילה הוי א"כ היכי כתב כאן דנטמאו וכו' ע"ש ולע"ז נראה לומר דמאי דכתב רבי' שם דמרצה על טומאת הקרבין הוא מדאורייתא דהא אקרא קאי וא"כ מאי דכתב ואין הציץ מרצה על הנאכלין הוא נמי מדאורייתא אלא דבזה דוקא לכתחילה אבל בדיעבד מרצה וכמ"ש בהל' ק"פ אמנם בכאן הוקשה לו שפיר

דבשלמא לדעת התוס' כיון דס"ל דציץ מרצה על אכילות מדאורייתא אלא מדרבנן הוא גזרו לכתחילה גבי ציבור אוקמוה אדאורייתא אך לרביי' דס"ל דלכתחילה אין הציץ מרצה דאורייתא איך בציבור זורק לכתחילה ומה גם דלשון רבי' ז"ל שכתב אלא א"כ היתה הטומאה הדחוייה הוא בציבור שהציץ וכו' משמע דלא קאי אחילוק דאין הציץ מרצה על הנאכלין וס"ל דאין מרצה אף על קרבן ציבור ולכך תירץ שפיר דמ"ש אלא א"כ וכו' הוא קאי נמי אתרי דינים וכו' וזהו שדקדק הרב לומר דקרבן צבור הציץ מרצה עליו ואעפ"י שאין מרצה על קרבן יחיד ולכאורה ללא צורך כיון דאף לדעת התוס' נמי הכי הוא אלא ודאי משום דלרבי' הא דאין הציץ מרצה הוא דאורייתא ואפ"ה מרצה על הציבור וכן משמע ממה שהקש' אח"כ לר"י דס"ל דאין הציץ מרצה דאורייתא יע"ש אלא שקשה לזה דמנ"ל לרבי' דיש חלוק בין עולין לאכילות עד שיאמ' דקרא לא קאי אלא על דברים הקרבים דלרבי יהושע ודאי לא מצינו שיש לו חילוק בזה ואפ"ל לזה דרבי' ס"ל דלר"י דקאמר אין הציץ מרצה על אכילות א"כ במאי מוקמי' ליה ריזוי ציץ דאי אפ"ל בדם דהעיד ר"י נ' קמצה על משקה בית טבחייה דכן וכדאמר ר"פ בפ"ק דפסחים דהלכתא גמירי לה ועיין להלח"מ בסמוך ולכך כ' דמוקמי ליה על העולין והיינו טעמא דגרסי' בגמ' בפ' כיצד צולין ד' ע"ח גבי ר"י בשלמא זבחים איכא עולין וכמו שפי' רש"י ז"ל א"כ משום דתניא בת"כ ונרצה לו לכפר בדם וכו' ת"ל ונשא אהרן את עון וכו' והוא בדם וכו' מנין לרבות כל העולין וכו' ת"ל לכל מתנות קדשתם אלמא משמע דכ"ע מודו בעולין וכ"כ רש"י ז"ל בפ' הקומץ דכ"ה ע"ב וא"כ מעתה מ"ש ר"י אינו זורק את הדם הוא מדרבנן.

ואולם ראיתי להתוס' שם שכתבו ולא דק בקונטרס דבפ' כיצד צולין אשכחן פלוגתא וכו' ולכאורה לק"מ דהתם מדרבנן הוא דקאמר. ונראה ליישב דעת התוס' בזה משום דהתם ס"ד דהש"ס דהך ברייתא היא מדרבנן מדאוקמוה כר"י דלא קניס בין שוגג למזיד והיינו דלא משני כדמשני הש"ס ביבמות אהך קושיא דברייתות הא דרבנן והא דאורייתא וכיון דמדרבנן היא אמאי לא תיקשי נמי מחלב דהוא עולין אך דעת רש"י היא כיון דמדאורייתא כ"ע מודו בעולין אפש' דאף לר"י ס"ל דלא קנסו רבנן ולא ס"ל כר' יהושע בהא ולכך לא הק' אלא מאכילות דס"ל דאין הציץ מרצה דאורייתא אך אמנם לשיטת רש"י ז"ל דאף דשמעי' ליה לרבי יהושע מהך ברייתא דכל היכא דהחלב או הבשר קיים זורק את הדם אבל נטמאו ב' לא ומינה מדייק הש"ס בפ' כיצד צולין דס"ל דאין מרצה על העולין ולא על האכילות נ"ל דלאו בחדא מחתא נינהו אלא הא דאורייתא דהיינו אבילות וכדקס"ד מעיקרא דס"ל כר"י ועל העולין הוא מדרבנן ולהכי פי' במסקנא כאן בציבור משום דהותרה והיינו משום דבתר דתי' לו דקסבר ר"י הציץ מרצה על אכילות.

והק' לו מהך ברייתא דאין הציץ מרצה קאמר אלא לעולם וכו' דמשמע דעקר ליה הך תי' דס"ל הציץ מרצה ולכך פירש משום דהותרה בציבור לא כן דעת התוס' שפי' דלפי האמת נמי ס"ל. דהציץ מרצה על אכילות נמי והתם מדרבנן הוא דאסור לכתחילה והשתא תרווייהו עולין ואכילות כחדא אינון ולכך קאמר נמי ל"ק כאן ביחיד כאן בציבור לומר דעקר ליה הך סברא דהוה מהך סבר ברייתא למידחי ליה דסבר ר' יהושע דאין הציץ מרצה אלא דהציץ מרצה והתם מדרבנן קאמר ולכך בציבור זורק לכתחילה: אך באמת עדיין לא נתיישבה דעתי דכיון דס"ד דהש"ס דהך דקאמר ר' יהושע גבי עולין הוא

מדרבנן א"כ מאי דחי ליה הש"ס דס"ל לר' יהושע דאין הציץ מרצה על אכילות מהך ברייתא ולידחק לומר דלאו בחדא מחתא אדרבה דכיון דחדא מנייהו דרבנן כ"כ ליהוי אידך גם המתרץ איך הודה לו בזה ועקר ליה הך תירוצא ואפש' להעמיס זה בכוונת התוס' דמנחות דכתבו דבפ' כ"צ אשכחן פלוגתא והיינו לס' רש"י גופיה דס"ל דאף במסקנ' כמי ס"ל לר' יהושע דאין הציץ מרצה על אכילות דאוריית' א"כ דומיא דידיה בעולין הוא דאורייתא דאל"כ מאי מק' הש"ס וא"כ הוי פלוגתא ולא כ"ע: והיה נראה ליישב שיטת רש"י ז"ל דזהו כוונת המתרץ דר' יהושע ס"ל דלא מהני ציץ הלא בדיעבד ולכך קאמר דאם זרק הורצה אבל לכתחילה לא יזרוק והווי תרווייהו עולין ואכילות שוין בדינייהו ומתני' דקאמרה באין לכתחילה משום דהותרה בציבור וכן כתב רש"י בפ' ב"ש דל"ד ע"ב דלר' יהושע לא מהני רצוי ציץ אלא בדיעבד והכי נמי דייק מתני' דפ' הקומץ דכ"ה דקתני ניטמא הקומץ והקריבו הציץ מרצה משמע דוקא דהקריבו והא דאמרי' במנחות ומייתי לה בפ"ק דיומא היה עומד ומקריב מנחת העומר ונטמאת אומרין לו הוי פיקח ושתוק שאני התם כיון דלית להו מנחה אחרת ולא אפ' כדיעבד דמי אלא דעדיין ק' דא"כ מאי מק' הש"ס בפ' כ"צ והא מתני' באין קתני דמשמע לכתחילה ומאי קושייא דכיון דהכא לא אפ' דהכהנים וכ"ש טמאים הוי כדיעבד דאין לומר דמתני' סתמא קתני דאף שנטמא הקרבן דאפשר להו באחרת ואפי"ה קתני דבאים בטומאה דזה אינו דא"כ אף למסקנא דס"ל דהותרה בציבור עדיין תיקשי דהא איכא למ"ד בפ"ק דיומא דאף למ"ד הותרה מודה היכא דאיכא שריים לאכילה ואמאי קתני מביאין ואין נאכלין אלא ודאי מיירי בדלא אפשר באחריתי ועוד דהרי כתב רש"י בפ"ק דפסחים די"ו ע"ב גבי הא דקתני על מה הציץ מרצה על הבשר קאמר דלרבי יהושע אצטריך דקאמר אם אין בשר אין דם ה"מ יוצא וכו' אבל ניטמא וכו' הציץ מרצה להתיר דם בזריקה דדבריו ברורים להמבין דהציץ מרצה אף לכתחילה גם מאי דקאמר ה"מ יוצא וכו' ואי דיעבד הרי שמעי' לר' יהושע דקאמר נפסל הבשר או שיצא אם זרק הורצה אלא ודאי התם לכתחילה קאמר ומדאורייתא אף לכתחילה הציץ מרצה וזורק וכמו שהעמידו הך ברייתא ביבמות יע"ש והכא דקאמר ר' יהושע אבל נטמאו ב' לא הוא מדרבנן וס"ל כשיטת התוס' דהכא מעתה מאי דקאמר רש"י בפ' כ"ש דקסבר ר' יהושע דריצוי ציץ בדיעבד הוא מדרבנן גם הך מתני' דמנחות דקתני נטמא והקריבו אפשר אגב סיפא דקתני יצא והקריבו לא הורצה וכו' או אפשר מדרבנן גזרו אף על הקומץ או הדם דאין מרצה אלא דיעבד ועיין מ"ש עוד רש"י ז"ל בגיטין דנ"ד בד"ה במזיד יע"ש ועיין עוד בפ"ק דפסחים בד"ה שהותרה ועיין בפ"ק דזבחים דכ"ג ע"ב ד"ה הא וצ"ע ועוד דהתם קאמר דמשלחין משום ציץ יע"ש: אמור מעתה כיון דמבואר דאף בעולין נמי מחלוקת וכמו שכתבו התוס' ז"ל צ"ל דרבי' פסק כר"י דמדקאמר אין הציץ מרצה על אכילות משמע דבעולין מרצה וכמ"ש אך מדרבנן מודה ר"י דדוקא בדיעבד הוא דמהני אלא דבזה פסק כר' יהושע דלדידיה שפיר איכא למימר דמחלק בין יחיד לציבור משא"כ לר"י וכמ"ש: הל"מ ז"ל: פרק ד' דין ט"ו וכל אשם שניתק לרעייה וכו' הק' בס' ל"מ דבגמרא לא אמרו זה אלא למאי דס"ד דלא בעי עקירה אבל לא אמרו זה הטעם כדי שלא יקרב לכתחילה ולכך כתב דגריס רבי' כמ"ש התוס' דמנחות ולע"ד הוא תמוה דאדרבה הך גירסא קשה לרבי' יותר וכמ"ש הוא גופיה בסוף דבריו ולא ידעתי מה הוק' לו לפי גירסתנו דהא

אמר' בגמ' ומנא תימרא והביא ראייה מהא דקתני ימכר ואיהו גופיה לא קריב משום גזרה דלאחר כפרה וכו' הרי טעם זה אמור אף דניתק לרעייא אין מקריבין אותו לכתחלה משום גזרה וזה הוא מוכרח דהא קאמר ושחטו לעולה כשר והא קאמר דימכר ואיהו גופיה לא קריב אלא ודאי דהתם לכתחלה ומשום הך גזרה דלפני כפרה אמנם לפי דברי רש"י דמפרש דראייה שהביא הגמ' הוא מר"י ולא מת"ק משום דלת"ק איכא למימר כיון דאינו קריב אלא לנדבה ואינו סומך עליו לא יקריבו לכתחילה לחובתו וסומך עליו ואף דאינו סומך גזרה שמא יסמוך אך לר"י דס"ל דהוא קריב לחובתו וסומך עליו אמאי איהו גופיה לא קריב וצ"ל גזרה דלפני כפרה וכו' וא"כ לדעת רבי דפסק כת"ק אמאי כתב זה הטעם דהא הך טעמא לא אמרי לת"ק אלא אי אמרי לא בעי עקירה זהו נ"ל בכוננת הל"מ ז"ל ואולם אין זה מן התימה על רבינו דכיון דאיכא טעמא מפורש בדע' ר"י שפיר אמרי ליה אף לת"ק כיון דאינו מפורש: עוד הך הל"מ ז"ל דאיך פסק רבינו דבעי עקירה דהא כגמ' לא קאי הך תי' דהא קאמר מדי הוא טעמא אלא לרב יע"ש ולעד"ן לומר דמשמע ליה לתלמודא דרב חייא בר גמזא ורב לא פליגי בתרתי אלא בחדא דרב ס"ל דבעי עקירה ור"ח ס"ל דלא בעי עקירה אבל כ"ע מודו דב"ח אין נדחין ולכך מק' מדי הוא טעמא שא לרב הוא משום דמדקאמר אלא משמע דבא לתרץ אף לדעת רב ובאמת אף דלא בא לתרץ כ"א על ר"ח שפיר מקשה וכמ"ש ולפי המסקנא דמסיק הך מתני' כר"א לא אתייה כהלכתא דהא ק"ל כר"י וכמ"ש פט"ו מה' אלו וסתם מתני' דפ' תמיד נשחט הכי משמע דקאמר לשמו פטור וגם ר"ח הכי ס"ל אלא דקאמר מהך מתני' איכא למידחי והכא קאמר בהש"ס דאף מהך ברייתא איכא למידחי כר"א וכיון דקי"ל כר"י שפיר אתייה כפשטא ולא דחי לה מהלכה וסמכינן אהך שנויא דסתמא דהש"ס ועוד דרבי' ס"ל כסתם סוגייה דיומא דף ס"ג ע"א דבעי עקירה יעו"ש: פרק ה' הלכה י"א אפ' אמר אלו דמי חטאתי ואלו דמי עולתי יש לו לערב המעות וכו' וק' בגמ' הך על מימרא שר"ח דאמר אין הקינין מתפרשין אלא בלקיחה או בעשיית כהן מהך בריית' דקתני מוסיף על חטאתו ואין מוסיף על עולתו משום דהוקבע לעולה אף בלא לקיחה ומשני דהוקבעו בשעת הפרשת המעות דאמר אלו לחטאתי ואלו לעולתי דהוי בשעת לקיחה ור"ח איירי דהפריש המעות סתם ואח"כ פי' אלו לחטאתי ואלו לעולתי ומדברי רבי' דכתב אפי' אמר לו לחטאתי וכו' הוא קאי אשעת הפרשת המעות וא"ה קאמר דלא הוי קביעות הוא הפך הגמ' ונ"ל דרבי' מפרש דאחר דאיצטריך לומר לר' חגא להגיה הברייתא ואח"כ ליקח תו לא איצטריך לדחיקה נפשין לר"ח לחדש שעת הפרשה בשעת לקיחה: פרק ז' הלכה י"ב נודע לו שאינו חייבת מאחר שנמלקה הרי זה תקבר דקדק לומר אחר שנמלקה לאפוקי אם יודע לה קודם מליקה תצא לחולין כן מבואר בכריתות דכ"ו ע"ב בברייתא דקתני אם עד שלא נמלקה יודע לה שלא ילדה תצא לחולין אך בפיה"מ כתב וז"ל וכל זמן שיודע לה שלא ילדה הרי זה אסורה בהנאה ולפיכך אמרו הרי זה תקבר והוא הפך הברייתא דקתני תצא לחולין ואין לומר דס"ל לרבי' ז"ל דהך ברייתא כר"מ דס"ל גבי אשם תלוי אם נודע שלא חטא קודם שחיטה תרעה בעדר דהוי חולין גמורים אך לדידן דקי"ל כרבנן משום דגמר ומקדיש לפיכך תיקבר דא"כ הו"ל להש"ס להקשות אמתני' ולשנויי אתייה כר"מ אלא משום דשאני התם דכיון דאשם בא על חטא ומתיירא מס' החטא לכך גמר בלבו ומקדיש ליה אבל הכא דאינו בא על חטא

אלא לאשתרויי באכילת קדשים אינו חרד בלבה להקדיש קדושה גמורה וצ"ל דהא דקאמרי' וכל זמן שנודע לה שלא ילדה קאי ארישא דקאמר וכ"ז שנודע לה אחר מליקה לכך אמר הכא וכ"ז שנודע לה שלא ילדה בהך גוונא דרישא שהוא אחר מליקה א"ק דלמה לא הזכירו בהדיא אם עד שלא נמלקה נודע שלא ילדה תצא לחולין כמבואר בברייתא ודוק: פרק י"ח הלכה ה' וכן קדשים וכו' עיין להר' מ"ל זל בפ"ד מה' בכורות שהק' על רבי' מנין לו לחלק בין קדשים לבכור שפסק בפ"ב דבכורות דאינו אלא קנסא ע"ש שהניחה בקושייא ואני תמהתי על תמיהתו דכן הוא סברת אחרים בספרי כמ"ש התוס' בבכורו' דל"ד והרב ז"ל הביא שם דבריה' והא דניידי אחרים מבכור ואוקמוה בפסולי המוק' משום דכיון דאם נפל מום מאליו מותר אין זה מתועב משא"כ בפה"מ דאף דנפל מום מאליו צריך פדיון א"כ דמי לבשר בחלב דאם נפל מאליו אסור וכנראה שלא ראו דבריהם בריש תמורה ובפ' כ"ה דקט"ו והכי נמי כוונת דבריהם בבכורות במ"ש ואין לאסור שחיטה על אותו מום כמו בשר בחלב שיש לחלק וכו' ר"ל ואין לאסור שחיטה על אותו מום הוא מוסב על הבכור דהיינו דלא כר"א וכתבו שיש לחלק וסמכו על מ"ש בתמורה וחולין גם אני תמיה דמשנה שלימה בתמורה דנ"ה דמחלק בין בכור לקדשים ע"ש: וראיתי להר' מ"א ז"ל שהקשה בזה הלשון של רבי' ז"ל במה שכ' עד שיוולד להם מום אחר ויאכלו במומן דמנין לו זה כיון דנאסר כבר מלא תאכל וכו' ולא ידעתי דאמאי לא הק' על ר"א דס"ל בספרי דאסור לאוכלו מלא תאכל והתיר במום אחר ואינו אסור מן התורה כיון דכבר נאסר דהא לא קניס אלא לעולם כדמשמע מלישנא דהש"ס דקאמר ומי קניס לעולם וה"נ גבי נגעים דמתיר בנגע אחר והיינו טעמא דכיון דנפל מאליו הך מום דנעשה בידים לא חשיב כלל והוי כתם ולא אסרו לאוכלו אלא על מום שנעשה בעבירה: והרב בני יעקב ז"ל תירץ דמיירי בזה"ז וכן ראיתי להרב ח"ן ז"ל ואני תמיה דבהדיא רבי' פסק בפ"א מהלכות איסורי מזבח דמטיל מום בזה"ז עובר בלא תעשה יע"ש: וראיתי להר' ספרי דבי רב דרי"ז שכתב לחלק בין פסולי המוקדשין לבכור דפה"מ כיון דקדושים ועומדים עד שיפדה הרי הוא מתועב לא כן בבכור דכיון שהוטל בו מום מותר לאוכלו בלא פדיון ומכח זה כתב דאף הוטל בו מום ודבר ה' בפיהו אמת שכן כ' רש"י ז"ל בפ' כ"ה דאף דנתבשל ע"י קטן או ע"י גוי הוי מתועב אמנם דוקא התם דאין היתר לאיסורו ולכך הוימתועב אבל הכא דאם נפל בו מום ע"י גוי בודאי יכול לשהותו על אותו מום דווקא אסרה תורה שלא יתן בו מום ואן הכי נמי אם יתן בו מום מותר לפדותו ע"י אותו מום אעפ"י שלוקה וכמו כן כתב בפ"א מהל' א"מ המקדיש ב"מ למזבח אעפ"י שלוקה פודה אותו ומעתה מ"ש שם וה"ה בשאר שנפל בהם מום לאו דיוקא שנפל מעצמו אלא אפי' ע"י אדם דומיא דמקדיש בעל מום דהגע עצמך אם הוטל בו מום קבוע ימית דאם ישהה עד שיפול בו מום אחר יבואו לידי תקלה לגיזה ועבודה ועוד מ"ש מבכור דאם צרם גוי מותר דהוי כמו שנפל מאליו כיון דשלא מדעתו ומ"ש לחל' משום דצריך פדייה ולכך אסרה תורה אפי' ע"י גוי אינו נוח לי דבשלמא אם הוא איסור דרבנן שייך לחל' דרבנן החמירו בזה יותר ועוד דסיים הכי עד שנולד בו מום אחר ויאכלו במומן ומוכרח דאיירי אחר פדיון כדינו וא"כ רשא נמי דקאמר אם אכלו לוקה מיירי לאחר פדיון וכן ראיתי מי שהק' למ"ל לרבי' לומר שהוטל מום בקדשים דמשמע דהלכה אפי' נפל מאליו לוקה כמ"ש רבי' פ"א מה' א"מ דין י' אלא ודאי דמיירי

הכא אפי' אחר פדיון ולעד"ן דליתא דהיכי שייך לומר אחר פדיון לוקה כיון דהוא חולין גמורים וגדולה מזה מצאתי בבכורות דל"ד דקאמר ר"ע איצטריך האי תמים לאפוקי פה"מ לאחר פדיון סד"א כיון דאסור בגיזה ועבודה אסור ליתן בו מום קמ"ל ולרבנן לא צריך קרא להכי כיון דהוא חולין בודאי מותר ליתן בו מום וא"כ היכי שייך לומר דאף לאחר פדיון אסור לאוכלו ומה שהביא ראיה מפ"א דא"מ אינו ללקות קאמר אלא קאי דצריך לפדות קדשים שנפסלו במום מקרא דבכל אשר תאוו נפשך וכו' וכיון דבידו לפדותו מה חי' יש בין קדשים לבכור דפדיון אינו מעלה ומוריד ועיין להמ"ל בפ"ד דבכורות יע"ש: הלכה ט' שהרי ניתוק לעשה וכו' עיין למרן ז"ל והמ"ל ז"ל שהאריכו עיין מ"ש ולעד"ן ע"פ דאמרי' במכות די"ו גבי פלוגתא דר"י ור"ל קאמ' תרוויהו אליבא דר"י וכו' ר"י דייק טעמא דבא הכתוב הא לא בא הכתוב לוקה אלמא התראת ס' שמה התראה ולכאורה ק' למה לא הכריח זה מר' יעקב דנתן טעם מפני שאין בו מעשה ולא משום התראת ספ' משמע דשמה התראה י"ל דאינו הכרח כלל דאיכא למימר חדא מנייהו נקט ולכך הוצרך לומר מדאיצטריך קרא לנתוקי ללאו ואי התראת ס' לאו שמה התראה למ"ל לקרא לנתוקי דבלאו הכי אינו לוקה ולכך רבי' ז"ל דפסק התראת ס' שמה התראה לכך בחר בזה הטעם דממנו יצא לו הדין ועיין בפ"י מהלכות סנהדרין ודוק: הלכה י' והיכן הזהיר הכתוב על הפיגול וכו' לא יאכל וכו' אע"ג דכתיב לאו בנותר וילפי' פגול מג"ש דאי מקרא דהביא רבינו לא שמעי' מלקות מניה דהוה לאו שבכללות כמ"ש התוס' בפסחים דנ"ד מ"מ איצטריך להביא מקרא זה לומר שמצטרפין פגול ונותר והנה מפשט דברי רבי' נראה דמצטרפין אף לקרבן דמצטרפין לכרת והכי פשט דברי רב יהודא בגמרא דהעמיד המשנה דאמר פיגול ונותר אין מצטרפין הוא לטומאה אבל לאכילה מצטרפין הוא כולל בין למלקות בין לכרת דאי לא מי הכריחו לומר דמתני' לטומאה ולא העמידה לכרת וכבר כתב רבי' בה' שגגות כל שמצטרף למלקו' מצטרף נמי לכרתו מעת' מאי דקתני מתני' מב' מינין פטור הוא שני מינין ממש דהיינו חלב ודם וכן מצאתי מפורש בדברי רבי' פ"ו מה' שגגות דין ז אבל חצי זית חלב וחצי זטית דם אין מצטרפין ע"ש הוא לאפוקי פיגול ונותר דמצטרפי ודלא כהתוס' דכ' דשני מינין פטור דמתני' היא קאי על פיגול ונותר נמי ולכך אצריכו לומר דמצטרפי הוא למלקות דפשטה דשני מינין הוא מינין ממש כמ"ש הם עצמם די"ב ע"ב ד"ה מכלל יע"ש ועוד מנ"ל לרבנן לחלק בין מלקות לקרבן ועוד נ"ל הכרח לדעת רבי' מהא דמק' הגמ' דע"א לר"מ דס"ל באיסורי נזיר היתר מצטרפי למ"ל מכל אשר יעשה מגפן היין ללמד על איסורי נזיר שמצטרפין השתא היתר מצטרף איסור מבעיא ומשני איצטריך לזה אח"ז ע"ש והשתא לרבנן נמי דס"ל היתר מצטרף בקדשים היכי קתני מתני' שני מינין פטור והא כל דכן אלא ודאי כי קתני שני מינין פטור איירי בחולין כגון חלב ודם אבל פיגול ונותר בכלל מין אחד הם והכי כתב רש"י ז"ל שם דמ"ה בד"ה ה"כ אי חצי זית פיגול וחצי זית היתר ניגמור מיניה דחייב וא"כ אהני קרא דכל בקדש פסול דאף בזה אח"ז מצטרפין: אמנם לדעת הרוס' נ"ל ליישב כיון דקרא דחטאת דילפינן מיניה היתר מצטרף לאיסור לא מיירי אלא באיסור מלקות דוכל זר לא יאכל קודש א"כ לא ילפי' מיניה לשאר קדשים אלא לענין מלקות ואהכי אהני כל בקדש פסול לחייב מלקות אף זא"ז ורש"י פי' דאם אכל חצי זית פיגול וחצי זית היתר דמצטרפין היינו לחיוב מלקות ובהכי אתנח קושיין דמנ"ל לרבי'

לחלק כיון דלא גילה קרא דמצטרפין כי אם בלאו הבו דלא לוסוף וכן מצאתי חבר לס' רבינו ז"ל הרב הגיליון והביאו רש"י ז"ל בפ' אמרו לו די"ג שכ' וז"ל אלא בכזית אחת וכו' דאין הקטרה פחותה מכזית הרי מבואר דחצי זית פיגול וחצי זית נותר מצטרפי' לכזית לקרבן ונ"ל דס"ל דהא דקתני מתני' בשני מינין פטור הוא קאי לחלב ודם: אך קש"ל מהא דאמרי' בפ' כלל גדול גבי מאי דמבעיא ליה קצר חצי גרוגרת בזדון שבת ושגגת מלאכות וחזר וקצר חצי גרוגרת בשגגת שבת וידון מלאכות אי מצטרפי או לא ופשיט ליה כיון דחלוקין לחטאות אין מצטרפין ור"ל דאם קצר כגרוגרת בשגגת שבת וזדון מלאכות וחזר וקצר כגרוגרת בזדון שבת ושגגת מלאכות חייב שתיים דהיינו על כל אחת הרי לא מיקרי העלם א' וכיון שכן הכא דקצר חצי שיעור לא מצטרפין כיון שאינו בהעלם אחד הכי נמי נימא כיון דחלוקין לחטאת דאם אכל כזית פגול וזית נותר בהעלם חייב שתיים דמיקרי שני מינין ולא מצטרפין ויש לחלק דוקא התם דסתראי נינהו דכלל בידינו דשם אחד אפי' כמה זתים אינו חייב אחת ולכך כיון דגבי כזית חייב שתיים ודאי דמיקרי שתי העלמות היכי שייך לומר הכא דמצטרפי בשני העלמות אבל הכא דמצטרפי אפי' שני מינים לא הוי סותר הכלל דשני מינים בהעלם אחת חייב שתיים: אך קשה דפסק רבי' נדרים פ"ד דין ח' דשני שבועות אין מצטרפין משום דחלוקין לחטאות והתם הוי ממש דומיא דשני מינים דאינו סותר הכלל אלא ודאי כיון דלא מחייב שתיים אלא בשני מינים הדרין לכללין דשני מינין לא מצטרפין.

אשע"כ נ"ל דדווקא הכא דגילה ק' דכל שבקודש פסול דמצטרפי' ועשאן הכתוב כמין אחד לענין צרוף בקדשים ואין למדים מהם והכי דייק לשון רבי' שם שכתב הרי הם כחלב ידם שאינן מצטרפין לכזית ולא כתב פיגול ונותר משום דשאני התם דגילה קרא כאמור: אכן יש לדעת לס' רבי' זל מאי דקתני מתני' בפ' אמרו לו אכל חצי זית וחזר ואכל חצי זית אחר בהעלם אחת מעין אח' חייב הוא קאי אף על פגול ונותר דהא לא קתני אכל חצי זית חלב כדקתני ברישא אכל חלב וחלב וכו' ופי' מעין אחר הוא כולו מין בשר לאפוקי שני מינין דסיפא דהוא חלב ודם וא"כ ק' מאי מק' הגמרא שם ממין אחד פשיטא אדרבה חידוש אתא לא שמעינן לאפוקי ממתניתין דמעילה דקתני הפיגול והנותר אין מצטרפין לכך אתא לומ' דווקא לטומאה אבל לאכילה מצטרפין כדאמר רב לשם וצ"ל דר"ל בר טוטני דאוקמה כר"י דתמחויין מחלקין לא ס"ד מימרא דרב דאמר דוקא לטומאה ובהכי ניחא לי מאי דפסק רבי' בפ"ו מהלכות שגגות התמחויין אינן מחלקין דלא כר"י והוא תימא כיון דסתם לן תנא כוותיה איך פסק דאין מחלקין ועם האמור ניחא: ובזה נמי ניחא מה שהק' בירוש' פ' כלל גדול שלמים נמי נימא דלחלק יצא על כל הקדשים לחייב על כל אחת ואחת ותנן קדשי מזבח מצטרפין וכיון דמצטרפין אין חלוקין ולס' רבי' ז"ל מאי מק' דחלוקין מצטרפין משו' דגיל' קרא קרא דכל שבקדש פסול כאמור דבבאמת מאי דקתנימתני' בפ"ד דמעיל' קדשי מזבח מצטרפין לחייב עליהם משום פגול נותר וטמא לאו דוקא משום דמצטרפין כל הקדשים לפגול אלא אפי' קודש פגול וקודש נותר מצטרפין לס' רבי' ז"ל וצ"ל דהירוש' לא ס"ל הא דרב כאמור ובעיקר קושיית הירוש' לא קשה לפי גמרי' דאיתא בכריתות ד"ד אמר ר' חנינא מודה ר"י לקרבן שאינו מביא אלא חטאת אחת דלא דמי ללאו דעריות ופי' רש"י ז"ל דאיכא מילי טובא ולא בכל חדא הרי אף לדידיה דיצאה עז לחלק כיון דש הוא ולא אחד הוא לא מהני

לקרבן ה"נ דפגול לאו אחד הוא ושם אחד הוא לא מהני לקרבן ודו"ק: ומן האמור הנה מקום אתי ליישב מה שסיים רבי' כל הפגולין והנותרין מצטרפין וכו' דלכאור' הוא יתר כיון דפגול ונותר מצטרפין כ"ש פגולין ונותרים לעצמן ומ"ש מרן ז"ל משנה במעילה וכו' אחר המחילה לא יתכן דההיא לענין טומאה אתאמרה ולפי האמור ניהא דבא רבי' לחדש לומר דהך משנה דקתני ק"מ מצטרפין לחייב עליהם משום פגול ונותר לאו למימרא פיגולין לעצמן ונותרין לעצמן דמצטרפין כל הקדשים אלא אפי' פגול מזבח אחד ונותר מזבח אחד כיון דקי"ל כרב כאמור: הלכה י"ט אי אפש' שיתחייב על אכיל' אחת משו' פגול ונותר והק' מרן ז"ל הו"ל לומר בשני איברים משכחת לה ולא ידעתי איך אשתמיטיה מה שפסק לעיל דהפיגול והנותר מצטרפין והתם ודאי מיירי בשני איברים דבאבר אחד לא שייך כמ"ש כאן והכא לא נחית לממני החטאות דלא שייך להק' זה אלא בה' שגגות שמנה שם ד' חטאות הו"ל לממני ה' וכגון שני אברים אלא נקט לישנא דמתני' ולומר דדעתו ז"ל לומר אכילה אחת דהיינו כזית פגול ונותר משני איברים לחייב.

שתיים כס' הגיליון שהביא רש"י ז"ל בכריתות די"ג זה אינו דא"כ הו"ל לרבי' ז"ל לבאר זה דכתב לעיל דמצטרפין וחייב שתיים אלא ודאי דהסברא עצמה אינה נותנת דחייב כרת או מלקות על חצי שיעור וכבר כתבתי בזה בחידושי למס' מעילה ע"ש: פרק י"ט הלכה ד' הכל תעובר צורתן ויצאו לבית השריפה שמא נותר משמע מדבריו משום חשש נותר לכך תעובר צורתן וקשה דבירוש' קאמר דטעמא דמתני' דאפסילו בהיסח הדעת והיינו משום דס"ל כר"י דס"ל פיסול טומאה אך לר"ל דס"ל פסול הגוף לא בעי עבור צורה כמבואר בפסחים דל"ד ע"ש וג"כ קשה מה שהק' המ"ל ז"ל איך רבי' ז"ל לא הביא הך פלוגתא דר"י ור"ל יע"ש.

ונ"ל דרבי' זל מפרש הא דקאמר בירוש' אר"י ויאות הוא בתמיה לאוכלה אי את יכול שמא נתקלקל צורתו לפום כן צ"ל תעובר צורתו וה"פ משום דקאמר מתני' אמר' כן להביא ממתני' דקתני תעובר צורתו והיינו מטעם היסח הדעת לכך בא ר"י לדחות הראיה וקאמר הא דאסור באכילה הוא מטעם חשש נותר דהיסח הדעת אינו אוסר באכילה וא"כ שלמים גבי זר וחטאת גבי כהן אמאי נאסרים באכילה מוכרח הטעם הוא משום שמא נותר וכיון דעיקר החששה משום נותר אמרינן תעובר צורתו להודיע איסורו משום נותר ודלא כפי' המפרשים ע"ש והא דלא הביא רבי' דינא דר"י דהסח הרעת הא פיסול טומאה כבר כתב רבי' נפקותא דיצא מפלוגתייהו והוא לדעת ר"י הא דתניא בפסחים גבי לול דבעי עובר צורה מוכרח הוא משום היסח הדעת דלא הוי פיסולו בגופו אך לר"ל דס"ל דהוי פיסולו בגופו הוי הך ברייתא דלא כהילכתא דקי"ל כל שפיסולו בגופו לא בעי עבור צורה וכיון דפסק ויבינו בפ"ב מה' בית הבחירה הך ברייתא דלול דבעי עבור צורה מוכרח דלא הוי פיסולו בגופו והיינו כסברת ר"י וק"ל: ומ"ש רבי' למי שעבר ואכל ר"ל שאם אכל זר חייב מעילה לבד מי שאכל מה שנמצא בירושלם אינו חייב כלום מפני שהוא שלמים ועל מ"ש הראב"ד ז"ל לס' מעילה כתב מרן דכונתו היא משום דס"ל דלא הוי עולה וחטאת ודאי ולכך אינו חייב מעילה ודאי אלא ספק וכונתו היא משום דהא דתני חתיכות חטאת אינו מוכרח דהוי חטאת ודאי דאף שלמים נמי יש לאוכלו בעזרה אלא דמותר לאוכלו בכל העיר גם גבי איברים נמי דמעיקרא הוו איברים שלימים

ואח"כ יוציאה לעיר ועושים חתיכות לאכילתו דהא אף דמצא איברים בעיר הוי שלמים אבל אין לומר דכונתו דס"ל לא הוי חזקה ודאית דהא מסיפא דקתני מצא איברין בגבולין נבילות קאמר בירושל' דלוקה עליו והביא ראייה מדקאמר מותרות יע"ש וא"כ הוי חזקה אלא דווקא הכא דאיכא לספוקי בשלמי' ולעד"ן דכוונתו היא דמוכרח לומר כיון דאינו אלא ספק א"כ תנא דמתני' ס"ל כר"ע דמחייב על ספק מעילות וכיון דלית הילכתא כוותיה לא הו"ל לרבינו לפרט זה כיון דאין כאן נפקותא לדינא וליישב דעת רבי' נ"ל דמתני' אתייה אף כרבנן ושאני הכא כיון דרוב איברים הם עולות אזלינן בתר רובא וכן חטאות דרוב אכילה בעזרה הוא חטאת לכך חייב מעילה כנ"ל ודוק: הלכה ט' כל העצמות הקדשים וכו' חוץ מעצמות הפסח וכו' עיין להמ"ל ז"ל שהק' משם הרי"א ז"ל ומה שתירץ הרב דרבי' מפרש דלא כפי' רש"י ואתי אף לר"י אחר המח' לא יתכן דמ"ש דקדשים דתלינן ששיבר אותו בעת אכילת המוח ה"נ כיון דמ"מ עבר על השבירה תלינן כמו כן ששבר אותו בעת אכילת המוח גם מלשון הגמ' דקאמר לבתר נותר הוא דחלצינהו בודאי מכח אומדנא הוא דתלינן גם מה שהביא מגירסת התוס' דאמרי' אימור וכו' משמע מכח ספק הוא זה לא יתכן דהא הק' בתר הכי והא דקתני בברייתא.

מפני התקלה הוא קודם איסורו וזה לא שייך כי אם לר"ש ובודאי האי דגרסי אימור הוא מכח אומדנא: ומה שהביא ראייה מפי' רש"י ז"ל דכתב מספיקא לא שרפינן וכו' דמשמע דס' ר"ן היא לומר דמספיקא אזלינן לחומרא אדרבא נהפוך הוא דכוונת רש"י דאף אם נאמר דר"ז ס"ל כר"י לא בעי לומר דמספיקא אזלינן לחומרא כיון דהוא מדרבנן ליכא סברא דמחמרינן ליה דליבעי שריפה: גם ראיתי לה' ז"ל שתמה על מהרי"א שכתב דלא מתוקמה תירוץ דר"י לא אליבא דר"ש דמניין לזוה דשפיר מתוקמא הברייתא כר"י ועצמות הפסח דבעו שריפה משום איסור שבירה וכו' אחר המח' זה לא יתכן דא"כ הברייתא מיירי דבדקנום ומצאנו שיש בהם מוח ולכך קתני מפני התקלה שיש בהם איסור שבירה ולפ"ז לא הוי דומיא דרישא דעצמות קדשים מיירי שאין בהם מוח דאי יש בהם מוח ליבעו שריפה משום שמוש נותר ועוד ר"ז רצה לומר דהברייתא כרב מרי דשימוש נותר בעי שריפה כתירוץ ר"ן וזה לא משמע מהברייתא כיון דאיירי שיש בהם מוח אבל אם נאמר דר"ז מוקי הברייתא כר"ש ניחא שפיר ולעד"ן הא דלא מוקי ר"ז כר"ן כיון דאתי כר"ש משום דהוק' לו לשון הברייתא דקתני כל עצמות הקרשים האי כל מה בא לרבווי ולכך מוקי לה בצבורים כיון דאיכא חלוצים בא לרבווי אף הצבורים לא בעו בדיקה כיון דתלינן דחלץ הכל: ולעיקר הקו' של מהרי"א ז"ל לעד"ן ע"פ מאי דאמרי' בזבחים דצ"ו ע"ב דאתא קרא דועצם לא תשברו בו בפ"ב ללמד שאין עשה דאכילת מוח דחי לאיסור שבירה כיון דהוא במקדש ואף דבמקדש לאו דווקא שהוא נאכל בכל העיר כיון דקדוש נפסל ביוצא מחברת הוי קודש אבל אם הוא נותר דהוי חול גמור דאף שריפתו בגגו וחצירו כמו שפי' רבינו בדין ז' שייך לומ' דאתי עשה דשריפת נותר דהוא מצות עשה כמו שפי' רבי' בריש הל' אלו ודחי לאו דשבירה ומעתה אזלא שפיר כר"י וכיון דמצאנו אותם חלוצים אמרי' דכוונתו דאתי עשה ודחי ל"ת וכיון ששמשו נותר בעו שריפה כרב מרי והא דאמרו בגמ' לדחות הך ראייה ממתני' והעמידה כר"י דס' דשבירת עצם נוהג בפסול דווקא התם כיון דהוא בידנו לא דחי כיון דאפשר בקיום שניהם לשרוף הכל ביחד אבל הכא דמצאנו אותם חלוצים משום דאין בידו

לשרוף הכל זהו טרחא יתירה ולהפסיד עצים כמו שפירש"י לכך שבר אותם והוציא ממנו מוח ושרפו לכך בא התנא לומר א"ה בעי שריפה מפני ששמשו נותר והשתא בין לר"ן בין לר"ז אתייתא מתניתא כר"י וסליק פסק רבינו ז"ל כהילכתא ודוק.

הלכה י"ב האורג וכו' בשק ידלק ע"כ הוא בפ"ב דתמורה ונ"ל דרבי ז"ל אזיל לשיטת ר"י ב"ח שתי' להך מתני' הא בשיער הא בשק דלתי' דר"א הא בטהור הא בטמא מוכרח לתרץ להך סיפא דפטר חמור כר"י דס"ל דאם רצה נחמיר וכו' כדאוקי שם בגמ' וכמו שפי' רש"י לשם וא"כ כיון דרבי' פסק כרבנן בסמוך דכל הנקברין לא ישרפו איך הביא הך משנה דפ"ח דהיא כר"י אלא ודאי דס"ל כהך תירוצא דריב"ח דלדידיה אתי מתני' כפשטה דהחלוק מוזכר במשנה לא כן הך חילוקה דר"א ועוד דאתי מתני' אף כרבנן וזה נ"ל פשוט וברור אלא שראיתי להר' יד אהרן ז"ל א"ח סי' תמ"א בהגהת הטור שתמה על רבינו דאיך הביא הך מתני' דהיא כר"י וכו' ע"ש דהניחה בקושי ואשתומם על המראה איך לא השגיח בזה: ואולם נ"ל דכוונתו בזה משום דמדקאמר רבי' שיער נזיר טמא משמע ודאי כהך חילוקא דר"א דלריב"ח אין לחלק בין טהור לטמא ואמטו להכי שפיר מתמה וכאמור.

אך ודאי לאחר העיון נראה דזה ליתא דודאי אף לריב"ח דמחלק בין שיער לשק מודה דהך מתני' דיקבר דווקא בטמא דהא קרא מלא דבר הכתוב ונתן על האש וכו' והיכי קתני דיקבר אלא ודאי אזיל ומורה להך תירוצא דמתני' איירי בטמא אלא דבהך משנה דקתני ידלק לא בעי לאוקמה בחד גוונא דווקא בטהור דאף בטמא מצי אתי מכח קושיא אחריתי וזה לשיטת המק' דלא הק' מקרא אלא ממתני' דערלה משום דזה נ"ל פשוט לחלק בין טהור לטמא ולכן הביא הך מתני' דערלה דלא אתי הך תירוצא גבי פ"ח וכדמסיק והיינו דדקדק רבי' בלשונו דגבי שיער נקט טמא וגבי שק סתם ולא ביאר דווקא טהור משום דבשק אפי' טמא דינו בשריפה וכריב"ח וגבי שיער טהור פסק דינו בשריפה כמ"ש דין ו': אך אמנם ראיתי.

לרש"י ז"ל שם בד"ה שנית כאן בשק כאן בשער שכ' וז"ל ומתני' בשיער וכו' ואידי ואידי בטהור או בטמא ע"כ ונוראות נפלאותי דאיך יתכן לומר דשיער נזיר טהור בקבורה אחר שהתורה אמרה בפ"י דינו בשריפה אשע"כ נ"ל דט"ס וצ"ל ואידי ואידי בטמא וכאמור: ועוד נ"ל ע"פ מאי דפליגי רבנן ור"י בפ' ג' מינים דמ"א דרבנן סברי דאף בטהור אם גילח במדינה יקבר ור"י סבר כל טהור בשריפה והשתא אתי שפיר דהך סוגיא אתיא כרבנן דאף בטהור אם גילח במדינה יקבר ולכך כתב רש"י דאידי ואידי בטהור והיינו במדינה אך לרבי' דפסק בפ"ח מה' נזירות דכל טהור בשריפה לכך הוצרך לומר כאן בשיער נזיר טמא ועיין לדבריו בפיה"מ דסוף תמורה יע"ש: הלכות מעילה פרק ב הלכה י"ו מחוסר זמן מועלין בהן וכו' הוא מבואר בגמ' די"ב דקאמר מ"ש ממחוסר זמן דמועלין בו ונר' דדייק מדלא תני במתני' מחוסר זמן לא נהנין ולא מועלין דכולל בין בהמה ובין עוף משמע דדוקא עוף דמועלין בו לכך מתמה מ"ש אבל רש"י פי' דקי"ל מחוסר זמן נכנס לדיר להתעשר והוא תמוה דבפ' מעשר בהמה אוקמוה דוקא לר"ש וכן הק' המ"ל ז"ל.

ולעד"ן בהקדים מ"ש התוספות בזבחים דקי"ד ע"ב בד"ה היתר בסוף הדיבור וז"ל ויש ליתן טעם לרבא דס"ל לא מהני וכו' ושמא גמר תחת תחת ממעשר וכו' וביאור דבריהם הוא דרבנן לא פליגי אר"ש אלא במאי דאמר נכנס לדיר להתעשר לכתחי' ולכך קאמר הך תנא לקוח חל על מחוסר זמן משום דראוי להתעשר כר"ש אבל רבנן ס"ל דאין נכנס להתעשר לכתחי' ויש להבין במאי תליא פלוגתייהו כיון דאית לן ג"ש העברה מבכור ועוד היכי יליף ר"ש מבכור כיון דקדושתו מרחם וצ"ל משום דכתיב בבכור כי יולד תקדיש וכו' וקי"ל דמצוה להקדישו ר"ש ס"ל כיון דכתיב תקדיש סמוך ליולד משמע אף מחוסר זמן תקדישו ורבנן ס"ל תקדיש לאו סמוכה ליולד אבל ילפינן מבכור כיון דקדוש מרחם אף דהוא מחוסר זמן ילפינן נמי מעשר דאם יש עשר טלאים מח"ז ואמר על אחד ה"ז מעשר הוא מעשר וכיון דלכתחי' אסור להקדישו מקרא דמיום השמיני וכו' לא חל עליו לקוח ולעד"ן דזה יש להוכיח מהגמ' ריש פרק מעשר בהמה דמק' שם על ר"י דאמר דלקוח לא חל על עוברין משום דבעי' בשעת מעשה מדתניא לקוח חל על מחוסר זמן ואפי' שלא בשעת מעשה ותי' זה אינה משנה ועדיין קשה דקי"ל מחוסר זמן חל עליו קדושת הגוף לכ"ע ואמאי לא מיקרי בשעת מעשה אלא ודאי.

כיון דאסור להקדישו לכתחי' לא מקרי שעת מעשה ותירץ לו כר"ש ס"ל דמותר להקדישו ואין להק' מ"ש מעוברין דמותר להקדישו לכתחי' כדאמרי' בריש כיצד מערימין וא"ה לא חל עליהם לקוח דלא אסרה תורה אלא בעת שיכול להקדישו משא"כ עוברין כנ"ל בכוונתם ומעתה נתבארו דברי רש"י זל כיון דעיקר הלמוד הוא ממעשר: ואולם הא קש"ל דמאי מק' התוס' ז"ל כבר הק' בגמ' על רבא דס"ל לא מהני מהא דהקדיש ב"מ דאמרי' הרי זה קדוש ומשני מדכתיב ולנדר לא ירצה רצוי הוא דלא מרצה משמע דהוי קדוש וא"כ לא יהיה זה גרע מב"מ ומה גם אף במחוסר זמן דרשינן הכו מדכתב קרא מיום השמיני ירצה דמשמע הא קודם הח' לא ירצה משמע דקדוש וצ"ע: פרק ג' הלכה ו' ושחט שתיהן כאחד וכו' ר"ל שחט וקבל כאחת דהיינו בב' כהנים כמו שפירש"י ז"ל ודלא כפי' התוס' שכתבו אף בשחט זא"ז וכו' דהא מבעיא לן בפ"ג דתמורה דכ"ב ע"ב ופסקו רבי' בריש פ"ד מה' פה"מ אי אמרי' כזרוק דמי וכשקבל דם אחת מהן כבר נפסלה אחרת אלא ודאי מיירי בשחט שתיהן וקבל כאחת וזהו מה שדקדק רבי' לומר כאחת ודלא כהרב ברכת הזבחה ז"ל שכתב דלא כפי' רש"י והכי נוטים דברי רבי' כמ"ש: אך באמת דק"ל דאף בזא"ז נמי כיון דע"י זריקת הא' כבר נעשת האחרת מחטאת המתות ולית בהו מעילה כמו שפי' רש"י בזבחים דקי"א גבי הא דאמר במשנה שם שחט שתיהן בפנים שדם הא' פוטר את חברתה ממעילה ופי' רש"י משום דהו"ל מחטאת המתות ע"ש ונ"ל דהא דכתב זל משום דאוקימנא מתני' דהתם כר' דס"ל אבודה בשעת הפרשה מתה אך לר"ע דאמר במעילת דבעי' שחט שתיהן בב"א משום דס"ל כרבנן דפליגי אר' דס"ל דלרעייא אזיל וזהו שדקדק רש"י בלשונו במעילה וכתב דהוי מותר חטאת ולא כתב דהוי מחטאת המתות ומעתה אני תמיה על התוס' ז"ל בזבחים שהק' על פירש"י ז"ל והוצרכו לומר כיון דנשחטה כראוי אין בה דין חטאות המתות ע"ש ואפשר משום הך ברייתא דר"ע קאמר לה ר"ש במעילה ע"ש וס"ל דאין חטאת רועה ואין זה מוכרח דהתם לא נחית אלא לומר דזריקת האחת פוטרת חברתה וכ"כ הם עצמם בד"ה וה"ק ע"ש וצ"ע: פרק ד' הלכה ג' ומועלין במקצתן הק' מרן ז"ל דילמא

אותו מקצת הוא ממעות שלמים ומ"ש משם מהרי"ק ז"ל אינו נוח לי דמ"ש דמיירי ביותר מדמי שלמים א"כ אפי' רישא נמי גם מ"ש תי' הב' כיון דנתערבו בכל זוז יש בו חטאת ועולה ושלמים ור"ל כיון דנהנה מהם בודאי נתנה מחטאת ועולה אינו נראה דבשלמא אם היו סתומים דאמר אלו לנזירותי שייך לומר הכי אבל היכא דהפריש כולם אלו לחטאת ואלו לעולה ואלו לשלמים לא שייך לומר דבכל זוז מעורב מכולם ועוד כיון דמעילה אינה אלא שוה פרוטה אפשר דהך הנאה באה לו ממעות מעשר אמנם לפי מ"ש לקמן פ"ז דין ו' לחלק בין אם ערבן לדעתו או לא דהיינו אם ערבן לא אמרי' בטל ברוב דעל מנת כן ערבם דלא ניחא ליה בבטולם אבל אם נתערבו שלא מדעתו דקים לן דמיעוט בטל ברוב הכא דנתערבו שלא מדעתו אמרי' דשלמים מועטים בטילי ברוב וזהו דקדוק רבי' שכת' ונתערבו וכו' וק"ל: הלכה ד' כמו שביארנו בנזירות וכו' כתב מרן ז"ל משום דאמרי' בנזיר הלכה היא בנזיר ובקינין ע"ש וק' דבפ"ה מה' פה"מ כתב הטעם מפני שראויים להביא כולן עולות ולמה שינה טעמו בכאן לכאורה הנראה לפי מה שחילקו התוס' בנזיר דכ"ו ע"א בד"ה ולאפוקי בין דאמר לחובתי ובין דלא אמר לחובתי דהיכא דאמר לחובתי משמע דהפרשה היתה לשניהם ואינו יכול להביא מכולן אחד אחד מהם וכיון שכן הוצרך לתת טעם רבינו משום דהלכה היא בנזיר ודדמי ליה דהיינו קינין אבל התם דלא אמר כיון דיכול להביא מכולן קרבן אחד דהיינו עולה לא הוצרכה הלכה לזה: אך באמת לא יתכן זה כלל בדברי רבי' שהרי פסק שם בהלכות פסולי המוקדשין דאף דאמר לחובתי אם רצה להביא מכולן עולה או חטאת וג"כ ק"ל לפי דבריהם מאי מק' הגמ' בפ"ב דכריתות אמימרא דר"ח דאמר אין הקינין מתפרשין לא בלקיחה או בעשיית כהן מהך ברייתא דקתני ואין מוסיף על עולתו דמשמע דכבר הוקבעו וכו' דילמא דמיירי בדאמר לחובתי ולכך אי אפשר לשנות דכבר חלה על שניהם ואפ"ל כיון דבל"ה הוכרח ליישב הברייתא לא אצטריך לאוקמא בהכי אמנם לפי דברי הל"מ ז"ל בה' פה"מ שכת' גבי לחובתי אף אם רצה להביא כולן עולה או חטאת כיון דחזר מדבורו מ"מ אם מת ילכו לים המלח א"ש פסק רבינו: ואולם עדיין ק"ל ממה שפסק רבינו ז"ל פ"ט מה' ב נזירות דאם אמר לחובתי הרי הם כמפורשים ילכו לים המלח דההלכה לא נתקבלה אלה בסתומים וא"כ כאן דאמר לחובתי איך כתב דיפולו לנדבה ופי' מרן ז"ל דהלכה היא בקנין ובודאי דהא דכתב לחובתו הוא שלא בדקדוק דרב אשי קאמר בגמ' דאם אמר לחובתי הוי כמפורשים אשר ע"כ נ"ל עיקר דרבינו מפרש דהא דאמר בגמ' הלכה בנזיר ודמי ליה בקינין הוא לס"ד דעדיין לא ידע מימרא דר"ח דאמר אין מתפרשין אלא בלקיחת בעלים ולכך כשהק' לו מהך ברייתא דקינין דאמרה דאם מת יפלו לנדבה הוצרך לומר משום דהלכה נתקבלה לקינין נמי אמנם אחר דהביא הגמ' בסוף הסוגיא הך דר"ח דגילה קרא דאין מפורשין אלא בלקיחת בעלים תו לא צריכין לאוקמי ההלכה בקינין נמי אלא כיון דאם רצה לשנות דבריו אף אם אמר חטאת יכול להביא עולה לכך אם מתיפלו לנדבה שהרי יכול להביא כולם עולה כמ"ש רבי' בה' פה"מ ולכך הביא רבינו כאן דאמר לחובתי יפלו לנדבה לחדש לנו דלא הוי כנזירות אלא אף דהוי כמפורשים לית לן בה כיון דלא הוי הפרשה אלא בלקיחה ומעתה צ"ל כמו שביארנו ותו לא והוא קאי למ"ש בהל' פה"מ ודוק: הלכה ז' הנהנה מדמי חטאת וכו' עיין מה שתמ' מרן זל ומ"ש משם הרי"ק בת' הא' דרצה לחלק בין חטאת למעות כיון שאינו עיקר הקרבן

אלא להקנות כו חטאת החמירו בו דכל דהוא וכו' לע"ד אינו נראה דמשנה היא בתמורה גם פלוגתא דרבי ורבנן אף במעות וסברי רבנן דאין המעות הולכין לים המלח אלא אחר שנמצאו אחר כפרה ע"ש גבי מ"ש בת"י ב' דמיא למ"ש רב הונא דבמשך וכו' ניחא מ"ש רבינו חלוקה הב' דהפריש ולא כלל אותו עם הדמים שנשארו וקנה מהם חטאת בהך שייך לומר כיון דשניהם לפנינו ומשך הא' לבדו הוי דחייה בידים וליים המלח אזלי אך החלוקה הא' שכתב רבינו נודע לו שמעל ועדיין לא הפריש איך שייך לומר הוי דחייה בידים כיון דאפשר ששכח להפריש: אשע"כ נ"ל לע"ד דרבינו הוק' לו מה שהק' התוס' דאמאי לא אוקמוה דרישא כרבי דפליגי רבנן ורבי בהדיא דלא מצינו פלוגתא דר"ש ורבנן בהדיא ומה שתי' משם הר"מ וכו' לדעת רבי' לא נרצו שתיהםהוא תמוה דבהדי' קאמר רבי במתני' גבי פלוגתייהו דיקרב אחד מהם והב' תמות אלמא כשנמצאו ב' עומדות איזה שירצה יקרב וכן הוא מפורש בברייתא שם בתמורה דף ט"ו מנין שאיזו שירצה יקרב ת"ל חטאת מ"מ ע"ש ולעד"ן דזהו סברת רבי אבא דפליג על רב הונא דס"ל דבמשך כ"ע מודו דתמות והך ברייתא מוקי לה בדאורייתא אבל בדרבנן גזרו תמות משום דהוי דחייה בידים אך לר' אבא מוקי לה כפשטה ולא גזרו מעולם ולא כהר' ח"ן דכ' דאף רבי אבא מודה לר' הונא דאמר' ליה אתכפר בשאינה אבודה וכו' ומיירי בבא לימלך וכו' ועוד במתני' תנן גבי מעות דיביא מאלו ומאלו חטאת והשאר יפלו לנדבה ודייק בגמ' הביא מאחד מהן השאר ילכו לים המלח דראוין שתיהם להקרב איזה שירצה והר' בה"ז ז"ל כתב בפשיטות דאבודה אינה ראויה ליקרב הפך האמור גם הרב צ"ק דרך דרך אחרת: ונ"ל דפי' התוס' דמעיקר' כתבו דלא שייך לומר' דאתייתא ברייתא דקתני ילכו לים המלח כר' דע"כ לא קאמר אף שאינה אבודה מתה אלא משום דלא נראו שתיהם למזבח אפי' שעה אחת דודאי לא קרב אלא חדא מתרווייהו אבל הכא דשניהם ראוים למזבח כגון אם יוסיפו עליהם כדי לקרב בדמה שמנה ודאי אפי' רבי מודה דירעה כיון דשייכה ליקרב מעיקרא בשניהם עומדים ולכך כתב ודאי לא אתייתא אלא כר"ש דמחמיר אף ארבנן דמקילי מרבי גבי הפריש שתים דרבנן ס"ל דאם קרב אחד מהן השניה תרעה ור"ש ס"ל תמות א"כ הך דתני ילכו לים המלח לא אתייתא אלא כר"ש דאפי' ס"ל דשניהם ראוים ליקרב או זה או זה אפי"ה ס"ל דתמות כיון דקרב אחת מהן ה"נ לימא דאף דשניהם ראויים ליקרב ע"י דיוסיף וכו' ה"נ אם כבר קרבה יפלו לים המלח ודוק: אמנם רבי' ז"ל מכח קושיא זו רצה לומר דס"ל למק' דברייתא מיירי בנודע אחר כפרה וכדפי' רש"י זל וכיון שכן בן לרבי בין לרבנן לא הויא אבודה ולכך אוקמוה כר"ש דלא בעי אבודה אלא דנתכפר בעליה למיתה אזלא דלית ליה לר"ש רעייה בחטאת כלל והיינו דס"ל דאף באחריות מתה ולכך לרבא דאוקמוה להך ברייתא דנודע לו קודם כפרה הויא לה כאבודה בשעת כפרה דאף רבנן מודו בהם דתמות ולרבי אזלי ליה המלח ולעד"ן דזה כוונת רש"י ולא קשה מה שהק' תוס' עליו מרבא כנ"ל ודוק.

פרק ה' הלכה ד' נהנה היום מן ההקדש ונהנה אחר כמה שנים בהעלם אחד הרי אלו מצטרפין לפרוטה ומעל ע"כ וק' דבפ"ט מהלכות שגגות פסק דבמעילה תמחויין מתחלקין וחייב על כל אחד ואחד ואיך כתב צירף את המעילה אפי' אחר כמה שנים משמע אפי' בתמחויין ונראה דרבי' ז"ל ס"ל כלישנא קמא וכן הוא מבואר בהדיא בדברי רבי' שם בה' שגגות וז"ל אם יש בכל אכילה ואכילה שוה פרוטה וכו' משמע דוקא שו"פ

ולא קאמר המחויין מחלקין אלא לחומרא בעלמא כמבואר בכריתות די"ג ע"ב ולכך גבי מעילה דס"ל דתמחויין מחלקים הוא לחומרא ולא לקולא אך קשה דתקשי מהך ברייתא לאידך דס"ל אפי' לקולא ואפש"ל דברייתא לא מיירי אלא בפירות ולא בתבשיל ודוק: פרק ו' הלכה י"א המביא חטאתו ואשמו ופסחו וכו' ק"ל דבגמ' לא אמרו לא חטאתו ואשמו ולא פסחו והיינו טעמא משום דקי"ל מצות לאו ליהנות ניתנו ולכך לא קחשיב בברייתא אלא מחוסר כפרה וחטאת ואשם ולא עולה ושלמים ותודה וכו' משום דדוק' מחוסר כפרה דע"י אוכל בקדשים דהוי הנאת הגוף גם חטאת ואשם דאין באין לא על חטא והוי הנאה בכפרת חטאו אבל שאר קדשים דאין מגיע לו הנאה בהם אלא הנאת המצוה לא מקרייא הנאה ופטור גם הך דשוקל לו שקלו נמי אית בו הנאה וכמו שאמרו בגמ' לא לן אדם בירוש' ובידו עון חטא בלילה תמיד של שחר מכפר לו ואם חטא ביום תמיד של בין הערבים מכפר לו ואפשר כיון דניצול מכרת הפסח חשיב ליה הנאה יותר מכפרת חטא והתנא אתא לאשמועי' חידוש אפי' כפרת החטא ואין להק' היכי מכפר חטאתו כיון דבא ע"י עבירה וכמו דאמרי' בתמורה ד"ך ע"ב דאין אדם מתכפר בדבר הבא בעבירה ואפי' דיעבד אינו מתכפר וכן פי' רש"י שם דשאני התם דלקי אף בשוגג ועוד לא דמי להתם דלא שייך לבא התמורה כ"א בעבירה וכה"ג כתבו התוספות בסוכה ד"ל ע"א ד"ה משום ע"ש: אך הדבר הקשה שסיים רבינו אבל מנחות וכו' אעפ"י שעבר עבירה לא מעל שאין כאן זריקת דם לכפר עליו מדנקט לשון כפרה יראה דשאר קדשים שאינם לכפר וא"כ מאי איריא מנחות ואם ר"ל שאין זריקת דם דראוי לכפר אמאי נקט ברישא חטאתי ואשמו וכו' אפי' שאר קדשים נמי ועוד מאי האי דקאמר אעפ"י שעבר וכו' כיון דאין עבירה אלא בכפרה וכאמור ולומר דלא אמרי' מצות לאו ליהנות ניתנו כ"א לדיעבד זה ליתא דאמרי' מכסין בעפר עיר הנדחת ודווקא גבי ע"ז לכתחיל לא משום דמאיס וצ"ע: וראיתי לרבינו ז"ל בפי' למס' שקלים בפ"ב דכתב על הך דשקל שקלו מן ההקדש דמעל משום דנהנה שלא ימשכנו אותו בכ"ד והוא הפך סוגיא דמעילה דהתם אין ממשכנין אותם כמבואר במשנה דערכין דכ"א ומעל כיון דנתכפר בזריקת דם והך דירוש' דקאמר מה הנאה ומפ' משום דלא ימשכנו הוא קאי ארישא דקאמר אם נתרמה מעל אף שלא נקרבה הבהמה והיינו דדייק רבינו ז"ל בלשונו גבי שוקל מן הקדש ימעול השוקל שהרי חלקו בבהמה שנזרק דמה ע"ש ועיין מ"ש פ"ג מה' שקלים בס"ד: פרק ו' הלכה י"ג אם כבר נתרמה התרמה מעל וק"ל מ"ש מדין י"ב דכתב עד שיזרק דמה דהא דבעי' דנתרמה משום דהוי הקדש כמו שפי' רבי' בפ' המש' וכיון דהוי הקדש בעי' עד שיזרוק דמה ועוד בירוש' אוקים הך דתני נתרמה הוא כר"ש דלא כהלכתא וצ"ל דמאן דתנו נתרמה הוא קאי בין ארישא בין אסיפא ולכך אוקמו' כר"ש דס"ל דכהנים זריזים הם אבל למאן דתני נקרבה ס"ל דבין ארישא ובין אסיפא צ"ל נקרבה והא דתני נתרמה כדי דליהוי הקדש דלימעול וסיפא דתני נקרבה הוא קאי אף על דרישא וכ"כ הרע"ב ז"ל וא"כ רבי' דאמר נתרמה הוא קאי ארישא נמי דכתב נקרבה ודוק: פרק ז' הלכה ו' לא מעל עד שיוציא כל הכיס והק' מרן ז"ל וליבטיל ברובא ר"ל דהא דאמרינן דצריך ליטול פרוטה להשליכת לים המלח הוא מדרבנן אבל מדאורייתא אין צריך כלל וק' א"כ מאי תירץ משום דשל"מ כיון דאינו אלא מדרבנן כמבואר בסוף תמורה ע"ש וכ"כ התוס' סוף מעילה ע"ש ושו"ר להמ"ל ז"ל שהק' עליו כן ע"ש: ובעיקר דברי התוס' שכת'

מטבע לא בטל ראיתי להר' הנ"ז שהביא משם מוהרי"א ז"ל ראייה מהא דבן בוכרי דכהן אינו שוקל משום מנחת כהן אינה נאכלת ואמאי לא בטל ברוב והשיב הרב הנז' דכוונת הגמ' אף דבאמת הוא בטל מעיקרא לא ראו חכמים לתקן לשקול כהן כדי שיצטרך בטול דהוי מבטל איסור לכתחי' ע"ש ולעד"ן דזה אינו דא"כ היכי קאמר הגמ' בתר הכי דהוי חולין בעזרה כיון דמן התירה בטל וכ"ש לפי דעת הרב דאף מדרבנן בטל גם מ"ש דשוב ראיתי לרש"י שכת' לדידן דקי"ל דזיל בתר רובא כוונתו לתפוס על הרב שהביא ראייה מס' נ' בוכרי דלית ליה בטול ברוב והא רבנן ס"ל דבטל ברוב לע"ד אחר המחילה ליתא דכוונת.

רש"י היא כיון דנעשית מנחה חלק הכהן בטל ברוב אבל ראיית הרב ז"ל מעיקרא כשהיו מעות אמאי לא בטולי המעות ברוב אף לרבנן אלא דק"ל לן' בוכרי אמאי אינם חייבים כדי שיזכו בתמידין ומוספין ועומר ושתי הלחם בטיילי ברוב ואפשר דס"ל כיון דכתיב וכל מנחת חת כהן דרשי' ליה אפי' מקצת מידי דהוה חצי שיעור דאסור אפי' מעורב ולפ"ז אפ"ל לרבנן אתיא וכל לרבות מנחת נדבה כמ"ש רש"י בחומש: אך קשה דאמר' בתמורה דף ט"ו ע"ב שאין ציבור מתים משעירי רגלים דאמר רחמנא אייתינהו מתרומת הלשכה דילמא מיתו מרייהו דהני זוזי ומאי קושייא כיון דבטיילי ברוב לית לן בה ואין במשמע לשון דאין ציבור מתים מהאי סברא דבטל ברוב דא"כ אפילו של יחיד נמי ואין לומר דחיישינן שמא שעירי רגלים גופייהו כולהו מזוזי דמתו כדמשמע מלישנא דגמ' דא"כ אף גבי כהנים נמי חיישינן שמא העומר כולו מזוזי הכהנים ואפשר דקים ליה לגמ' דמתים הוו רובא אך מהא דאמר' בסוף מציעא גבי שכר האומנים שלוקחים מתרומת הלשכה אמר ר"י בידם לשמור חנם ואמר' ליה רבנן הרי עומר ושתי הלחם קרבין משל יחיד קשה מ"ש מהכהנים דאמר' זיל בתר רובא ומה שתי' המ"ל ז"ל בשני התרוצים ע"ש עדיין קשה משקל הכהנים דאמר' רבנן שוקלין לכתחילה ובטיילי ברוב: גם ממאי דכתב רש"י במעילה גבי מפריש מעות לנזירות דלא מועלין מטעם משום דמי שלמים מעורבין בהם ואמאי לה אמר' דבטיילי ברוב כמו גבי שקלי כהנים ומ"ש המ"ל זל משום דלא אזלינן בתר רובא לחייבו מעילה לא ידעתי זה מנין לו כיון דהתורה אמרה אחרי רבים להטות ומענישין על פיהם למם יגרע זה לחייבו מעילה ומכ"ש מיתת ב"ד או מלקות וגדולה מזה שמעתי ומצאתי מש' פ"ז דשקלים מצא נבילות בגבולין חזקתו נבילה ואמרו בירוש' שם דלוקה עליו ובעלמא אמר' חזקה ורובא רובא עדיף וכן נמי משמע מרישא דמתני' דשקלים הנז' דקתני מצא חתיכות בעזרה הרי הם חטאת ונ"מ אם אכל זר חייב מעילה כמו שכת' הרמב"ם בפיה"מ ע"ש ואעפ"י דגם שלמים נאכלים שם אלא שמותר לאוכלם בכל העיר מ"מ כיון דרוב אכילת עזרה הוא חטאת אזלינן בתר רובא לחייבו מעילה ועיין מ"ש פי"ט מהלכות דין ד' ע"ש איך שיהיה מכל הני משמע כס' התוס' דמטבע חשיב ולא בטיל הפך סברת הרשב"א ז"ל שכתב הר' ז"ל: אשר ע"כ נ"ל דלא אמר' בטל ברוב אלא היכא דנתערב שלא מדעת אבל אם נתערב מדעת לא אמר' בטל ברוב כיון דערבו בידים ברוב הוי כאלו התנה עליו שלא יתבטל גם יתכן לומר דאף התוס' ז"ל מודו בהכי אלא דקושייתם על הך חלוקה דקתני מתני' פרוטה שנפלה בכיס כמו שמשמע מלשונם ואין להתעקש ולומר דקבעו לשונם ברישא דמתני' וה"ה לסיפא וכ"ש גבי שקלים דכיון דהטיל להקופה כדי לזכות בקרבנות לא שייך ביטול ומעתה

תגדל התימה על רש"י שכתב לדעת רבנן דזיל בתר רובא דבתמורה דט"ו פירש שהרי יש להם חלק בהן ולולי פירושו אפש"ל דפליגי בקרא דוכל מנחת כהן כמ"ש לעיל גם ראיתי להרשב"ץ זל הובא במהרימ"ט שהביאו המ"ל ז"ל שכ' במעות בטל ברוב כס' רש"י ז"ל: ודרך אגב ראיתי למהרימ"ט ז"ל שם שכתב דהא דיש לו מתירין דווקא לדידיה אבל הכא ראובן לגבי דידיה נדר שאין לו מתירין הוא שאין בידו להתיר הנדר שאסר עליו שמעון ע"כ ונ"ל.

דעת הרב כיון דשמעון נמי יש בידו להתיר הנדר מיקרי יש לו מתירין ואין לומר דשמעון אינו בעיר עכשיו כדי להתיר דמסתמ' דהרב איירו דאיכא שמעון בעיר כמ"ש מהרימ"ט ז"ל אם לא ירצה לישאל על נדרו ולא כתב משום דאינו בעיר ועוד היכי שייך לומר קונמות יל"מ דשמא לא ירצה לישאל אלא כיון דבידו לישאל סגי ולא ידעתי מנין לו זה שיהא תלוי בדעתו אלא אינו תלוי אלא באפשרות גם מ"ש דמעות לא שייך ביטול דבכל חדא יש לו וכו' לא מכרעא דהך חלק נמי בטל ברוב ולא דמי לשאר איסורים דלא בטל האיסור דהתם שאני דהאיסור אסור לכל העולם אבל גבי צדקה דנתבטל כבר לגבי אחרוני תו לא מיקרי איסור לגבי ראובן: גם מ"ש טעם להתיר כיון דנתנו ליד הגבאי והם בידו להחזירם פקע כחו ואינו מתקרי נכסי שמעון ק"ל מהא דבן בוכרי דהתם נמי נימא שנתנו הכהנים שקליהם ליד גזבר פקע כחם ואינם נחשבים שלהם ואין לומר דגבי תרומת הלשכה לא שייך לומר פקע כחם דא"כ לא הוי של צבור קה נמי אמרי' דשמעון לא קיים מצות צדקה אשע"כ נ"ל להתיר מהא דס"ל לרבנן דכהנים שוקלים הטעם משום דס"ל דכהנים מסרי לצבור יפה יפה דכיון דכ"ע שקלי אדעתא דידהו סמכי ומסרי יפה ואף בן בוכרי הכי ס"ל דאי מסרי לצבור מותר דכיון דמסרי לצבור אין נקראין על שמן כמ"ש בגמ' אלא דכהנים דרשי קרא דוכל.

מנחת כהן כדי שיפטרו את עצמן אבל בודאי בידם לשקול ע"י מסירה לצבור אבל לרבנן ס"ל אף לכתחיל חייבים דקרא לא מיירי בתערובת וע"י מסירה לצבור לא חיישי' דעומר כלו משלהם ולא דמי להך דפרק הבית והעליה גבי שומר חנם דחששו רבנן שלא ימסרו יפה דהתם שאני שמחוסר נתינה ולעד"ן דזה כוונת.

הש"ס ביומא דל"ה ע"ב דקאמר מהו דתימא ניחוש דילמא לא ימסרנה יפה היינו טעמא שמחוסר נתינה ולמאי דמסיק דמוסרה יפה אף דמחוסר נתינה כבר כתבו התו' שם משום דכ"ג וכו' ומ' שעוד כיון דכל ישראל שוקלים וכו' נ"ל דכונתם כמ"ש והכי נמי כונת הגמ' בתמורה שהבאתי לעיל דקאמר אין צבור מתים משעירי רגלים ר"ל כיון דמעיקרא מסרו לצבור יפה שוב אינם נקראים על שמם אמור מעתה הך דמדיר הנאה נמי כיון דאדעתא דרבים נתן חלקו שוב נקרא על שמו ומותר לראובן ליהנות ממנו ודו"ק: הלכות קרבן פסח פרק ב' הלכה ב' יחיד ששחט עליו הפסח וכו' ומשתדלין וכו' עיין מ"ש מרן ז"ל דרבי' סמך על סוגיא דלקמן דקאמרייעשו אותו וכו' יעוין שם לכאורה אינו מובן דהתם איירי בפסח ב' דכתיב איש נדחה לכך איצטריך קרא דיעשו אותו לעצה טובה לאהדורי כי היכי דלהוי כפסח ראשון שאינו ביחיד וכן קשה על מה שהק' התוס' דת"ל מפסח ראשון שאין שוחטין על היחיד דמאי קושייא דשאני הכא דגילה קרא איש נדחה גם מה שתירצו דהאי תנא לית ליה הך דרשה דלא תוכל לזבוח באחד ופסח א'

יליף מפ"ב הוא תמוה דא"כ מאי ק"ל בפ' הוציאו לו דנ"א גבי מאי דקאמר קסבר ר"ש דאין שוחטין את הפסח על היחיד ונוקמה בפ"ב דילמא ס"ל כהאי תנא דאית ליה דפ"א יליף מפ"ב דאין שוחטין על היחיד ועוד אני תמיה דקאמר הגמרא שם דצ"א מדר"י ס"ל כר"ש ר"ש ס"ל כר"י והיינו כיון דר"י שביק דרשה דר"י דקרא דלא תוכל לומר דאין שוחטין על היחיד ואוקמיה לדרשה דר"ש לאסור בבמת יחיד משום קרא דאיש לפי אוכלו וה"נ נימא לר"ש ומאי קושייא דילמא ס"ל דאין שוחטין בפ"א משום דיליף מפ"ב ולומר דהאי דקאמר מדר"י ס"ל כר"ש ר"ש ס"ל כר"י לא מוכרח הוא וכדאמרי' בפ' מקום שנהגו דנ"ג ע"ב זה דוחק דלאו האי לישנא כהאי לישנא ועוד דמאי מקשים התוס' דילמא ר"ש ס"ל דתרת"י ש"מ: אשע"כ נלע"ד דקושיית התוס' היא אף דגלי קרא דאיש נדחה לומר דשוחטין על היחיד אהני לן ככל חוקת הפסח לאהדורי וכי האי גוונא אמרו בגמ' דצ"א לר"י אף דגלי קרא דחטאו ישא למעוטי אשה בשני אהני לן ככל חקת הפסח לטפילה ואהא תירצו דלית ליה.

האי דרשה וס"ל כר"י דשוחטין על היחיד ואיצטריך יעשו אותו לאהדורי אף דגלי קרא דשוחטין על היחיד וממלא חזר הדין אף בפסח א' דגלי קרא איש לפי אוכלו דשוחטין על היחיד נילף מפ"ב לאהדורי משום דלא גרע ומעתה תראה דפסק רבי' כדת וכהלכה ואפשר להעמיס כל זה בכוונת מרן ז"ל ודוק: הלכה ד' אין עושין חבורה וכו' לא שתהיה חבורה כולה קטנים שאינן בני דעת ע"כ וכתב הכ"מ ז"ל וז"ל ולטעם שנתן רבינו קשה מהי תיתי לן דבעינן בשחיטת פסח בן דעת ע"כ ולעד"ן דדברי רבינו ז"ל הם ש"ס ערוך במס' נדרים דל"ו ע"א אר"י הכל צריכין דעת חוץ ממחוסרי כפרה וקאמר הש"ס אלא מעתה אדם מביא פסח על חבירו שכן מביא על בניו הקטנים ות"י דשה לבית אבות לאו דאורייתא ופירש"י והרא"ש ז"ל דמאורייתא אין חייבין בפסח כלל ואינם בר המנאה אלא מדרבנן חייבו אותם באכילת פסח ע"י המנאת אביהם משום חינוך וכמ"ש התוספות בפסחים דפ"ח ע"א ד"ה שה.

ומעתה הא דאמרי' בפ' לולב הגזול קטן שיכול לאכול כזית שוחטין עליו הוא מדרבנן ואסמכו' אקרא והיינו עם אחרים כמו שפירש"י זל שם אבל בפ"ע אין שוחטין עליהם ומעתה מ"ש רבינו ושוחטין על הקטנים שיהיו מכלל בני חבורה הוא חיובו מדרבנן ולכך כתב לא שתהיה חבורה כולה קטנים שאינן בני דעת ובסברת ר"י בנדרים דהכל צריכין דעת למעוטי קטנים אבל קשה מהא דאמרי' בפסחים דפ"ח ע"א וכולן ששחטו ושחט רבן עליהן אין יוצאין בשל עצמן דמשמע דמשום דשחט רבן עליהם הא לא"ה יוצאין בשל עצמן והא פסח לא שייך לגבייהו ואיך הפסח כשר וי"ל דודאי מאי דקאמר וכולן ששחטו מיירי ששחטו הקטנים והעבדים דכיון דעבדים חייבים אלא דהקטנים נמנים עמהם שפיר דמי דיוצאין בו.

וליישב דעת מר"ן ז"ל והר"ן ז"ל שם בנדרים שכתבו דהא דקאמר הש"ס שה לבית אבות לאו דאורייתא הוא לענין מינוי כיון שאינן בני דעת לאו בר מנייה הן אבל לענין פסח אהני דמחייבי מקרא דשה לבית אבות וכן משמע מדברי רבינו ז"ל בפ"ה מהלכות אלו דין ז ועיין מ"ש מרן ז"ל שם ודלא כדעת התוס' ז"ל בפסחים כמ"ש לעיל דכתבו משום חינוך ע"ש ובהכי ניחא לי מה שהקשה הר"ב לחם שלמה ז"ל די"ח עמ"ש התוס'

בקידושין דמ"ב ע"א ד"ה איש זוכה וכו' דאיצטריך קרא דס"ד הואיל דשייך באכילת פסחים וצריך להמנות עליו דכתיב שה לבית אפי' קטן וכו' עכ"ל והקשה הרב ז"ל מהש"ס דנדרים דקאמר שם לבית אבות לאו דאורייתא ע"ש שהצ"ע ובמ"ש נחא דהא דקאמר לאו דאורייתא הוא לענין מנייה אבל באכילת פסח חייב והתוס' דקידושין.

דהביאו מקרא דשה וכו' קאי באכילת פסח לא אמנייה ועיין לתוס' במס' גיטין דס"ד ע"ב ד"ה שאני שתופי וכו' ושו"ר שכן תירץ הרב פ"י ז"ל בחי' לקידושין ע"ש: שם ושוחטין על הקטנים שיהיו מכלל בני חבורה ולא שתהיה חבורה כולה קטנים וכו' ע"כ והקשה הרכ"מ ז"ל הו"ל לרבי ז"ל למעט קטנים מאיש ולא קטן וראיתי להרב לחם שלמה ז"ל די"ח שהביא קושיא על מר"ן ז"ל מהרב יוסף לקח ז"ל בפ' בא מהש"ס דמס' קידושין דמ"ב ע"א דדרשי' מאיש לפי אכלו למעוטי קטן ותמה עליו הרב מדברי התוס' דמס' פסחים דצ"א ע"ב שכתבו דהאי סוגייתא דפסחים ס"ל כריב"ק דנפק"ל מויקחו להם איש שה לבית אבות דמיירי בזכיה טפי מאיש לפי אכלו דלא דריש ליה למעוטי קטן ע"ש ולעד"ן דכוונת הרב ז"ל כמו שמצינו דדרשי' מאיש לפי אכלו למעוטי קטן כמו כן דרשי' ומאן לימא לן דפליגי תנאי בהכי ומה גם לר' יהודה דס"ל אין שוחטין את הפסח על היחיד איש לפי אכלו במאי מוקי ליה ומוכרח לו' למעוטי קטן אתא גם לר' יוסי דס"ל דשוחטין את הפסח על היחיד מקרא דאיש לפי אכלו אפשר לו' דס"ל כר"ש ותרתי ש"מ דאיש למעוטי קטן ועוד אפי' לריב"ק דריש מאיש שה לבית אבות למעוטי קטן כמ"ש התוס' בפסחים.

אמנם נלע"ד אחר המחילה דלק"מ דמה שדרשו למעוטי קטן הוא לענין זכיייה שאינו זוכה אבל לאוסרו באכילת הפסח זה לא שמענו ובהדיא אמרו בפ' לולב הגזול קטן דיכול לאכול כזית שוחטין עליו ע"ש: פרק ד' הלכה ב' בשר פסח וכו' עיין בהל"מ ז"ל ולעד"ן לומר דרבי לא נחא ליה בפ' התוס' מכמה טעמי חזא דפשטה דמתני' לא מוכחא הכי דא"כ הו"ל למימר ונודע שנטמא דקאי אדם גופיה אבל שהוא טמא קאי אגוף הפסח גם בפ' שהבינו לדעת רש"י דהך מתני' כמ"ד דאכילה לא מעכב' ומדרבנן קאמר ס"ל לרבי דהוא תמוה דא"כ מאי מק' הגמ' לעיל מאי דוחקיה דרב לאוקמיה מתני' רבי נתן ולא רבנן ומאי קושיא כיון דסיפא דמתני' היא רבי נתן לכך העמיד רישא ג"כ כר"ן כי היכי דלא תיקשי רישא אסיפא וכמ"ש התוס' שם דע"א בד"ה נימא יע"ש ועוד אמאי לא משני הגמרא הא דאורייתא הא דרבנן! ולומר כמ"ש התוספות ביבמות דסתמא דמילתא כיון דבזמן הברייתא נישנית לא הוה מינקט דינא דאורייתא זה נראה לרבינו דוחק דכמה ברייתות ומתני' מוקמי להו בגמ' אדינא דאורייתא גם לדעת רש"י זל לא ניתן ליאמר כלל שהרי כת' בפ"ק די"ו ברייתא גופא דמתנייה לר"י דס"ל אין בשר אין דם הנ"מ יוצא אבל נטמא הורצה להתיר דם בזריקה עכ"ל הרי נראה ברור דלר"י מרצה לכתחיל' אנטמא דאי בדיעבד קאמר א"כ אפי' יוצא דהכי שמעי' ליה לר"י דקאמר נטמא הבשר או שיצא אם זרק הורצה אלא ודאי מאי דאמר רש"י הנ"מ יוצא אלכתחיל' קאמר ואפי"ה קאמר דבנטמא אפי' לכתחילה יזרק וא"כ קשה דהא שמעינן ליה לר"י בדע"ז דבנטמא ב' לא יזרוק ע"כ צ"ל דהך ברייתא מדאורי' קאמר אבל מאי דקאמר ר לא יזרוק הוא מדרבנן וכמ"ש התוס' דע"ח יע"ש ולעד"ן דזהו כוונת מהרש"א ז"ל שכ' וה"ה דהוה מ"ל הא דאורייתא הא דרבנן שלכאורה הוא תמוה ונעלם מעיניו דבריהם

ביבמות אכן לפי האמור דכיון דמק' לדעת רש"י לא יתכן לתרץ בדבריהם כפי שיטתו וכאמור ומכח קושיות הללו הוכרח לרבי' לומר דהכא מדאורייתא קאמר.

ואתיא אפי' למ"ד דאכילה מעכבת והיינו כיון דבשעת זריקה לא נודע שהוא טמא א"כ דכי אזדריק דם שפיר איזדריק. דכיון דבהך שעתא איזדריק לאכילה והכי אמרי' בהדיא בפ' ד"פ ע"ב אמר מר ב"ר אשי לא שנו אלא נודע לו אחר זריקה וכו' אבל קודם זריקה לא מרצה הרי אף מדאורייתא נמי שפיר מחלקינן בין שוגג למזיד ואף למ"ד דאכילה מעכבא קאמר מר בר רב אשי דהא להלכה קאמר ה"נ במתני' דאם נודע לו אחר זריקה הציץ מרצה על שגגת הבשר אבל אם נודע לו קודם זריק' אין מרצה על הזדון וחייב לעשות פ"ב כיון דלא יצא מדאורייתא והך ראייה שהביאו התוס' מפ' האש' רבה לא מכרעה לדעת רבי' דאטו היכא דמצינו מקום דמחלקי רבנן בין שוגג למזיד נשוה לו כל מקום דמח' בין שוגג למזיד לומר דהוא מדרבנן ומה גם דמצינו דמחלק בין שוגג למזיד מדאורייתא וכמו שהבאתי גם היא משנה מפורשת בנזיר דמחלק בין נודע ללא נודע והיא מדאורייתא ע"ש דס"ג ע"א וכן בתוספת' שהביאה רש"י בהך משנה גופה אלא דהתם בפ' האשה רבה דמחלק בין שוגג למזיד העמידו מדרבנן לתרץ הך קושיא דהך ברייתא אחריתי דקאמר על מה הציץ מרצה וכו' על השוגג ועל המזיד לכך העמידה מדרבנן אבל אין לומר דהתם בדם מיירי דהוא טמא מדרבנן וכמו שהעמידה בפ"ק דפסחים דא"כ מאי קאמר והא הכא דמדאורייתא מרצה דתנייא על מה הציץ מרצה על הדם וכו' על השוגג ועל המזיד ואיך ניחא ליה בזה דכיון דהך ברייתא נמי קתני דם דהוא מדרבנן הרי קאמר דאף מדרבנן ליכא חילוק בין שוגג למזיד אלא ודאי דסוגיא דגמ' דהתם ס"ל דטומאת דם מדאורייתא וכמ"ד דטומאת משקין מדאורייתא והוה מצי לתרץ הכי בפ"ק דפסחים וכמ"ש שם התוס' ע"ש ועוד דהתם אעולין קאי דהיינו דם וכ"ע הציץ מרצה אעולון מדאורייתא וכיון שכן מאי דמחלק בין שוגג למזיד הוא מדרבנן אבל אבשר קאי דאין הציץ מרצה על אכילות לכ"ע כ"א ר"א דלית הילכתא כוותיה וכמו שפס' רבי' בפ"ד מה' ב"מ ואשמעינן מתני' דהיינו דוקא מזיד אבל אם נזרק בשוגג הורצה והשתא מק' הש"ס שפיר מהך ברייתא דקתני הציץ מרצה על הבשר בין שוגג בין במזיד הרי אף על אכילות מרצה במזיד ומתרץ לו דהכא קאי אנטמא וכו': ומעתה מ"ש רבי' בה' ב"מ וכן הציץ מרצה על הדברים הקרבין ולא על הדברים הנאכלי' הוא קאי למ"ש לעיל דהציץ מרצה על טומאת התהום אפי' מזיד לכך כת' וכן הציץ מרצה על טומאת הדברים הקרבים ר"ל אפי' מזיד אבל אינו מרצה על הנאכלים במזיד אבל דין שוגג לא ביארו שם וסמך על מ"ש כאן וכדרכו בכל מקום לבאר כל דין במקומו ובהכי אתנח לן מ"ש הל"מ ז"ל מהא שפסק בפ"א מה' פה"מ גבי כל הזבחים שמרצה אפי' מזיד וכו' דהתם כיון דאית לן דבחדא סגי בשר או חלב א"כ כשנטמאו תרווייהו ונזרק אפי' מזיד סוף סוף מרצה אחלב וכאמור והרי יש שם חלב והורצה אפי' שאין מרצה אבשר משום מזיד וזהו שמדקדק רבי' כאן שכתב שהציץ מרצה על שגגת הבשר שנטמא וכו' ולא כתב שהציץ מרצה על השגגה ותו לא אלא דבא לומר דהאי חלוקה לא נאמר אלא גבי אכילות דהיינו בשר אבל אעולין אפי' מזיד ומזה אני תמה על הל"מ ז"ל דמה לו לרבי' בזה דתיקשי בגמ' לרבינא דס"ל דאינו מרצה אלא על השוגג הא ברייתא מפורשת היא דמרצה אף על המזיד והובאה שם דע"ז דקתני נטמא הבשר וכו' ר"א אומר

יזרק ר"י אומר לא יזרק ומודה ר"י שאם זרק הורצה הרי אף דנודע קודם זריקה קאמר ר"י דהורצה וי"ל בשלמא בפשטא דגמ' ל"ק משום דהא דקאמר אזריק' דווקא בשוגג הוא קאי אחלוקה דדם והיינו להתיר בשר באכילה וכמ"ש התוס' אבל אחלוקה דהבשר שנטמא לא גזרו בו רבנן להביא חולין לעזרה ולכך בההיא ברייתא דמיירי בריצוי קרבן קאמר אפי' מזיד ולכך לא הק' לא להרמב"ם ז"ל: אבל קש"ל לשיטה זו דמאי מק' בגמ' מהך ברייתא דקתני בין בשוגג בין במזיד דע"כ דהתם מיירי בנטמאו ב' דאי בנטמא בשר או חלב למ"ל ציץ לרצותו הא קי"ל נטמא בשר או חלב זורק את הדם לכתחילה אלא ודאי בנטמאו ב' מיירי וכיון שכן שפיר קאמר דמרצה אפי' מזיד משום חלב והוי כאלו החלב קיים דהורצה קרבן אבל במתני' דאיירי בפסח דאף דחלב קיים אינו זורק את הדם לכך קאמר דאינו מרצה אלא שוגג דהא אאכילות קאי דהוא בשר ויש לישב דדחיקה ליה להש"ס לאפסוקי הברייתא דהך דקתני על הדם הוא בנטמא לחודיה והך דקתני על הבשר ועל החלב הוא בנטמאו ב' אלא בחד גוונא איירי דנטמא כל אחד לבדו והא דקתני הציץ מרצה הוא לאקבועי הך בשר או חלב בפיוגול ולהוציאם מידי מעילה מידי דהוה לר"א דס"ל דיש דם אף שאין בשר וא"ה קאמר הציץ מרצה על אכילות וכמ"ש שם דע"ח ולכך מק' שפיר דקתני דמרצה על אכילות אף במזיד ומתריך לו דקאי אנטמא אבל זריקה אינה אלא בשוגג ואף דזה ודאי לא קאי אלא אהך חלוקה דבשר שנטמא אבל שאר חלוקות דהיינו חלב ודם הוא מרצה אף במזיד ואין לתמוה בזה דהווי הך חלוקות לאו בחדא מחתא אינון דאף לדעת התוס' נמי דאיירי מדרבנן ג"כ לא קאי הך חלוקה דשוגג ומזיד על חלוקת דם דהיינו להתיר בשר באכילה אבל על הבשר וחלב דאיירי לרצוי קרבן מיירי אף במזיד דלא מצו לאתויי חולין לעזרה אלא ודאי כיון דאינם מבוארים בברייתא אין קפידא אם אין דינם שוה אבל אם נאמר דהחלוקות המבוארים בברייתא אינם שוים יש קפידא לכך העמידה בחד גוונא דהיינו נטמא כל אחד לבדו ועי"ל דמשמע ליה דהברייתא סתמא קתני אף בקרבן פסח דעיקר הבשר ולכך אף אם נטמאו ב' לא מרצה במזיד לא מרצה אבשר וחלב כמאן דליתיה כנ"ל: אך אמנם הדבר הק' הוא דהא ודאי לשיטה זו דהך דאמר ר"י נטמא הבשר או שנפסל אם זרק הורצה שהבאתי לעיל מוכרח לומר דמיירי בנטמא החלב נמי דאי בנטמא הבשר ונאבד החלב או נשרף לא הורצה אף דיעבד דאין מרצה על אכילות במזיד אלא ודאי מיירי בנטמאו ב' והאי דקאמר בשר לאו דווקא דעיקר פלוגתייהו נמי דקאמרי אין בשר אינדם צ"ל דהוי חלב בכלל דאם חלב קיים זורק לכתחיל' וא"כ מאי הוכיח הגמ' מינה לעיל דט"ז דבדיעבד מודה ר"י דהציץ מרצה על אכילות דילמא דווקא התם משום דמרצה על החלב דהוא עולין אבל לגבי אכילות דמתני' כגון עומר ושתי הלחם דלית בהו עולין מאי איכא למימר וכן היא קושיית הש"ס מעיקרא וי"ל דהיינו דווקא לרבינא אך לר' שילא דס"ל דמתני' דקתני נודע לאחר זריקה לאו דווקא וס"ל דציץ מרצה על אכילות אף במזיד א"כ אתי דברי ר' יהושע כפשטן דמיירי בבשר לחודיה ולכך שפיר אתי ראייה מיניה וה"ה דהמק' יכול להק' הניחא לר' שילא אלא לרבינא מא"ל אלא דעדיפא מיניה פריך אף לר' שילא ולפי המסקנא אתי שפיר הך מתני' אף כר"י לכ"ע אמור מעתה לרבי' דפסק כרבינא דאין מרצה במזיד לכך לא כתב הך דנטמא הבשר בפ"א מה' פה"מ אלא דכתב בנטמא מא ב' הציץ מרצה והא דלא ביאר שם דאם נטמא הבשר ולא נודע כ"א

אחר זריקה דמרצה משום דסמך אמ"ש בכאן אלא מ"ש שם דנפסל הברש או שיצא לא יזרוק ואם זרק הורצה צל"ע דבגמ' אוקימנא מאי נפסל בהיסח הדעת ואוקימנא דהיסח הדעת משום פיסול טומאה הוי ומשום ציץ כמ"ש בפ' כ"ש דל"ד ע"ש וא"כ איך כתב דאף דנודע לו קודם זריקה דהורצה והיינו משום ציץ והא אין מרצה על המזיד וכבר עמדתי על זה בע"א מה' פה"מ ע"ש ואפשר ליישב דכיון דלאו טמא ממש אלא משום היסח הדעת הקילו בו ואף על המזיד מרצה ודו"ק: פרק ה' הלכה ח' נשים שנדחו לשני וכו' ל כתב מר"ן זל דרבינו פסק כר"י דנשים חובה בחול ובשבת רשות והיינו משום ר"א דקאי כוותיה וכו' ולכאורה תימא דכיון דר"א ס"ל לגמרי כר"י מנ"ל לרבינו זל לחלוק עליו ועוד קשה מה שהקשה עליו הלח"מ ז"ל ומה שתירץ הרב מ"ק ז"ל לכאורה לא יישב כלום דודאי הוא דלא ידעי' דנשים חובה כי אם מקראי דר' יוסי וא"כ ממילא משמע דבני כרת הם וא"כ איך כתב דנשים רשות ולא דחו שבת.

אשר ע"כ נ"ל דרבינו הוק"ל דאמאי לא קאמר ר"א דהלכה כר"י וכה"ג מקשה הש"ס בכמה דוכתי אלא ודאי דס"ל לר"א לענין חול כר"י דשוחטין עליהם בפ"ע והיינו דנפקא ליה מככל חוקת הפסח לומר דדמו לראשון דשוחטין בפ"ע והש"ס דהוצ"ל דנפק"ל לר"י מדכתיב בפ"ב ונכרתה הנפש משום דבעי למימר דאיכא כרת לנשים בפ"ב ולכך דחי שבת ובהכי מיתרצה קו' התוס' ז"ל בד"ה וכתביב וכו' ע"ש.

והא ליכא למימר דר"י נמי ס"ל דלא דחי שבת ואתי מימרא דר"א ככ"ע ואתא לאשמועי' דלא ילפי' מבכל חוקת הפסח כי אם לענין דשוחטין בפ"ע דזה ליתא דמדקאמר ואצ"ל בראשון דמשמע דמשני נפיק והא צריך לאומרו לומר דבא' דחי שבת לא כן בשני אלא ודאי ס"ל לר"י דאף בשני דחו שבת וכן הוא בירושלמי ריש פ' האשה דקאמר בהדייא ר"י ואפי' ואישתמיט מהרלח"מ ז"ל ולכך איצטריך לו' טעמיה דכתיב בשני ונכרתה הנפש וכו' דבר כרת הם אבל ר"א ס"ל דבשני לית בהו כרת דאיש ולא אשה אבל לא אימעט אלא מכרת אבל לענין בפ"ע אהני קרא דכל חוקת הפסח ור"י ס"ל דאימעט אף מהני וקרא דכל חקת הפסח לטפלה והא דלא ס"ל כר"י דקרא דאיש למעוטי קטן משום דע"כ לקטן שהגדיל בין ב' פסחים כמ"ש התוס' וזה דלא כר' לקמן דהלכתא כוותיה.

והרב מ"ק ז"ל דידיה אמר דס"ל לרבינו דפלוגתייהו בשבת דוקא וכ"כ הרב קרית ספר דלר"י ס"ל דמיעוטא דקרא דאין שוחטין הוא בשבת אבל בחול מותר לשחוט בפ"ע ואתא קרא דכל חוקת הפסח להתיר טפלה בשבת. ונ"ל דהכריחו לזה מאי דקאמר ר"א בשני רשות דמשמע רצו שוחטין ואוקימנא ליה כר"י וזה דלא כר"י דקאמר אין שוחטין דמשמע איסורא ולכך כתב דזהו דוקא בשבת.

אבל קשה לזה דאף בחול נמי איכא איסורא דחולין שנשחטו בעזרה דלדידה דליכא חיוב הוי חולין שנ"ב וא"כ איך כתב דשוחטין עליהם בפ"ע דכה"ג אמרי' בפ' אין דורשין דלמ"ד סמיכה בנשים רשות אינה אלא באקפויי ידא דאי בכל כחה הוי עבודה בקדשים הרי כיון דרשות הם הא דעבדי סמיכה הוי עבודה בקדשים ולא דמי לאנשים א"כ ה"נ דרשות הם לא מצו שחטי בפ"ע כיון דאינם מחוייבי' בקרבן פסח ואינו בא בנדבה הוי חולין שנ"ב ואף דר"י ס"ל דחולין שנ"ב לאו דאורייתא וכמ"ש בפ"ב דפסחים כבר כתב רש"י ז"ל דהיינו דוקא בהנאה אבל באכילה מודה דאסור.

ועוד לרבינו ז"ל דפסק דחולין שנ"ב דאסור דאורייתא לדעת רוב המפרשים ז"ל איך כתב רצו שוחטין בפ"ע ועוד דאף למאן דס"ל דרבינו ס"ל לאו דאורייתא מ"מ מדרבנן מיהא אסור ולזה י"ל דרבינו ס"ל כדעת רש"י בפ' כיסוי הדם דפ"ה דלר' יוסי דס"ל דנשים סומכות רשות עבדי סמיכה בכל כחם דהתורה התירה להם והך סוגייתא דפ' אין דורשין כבר תרגמה הר"ב קרבן אהרן פ' ויקרא דמ"ג דמיירי בקרבן שאינו שלהם ע"ש שהאריך וא"כ ה"נ דכוותה כיון דהתורה התירה להם לשחוט בפ"ע לא הוי חולין שנ"ב אך לגבי שבת דהוא איסור חמור מוקמינן מיעוטא לגבייהו.

אבל ק' לזה מאי דקאמר הש"ס גבי ר"ש וכ"ת א"ה אפי' טפלה נמי ומהיכא תיסק אדעתין דניתסר אפי' בטפלה אפילו בשבת כיון דאין כאן איסור כלל ובשלמא לדעת ר"י דס"ל בעלמא דנשים אסורין לסמוך א"כ כי מיעט רחמנא איש ולא אשה לו' דאיסורא אית לגבה ושפיר איכא למימר דאף מטפלה אימעט לו' דלא שייך פסח לגבה ואסורה לאכול אף במנייה אך לר"ש דס"ל דמיעוט התורה הוא לרשות כמ"ש דנשים סומכות רשות וא"כ מ"ש איש ולא אשה היינו שהן רשות ולא דחו שבת בפ"ע אבל בחול יכולין.

לשחוט א"כ מינה נשמע דשייכי בפסח ובר מנייה הם ובשבת יכולין לעשות טפלה דאין כאן איסור כלל ובשלמא לפי פשטא דשמעתא דפליגי בחול א"ש דאף בעלמא ס"ל לר"ש דנשים סומכות רשות היינו דוקא באקפווי ידא אבל הכא דאיכא איסורא דחולין שנ"ב ואיהו ס"ל בפ"ב דקידושין דחולין בעזרה דאורייתא ודאי מיעוטא דקרא הוא לגמרי וא"כ שפיר איכא למימר דאימעוט אף מטפלה דאינה בת מנייה אך אי אמרי' דפליגי בשבת אבל בחול כ"ע מודו דיכולין לשחוט מהיכא תיתי דניתסר טפלה בשבת ואין לומר דהכי דריש אליבא דר"ש כתיב איש בא' לו' שאינה מחוייבת וכ"ת כיון דאימעט מחובה אימעט אף מחובת טפלה אהני ליה במכסת נפשות לחייבה בטפלה דזה לא יתכן כלל מכמה טעמי חדא דעיקר פלוגתייהו הוא לאיסורא דמדרי' יהודה נשמע לר"ש דלר"י ס"ל דהא דעושין טפלה הוא להיתרא דהא בשני רשות ס"ל.

ועוד מאי ס"ד בר"ש דס"ל דחובה בטפלה עד דמקשה וכ"ת. ועוד דקאמר בר"ש ממאי קממעט ליה אי מחיובא וכו' אלא לאו מטפלה וכו' הרי בהדיא ברור דהא דקאמר לטפלה הוא לרשות ולא לחובה.

ומעתה ג"כ קשה לסברת רש"י ז"ל דס"ל לדעת ר"ש דסומכות בכל כחם א"כ מוכח דמאידקאמר הש"ס הכא בדעת ר"ש איש ולא אשה הוא לו' שהן רשות א"כ מאי קאמר וכ"ת טפלה נמי וצ"ל דאין לדמות דרשות חכמים להדדי דאף דס"ל דמיעוט דהתם הוא לרשות אפשר דהכא ס"ל דמיעוט לגמרי הוא ואיסורא אית לגביה ולכך איצטריך ליה למכסת נפשות להתיר טפלה והיינו טעמא דכיון דאיסור חולין בעזרה הוא אפי' בהנאה לכך אמרי' דאתא קרא למעט נשים לגמרי אך אחר דאתא קרא לגלויי דמותרין בטפלה ודאי מוקמי' למיעוטא דקרא לרשות וכיון דהוי רשות לא דחו שבת אמנם בחול אם רצו שוחטין כדין סמיכת רשות אלא דעדיין אינו מוכרח דאיכא למימר דלא התיר הכתוב אלא לטפלה דלא ילפי' מסמיכה וכדעת המקשה ור"א דקאמר בשני רשות הוא קאי לטפלה אבל בפ"ע מודה דאסור וכן הוא מבואר בפ"ק דערכין דף ד' ע"ש ואפשר.

דשאני הכא דגלי קרא במכסת נפשות: הלכה ט' מי שהיה וכו' עם עליית השמש ט"ו וכו' הא דפי' הרב מתחלת שעת שחיטה עיין בתוס' דמנחות ד"ך ע"כ בר"ה נפסל וכתב הרב כ"מ ז"ל דפשטא דסוגיית הכי מוכח דאמרי ט"ו מיל מצפרא לפלגא דיומא ע"כ ואינו מוכרח דהא אתמר נמי ט"ו מפלגא דיומא לאורתא ולעד"ן דהוק"ל לפירש"י דא"כ פליגי במציאות דהא קתני מן המודיעים וכו' וע"ש בתוס' ולכך מפרש ודאי לכ"ע מן מודיעים הוי ט"ו מיל ובהא פליגי מה סבר ט"ו מצפרא הוא ומר סבר מפלגא דיומא וא"כ ע"כ דבתחלת שעת אכילה ותחלת שעת שחיטה איירו והכי משמע ריהטא דגמרא דלא פליג ר"י אעולא אלא אדרך רחוקה ולא אמודיעים דקאמר עלה ט"ו מיל פליג ולפ"ז מאי דאמרי ט"ו מיל מצפרא וט"ו מיל מפלגא הוא קאי אף לסברת ר"י ודלא כהרב כ"מ ז"ל שכתב דתפיס ליה שיטת עולא משום ר"י דקאי כוותיה דלמנ"מ פלגינהו וכו' והא דלא קאמר מהנין עד שקיעה שלשים מיל משום לישנא דמתני' מן המודיעי' והוא ט"ו מיל והכי מוכח אף לפירש"י דפי' לדעת עולא דשעת שחיטה הוא סוף שעת שחיטה אמאי לא קאמר מהנין עד שקיעה ל' מיל אלא דמתני' קתני מן המודיעים וכו' לומר דפחות מט"ו לא הוי דרך דחוקה לכך פלגינהו ועוד נ"ל דרבינו קשיתיה הא דהקשו התוס' שם דצ"ג ע"א בד"ה אלא למה נאמר וכו' קשה לרב יהודה דאית ליה כל שאין יכול ליכנס בשעת אכילה דרך רחוקה לו' דפטור מכרת למ"ל הא לא חזי לאכילה וע"ש בתוס' דלא תירצו כ"א על הפסוק ולא על הברייתא דאינה כוותיה ולכך מפרש רבינו דהא דקאמר רב יהודה כל שאין יכול ליכנס בשעת אכילה תחלת שעת אכילה קאמר ולכך תני בברייתא לפוטרו מכרת לו' אף הבא בשעת אכילה פטור מכרת כיון דלא בא בתחלת שעת אכילה וא"כ אף דקאמר שעת שחיטה הכי הוי כנ"ל.

אך צריכין אנו למודעי מאיזה טעם פסק רבינו כעולא ולא כרב יהודה וראיתי להבה"ז דמ"ב ע"ב בחידושו להרמב"ם כתב משום דהקשו התוס' לדעת ר"י מהך ברייתא לכך פסק כעולא ולעד"ן דבריו תמוהים דלשיטת רבינו קושיית התוס' וא"כ א"ש אף לר"י וכמ"ש. גם מ"ש הכ"מ ז"ל אינו מוכרח וכמ"ש ועוד דר"י גופיה לא פליג וכמ"ש בגמרא ועוד ק' איך פסק הרמב"ם ט"ו מיל והא הקשו בגמ' אעולא מר"י ואוקמוה בתיובתא ולזה י"ל דלא גריס לה ולא קושייא היא דאיכא למימר דאית להו כסתם מתני' מן המודיעים דהיא ט"ו הוי דרך רחוקה ומוכרח לו' דלזמן שחיטה או זמן אכילה קאי והיינו ודאי משום דמעלות השחר עד הנץ החמה הוי ה' ועיין במ"א סי' צ"ט סק"ב יע"ש: פרק ו' הלכה ב' טמא וכו' עיין הראב"ד ז"ל ובאמת אחד הרואה וא' השומע תמוהי קמתמה איך יצאו דברים אלו מפי מר"ן ז"ל שלא בדקדוק וכמו שתמהו עליו הלח"ם והמ"ל ז"ל ע"ע.

והנ"ל עיקר שלא היה בגירסתו בהראב"ד עד אחר זמן שחיטה אלא עד אחר שחיטה והמגיחים הוסיפו מלת זמן בדברי הר"א ומשם העתיקו הסופרים בדברי מר"ן שלא בהשגח' וכן תראה בהרא"ס ז"ל זל פ' בהעלותך כשהבי' לשון הראב"ד לא הביא לשון זה בדבריו לכך הקשה עליו מ"ש מר"ן ז"ל ע"ש.

גם מ"ש וכי בתר דעבדין וכו' כוונתו היא דלא שייך לשון שאלה אלא לפי חסרון ידיעתם בדין א"כ כיון שהם מסופקים לא יהיו יכולים לעשות קודם ידיעתם אלא ודאי דמיירי

קודם שחיתתן והכי מוכח לשון ספרי שאמרו א"כ יזרק הדם לטמאי וכו' ולא ידעתי מה תירץ בזה הרמ"ל ז"ל שכתב ובוזה נסתלקה מה דהביא מספרי וכו' גם מ"ש משם התוספות דמיירי ששחטו עליהם ואח"ך הקריבו קרבן אחר אין זה במשמע מדבריהם ועוד דדבר זה הוא דוחק דהכהנים השוחטים לא היו מכירים מבעלי הקרבן דשמא יהיו טמאים גמורים ולכך כיון דהביאו הקרבן שלהם אף שהם טמאים ולא היו יכולין ליכנס לעזר' לא היו הכהנים מניחין אותו ליקרב שכך צוה להם משה וכשבאו הטמאים אצל משה אמר להם אין קדשים קרבים בטומאה וס"ד דמשה אף טבול יום אסור ולכך אמר להם עמדו ואשמעה ולא אמר להם שיטבלו וישחטו והקב"ה הסכים לדעתו דידחו לפ"כ והיינו דהקשו התוס' דאף אם נאמר דמשה היה טועה למה השי"ת הסכים לדעתו לו' דידחו ולא אמר להם דיטבלו דהא שוחטין על ט"י לכ"ע ולכך כ' דאנה"נ עשו כך וכו' ועיין בתי"ט ריש פ' לו דברים שתמה עליהם ולפי מ"ש אין כאן תימא.

ומ"מ רבינו מיאן בזה דא"כ כיון דס"ד דמשה דט"י עדיין טמא הוא מהיכא תיתי לו' דלמסקנא דשוחטין על ט"י ואף דתוס' כתבו משום דטמא כתיב בקרא והאי קלישא טומאתיה לא ניחא לה לרבי' דהא ס"ד דמשה דאף ט"י מכלל טמא דהוזכר בתורה ואם כן מה שהשיב לו איש כי יהיה טמא אף אט"י קאי ועוד דאמרין במכות ובנזיר טמא יהיה לרבות ט"י ואם כן כיון דגלי קרא בעלמא דהוא בכלל טמא ה"נ טמא דקרא בכלל ט"י אלא ודאי דאה"נ דאף ט"י במשמע.

אבל דוקא ט"י דמת אבל ט"י דשאר טמאים שוחטין והוא דגזרת משום חומרתו. ולעד"ן דמשמע להו לרז"ל דוקא התם אסור ט"י משום דקרא כתיב ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם מיותרת דמאי נ"מ באיזה טומאה מיטמו אלא דבא הכתוב לומר דמשום דטמאים לנפש אדם לכך נדחו ולא א"ל משה דיטבלו אף דקי"ל בעלמא דשוחטין על ט"י.

וליישב דעת התוס' משום דאמרי' בכריתות ד"ט דלמ"ד ט"י דזב כזב דמי אין שוחטין על ט"י ע"ש וא"כ מוכרח לו' דאמוראי דהכא ס"ל דלאו כזב דמי וא"כ מוכרח לו' דלית להו כהך ברייתא דקתני טמא יהיה לרבות ט"י דההיא ס"ל כזב דמי ועיין בדברי מר"ן פ"ג מה' ב"מ ועיין להתוס' בפ"ק דיבמות ובפ' כל הפסולין דלא משמע הכי ע"ש וה"נ כונת מר"ן במה שהקשה על הראב"ד איך יצאו דברים מפי קדוש דהא ס"ל דט"י חייב כרת מכח טמא יהיה וא"כ ה"נ כיון שלא העריב שמשו נקרא טמא.

ועוד נ"ל לדעת התוס' דכיון דמרע"ה נסתפק לו אם ט"י הוי בכלל טמא לענין זה או לא א"כ אמאי השיבו בלשון טמא סתם דעדיין הספק במקומו עומד אלא לומר דוקא טמא גמור דלא דמי לעלמא דעשה העולה הנאסרה בעודו ט"י אבל הכא לענין שחיטה ותו לא דהא לא אכל עד דהעריב שמש שפיר דמי דשוחטין אמנם כל זה לא ידעי' אלא בתשובה וכאמור אך ודאי מקרא דויהיו אנשים אשר היו טמאים שפיר איכא למימר אף ט"י במשמע לפי הכלל בעלמא דט"י איקרי טמא והיינו דתפס על הראב"ד ז"ל איך יצאו מפי קדוש ולא דמי לסגנון התוס' ז"ל.

אך מה שהקשה איך קאמר ולא יכלו ביום ההוא וכו' אף דלא היה בגירסתו זמן שחיטה לק"מ דהא דקאמר ולא יכלו לעשות קאי דהיינו שעושיין בעצמן ולכך ביום ז אף לאחר

הזאה דטבילה לא יכלו ליכנס לעזרה לעשות פסחיהן בגופן אבל למחר יכולין לעשותו כיון שהעריב שמשן וכ"כ התוס' ז"ל: ועוד נ"ל הכרח לרבינו לחלק בין ט"מ לט"ש מדתנן פ' מי שהיה טמא לפוטרו מכרת והקשו התוס' שם דהא בברייתא קתני דט"ש חייב כרת כיון דיכול לטבול ותי' ס"ל דשוחטין על ט"ש ע"ש ולכאורה דבריהם תמוהים דא"כ מאי הוכיח ר"ן ממתני' לר"ש דאם זרק הורצה לימא דהתם משום דס"ל דשוחטין וא"כ טמא דקרא מיירי בו' שאין ראוי לאכילה אבל דרך רחוקה דראוי לאכילה ודאי אם זרק הורצה אך תנא דס"ל דאין שוחטין והוי טמא בז' א"כ שפיר ילפי' דרך רחוקה מטמא דאף דראוי לאכילה לא הורצה וכן דחה ר"ן ראיית ר"ש בכה"ג בסמוך וי"ל דס"ל דאנה"נ הו"מ לתרוצי ליה הכי אלא דקושטא קאמר ליה מכח דיוקא דרב אשי דקתני חייבין ועוד י"ל דהתוס' לשיטתייהו אזלי שכתבו שם דר"ש ור"ן תרווייהו ס"ל דשוחטין אלא דפליגי בלימודייהו דר"ש מדמה ליה לטמא מת אף דלא דמי ור"ן ס"ל לא ילפי' אלא דדמי ורבי' ז"ל ימאן בזה כיון דאינו אלא מה מצינו מאי דעתיה למילף כיון דלא דמו וגם תי' הראשון נראה לו דוחק דמאי דעתיה דר"ן להביא לו ראייה ממתני' אחר שתשובתה בצדה.

דכמה תנאי ס"ל אין שוחטין כמ"ש התוס' ומה גם דסתם מתני' דלעיל ס"ל אין שוחטין וכמו שדייק מינה הש"ס לעיל לרב וא"כ הווי סתמיות סתרי. אשר על כן נ"ל לרבינו דלעולם דמתני' ס"ל אין שוחטין ואפ"ה פטור מכרת משום דאף דטבל והוה אין בידו לעשות ואי עביד לא שבקי' ליה וזהו דקדוק לשון התנא דקאמר יכול לא יהיה ענוש כרת וכו' ערל וט"ש מנין ואמאי לא קאמר ט"מ דמוזכר בקרא דחל ז' כיון דאיהו ס"ל דאין שוחטין אלא ודאי דבהך אזיל ומודה דפטור דמקרא מלא דבר הכתוב והאיש אשר הוא טהור וכיון דהך טמא דמישתעי ביה קרא דהיינו חל ז' שלו בערב פסח א"כ אמאי קפיד אטהור לגמרי לענין כרת אהך נמי ליחייב כיון דבידו לטבול.

ולומר דנפיק מרבווייא דאיש כל זה הייתי טועה לו' כיון דקרא נייד מהך דטמא דהוה חל ז' ודאי לא מרבינן שאר טמא כיון דהתורה מיעטה אלא ודאי משום דהתם לגמרי מיפטר דאי עביד לא שבקי' ליה ולדעת התוס' י"ל דקרא דכי יהיה טמא כולל שאר טמא אף בו' ולכך איצטרריך לומ' אשר הוא טהור למעט שאר טמא ומרבווייא דוהאיש מרבינן טמא בז' שלו דדמי לטמא שרץ: ועוד יש לו הכרח לרבינו מדאמר' שם פ' מי שהיה גבי הך ברייתא דקתני א"כ למה נאמר טמא ומתמה הגמ' למה נאמר דאי עביד לא שבקינן ליה וכו' דלכאורה הוא תמוה דאדרבא תיקשי ליה דחייב כרת דהא הך ברייתא אוקימנא לה כר"י וההוא ס"ל דאין שוחטין וכמו שהעמידוהו בפ' כ"צ דפ"א.

דאין לו' דס"ל לגמרא כמ"ש התוס' דהתנא לא ס"ל כר"י לגמרי אלא לענין רשות ותו לא דזה ודאי דוחק גדול ומה גם לדעת רבינו זה לא יתכן לו' דהך ברייתא כמ"ד שוחטין דא"כ תקשו ליה קושיית התוס' ואין להשיב דהתוס' ז"ל הקשו דכיון דלמ"ד שוחטין טמא דקרא היינו בו' א"כ מאי דמתמה הגמ' דאיצטרריך קרא לאי עביד לא שבקי' והא נמי נפק"ל מקרא דלפי אכלו ומ"ש דכוונת הגמ' לאתמוהי על מאי דקאמר לפוטרו מכרת וכו' הם דברים דחוקים דא"כ אמאי תפיס הגמ' במלת א"כ למה נאמר דכיון דעיקר תמיהתו היא למאי דקאמר לפוטרו מכרת ועוד דעיקר הקושייא חסר מן הספר דכוונת

הגמ' היא לו' שאינו מיותר דאיצטריך לאיש נדחה וכו' ועוד קשה היכי דייק מהאי דקאמר לפוטרו מכרת דאם זרק הורצה דילמא איצטריך לפוטרו אף אם הזיד בשני.

ובשלמא לדעת התוס' לק"מ דלכך לא מוקמינן לפוטרו מכרת אף אם הזיד בשני משום דאתייהא דלא כמאן דאי לר"ן ולר"ח דס"ל תשלומין דראשון ודאי לא צריך קרא דכבר ידעיה' זה מקרא אחרונא וכאמור שם בש"ס דאי לרבי דס"ל דשני רגל בפ"ע ואם הזיד בשני אף אם שגג בא' חייב א"כ אף דרך רחוקה לטמא דמי אם הדר בשני לרבי חייב אלא ודאי דמיירי לפוטרו בא' אף אם שגג בשני ולכך מתמה שפיר דזה ודאי לא צריך קרא דאי עביד לא שבקי' ליה אך לרבינו ז"ל דס"ל דטמא ודרך רחוקה אף אם הזיד בשני פטור מאי מתמה הגמ'.

אשר ע"כ נ"ל לרבינו דהאי תנא דברייה' הוא ר"י דאוקמיה הגמ' לעיל דאליביה דריש לאיש ולא קטן שהגדיל בין שני פסחים כמ"ש לעיל ומיני' ידעיה' דשני תשלומין דראשון אך היינו דוקא למאן דלא חזי בא' אבל אם שגג או נאנס דחזי בא' אהני קרא דרבי דדריש כי קרבן ה' לא הקריב וכו' חטאו ישא למיהוי רגל בפ"ע לומר דאם שגג בא' והזיד בשני דחייב ומיתרצא בהכי קושיית התוספות שם בד"ה איש ועיין שם במהרש"א ז"ל.

אשר על כן מאי דקאמר בברייתא לפוטרו מכרת על כרחין לו' לפוטרו מא' קאמר דאי לפוטרו משני בודאי לא צריך קרא דכיון דלא חזי בא' ולכך מתמה שפיר הא כיון דאי עביד לא שבקי' לה בודאי לא חזי בראשון ומהיכא תיתי דחייב גם מה שהקשו התוס' דלעיל אוקימנא למ"ד הורצה ס"ל כמ"ד שוחטין ל"ק לדעת רבינו ז"ל דהא ודאי מחלוקת ר"ע ור"א לקמן במתני' לענין דרך רחוקה מן המודיעים או מאסקופת העזרה תלוייה באם ילפינן מטמא או לא דהא ר"ע דס"ל מן המודיעים הוא משום דס"ל דילפי' מטמא דאין ספק בידו לעשות וכמו שהובא בספרי כמ"ש התוס' שם אך לר"א ס"ל דלא ילפינן מטמא משום דטובא איכא למיפרך כמ"ש התוס' שם בד"ה ה"ג ע"ש וא"כ לר"א אף דס"ל אין שוחטין וכסברת רבא בפ' אלו דברים דס"ט ע"א אפש"ל דס"ל נמי כר"ן דבדרך רחוקה אם זרק הורצה דהא דמ"ד אם זרק לא הורצה הוא משום דילפי' מטמא אך למאן דס"ל דלא ילפי' שפיר איכא למימר דכיון דראוי לאכילה לפי אכלו קרינן ביה ושפיר איזדריק ומיחם הוא דחס רחמנא אלא דהתורה החמירה גבי טמא משום חומרתו דהבו דלא לוסיף עלה והש"ס דמתרץ אליבא דר"ן הוא משום כלפי ראיית ר"ש דמייתי מר"ע דהלכתא כוותיה דילפי' מטמא הוצרך לומ' דאנה"נ דקי"ל בהא כר"ע לגבי ר"א אך אמנם לענין שוחטין קי"ל כסברת מתני' דריש פרקין דס"ל דשוחטין וכמו שהוכיחו התוס' דאין לו' דלעולם אין שוחטין ואפ"ה פטור מכרת משום דאף אם טבל ועביד לא שבקי' ליה כסברת רבינו וכמש"ל דזהליתא אלא למ"ד אין שוחטין דמוקי לטמא דקרא בז' א"כ אמאי נדחו וצ"ל דאף אם טבל לא מהני וילפי' לט"ש בהדרגות וכמ"ש מר"ן ז"ל אך למ"ד שוחטין אין להוכיח מזה כלום דהא טמא היינו בו'.

ובהכי ניחא לי מ"ש הרב מהרש"א בס' עץ חיים בלשונות הרמב"ם בזה הלשון לדעת רבינו ז"ל דס"ל דטמא אף אם טבל לא עביד א"כ מה תירץ בגמ' דר"ן ס"ל כמ"ד שוחטין אכתי איכא למילף מטמא מת דקרא דאף דראוי לאכילה נדחה וע"ש שהניחה בקושייא.

ולפי האמור לק"מ איך שיהיה דלר"ן סתם מתני' כמ"ד שוחטין וכיון שכן לא קי"ל בהא כר"ע וא"כ ע"כ לא קאמר התם דילפי' אלא משום דס"ל אין שוחטין והווי דמו להדדי ולכך ילפי' אך לדידיה דס"ל דשוחטין וטמא דקרא איירי בו' א"כ לא שייך למילף ובהא אף ר"ע מודה דלא ילפי' אמנם כל זה דוקא לר"ע אך לר"א דס"ל דלא ילפי' מאיזה פירכא א"כ אף דס"ל אין שוחטין והווי דמו להדדי לא ילפינן: אמור מעתה דכיון דהאי ברייתא היא ר"י ולטעמיה אזיל דס"ל במשנה דלקמן כס' ר"א דדרך רחוקה היא מאסקופת העזרה א"כ לדידיה לא ילפי' מטמא כר"א וכיון שכן אף דס"ל אין שוחטין מ"מ בדרך רחוקה מודה דאם זרק הורצה ולדעת התוס' י"ל דודאי דלכ"ע ילפי' מטמא אלא משום דנקוד על דרך רחוקה ללמד אף שיש ספק בידו לעשות הוי כמו גילוי דלא ילפי' מטמא אכן מלשון הברייתא דספרי לא משמע כן ע"ש.

ועוד קשה לשיטתם אמאי לא הקשו בגמ' לרב ששת כדרך הש"ס בכל מקום מהברייתא דקתני אם זרק הורצה דלפחות הו"ל לגמ' לומר תניא כוותיה דר"ן אלא ודאי משום דלא פליגי ר"ש ור"ן אלא אליביה דר"ע דאית ליה דילפינן מטמא ולכך ר"ש ס"ל דלא הורצה כטמא אבל ר"ן כיון דס"ל דשוחטין מודה ר"ע דלא ילפינן אבל לר"א כ"ע מודו דהורצה משום דס"ל דלא ילפינן ולכך כיון דאוקמי' הך ברייתא כר"י דבשיטתיה דר"א קאי לא מייתי מינה לא סייעתא ולא תיובתא.

איך שיהיה כיון דהאי תנא ס"ל כר"י א"כ חזרה הקושייא עומדת לעומתו מאי האי דקאמר דאי עביד לא שבקי' ליה דהול"ל דחייב כרת דבידו לטבול וכמו שהוכיחו התוס' לעיל ממתני' דקתני פטורין והתוספות דלא הוכיחו מזה דהאי תנא ס"ל דשוחטין משום דקושיית' היא לפי האמת דהתנא לא מיירי אלא בדרך רחוקה א"כ טמא למאי אתא מוכרח אתה לו' דסברת המקשה דאי עביד לא שבקי' ליה ואהא הקשו דהאי נמי ידעי' מלפי אוכלו ומהשתא לאמצו לא וכחי מדקתני לפוטרו מכרת דהאיך אדרך רחוקה קאי וכ"כ מהרש"א ז"ל ע"ש ולפי תירוצם דהמקשה קאי לפוטרו מכרת דמשמע ליה אטמא ולכך קמתמה אי עביד לא שבקי' ליה ולא מקשה בכח דהוא הפך הדין דאית לן דחייב הוא משום דס"ל דהאי תנא ס"ל שוחטין וכו' אכן לדעת רבינו דס"ל דהאי תנא אית ליה.

דאין שוחטין א"כ קשה הו"ל להקשות להפך ולכך מתרץ רבינו משום דקרא מיירי בטמא מת וא"כ כיון דאף אם טבל והוזה לא מצי עביד לכך פטור מכרת והיינו דקמתמה הא אי עביד לא שבקי' ליה כנ"ל לדעת רבינו ז"ל: הלכה ג' ואם ראה זוב אחר שנזרק ה"ז פטור מלעשות פ"ב. כתב מר"ן ז"ל בפ' כ"צ כ"י אומר זב בז' שלו שוחטין עליו ואם ראה אח"ך אינו אוכל ופטור מפ"ב וכו' וקשה דהא אוקימנא בגמ' דר"י לשיטתיה אזיל דס"ל מכאן ולהכא הוא מטמא אך לדעת רבנן דס"ל מטמא למפרע צ"ל דחייב לעשות פ"ב וכיון דרבינו פסק בפ"ג מה' מע"ב ופ"ה מה' מו"מ דין ט' דמטמא למפרע א"כ איך פסק כאן דפטורים מפ"ב ואין לו' דהך דפסק למפרע טמא הוא מדרבנן דליתא חדא דאיך פסק כר"י לגבי רבנן ועוד דר' אושעיא מתני כוותיה והלכתא כוותיה לגבי ר"י דהוא תלמידו ועוד לר"י דלמפרע מטמא מדרבנן ס"ל דלא יסתור ולא יומו כמ"ש ר"י דס"ל כוותיה וכיון דרבינו פסק דסותר ז' א"כ בודאי דס"ל כרבנן למפרע טמא דאורייתא וי"ל דס"ל לרבינו דע"כ לא אוקמוה בגמ' הכי אלא לס"ד למידחי הך

פשיטותא דהכהן לא מרצה בטומאת התהום ולומר דמילתיה דר"ח דאמר ל"א אלא לטומאה הוא למעוטי תהום דזיבה ולכך אמרו דר"י דקאמר ופטורים מפ"ב הוא משום דס"ל מכאן ולהבא הוא טמא אך למסקנא דקאמר הגמ' שם גבי הך בעיא דתמיד את"ל דכהן המרצה הותרה לה וקי"ל כל אה"ל פשיטותא הרי דהש"ס מיהדר מסברתיה ולהעמיד הך דתני ר"ח ל"א אלא לטומאה הוא למעוטי טומאת שרץ א"כ בטומאת התהום דזיבה כ"ע מודו דהותרה וא"כ אפי' רבנן דס"ל למפרע כיון דבהך שעתא דזריקה עדיין לא ראתה הוי ספק והציץ מרצה וכמו דס"ד דמקשה וכן אמרו בהדייא במס' כזית דט"ו למידחי לעולם דס"ל לר"י למפרע הוא דאורייתא ותהום דזיבה התירו הרי אף דס"ל דטמא למפרע מ"מ פטור מפ"ב משום ציץ: אך מה שאני תמיה על הראב"ד ז"ל דמדסתם כאן משמע דאזיל ומודה לדינו של רבינו ז"ל ומוכרח דס"ל דטומאת התהום דזיבה התירו דהא אזיל ומודה ג"כ במאי דפסק הרמב"ם דלמפרע הוא מטמא וכאמור וא"כ איך כתב בפ"ו מה' נזירות דין י"ח דהא דאר"ח ל"א טומאת התהום אלא למת הוא אעושי פסח קאי למעוטי טומאת תהום דזיבה ונ"ל דלסימנא בעלמא נקטיה ולעולם דס"ל דבא למעוטי ט"ש דהא ס"ל אין שוחטין וזורקין על ט"ש כמבואר בדבריו לעיל מזה ועיקר כוונתו לומר דלא מיעט ר"ח אלא בעושי פסח ולא חש לדקדק לומר טומאת שרץ או טומאת זיבה ודוחק וצ"ע: הלכה ו' ט"מ שחל ז' שלו וכו' א שוחטין עליו וכו' עיין מה שהקשה הלח"מ ז"ל וכתב השער"ה דלא אמרי' כי אם לפי הס"ד ולא למסקנא יעו"ש ולעד"ן דקשה אף למסקנא לפי הרמב"ם דפי' למסקנא דמרצה דקאמר ר"ע הוא שחיטת הפסח וכבר כתבתי דעתו במ"א דר"ע שמע מרבו דהזאה שבות ותו לא ור"ע אית ליה אין שוחטין וזורקין וכמ"ש בפיה"מ ולכך הקשה לו אף שהיא מצות ק"פ לא דחי ור"א השיבו דאם כסברתך ודאי דחי וכו' אך קשה דמנ"ל לרבינו הך חילוקא בין ט"מ ובין ט"ש ולעד"ן דס"ל לרבי' דט"מ שהנזיר מגלח עליו אף ט"י מחוייב כרת על ביאתו למקדש והוי כטמא לכל דבריו וכמ"ש בפ"ג מה' ב"מ דין י"ד ע"ש אין שוחטין עליו דהא בשעת שחיטה מחוייב כרת על אכילתו דמקשינן קדש למקדש בפ' כל הפסולין דל"ג ע"ש וא"כ בהך שעתא לא חזי ולמד כן מהא דאמרי' מי שהיה בדרך רחוקה ושחטו עליו לא הורצה ואפי' בא בערב ואוכל מן הפסח והיינו משום דבשעת שחיטה לא חזי ולכך שחטי' על ט"ש אבל אחר שטבל דחזי לאכילה דאינו חייב כרת ולא קרבן שוחטין עליו וכן מוכרח למ"ש הראב"ד ז"ל להסביר דעת רבינו ואף דגלי קרא וטומאתו עליו דאינו מחוייב כרת על אכילתו אלא עד שיהא כל טומאתו עליו כבר כתב הרמב"ם ז"ל בפ' ח"י מה' פה"מ דלא אימעוט אלא מכרת ומחוייב הוא מלקות אבל קשה דהא מחוסר כפורים נמי במלקות ואמאי כתב רבינו בכאן טעמא דשמא יפשע והא מדאורייתא לא חזי עד שיביא קרבנותיו ועוד קשה דהרמב"ם בפיה"מ גבי כל הטעון ביאת מים מן התורה הוא קאי על מה דמפורש בקרא וקרא כתיב או בבהמה טמאה או בכל שרץ טמא וכו' ועיין להכ"מ שם.

אשר אפש"ל דהוקשה לרבינו מהך משנה דריש פ' מי שהיה על הך ברייתא דקתני בהדייא דחייב כרת ולא נראה ליישב דס"ל דשוחטין וכו' דלא אתייה כהלכה ולכך רצה לחלק דמתני' איירי בט"מ ולכך כיון דאין בידו לעשות אף בטבל עד שיעריב שמשו פטור מכרת והך ברייתא מיירי בט"ש דבידו לטבול ולשחוט פסחו והא דהקשו מינה בפ'

אלו דברים על ר"א דס"ל דפטור מכרת לא מצי לתרוצי דאיירי בט"ש דהא כיון דלדעת רבינו אף ר"א איירי ביום שביעי שלו שחל ב"ג וכמ"ש הלח"מ ז"ל הוי כט"ש: אך אמנם קשה לי דאמרי בירושלמי דפ' אלו דברים גבי הא דאמרי' תמן תנינן איזהו דרך רחוקה מן המודיעים וכו' ר"א אומר מאסקופת העזרה וקאמר ר"י לא אמר אלא לפוטרו מכרת ואמר ר"א מתני' אמר' כן השיב ר"ע הזייה תוכיח וכו' ותפתר שחל ז' שלו ב"ד וכו' ר"ל וראוי לפסח אף דאינו יכול ליכנס לעזרה ור"ה אמר תפתר בחל ז' שלו ב"ג אבל ב"ד אינו ראוי ליכנס לעזרה ופטור מפסח לדעת ר"א ובתר הכי קאמר אשכח תני כהדין קדמיא ר"ל דברייתא בהדיא אשכח כשחל ז' שלו ב"ד זורקין עליו ותיובתא לרב הושעיא ומשני ההיא תפתר כמאן דאמר מאסקופת ירושלם ר"ל כר"ע ס"ל דאף חוץ לעזרה זורקין עליו הרי בהדיא אמור דלר"ע שפסק רבינו כוותיה לעיל בפ"ה דין ח' אף דחל ב"ד זורקין עליו אחר שטבל הפך דעת רבינו וראיתי.

ז"ל שכתב וז"ל שו"ר דדין רבינו במחלוקת היא שנוייה דאמרי' התם אמר ר"ע וכו' ומצוה להזות וכו' תפתר וכו' ופסק רבינו כר"ה וכו' ע"ש שעמד בזה ולע"ד הוא תמוה דודאי הך פלוגתא אינה אלא לדעת ר"א דס"ל דרחוק מעזרה הוי דרך רחוקה אך לר"ע כ"ע מודו דאף ב"ד שוחטין עליו והרב ז"ל הביא דפליגי על מילתיה דר"ע שהיא פסקא דמתני' וליתא אלא הוא סיוס ראיית ר"א וכמו שמפרש הר"ב קרבן העדה ואולם לזה י"ל דכוונת ר"ה הכי דלא רצה להביא ראיה ממתני' משום דלפי דעתו לא שייך לפרש מתני' כי אם ב"ב משום דאי ב"ד אינו ראוי אף דיכול ליכנס וכס' הרמב"ם אמנם לא ידעתי איך יפרש הא דאמרי' אשכח תני כהדין קדמיא ומשני תפתר כר"ע דמבואר דאף ר"ה מודה דלר"ע אף ב"ד שוחטין ודו"ק: שם והלא ההזאה שבות עיין להלח"מ ז"ל שהקשה מהך ברייתא דקתני הזאה תוכיח ט"מ שחל ז' שלו בע"פ וכו' ונדחק ליישב דל"ד כהא דאמרי' בפ' האשה גבי מצורע דקאמר שחל ז' שלו הוא ל"ד ע"ש וגירסתנו בגמ' היא שחל שמיני ועתה הקושיא לע"ד דלא קשה דר"ע ס"ל דר"א סבר שוחטין וזורקין על ט"ש וממילא ט"מ שחל ז' שלו דשוחטין עליו וכן אמר רבא שם דקסבר ר"א דשוחטין וזורקין וכו' וה"ה ט"מ שחל ז' שלו בע"פ דשוחטין ושפיר מקשה ר"ע לפי שיטתו ומה גם דשייך לומר אף ר"ע מודה בזה דהא בפ' הישן לית ליה דר"י דדריש הך דרשא דמיירי בחל שביעי בע"פ וא"כ לדידיה איכא למימר דשוחטין עליהם ואפי"ה אין מזין עליהן בשבת ולהכי שפיר מיייתי ראייה מיניה ודו"ק: פרק ח' הלכה ד' אבל נא ומבושל כאחת אינו לוקה אלא א' לפי שנכללו בלאו א' וכו' אכל דעת התוס' במנחות ס"ל דפלוגתא דידהו דוקא על לאו כי אם צלי אש אבל נא ומבושל כיון דמפורשים בקרא לא הוי לאו שבכללות וכ"ד הרמב"ן ז"ל כמ"ש מר"ן ז"ל אבל מפ' ג' מינין משמע כדעת רבינו ז"ל דהתם הובאה הגירסא הכי דאביי ס"ל הלוקין דקאמר אכל זג וחרצן לוקה ג' רבא אמר אינו לוקה אלא אחת שאינו לוקה על לאו שבכללות ואם איתא לוקה סתים מיבעי ליה דהא לא הוי לאו שבכללות כ"א הלאו דמכל אשר יעשה מגפן היין אבל חרצן זג דמפורשים לקי תרתי אלא ודאי כיון שנכללו בלאו א' אף דמפורשים הוי לאו שבכללות.

וצ"ל דהתוס' ז"ל מפרשי כפירש"י שפי' דלא קאמר רבא דלוקה אחת כ"א על חרצן לחודיה וקאמר אחת למעוטי מכל אשר יעשה אבל רבינו מפרש דקאי רבא על מימרא

דאביי אף על שלש מדלא מחלק ביניהם. ומעתה אני תמיה על מה שהקשה מר"ן דלמה פסק כלישנא קמא כיון דרבא קאמר דלוקה אחת דודאי לא פליגי התרי לישני כי אם על לאו דכי אם צלי אש כדפירש"י והתוס' והכי משמע מלישנא דקאמר דלא הוי כלאו דחסימה אבל הך דמפורש הוי כלאו דחסימה.

ויותר תמיהא לי איך לא השגיח על דברי רבינו בסמוך ונראה בצלאו ואח"ך בישלו או בישלו ואח"ך צלאו חייב וכתב הוא ז"ל שהוא ברייתא מפורשת בגמרא ואם איתא אמאי לא הקשה מינה להך לישנא דס"ל אפי' אחד לא לקי. גם מה שתירץ ואפשר שטעמא וכו' דהול"ל נקטינן וכו' אינו מובן ונ"ל להגיה בלשונו אלא דהול"ל נקטינן וכו' ור"ל דמעיקרא תירץ כיון דלא אתבריר לן מהו לישנא בתרא לכך פסק דחייב דשמא לישנא בתרא ס"ל דחייב ואח"כ תבריה לגזיזיה ואמר אלא דהול"ל נקטינן וכו' דר"ל כיון דספיקא הוא הו"ל למינקט לקולא כנ"ל ועיין בה' סנהדרין שכתב שם דפסק כלישנא קמא: אמנם ראיתי לרבינו בהלכות נזירות פ"ה דין ח' שכ' נזיר שאכל כזית ענבים וכזית צמוקים וכזית זג וכזית חרצן לוקה ד' שכל א' מהם בלאו א' הוא ואע"פ שכל לאו מהם כולל שני דברים משמע מפני שהם מפורשים הלאו קאי על כל א' וא' ומאי שנא מנא ומבושל ושאור ודבש ושו"ר להלח"ם פ"ג מה' מו"ל שהק' כן ע"ש.

ואפשר דוקא התם דגילה קרא דאמר ענבים לחים ויבשים לחייב על זה בפי"ע ועל זה בפי"ע לגלויי איסורים ומשמע ליה לרבינו לגלויי איסור נזיר כיון דכתיב לגביה אבל הש"ס קאמר בהדיא מכאן אתה דן לאיסורין שבתורה ומכאן ראייה למ"ש התוספות דהיכא דשנים מפורשים בקרא לא הוי לאו שבכללות אכן מגמ' דתמורה משמע כדברי הרמב"ם ועיין במ"ש בפי"ה מה' א"מ ע"ש.

שו"ר להתוס' שם בנזיר דגרסי ומכאן אתה למד לכל איסורי נזיר ומעתה מ"ש התוס' הוא מסברא דכיון דמפורשים לא הוי לאו שבכללות. אך קשה דלמ"ל גילוי בנזיר כיון דכך היא המדה בכל התורה כולה.

ואפשר לו' כיון דכתי' מחרצנים ועד זג משמע עד שיאכל שניהם ולכך בא הגילוי לחייב על כל אחד לחודיה כמו שפירש"י שם: הלכה ח' צלאו ואח"ך בישלו וכו' עיין מ"ש מר"ן ז"ל ופי' דבריו דהך דקאמר איכא בינייהו צלי קדר הוא למאי דס"ד דלא דרשי רבנן ריבוייא דבשל מבושל אך למאי.

דקאמר דס"ל לרבנן הך ריבוייא נמי הך צלי קדר דחייב דהוי. עדיף נכלל בבישול יותרמצלאו ואח"ך בישלו דומייתא דרבי ולפ"ז הוי בינייהו צלאו ואח"ך בישלו ולא חש להאריך דהרי הוא כמבואר והלח"מ ז"ל תירץ דהוק"ל קושיית התוס' לכך פ' כר' ומעתה צ"ל דאע"ג דהש"ס בפי"כ"מ דחי דשאני התם דבעינן טעם מצה ולפ"ז צ"ל אף לר"י דשאני הכא דגילה קרא והוי ס' רבנן אף לר"י והך סוגיית דפסחים דלא כהלכתא וכמ"ש התוס' שם מ"מ כבר כתב מהרש"א שם דהתוס' מפרשי כוונה אחרת בגמרא ולכך כתב מ"ש אך לפי פשטא דשמעתא לק"מ דאף גבי פסח נמי בעינן טעם צלייה בפיו ע"ש ועיין מ"ש המ"ק בפי"ו מה' חו"מ בכל זה ע"ש.

אמנם ממ"ש הרב"י ז"ל בסי' שי"ח לא משמע כן דכתב שם גבי סברת סמ"ק דכתב דיש בישול אחר צלי והביא ראייה מפסח דצלאו ואח"ך בישלו חייב דחה הרב ז"ל דלאו משום דמבטל צלייה אלא משום דאמר קרא דובשל מבושל מ"מ וכדאמר עולא וכו' ע"ש הרי ברור דס"ל דאף בפסח לא בעי טעם כמצה.

והנ"ל בזה דאע"ג דכתב רבינו בפ"ח מה' חו"מ כמאן דאמר אין מפטירין אחר הפסח דבעי טעם פסח בפיו היינו מקרא דכי אם צלי אש דמשתמע דבעת אכילה בעי צלי אש ואי לאו הכי לא קיים המצוה אמנם לא הוי בכלל בישול למילקי עליה מקרא דלא תאכלו מבושל דהתם לא מיירי אלא במבושל מעיקרו והוי דומייה לחי וחמי טבריה דאסור משו' צלי ולכלל בישול לא בא ולכך מוכרח לו' דקרא בא לגלויי דבישול מבטל להך צלייה והוי כאלו לא נצלה כלל ומכאן אתה דן.

אמטו להכי שפיר דחי מר"ן ז"ל דוקא התם דגילה קרא. איך שיהיה לפ"ז דברי הל"מ זל אינם מוכרחים.

ואשר אני אחזה לי דרבינו זל הוק"ל לפי מאי דאמרו שם בגמ' גבי מי שאכל נא מבע"י דלר' חייב ומקשה הגמ' והא אפיקתיה וכו' ומשני הול"ל בשל בשל וכו' ואמאי לא פריך הכי לרבנן כמ"ש לעיל אלא ודאי דהכא נייד הש"ס מהא דאוקי לעיל איכא בינייהו צלי קדר דאף לרבנן נמי חייב משינוי דקרא ולא קאמר בשל בשל וכו' ומוקמינן פלוגתייהו בצלאו ואחר בישלו כך ואין להקשות לזה דמנ"ל הא דילמא משום דר' ס"ל כר"י דלא דברה תורה כלשון בני אדם ולכך אף דכתיב בשל בשל ודאי אתי לדרשא אבל לרבנן אימא דס"ל דברה תורה ולכך צריך לכתוב בשל מבושל דתו לא הוי בסוג דברה תורה כיון דהמילות אינן שוות כמ"ש הרא"ם ז"ל בפ' בא בזה ע"ש דזה אינו דהתם דוקא דאין דרשא אבל היכא דאיכא דרשא כ"ע מודים דלא אמרי' דברה תורה וכו' כנ"ל: ואולם שמעתי מי שמתרץ לדברי רבינו דהוק"ל מ"ש התוס' דכיון דר"י ס"ל דאף גבי מצה דבישול מבטל תו למ"ל קרא גבי פסח להכי ולכך מתרץ רבינו דאנה"נ דאחר דהודע לו הך דר"י דהוא מסברא מוקמי' בפשיטות הך ריבוייה לצלי קדר וכו' אלא דנ"ל דזה לא יתכן כלל דא"כ תיקשי מאי בינייהו דאין לו' איכא בינייהו צלאו ואח"ך בישלו דמאן לימא לן דר' נמי לא ס"ל כר"י דמסברא ידעינן ליה דחייב כיון דאף לרבנן נמי לא ידעינן להו אלא מסברא.

והרב מעין גנים ז"ל כתב דהא דקאמר איכא בינייהו צלי קדר לומר דלקי עליו משום כי אם צלי אש ולרבי לקי תרתי משום ובשל מבושל נמי ולכך פסק כרבנן ע"ש ובאמת בעיני יפלא איך לא ראה מ"ש רבינו כסמוך דאף נא ומבושל לא לקי אלא חדא משום דלא לקי אלאו שבכללות איך לקי אצלי אש גם לא ראה מ"ש רש"י בגמ' גבי אכלו חי דקאמר ת"ל כי אם צלי אש דכתב וז"ל והאי תנא סבר אין לוקין אלאו שבכללות והוא גמרא ערוכה: פרק ט' הלכה ז' המאכיל כזית וכו' ואינו לוקה וכו' כתב מר"ן ז"ל משמע לרבינו דלא מזהיר אלא לישראל מזהיר שלא יאכילום וקרי ביה לא יאכל ומ"מ כיון דלא כתיב בהדיא לא תאכילום אין לוקין עליו ע"כ וק' מאי שנא מהא דכתב בסוף הלכות כלאים המלביש את חבירו כלאים לוקה וכתב מר"ן ז"ל דקרי ביה לא תלביש הרי אף דלא כתיב בהדיא לוקה אף על הקריא' וכו' וכו' מר"ן ז"ל לקמן ועוד דקרא

דתושב לא בא אלא להזהיר ישראל מלהאכיל תושב ואמאי אינו לוקה ונ"ל כמ"ש בס"ד סוף הלכות מאכלות אסורות דדוקא מלביש כלאים משום דחבירו מוזהר עליו גרם לו לעבור עליו וכיון דחבירו לוקה לכך לוקה הוא אבל במקום דהאוכלו אינו מוזהר עליו כלל לכך אינו לוקה וכבר כתבתי בס"ד דלדעת ר' ישעיה ז"ל חס"ל דלוקה על אכילת הקטנים א"כ ה"נ לוקה ודו"ק: פרק י' הלכה א' השובר עצם ה"ז לוקה וכו' הר"ב כסא אליהו הביא קושיית הר"א ברודו דמנ"ל דקרא אתא לאזהרה דילמא דא"צ קאמר דאזלינן בתר רובא ותירץ משום דאמר קרא בו ולא בפסול משמע דקרא לאזהרה אתא ע"כ ולדידי אינו מוכרח נימא דאתא בו למעט חגיגה לשוברו משום מוח שיש בו דכיון דס"ל לתנא דחגיגה בעייתא צלי בפסח דקתני הלילה הזה כולו צלי לכך אתא קרא ללמד בו השבירה דחגיגה צריך לשוברו.

ובעיקר הקושיא נ"ל דכבר כתבו התוס' בזבחים דכל הלאוין שבתורה מודה דלאזהרה אתו אלא דוקא הכא דכבר ידעינן מקרא דוהקריבו דלחלק אתא בין עולת העוף לחטאת וכיון דעולה הצריך הכתוב להבדיל ממילא שמעינן דקרא דולא יבדיל דגבי חטאת דאין צריך להבדיל. גם בעיקר קושייתו אני מגמגם דכתב דסד"א דצריך לשובר דשמא ניקב קרום של מוח קמ"ל דניזיל בתר רובא ואי מהא לא אירייתא דכבר ילפינן מעולה ולא נתחיה לנתחים אלא דסד"א דמחוייב שבירה ליקח המוח כדי שלא יבא לידי נותר דלהכי צריכים שריפה וק"ל: הלכות חגיגה פרק ב' הלכה יו"ד כבר ביארנו שחגיגת י"ד רשות וכו' לפיכך אין אדם יוצא בה חובת חגיגה וכו' עיין מה שהקשה הראב"ד ז"ל וראיתי להפר"ח בס' מים חיים שתי' שאם פסק חובה הוי כבן תימא דהוי יום ולילה ותפסל בלינה וכו' ולע"ד הוא תמוה דהא ודאי מלשונו משמע אף דעיכב ולא שחטה כו"ד מדלא קאמר ושחטה וכמ"ש בגמ' ועוד דהא פסק הרמב"ם הוא כמ"ד דחגיגה מדאורייתא מקרא דלא ילין כמבואר בה' ק"פ א"כ אם נאמר דחובה קאמר מודה ואזיל להך דאמר' יוצא בה משום שמחה גם מ"ש התוס' מודו לדרבין אם התנה עליה יוצא בה וכו' הוא תמוה דסברת התוס' היא דכיון דאינו בא אלא מן החולין אם שחט מעי"ט אף אם התנה עליה מיחזי כנדרים ונדבות וזה הסברא אתי לרבין דאי לאו הכי אמאי אין יוצא בה משום חגיגה דקאמר רבין אי בלא התנה קאמר היכי אתי קרא דקאמר שבעה ולא שמנה ואין לו מצוה מן המובחר דא"כ מאי הוכיחו מזה לעולא וק"ל: הלכות בכורות פרק א' הלכה ח' הבכור נאכל בתוך שנתו בין תם בין בע"מ וכו' מדברי רבינו יראה דאף אכילת בע"מ בתוך שנתו הוא מדאורייתא וכן משמע פ"ג מהלכות אלו דין י"א וראיתי להרב טורי אכן בחי' למס' ר"ה ד"ח שהביא: ראייה דאכילת בע"מ תוך שנתו מדרבנן ממ"ש הבכור אימתי מונין לו ח"א משעה שנולד וח"א משעת הרצאה ול"פ הא בתם הא בבע"מ ומקש' הגמ' היכי מצי אכיל והא נפל הוא ואם איתא מדאורייתא מצוה לאוכלו בתוך שנתו והא מדאורייתא אזלינן בתר רובא דרוב יולדות אינם נפלים אלא ודאי הא דמצוה לאוכלו בתוך שנתו הוא מדרבנן והם אמרו והם אמרו ע"ש ולכאורה הוא תמוה דמאי מקשה הגמרא ולומר הם אמרו וכו' הן אמת דכבר כתבו התוס' בבכורות ד"ך ע"ב דהא דקאמר רשב"ג כל ששהה בבהמה ח' ימים אינו נפל הא פחות אסור הוא מדרבנן דמדאורייתא אזלינן בתר רובא ולא חיישינן למיעוטא ע"ש וליישב דעת רבינו נ"ל דכיון.

דמדרבנן אסור לאוכלו לא חזי מדאורייתא מיקרי דכוותה בפ' הישן גבי העושה סוכתו על האילנות כיון דמדרבנן אסור לעלות לה ב"ט לא חזי מדאורייתא וכן אמרו בפ' שבועת העדות יע"ש: הלכה י"ג ה"ז לא נפסל אלא מקריבו ע"כ. בפ"ק דר"ה אמרו נדבה תעשה אותו בלא ירצה ואין מאחר בלא ירצה והקשו התוס' ז"ל דלמ"ל קרא דמהיכא תיתי דנפסל ע"ש והר"ב הלכות י"ט ז"ל כתב דמקרא דלא תאכל כל תועבה הו"א דאסור וכו' ולכאורה י"ל דוקא התם דבא ע"י מעשה אבל הכא דשב ואל תעשה הוא לא מיקרי תועבה.

אך ק' דפסק הרמב"ם ז"ל בפ"א מה' פרה דין ז' דעבודה אינה פוסלת בקדשים ואף שיהיה ע"י מעשה. לכך נראה דלא מיקרי מתועב אלא היכא דבא הדבר מכח העבירה.

אבל הני הקרבן אינו בא מהעבירה. אבל נראה דאמרי' בחולין ד"פ ע"ב מנין לכל הפסולין שבשור ושה שהוא בלא ירצה ת"ל ושור ושה שרוע וכו' ולכך איצטריך אותו למעט דלכאורה האי דקאמר כל הפסולין שבשור ושה לאו דוקא דכתוב בהם שור אלא כל דשייכי בשור ושה אך אחר דגלי קרא דאותו למעט אתא לאורויי לן דוקא דכתיב בהו שור ושה ולכך תני לא תעבוד דלא נאמר בהם שור ושה לא מיפסל דילפינו מבל תאחר וניחא השתא לרבא דס"ל דכל דאמרה תורה לא תעביד אי עביד לא מהני א"כ מנין לנו לומר דעבודה אינה פוסלת ועם האמור ניחא: הלכה י"ח מוכרו בבית אבל לא בשוק וכו' הנה רבי' לא כתב מכירתו באיזה אופן ורש"י ז"ל פי' דמכירתו מאומד וגבי מאי דקתני ושוקל מנה כנגד מנה בבכור פי' ששוקל כנגדו בשר חולין שיש בו ליטר' ולא ידעתי מנ"ל לפרושו דמכירתו באומד כיון דהתנא קתני ושוקלין וכו' דפירושו בליטרא בשר דסתם מכירה הוא במשקל אלא דאין שוקלין בליטרא משום זילותא דמעשה חולין הוא והכי הוא פשטא דמתני' דמעיקרא תני נמכרין בשוק בליטרא חוץ מבכור דנמכר בבית ושוקלין מנה כנגד מנה בבכור דבא לומר אופן מכירתו דאי לא"ה למאי תנייה דל"ל דבא למעוטי מעשר דכיון דנמכר הוא דקאי בשל יתומים מ"ש מבכור ועוד דאמרי בביצה דנ"ח ע"כ לא קאמר ר"י הכא דליכא בזיון וכו' אבל התם דאיכא בזיון לא וע"כ.

אתה צ"ל דר"י ס"ל דנמכר מאומר בלא משקל כלל דאל"כ באיזה אופן נמכר אבל רבנן ס"ל כיון דאינו נשקל בליטרא לא הוי בזיון קדשים משום דס"ל דסתם מכירה הוא במשקל לכן עשו שינוי בקדשים משום זילותא וזהו דקדוק לשקול בליטרא דמשמע דבכור אינו נשקל בליטרא אבל נשקל שלא ע"י ליטר' דאי הול"ל ונשקל ותו לא דסת' אטליז הוא בליטר' ולכך רבינו לא חש להזכיר אופן מכירתו דכיון דכתב= דמוכרין אותו סתמו כפירושו משקל וכמ"ש בפ"א מהלכות איסורי.

מזבח דאינו נשקל בליטרא אבל נשקל ע"י דבר אחר וזהו דהכריח לרבינו ז"ל לומר דהא דקתני מתני' ושוקלין מנה וכו' לא קאי אבכור. בע"מ דמילתא דפשיטא הוא דכיון דתני ברישא ונשקל בליטרא חוץ מן הבכור שמעי' דאינו נשקל בליטרא אלא ע"י דבר אחר דהא לא קתני ונמכר בבית ולכך העמידה בתם דהכי מיסתבר טפי דאי כפירש"י הול"ל כנגד מנה חולין ועוד דלא תני מעשר בהדיה וראיתי להרב ברכי יוסף ז"ל:

שנתקשה לדעת רבי דמיירי בתם ובדרך חלוקה דחי אביי בפ' א"צ דהתם לא מיחזי כעובדין דחול וע"ש בא"ח סי' ת"ק.

ואפשר כיון דבע"מ מותר במשקל והם לא עשו: כ"א מנה כנגד מנה לא מיחזי לאינשי כעובדין דחול דטעו לומר דבע"מ הוא אבל התם ר"ח ור"ש לאו בר מכירה הם אלא בחלוקה הוי כעובדין דחול משא"כ במעשר דאסור במכירה ולכך אפ"ל מנה כנגד מנה אסור: ועוד נ"ל דאביי דדחי התם לשיטתיה אזיל דאין מוכרין מעשר של יתומים כ"א בהבלעה דגידי וקרבי וחלבו משום דס"ל דמדאורייתא אינו נמכר אף אחר שחיטה ובהבלעה מותר מן התורה אלא דמדרבנן אסור גזירה אטו מכירת בשר וביתומים אוקמוה אדאוריית' וכיון דנמכר בהבלעה דגידי והנהו לאו בר משקל נינהו וחלבו אף דבר משקל הוא כיון דמועט הוא לא חשוב א"כ מתני' דקתני חוץ מבכור ומעשר לא קאי מעשר אלא אחלוקת דנמכר באיטליז אבל הך חלוקה דנשקל בליטרא דלא שייך גבי מעשר לכך תנא ושוקלין מנה כנגד מנה בבכור להודיע אופן היתר מכירת' ולכך לא תנא מעשר גביה אבל לרבא דס"ל דמעשר נשקל אתייתא מתני' דנשקל בליטרא קאי נמי אמעשר א"כ אם התנא נחית להודיע אופן מכירתם אמאי לא תני ושוקלין מנה כנגד מנה בבכור ומעשר אלא ודאי דתנא לא נחית להכי דאופן המכירה בכל אופן שיהיה מוהר לאפוקי משקל וכ"ש לרבא דס"ל בחולין דמ"ד ע"ב דמוכר בשומא ולכך צ"ל דהך דתני ושוקלין מנה כנגד מנה איירי בתם ולכך לא תני מעשר ואיירי שפיר בדרך חלוקה ולפ"ז דר"ח ור"ש שפיר עבדו כמתני' דהכא וכרב יוסף והא דלא שקלו מנה כנגד מנה חולין דלא הוי כעובדין דחול כיון דאיירי בבע"מ ובזה"ז כבר כתב הרב ז"ל דהם החמירו ע"ע וכו' ועיין להרב הלכות י"ט דקכ"ז ע"ד שתפס עליו חנם: פרק ב' הלכה ו' ואם תקפו כהן אין מוציאין מידו עיין מ"ש מר"ן ז"ל ועיין להלח"מ שכתב דרבינו ז"ל סמך על מ"ש בפ"ב דכתובות דס"ל אם תפס אין מוציאין וכו' ולא ידעתי מה יענה להך ראייה שהביא אביי מהך ברייתא דהספקות מתעשרין דמשמע מינה דאם תפס מוציאין ועוד דאביי אינו מודה בזה דבכל מקום דאמרי המע"ה דאם תפס שכנגדו הוי חבירו מוציא אלא ודאי דוקא התם משום דמלוהטוען בריא ולכך אם תפס אין מוציאין אבל גבי בכור דאין א' מהם טוען בריא כיון דבודאי נולד ברשות בעליה מאריה הוא ולכך מוציאין והכי.

דייק לישנא. דמתני' דבכורות דבכל ספק נקיט לישנא דמפריש טלה והוא לעצמו לומר דאין כאן לכהן כלום גם בברייתא שם די"ב ע"ב: תניא מודה ר"א בישראל שיש לו ספק.

פטר תמוה בתוך ביתו שמפריש טלה והוא שלו וכן מפורש במתני' די"ו ע"ב זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום ומעתה הך ברייתא דקתני המע"ה אכהן קאי וכן מבואר בלשון רבינו ז"ל לקמן בפ"ה ע"ש. אשר ע"כ נ"ל דרבינו ז"ל הוק"ל לרב המנונא דפשיט לית ממתני' דס' בכורות דאין מוציאין מה יענה.

להך ברייתא דהספיקות מתעשרין שהביא אביי ראייה דמוציאין ואין נראה לו' דלא ידע לה דא"כ לא הול"ל להש"ס לשתוק ולהעמיד רב המנונא בתיובתא ומוכרח: לו' דרב המנונא. יפרש הך ברייתא מיירי דעשרה כולהו הם הספיקות ולכך שפיר קאמר

דמתעשרין אבל אביי ס"ל דהא דתני הספיקות ר"ל א' מהספיקות וסמך אמתני' דבכורות ד"ט דקתני נכנס לדיר להתעשר דמשמע אפי' יחיד אך רבינו ז"ל הכריחו לו' דהדין עם רב המנונא מהא דאמרי' בבכורות די"א על הך מתני' דתני נכנס לדיר להתעשר הביא הגמ' ת"ר כיצד אמרו נכנס לדיר להתעשר.

וכו'.

בישראל שהיו. לו עשרה ספקות פ"ח שמפריש עשרה שיין ומעשרן והן שלו.

ולכאורה קשה דפתח בלשון יחיד ומסיים בלשון רבים. וג"כ קשה על ר"ן שם דנקט ג"כ לשון רבים ולא סגי ליה למינקט לשון מתני' דקתני אף ביחיד דנכנס לדיר להתעשר לכך מפרש רבינו ז"ל דהתנא הוק"ל בדברי רבותינו שאמרו נכנס לדיר להתעשר דהיכי שייך לו' דספק בכור דהוא יחיד נכנס לדיר להתעשר עם תשעה שיין שלו והא כיון דאין מוציאין מיד כהן הו"ל ממון דכהן ואיך פוטר את שלו בממונו של כהן והיא קושיית אביי לכך בא התנא לו' דהא דאמרו נכנס לדיר להתעשר דהיינו אם יש לו עשר ספיקות מעשרן וכו' וזהו מה שהוצרך ר"ן לפרושי מתני' דקתני נכנס לדיר וכו' ומעתה לא ק' מה שהקשו התוס' במציעא דף ז' בד"ה מפריש וז"ל ותו מאי קמ"ל מתני' היא דהספיקות נכנסין לדיר להתעשר דאתא לו' דלא כאביי דמפרש א' מן הספיקות וכפשטא דמתני' דקתני נכנס לדיר להתעשר דמשמע אפי' יחיד ומשום דס"ל דאם תפס אין מוציאין ומוכרח לו' דאיירי בעשרה ספיקות ומעתה יצא דינו של רבינו שריר וקיים.

גם מה שהק' למ"ל דמפריש עשרה שיין דהא תנן פודה. וחוזר ופודה וא"כ בחד סגי ועם האמור ניחא דאיצטריך לו' עשרה שיין כי היכי דמעשרן דאי בחד אינו מתעשר אמנם עדיין קשה סוף סוף היכי דמעשרין כיון דאם תקפו כהן אין מוציאין והו"ל ממנו של כהן א"כ הוי לקוח ביד ישראל ופטור ממעשר ונ"ל דלק"מ דא"כ אמאי לא הכריח הש"ס אלא מכח דאינו פוטר בממונו של כהן ולא הכריח משום דהוי לקוח ופטור ממעשר אלא ודאי דיש לחלק דבשלמא אם הפטור משום ממנו של כהן א"ש דבכל מקום דאיתיה הוי ממנו אבל אם הפיטור הוא משום לקוח כל כמה דלא זכה ביה כהן לא הוי לקוח ובהכי נמי מיתרצא קושיית התוס' ז"ל קושייא ג' שהקשו למ"ל למימר שהוא שלו כיון דאמר מעשרן פשיטא דהן שלו ע"ש דהכי קאמר דלא תימא דהוי לקוח ולא מצי מעשר דכיון דהם שלו ולא זכה בהם כהן לא מיקרי לקוח: וראיתי להרשב"א זל בשאלותיו סי' שי"א שכ' להליץ בעד רבינו ז"ל דרב המנונא ס"ל דפדיון פ"ח אנה"נ דמוציאין משום דפדיון גופיה אתחזק ביד ישראל וכו' עש"ב ואני תמיה דבהך מתני' דס' בכורות דפשיט מינה רב המנונא דאין מוציאין קתני בהדיא אחד בכור בהמה טהור' או בכור בהמה טמאה דהיינו פדיון פ"ח וקתני עלה המוציא מחבירו עליה.

הראיה דמשמע. דאין מוציאין ואיך אפשר"ל דיש חילוק ביניהם וצ"ע.

ועוד.

דאמרי' בבכורות די"ח ע"ב בפלוגת' דר"ט ור"ע דמיירי דאקנו ליה בחצירו וכו' דנראה בכור דלכ"ע אי לאו משום דאקני ליה הו"ל בעל הבית מוחזק בספק בכור כיון שנולד ברשותו. גם מהך סוגיית משמע דס"ל דאם תקפו כהן אין מוציאין דקאמר משל דר"ט

וכו' ומשל דר"ע וכו' כלומר בהך פליגי ואמאי לא קאמר דפליגי דר"ט ס"ל דאם תקפו כהן אין מוציאין ולכך כיון דכהן יש לו.

זכות בגוויה לכך יחלוקו. ורבי עקיבא ס"ל דמוציאין אלא ודאי משום דס"ל לכ"ע אין מוציאין והא לא שייך לו' מוציאין דא"כ אמאי אמר ר"ט יחלוקו כיון דאפי' תפס מוציאין ואזלי' בתר בע"ה דמוחזק אלא ודאי.

אין מוציאין ולדעת הרשב"א ז"ל י"ל דשאני התם דיש לבעל הבית אחד בודאי ולכך אזלינן בתר המוחזק. ודו"ק: הלכה ט' אמר אלו נפל בבכור זה מום וכו' והקשה הלח"מ ז"ל דאמאי לא אמר אם נעשה וכו' כדברי רבא ונ"ל דלק"מ דהא דאיצטריך רבא למימר אפי' אם נעשה הוא לאפוקי מר"ח דמדקדק מלשון אם היה דמשמע היה מאליו ולא ע"י אדם ולכך כיון רבינו לומר אם נפל דמשמע ממילא אפילו ע"י אדם ולא נקט לשון היה: הלכה י"ג בכור שאחזו דם וכו' עיין מ"ש מר"ן והלח"מ ז"ל ולע"ד לא יכולתי להולמם דאמאי לא פסק הך דינא דברייתא דאף במתכוין למום.

שוחט עליו גם מדברי רבינו שכתב ובלבד שלא יתכוין. לעשות בו מום נראה שהוא הפך דינא דברייתא ונ"ל דרבינו קשיתיה מ"ש התוס' הא דאמרי' פ"ק דע"ז וליהוי מטיל מום וכו' דמשמע ליה דאסור דלא אתי אלא כר"מ דהוא הפך מאי דפסק שמואל כר"ש דס"ל דמותר ולכך מפרש דהלכה דשמואל אתא לאורויי דר"ש לשיטתיה אזיל דאמר במשנה משום שאין מתכוין דוקא ולא קאי אחכמים אדינא דמתכוין אלא אשלא מתכוין וה"ט דס"ל דמטיל מום בע"מ אסור מדרבנן אף דאינו לוקה ולא ס"ל לחלק כמ"ש התוס'.

ולעד"ן דהכי נמי כוונת הרבי מח"א ז"ל ע"ש בנימוקיו על הרמב"ם אלא דהרב ז"ל מפרש דרבינו קשייא ליה מה שהקשה הרא"ש ז"ל דאמאי שמואל פסק כר"ש לגבי חכמים דגזרו שלא לשחוט ולכך מפרש דר"ש קאי אשלא מתכוין דלא שייך ביה גזרה אבל במתכוין ס"ל דאסור וכו' ע"ש וזה אינו דאיך שמואל פסק דלא כחכמים אף במתכוין מותר וליכא איסורא: הלכה י"ד מותר להטיל מום וכו' הנה בגמ' אמר רבא גדייא באוניה ואימרא בשפוותיה נר' דבא לומר שלא תטעה לומר דר"י כפשטיה שלא אפי' אחר יציאה ובלבד קודם יציאת הרוב וא"כ אמאי רבינו ז"ל לא הביאו ונ"ל משום דרבא ס"ל דמטיל מום בזה"ז הוא אסור מדרבנן הלכך אחר יציאה קודם יציאת הרוב מותר.

אך לפי מ"ש רבינו דהוא אסור מדאורייתא כמ"ש בפ"א מהלכות א"מ לכך לא הביאו משום דגזרי' אטו אחר יציאת הרוב דהוא דאורייתא אמנם מדברי רבא גופיה בפ"ק דע"ז גבי אין מקדישין בזה"ז מפני דנראה כמטיל מום בקדשים משמע דס"ל מדאורייתא אסורולכך גזרינן אף שאין כוונתו להטיל בו מום אלא להורגו ע"ש.

אשר ע"כ נ"ל דרבינו ז"ל הוק"ל קושיית התוס' שם מהא דא"ר הונא למפרע הוא קדוש וכתבו בסוף דבריהם אם לא שנחלק בין מכירה להנך ולא כתבו החילוק ונראה לרבינו ז"ל. דוקא גבי מכירה משום דלא נעשה מעשה בגופו ולכך כיון דלמפרע הוא קדוש נמצא דבטל המכירה אבל הך דמיבעייה ליה רב עמרם לר"ש בהך דאמר ה"ז עולה דוקא עם יציאת רובו אבל במיעוטו כיון דעדיין לא קדיש א"כ חל עליו שם עולה ולכך פסק רבינו ז"ל עם יציאת רובו אבל בהך דאמר רב יהודה מותר להטיל מום בודאי לא איירי

אלא בקודם יציאה כלל אבל ביצא מיעוטו הן אמת דאם כבר נעשה בו מום תו לא קדיש
אבל לכתחלה ודאי אסור.

כיון דכבר התחילה בו צד קדושה וא"כ רבא דס"ל אפי' יצא מיעוטו מותר מוכרח דלא
כר"ה וכיון דפסק רבינו כר"ה לכך לא הביא דברי רבא כנ"ל: הלכה י"ו בד"א שהיה
רועה ישראל וכו' הנה רבינו פסק כלישנא קמא דנאמן ישראל. על הבכור ונ"ל דטעמו
של.

רבינו משום דר"נ דאמר בעלים מעידין עליו. מוכרח דס"ל כלישנא קמא ור"ח ס"ל
כלישנא בתרא וכיון.

דקי"ל כר"נ לגבי ר"ח כמו שפסק רבינו לקמן בפ"ה דין ז' לכך פסק כלי"ק אך להרמב"ן
והרא"ש ז"ל צ"ל דס"ל כל"ב ופליגי בדרשב"ג ר"ח ס"ל דרשב"ג קאי אסיפא דמתני'
דקתני ישראל אונן נאמן על של חבירו אתא רשב"ג ואמר על של חבירו נאמן לא של
עצמו ור"ן ס"ל דקאי אכהן לכהן וכן פירש"י ז"ל אבל ישראל אף על של עצמו נאמן
אבל ק"ל דא"כ לר"ח מה.

בין ישראל לכהן דקי"ל דכהנים חשידי אבל לא ישראל ובאמת דר"ח קאמר בהדיא
בפ"ק דתמורה ד"ח ע"ב דילמא שרי ביה ישראל מומא וכו' והתוס' שם הקשו מאי אהני
ליה דאמר דכהן נתנו לי במומו כיון דהוא חשוד ותירצו שאמר ישראל קמי דידי נפל
ע"ש ואני תמיה דר"ח גופיה ס"ל דאינו נאמן על של עצמו דהוא רוצה לעכבו לעצמו.

גם כתבו היכי חייש וכו' הרי לא נחשדו וכו' וא"ל דה"מ בודאי בכור וכו' דאמר ר"ן גבי
ספק בכור בעליו מעידין עליו וכו' אתמהה דר"ח פליג עליה ואמר אין בעליו מעידין.
ונ"ל דהתוס' ס"ל דודאי ר"ח דקאמר האי דינא הוא קאי לר"ן דס"ל דמוכרין אותו תם
בזה"ז דוקא מכהן לכהן דס"ל דצריך להביא עדים שמאליו נפל כיון דהוא חשוד אבל
ישראל דא"צ עדים דהוא ס"ל דבעליו מעידין עליו חיישי דשדי ביה מומא ותולה בכהן
וכו' והוא מעיד עליו ולכך הקשו היכי חשדינן ליה וא"ל וכו' דר"ן גופיה קאמר דספק
בכור נאמן בעליו ותירצו שפיר כיון דיכול לתלות חיישי ונ"ל דזה כוונת רש"י ז"ל שם
שפירש בד"ה בכור זה וז"ל צריך להביא עדים שמאליו נפל כדאמרי' וכו' רועי ישראל
נאמנים רועי כהנים אינם נאמנים דהיינו בלי"ק וזה תימא דלר"ח לא שייך למימר דס"ל
כל"ק ועם האמור ניהא דס"ל דר"ח לר"ן קאמר אך אמנם דזה תימא לר"ח ליכא חילוק
בין ישראל לכהנים בזה ויותר נ"ל דוקא לא קאמר ר"ח אלא בספק בכור דמורה היתרא
לומר שאינו בכור וכן מבואר בבכורות ד"ב ע"ב: הלכה י"ט וכן נאמן הכהן וכו' שמא
ישאלו בעליו ויאמרו תמים היה וכו' המדקדק בדברי רבינו יראה דהכהן אמר דפלוגי
ישראל נתנו לי במומו ולכך כתב דהוא מתיירא שמא ישאלו בעליו ולא כתב שישאלו
על בעליו וילך וישאלתו וכן משמע מפירש"י ד"ה התם וכו' שכתב מי.

יטרח לחפש אחר דבריו ולשאול לאותו ישראל אם נתנו לו במומו ע"ש אבל הרב"י
והלח"מ כתבו לדעת רבינו ורש"י ז"ל לא ס"ל כהרא"ש ז"ל ע"ש. ואין להקשות לפ"ז
מאי מקשה הגמ' מהך דמעשר כיון.

דהכא איירי בקרא לו שם די"ל דאף התם איירי בקרא. לו שם מדקתני סיפא אם אמר קח לי מפלוני ולא קתני אם קרא לו שם משמע דברישא אף דקרא לו שם אינו נאמן דאישתמוטי כמו שפירש"י והיינו דקאמר סיפא מסייע ליה כיון דליכא.

אישתמוטי ובהכי ניחא מ"ש הלח"מ ז"ל דאמאי רבינו גבי חכם נקט טעם משום דלא נחשדו דהוא לס"ד וכו' דבא לחדש אף דלא קרא שם החכם כיון דמיירי. במומין שאינן מובהקין ולא נחשדו לאכול קדשים בחוץ לכך נאמן אף דלא קרא שם החכם וכ"כ הרא"ש ז"ל.

אך אמנם מ"ש הרא"ש דמתני' איירי בקרא שם לחכם לא הבנתיו דבגמרא אוקמו מתני' משום דלא נחשדו ומוכרח לו' דמיירי במומין שאינן מובהקין. דהכי ריהטא דלישנא דמתני' דקתני הראתי אותו לחכם ובע"מ הוא דהחכ' הוא שא"ל בע"מ הוא משו' דאיהו מובהק לא בעי שיזכיר שם החכם אלא אם הוא מום מובהק דליכא חשש לאכילת קדשים בחוץ ודלא כמ"ש הלח"מ ז"ל וצ"ל כדברי הר"ר יונה ז"ל שאם אינו מובהק וכמ"ש הש"ך ז"ל.

גם מה שהקשה הלח"מ ז"ל על הרב"י ז"ל נ"ל דלק"מ דודאי לפי תירוץ הגמ' דהתם משום תובע אף דאיירי הכא בקרא שם פלוני לא תסעייה מידי דמימר. אמר כיון דליכא שום תובע אחרי איני טורח לחפש אחר, הישראל לשאול אותו ולכך פסקו כלישנא בתרא דלא כוותיה ואני תמיה איך לא השגיח בפירש"י שם.

אלא דבאמת בעיקר הדין אני תמיה דאמאי בעי שיזכיר שם הישראל או החכם דבודאי האי כהן מירתת שמא ישאלוהו על בעליו ונמצא מתבדה ויש ראייה לזה דאמר' ביבמות דכ"ה גבי מתני' דקתני חכם שאסר אשה על בעלה לא ישאנה קאמר בגמ' אי בתלתא מי חשידי וכו' ולפי מאי דקי"ל אין צריך לפרט כ"א לא' מהשלשה כמ"ש הש"ע י"ד סו' רכ"ח מאי מקשה הגמרא לימא דאיירי בהכי דלא גילתה אלא לא' מהם ואסרה בפני חביריו אלא ודאי דמירתת שמא ישאלוהו חביריו איך הוא המעשה ומוכרח.

לו לומר האמת וצ"ע: פרק ג' הלכה א' כל הבכורות אדם רואה חוץ מבכורי עצמו וק' לי כיון דהוא גלוי לכל א"כ אמאי מומחה אינו רואה בכורות דבשלמא אם המום אינו מובהק שפיר אינו רואה בכורות עצמו דאדם קרוב אצל עצמו אפי' אם הוא מומחה אבל, כיון דכתב אף אם הוא גלוי לא יתירו אלא מומחה איך כתב אינו רואה בכורות עצמו ואפשר לומר דהא דכתב כל הבכורות אדם רואה וכו' לא קאי אדלעיל אלא אבכורות דעלמא דאינו גלוי אבל קשה דאמר' בפ' כל פ"ה דל"ו ע"ב בהך עובדא דשרוע קאמר רב אשי מיכדי ידע דהאי מום מובהק הוא מ"ט אתיוה קמי רבנן משום כבודו של חכם וכו' דמשמע דלאו מדינא הוא ויש לחלק בין מומין דבריאתו לבין מומין שלא בשעת בריאה דהא קאמר בגמ' שם דאפי' מום מובהק אם יש שם מומחה לא יתירו אלא מומחה אן מדברי רבינו ז"ל לקמן לא משמע הכי דכתב היה מום גלוי כגון שנקטעה ידו וכו' הואיל והראהו לחכם המומחה ה"ז בחזקת מדקדק על עצמו דמבואר אף דמום שאינו בשעת בריאה אינו.

צריך להראותו למומחה מדינא ונ"ל דמיירי בזה"ז דליכא מומחה ולכך כג' בני הכנסת סגי והכא מדקדק עלעצמו והראהו לחכם ולא בג' בני הכנסת לפיכך וכו'. ובהכי ניחא לי מה שהק' הלח"מ זל דלמ"ל לכתוב תיפוק לי דכ"ש הוא ע"ש וע"פ האמור ניחא דס"ל אף במקום שיש חכם מומחה נותר ע"פ ג' בני הכנסת וכמבואר בהך עובדא דרב אשי כאמור אבל בארץ כיון דמצוי חכם מומחה אינו נותר ע"פ בני כנסת וכן מדוקדק לשון מר"ן ז"ל שכתב דאע"פ שנולד בארץ אינו צריך מומחה וכו' ולכאורה הוא תמוה דרבינו איירי במקום שאין מומחה אבל אם יש מומחה צריך מומחה אלא ודאי כדכתיבנא.

אך מדברי התוס' שם לא משמע הכי שכתבו בד"ה משום וכו' כדאמרי' לקמן במקום שיש מומחה לא והיינו משום דס"ל אף בח"ל דינא הכי דלא מהני ג' במקום שיש מומחה לכך נדחקו לו' דמשום שלא עברו להתיר ע"פ ג' כי אם ע"פ מומחה זהו כבודו אבל מדקאמר מ"ט אתיוה קמי רבנן משמע כדעת רבינו דאינו מחוייב מדינא והא דכתב רבינו אפילו יצא מארץ לח"ל נ"ל דאזיל לטעמיה דפסק כר"ע דביצא מארץ לח"ל פטור מתרומות ומעשרות כמבואר בפ"א מה' תרומות וכיון דר"ע יליף בכורות ממעשר דאין מביאין מח"ל לארץ ה"ה דיליף נמי לענין זה דאם יצא לח"ל פקע מיניה קדושת הארץ: הלכה ג' והביאו לחכם המומחה ואע"ג דכתב לעיל שאינו נותר אלא ע"פ מומחה שנטל רשות מנשיא שבא"י ורב אשי בזה"ז הוה מ"מ עיקר סמיכתו הוא מרב שנטל רשות מרבי שהוא נשיא בא"י ונמשכה עד רב אשי: הלכה ד' ה"ז אסור ויקבר.

הוא כר"מ דס"ל האי גזרה היא ולא כמ"ש התוס' דהוי קנס ונ"ל ראייה לזה מדאמרי' בסוף פ' כל פסולי המוקדשים גבי פלוגתא דת"ק ורשב"א באחד המוכר בשר ונמצא בכור ת"ק ס"ל אף דכבר אכלו אינו מחזיר הדמים ורשב"א ס"ל דמנכה לו מה שאכל בזול ומקשה הגמרא לרשב"א דאמאי מנכה לו כיון דהוא אסור בהנאה א"כ מה הפסידו ותירץ לו דס"ל כר"י דשייך בו היתר משמע מזאת הסוגיית דהש"ס ס"ל כר"מ משום דהוי גזרה דאי קנסא לא אסרי בהנאה ועוד נ"ל משום דרבינו פסק כר"מ לדעת אביי בפ' אין צדין דכ"ז ע"ש ודלא כהתוס' שם: הלכה יו"ד בכור שנמצא טריפה וכו' והבשר יקבר וכו' והקשה הרמ"ל ז"ל משם התי"ט ז"ל דבהלכות א"מ פסק רבינו ז"ל דבשר בשריפה.

ע"ש גם מר"ן ז"ל כתב דקודם הפשט העור הבשר בקבורה ע"ש ואני תמיה על הרבנים איך נעלם מהם מ"ש רבינו ז"ל בסוף הלכות פ"ה דכתב קודם הפשט ישרף העור עם הבשר אבל אחר הפשט העור ישרף וכו' מר"ן ז"ל שם שהוא משנה בזבחים ע"ש וה"ט כמ"ש התוס' בבכורות משום דאינו כלה מיד לכך טעון שריפה לפיכך אם הוא קודם הפשט טעון שריפה בעור ע"ש: פרק ו' הלכה ב' ובא לידי איסור כרת ששוחט קדשים בחוץ.

דקדק רבינו לו' איסור כרת משום דקי"ל דאף בזמן המקדש אם שחט בחוץ קודם פתיחת היכל פטור מכרת וכן הוא דעת רש"י ז"ל שכתב בבכורות דס"ה בד"ה בזה"ז וז"ל או לשוחטו בלא מום דהיינו משום שחוטאי חוץ ולשיטתיה אזיל בפ"ק דע"ז די"ג ונחה ושקטה קושיית התוס' שם יע"ש ועיינן עוד בפ' תמיד נשחט דנ"ג גבי מ"ש אסור לאדם לומר בשר זה לפסח ע"ש ברש"י ותוס'.

ועל מ"ש רבינו ואם עבר ועשר יאכל במומו הקשה הלח"מ ז"ל דבברייתא קתני אם עבר והקדיש תעקר יע"ש ונעלם ממנו מ"ש התוס' שם דהיינו דוקא בהקדש אבל בבכור כיון דלאו בר פדיון הוא לא קנסו וא"כ ה"ה במעשר.

אבל הא.

קשייא לי דאמרי' שם דס"א דהך דקתני ימותו הוא בזמן: הזה ומשום תקלה הרי מבואר דאף במעשר דלאו בר פדיון הוא קנסו בו מיתה. ונ"ל דהך תנא לית ליה הך סברא וכיון דסתם לן תנא בבכור נקיטינן כוותיה אף במעשר דבחדא מחתא איתנהו בכלי מתני' ואין לומר.

דוקא בכור דקדושתו מרחם אבל מעשר דבא ע"י קדושתו לכך קנסוהו דא"כ לא הוו מקשו התוס' מידי אלא ודאי לאו משום קנס הוא אלא עשו תקנה כדי שלא יעשה איסור בהקדש ועיין לתוס' דבכורות דכ"ח ד"ה עד יע"ש: הלכה ה' וראה לי שהמוכר מעשר לא עשה כלום ולא קנה לוקח וכו' יש לדקדק דתלה הדבר בעצמו והוא ש"ס ערוך בתמורה דף ה' ע"ב שהקשו לאביי והרי מעשר דהתורה אמרה לא יגאל וכו' ותנן כולם יש להם פדיון חוץ מבכור ומעשר תיובתא דאביי ומשני שאני התם דילפינן מבכור יע"ש: פרק ח' הלכה ד' יצאו ט' וי' כאחד וכו' עיין להלח"מ ז"ל שהצ"ע ולעד"ן שרבינו הוק"ל על פירש"י ז"ל דפי' דלוקה על לאו דלא תעבוד דהא אמרי' פ"ק דבכורות די"ד דכל הקדשים שקדם מומן להקדשן אינו אסור בגיזה ועבודה ומעילה אלא מדבריהם וכמ"ש רבינו פ"א מה' מעילה שכן כתב קדשי מזבח הקרבין ע"ש וא"כ הכא בתשיעי שקראו עשירי כיון דאינו קרב אינו לוקה עליו משום גיזה ועבודה דמ"ש מבע"מ מעיקרו ולכך מפרש דלוקה משום לאו דלא יגאל ולכך מחלק בין שקראו תשיעי לבין שקראו עשירי דבקראו תשיעי דהוי חולין אינו לוקה אבל אם קראו עשירי דהוי קדש לוקה אך כל זה הוא לשיטת רבא דס"ל כל מילתא דאמר רחמנא ל"ת אי עביד לא מהני ולקי משום דעבר דאמימרא דרחמנא ולכך מחלק הכא בין תשעי לעשירי אמנם לשיטת אביי דס"ל היכא דלא מהני לא לקי אין לחלק בין תשיעי לעשירי דבכל גוונא יאכלו במומן וכיון דרבינו ז"ל פסק לעיל פ"ו דין ה' כאביי כיון דלא מהני לא לקי וכמ"ש הרמ"ל ז"ל שם לכך כתב כאן בין קראם תשיעי בין קראם עשירי דין אחד להם כיון דליכא מלקות אבל בחלוקה שנייה שיצאו שנים בעשירי צריך לחלק ביניהם דאם קראם עשירי הוי מעשר מעורב בשלמים וצריך תיקון לחלל חלק השלמים על המעות והוי חולין ונאכלין כמעשר כמבואר בפ"ו מה' פסולי המוקדשין ע"ש במר"ן רי"ב אבל אם קראם י"א הוי חולין ומעשר מעורבין וא"צ להם תיקון כלל אלא נאכלין במומן.

אך ק' לי הא תנן פ"ג דתמורה כל הקדשים יש להן ולתמורותיהן פדיון חוץ מן הבכור ומעשר דנראה דתמורת מעשר אין לה פדיון וכן פסק רבינו בפ"ג דתמורה ע"ש וא"כ איך אפשר לעשות תיקון היכא שיצאו שניהם בעשירי לחלל חלק שלמים כיון דכבר כתב רבינו בסמוך שהי"א הוא תמורה ונ"ל דכבר אמרו בתמורה די"ג דתמורת שמו נגאלת וקרבה וקאי על הי"א ולא על התשיעי ופרש"י שם משום דכיון דשלמים הוא כשנפל בהם מום הוא נגאל כדי שיכול לאוכלו ע"ש.

ועיין בעירובין ד"ן בתוס' שם. אך מה שאני תמיה דרבינו ז"ל לא פסקה להלכה גם מה שאמרו שם תמורה שמו לא חלה אלא על דבר הראוי זה לא הובא בשום דוכתא ואדרבא מצינו להיפך דהתורה ריבתה דמקדיש ולד בע"מ לרעייה כמו שמבואר בהמורה רישפ"ג כיון דכתיב קרא לא יבקר איך שייך לומר דיפריש בע"מ מן העדר כדי שלא יעבור ועוד כיון שבאה הקבלה דתמורת שמו נגאל מה לנו לחוש לזה וצ"ע.

וראיתי להתי"ט זל בסוף בכורות שכתב וזל ומ"ש הרב הלכה שאין הי"א עושה תמורה דתמורת בכור קרבה כדתניא בפ"ג דתמורה וכו' והוא משולל הבנה וכל המפרשים חתרו ליישבו ולא יכלו לכך נ"ל דצריך להגיה בלשונו דתמורה שמו קרבה כדאמרי' בתמורה די"ג ע"ש: הלכות שגגות פרק ב' הלכה ב' כל העושה מצוה וכו' עיין להלח"מ ז"ל שכתב דפסק רבינו ז"ל כר"ש ולכך תמה אמאי לא חילק רבינו גבי אימורי צבור בדוקא דקדם ושחטינהו ברישא וגבי תינוקות בקדם ומל של ע"ש תחלה דבכה"ג חילקו בגמ' לר"ש יע"ש דהניחו בצ"ע.

ולעד"ן דמבואר הוא בדברי רבינו ז"ל שכתב וז"ל וכן אם שחט יותר על חובת היום חייב על התוס' דמדקאמר יותר משמע דכבר שחט חובת היום וכן מדקאמר חייב על התוספת הכי משמע דהראשון ששחט אף דלא היה מטלאים המבוקרים אינו חייב עליו כ"א על השני וגם גבי תינוקות הזכיר זה והוא דכתב על שניהם והוא לכל הפירושים דחוק אלא ודאי כוונתו היא דבודאי לא שייך דימול שניהם כיון דלא יש שראוי למול בשבת כי אם א' איך עלה על דעתו למול שניהם אלא מיירי בקדם ומל שאינו ראוי לימול ואח"ך נודע לו ומל של שבת כראוי אח"ך והשתא קאי הך דמל ב' אכולה חלוקה שכתב רבינו ומוכרח הוא לזה אחר דפסק כר"ש אמנם הדבר קשה לי דכתב הלח"מ דפסק כר"ש מהא דפסק הרמב"ם שחט ונמצא טריפה בסתר פטור ולר"ש הוא חייב כיון דלא עשה מצוה וכ"כ התוס' וכן ראיתי שהקשה זאת הקושיא הלח"מ זל.

ואולם לזה י"ל דס"ל דזה אתי אף כר"ש משום דאנוס הוא וכן אמרו בירושלמי שכן נצרכה לחלל והך ראייה שהביאו התוס' אינה ראייה דהתם קאי על הך בבא דנודע שמשכו הבעלים ממנו דהיה לו לבדוק קודם שחיטה ולא הוי אנוס כלל. והיותר תמיהא לי על התוספות דבירושלמי אמרו בהדיא דהך דנמצא טריפה בסתר היא כר"ש והיינו ודאי משום דאנוס הוא ולא דמי להך דנודע דמשכו הבעלים וכו' אל דזה יותר קשה איך פסק הך דנודע שמשכו דפטור וזה לא אתי אלא כר"מ וכדמוכח מתלמוד דידן כמ"ש התוס' והלח"מ תירץ לזה דזה ודאי עשה מצוה דהא הך ברייתא אוקי בגמרא כר"א דאית ליה אחרים לשם פסח פסול אבל לדידן דכשר הקרבן דקי"ל כר"י מיקרי שפיר עשה מצוה ע"כ.

ולכאורה קשה דהא ודאי לר"י פסול דכיון דנשחט אחר תמיד של בין הערבים נפסל וכמ"ש בגמרא ולא אוקי בגמרא כר"א אלא מאי דקרי ליה פיסולו בגופו. אמנם לק"מ דס"ל לרבינו כמ"ש התוס' פ' התכלת דמ"ט ע"ב דאף דמותר לזרוק הדם מ"מ כיון דלכתחלה אסור להקטיר דינו לישרף כיון שאין לו אוכלין ועיין להמ"ל ז"ל בפ"א המו"מ יע"ש.

אך הדבר הקשה לי דהא דמוקמינן הך ברייתא כר"א היינו למאי דאמרי' דלא בעינן עקירה אך אי אמרי' בעינן עקירה אתי ברייתא כפשטה דהו"ל פסח פיסולו בגופו ואתיאי אף כר"י וכיון דרבינו פסק בפ"ד מה' פסולי המוקדשין דבעי' עקירה איך מיקרי הכא עשה מצוה והא לא עקר שם פסח וכמ"ש בגמרא.

ועוד ק"ל דהא פסק הרמב"ם בפ"י מה' תרומות דין י"ב דכהן שאכל תרומה ונודע שהוא בן גרושה פטור מחומש והיינו טעמא משום דטעה בדבר מצוה וכן אמרו בפ' ר"א ופ' אלו דברים וכיון דפסק כר"ש ליחייב כיון דלא עשה מצוה ועוד דגבי. שחט אחרים לשם פסח כתב דפטור מפני ששחט ברשות והיל"ל מפני שעשה מצוה ועוד גבי המוציא לולב כדי לצאת בו משמע אע"פ שלא יצא בו ועוד קשה איך פסק הא דר"י דבעל יבמתו פטור משום דעשה מצוה והא בגמרא משמע דאיתותב דהא לא מצינו מאיזה מקום הוציא דין זה.

אשר ע"כ נ"ל לומר דרבינו פסק כר"מ דאף דלא עשה מצוה דפטור וכמ"ש הכ"מ ז"ל ולכך פסק הך דנודע דפטור והכריחו לזה מהא דאמרו בגמרא ואי ר"א חטאת נמי ליחייב כיון דלית ליה טעה בדבר מצוה משום דר"י ניחא והיינו כר"מ וכיון דסתם לן תנא כוותיה פסק כמותו ולכך תלה בהנך בבי הטעם מפני שהוציא ברשות והיינו בטעה בדבר מצוה אך היינו דוקא דומיאי דהנך בבי דליכא ריעותא גביה וגם דבר שאין לו קצבה הוא אבל אם הוא דבר שיש לו קצבה ואיכא ריעותא גביה אף ר"מ מודה דבעי מצוה ומשמע לרבינו כן ממ"ש בגמ' בפ' אלו דברים אמר ר"ל נתחלף לו שפוד של נותר בשפוד של צלי ואכלו חייב והיינו טעמו דלא עשה מצוה ור"י פליג דפטור אף בלא עשה מצוה והדבר קשה איך פליגי אמוראי בפלוגתא דתנאי דר"מ ור"ש לימא בהדיא הלכה כר"מ או כר"ש ועוד אמאי נקט ר"ל נתחלף לו שפוד של נותר בשפוד של צלי דמשמע דיש כאן שני שפודין וכמ"ש רבינו דכיון דטעמו משום דלא עשה מצוה אף דלא היה אלא שפוד של נותר לחודיה וסבור שהוא צלי ואכלו חייב אלא ודאי נראה דקושייא מתרצת חברתה דבא ר"ל לומר דהיכא דאיכא שני שפודין לפניו ויודע שודאי דיש שם שפוד של נותר ואכלו כסבור שהוא של צלי חייב דשוגג קרוב לפושע הוא דהו"ל למידק ולכך אף לר"מ מודה ור"י פליג דוקא באשתו דהו"ל לשייולה אבל בה"ג דלא הו"ל לשייוליה פטור והוי כשיטתו בכל מקום דאף בלא עשה מצוה פטור והכי נוטים דברי התוס' בסוכה דמ"ב שכתבו פלוגתא היא וכו' בנתחלף לו שפוד וכו' ולא כתבו שהיא פלוגתא דר"ש ור"מ משום דר"י פליג אכל אמוראי דאמרו לכ"ע חייב והא ר"י ס"ל דפטור לסברת רב הונא ולפ"ז דעת ר"י לומר דאף ר"מ לא אמר דטעה בדבר מצוה דפטור אלא בדבר שזמנו בהול היינו משום דלא עשה מצוה אבל היכא דעשה מצוה מודה אף בדבר שאין זמנו בהול כמו יבמתו ועיין להלח"מ ז"ל: אך קשה לפי שיטה זו הא דקאמר ר"מ בתינוקות דפטור והא תינוקות הוי דומיאי להך דצלי תינח בהך דמל של ע"ש בשבת כיון דעשה מצוה שפיר פוטר ר"י ולא דמי לצלי דלא עשה מצוה אמנם הך דמל שלאחר השבת בשבת דליכא מצוה מאי איכא למימר ולזה דמיירי שמל שניהם בשבת דהא ודאי עשה מצוה מ"מ וכיון דאיכא מצוה הוא טרוד לגבה ולא דק טפי וכדכתב הלח"מ ז"ל בדעת ר"ש ע"ש.

והשתא א"ש הא דכתב הרמב"ם גבי מי שהיה לפניו שני שפודין של נותר ושל צלי ואכל נותר דחייב משום שלא עשה מצוה דמשמע הא אם אכל שניהם פטור כיון דסוף סוף עשה מצוה ויש להביא ראיה ממ"ש התוס' בסכו דמ"ב ע"א ד"ה מ"ד וז"ל ואית ספרים דגרסי וכו' דה"מ מצוה דרמי עליה אבל מצוה דלא רמי עליה וכו' ומשמע דלהני ספרי' ניחא דלא הוי דרב הונא פלוגתא דר"י ור"לדפ' אלו דברים כמ"ש קודם זה והיינו משום דשייך לומר דאכלה ואכל עמה חטאת העוף וא"כ שפיר מיקרי עשה מצוה ורב הונא דלא ביאר זה דתפס לישניה דר"י דמתני' דלא אמר ועשה מצוה אלא דעיקר חידושו באכיל' העולה דפטור אלא דלא ניחא להו להתוס' בהך גירסא משום קושיית הש"ס אח"ך וכן ראיתי למהר"ם נ' חביב ז"ל שפירש כן ודלא כמוהרש"א יע"ש.

אך באמת לעי מ"ש ניחא לי קושיית התוס' דלא הוי רב הונא בפלוגתא אפ"ל לפי גירסא דידן דלכך אמר רב הונא בין אגפים דר"ל בין חטאות החלוקות דהיינו הנאכלות וכמו שפירש"י בהדיא דבכעין זה עבידי אינשי דטעו בהני וס"ל דכלל החטאות הם אבל ודאי אם מצא חטאת העוף במקום עולות וכסבור שיאכל החטאת ואכל העולה חייב דהוי ממש כהך דשפודין דפ' אלו דברים דכיון דריעותא לגביה לא מיקרי טועה והוי קרוב למזיד וכ"כ רש"י בסוכה גבי שהביא מלשכות שאינן מבוקרות יע"ש.

אבל עדין קשה לי לשיטה זו דרבינו פסק כר"מ איך פסק באימורים של צבור דחייב והא משמע בגמ' דלדעת ר"מ אפ"ל בקדם ושחטן פטור והוא משום דניתן לידחות אצלו ולזה יש לומר דרבינו לא פסק כר"מ בזה משום דסתם לן תנא דלא כוותיה דקאמר אמר ליה ר"א אימורי צבור יוכיחו והיינו משום דס"ל דלא אמרינן ניתן שבת לידחות אלא אצל תינוקות דניתן לידחות לגבי הך גברא אבל תמידי צבור לא ניתן לידחות אצל ההוא גברא דלא רמיא עליה.

עוד נ"ל דוקא גבי תנוקות דטעי בהכי לומר דשניהם נולדו בשבת ושבת ניתן לידחות אצל כמה תינוקות שבזמנם אבל הך דאימורים לא ניתן לידחות אלא גבי תמיד ותו לא ניתן לידחות ולכך לא הוי טועה והשתא הא דקאמר רבינו ומל שניהם הוא בדיוק וקאי אכולה מילתא ודלא כמ"ש הכ"מ ז"ל דאל"כ מאימורים קשה והכי מדוייקים דברי רבינו בפיה"מ שכתב וז"ל ולפי שהם ידועים במנין ואין רשות לכל ארם להקריבן יהיה השוחט לשמן חייב ע"כ ואין להקשות א"כ מאי מקשה הגמ' מהך דתינוקות של מתני' דדבר קצבה לימא דוקא תינוקות דניתן שבת לידחות בכמה תינוקות עביד איניש דטעי אבל אימורים דלא ניתן לידחות אלא על דבר קצוב לא עבידי דטעו די"ל דלפי האמת דאוקי טעמא משום דניתן לידחות לא קשיא כלל והשתא אין לחלק כלל בין קדם ללא קדם ואף ר"מ לא פטר א בלא קדם והש"ס מתרץ ליה הכי לפי שיטתו דמקש' ומעת' אתי פסק הרמב"ם כסתם מתני' ועוד נראה דהא דפסק הרמב"ם כר"מ משום דר"י ס"ל כוותיה דאמרי' בסוכה דס"ל לר"י דאף דלא עשה מצוה פטור אך בעינן דטעה בדבר מצוה וכמ"ש לעיל וכן אמרו בירושל' בפ' אלו דברים אבל מאי דמשמע שם דפוטרי ר"י אף בב"ע"מ אין נראה דבהדיא אמרו בגמ' דידן בסוכה דמיחייב והא דלא הביא רבינו הך דאמר ר"י השוחט את התמיד שאינו מבוקר כהלכתו בשבת חייב כ"ל דכיון דהעמידוהו בגמ' שהביא מלשכ' שאין מבוקרין א"כ הוי טעמא דריעותא איכא לגביה והוי ממש

דומיא דהך דשפודים וכבר פסקה רבינו אבל מהר"מ ב"ח ז"ל רצה ליישב דהרמב"ם מפרש האי דקאמר שאינו מבוקר הוא בע"מ והרמב"ם הביאו.

ולע"ד איני נראה דאם כן מאי מקשה הגמ' מהך ברייתא על רב הונא דכיון דאיירי בבע"מ לא מיקרי טועה ולא דמי להך דעולת העוף שנמצאת בין חטאת הנאכלת וזהו הכרח התוס' ז"ל דהא הך מתני' דקתני שחטו ונמצא בע"מ אף כר"מ אתייה דאית ליה אף דלא עשה מצוה פטור וכן אמרו בגמ' בפ' אלו דברים והיינו משום דלא טריד ביה.

אבל קשה אמאי לא פסק רבינו הך דאמר רב הונא עולת עוף שנמצאת בין אגפיים ואכלה פטור ומהרמב"ח ז"ל תירץ דהוא פסק כר"ש דבעי' דעשה מצוה ולפי מ"ש ליתא. אשר ע"כ נ"ל דרבינו מפרש האי דקאמר ר"י שאינו מבוקר כהלכתו הוא ודאי בע"מ ולא כמו שפי' התוס' ז"ל ומקשה הש"ס שפיר על ר"ה משום דהתם נמי הוי כבע"מ דהא עולת העוף הוא מבדיל הראש אבל לא דחטאות כ"א שעת אכיל' וזה שמצאה שם דלא היה שעת אכילה ודאי לא היו מבדילין אלא דעת ר"ה היא דכיון דטריד במצות אכילת חטאת לא נתן לבו לבדוק אחריו כיון שהו' מצוי אצל מקו' החטא' ולכך הקשה והא בע"מ ואף דהביאו מלשכה המבוקרת והוא טרוד במצות תמיד אפ"ה חייב כיון דהי"ל לבדוק ומשני שפיר דלא היה אלא בלשכה שאין מבוקרו' והשתא הוי ירושלמי ותלמוד זידן אחדים הם ולא פליגי דלר"י שחטו ונמצא בע"מ דפ' אלו דברים דאיירי מלשכו' המבוק' פטור והשתא א"ש הא דכתבו התוס' פלוגתא היא בפרק אלו דברים דהתם נמי אף דריעותא איכא לגביה כיון דחד מינייהו איכא ביה מצוה טריד לגביה ולא חש לבדוק והוי ממש דומייהו דעולת העוף ולא דמי להביא מלשכה שאין מבוקרות דמה שבלשכה אין טרוד לגבייהו ולכך כיון דהעמידו בגמ' דפסחים דר"י ור"ל דאמרי תרוייהו דחייב גבי שפודין ה"ה נמי הך עולת העוף ולכך לא הביאו רבי' ז"ל ואין לדחות נמי דוקא התם דיודע הוא בודאי שיש א' בהם נותר דהא גבי בע"מ אף דהיה בהם בלשכ' המבוק' אחד בע"מ לא מחייב כיון דהוא טרוד בהך לישכ' מיקרי שפיר טועה בדבר מצוה וכמו כן הך דשפודין דכיון דהוא טרוד לגבייהו פטור כנ"ל דעת רבינו ז"ל.

ואין להקשות דודאי לא הוי דברי ר"ה בפלוגתא דאמוראי אלא לפירש"י דפי' שפוד של צלי הוא דא כילת החטאת והוי דומיא ממש להך דרב הונא אך לפי רבינו דמפרש בצלי של פסח לא דמי לר"ה ומצינן למימר דע"כ לא פליגי אלא באכילת הפסח דלא מעכבא ולכך ס"ל דחייב עד שיעשה מצוה אבל אכילת חטאת דמעכבא דאין בעלים מתכפרין אלא באכילת כהנים מודו כ"ע דפטור דהא ודאי הא דכתב צלי של פסח לרבנותא נקטיה אף דרמייא עלי' דאיניש דלא סגי בלאו איהו אכיל אבל הך דחטאת לא רמייא עליה דאפשר ע"י כהן אחר ולכך פשוט הוא דחייב: אמנם עדיין קשה לי הא דאמרו בירושלמי שכן נצרכה לחלל אבל בגלוי חייב אמר ר"י דר"ש היא אמר רשב"ל דר"ש ופי' שם המפרש דסובר כיון שאין בעשייתו מצוה חייב אע"ג דטריד אבל לר"מ ראוי שיהיה פטור הרי בהדיא דלר"מ שחט ונמצא בגלוי פטור ואיך פסק רבינו דחייב ועוד קשה לי מ"ש מבע"מ דאמרו שם אף ר"מ מודה דרשב"ל אמר משום דלא עשה מצוה ור"י אמר מפני שאין מתחלף ועוד איך רשב"ל גופיה קאמר דוקא ר"ש ולא ר"מ הא הוא דאמר דר"מ בעי דיש בעשייתו מצוה ונ"ל דה"ג אמר ר"י דר"מ היא ר' אמי בשם רשב"א

דר"ש היא וקאי על כך בבא דנודע שמשכו בעלים את ידם דר"י אמר דוקא כר"מ אתייה משום דאית ליה דאף דלא עשה מצוה פטור ורשב"ל דס"ל דאף לר"מ בעינן דעבד מצוה בא לומר אף ר"ש היא דמודה ביה ר"י דבעי עשה מצוה והיינו טעמא משום דאנוס הוא: הלכה יוד המוציא את הלולב וכו' כדי לצאת בו פטור.

הקשה הרב מ"ק דהא אוקמוה בגמ' בשהפכו ואמאי לא הביאו רבינו ותירץ מהרמב"ח בס' כפות תמרים דרבי' סמך על סוגי דפסחי' דמברך על הנענועים ואינו נראה דהא הרמב"ם ז"ל פסקיבהדיא פ"ז מהלכו' לולב דמברך תחלה ואח"ך נוטלו וא"כ הך כשייטא דנטלו ה"פ כשהוא נוטלו לצאת דוקא לס"ד הוא דפירושא הכי בגמ' דנטלו כבר ומברך על הנענועים גם מ"ש משום דס"ל אף דיצא כבר כיון שהוא טרוד בו וחושב דלא יצא פטור וכמו גבי תינוקו' דאף דמל בשחרית של שבת פטור על השני וכו' ליתא דא"כ מאי קאמר בגמ' לא שנו אלא שלא יצא וכו' לפי דעת רבינו ז"ל אלא ודאי דוקא התם דמצוה גופה לא ניתן לידחות דמדאג ביה נפק ביה ולכך לא אפשר שיטעה בתרתי ועוד דהרי כ' הרמב"ם כדי לצאת בו ולעד"ן דסמך אמ"ש בה' לולב דאין יוצאין כ' בו אלא דרך גדילתו: שם נודע לו אח"ך שמשכו הבעלים וכו' עיין מה שהקשה הלח"ם ז"ל ע"ש ונ"ל דרבינו ז"ל סבי"ל דוקא התם משום כיון דידע שיש חתיכות נותר הוה ליה לבדוק ולכך כיון דלא עשה מצוה חייב והכי משמ' דקאמר שהיו לפניו צלי של פסח ושל נותר ולא אמר סבור שלפסת ונמצא נותר דומייה דטריפה גלוייה אבל גבי מתני' אינו יודע לשאל גם ר"א מיירי בהכי דכהן השוחט מצא כבש בעזרה דראוי לפסח ולא ס"ד למישאל ואפ"ה חייב מוכרח דלית ליה טועה בדבר מצוה דהא עסיק בשחיט' הפסחים דהיא מצוה ועשה מצוה ודמייה לב' תינוקות דמל אותם בשבת ואפ"ה ר"א מחייב ודוק.

ובהכי ניחא לי מה שהקשו התוס' דע"ג בד"ה שחטו והא לא עשה מצוה ומתניתין אוקימנא כר"ש וכו' יעו"ש דמתני' נמי איירי בכהן השוחט הפסחים ובודאי עשה מצוה ולכך אף באלו לא עשה מצוה כיון דבהול בשחיטת הפסחים פטור. ולעד"ן דזה מוכרח דמה תי' דר"מ קאמר לה והא ר"מ גופיה אמר של ע"ש בשבת חייב כיון דלא עשה מצוה אלא ודאי דוקא הכא דנדחה שבת אצל פסח אחר דהוא בר מצוה ובזה נמי ניחא מה שהקשה הרב מ"ק ז"ל דף קל"ד עמ"ש רש"י ז"ל גבי צלי של קודש ונתחלף לו בנותר חייב דלא עשה מצוה מ"ש מהא דכתב מר"ן ז"ל דאם מל שלאחר השבת בשבת פטור אף דלא עשה מצוה שהנ"ע דשאני התם דשבת נדחה אצל גבי של שבת והוי חול דלא שייך זה גבי אכילה: הלכה י"ו מי שהיו לפניו בליל פסח וכו' הקשה הרב מ"ק דלפי מ"ש מר"ן לעיל דאפי' שלא מל אלא של איסור לחוד פטור מ"ש דגבי צלי דחיים ובשלמא לפי הרמב"ם ניחא דאכילת פסחים לא מעכבא אך לפירש"י דצלי דחטאת דמעכב מאי שנא מתינוקות ע"כ.

ולק"מ דוקא גבי חטאת משום דלא רמייה עליה דהאי כהן דאפשר בכהן אחר אבל תינוקות הוא דמחוייב למול וכבר כתבנו לעיל בדעת הרמב"ם ז"ל דלא כהכ"מ ז"ל: פ"ד הלכה א' אפי' עשה המ"ג אלו וכו' חייב חטאו' וכו' ותמה הרמ"ל ז"ל דהיכי חייב מ"ג דבגברי ליכא אלא מ"ב והיא קושית חזקה ואפשר לומר דכיון דרבי' פסק כר"ל דאפילו בלאו א' חייב שתים כמ"ש הרב ז"ל א"כ שפיר איכא מ"ג דהיכא דהביא זכר אחר עליו

דחייב שתיים כמ"ש רבינו לקמן בפ"ה משום דגופין מחולקין אך לר"י דס"ל כיון דבלאו א' הם אפי' גופין מחולקין לא חשיב במתני' אלא לאו א' לכך איצטריך לאוקומי מתני' כר"י דס"ל דאיכא ב' לאוין ויש הכרח לזה דלא חשיב תנא דמתני' הבא על שתי אחיות משום דגופין מחולקין כיון דבלאו א' הם ומזה אפשר לומר דאף ר"ל מודה בזה ולכך איצטריך לו' כיון דחלוקין במיתה הוי כמו חלוקין בלאוין ומוקי מתני' כר"י ולכך לא תנא ידעוני לסיימינהו לכריתות משום דסבי"ל כר"י דלית ליה הך סברא דלסיימינהו ודלא כהתוס' שם שהניחוהו בתימא ע"ש.

אך קשה איך פסק כר"ל לגבי ר"י תירץ הרב ז"ל מדקאמר הש"ס הא דקתני מתניתין אף מגדף משום דלא תני ידעוני הוא משום דס"ל כר"ל ע"כ. וכבר כתבו התו' דלר"י אתייה מתני' כפשט' דקאי.

אפסח ומילה אשר ע"כ נלע"ד דרבי' ז"ל הוק"ל מאי דקאמר בגמ' גבי פלוגתא דר"ע ורבנן דאמר ר"ע מגדף מביא קרבן הואיל ונאמר בו כרת וכו' ומקשה הגמ' וכללא הוא והא פסח ומילה וכו' ומאי קושיא דפסח ומילה אף שיש בו כרת כיון דאינו אלא קום עשה ודאי אין בו חטאת אבל מגדף דיש בו לאו פשוט מקרא דאלהים לא תקלל לכך חידש דמגדף הוא מברך את השם וכתב בו כרת משום דקי"ל אין חטאת באה על דבר שזדונו לאו וכרת.

גם הוקשה לרבי' ז"ל מ"ש התוס' בפ' ד"מ דס"ה בד"ה הואיל לר"ע היכי חייב ידעוני והא לית ביה כרת במקום קרבן ולכך מפרש רבי' דהש"ס אליביה דר"ל דס"ל לר"ע בעי מעשה ומגדף לית ביה מעשה לכך מקשה הגמ' שפיר דקאמר ר"ע כיון דיש בו כרת מיחייב אף דלית ביה מעש' מאי שנא מפסח ומילה דיש במ כרת ואפ"ה לא מיחייב כיון דלית בהו מעשה ולכך משני דהתורה ריבתה אותו כיון דכתיב כרת דידיה במקום קרבן וכיון דהש"ס ס"ל כר"ל לכך פסק כוותי' דידעוני דאית ביה מעשה לכך חייב בהדי אוב אף דבלאו א' נאמרו ודוק.

אמנם מה שהכריח הרב ז"ל מנותר ופיגול דבלאו אחד נאמרו ואפ"ה לכ"ע חייב שתיים וכו' לא ידעתי מה יענה ר"י בזה דהא הוא דאמר מניינא דריש כריתות לומר דהעלם א' חייב על כל א' א' ומתני' קתני בנותר ופיגול וכנראה שלא ראה דברי התוס' ז"ל בפ' כל שעה דכ"ד בד"ה הא דלגבי נותר כתיב קרא דלא יאכל ופיגול יליף מיניה בג"ש וכן פירש רש"י במתני' ריש כריתות יע"ש: פ"ה הלכה ג' מכאן אתה למד שזה שאמרו וכו' בד"א וכו' אבל אם היה זכור אחר חייב ע"כ גוף וגוף.

הנה מקור דין זה הוא בסנהדרין דנ"ד ע"ב הביא זכר עליו לר"ע אינו חייב אלא על א' כיון דשניהם בלאו א'. אך מ"ש בד"א בגוף אחד אבל בשני גופין חייב על כל א' וא' הוא הפך הש"ס שם דקאמר הנרבע לזכר או הנרבע לבהמה לר"י אינו חייב אלא א' הרי דגופין מחולקין לית לן בה כיון דשניהם בלאו א' ואף שכתבו התוספות לר"י לית ליה הך סברא דגופין מוחלקין הוא תמוה דמנ"ל לר' אבוה דר"י פליג אכולהו תנאי דס"ל דגופין מוחלקין חייב שתיים אף דלאו א' הם ואף לרבנן דפליגי אסומכוס בחולין דפ"ב גבי או"ב וס"ל דאמרי' גופין מוחלקין כבר כתב רש"י שם דוקא התם דחד מעשה הוא וחד התראה ע"ש ועוד ק"ל דאיתא בכריתות דט"ו דאמ' ר"א גופיה משום ר"י גבי אשה

ובתה דלא אמרי' גופין מוחלקין משום דגילה קרא דעשאן הכתוב זמה אחת לכולן משמע דבעלמא מודה היכא דגופין מחולקין חייב שתיים אשר ע"כ נלע"ד דס"ל לר"א דלא אמרי' גופין מחולקין אלא דוקא גבי בני אדם דבהו גילה קרא אבל גבי בהמות לא אמרי' גופין מחולקין ולכך הנרבע לזכר ולבהמה אינו חייב אלא על הזכר ואפשר לו' דה"ל כוונת התוס' אך לפ"ז תגדל התימא על רבינו ז"ל שכתב האשה הנרבעת לשתי בהמות חייבת הפך סברת ר"א וצ"ע.

ושוב ראיתי להירושלמי בפ' כלל גדול דר"א גופיה אוקמיה ר"י כר"א דס"ל דכל מקום שאתה מוצא שני לאוין וכרת אחד הטיל כרת לכל א' וא' ומעתה לא דרישואשה לחלק אלא ללמד על חמש נשיו כמ"ש התוס'. וכן שפחה וכו' ולכך גבי נרבע לזכר ולבהמה כיון דליכא אלא לאו אחד אינו חייב אלא אחת אך לר"י דדרשי' ואשה לחלק כמ"ש בכריתות ד"ט דבעא ר' חנינא מר' יוחנן וכו' ואמר ליה לאו אמרת גבי עריות ואשה לחלק וכו' אנה"נ נרבע לזכר ולבהמה חייב שתיים וס"ל לרבינו ז"ל דמהיקשא דר"י דהוקשו כל העריות להדדי אף הבהמה בכלל א"כ הך דרשא דואשה לחלק קאי אף על הבהמו' ולכך כתב דאשה הנרבעת לשתי בהמות חייבת שתיים.

ובזה לא ק' מה שהקשה השע"ה ז"ל פי"ב מה' א"ב על התוס' דסנהדרין מסוגיית דקידושין גבי אלמנה של ג' בני ארם דחייב על כל א' משום דגופין מחולקין יע"ש דהכא קיימי אר"י דאית ליה כר"א דלחלק לא צריך קרא משום הכלל הוא בידינו דהיכא דאיכא שני לאוין מחולקין והך תנא דואשה לחלק על ה' נדות וכן שפחה דזהו מדוקדק בדבריהם שכתבו לר"י לית ליה גופין מחולקין והיינו כמ"ש בירושלמי דס"ל כר"א כאמור אבל הך סוגיית דקידושין ס"ל כר"י דואשה נפק"ל לחלק ולכך גבי אלמנה אמר דחייב על כל אחת: פרק ו' הלכה א' שאין התמחויין מחלקין וכו' כתב מר"ן זל ומשמע דר"ע פליג עליה וצריך טעם למה פסק כר"ע וכו' וקשה כיון דלגבי גופין פסק כר"ע משום דשתק ר"י כמ"ש מר"ן בסמוך א"כ כ"ש דאין תמחויין מחלקין ועוד מאי מיבעי ליה בגמ' ר"י קבלה מניה או לא תפשוט ליה מדריש לקיש בר טוטני דאוקי מתני' דפ' אמרו לו כר"י דס"ל דתמחויין מחלקין א"כ לא קבלה מיניה וצ"ל דודאי קי"ל לש"ס דלא קיבלה מר"ל אלא ר"ל כחד תנא או לא וא"כ היכי שייך לו' דשתק וקבלה הא ר"ל צווה ככרוכייא גם הלח"מ ז"ל כתב דר"י ספק וכו' הוא תמוה.

ע"כ נלע"ד דרבינו ז"ל הוק"ל מה שהוקשה לתוס' שם במאי דקאמר בגמ' אלא לאו ר"י וקתני בה' העלמות וכו' והקשו התוס' אמאי לא מייתי מרישא דקתני התמחויין אין מחלקין וא"כ אזדא ליה הקו' ומה שתירצו משום דלא מיבע"ל בתמחויין הוא דוחק גדול כיון דהא בהא תלייא דאין כאן קו' כמ"ש בקושייתם וראייה לזה דהך תנא דאמר ה' העלמות ואוקימנא כר"י הוצרך לו' ה' תמחויין לחדש דלא מהני אלא בה' העלמות.

ולכך נראה לרבינו דרישא דברייתא ודאי ס"ל כר"ע דמבעי"ל הך תנא דנקט בה' העלמו' אתי כר' יהושע וכיון דתנא ור"י בר יהודה ס"ל כר"ע לכך פסק כוותיה. ואין להקשות כיון דר"ל אוקי לסתם משנה כר"י בפ' אמרו לו אמאי פסק כתנא כבר כתבתי בפ"י ח מה' פה"מ דר"ל לא ס"ל כרב דאמר במעילה הפיגול והנותר מצטרפי לאכילה וא"כ לא קשה כלל קושיא דר"ל קחנו משם: ועוד נראה דרבינו הוק"ל מאי דאמרו בפ' אותו ואת

בנו דאם שחט אמה ובת בתה ואח"ך שחט בתה לסומכוס סופג שמונים ואוקמוה בגמרא דטעמיה משום גופין מחולקין ומאי שנא מה' זבחים ששחטן בחוץ דאמרי' דפטור ועוד היכן מצינו בחייבי לאוין דאמרי' גופין מחולקין והא גבי עריות איצטריך ואשה לחלק וכן הקשו התוס' בכריתות ד"ט ע"ש לכך נראה לרבינו ז"ל דפליגי רבנן וסומכוס בפלוגתא דר"י ור"ע וס"ל כת"ק דפליגי בשחט ה' זבחים בחוץ וסומכוס ס"ל כר"י דיליף ממעילה ולית ליה הך פירכא דר"ע אבל רבנן ס"ל כר"ע גם מהך פלוגתא דר"י ורבנן בריש כריתות גבי חלב דר"י ס"ל אתא עז לחלק ורבנן ליה להו משום דלא אייתר ואם איתא למה להו חילוק כלל כיון דגופין מחולקין הוי בה' זבחים אלא ודאי ס"ל כר"ע דלא ילפי ממעילה וכיון דכולהו תנאי ס"ל כר"ע לכך פסק רבינו ז"ל כוותיה ועיין מ"ש בהלכות א"ב.

אך עדיין קשה דר"י לא קאי אלא אקדשים ולכך שפיר יליף ממעילה דהיא קדש אבל חולין היכי יליף מקדשים. וי"ל דמצינו ר"ל בר טוטני דס"ל דדין ר"י איירי אף בחולין דהא אוקי הך ברייתא דריש כריתות דף ד' דקתני גבי חלב שני שמות בהעלם א' חייב שתים דמיירי בחולין דהא ר"ש דמוקי לה בקדשים נדחה מדאמר עלה אלא אמר ר"ל דעקר מהקדשים ואוקי לה כר"י דס"ל דתמחויין מחלקין גם בריש אמרו לו דקתני מתני' מין אחד חייב ואוקמה ר"ל בשני תמחויין נראה ברור דאף בחולין נאמרה סברת ר"י והיינו דקים ליה דר"י לא פריך כלל ממעילה ואף את"ל דכוונת ר"ל לאוקי מתני' בקדשים ושני תמחויין אף אנו נאמר דפלוגתא דסומכוס ורבנן איירי בקדשים כדי להעמידם ע"פ הסברא ובאמת כיון דלא אישתמיט תנא או אמורא לחדש זה הדין דתמחויין מחלקין כי אם ר"ל אליבא דר"י הוא יחיד לגבי רבים ולית הלכתא כוותיה דודאי קיבלה ר"י ומעתה צדקו דברי מר"ן ז"ל שכתב מדשתק ודאי קיבלה מיניה: הלכה ב' למה זה דומה למשתחזה לה' צורות וכו' וצ"ל דכוונתו למשתחזה בזא"ז לכמה צורות כיון דגוף העבירה שם א' הוא ועל מה שהקשה הרמ"ל ז"ל על ריא"ז שמעתי שהקשה עליו הרב דברי אמת דהא כתב הרמב"ם לעיל פ"ג דאשה הנרבעת לשנים חייבת שתים דגוף הבהמות מחלקין.

ונ"ל דלא ק' דכבר כתבתי שם דנפק"ל מקרא דואשה לחלק על מה שבפרשה כמ"ש רש"י ביבמות דנ"ו וכיון דבהמה בכלל עריות א"כ החילוק קאי אבהמה נמי ואף שכתבו התוס' ביבמות דנ"ד ע"ב דההיקש לא קאי אזכר ובהמה וכו' רבינו ז"ל ס"ל כתירוץ קמא משום דלית להו מקור ולכך איצטריך קרא בהעראה דמ"ש בתירוץ הב' דלית להו ביאה והביאו ראייה מדלא איצטריכו בגמרא קרא לאשה הנשכבת הוא תמוה דבהדיא דרשו בת"כ מלא תקרבו ע"ש ועוד נראה דאחר דריבה קרא דבהמה בכלל העראה מודו התוס' ז"ל דהו בכלל היקשא וכן הוא מבואר במתני' בפ' אמרו לו דט"ו דקתני הבא על הבהמות וכו'.

ובאמת עיקר הקושיא של הרב על ריא"ז ל"ק דריא"ז גופיה מחלק בין חייך לשחוטין והיינו דעומדין למיתה ור"י הוא דס"ל דאפי' תמחויין מחלקין דאפי' מתים לא איכפת לן ולית הלכתא כוותיה וכבר כתבתי לעיל דסומכוס ס"ל כוותיה. ובוזה ניחא מאי דק' לי לכאורה מאי מבע"ל בשוחט ה' זבחים בחוץ מאי שנא מה' נשיו נדות דחייב על כל אחת

כיון דגופין מוחלקין וכמ"ש ר"ע במשנה שלפניה וכמו כן קי"ל הבהמות גופין מוחלקין הם וכן נמי אמרי' בכריתות די"ז לרבה דס"ל דבעיא דר"ע וכו' אי בגופין וכו' תני נדות וכן נמי תני בהמות הרי מבואר דבהמות אמרי' גופין מוחלקין ולפי האמור ניחא דמיבע"ל אי אמרי' בשחוטין גופין מוחלקין כיון דתפסם חיים או לא.

ולעד"ן דזהו כוונת הראב"ד ז"ל הובא בקרבן אהרן דצ"א בפ' ויקרא שכתב משמו ז"ל דגופי נדות פשיטא ליה דחלוק הוי מיהו גופי בהמות מיבע"ל אי חשיבי לחלק או לא ע"כ והקשה עליו הרב ז"ל מאי מיבע"ל מאי שנא מנדה דפשיטא הוא כיון דנדה אמרי' גופין מוחלקין כמו כן בהמוח נמי ומה שרצה לתרץ משום דשם זבח שוה ואינו חילוק וכו' אינוכוח לי דשם נדה שהוא גורם האיסור נמי אינו חלוק אך לפי האמור יתיישב שפיר ודוק בלשונו שכתב גופי הבהמו' שר"ל אף אם הם שחוטים מ"מ גופן ניכר לעין כל שהוא חלוק מחבירו וכן נמי כוונת הבעי"א האוכל מה' זבחים כיון דבאו מגופין מוחלקין ומעתה אני תמיה על מ"ש הק"א ז"ל וז"ל ולא דמי לה' נדות משום דלית בתו אזהרה כיון דעיקר הבעי"א אי דמיא לנדה או לא מאי מקשה וצ"ע.

הלכה ט' וכן יראה לי שה"ה בבעילות וכתב מר"ן ז"ל דהחידוש הוא אף שהבעילה בגוף א' וכו' ותמהני איך יצא מפי קדוש דברייתא היא מפורשת בכריתות דפליגי תנאי בזה ופסקו רבינו ז"ל ריש פ"ה וכתב מר"ן ז"ל שהיא פלוגתא דתנאי ופסק כחכמים ואיך כתב כאן יראה לי דה"ה בבעילות גם בריש פרקין כתב רבינו דין שגגת המאכלות כדין שגגת הבעילות הרי דדין הבעילות פשוט יותר מהמאכלות.

גם מ"ש מר"ן בת"י השני דהחידוש הוא משום דאי אפשר לערבן הוא מבואר בכריתות דט"ו דלא נאמר אלא לר"א אבל לרבנן לית להו האי סברא כלל. וכיון דהכי סברת רבנן אין תלה הדבר ביראה לי.

אשר ע"כ נ"ל להגיה בדברי רבינו שה"ה במעילות וכוונתו היא לפי מ"ש לקמן פ"ט דתמחויין מחלקין לאשמות ופסק שם דבעי' ידיעה בתחלה שחטא ואח"ך יקריב אשמו והיינו דכתב כאן כי היכי דגבי חטאת דידיעות מחלקות וחייב על כל ידיעה ה"ה במעילות דידיעות מחלקות לאשמות ומפני שלא אמרה המשנה בפ' ספק אכל כ"א אשם תלוי דידיעות ספק מחלקות לכך כתב כאן דה"ה באשמות ודאין דידיעות מחלקות ודו"ק: הלכה י"ב מי שאכל וכו' שידיעת ספק וכו' אינה מחלקת לחטאת.

כתב מר"ן ז"ל ומשמע לרבינו דהלכה כר' מדשקלי וטרי אמוראי לפרושי טעמיה ע"ש ושותיה דמר לא גמירנא דאם כוונתו על חילוק חטאות לו' דוקא ידיעת ודאי אבל ידיעת ספק אינה מחלקת מאי ראי' מייתי מהא דשקלי וטרי אמוראי דהא קאמר בגמ' הא ר' והא רבנן ופירש"י ר"י ור"א דפליגי א"כ הרי מבואר דאף למ"ד דס"ל דידיעה מחלקת מודה לרבנן דוקא ידיעת ודאי ולא ידיעת ספק א"כ דינו של רבינו דפסק ידיעת ספק אינה מחלקת אתי כר"א ור"י דפליגי עליה דר' דקי"ל כותייהו לגבי ר' דרבים נינהו ואם כוונתו על סוף הדין דחייב אשם על כל אחת ואחת לאפוקי ר"י ור"א מאי קאמר דפסק כרבא דבתרא הוא וכו"ל לגבי.

ר"ל ועוד דאסיקנא ר"ל בקושייא לענין אשמות ואין צורך לזה דכ"ע ס"ל דבאשמות חייב על אחת ואחת ולא פליגי אמוראי בפירושא דר' אלא בחטאות ועוד סתם משנה בהדיא כר' דקתני אם היתה ידיעה כשם שמחלקת לחטאות כך מחלקת לאשמות והיינו בלא הודע כדקתני ברישא וא"כ השני דיני' מבוארי' במשנ' וכל שכן לדעת התוס' דס"ל דר"א ור"י מודו לר' מאי דקאמר הא רבי הא רבנן הוא קאי על סתם משנה דקתני כשם ידיעת חטאת וכו' דאיירי בידיעת ודאי דקתני אם היתה ידיעה וצ"ע.

וראיתי להרמ"ל ז"ל שהקשה מתוס' דשבועות לומר דר"י ור"א מודה לר' ולא ראה פירש"י בכאן כאמור גם מ"ש דמר"ן קאי על סוף הדין לא ידעתי איך לא השגיח בדבריו וכמ"ש ועוד קשה דלקמן פ"ו ז פסק רבינו בהדיא דחייב אשם על כל אחת ואחת וכתב מר"ן שם דפסק כר' משום דאמוראי שקלו וטרי וכו' א"כ מ"ש כאן הוא קאי על החטאות ולומר דכוונת מר"ן ז"ל דס"ל דכיון דלמ"ד ידיעת ספק פליגי ר"י ור"א עליה דר' וס"ל דאינה מחלקת כך למ"ד ידיעת ודאי מחלקת ס"ל דר"י ור"א פליגי עליה דר' וס"ל אפי' ידיעת ספק מחלקת דאין סברא לו' דס"ל אף ידיעת ודאי אינה מחלקת הפך הדין ולכך כתב הא דפסק רבינו דס' ידיעה אינה מחלקת בחטאות לא אתי אלא כרבי.

זה לא יתכן מכמה אנפי חדא דא"כ הו' להו סברות הפוכות דלר"ל כיון דר' איירי בספק ידיעה שפיר י"ל דר"י ור"א ור"ש ס"ל דלא הו' ידיעה ולר"י דס"ל דר' איירי כודאי אך רבנן ס"ל אפילו ידיעת ספק הוייא ידיעה ועוד כיון דאיירי בספק כדמשמע מלשונו דרבי אדרבא פליגי לומר דלא הו' ידיעה ועוד לר"י דס"ל דספק ידיעה הו' ידיעה לרבנן א"כ קשה אר"ש ור"י ור"א דס"ל דלא הו' ידיעה ואפי' דלא כתיבא אלא מונעלם הכא דכתיב בהדיא ס"ל דהוייא ידיעה אלא ודאי לר"י כ"ע ידיעת ספק לא שמה ידיעה ואתי פסק רבינו ככ"ע וצ"ע: פרק ח' הלכה ב' אכל חלב וכו' אם היה בו כזית וכו' מדלא כתב אם אכל כזית משמע דקאי אחלב והספק הוא אם יש בו כזית וכן הוא לשון המשנה אם יש בו כשיעור דקאי אחלב ולא על אכילתו מדלא תני אם אכל כשיעור וכיון דידעי כ"ע דהוא חלב הו' האיסור נקבע למ"ד דבעי' איקבע איסורא וגרע ממ"ש רבינו לקמן עד א' אומר לא אכל חייב משום דנקבע איסורא ע"פ עד א' ואפי' במוכחש וכ"ש הכא דאינו במוכחש דכ"ע ידעי שהוא חלב ומעתה בכזית ומחצה למ"ד איקבע איסורא חייב ודלא כסברת התוס' כמ"ש הלח"מ ז"ל ודלא כהרב ח"ן בשיטתו לכריתות שהשיגו ע"ש.

ומה שהקשה מר"ן ז"ל מה שפסק כר"ן ושביק רבא תירץ הלח"מ ז"ל משום דמתני' בפ' בתרא דכריתות מוכחא כוותיה וכ"כ התי"ט והרב בה"ז ע"ש ואני תמיה דא"כ אמאי לא מקשה הש"ס על רבא ועל ר' זירא מהך מתני' מוכרח לומר דפשיטא ליה לאוקומא כמ"ד לא בעינן חתיכה משני חתיכות כדפירש"י ז"ל שם ואיך כתב הבה"ז דלא כרש"י וכנראה דהוא מוכרח כאמור וכן ראיתי להרב ח"ן בפ"ט דמנחות שהקשה עליהם כן ולעד"ן ליישב כוונתם מהא דאמ' רבא א"ר חתיכה ספק של חלב ספק של שומן ואכלה באנו למחלוקת ר"א ורבנן ומפרש רבי דר"א ס"ל לא בעינן חתיכה משני חתיכות דלא כפירש"י ז"ל שפי' מתנדב וכו' ואם איתא למה ליה לומר ר"א דמשמע ר"א לחודי' והא כמה תנאים ס"ל כן כמבואר במשנה דלקמן אלא ודאי צ"ל דלא ס"ל הך סברא דלא בעי' חתיכה משני חתיכות אלא ר"א לחודיה ומעתה צ"ל דס"ל לרב גופיה כר"ן דס"ל איקבע

איסורא והך מתני' דלקמן דפ' בתרא ס"ל כר"ן והנך אמוראי לא ס"ד הך מימרא דרב ויהבי טעמא אחרי' בדברי רב כן נראה לי כוונתם דלא ליהוו ח"ו טועים אף שיש לדחות: אבל לענד"ן הכרח רבינו דפסק כר"ן חזא דלרבא ור"ז דבעי' שתי חתיכות מוכרח לומר דמתני' דקתני ואפי' אכל ספק יש בו כשיעור הוא קאי על רישא דמתני' דספק אכל דמיירי בשתי חתיכות ומוכרח דמיירי בס"ס כמ"ש התוס' וזה הדין הוא חידוש גדול דהוא הפך הדין דקי"ל בעלמא ס"ס מותר לגמרי וכמ"ש הפר"ח בי"ד סי' ק"י ע"ש ועוד דצ"ל דהא דקתני אם יש בו כשיעור דמשמע דקאי על החלב ולא על אכילתו מדלא אמר אם אכל כשיעור דמיירי בכזית ומחצה ולכך כשאכל חתיכה חתיכה משתי חתיכות וחתיכה אחרת נאבדה לכך אמרי' ספק אכל חלב או שומן ואם אכל ספק אם אכל חצי זית שאין בו כשיעור ואין זה פשטא דמתני' דהוי אוקמתא דלא הוזכר' בש"ס.

דהו"ל לבאר בש"ס זאת האוקמתא ועוד הו"ל להקשות מינה לרבא דס"ל כזית ומחצה פטור אלא צריך לדחוקי נפשין ולומר דאם יש בו כשיעור קאי על אכילתו דאין זה במשמע כאמו' ועוד כיון דשני חתיכו' הם כשיעור א"כ כשאכל לפנינו חתיכה אחת ודאי כשיעור אכל ואם אכל שלא בפנינו והודה שאכל לשייליה אם אכלה כולה או לא וצ"ל דמיירי שיש בהם יותר משיעור והודה שאכל מאחת מהם ואינו יודע אם אכל כשיעור ועוד רב הונא מאי מקשה ארב אסי דאמר חתיכה א' שנינו מסיפא תקשי ליה לדידיה מתני' דפ' בתרא דמוכרח לומר דסבי"ל להני תנאים חתיכה א' שנינו כמו שפירש"י שם ומוכרח לו' דזו.

ואצ"ל זו קתני כיון דהדין חתיכה אחת שנינו כי היכי דלא הוי משניות סתרי אלא ודאי משום דרב הונא ס"ל כר"ן דאיקבע איסורא ולפ"ז צ"ל דמתני' איירי בשתי חתיכות ומשום איקבע איסור' חייב השני ולכך מקש' שפיר מדסיפא בשתי חתיכות משמע חתיכה א' פטור אלא ודאי ר"ה ס"ל כר"ן דאיקבע איסורא ולכך הך מתני' בתרא איירי בשתי חתיכות וכיון דר"ה ס"ל כר"ן לכך פסק רבי' זה נ"ל כוונת הלח"ם והתי"ט והבה"ז ז"ל ועוד דלרבא ור"ז הו"ל לרב לומר אכל חתיכת חלב וספק אם יש בה כשיעור פטור דחידוש הוא טפי מהא דאמר ספק חלב ספק שומן דלא הוקבע האיסור.

אך עדיין קשה לסברת רבי' ז"ל דחתיכה א' חלב וספק יש בה כשיעור הוי איקבע א"כ אמאי לא אמר הש"ס איכא בינייהו חתיכה א' ספק יש בה כשיעור לרבא ולר"ז פטור ולר"ן חייב דבשלמא הא דלא קאמר איכא בינייהו ס"ס דלרבא ורבי זירא חייבים ולר"ן פטור דמתני' איירי בספק אחד משום דהש"ס קי"ל דאמוראים כל א' מחמיר על חבירו אתא ולכך לא אמר אלא נפקות' דר"ן מחמי' עליהם כגון שהנכרי אכל הראשו' אך האי נמי דחתיכת חלב וספק יש בה כשיעור דר"ן מחמיר עליהם אמאי לא אמרי' האי נפקותא.

ונ"ל מכח קושיא זו צ"ל דהש"ס ס"ל דמתני' דפ' בתרא אתייה כר"ן וס"ל דשני אכל את השנייה חייב דמיקרי איקבע כיון דהיתה קיימת הראשונה אצל השנייה מעיקרא ולכך בחר בהאי נפקותא לחדש לן דהדין כר"ן דסתם משנ' אתייה כוונתיה ולכך רבי' ז"ל פסק כר"ן לגבי חכמים כיון דסתם הש"ס כוונתיה כאמור ובהכי מיתרצא קושיית מר"ן ז"ל: שם ולא ידע מעין איזו מלאכה עשה ה"ז מביא אשם תלוי.

עיינ מ"ש מר"ן ז"ל ומ"ש הלח"מ ז"ל אינו נוח לי לומר דרבינו הביא דין שלא הוזכר בגמ' דהך גוונא דמתני' מיירי ודאי שעשה מלאכה גמורה דר"א מחייב חטאת ועוד ק' לי דרבי' לא הביא הך דינא דר"י דלא ידע איזה מלאכה גבי הנך חלוקות דמתני' לקמן דין ח' וגם לעיל בפ"ב דין ג' ולא ידעתי למה.

אשר ע"כ נ"ל דרבי' ס"ל דת"ק דלא נקט להך דינא דר"י דלא ידע מעין מלאכה עשה משום דאפשר דלא ידע אם עשה שיעור החיוב במלאכה המוזכר בה' שבת פ"ז ופ"ח ולכך אף ר"א מודה דפטור אמנם ר"י ס"ל כיון דמודה דעשה מלאכה בודאי דיש בה כשיעור אבל ת"ק ס"ל אין תיבת מלאכה גורמת השיעור ולכך לא הביא הך דינא כלל כיון דפסק כת"ק ולכך הביא אותו לענין אשם תלוי כיון דמספק"ל אם חטא או לא כנ"ל.

והרב ת"ן ז"ל בשיטתו לכריתות ההוא אמר דנסתפק אם קצר חטים או אספסתא שיש בה שני חטאות קוצר וזורע וכיון דנסתפק לו באספסתא שיש בו נוטע וכו' וקשה כיון דבכל מלאכה יש בה קצירה יהיה חייב חטאת ממ"ן כיון שהוא שם א' כמ"ש רבי' ז"ל לקמן דין יו"ד ועוד הרי לא ידע אופן מלאכה מה עשה.

וצריך עיון: הלכה ג' האוכל חתיכה וכו' עיינ מ"ש הראב"ד ז"ל וכתב מר"ן ז"ל ואפשר דרבי' איירי בהכי ונ"ל שכן כוונתו בב"י א"ח סי' תרפ"ח במה שהקשה על מהר"י ז"ל דא"ה אפי' נחלקו בקבלת' לא מיקרי קבוע. לענין אשם תלוי.

והיינו משו' דאזיל לשיטתיה דתירץ להאי תירוצא דבעי' שני חתיכות כמ"ש הראב"ד ז"ל אבל התם דליכא שתי חתיכות דליכא אלא עיר אחת העדים אינם. מועילים כלום והכריחו לזה הרב"י ז"ל מדלא הביא ראייה אלא מב' חתיכות ולא מלשון שאחריו גבי עדים א' אומר אכל חלב וא' אומר לא אכל חלב דחייב אשם תלוי דהוא דומה בדומה משום דשייך לפרשו כפי' א' דהראב"ד ז"ל ולכך הביא מכ' חתיכות ממש ולכך מקשה שפיר.

ובאמת אין זה הכרח דעדים הוו כשני חתיכות לכך הביא ראייה מהמוקדם וכן ראיתי להרב מ"ק ז"ל דקמ"ב שתפס עליו בזה ומה שתירץ דהתם איירי בזא"ז ולכך איקבע איסורא משום דעד ראשון הוי כשנים לא ראה מ"ש התוס' ז"ל בריש פ' אמרו לו דלא איירי אלא בבת אחת אבל בזא"ז לא שייך אשם תלוי כיון דנתקבלה עדותו כשנים מיחייב חטאת וזה תימה גדולה ואפשר לחלק דוקא התם דעד הב' קאמר לא אכל כלל והכחיש הא' וכיון דהוי כשנים עדותו קיימת וחייב חטאת אבל הכא דמודה שאכל אלא שאמר שאכל שומן לא הוכחש הראשון דאפשר דכן הוא האמת ומשום דהוי כשנים מיחייב אשם תלוי ודוחק וצ"ע.

אך אמנם דברי מר"ן ז"ל לא יכולתי להולמם דא"כ מה יענה להא דכת' אח"כ וכן הבא על אשת איש שעשה א' אומר מת ועד אומר לא מת חייב אשם תלוי והא ליכא שתי חתיכות ואפש"ל לזה כמ"ש התוס' בפ' ספק אכל דכיון שהיתה אשת איש הוי איקבע איסורא. ואולם הדבר הקשה הוא שרבינו לעיל פ"ג פסק דין זה בפ' דחלב נקבע ע"פ עד א' ואם אכלו יתחייב חטאת ואפי' ע"פ עד א' והתימא מהראב"ד שהודה לו שם בזה וכאן השיג עליו גם בפ"ט מהלכות נזירות פסק זה הדין והודה לו הראב"ד ז"ל ומר"ן

שם הורה מקומו מירושלמי דנזיר ע"ש והתימה על הרמ"ל ז"ל שלא ראה זה הלשון מדלא הביאו וצ"ע: הלכה ה' חלב ונוותר וכו' הן עתה נזדמן לי לפי שעה ספר ח"ן שכתב לתרץ מה שתמה מר"ן ז"ל דאיך כתב לעיל דין ב' בעושה מלאכה ואינו יודע מעין מלאכה עשה דחייב אשם תלוי וכו' וכתב דוקא בה"ש דפטור מטעמא דר"י אבל הנך תרתי דעושה מלאכה ואינו יודע אם בשבת אם ביוה"ך או העושה מלאכה ואינו יודע מעין מלאכה חייב אשם תלוי דמלאכת מחשבת אסרה תורה ואין זו ידיעה ורבינו כתב חדא וה"ה לאידך ולא נקיטין כר"י ודלא כמר"ן ע"ש והנך רואה כמה גמגומין יש בדבריו דמעיקרא כתב דוקא נקט רבינו בה"ש ומטעמא דר"י וזה ליתא דרבינו פסק דבה"ש ספק וכמבואר בהך ברייתא דאמר להו דקדקת' אחרי ופסקו רבינו בהלכות שבת ולבסוף כתב דלא נקיטין כר"י גם מ"ש דבהנך תרתי חייב אשם משום דמלאכת מחשבת אסרה תורה אינו ענין לכאן.

דהכא נתכוון לגוף המלאכה עצמה ולא הוי מתעסק וכ"ש לדעת רבינו דפי' מתעסק בהיתר כמ"ש בה' שבת פ"א ע"ש. גם מ"ש דכתב רבינו חדא וה"ה לאידך דר"ל דעשה מלאכה ולא ידע אם בשבת אם ביה"ך לא דקדק בדברי רבינו בפ"ב דהביא הך דינא לענין חטאת וה"ל לו' דחייב אשם.

ומזה נסתר מ"ש דלא נקיטין כר"י דרבינו הביא הנך דינים דר"י ודאי לא קאי אלא אחטאת וכבר כתבתי לעיל ישוב נכון לדעת רבינו ז"ל ע"ש: הלכה ז' האוכל וכו' כתב מר"ן ז"ל ופסק כר' ואע"פ דפליגי רבים עליה משום דמפרשי אמוראי למילתיה ואין צורך לזה דסתם משנה כוותיה ועיין מ"ש פ"ו דין י"ב וכן סתם ברייתא תניא כוותיה דקתני כשם שמביא חטאת על כל אחת ואחת כך מביא אשם תלוי על כל אחת ואחת: פרק ט' הלכה יו"ד כל המחוייב אשם ודאי צריך שיודע לו חטאו תחלה וכתב מר"ן ז"ל דפלוגתא דר"ע ור"ט ופסק כר"ע ואני תמיה איך לא ראה מה שהקשו התוס' שם דהוא הפך ש"ס ערוך בכריתות דאמר רבא שם מדברי שניהם.

נלמוד דס"ל לא בעי ידיעה בתחלה ולולי דברי מר"ן נלע"ד ע"פ מאי דאמרו בכריתות ד"ז גבי מה דאמר במתני' ר"י אבל אם היו שתיהן עומדות שתיהן מביאין קרבן א' ונאכל דפריך בגמ' מר"י דס"ל אין תנאי בקרבנות ומשני דוקא גבי חטאת דתלוי בידיעה וכו' ע"ש ולכאורה הוא תמוה דהא גבי אשם נמי אמר ר"י בהך משנה דכ"ב דאין שנים מביאין אשם אחד וצ"ל דס"ל אף גבי אשם בעי ידיעה כמו חטאת ואמר ר"ן שם דמאן ת"ק הוא ר"י וכיון דסתם לן תנא כוותיה לכך פסק רבינו כוותיה.

ולעד"ן דזהו כוונת י"מ שהביא מהרש"ל ז"ל לשבת דע"א ע"ב שכתבו דר"י דאמר אין תנאי בקרבנות משום דס"ל דאשם בעי ידיעה ע"ש ולכאורה אינו מוכרח דהא כתב רש"י ז"ל דס"ל או כרבנן דפטרי או כר"מ דמחייב שניהם אלא דכלל בדינו שאין תנאי בקרבנות אך לפי האמור ניחא דלכך סבר אין תנאי משום דס"ל דבעי ידיעה כאמור גם מ"ש מהרש"א שם דחכמים דפטרי משים דס"ל דבעי ידיעה אינו מוכרח דחכמים בעיקר דינא מיירו דפטרי מאשם תלוי לאפוקי מר"ע.

אמנם באמת לא אוכל להתאפק מה יענה רש"י ז"ל בקושיית התוס' ז"ל ע"כ נלע"ד לו' דרש"י ז"ל הוק"ל במאי דאמר ר"ע גבי שנים שאכלו א' חולין וא' הקדש שמביאין ב'

אשמות כיון דמודה לר"ט באכילה מועטת דיביא בתנאי למ"ל להביא ב' אשמות כיון דהוייא חתיכה אחת אין לך אכילה מועטת פחותה מזו ומשמע אפי' אין בה אלא כזית ומ"ש מהרש"ל לדחות הי"מ במ"ש לחלק בין אחד לשנים דוקא גבי אחד מהני תנאי אבל גבי שנים לא מהני תנאי לא ידעתי פירושו דהסברא היא להפך דגבי שנים דאין אשם מתחלף לקרבן אחר לא מהני תנאי כ"ש גבי אחד דהאשם מתחלף לנדבה דהיה נאכל ועכשיו הוי כליל דלא מהני תנאי ומעתה הראייה שהביא מר"י גופיה דלא פליג אר"ט אינה ראייה דר"י איצטריך לחידושא אף דאין אשם מתחלף לקרבן אחר לא מהני תנאי וכ"ש דאחר דהוא מתחלף דלא מהני תנאי.

דעיקר ראיית מהרש"ל ז"ל היא מר"ע גופיה דס"ל דבאכילה מועטת מהני ביה תנאי איך אמר גבי שנים דיביא ב' אשמות והיא הקושיא שכתבתי אשר ע"כ נראה דמאי דאמר ר' דמודה ר"ע באכילה מועטת הוא משום דאמר ר"ע נראין דברי ר"ט באכילה מועטת לכך אמר ר' דמודה לו בזה והיינו דעדיין לא שמע הא דר"ע דאמר גבי ב' באכילה מועטת דלא תהני תנאי ומעתה הא דאמר נראין דבריו באכילה מועטת הוא לסברת ר"ט כאלו אמר דודאי אם אכילה מועטת ניחא ליה בזה אבל אם אכילה מרובה אדרבה יפה לו להביא ב' אשמות: אמנם בעיקר הדין כיון דס"ל דבעי ידיעה לא מהני תנאי ולכך רבא דקאי אמתני' דקתני דמודה לו ר"ע קאמר מדברי שניהם נלמוד דלא בעי ידיעה.

אמנם לאחר דשמע מתני' דר"ע גופיה קאמר דלא מהני תנאי ודאי דחזר אף רכא דאמר מדברי שניהם דלא קאי אלא אר"ט לחודיה דס"ל דמהני תנאו כיון דהמקשה דאמר סוף סוף לא מקשה אלא למאן דלא בעי ידיעה גם אין לחלק בין אחד לשנים כמ"ש מהרש"ל ז"ל דא"כ הא דאמר ר"ע גופיה באחד דאכל הראשונה דיביא אשם תלוי וכשיודע לו יביא אשם ודאי ולמה לא יביא אשם בתנאי ויפטר מאשם ודאי כשנודע לו ואין לומר דבא להודיענו דעיקר הדין דמחייב אשם תלוי לאפוקי מחכמים כיון דכבר הוזכרה פלוגתייהו במשנה קמייתא אלא ודאי דבא להודיענו דלא מהני תנאי בין בא' בין בשנים ואמטו להכי פירש"י דזהו פלוגתייהו דר"ע ור"ט וה"נ כוונת מר"ן ז"ל ודו"ק.

הן היום נדפס ס' טוב עין למהר"י אזולאי וראיתי לי בדף כ"ו שהאריך בלשון זה של רבינו ובסוף כתב דרבינו ז"ל פסק כר' יוסי דאמר בפ"ב דכריתות דאין מביאין ב' בשותפות ומפרש רבינו משום דאשם בעי ידיעה בתחלה ע"ש ולעד"ן דאינו מוכרח דכוונתו היא כיון דאם יודע לו בעי לאתויי אשם ודאי למה להו לאתויי אשם בשותפות ולכך פירש"י ז"ל דס"ל אין תנאי בקרבנות דהא ר"ש דס"ל מביאין אשם בשותפות מוכרח דס"ל לכשיודע לו מביא אשם ודאי דהא גבי חטאת דאמר מביאין חטאת בשותפות צריך אתה לו' כשיודע מביא חטאת דגבי חטאת לא מהני אלא בידיעה לכ"ע דמקרא מלא הוא: פרק י"א הלכה ח' היה טמא וכו' עיין להכ"מ ז"ל ועיין להח"ן ז"ל בחי' למס' כריתות שהקשה עליו לדבריו הו"ל לרבינו ז"ל לפסוק הא דר"י לענין טהרות דמותר ליגע ודוקא בינו לבין עצמו ולעצמו ומכח זה כתב דר"י פליג על ר"ן ואישתמיטיה שרבינו ז"ל פסק הא דר"י פט"ו מהלכות אבות הטומאו' י"א ע"ש והיא משנה ערוכה פ"ה דטהרות ולא בא ר"י לחדש אלא על ר"ן שכתב הלכתא למשיחא וכל מקום שפסקו הלכתא למשיחא היה מקשה ר"י עלה ולכך הכא דפסק ר"ן כר"י בא ר"י לומר הכא לאו

הלכתא למשיחא דאיכא נפקותא לזה"ז למגע טהרות ואגב מפרש דינא דמתני' דוקא בינו לבין עצמו וכו'.

אך אמנם ק' לי דלפי פסק רבינו דחכמים מודים לר"מ דהיכא דמכחיש את העדים אינו נאמן איך יתפרש הך סוגיית דריש מציעא גבי ק"ו דר"ח דקאמר מה לפיו שכן נאמן להכחיש את העדים ומכח זה אמרו דס"ל לר"ח כר"מ והא כ"ע מודו בהכי ובשלמא לפסק הראב"ד ז"ל דפסק כר"י אתי שפיר דסוגיית דהתם אזלא לפי מאי דפסק ר"ן כר"י דנאמן להכחיש העדים והא דהעמידה ר"ח כר"מ הומ"ל כחכמים אלא דחזא מינייהו נקט אך לרבינו דפסק כחכמים הוייא תיובתיה ומה גם דראיתי להרב מח"א בנימוקיו להלכות שגגות פ"ד שכתב וז"ל ופסק הרמב"ם כחכמים וכן מתבאר מסוגיית דריש מציעא ומכח זה תמה על מהרימ"ט שפסק כר"י ע"ש והוא פלא וצ"ע: פרק י"ב הלכה א' כל דבר שחייבין על שגגתו וכו' כתב הרמ"ל זל לר"מ דמחייב על ספק מעילות אשם תליו יוה"ך אינו מכפר ע"ש ולע"ד אינו נוח לי.

דא"כ הו"ל לפלוגימתני' קתני אשם תלוי יוה"ך מכפר ומה שהביא ראיה מהש"ס דקאמר אממונא לא מכפר דוקא התם באשם ודאי וההתם הוא דקרי ליה ממונא כיון דמחייב להביא ודאי מיתקרי ממונא אבל אשם תלוי דאינו מחוייב אלא מספק לא מיתקרי ממונא כיון דאי נודע לו פטור מאשם וראייה לזה מהא דאמרי' בכריתות דכ"ו סד"א דוקא התם באשם ודאי דאינו מכפר יוה"ך משום דממונא הוא וכו' ולכאורה ק' אמאי מכפר אשם תלוי כיון דממונא הוא אלא אשם תלוי לא מתקרי ממונא כיון דספק הוא כאמור ודו"ק: הלכות מחוסרי כפרה פרק א' הלכה ה' אפי' הביא על ולדות הראשונים וכו' עיין להראב"ד ז"ל ולעד"ן דוקא התם דבאין על חטא ולכך מותר לשלוח קרבנותיו אף בימי טומאתו לכפר עונו אבל הכא דאין באין אלא להכשירה באכילת קדשים כמבואר בכריתות דכ"ו וכיון שהיא טמאה דאינה ראוייה לאכילת קדשים לכך לא תביא.

ועל מ"ש מר"ן מיתנייא בספרא דאף בתוך מלאת תביא תירץ משם הרב מגדל עז דאתיי' כר' אבל רבנן פליגי עליה והבי' הך בריית' וכו' ע"ש. ברם לדידי אין צורך לכל זה דרבי' זל תפס הך בריית' דמיתנייא' בנזיר דס"ד דקתני יביא על אחר מלאת ולפני מלאת ר"ל דמפרש רבינו יכול בתוך מלאת להביא על אחר מלא' ת"ל ובמלאת ימי טהרה ר"ל אינו יכול להביא אלא בזמן שהוא טהור וא"ר כהנא הטעם כיון שהוא מחוסר כפרה וכיון דהך ברייתא מסכמת לזה והובאה בתלמודין לכך פסק רבי' כוונה ושו"ר שכ"כ הק"א ז"ל ת"ל.

והלח"ם ז"ל כתב דראיה זו אינו מכיר דאפי' תימא תביא על הראשון עדיין הוא בתוך מלאת ולד שני ואינה יכולה לאכול את הפסח ע"ש ואמת דהרב אזיל בשיטת מר"ן דיום מ' לזכר הוי תוך מלאת ולעד"ן דאינו כן דע"כ לא כתב רבי' ז"ל דתוך מלאת אסור אלא דוקא בתוך ימי טומא' ממש כיון דאסור באכילת קדשים כיון דהוא מחוסר כפרה אבל הכא דכבר נתכפר בהבאתו על הראשון תו לא הוי מחוסר כפרה ולא הוי אלא ט"י דטבלה ושוחטין עליה וכשיעריב שמשעה יכולה לאכול פסחה לערב.

ובזה נלע"ד דזהו כוונת רש"י ז"ל דפי' בגמ' לר"י דס"ל שני כמאן דלית' דמי ויהינן ליה ימי טוהר דילה מכשרתו באכילת קדשים ויש לתמוה דא"כ יום מ' דעדיין בימי טוהר איך מותרת באכילה הפסח וכן הקשו עליו תוס' ישנים שם ועם האמור ניחא דס"ל לרש"י ז"ל דיום מ' לא מיקרי תוך מלא' כיון דמותר' לאכול לערב אבל אם עדיין היא בתוך ימי טוהר דהיינו בתוך ל' חיישינן בהבאת' כפרת' על הראשון תאכל בקדשי' ועדיין היא טבולת יום ממש כנ"ל.

אך אמנם דברי מר"ן ז"ל לא יכולתי להולמם דהיכי שייך לאוקומי הך ברייתא דשוחטין כרבנן ומיירי בהך גוונא דביום מ' לשני הוא מ"א לראשון והביא כפרה על הראשון והוי יום מלאת לשני כיון דסבי"ל מנינן משני הוי הראשון פטור מקרבן ולא שייך לאוקומה אלא כר"י וההיא על הלח"ם שלא תפס עליו בזה.

ושוב הראוני להרב משנה לחם ז"ל שהקשה כן על מר"ן והלח"מ ז"ל ותירץ דכוונת מר"ן היא דאמאי לא אוקמה כרבנן ומיירי דביום מ' לשני הביאה כפרתה על הראשון שהיה עליה זמן מרובה אלא ע"כ דאינה מביאה תוך מלאת ע"כ קושיית הלח"מ קושייא חזקה ואינו נוח לי דמה לו למר"ן להביא פי' רש"י כיון דהיא אוקמת' אחריתי גם בזה נדחה נמי מ"ש בכוונת מר"ן להצילו מקושיית הלח"מ דהיינו דמצי לאוקומה כרבנן ומיירי שילדה נקבה ואח"ך זכר ולרבנן דמונין משני יכול להביא כפרתו של זכר ביום פ' של נקבה דכבר כתבתי דאין זה במשמע דברי מר"ן ומלבד זה נראה שהוא הפך הדין דלרבנן אף דס"ל דמנינן משני מ"מ לא שייך להביא קרבן אלא אחר כולם וכ"כ התוס' ישנים שם בד"ה קולא ע"ש וכיון דהכפרה קאי אף אנקבה איך אוכלת בפסח יום פ' לערב והכי קושיית הגמ' מעיקרא עד כאן טמאה דהא מחוסר תכפרה ולכך אוקמה כר"י דס"ל אינו מביא קרבן אלא אראשון ושני כמאן דליתיה א"כ שני לאו מחוסר כפרה והוי מחוסר הערב שמש כיון דטבל קודם שחיטה שפיר מצי אכיל בפסח ולא מיקרי יום מלאת וכמ"ש.

גם ראיתי להרב שרצה לו' דראיית הרב מגדל עוז מהא דאמ' בגמ' דכריתו' פשיטא ומשני הפלת תאומים איצטריכא ליה לר"י מ"ד וכו' והק' הרב דאמאי לא הקשה כן לרבנן פשיטא ויתרץ לו הכי מפלת תאומים איצטרי"ל כמו לר"י וכתב דאיכא נפקותא בזה היכא דילדה מעיקרא נקבה ואח"כ זכר דאי אמרינן משני מנינן יכול להביא בתוך מלאת של נקבה כיון דכלה טוהר של זכר ואי אמרי' דעל שניהם הוא מביא אינו יכול להביא תוך מלאת של נקבה ע"ש ולא ידעתי איך נעלם ממנו הגמ' לקמן דאוקי הך ברייתא דששים יום דבעינן רצופים אף לרבנן דמיירי בתאומים דילדה נקבה ובתרה זכר ומנינן משני כמ"ש רש"י ז"ל ויכול להביא אחר מלאת של זכר ואינה אוכלת כי אם אחר טוהר של נקבה וכמ"ש ת"י כמ"ש"ל.

והאמת כיון דרבנן סבי"ל מולד שני מנינן והכפרה קאי אף על הראשון אפי' מביאה תוך מלאת של ראשון לא מיקרי תוך מלאת כיון דזהו כפרתו אך לרבי' ז"ל דמיירי דולד שני לא נולד כ"א אחר מלאת של ראשון וא"כ וולד שני צריך כפרה באפי נפשיה ודאי לא מהני להביא כפרה תוך מלאת השני כיון דמחוסר כפרה וכמ"ש לקמן.

גם מה שהקשה דאמאי לא הקש' כן לרבנן לק"מ דמקשה הש"ס אלשון שלו דקאמר כשהמצי לומ' לר"י משמע ליה כמסתפק בדעת ר"י ולכך הקשה לו פשיטא ולכך משני חידושא לר"י בתאומי אבל לרבנן כבר שמעי' להו דאמרו במתניתין דבתאומים חדא קרבן אכולהו. גם הך ראייה שהביא מסנדל דגבי כריתו' לא מכרעא כאמור.

אמנם הרב ז"ל בשיטת הרב מגדל עוז אמרה דכתב דר"י ס"ל דתוך מלאת מותר מדאמרי' בפר' ד' מחוסרי כפרה וכבר כתבתי דאין ראייה מכאן. ולשיטת הרב מג"ע אני אומר דמ"ש דר"י ס"ל דתוך מלאת מותר הוא מדיוקא דלישני' דכתב במשנה מביא על הראשון ואינו מביא על הב' מביא על השלישי ואינו מביא על הד' ולא אמר בקיצור אינו מביא על השני ואינו מביא על הרביעי ותו לא אלא דבא לומר מביא על הא' אפי' בתוך הב' ואפ"ה כשיגמור הב' אינו מביא עליו ומ"ש דרבנן פליגי הוא מהך ברייתא דנזיר שכתבתי לעי' וכל עצמו בא לומ' דהך ברייתא אינה מוטעי' אלא כר"י שהיא סברת סיפרא וק"ל: הלכה ז' חטאת העוף הבאה על הספק נשרפת וכו' שהן אסורין בהנא' וכו' והקש' השע"ה ז"ל מהא דפסק רבינו מה' שחיטה הנוחר והעוקר בעזרה הרי הן מותרין בהנאה ע"ש שהצ"ע.

ולעד"ן דלא קשה דוקא התם דלעולם לא הוי שחיטה אבל גבי מליקה כיון דבודאי הוי שחיטה הוייא ראויה להתחייב עליה בעזרה אך קשה מהא דאמרי' בכריתות דף כ"ו ע"ב אלא מתני' בנודע לו שלא ילדה ובדין הוא דמותרת בהנאהומאי תקבר מזרבנן הרי אף גבי מליקה לא הוי חולין שנ"ב כמו שפי' רש"י שם דלא אסרה תורה אלא שחיטה ולא מליקה ואיך כתב רבינו ז"ל דהוי חולין שנ"ב ונראה לי דרבי' ז"ל הוק"ל מהא דאמרי' בנזיר דכ"ט אי מה אשם נאכל אף חטאת הבאה על הספק נאכלת אמרת לא דהתם דאינה אלא איסורא דהיינו חולין שנ"ב אבל הכא איכא ב' איסורין נבלה וחולין שנ"ב ע"ש הרי דס"ל לתנא גבי מליק' הוי חולין שנ"ב ואיך אפשר דסתמא דהש"ס דכריתו' פליגי אברייא דהתם ולכך צריך לו' דסתמא דהש"ס פליגי אליביה דר"ש דס"ל הנוחר והעוקר לא הוייא שחיטה לכך מותרת בהנאה דסוגייתא דכריתו' ס"ל כיון דמליק' לא הוייא שחיט' מותרת בהנא' ודמייא לנוחר ועוקר אין שחיט' לעוף מן התור' כסברת ר"ל שם ולכך הא דקתני בברייתא הם מזרבנן כדמסיק שם אך סוגייתא דנזיר ס"ל כר"י דיש שחיטה לעוף מן התורה ושני איסורין דקתני הם מדאורייתא ומליקה הוייא שחיטה ולא דמי לנוחר ועוקר דהתם לא הוי שחיטה בשום מקום אכל מליק' דבודאי הוייא שחיטה לכך הוי חולין שנ"ב אבל אין לומ' דסוגייתא דנזיר כרבנן דפליגי אר"ש דס"ל אף דלא הוי שחיטה הוי חולין שנ"ב והוי כתנאי וכיון דפליגי אליבי' לכך פסק רבי' כוותיה ועיין במר"ן ז"ל דכתב וצריך טעם למה פסק כר"ש.

ועוד נ"ל דוקא הכא דכיון דנודע דלא ילדה איגלאי מילתא למפרע שאינה קדושה כלל דהא על תנאי הפרישה קינה דהא לא שייך לו' כל דלבו נוקפו גמר ומקדיש דהא תניא כוותיה דר"י אם עד שלא נמלק' נודע לו דלא ילדה תצא לחולין ולא אמרי' גמר ומקדיש כמו דאמרי' גבי אשם ואין לומר דאתייתא כר"מ מדלא מקשה ליה הש"ס ומתרץ ליה דשאני התם דכיון דבא על חטא וירא מחטאוגמר ומקדיש אבל הכא דאינו בא אלא לאכילת קדשים לא קפיד כוליה האי וא"כ כיון דהוי חולין גמורים ומליק' גבי חולין לאו

כלום הוא ולא הוא שחיטה כלל לכך הוי חולין שנ"ב אבל גבי ספק שיש בו צד קדש כיון דמהנייא ביה מליק' והוייא שחיטתו לכך הוי חולין שנ"ב מכח צד החולין.

אך אמנם ממ"ש רש"י בכריתות דכ"ו ע"ב בד"ה ואסורה ובהנאה נמי אסורה דשמא קודש היא ולא כתב משום דהוי חולין שנ"ב כדאמר' בנזיר משמע דס"ל כמונח דמליקה לא הוייא שחיטה כמ"ש לעי' ולית ליה הך חילוקא שכתבתי ואפשר דהכריחו לזה האי סוגיית דס"ל כר"ל דאין שחיטה לעוף מן התורה והך ברייתא דנזיר דקתני ב' איסורין הם מדרבנן כמבואר שם איך יתיישב הך בריית' דקתני אסורה בהנאה כיון דס"ל כר"ש דמליק' לא הוייא שחיט' ומותרת בהנאה כמו נוחר ועוקר לכך כתב משום קודש הוא וכו' כנ"ל.

ומן האמור הנה מקום אתי ליישב מ"ש רש"י בכריתו' ד"ז ע"ב בד"ה מביאה וכו' ומשום חולין על המזבח לא איכפת לן דכיון דאין למזבח אלא דמה לא חשיבא אכילה דאמאי לא פי' דבמליקה לא חשיבא שחיטה כמו שפירש כאן ולפי האמור ניחא דהתם קתני מתני' דאסור' בהנאה והיינו משום חולין שנ"ב ולכך לא שייך לומ' דמליקה לא חשיבא דאפשר דס"ל למתני' כחכמים דפליגי אר"ש דאף בנוחר ומעקר הוי חולין שנ"ב או אפשר דס"ל לתנא דמתני' דיש שחיטה לעוף מן התורה ומליקתו זוהי שחיטתו וס"ל אף כר"ש דנוחר מותר בהנאה אלא דק"ל על ההבאה דזורק על המזב' דבר חולין ולכך כתב כיון דאין בו אכיל' מזבח לית לן בה ואפ"ה כתב דבנזיר מפקינן מקרא דמביאין על הספק ומוכרח לומר דטעמא הוא דאין בו אכילת מזבח ואפ"ה כתב ד"ח ע"א ד"ה ואין השאר דבקושי התירו מליקת ספק למזבח: פרק ג' הלכה ה' אבל אם ראה שתים בליל שמיני וכו' ואינו מבי' קרבן.

הקשה מרן ז"ל והא ר"י ס"ל דלילה אינו מחוסר זמן ותירץ בתירוץ הב' דסוגיית דגמ' קאמר דכ"ע סברי לילה מחוסר זמן ולכאורה נראה דאין ראייה מהתם כיון דהוא בדרך דחייה ונ"ל דראיתו היא מדלא קאמר דכ"ע סברי לילה אין מחוסר זמן וכמ"ד אינו מביא בזב בעל ב' ראיות ולמ"ד מביא איירי בזב בעל שלש ולכך מביא שתים והכי מוכרח לר"י דס"ל לילה אין מחוסר זמן ולכך נטמא בלילה מביא היכי מוקי הך פלוגתא דתנאי אם לא על פי האמור: הלכות תמורה פרק א' הלכה ד' המתכפר הוא שעושה תמורה ולא המקדיש.

דע דכתבו התוס' בתמורה דף ז' ע"ב ד"ה אין זכין וז"ל דר"ל אף בתר המתכפר ולא לאפוקי בעלים אתו ע"כ ולפי פשטן הם תמוהים מהא דבעי רמי בר חמא דף יו"ד המקדיש עושה תמורה או מתכפר עושה תמורה ופשיט ליה מהא דצבור אין עושין תמורה הרי מתבאר דמתכפר דוקא הוא דעוש' תמור' ולא המקדי' וראיתי להרב שביתת יו"ט שהביא קושייא זו על התוס' משם הרבני' ז"ל והצרי' עיון והרב המחבר הנז' רצה ליישב הגמ' לדעת התוספות דרמב"ח פשיטא ליה דהמקדיש עושה תמורה שהוא בעל הקרבן אבל מרתפק כמתכפר ג"כ או לא ואהא תירץ לד' דאי מקדיש דוקא א"כ צבור עושין תמורה וכו' אלא ודאי שהמתכפר עושה ובזה לא אהני תמורת השליח כיון שהמתכפרים הם רבים וקי"ל אין עושין תמור' ובענין כזה דהמתכפר אינו אינו עושה המקדיש ג"כ אינו עושה הואיל ורבים מתכפרים בו עכ"ל והוה תמוה דמ"ש ממתכפר

יחיד דאם עשה שליח להקדיש לו קרבן דיכול לעשות בו תמורה אף דמתכפר אינו יכול אבל אי אמרי' דמתכפר עושה תמור' ולא המקדיש שפיר מוכיח דאי מקדיש עושה תמורה מצינו תמורה בקרבן צבור גם מלשון הבעייתא דאמר או מתכפ' ולא קאמר אף מתכפ' משמע דמיבעי' ל נמי במקדיש ואפשר לומר דזהו מה שהכריח רבא דלא אפש' ל דהמקדיש עושה תמורה אף המתכפר אינו יכול' לעשות תמורה אלא ודאי אף מתכפר דיחיד עוש' ולכך המקדיש עושה תמורה.

אמנם נ"ל דהתוס' עצמם בד"י ד"ה אמר רבא מפרשים כרש"י והרמב"ם דכתבו אי מקדיש עושה תמורה מצינו והא דכתבו ולא מצינו למימר אי מתכפר עושה תמורה וכו' רצ"ל כיון דצבור הקדישו ומתכפר עושה תמורה מצינו תמורה בצבור ואם כן מה שהכריח רבא דמקדיש אינו עושה תמורה מה ראית דשייך להכריח מזה דמתכפר אינו עושה תמורה ואהא תירץ כיון דמתכפר יחיד לית לן בה והרב ז"ל רצה לפרש בתוס' דצבור עושין תמורה ואין זה במשמע וכיון דאין זה אמת אין להאריך בדבריו ולעיקר הקושיא על התוספות כבר כתבתי בליקוטי למס' תמורה דאינם ענין להש"ס כלל וכמו שירא' המעיין קחנו משם ודו"ק: הלכה ו' אין קדשי גוים עושים תמורה.

עיינ מ"ש א מר"ן ז"ל ומ"ש הלח"מ דמתכפר נתן לו רשות לעשות תמורה קשה דוקא בעל הקרבן יכול ליתן רשות דהוי כשלוחו אבל כהן דעדיין לא זכה בו לא מיקרי בעליו ואפשר דמיירי לאחר שזכה בו נתן רשות לגוי אך קשה הא אין שליחות לגוי גם בעיני יפלא דזה קושיות הגמ' דקאמר תפשוט דאר"י מתכפר עושה תמורה הרי אף דמקדיש אינו עושה תמורה מתכפר עושה תמורה ואם כן כאן איך הגוי עושה שהוא המקדיש.

גם מה שהשיב על מר"ן וכתב דפשט הבעייתא מורה כסברת רבינו דהגוי שמימר אדרבה נהפוך הוא דבאמת מעיקרא הוה בעי אם הגוי מימר אך אחר דהקשה לו מבריייתא דאין הגוי מימר פירש בעייתו על ישראל מתכפר עושה תמורה כיון דהגוי אינו מימר ומקשה לו מר"י דאף דהמקדיש אינו מימר מתכפר מימר ואהא תירץ דוקא התם משום דמקדי' בר תמורה בדידיה וזהו בעייתו מי בענין מתחלה וע"ס ברשות דתיקו ברשות דיכול לעשות תמורה או לא וכן פירש"י בהדיא ואדרבה אני תמיה לפי' רבינו דהבעייתא היא גוי מימר או לא מה תירץ על קושיתו דהקשה מר"י דאף המקדיש ישראל אינו מימר כ"א המתכפר כ"ש גוי וא"כ מה תירץ לו דהתם דאתי מכח ישראל אהני תחלתו וסופו ביד ישראל שעושין תמורה אדרבה כ"ש הוא דמקדיש אינן עושה תמורה כ"ש הכא גוי אינו עושה תמורה אמנם לפי' הראב"ד אתי שפיר וכמו שפירש"י ז"ל גם ק' לי לפי' רבינו ז"ל דכתב מימר הגוי מדרבנן וכתב מר"ן דיצא לו מהא דתני ולא מועלין דאוריית' דהתם קאי על מעיל' וכן הוא בריש מעילה קאמר מדרבנן יש מעילה ע"ש אבל תמורה כיון דהתורה מיעטה דכתיב בני ישראל מנ"ל לרבנן לחדותי דין חדש וכ"ש למ"ש התוס' כיון דאין בהן קדושה לפיגול ונותר אין בו קדושה נמי לענין דאורייתא ואמאי רבנן לא גזרו שם דהוי פיגול ואפשר דיצא לרבינו זה מהא דאמרו בבריייתא אר"י רואה אני בכולם להחמיר ומשמע ליה חומרא בעלמא דהיא מדרבנן ולכך כתב ומדברי סופרים גוי מימר אבל מ"ש דהוא ספק משמע דמפרש דהבעיא הכי וליתא כדאמרן ועוד דהתוספות בזבחים כתבו דר"י מחמיר מדאורייתא.

אשר ע"כ נ"ל הרבינו ז"ל גריס מיבעי מתחלה וע"ס דתיקו ברשות מאן דעביד תמורה והכא דנכרי עבד תמורה מדרבנן תיקו ור"ל דוקא התם דמתכפר דבעי מתחלה וע"ס ברשות ישראל ולכך אינו מימר כי אם המתכפר שהוא סוף אבל הכא שאינו ישראל בעינן תחלה וסוף שיכול לעשות תמורה וכיון דגוי עושה תמורה די אפילו דנכרי או דילמא בעינן דוקא ישראל או משום שאינו עושה תמורה מן התורה לא הוי תחלה וסוף ממש כיון דמתכפר מן התורה לא דמו להדדי ורש"י ז"ל מפני שמפרש כהראב"ד דמה גירסא זאת כדמשמע מלשונו וכיון דפשיטא ליה העושה תמורה מדרבנן לכך פסק האי דינא והכי דייק לשון הגמ' דלא אמר מתחלה וע"ס ישראל כדאמר לקמיה: פרק ג' הלכה ד' המקדיש וכו' והמיר בו אחר שנפדית ה"ז תמורה וכו' הקשה הלח"מ ז"ל מ"ש מולד קדשים וכו' ע"ש שהצ"ע ואני בער ולא אדע איך אישתמיטתיה ברייתא ערוכה בפ"ב דבכורות דט"ו ע"ב דקתני בהדיא בין לפני פדיון בין לאחר פדיון עושין תמורה ואוקמוה בגמר' הי"ו דמתה משום דמקדושה דחוייה קא אתייה ואין לה כח למיתפס פדיונה לכך מתה והוא כלשון רבינו ממש.

ומה שהקשו מ"ש מולדות כבר כתבו התוס' ז"ל לחלק ולפי שרבים משתבשים בכונתם נ"ל פשוט דכוונתם לחלק. בשלמא הולדות לא בא לו הקדושה אלא מכח אמו ולכך אפי' אחר שנפדית עדיין אסורה בגיזה ועבודה כיון דהוא דבר קיל אין לחול על הולד אבל בתמורה כיון דגילה קרא אף בבהמת בע"מ דאין בה קדושה אלא לענין גיזה ועבודה אפ"ה יש בה כח להתפס בתמורה ע"י תמתפס להקריבה ה"נ כיון דעדיין אסורה בגיזה ועבודה יש כח ביד המתפס להתפסה.

אך באמת לא ידעתי מ"ש רש"י ז"ל בפ' הזרוע עושין תמורה קודם פדיון מה יענה להך ברייתא דקתני בהדיא אף אחר פדיון מצוי להתפס וגם הרע"ב ז"ל פי' כן ואני תמית על התי"ט ז"ל דכל רז לא אניס ליה איך נעלם ממנו האי ברייתא ולא השיג על הרבנים כדרכו בכל מקום ואולם י"ל כיון דתנא דמתני' תני וההשוטן בחוץ חייב דצ"ל קודם פדיון לכך פי' נמי הא דתני ועושין תמורה קאי נמי קודם פדיון דפשיטא דמתניתין הכי מוכח אבל להרע"ב ז"ל דכונתו לפסוק הדין לא הו"ל לפסוק הפך הדין וצ"ע: פרק ד הלכה ג' במעי אמן הן קדושים עיין מה שהקשה מר"ן זל וראיתי להלח"מ ז"ל שתירץ דרבינו פי' מתני' בחולין וכיון שכן שפיר אמרי' דרשב"ג ס"ל במעי אמן הם קדושים והש"ס משום דרצה להעמידה בהקדש דומייה דבכור לכך קאמר דרשב"ג ס"ל בהוייתן וכו' ולא הבינותיו כיון דלשיטת הש"ס דאוקמה בהקדש ומוקי לה כרשב"ג ס"ל בהוייתן מאן פליג עליה ורבינו דמפרשה בחולין משום דס"ל כהוא תנא דמביאו בגמ' דס"ל ממעי אמן הם קדושים ומיהו גם לפי מ"ש הל"מ גופיה פט"ו מה' מע"ה דין ז' דרבא דקאמר בפ' מי שמת דף ק"מ מתני' כרשב"ג משום דמפרש לה בהקדש וא"כ מוכרח לומר דס"ל לרשב"ג בהוייתן הם קדושים ואיך רבינו דחה דברי רבא וסוגיית הש"ס מהלכה דקי"ל כרשב"ג דס"ל בהוייתו ותפס דרך אחרת ובאמת לפי מאי דפי' הלח"מ ז"ל דרבא מפרש הך דרשב"ג בהקדש אין צרך לדבריו כאן כלל דהא קאמר רבא דלית הלכתא כרשב"ג ואמורא יש בידו כח לפסוק נגד הכלל וכיון דפסק שם כרבא נדחו דברי רשב"ג אך לפי דבריו בפ"ח מה' זכיה ומתנה דין ו' דהוא עצמו תבריה לגזיזיה כמבואר שם זה לא ניתן ליאמר יע"ש.

אשר ע"כ נלע"ד דרבינו ז"ל סמך אסוגיית דבכורות דט"ו ע"ב דקאמר רב ששת מנין שאין מתפיסין הולד אלא לקדושת אמו משום דילפי' מבכור כיון שחל עליו קדושת בכור אין יכול להתפיסו בקדוש' אחרת כך ולדי קדשים אין יכול להתפיס' בקדוש' אחרת כיון שחל עליו קדושת אמו והיינו משום דס"ל ממעי אמן הם קדושים כמ"ש התוס' אמנם התוס' סיימו ואפי' בהוייתן הם קדושים כיון שעומד ליקדש כשנולד קדושת אמו תו לא חייל עליו קדושה אחרת אך לעד"ן דהם דברים תמוהים א"כ מתני' דקתני שם ואם נקבה תקרב שלמים ואוקמוה בגמ' בהקדש כרשב"ג דס"ל בהוייתן הם קדושים ולפי דבריהם אף לרשב"ג לא אתייתא כיון דעומד ליקדש בקדושת אמן כשילד תו לא מתפיס קדושה אחרת וא"כ הך מתני' דלא כמאן דלמ"ד ממעי אמן הם קדושים ודאי לא אתייתא כיון דחל עליה קדושת אמו ודאי למיתה אזלא וכך כתב רבינו עובדיה שם דהך מתני' לא אתייתא אלא למ"ד בהוייתן הם קדושים וכ"כ התי"ט ז"ל.

אך מה שהקשה ממה ששנינו אין משנין מקדושה לקדושה לא הבנתיו דהא אוקימנא לה כמ"ד בהוייתן וא"כ לא נתקדשו כלל דלמ"ד ממעי אמן אנה"ע דאין משנין והולד ימות כמ"ש התוס' שהבאתי בד"ה הרי איך שיהיה רב ששת ודאי ס"ל כמ"ד ממעי אמן הם קדושים דלא כרשב"ג ואמורא יש בידו כח לפסוק כנגד הכלל ולכך פסק רבינו ז"ל כוותיה.

ועוד נראה ממקומו הוא מוכרע דקאמר ר"ה דהיכי ליעבד ליקרבינהו מכחקדושה דחוייה קאתו ולמ"ד בהוייתן אין בהם קדושה כלל כיון דאמן כבר נפדית נסתלקה מקדושתה וכשיצא הולד נולד חולין והיכי שייך לומר ליקרבינהו ואיצטריך לו מכח קדושה דחוייה הא אין בו קדושה כלל אלא ודאי דס"ל במעי אמן הם קדושים ולכך אפי' נפדית אמו עדיין הולד בקדושתו אלא משום דאתי מקדושה דחוייה ולכך אינו ראוי ליקרב וכיון שכן גם מתני' דאמרה הולד אסור צ"ל דס"ל כמ"ד ממעי אמן הם קדושים וכיון דמתני' כוותיה וגם האמוראים ס"ל הכי לכך פסק רבינו כותייהו: אלא שראיתי להתוס' ז"ל בתמורה דל"א ע"כ ד"ה ולדן וכו' שכתבו בסוף הדבור וז"ל ואף למ"ד בהוייתן ובשעת הוייתן אמן חולין מ"מ תפסינהו קדושה בשעת הוייתן ע"כ והם דברי' תמוהים אצלי אם לא שנאמר דדעתם ז"ל כיון דאיבער בקדושה הך חלק קדושה שראוי לבא בשעת לידה כבר נפרד מאמו והיה חופף עליו עד שעת לידה וכיון דנפרד ממנה הך פדייה לא מהנייא אלא להך קדושה שעליה ולא מה שנפרד ממנה וצ"ע דא"כ אמאי קאמר רשב"ג גבי טומטום אין קדושה חלה עליהם והך קדושה שחלה עליהם לשילדו מה תהא עליה וכן משמע מתוס' דנדה דמ"א דהקשו לר"ש דס"ל בהוייתן הם קדושים היכי קאמר בתמורה קדשים שהפילו יקברו הא לא נתקדשו אלא עד דילדו וכו' ע"ש הרי דס"ל למ"ד בהוייתן לא תחול עליהם שום קדושה אלא בשעת לידה וכן מבואר בדבריהם ריש פ' כיצד מערימין.

עוד ללוה מלין לע"ד מהא דשנינו בסוף תמורה ואלו הן הנקברים קאמר הפילה שלייתא תקבר ואמרינן במנחות דפ"ג ע"א מה אשם אין שפיר ושלייה קדוש בו אף של אין שליל ושפיר קדוש בו דקסבר קדשים בהוייתן הם קדושים ומעתה צ"ל דמתני' דקתני תקבר

צ"ל דס"ל במעני אמן הם קדושים וכ"כ התוס' שם על קושייא אחריתי ע"ש ולכך רבינו ז"ל פסק כהאי סתמא בתרא ודו"ק.

וכיון דרבינו פסק כמ"ד ממעני אמן הן קדושים א"כ אף דילדה טומטום ה"ז קדוש שכן מבואר בגמ' דאמ' דאי ממעני אמן הם קדושים אמאי לא חייל עלייה קדושה הא תפסינהו קדוש' דאימייהו ופסקו רבינו לקמן דין ח' ומר"ן לא הראה מקומו ודו"ק: הלכה ט' ולד בע"מ וכו' וק' לי דאמר' בריש אלו קדש' דולד אין קרבין אלא לר"א דס"ל גבי מפריש נקבה לעולתו ולדה יקרב אמנם לרבנן דס"ל ירע' משום דלא חל על אמו קדושת הגוף ירעה וכיון דרבינו ז"ל פסק בסמוך כרבנן דולר עולה ירעה איך פסק כאן דיקרב.

וראיתי למר"ן ז"ל שהביא מוצא דין זה מפלוגתא בר פדא וכו' וכוונתו על כך פלוגתא דפליגי אי חיילא על העוברין או לא ונ"ל דכוונתו דאוקמי פלוגתייהו אביי בסוף הסוגייה מחלוקתם בעובר במעני ור"י ס"ל אף דאימיה לא קדשה לגופה ולד מיהא קדיש לגופיה ולכך פס' רבינו כר"י אף דאמו לא קדשה לגופה ולד קדיש לגופיה דאי לא"ה מפלוגתייהו דקדיש חל אעוברין לא מכרעא דהתם משום דהקדיש הולד ולכך אף דאמה בע"מ חל הקדש עליו וכיון דולד הוא תם לכך חל עליו קדושת הגוף אבל הא קשייא לי מאי מקשה הגמ' ללישנא בתרא מכלאים וכו' דקדישי מכח חמו על בר פדא דלא איירי לא בהקדש עובר ולכך לא חל עליו אבל מקדושת אמו אנה"נ מודה דקדיש וכי פליג בר פדא על התנאים דפליגי חד אמר בהוייתן וח"א במעני אמן הם קדושי.

ועוד דבריית' מפורש' הובאה בריש פ' מערימין דבכור במעני אמו יכול להתפיסו לקדושה אחרת הפך בר פדא ונראה דס"ל להש"ס דמאי דאמר' רבנן ולדי קדשים הוא קדושת דמים אבל הכא לא שייך קדושת דמים דאי הכי אפי' ולדות כשרים אינם קדושים מאי אירייא כלאים. אבל קשה דכבר אמרו לעיל בולדי קדשים מודה דקדיש ואפשר דלא שמייע ליה להאי לישנא.

אלא דעדיין ק' לי לבר פדא דס"ל עובר ירך אמו מאי שנא דהקדיש א' מאיבריה דקדיש וימכר למחוייב קרבן חוץ מאותו אבר ועלה בדעתי לומר משום דהוי מחוסר זמן ולא דמי לאחד מאיבריה אך כבר כתבו התוס' דלא שייך מחוסר זמן כ"א אחר שנולד וכתבו ומייתי לה בבכורות מקרא וחיפשתי בדף י"ד ולא מצאתי אך בדף ט"ז מצאתי מקרא דכל בכור אשר יבוכר לא יקדיש איש אותו ודרשו ממנו בתמורה דכ"ה משיבוכר אי אתה מקדיש אבל אתה מקדישו בבטן ע"ש.

ובאמת למסקנא דאוקי פלוגתייהו בעובר של בע"מ לק"מ. ואחרי כותבי ראיתי להרב אורים גדולים לימוד ט"ל שהכריח מזה דאף דבעלמא קי"ל אין אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם בקדשי מזבח קדיש ולא נאמר כלל זה אלא בקדשי ב"ה ונאים הדברים למי שאמרם אך ראיתי שם לימוד מ"א שהקשה עליו הרב מחנ"א ז"ל דכמסקנא אוקמוה לפלוגתייהו בולד של בע"מ ולבר פדא אין בו אלא קדושת דמים הרי בהדיא אפי' בקדושת ב"ה חלה קדושה על העובר ע"כ ואחר המחילה לק"מ דהא דאמר' קדושת דמים הוא למזבח וכיון דאזיל למזבח קדושת הגוף קרי ליה וכמבואר בגמ' דבכורות די"ד ע"ש.

וראיתי להרב מטה אשר דמ"א ע"ג שהקשה דברי רבי' אהדדי בה' מע"ה כתב אם תלד זכר ה"ה עולה ילדה זכר ה"ז יקרב עולה ופ"ו מה' ערכין דין ב' כתב מה שתעלה מצודתי קדש לא אמר כלים שאין אדם מקדיש דבר של בא לעולם ע"ש והנך רואה שנעלם ממנו ברייתא ערוכה גבי בכור שמקדישו בבטן לקדושה שירצה והיינו דוקא לקדושת הגוף והבו דלא לוסף עלה: הלכות טומאת מת פרק ט' הלכה י"א בור שמטילין לתוכו נפלים וכו' כתב מר"ן בפ"ק דפסחים והיינו דלא התירו בגמ' אלא משום דספק הוא דהאי בור לא הוחזק בהכי אבל אם הוא הוחזק שמטילין לתוכו הוי ודאי ולית ליה כתי' בתרא דודאי וודאי הוא אך מדברי מרן בפ"א מה' אלו דין ט' מבואר.

שכך הוא לשון התוספתא והוא תימא דא"כ מאי פריך בפ"ק דפסחים מהאי ברייתא דקאמר רבי יהודה ליסייעיה מהך ברייתא דקתני בור שמטיל בו נפלים טמא והיינו משום דאין ספק מוציא מידי ודאי וגם הגמרא לא מייתי מינה ראייה לדבריו ועוד קשה לתירוץ שני של הגמ' דקאמר התם ודאי וודאי הוא תיקשי ליה הך ברייתא ועוד קשה דנעלם מעיניו מ"ש הר"ש בפרק י"ו מאהלות משנה ח' דשם הביא הברייתא דקתני בור שמטילין לתוכו נפלים טהור אר"י מעשה וכו' הרי אף דהוחזק דבור טהור הפך דברי רבינו ויותר יש לתמוה על מאי דמשני בגמ' לתירוץ א' דהכא אפ"ל ודאי אמרי' אתי ספק ומוציאו וכן ראיתי להר"ש שם שהקשה כן.

ולעד"ן דהתם בפ"ק דפסחים לא איירי אלא בתכף ומיד דחזינא דשקל אמרינן דצריך לבדוק אחריו וע"כ הוקשה לו מהך דמדורות הגוים דאף אם לא דר בבית כ"א מ' יום אמרי' אכלתיה וכן נמי. הך דהטילה בפנינו נפל לבור ובא הכהן והציץ מיד אמרי' אכלתיה אבל הך דמטילין לכור ל"ק ליה דהתם כיון דישבו זמן תלינן שאכלו באותו הזמן כיון דלא ראינו אימת הוטל ואימת הציץ.

ונ"ל הכרח לזה דהא אמרי' מקום שאין מכניסין בו חמץ אין צריך בדיקה ואפ"ל ראינו שבתוך השנה מוליכין העכברי' ממקום החמץ בכל מקום דסתמא קתני ואף לפי הרמב"ם בה' חו"מ דפי' הא דתני ממקום למקום הוא קאי למקום שאין מכניסין מ"מ הדין אמת דוקא היכא דשקל בשעת החיוב בבדיקה כיון דלא תלינן בהך שעתא דאכלו מחייבין אותו לבדוק והכי דייקי דברי הגמ' שם בפסחים גבי ספק גרוהו בההיא שעתא וכו' אך אמנם לדעת הרמב"ם דס"ל גבי בור שמטילין טמא ודאי לית ליה האי סברא וחזרה הקושייא למקומה.

ושו"ר להתוס' ז"ל בע"ז דמ"ב שהביאו שם רישא דברייתא דקתני טהור כמ"ש הר"ש ולא הקשו שם כלום וכנראה דפשיטא להו הך חילוק שכתבתי וראיתי למהרש"א שם שכ"כ ויודע תעלומות שכיוונתי לדעתו ושמחתי. אך את זה ראיתי להתוס' שם שכתבו בד"ה שהטילה וצ"ל שנבדק הבור וכו' וכיון דרגילין להטיל בו נפלים ע"כ.

והנך רואה לפי דברי מהרש"א ז"ל אין צריכין לידחק בכך כיון דכבר נודע להם חילוק זה מדלא הקשו כלום מרישא דברייתא ואני תמיה איך שגג ברואה. ובאמת שדברי התוס' הם תמוהי' דמה יענו להך רישא ואין לומר דאיירי בנבדק דא"כ מאי אתא לאשמועינן.

אשר ע"כ נ"ל דודאי התוס' להו דלא ק"ל מהך רישא דאינו אלא סברת ר"י דקאמר ר"י אומר משמע דרבנן פליגי עליה (גם דשמעינן להו דלית להו האי סברא מהא דאמר'י בפרק י"ו מאהלו' בור שמטילין בו נפלים נבדק וכו' ואי כר"י למ"ל בדיקה כלל אבל ודאי ראייה גמורה אינה דאיכא למימר דלכתחלה קאמר אבל אנה"נ אם בא כהן והציץ מודו דטהור דסמכי' אחולדה) ולכך לא הוק"ל אלא מהך מעשה דטיהרו חכמי' משמע דחכמים מודו לר"י ואהא תירץ רבא דמיירי בספק אבל בודאי מודו דלא אתי ספק ומוציא מידי ודאי דלא כר"י ואהא כתבו התוס' דמיירי בנבדק וכו' כיון דחכמים ס"ל היכא דאיכ' ודאי אמרי' לא אתי ספק ומוציא מידי ודאי.

ובתירוץ הב' קאמר' דאנה"נ דהתם מודו רבנן לר"י משום דאיכא וודאי וכן נ"ל דזוהי כוונת רבינו במה שפסק בבור שמטילין דטמא דקי"ל כתירוץ קמא דהוא בשיטת המקשה קאי דאפשר דרבנן פליגי אר"י ומה גם דפשטא דמתני' שם בפרק י"ו דאהלות משמע הכי דקאמר בור שמטילין בו נפלים נבדק וכו' ואי כר"י למ"ל בדיקה כלל דבלא"ה טהור ואף שיש לדחוק לתירוץ הב' דלכתחלה קאמר בודקין ואין הכהן רשאי לעבור על סמך החולדה מ"מ לתירוץ הא' אתי כפשטיה גם דמשמע מהתוספתא שהביא שם הר"ש דר"י פליג אמאי דקאמר דצריך בדיקה אף לכתחילה.

ועוד נ"ל דפסק כשינוי קמא משום דרבא הכי מתרץ שם אהך מדורות הגוים לא סגי בודאי גררוהו כיון דאין לנו מקום מיוחד לאסור תלינן בכל מקום דגררוהו לשם אבל הכא דמקום האיסור הוא ידוע אמרי' ודאי גררוהו מהך בור ואז נטהר ולומר דודאי אכלוהו לא ס"ל דזהו אליבא דר' זירא לשם דבבשר לא משיירא אבל לרבא אפשר דמשיירא וכן אמרו בגמרא.

ואולם עדיין קש"ל לתירוץ הא' דלא טיהרו חכמים כ"א בספק א"כ מאי הביא ראייה לדבריו מהך מעשה דמיירי בספק להך דינא. דידיה דמיירי בבור שמטילין בו נפלים דהוא ודאי ולומר דכל זה דלא כהבנת ר"י ליתא ישתקע הדבר ולא יאמר ואפשר לדחוק דה"ק דקי"ל ברה"י אף דאיכא ספיקי טמא והוי כודאי טומאה ואפ"ה מטהרי רבנן משום ספק הרגיל הרי דאליהם האי ספק ומוציא מידי ודאי אמנם לתנא זידן דקאמר גבי חמץ דאין ספק מוציא מידי ודאי שפיר איכא לחלק בין ספק לודאי דלא כר"י כנ"ל: פרק י"א הלכה ט' מדור גוים וכו' כתב הרמ"ל ז"ל בסוף דבריו וז"ל ודע דהתוס' כו' כתבו דהלכה כרשב"ג יעו"ש ואיני.

מבין דבריו דאם כוונתו להורות דלא כהרב כ"מ ז"ל דכתב דאין הלכה כרשב"ג אינה ראייה מהתם כלל דהתם מיירי. לעיקר הדין דמדורות הגוים מטמו והתם ודאי מודה הרכ"מ ז"ל דהלכה כמותו וכמ"ש כפי הכלל המונח דהלכה כרשב"ג במשנתנו אלא בהך דינא דאם חרב וכו' דכיון דסתמא דגמרא דלא כוותיה אין הלכה כמותו ובאמת התוס' דהתם לא נתכוונו להך דרשב"ג דאמר העיר שחרבה וכו' דאינה ענין לדבריהם א הגירסא היתה לפנייהם רשב"ג אומר מדור הגוים טמא מפני שהנשים קוברים נפליהם שם וכן הביאה הרשב"א והרמב"ן ז"ל שם יעו"ש.

גם מדבריהם שם מוכח דלא גרסי וב"ה אומרים אם היה חולדה וברדלוס מצויין א"צ בדיקה הרי בהדיא מוכח דלא כרשב"ג יעו"ש: פרק י"ג הלכה א' אחד חור וכו' כתב

מר"ן ז"ל פ' י"ג דאהלות דף ס"ב ע"ב והוא תמוה דהא התם מבואר דבעינן שיעור כמלא אגרוף ופסקו הרמב"ם לקמן פי"ד ואין לומר דהכא מיירי בחשב עליו דלא הו"ל למסתם וכבר כתבו לקמן ונ"ל דמוצא דין זה מהא דאמרו בפ"ג דאהלות אחד חור וכו' כלשון רבינו ואע"ג דאמרינן דשיעור כמלא אגרוף הכא מיירי בחור שהוא בקרקעית הבית דכיון דאין בפותח טפח נכלל בקרק' הבית ומטמ' את הבית דטומא' בוקע' ועולה אבל אם יש בו פותח טפח לא אמרי' בוקע ועולה אך מלשון רבינו נראה דאיירי דאף דהחור בכותל ונראה דהכא איירי בדין הבאת הטומאה דהיינו אם הטומאה בחור והכלים עמה ולא נדעו בה אם יש בו טפח הרי האהיל על הכל ומביא טומאה על הכלים והיינו דלא הביא זה הדין גבי ביב קמור תחת הבית בפ"ב מהלכות אלו ה"ב דהתם איירי משום הכלים המבולעות בקרקע הבית והך דבעי' כמל' אגרוף מיירי לענין הכנסת הטומא' יציאתה כמ"ש רבינו לקמן: הלכות פרה אדומה פרק י"ג הלכה ג' גוזז במספרי' ואינו חושש וכו' דלא נתכוון לגזוז וכו' זה דעת רש"י בבכורות אך התוס' הקשו עליו דהיינו פסיק רישיה ע"ש ואפשר לומר דס"ל לרש"י ורבינו כיון דפסיק רישיה איסורו מדרבנן גבי פרה דלא שכיחא ודמיה יקרים לא גזרו ויש לי ראייה לזה מהא דאמרינן בפסחים דף י"ז דאמר ר"י ס"ל כר"ע ופירש"י שם דכיון דאין משק' מטמ' אלא מדרבנן מילתא דלא שכיחא לא גזרו רבנן וכן פסק רבי' מה' אלו ועיין מ"ש בס"ד ודוק: הלכה ז כל המומין וכו'.

יתירה פרה וכו' דילפי' ג"ש דעול עול וכו' והקשה מהרי"ל ז"ל בס' זרע יצחק דמתבאר מן הסוגיא דמאן דיליף ג"ש ס"ל דפרה נמי בעי משיכה כמו בעגלה וא"כ כיון דפסק כמ"ד מג"ש איך פסק דבפרה בעליה סגי ותירץ במה שיש להקשות דמאי מקשה הגמ' דילמא ס"ל לר"י כמ"ד אוקי באתרה וכו' ועדיפא מינה דמאי מקשה דילמא האי תנא ס"ל כמ"ד אוקי באתרה ולזה י"ל דכיון דפלוגתא דרבנן וכו' בזבחים דצ"א ע"ב בהכי ורבנן ס"ל דון מינה ומינה לא בעי לאוקמה כר' וכן מבואר במנחות ע"ש והחכם ר' אברהם טייב תירץ דמוכרח דהאי תנא ס"ל דון מינה ומינה דהא מעיקרא הוה יליף מק"ו וא"כ נימא דיו ליהות כנדון דמה עגלה במשיכה אף פרה במשיכה וכשחזר ולמדו בג"ש אין סברא דחזר הדין להיות פרה בהעלייה לחודה.

אלא דבאמת אין אנו צריכין לזה דכבר כתבתי בפ"י מהלכו' רוצח דרבינו פסק אף עגלה נמי לא בעי משיכה בשאר עבודות אלא בעול כפשטא דקרא דלא הזכירו אלא בעול ע"ש ולא פסק כר"י בזה והשתא עלו דברי רבינו כהוגן דיליף מג"ש דמה עול פוסל בפרה דכתיב בה חוקה אף עגלה פוסלה בשאר עבודות וכן הוא מבואר בירושלמי פ' עגלה ערופה ולפ"ז קש"ל מאן דלא יליף ג"ש מנ"ל לפסול בעגלה ואפשר דס"ל כמ"ד דבעינן קרא כדכתיב.

אמנם עדיין ק"ל דלתנא דיליף ג"ש מנ"ל דבעול אף שלא בשעת מלאכה ומה שתירץ מהר"ל ז"ל דהו"ל לכתוב בהדיא אשר לא עובד בה ואייתר ליה עול ללמד אף שלא לדעת ע"ש אינו נוח לי דמ"מ השתא דלא כתיב אשר לא עובד לימא דקרא לגופיה איצטריך לומר דלא אסרה תורה גבי פרה אלא דוקא עול משא"כ בעגלה דמאן גלי לן דאתא עול לג"ש כלל ועוד דבשלמא לדעת רש"י דאייתר לן עול גבי עגלה דילפי' משאר

עבודות והו"ל מופנה מצד א' למדין ואין משיבין כמ"ד בפ' המפלת דכ"ב ע"ש אתי שפיר אך להרמב"ם ז"ל דקאמר בפ"י.

דה' רוצח דעול גבי עגלה איצטריך ללמד שלא לדעת ולדידיה אייתר ליה עול דגבי פרה לג"ש מאי איכא למימר. .

ועוד א"כ מנ"ל דשאר עבודות פוסלות בעגלה כיון דאיצטריך עול גבי פרה לשלא לדעת דהא לא ידעי' פסולות אלא מג"ש כמבואר בירושלמי ע"ש ונ"ל עיקר כיון דאית לן ק"ו מעגלת גלי לן דאייתר לן עול לג"ש כי היכי דלא פרכינן. דה"נ כוונת הברייתא דהביאה ת"ל ללמד דעול יתירה לג"ש והוי כמו גילוי מילתא ודו"ק: פרק ד' הלכה י"ח שחט את הפרה ונשחטה בהמה אחרת עמה כו' כשרה כו' כתב מר"ן ז"ל דגירסת רבינו דשניהם כשרות ע"ש וראיתי להרב לחם שלמה ז"ל שהקשה משם גדול א' וז"ל וק' לגירסת רבינו דאותה לא ממעט אלא בהמת קדשים אבל לא בהמת חולין ובפ' טרף בקלפי אמרי' אין פרה רוצה לצאת אין מוציאין עמה שחורה שלא יאמרו וכו'.

או משום דכתי' אותה לבדה ואמרו בגמרא דאיכא בנייהו חמור הרי דמאותה ממעטי' אפי' חמור וכ"ש בהמת חולין עכ"ל והרב האריך הרבה בישובה. ולעד"ן דהתם דוקא אליבא דר' דס"ל דגזרת אותה דוקא בלא טעמא ולדידיה ה"נ ס"ל דגבי ושחט אותה נמי גזרה בלא טעמא אך לדידן דפסקי' כר"ש דדריש טעמא דקרא א"כ טעמא דאותה גבי ושחט הוא משום מלאכה ולכך נשחטה שאין בה מלאכה מותר אמנם גבי בהמת קדשים אף שאין בהי מלאכה אסור כמ"ש התוס' שם דהכי משמע מדרשא דאותה ולא את חברתה והכי דייקי דברי ר"ש דאמר שלא יאמרו שחטו שניהם.

ובאמת יש לשאול דאמאי גבי הוצאה מותר לר"ש אף במתכוין להוציא חמור ולא אסרי' ליה משום מלאכה כמו אותה דושחט ונראה דוקא התם דהוא כמצוה שהיא השחיטה ולכך בעת המצוה אסורה במלאכה אבל בהוצאה אין בו מצוה כלל ובזה ניחא לי דפסק כר"ש אף דקי"ל. דהלכה כרבי מחבירו משום דהני תנאי רבנן ור"ן ס"ל כר"ש דדריש טעמא דקרא משום מלאכה ובר מן דין משום דסתם לן תנא כר"ש.

עוד כתב הל"ש ז"ל לתרץ זאת הקושיא וז"ל והעיקר דס"ל כר"ש דמ"ש בריש פירקין שלא יאמרו שתיים שחטו ואף דאותה משמע דאותה לבדה ולא ממעטי' אלא פרה דכוותה ובהמה אחרת לא חיישי' שמא יאמרו שחטה לא מסקי' אדעתייהו שנשחטה בהמה אחרת עמה דכ"ע ידעי' דמיפסל' במלאכה אחרת ע"כ ודבריו נפלאו ממני דא"כ מאי קאמר שלא יאמרו שחורה דהיכי תיסק אדעתין הפך התורה דקאמרה אדומ' והשתא דמלאכ' דאינו אלא בב"ד מסקי' אדעתייהו שחורה לא מסקי' אדעתייהו וטעו.

גם לא ידעתי מה פ'י הגמרא דמקשה ות"ק כתיב אותה ותירץ לו כר"ש דדריש טעמא דקרא דשלא יאמרו שהוא גזרה דרבנן. לא העיקר דכוונת ר"ש היא שלא יאמרו שחורה שחטו דהיינו.

עם הפרה כיון דהוציאה עמה יאמרו שחורה שחטו עמה ונפסלת הפרה במלאכה והוי פ'י דקרא דאותה ללמדנו איסור מלאכה הנעשית עמה. ודע שאחר שכתבתי ראיתי לרש"י ז"ל שפ'י כן ע"ש ומעתה מה נפלאו לי דברי התוס' בחולין שהקשו לרבנן למ"ל אותה

תיפוק לי משום מלאכה וכיון דלא ידעי' איסור מלאכה כי אם מאותה מאי מקשו גם מה שתירצו דאיצטריך אותה להביא דנשחטו שניהם לשם פרה דליכא מלאכה וכו' הוא הפך ר"ש דקאמר שלא יאמרו שחטו ומה בכך כיון דלית בהו מלאכה ולזה אפשר לו' דס"ל לתוספות דאף דאין בהם מלאכה מיפסל בהיסח הדעת וכסברת הרמב"ם פ"ז מהלכות אלו וכ"כ התוס' בפסחים ד"ח בד"ה בטלו וז"ל ומלאכה אינה פוסלת בהם מפני שהוא אחר הקידוש ובטלו במעיה מפני היסח הדעת הרי דס"ל דתרי מיילי נינהו וראיתי להרב שהקשה עליהם מסוגיין דלרבנן פרה כשרה ונחתכה דלעת לכ"ע כשרה ולדבריהם אף דליכא מלאכה תפסל מכח היסח הדעת והניחה בצ"ע ולע"ד לק"מ דהתם נעשית מלאכה גמורה ששתת מהן הפרה ולכך אף דאינה פוסלת מ"מ היסח הדעת איכא ששתת מהן הפרה שהניחיה לשתות ולא הוי למשמרת וה"נ אף דלא חשיבה מלאכה כיון שהיא לשם פרה מ"מ בעוד שעוסק באחת מהן הוי היסח הדעת לאחרת אבל כשנשחטה שלא בכונה אין היסח דעת בפרה כלל: אמנם רש"י ז"ל ס"ל בחולין דמלאכה פוסלת משום היסח הדעת שכתב וז"ל בד"ה לרבנן וכו' דטעמא דמלאכה אחרת משום היסח הדעת מפרה הוא והיכא דלא אכוין למלאכה ליכא היסח הדעת ואף דאפשר לו' כמ"ש דכיון שלא בכונה ליכא היסח הדעת אך מ"ש דטעמא דמלאכה הוא משום היסח דעת מוכרח דס"ל כהראב"ד ז"ל.

אך ק' לי דאמרינן ביומא דמ"ב דאיצטריך למכתב לפניו ולעיניו לאסור היסח הדעת ולמ"ל כיון דכתיב ושחט אותה לאסור מלאכה ממילא ידעי' דהיסח דעת פוסל כיון דטעמ' משום היסח דעת ואפשר ליישב דהיסח דעת של מלאכה יותר מהיסח דעת של בטלה ולהכי איצטריך ודוחק. ואולם נ"ל מאי דקאמר שלא יסיח מקרא דמלפניו והוא פירושו ע"י מלאכה דהא נקט קרא דושחט אותה לפניו ולא ממלת לפניו יליף אלא מאותה יליף דדרשו מיניה תנאי למלאכה ובא לרמוז הכתוב במה שאמרו במשנה והביאו דמלאכה פוסלת בפרה משעת שחיטה עד שתיעשה אפר דמלאכה פוסלת הרי אף דיליף מעיניו היסח דעת המשנה קראה אותה מלאכה מוכרח לומר דמלאכה היא משום היסח הדעת וזה ראייה ברורה לשיטת רש"י ז"ל כנ"ל ודו"ק: פרק ט"ו הלכה ז' פרה ששתת מי חטאת בשרה טהור שנאמר למשמרת וכו' וכתב מר"ן ז"ל וסבר ר"א לר"י בטלה לגמרי וכו' וכוונתו בזה משום דמקרא לא ידעינן אלא לטומאה ולא לטומאה קלה ולכך איצטריך טעמא דרב אשי לומר דבטלו לגמרי אפי' מטומאה קלה וכ"כ הר"ש בפ"ב דמקואות ולע"ד זה לא יתכן בדברי רבינו שלא הביא טעם זה כלל דמשמע מדבריו דלהך טעמא ניחא לן אף לטומאה קלה ועוד דהרי משנה שלימה היא דשתה משקין טמאין וחזר והקיאן עדיין בטומאתן הן עומדין ופסקו רבינו בפ"י מה' ט"א יע"ש ולדעת ר"א ודאי לא אתי כר"י דהא ודאי ס"ל דמסתמא נסרחו אבל אין לומר' דהיא אף לר"י ודוקא הכא משום דמציאותן במעיה חשיבו כמי שיצאו מלמטה דמי דזה אינו דכיון דעדיין לא ירדו למקורן להשתנות מים הוא דחשיבי דאף כשהקיאן גמי ממעיו הקיאן אבל אפשר לו' דכשהקיאן לא יחזור אלא מים אבל הכא דכשנמצאו במעיה ודחי אין כאן מים צלולים אם לא שנתלכלכו בעיפוש המעים דלהכי קרי ליה סרוח דמימעט נמי מאשר ישתה בכל כלי אמנם מסתמיות דברי רבינו משמע כת"ק דלא הוי סרוח.

עוד ק' לי דרב אשי דס"ל דמשקה סרוח אינו מקבל טומאה הוא משום דס"ל כר"א דדריש בת"כ מקרא אשר ישתה למעוטי סרוח כמ"ש רש"י ז"ל בגמרא והיינו לומר דר"י ס"ל כר"ה וכיון דרבינו ז"ל פסק כרבנן דס"ל דאף דנסרח לא פקע טומאה מיניה כמ"ש בפ"ב מה' ט"ה דין כ"א ע"ש במרן ז"ל איך פסק כאן כר"י דהוי משקה סרוח כיון דמעיקרא הוי חזי ונטמא שוב לא פקע טומאה מיניה.

עוד כתב מר"ן ז"ל דפסק כר"י ולא כת"ק משום דזקנים ור"י ור"ט סוברין כר"י ע"ש ולע"ד אין זה הכרח דע"כ לא מטהרו אלא מטומאה חמורה דהא רי"ה ור"ע ור"ש הכי שסוברים דטומאת משקין לטמא אחרים מדאורייתא ומבואר בגמרא דלמאן דסובר דאורייתא ודאי ס"ל דבשרה טמא עד שבא ר"א ואמר דהוי משקה סרוח וא"כ תיקשו ליה הך ברייתא אלא ודאי צ"ל לענין טומאה חמורה וכדמשמע ליה מקרא דלמשמרת.

ועלה בדעתי ליישב דעת רבינו ז"ל משום דקושיית הגמרא דקאמר טומאה קלה מיהא ניטמו הוא משום דמשקים גופייהו איטמו מחמת עצמן דנטמו במי חטאת כמ"ש רש"י ז"ל שם והיינו משום דס"ל לר"י טומאת בית הסתרים מטמאה ולכך לדידן דאין טומאת בית הסתרים מטמאה כמו שפסק רבינו ז"ל בפכ"ג מה' כלים דין ט' א"כ לק"מ ולכך לא הביא רבינו ז"ל אלא הך קרא דלמשמרת דאין עליו דין מי חטאת ולכך בפ"ה המשניות כיון דאין הלכה בר"י כתב הטעם משום דבטלו במעיה דהוי סרוחה: אלא דבאמת זה לא יתכן כלל דהך פלוגתא דטומאת בית הסתרים היאר"מ ור"י דר"מ ס"ל דמטמאה ור"י הוא דס"ל דאין מטמאה וא"כ מאי מקשה הגמרא דאי ס"ל כר"י הו"ל לטמא טומאה משום דנגעו בעצמן כיון דלר"י גופיה לא מטמאה משום דבית הסתרים היא מאי מקשה אלא ודאי דס"ל לגמ' דגבי מים לא הויא בית הסתרים משום כשרואה המים רואה אמצעייתו עד תחתיתו לא כן בג' על ג' אינו רואה תוכו.

אשר ע"כ נ"ל דלאו קושייא היא כלל דמבואר בגמרא דמאן דס"ל דטומאת משקין מדרבנן ודאי דס"ל דטהור לגמרי וא"כ ת"ק דמתני' הוא ר"י דס"ל דאורייתא וכיון דרבינו ז"ל פסק בפ"ז מה' א"ה כר"מ דס"ל דרבנן לכך פסק בכאן דטהור לגמרי ומשום דהוק"ל דשאני הכא דטומאתו דאורייתא לטומאת חמורה וכ"ש לטומאה קלה לכך כתב הך קרא דלמשמרת דלית ביה טומאה דאורייתא כלל אלא כשאר טומאות משקין דעלמא.

וראיתי להתי"ט בפ"ט דפרה שכתב משם רב צמח גאון דסתם משנה ר"מ והלכה כר"י לגביה יע"ש ואפיריין נמטייה להרב ז"ל שדבריו ז"ל הן הן דברי הרי"ף ז"ל בפ' כל הכלים והביאו הרא"ש ז"ל ע"ש וראיתי להרב ק"נ ז"ל בפ"ה להרא"ש שהקשה מהא דאמר' בריש ביצה וכו' יע"ש ואי מהא לא אירייתא דע"כ לא אמר לה רב צמח גאון ז"ל אלא דוקא גבי ר"מ משום דכללא הוא בידינו דסתם מתני' ר"מ ולכך אין למדין מן הסתם דהלכה כוותיה אבל לגבי ר"ש ושאר תנאים דמדסתם סתומי ולא קאמר דברי ר"ש ודאי.

כוונת ר' לסתום הלכה כוותיה כמ"ש התוס' בביצה דל"א ע"ב ד"ה ונפחת יע"ש. ולעד"ן דזהו שהכריחו להגאון ז"ל מהא דאמר' בפ' החולין דמ"ב גבי הא דפסק ר"י שם כר"י קאמר מכלל דיחידאה פליג עליה אין וכו' יע"ש שהביא לו סברת ר"מ הרי אף דסתם לן כוותיה קרי ליה יחידאה משום דמחלוקת בצדו דלא הוי נשאר סתמי דמדלא הביא ר' מחלוקת בצדו אמרינן למסתם כוותיה נתכוון ועיין בפ' כ"ש די"ג ובפ' ז"ב דכ"ג יעו"ש

והשתא ע"כ לו' דמאי דאמרי' בריש ביצה גבי ר"ש דסתם וכו' הוא משום דהול"ל דברי ר"ש וכמ"ש ע"ש בתוס'.

אך עדיין לבי מהסם דמשם תברא לדברי גאון ז"ל דמדקאמר מכלל דיחידאה והוצרך להביא לו דזה סברת ר"מ בברייתא מכלל דבעלמא לא אמרינן כן למדחי הסתם מהלכה גם בעיני יפלא איך אפשר דהאי מתני' היא ר"מ כיון דשמעי' ליה דטומאת משקין דרבנן ודאי ס"ל דטהיר לגמרי וכמ"ש לעיל מהגמ' יע"ש ולזה אפשר לדחוק ולומר דס"ל דבהכי פליגי דר"מ ס"ל דאף בדרבנן גזרי' ור"י ס"ל לא גזרינן ועיין להרב חקרי לב ח"ד דף ק"ח יעו"ש: הלכה ח' המזה וכו' מחלון וכו' חייב וכו' כ' מר"ן משו' דספק טומאה ברה"י טמא וכו' והקשה התי"ט ז"ל דלמ"ל הזאה כיון דספק טומאה ברה"ר טהור ונ"ל התם דוקא בעיקר טומאה ספק נטמא או לא אבל הכא דהוא טמא ודאי אלא לאסוקי טומאה מיניה.

גם מ"ש עוד היכי שייך לומר דחייב משום דהוי חולין בעזרה נ"ל דלא קשה דקי"ל דחייב עליה קרבן כמ"ש רבינו פי"א מה' אלו דין ז' וכ"כ התוס' בשבועות די"ט ע"א ד"ה הלך ועוד ברה"י ספקו טמא ילפינן מסוטה והתם טמא. ודאי דהא מביאה קרבן על הספק ועיין להרב מ"ל ז"ל בהלכות שגגות שם דהא דקתני במתני' דאין מביאין על הספק הוא קאי לאשם תלוי כמבואר בגמ' מג"ש ע"ש אבל קרבן עולה ויורד חייב ודו"ק: הלכות טומאת צרעת פרק י"א הלכה ז' ומאימתי תיאסר משעת שחיטה וכו' הנה בגמרא אוקמוה ר"ל דס"ל מחיים משום דס"ל כתנא דר"י דיליף מכשיר ממכפר ואמרי' בחולין דק"מ משום דס"ל למתני' כר"י דיליף מכשיר ממכפר למעט טריפה לכך אייתר טהורות טהורות לציפורי עיר הנדחת וצ"ל לדעת רבינו דהומ"ל מעיקרא כי הוק"ל ת"ש מסופא דקאמ' טהורות לאו מכלל למעוטי טמאות הוה מתרץ ליה ר"ן למעוטי צפורי עיר הנדחת אלא דהש"ס רצה להוכיח דין זה מתנא דר"י דיליף מכשיר ממכפר למעוטי טריפה א"כ טהורות למעוטי מאי.

אך קשה דאמרי' בכריתות דכ"ה דר"ה דס"ל דעגלה ערופה מחיים אסורה משום דס"ל כר"י דיליף מכשיר ממכפר והוי כר"ל דס"ל דצפורי מצורע דנאסרין מחיים וכיון דפסק רבינו פי"א מה' רוצח דעגלה ערופה נאסרה מחיים איך פסק כאן כר"י דלא נאסרה אלא משעת שחיטה ונ"ל דרבינו תפס סוגיית דקידושין דר' ינאי יליף דאסורה מחיים משום דכתיב בה כפרה כקדשים והוי מחיים כקדשים ולעד"ן דר"י נמי דיליף מכשיר ממכפר משום דס"ל דעגלה ערופה דהיא מכפרת משום דס"ל דכפרה כתיב בה כקדשים ודלא כפירש"י בכריתות דף יו"ד דעגלה ערופה דהיא מכפרת יליף ממכפר דשעיר המשתלח והש"ס דנקט כתנאי ולא אמר.

בפשיטות משום דכפרה כתיב בה כקדשים משום דהם דברי ר' ינאי דהוא אמורא ולא שביק מתני' דס"ל בשעת עריפה לכך הביא תנא דר"י דהוא תנא דפליג אמתני' ובהכי ניחא לי מה שהקשו התוס' בחולין דפ"ב בד"ה עגלה ערופה וז"ל ולמה דחק לו' לימא כתנאי כדאמרי' בכריתות דתנאי פליגי בהכי ולכאורה אינם מובנים דהיכי שייך לומר דר"ש ס"ל כתנא דר"י דיליף מכשיר ממכפר הא איהו ס"ל דצפורי מצורע אינן נאסרין אלא משעת שחיטה כמבואר בקידושין דנ"ז אך לפי האמור ניחא דתנא דר"י גופיה ס"ל

דעגלה ערופה דאסורה מחיים אינו אלא משום דכפרה כתיב בה וכיון שכן הוייא אסורה מחיים משום דהוייא כקדשים וילפינן מיניה דעגלה ערופה אסורה מחיים דלא כתנא דמתני' דנמצא ההורג וכו' ולא ס"ל כוותיה דיליף מכשיר ממכפר אלא דס"ל מעת דאיתעביד בה מעשה כר' יוחנן ולית להו כפי' התוס' בקידושין דיליף מכפר ממכשיר דאין זה במשמע ההיקש וק"ל: הלכות משכב ומושב פרק א' הלכה י"ו שאין מטמאין אדם אבל מטמאין כלים מד"ס עיין מ"ש הראב"ד ז"ל ולעד"ן דודאי רבינו ז"ל לא איירי אלא בטומאת מגע שהרי כתב אבל מטמאים כלים והתם לא שייך אלא מגע ומ"ש עוד הראב"ד ז"ל ומטמאים הידים והכלים במשהו כבר כתב רבינו בפ"ד מה' ט"א דין ב' וגם שם כתב דין שתייה ברביעית.

ומכח זה תמהני על מר"ן שכתב זה כמסתפק ויותר תמיהא לי על המ"ל ז"ל שכתב דמר"ן ז"ל לא הרגיש בזה דכיון דכתב רבינו מיירי נמנע אין עוד חשש. אלא שראיתי להכ"ז בכריתות דיי"ג שתפס על מר"ן חנם דמה שהקשה והלא בברייתא מפורש דמשקין טמאין מטמאין אדם ברביעית דהא התינוק היא כשיעורו מטמא וכו' ולא יכולתי להולמו דהא ודאי דמטמא אדם ברביעית לא במגע איירי אלא בשתייה לפסול גוייה שאינו יכול לאכול בתרומה ואף התינוק נמי לפסול גוייתו לתרומה איירי דהא תני בברייתא מותר להניק את בנה ובנה טהור ולא קתני מותר ליגע בבנה והוא טהור דכיון דאשה היא ראשון בודאי אין טמא במגע דאינו.

נטמא אלא מאב הטומאה אלא ודאי לפסול גוייה איירי וכבר כתבתי דדין זה כבר כתבו רבינו בה' ט"א ע"ש. גם מ"ש בהשגות הראב"ד דרבינו כתב ברביעית והשיג עליו שהוא במשהו וראי לא עלה בדעת הראב"ד זה שהרי רבינו לא כתב שיעור בכאן כלל אלא על עיקר הטומאה שכתב אינו מטמא אדם כתב עליו הול"ל מטמא אדם בשתייה ולומר שיעורו ברביעית ואם נאמר דרבינו מיירי בטומאת מגע לק"מ דכבר כתבו בהלכות ט"א כאמור: פרק י"ב הלכה י"ט וכן גגו של חבר בצד גגו של ע"ה וכו' טמא עיין מ"ש מר"ן דדבריו הם תמוהים דלאו רישיה סיפיה ונ"ל דט"ס נפל בדבריו וכצ"ל זהו יישוב דברי רבינו והא דאמרי' בגמ' אישתמוטי מישתמיט וכו' י"ל דההיא באותו.

חבר וכו' היא סברת רשב"ג וכו' אבל הלכה נקיטינן כת"ק אבל קשה דשם גרסי' יגגו של חבר בצד גגו של ע"ה וכו' אע"פ שידו של ע"ה מגעת לשם טהורות וי"ל דהתם מיירי בחלוקה דמסיפס דהא רב ור"י איפליגו התם בחצר החלוקה במסיפס וכו' ומדמה לה להא דגגו של חבר בצד גגו של ע"ה ולכך אע"פ שידו של ע"ה מגעת לשם טהרותיו טהורות ע"כ וכן הוא מבואר בפ"ג מה' מ"א ע"ש להרב כ"מ שם: פרק י"ג הלכה ח' אלא הרי זבחי' בחזקת כשרות.

עיין להראב"ד ז"ל ולעד"ן דוקא התם דמפסיד שכרו שהרי הפסידו בידיים אבל הכא שאנוס הוא שבאת נדה והגיעה ולא ידע בה שהיא טמאה עד אח"ך או שמצא שרץ בטהרות וזהו דקדוק לשונו שאמר נטמאו ולא אמר טמאתים וכן נתפגלו להורות שהוא בשוגג למה יפסיד שכרו ומהתימא על מר"ן ז"ל שהורה לו בזה וכתב שילמוד משם לכאן ואף שפיגל זבחי' אין כאן שכר כלל שכהן שבמשמר הוא שמקריב אותו: הלכות שאר אבות הטומאות פרק א' הלכה י"ז נבלה וכו' עיין בכ"מ ז"ל שהקשה מ"ש מחררת

דם וכו' ותירץ משם הרי"ק ע"ש ועיין להרמ"ל ז"ל בפ"א מה' מו"מ שהק' שהוא הפך גמרא דבכורות דשם הקשו קושייתו וע"ש שהניחה בצ"ע ונ"ל דלק"מ דהש"ס קחי על מימרת ר"י גבי ציר דדמי לחררת דם ע"ש ואף דפסק הרמב"ם בפ"ו מה' ט"א הך מימרא דר"י דציר כבר כתב הרב כ"מ כאן כיון דאסיק בקושייא לא חש לה ועיין להרב ח"ן ע"ש: פרק ז' הלכה א' ואין המשקין שנטמאו מטמאין דבר אחר מן התורה וכו' סברת ר"מ בפ"ק דפסחים אך ר"י ור"ש ס"ל דאף מן התורה מטמאין וא"כ קשה למה פסק כר"מ נגד רבים ונ"ל משום דסתמא דש"ס בפ"ג דבכורות דכ"ג ע"ב כר"מ דקאמר איבעית אימא דטומאת משקין דרבנן והיינו ודאי לטמא אחרים גם שם דף ל' ע"ב קאמר הגמ' דב"ש וב"ה סברי דעד כמה מקבלין ע"ה להיות מהחברים למשקין ל' יום ופירש"י משום טומאת משקין דרבנן ע"ש והיינו כר"מ ע"ש: פרק ח' הלכה ו' אין טומאת ידים וכו' בין שנגע חוץ למקדש וכו' ונגע בקדשים במקדש וכו' צ"ע מנ"ל לרבינו זה דבגמרא לא אמרו אלא כשנגע בטומאה במקדש דמחט נמצאת במקדש אבל אם נגע חוץ למקדש ונטמאו אח"ך כשנכנס.

למקדש טומאה שבהן להיכן הלכה ומאי שנא מהא דאמרי' בפסחים די"ז משקי מטבחיא שנטמאו בפנים והוציאן לחוץ טהורין נטמאו בחוץ והכניסן. טמאים ופירש"י כיון דנטמאו כשהם חולין וטומאה כבר ירדה להם מי פקעהוואפשר דוקא התם דאית לה עיקר טומאה מדאורייתא ולכך החמירו בגזרתם כשל תורה אבל הכא דאין לטומאת ידים עיקר מן התורה לא החמירו בגזרתם כ"כ.

אמנם עדיין קשה דמנ"ל לרבינו ז"ל דכיון דבגמ' מבואר להפך דהתם קאי על מי שנגע במקדש וקאמר שהידים טהורות דגזרו שלא ירדה להם טומאה כלל דמשמע דאם ירדה להם טומאה אין לחלק בין חולין לקדשים והכי משמע כמי מהא דקאמר אין טומאת ידים במקדש דר"ל דהידים אין עליהם תורת טומאה וממ"ש רבינו ואם נגע חוץ למקדש ה"ז מטמא וכו' אין להכריח דאפשר דקאי אחלוקה שנגע בטומאה חוץ למקדש דירדה להם טומאה מעיקרא אבל אם נגע בטומאה במקדש דלא ירדה להם טומאה כלל שנגע חוץ למקדש ה"ז ניחור ונראה דס"ל לרבינו דהאי דקאמר דידים טהורות ר"ל מלטמא אבל לעולם ודאי ירדה להם טומאה וכהא דתנן הפיגול והנותר מטמאין את הידים וזהו שכתב רבינו אם נגע במקדש באוכלין טמאין ר"ל בפיגול שהוא ראשון לטומאה כמ"ש שם והשתא קאמר דאף דאמרי מטמא את הידים היינו רוקא דצריך טבילה לכתחלה משום חשידי כהונה אבל אם נגע באוכלים קודם טביל' לא נפסל בהכי דלא גזרו על הידים לטמא במקדש והשתא אתו דברי רבינו כפשטן דהאי דקאמר ואם נגע חוץ למקדש וכו' קאי לכל החלוקו' והיינו טעמא דכיון דירדה להם טומאה לגופן אף בעזרה דשם הוא דלא גזרו אבל לחוץ למקדש חזרה טומאה לדינה והשתא א"ש מ"ש רבינו אף אם נטמאו חוץ למקדש ונגע במקדש האוכלין טהורין והיינו דכיון דאמרי' דאם נגע במקדש באוכלין טמאים נטמאו הידים א"כ מה לי נטמאו במקדש מה לי חוץ למקדש כיון דבכל מקום מקבלין טומאה.

וראיתי להרב מ"ל ז"ל בפ"ד מה' ב"מ שהביא משם הירושלמי ציץ מהו שירצה על טומאת ידים וכו' יע"ש מה שהקשה דכיון דפסק הרב ז"ל דאין טומאת ידים אף שנגע

חוץ למקדש א"כ תו לא מיבעייתא ליה ואיך יפרש הרב זה הירושלמי ולכאורה כראה דס"ל לירוש' דהך דאמר' אין טומאת ידים במקדש היינו דוקא אם נטמאו בשאר טומאות אמנם אחר שגזרו דהפיגול מטמא את הידים מצינן למימר דגזרו עליהם אף לטמא אוכלין ואהא שפיר מיבעייתא ליה דאף דגזרו עליו טומאה ובעי טבילה לכתחלה אם עבד בלא טבילה והרי נטמאו הדם ואימורין הציץ מרצה או לא.

אך את זה לא יתכן מ"ש בדעת הרמב"ם זל וגם מסתמיות דבריו משמע דאף בפיגול ול לא גזרו לידים לטמ' אשר ע"כ נ"ל דרבינו הוק"ל לפי גירסת הירושלמי דמאי מיבעייתא ליה דהשתא באיסור תורה הציץ מרצה באיסור דרבנן מיבעייתא ומהיכא תיתי דחמירי מדברי הורה ועיין להרב קרבן העדה זל שם יעו"ש: פרק י"א הלכה ד' ומנין לשלישי בקדש וכו' שנא' והבשר אשר יגע וכו' הנה מפשטיה דסיפרא משמע דהוא דאורייתא צ"ל דס"ל לרבינו דאוכל מטמא אוכל בקדשים וכן הכריח רש"י ז"ל בפ"ק דפסחים די"ט ד"ה איתא יעו"ש ודלא כפי' התוס' שכתבו משום חיבת הקדש וכו' וכבר פסק רבינו ז"ל אפ"י מה ט"א דלא מהנייא חיבת הקדש אפי' לאיפסולי גופיה דאורייתא וע"ש בכ"מ ז"ל ובאמת דמשמעות לשונו פרק ז' מהלכות אלו דאין אוכל מטמא אוכל אפי' בקדשים ועיין להרב מחנה ראובן שם בפסחים.

ועוד אני.

תמיה דהא בהדייא כתב הרמב"ם בפ' הקודם לזה הלכ' ט' והאוכלים יהיו שלישי ורביעי לטומאה מדבריהם בלבד הרי דגם שלישי ורביעי בקדש אי אפשר להיות דאורייתא והיינו משום דאית ליה אין אוכל מטמא אוכל אף בקדשים וה"נ כתב הרמב"ם בהקדמתו לס' טהרות ובהכי נמי ניחא לי מאי דהוה קשייא לי במ"ש רבינו לעיל בסמוך והמשקין יהיו ג' וד' מדבריהם בלבד ולכאורה הוא תמוה דאמאי לא יהיה ג' מדאורייתא כגון שרץ בלי אוכל דהא קרא כתיב טמא הוא ומיניה דרשי' דאין עושה כיוצא בו ומדאיצטריך דאין עושה כיוצא בו שמעי' דמטמא משקה וכן הכריח רש"י ז"ל שם.

ואולם לזה אפשר לו' כקושיית מהרש"א שם ע"ש.

אך מדקרוק לשון רבינו יראה דאין אוכל אפי' ראשון מטמא משקין שכן כתב וכן אם נגעו בשני בין אדם בין כלים בין באוכלין נעשו ראשון וכו' הרי גבי טומאה דאורייתא דקדק ולא כתב אוכלין וגבי טומאה דרבנן כתב בין באוכלין דמשמע ברור דאין משקה נטמא מאוכל כלל ואפי' להיות שני והדרא קושייא לדוכתה אמנם לפי האמור ניחא דע"כ לא מדייקינן מהוא טמא אלא דוקא למ"ד דאוכל מטמא אוכל בקדשים אך למ"ד אין אוכל מטמא אוכל ניחא דאיצטריך הוא להכי לומר דאין אוכל מטמא אוכל וכו' וכ"כ התוס' שם וכיון דרבינו פסק כמ"ד אין אוכל מטמא אוכל אפי' בקדשים לכך כתב אין אוכל מטמא משקה.

איך שיהיה הדרן לדאתאן עלה כיון דרבינו ס"ל כמ"ד אין אוכל מטמא אוכל בקדשים היאך אפשר לומר דשלישי דאורייתא. אשר ע"כ נ"ל דודאי רבינו ז"ל יפרש דהאי דקאמר ר"י ולמדנו שלישי מן התורה הוא מכח אסמכתא ולאפוקי מק"ו קאמר דג' רמזו אותו מן התורה ולא מק"ו והכריחו לרבינו לזה הוא ממ"ש במס' חגיגה י"א מעלות שנו

כאן משמע שהם מעלות מדרבנן וקנסיב הש"ס ק"ו דר"י משמע דאינו אלא אסמכתא וכן נמי הך קרא דכתב ללמד דג' בתרומה הוא אסמכתא דהא בגמ' לא ולפינן אלא מק"ו וק"ו פריכא הוא דהא אמרי' בחולין דקט"ו ע"ב דכל מה הצד פרכינן כל דהו וא"כ לא אתי אלא כסברת דור אחר דאין לו מקרא מן התורה וכ"כ הריטב"א פ' א' דמכות דף ד' יע"ש וא"כ צ"ל כוונת רבינו הוא למצוא רמז מן התור' לתקנת חכמים וסייגותיהם כנ"ל.

ובזה ניחא לי מאי דק' לי במ"ש רבינו ורביעי בקדש ממחוסר כפורים דהא בגמ' אקשו על ק"ו זה ואמרו דאוכל דבא מט"י יוכיח דפוסל בתרומה ואינו עושה רביעי בקדש ואף דאמרו שם כאבא שאול ס"ל ודחו וכו' הרי רבינו לעיל פסק כדעת רבנן וא"כ איך הביא האי ק"ו דתשובתו בצדו אלא נראה דמפרש רבינו דהש"ס הכא משמע ליה דהוי ק"ו דאורייתא משום דדמי לג' דהוא דאורייתא כדמשמע מפשטא דר"י ולהכי אקשי שפיר מהך דאוכל הבא מט"י דס"ד דהוא דאורייתא וכמ"ש התוס' במעילה יעו"ש אך לדידן דהאי ק"ו הוא דרבנן לק"מ דזהו על דרך אסמכתא.

ואין להקשות אמאי לא גזרו גבי אוכל הבא מט"י דעושה רביעי כיון. דפוסל בתרומת דאין לדמות גזרות חכמים להדדי דאפשר כיון דטבל וקליש ליה טומאה לא גזרו ודו"ק.

אך מה שיש להסתפק בדעת ר"י בכוונתו להקשות על ק"י דר"י מאוכל הבא מט"י מה היא דעתו דאפשר לו' דדעתו היא משום דאית ליה אוכל מטמא אוכל וא"כ פשיטא דקרא דר"י הוא דרשה גמורה או אפשר דדעתו היא ודאי אין אוכל מטמא אוכל. אך מלישנא דר"י דקאמר ולמדנו ג' מן התורה.

משמע ליה דרשא גמורה וצ"ל דס"ל לר"י דאוכל מטמא אוכל. והיה נראה להכריח כצד הראשון מהא דאמרי' בפסחים פ"ק דט"ו ע"ב אמר ר"י מחלוקת בו' אכל זמודה ומסיק אליביה ר' ירמיה שם דמתני' בבשר שנטמא במשקין ור"מ לטעמיה ור"י לטעמיה וכו' והכריח רש"י ז"ל דודאי לר' ירמיה ס"ל אוכל מטמא אוכל יעו"ש ואם איתא דר"י ס"ל דאין אוכל מטמא אוכל מאי מתרץ ר"י דהא לא שייך לאוקמה הכי דא"כ מאי הוספת טומאה איכא.

אבל אחר העיון נראה דלאו מילתא היא דאפשר משום דס"ל לר' ירמיה בעלמא אוכל מטמא אוכל לכך העמיד האי אוקמתא לסברת ר"י דאימור דאיהו נמי ס"ל כוותיה אמנם לשאר אמוראי דסברי אין אוכל מטמא אוכל מצי סבר ר"י כוותייהו דאין אוכל מטמא אוכל והוו מוקמי למתני' דר' חנינא סג"ה בבשר שנטמא באוכל ור"י ס"ל דאוכל מטמא אוכל שכן מצינו לו בהדיא דדריש שלישי מקרא ור"מ ס"ל דאין אוכל מטמא אוכל דלא מצינו שיסבור טומא' עושה כיוצא בה אלא ר"י וא"כ מעתה אין כאן ספק דפולגת' דאמוראי הוא אף לסברת יוחנן ומ"מ זכינו דהא דכתב רבינו שלישי מקרא לאו היינו דיפרש כן בדברי ר"י שהוא אסמכתא וכמ"ש"ל דהא לכ"ע מודו דר"י דרשא גמורה קאמר כאמור אלא רבינו טעמא דנפשיה קאמר דרבתינו יש להם סמך ורמז לזה מן הכתוב כמנהגו בכל המקומות וכמ"ש לקמן פי"ב הלכה ז: פרק י"ב הלכה ז אפילו שאין לו תוך מצרף מה שעליו לקדש וכו' כתב מר"ן ז"ל בפ' חומר בקדש יעו"ש וק' לי דע"כ לא אמרו בגמרא דאפי' שאין לו תוך אלא אליביה דרב חנין דס"ל צירוף דאורייתא אבל אליביה דר"י דס"ל לרבינו כוותיה מנ"ל לומר אף שאין לו תוך ונ"ל דרבינו קשייא ליה

ממ"ש במס' עדויות ר"ש על אפר חטאת שנגע במקצת פסל את כולו דהיינו מדין צירוף כלי א"כ מה הוסיף ר"ע תו דהכלי מצרף וכו' ולכך צ"ל דבא להוסיף אפי' שאין לו תוך וכן הם דברי רבינו בפ"י לשם ע"ש והשתא צ"ל דהש"ס דמקשה על ר' חנין ה"ה דהומ"ל וליטעמין א"כ מעיקרא לא שייך להקשת על ר"י דאיכא למימר דהוסיף ר"ע אף לגבי טבול יום דקלישא ליה טומאתיה וכ"כ התוס' דמ"ח ע"ב אמנם אחר דתירץ לו לדעת ר"ה דבא לומר אף שאין לו תוך תו לא צריכין למימר משום טבול יום לדעת ר"י דאפוי פלוגתא לא מפשינן ודו"ק: פרק ט"ו הלכה י"א יחוש לעצמו עיין מ"ש מר"ן ז"ל דלא כהר"ש ז"ל ותמהני אמרם נאמן ע"י עצמו למאי מהני כיון דיחוש לעצמו וצריך לטבול קודם מגעו ועוד דהוא נגד גמרא ערוכה בכריתות די"ב ע"ב דלמאי דקאמר שם הלכה כר"י דנאמן ע"י עצמו אמר ר"י לא אמרו אלא בינו לבין עצמו ופירש"י ז"ל דחלוקה דבינו ובין עצמו ר"ל שלא יאכל בפני אחרים שלא יזלזלו בטהרות כיון דאיכא עדים שהוא טמא ולעצמו ר"ל שלא יאכיל אחרים ומעתה מ"ש התוס' יחוש פירושה היא יחוש שלא יאכל אלא הוא עצמו דוקא ולא יתן לאחרים וכן פ"י מר"ן ז"ל פ"א מה' שגגות דין ח' ע"ש ומעתה פ"י הר"ש הוא עיקר.

אלא דבאמת הך חלוקה דבינו ובין עצמו לא משמע כפירש"י דבתוספת' תני אין אומר'י עסוק בטהרות וא"כ הוי פירושו לא אמרו דנאמ' הוא אלא לבינו לבין עצמו דר"ל דעשה מאליו אבל אין מורין לו לעשות וכיון שכן יחוש לעצמו מאליו דצריך לזהר דהא אם בא לישאל אין מורין לו ונ"ל דהא דאמר ולעצמו הוי פירושו לצורך עצמו כדי ליטרה ודו"ק: פרק י"ט הלכה א' שני שבילין.

וכו' כתבו הרמ"ל זל בד"ה שוב ראיתי וכו' וזל דשאני התם שלא נולד הספק כ"א וכו' אבל הכא דנולד הספק בבת אחת לפי שבאו לישאל זה אחר זה דינם כבאו לישאל בבת אחת וכו' יעו"ש ולעד"ן דבר זה במחלוקת ראשוני ה"ה הרמב"ן והרשב"א בת"ה והביא מחלוקת' הכ"י ב"יד סי' על ענין איסור שנפל לא' משני קדרו' של הותר דהרמב"ן ז"ל ס"ל דכי היכי דאמר'י בשני שבילין בזה אחר זה מותרין ה"ה הכא אבל הרשב"א ז"ל ס"ל לא דמי לב' שבילין ואסורין אפי' בזה אח"ז הרי אף דהכא נמי נולד הספק באחד והוי ממש כדין ב' נזירין שנפל טומאה על א' מהן אפי"ה ס"ל להרמב"ן ז"ל דדינו כשני שבילין ואין לחלק בין נולד הספק כאחד או בזה אח"ז אך הרשב"א ס"ל דוקא התם בשני שבילין דהספק נולד בזה אח"ז ולכך מחלקין ביניהם אבל הכא דהספק נולד בבת אחת לכך אין לחלק ועיין להט"ז שם שהקשה לסברת הרשב"א ז"ל דמאי שנא מב' שבילין יעו"ש שהניחו בקושי ולפי האמור ק"מ.

ומעתה שרי ליה מאריה להט"ז בסי' ק"ץ סכ"ה דכתב שם הא דקאמר ב' נשים שנתעסקו בצפור א' אסורים אפי' באו לישאל בזה אח"ז והשיג על הב"ח ז"ל שכתב דוקא בבאו לשאול בבת אחת אבל בזא"ז טהורים יעו"ש שהביא ראייה ממ"ש הרשב"א גבי ג' נשים וכו' דטמאות אפי' בזא"ז וכו' ולפי האמור אינה ראייה כלל דהתם איירי בג' נשים שנמצא בתם ביניהם והוי ממש דומה לב' נזירים וב' קדרות דהספק נולד בב"א ולכך אין לחלק אבל הכא שכתבו התוס' דמיירי שנתעסקו בצפור זא"ז א"כ הספק נולד בזא"ז אף הרשב"א ז"ל מודה דבאו לשאול כזא"ז טהורים וכדעת הב"ח ז"ל ועיין בכנה"ג שם

בהשיגו על הט"ז כתב דהרשב"א בשיטתיה אזיל וכו' וכבר כתבתי דאף להרשב"א יש לחלק אך מה שאני תמיה דסברת הרמב"ן הוא ש"ס ערוך בפ"ק דפסחים דקאמר צבור א' של חמץ וכ' בתים בדוקים היינו שני שבילין וכו' ולפי דברי הרשב"א ז"ל מאי מדמה הש"ס הך דצבור א' דהספק נולד בא' לב' שבילין דהוא נולד הספק בזא"ז ועוד בלא"ה היכי קאמר היינו שני שבילין ומותרים בזא"ז ומאי שנא מב' קדרות של היתר דאסורים דאפשר לומר דהרשב"א ס"ל כהרמב"ם שם דס"ל דאף בב"א מותרים משום דאימור אכלתיה כמ"ש מר"ן והר' שם ולפ"ז צ"ל דהש"ס דקאמר היינו שני שבילין לדוגמא בעלמא נקטיה ועיין להטור שם: הלכות טומאת אוכלין פרק ב' הלכה כ"א כל משקה וכו' שאין משקה יוצא וכו' ע"י הכלב לעולם.

והא דאמרי' בפ"ק דפסחים די"ח אמר ר"א משום דהוי משקה סרוח לאו הלכתא היא אלא לומר דר"י דאמר בטלו במעיה משום דר"א פליג ארבנן אבל לפסק הלכה רבינו פסק כרבנן אך ק' מהא דפסק רבינו בפ"א מהלכות אלו ופ"י דין ח' שתי משקין טמאין ונסרחו והקיאן טהורין ואמאי כיון דעדיין ראויין לכלב בטומאתן הן עומדין אפי' נתלכלכו בכלוך הגוף ראויין הן לכלב והחוש יעיד על זה.

וראיתי להגהות מהר"י אבוהב ז"ל שהגיה בספרי רבינו או שנסרחו וכתב הכותב שם שכך היתה גירסת מר"ן ז"ל וטרחתי ומצאתי הגירסא בתוספתא ע"ש ואני אומר אינה ראייה דהתוספתא ס"ל כר"א דת"כ אבל לרבנן ליתא וראייה ממתניתין דמקואות שלא הביאה זה הדין דנסרחו משום דס"ל כרבנן דר"א דאפי' נסרחו עדיין טומאתן עליהן ולפ"ז מ"ש מר"ן בתירוץ הב' דאם נטמאו ואח"ך נסרחו לכ"ע בטומאתן עומדין א"כ מ"ש בתוספתא המ' אם נסרחו טהורין אמאן תרמייה וצ"ע: פרק ג' הלכה ו' ה"ז צריך מחשבה וכו' יש לדקדק כיון דבצק הוא אוכל גמור מחשבה למה לי ועוד מה שסיים ואין הבצק צריך הכשר והא מוכשר ועומד ונראה דכוונת רבינו ז"ל כיון דחיפה הפשר בבצק שוב נתבטל מאוכל דנמאס ולכך צריך מחשבה דיחדו לאוכל ולכך צריך הכשר אחר כיון דנתבטל מאוכל הכשר דמעיקרא כבר חלף הלך לו וכן נראה כוונתו בדין ז גבי מת כתב צריך מחשבה שהרי בטל הכל אצל כל דכיון דצירף אותן למת הרי נמאס ואינו ראוי לשום אדם לכך צריך מחשבה.

אך קשה מה שהקשה הראב"ד ז"ל דבגמ' מוכח דאף אם חישב עליו לא מהני טומאת אוכלים ע"ש ולעד"ן דרבינו ז"ל ס"ל דר"ח ס"ל דאף באדם נמי יש בו טומאה קלה ע"י צירוף פחות מכזית בנבלה ולכך צ"ל דברייטא דקתני מה בהמה יש בה טומאה קלה וחמורה איירי בחד דוכתא דהיינו בכזית וזהו דקדוק לשון הברייתא דלא קתני יש בה טומאה קלה ויש בה טומאה חמורה דשמיע ליה הך דוכתא דיש בה טומאה קלה יש בה נמי טומאה חמורה דהיינו כזית נבלה דחמורה במשא וקלה במגעו דאין בה אלא טומאת אוכלין ורב חנינא לא פליג אר"ח אלא מודה לו בזה דהך ברייתא דנבלת בהמה מיירי אף בחצי זית נבלה אלא אסתמא דהש"ס פליג דקאמר עלה לאפוקי מת דאף בחצי זית לא מהני מחשבה לכך קאמר רב חנינא דמיירי נמי הך ברייתא בכזית מחופה בבצק ומהני לצירוף כביצה לאפוקי מת דלא מהני משום דטומאה בוקעת וכו' ומעתה הך ברייתא דלעיל דאמרה מה בהמה שיש בה טומאה קלה וחמורה מיירי בכזית וזהו דקדוק

לשוננו דקאמר אפי' תימא דהוי כזית הוא קאי על הך ברייתא דנבלת בהמה דר"ח קאי עלה ומאי דקאמר לאפוקי מת הוא קאי על הך ברייתא דמה בהמה וכו' ודלא כהתוס' ז"ל שנדחקו בזה ע"ש ולעד"ן דזהו כוונת מר"ן ז"ל שכתב שאין זה מוכרח ויש מקום לפי רבינו והרב בה"ז תפס עליו חנם וכתב שאין מקום לפירושו ע"ש גם ראיתי להח"ן בשיטתו ש"ס שכתב דברים תמוהים לע"ד ע"ש ותבין: פרק י' הלכה ח' מפני שלא טהרו ביציאתן וכו' כתב הראב"ד ז"ל אע"פ שבטלה טומאתן בהיותם בתוך מעיו ע"כ וקשה דא"כ מאי קשייא ליה להש"ס בפ"ק דפסחים די"ח גבי ר"י דקאמר בטלו במעיה נהי דטומאה חמורה לית טומאה קלה מיהא ליטמו ומאי קושייא לפי דברי הראב"ד דבטל טומאתן בהיותם בתוך מעיו ואפשר לו' דהתם מיירי בתוך מעת לעת ועדיין לא נשתנו אבל הכא מיירי אחר מעת לעת.

אבל ק' א"כ אמאי גבי משקין אע"פ שטבל ה"ז טמאין והא בטלה טומאתן בתוך מעיו וצ"ע גם מ"ש רבינו אם נסרחו הם טהורין קשה דהא פסק לעיל. אם נטמאו הרי הם בטומאתן לעולם אע"ג שנסרחו וצ"ל דברייתא דקתני אם נסרחו טהורים היא ר"א דפליג ארבנן וראייה דלא הוזכר זה במשנה משום דס"ל כסברת אמרו המוזכר בת"כ: פרק י"ב הלכה ו' ואם נייער הרי אלו לרצון כתב הראב"ד ז"ל כי הנייעור הזה שיצאו מכולן ע"כ ולכאורה אינו מובן מי לא ידע זה גם לשון רבינו ז"ל מורה באצבע מכיון שנייער ויצאו ממנו הרי אלו לרצון לאפוקי מה שעודן עליו גם מר"ן ז"ל לא השגיח עליו בזה.

ונ"ל דכוונתו היא דבמשנה איתא אפי' אב הטומאה אינו בכי יותן ואם נייער בכי יותן וקשה כיון דאיירי באב הטומאה הול"ל בכי יותן ומטמא כיון דנטמא ע"י פרישתו מאביו וכה"ג הקשה דב יוסף בפ' אמרו לו על הך ברייתא דזב וטמא מת דקתני יצאו מכולן הרי מכשירין אמאי לא קתני מכשירין ומטמאין לכך מתי' בניתן כל כוחו ולכאורה קשה אמאי לא תקשי ליה לרב יוסף אהאי משנה דתני בכי יותן ותו לא.

וצ"ל כיון דתני ונייער דבר פשוט הוא בכל כוחו הוא מנער כי כן דרך הנייעור ומעתה קשה על רבינו ז"ל שכתב ומזמן שהם טהורים אין מכשירין ואם נייער הרי אלו לרצון משמע דזה הדין דוקא באדם טהור אבל בטמא מכשיר ומטמא וזהו הפך המשנה דאף אם הוא טמא אינו מטמא דקתני הרי הוא בכי יותן ותו לא זהו שכתב הראב"ד ז"ל כי הנייעור הוא שיצאו מכולן ולכאורה הוא יתר אלא ר"ל שיצאו מכל וכל שלא נגעו באביו והיא קושייא חזקה כנ"ל ודו"ק: הלכות מקואות פרק ג' הלכה כ"ו בד"א לתרומה אבל לקודש אין מטבילין וכו' ואפילו היה בסל ובקופה וכו' ולכאורה הוא תמוה דפ' חומר בקדש דכ"ב מבואר לרבא דבסל וגרגותני לא גזרי' גבי קדש דקאמר שם סל וגרגותני איכא בינייהו למ"ד משום חציצה איכא למ"ד משום גזירה ליכא ורבינו דפסק כרבא דמשום גזירה הוא וכמבואר בפ"ב מה' משכב ומושב איך כתב כאן דאין מטבילין בסל וקופה וכו' וצ"ע ר ולעד"ן אין כאן קושייא כלל דהא דקאמר איכא בינייהו סל וגרגותני דיעבד קאמר אבל לכתחלה כיון דגזרינן לקודש אף בסל לא יטבול משום גזירה דשאר וכדמוכח מהנך תנאי דקאמרי בגמ' סל וגרגותני שמילאן כלים והטבילם בין לקודש בין לתרומה טהורים ולכאורה קשה דאמאי נקט לישנא דדיעבד ולא כלישנא דמתני' דנקט אף לכתחלה אם לא שנאמר משום דאיירי אף לקודש דשייכי ביה גזירה נקט לישנא

דדיעבד וכן מוכח מהתוס' שם דלא הקשו כ"א לאבא שאול ולא לת"ק דאמאי נקט לישנא דדיעבד והיינו ודאי כמ"ש ואפשר דאיכא למימר לחידושא לאבא שאול נקטיה ולכך לא הקשו אלא לאבא שאול.

אך מה שאני תמיה בעיקר קושייא זו דהא אמרי' תנאי היא דרבא כת"ק ור' אילא כאבא שאול וכיון דלסברת ר' אילא משום חציצה אפי' דיעבד נמי לא דהכי קאמר סל וגרנותני שמילאן כלים והטבילין איכא בינייהו הרי דלר' אילא אף בדיעבד קאמר ומה להם להקשות אבא שאול. אשר ע"כ נ"ל דכוונתם לומר דכיון דליכא גזירה בסל דליכא מי שאין בפיו כשפופרת הנוד שרי אף לכתחלה ומה גם דקאי פלוגתייהו אלכתחלה דמתני' דקתני אין מטבילין לקודש וא"כ מאי דקאמר בגמ' לישנא דדיעבד ולא קאמר להטביל כלים בסל איכא בינייהו צ"ל דלאו דוקא וסירכא דברייתא נקט.

אבל קשה להו אגופא דברייתא כיון דאיירי בדיעבד אמאי לא שרינן. ומעתה יצא לו להרמב"ם דין זה מכח קושיית התוס' ז"ל וכאמור.

ולעד"ן דזוהי כוונת הר"ש בפ"י ממס' מקואות משנה ה' גבי אם היה שק וכו' כתב ז"ל וז"ל והא דאמרי' בסל וכו' אלא אפי' אין המים מתערבין אלא דרך נקבים וכו' ולחולין דלא גזרינן הוה שרי להטביל אפי' אין בפיו בשפופרת הנוד וכו' ולכאורה הוא תמוה דמאי אירייא חולין דלא גזרינן דהא כבר כתב דאף לקודש אפי' אין מתערב מזדך פיו שהוא סתום אלא מתערב מהנקבים אפ"ה שרי כיון דכל הסלים שוין דאינם מחזיקין מים כלל וא"כ כמו כן גבי שק וקופה כיון דכל השקים שוין דאין מחזיקים כלל אפי' אין בו כשפופרת הנוד שרי ומאי אירייא חולין.

אשר ע"כ נ"ל דס"ל כסברת הרמב"ם ז"ל ולא התירו סל גבי קדש אלא בדיעבד ולכך כתב דלחולין דלא גזרינן שרי אף לכתחלה והדברים ככתבן דוקא משום דלא גזרינן בחולין אבל אי לאו הכי הוה גזרינן כשאר כלים אף דלא דמו כלל לשאר כלים וכן נמי הך דסל וגרנותני וכן מוכח לשון רבינו ז"ל דנקט אבל לקודש אין מטבילין וכו' ודו"ק.

וטעמא איכא למ"ד משום חציצה פסל אף דיעבד משום דלא ידעינן בהאי אי חציץ או לא אבל למ"ד משום גזרה בהאי ודאי טבילה כתקנה היא ולכך עלתה לו טבילה ודו"ק: פרק ח' הלכה ג' קדשים קלים שאין בהם דין מעילה חייבין בנזקין כתב הלח"מ ז"ל דרבינו מפרש דר"י ס"ל אף בכור ומעשר בכלל וכן פירש"י בתמורה ע"ש ואף דכתיב במעשר לא ימכר ולא יגאל מ"מ גובה מבשרו כמו שלמים והודה כמ"ש רבינו ז"ל ועיין להרב באר מים חיים שכתב על הלח"מ דאישתמיטתיה לשון רבינו בהלכות בכורו' הך ברייתא דמעשר לא ימכר ולא יגאל ע"ש ולא ידעתי אמאי ל"ק ליה מקרא וק"ל: הלכות גניבה פרק ה' הלכה ג' נתיאשו הבעלים וכו'.

עיינן במ"ש ה"ה ז"ל שנוסח' שיש לנו בדברי רבינו היא מדוייקת ודלא כלשון שנזדמן להטור ז"ל בס' שנ"ו וכמ"ש הרב כ"מ ז"ל וזהו הנוסחא שנזדמנה להראב"ד ז"ל ולכך כתב דהוא שיבוש המעתיק אבל מה שפ"ה ה"ה עוד דאף על הנוסחא שלפנינו משיג הראב"ד ז"ל דאמאי יתן דמים כיון שקנה ביאוש ושנוי רשות וכו' אינו נראה לע"ד דעל זה אינו כותב הראב"ד ז"ל והוא שיבוש המעתיק כיון דשייך סברא לזה והוא משום

דסוף סוף לא דמייא לאבידה דבהיתרא באה לידו אבל האי כיון דיאוש נעשה ביד הגנב דבאיסורא אתא לידיה ויאוש כדי לא קני הו"ל ביד הלוקח כאילו אין כאן יאוש כלל ולכך דמים מיהא בעי לשלומי ועוד מהא דס"ל דיאוש כדי קני דשמע למ"ד דבעי יאוש ושינוי רשות דהא למ"ד דקני דמים מיהא משלם כמבואר בגמ' ועליה קאי למ"ד דבעי תרוייהו יאוש ושינוי רשות ועוד קי"ל דיאוש שלא מדעת לא הוי יאוש וא"כ היכי אמרי' בכוליה תלמודא דיאוש ושינוי רשות קני אלא ודאי דע"כ לא קי"ל לא הוי יאוש אלא לענין דליפטור מדמים וכו'.

גם נלע"ד דרבינו ק' ליה מה שהקשו התוס' בפ' מרובה דס"ז ד"ה אמר עולא ממתני' דנטלו מוכסין וכו' וע"ש מה שהוצרכו לידחק דהברייתא לא קאי אמתני' אלא דמיירי שהבעלים לא נתייאשו וכו' דהעיקר חסר מן הספר ולכך מפרש רבינו דהברייתא אמתני' קיימא ובאה לפרש דקתני והן שלו ר"ל גוף הגזילה אבל מחזיר הדמים לבעלים הראשונים ואהא קאמר בש"ס משום דס"ל לתנא דברייתא דיאוש כדי לא קני ולכך כשעשה יאוש ביד המוכס אינו כלום כיון דבאיסו' בא לידו ולכך אף דעכשיו נעשה שינוי רשות דמים מיהא בעי לשלומי אבל לאיכא דאמרי' ס"ל דהאי תנא ס"ל דיאוש כדי קני ומחייב דמים אבל היכא דאיכא שינוי רשות פטור מכלום ואם בא להחזיר וכו' וכיון דקי"ל בעלמא דיאוש כדי לא קני לכך תפסינן כלישנא קמא ואין זה מחסרון הניכר דלא קתני בברייתא מחזיר דמכח זה לא הקשה לרבא דס"ל יאוש כדי קני מהך ברייתא דס"ל דיאוש לא קני וכ"כ התוס' דלרבה דמיירי הברייתא לענין דמים ועוד י"ל דלכך לא הקשה לרבה משום דס"ל כלישנא בתרא.

ושוב מצאתי הדבר מפורש בהרשב"א ז"ל בפרק בתרא דקמא משם הראב"ד ז"ל בהדיא וז"ל דאע"ג דיאוש ושינוי רשות קני דמים מיהא בעי לאהדורי משום דבאיסורא: אתא לידיה דיאוש כדי לא קני ע"כ והובאו דבריו בב"י סי' שנ"ג הרי מבואר דהראב"ד ס"ל כרבינו בזה ומהתימא שנעלם מה"ה דברי הרשב"א ז"ל הללו שכת' משם הראב"ד ז"ל אלא דבאמת ק' לי דמאי קשייא ליה להרשב"א ז"ל על הראב"ד מהך דזבניתו אסא וכו' דכיון דקני ליה קנין.

הגוף אלא הדמים מיהא בעי לשלומי. אשר ע"כ נראה דהרשב"א ז"ל הבין בדעת הראב"ד ז"ל דמאי דקתני בברי' ' ומחזיר לבעלים ר"ל דקאי אגוף הגזילה ומחזיר הדמים שנותן לו הבעלים והיינו משום דלא קני ליה קניין הגוף ולכך מקשה ליה שפיר וכצ"ל בדברי הראב"ד ז"ל דאע"ג דיאוש ורשות קני דמים מיהא בעי לאהדורי וכו' וכן מצאתי בתשובת הרשב"א ז"ל סי' תתקס"ח וז"ל ואי קשייא הא דאמרי' בפ' הגוזל וכו' ומחזיר הוא לבעלי' הראשונים קסבר יאוש כדי לא קני וכן הדין לכל גזילה ואביד' וגניבה ה"ק הרי אלו שלו אלא שמחזיר לבעלים בדמים כן תירץ הראב"ד ז"ל עכ"ל ויודע תעלומות שכיוונתי בזה לאמת.

ומעתה יתיישב לשון הראב"ד שהביא הטור סי' שנ"ז וז"ל והראב"ד ז"ל כתב דמיירי אפי' לאחר שנתייאשו הבעלים שגם הוא סובר שאין יאוש ושינוי רשות קונה אלא לעניין שאין צריך להחזיר הגניבה אלא הדמים ע"כ והוא תמוה כמ"ש הב"י ז"ל ולפי האמור נראה דט"ס נפל בדברי הטור וצ"ל אלא בדמים.

אך מעתה מ"ש הטור סימן שס"ח וז"ל ופי' הראב"ד ז"ל שקונה גוף הגניבה אבל צריך ליתן לבעלים דמיה ע"כ הוא תמוה גם מ"ש הב"י ז"ל גם זה נתבאר כסימן שנ"ג הוא קאי על הלשון שהביא הרשב"א ז"ל ובאמת בעיני יפלא דאם הדברים כפשטן מאי מקשה הרשב"א ז"ל וכן מצאתי בשימ"ק בפ' הגוזל ומאכיל וז"ל והראב"ד ז"ל פי' דכי קתני מתני' הרי אלו שלו דלא מפקי מיניה בעלים בלא כלום קאמר משום דקני ליה ביאוש ושינוי רשות אבל בדמים מיהא בעי ליה לאהדורי משום דבאיסורא אתא לידיה ומעת' תגדל הקושיי' שהקשה עליו הרשב"א ז"ל מאסא דרב הונא וכו' ואפשר ליישב דאנן קי"ל כלישנא בתרא דאמרי' אם בא להחזיר וכו' ומדת החסידות וכו' הא מדינא אינו מחזיר וכו' ע"ש בהרשב"א ז"ל.

אך ק' ליה מאי דקאמר הראב"ד ז"ל על הך מתני' דהמכיר כליו וכו' דאפי' לאחר יאוש מיירי וכמ"ש הטור ז"ל. אשר ע"כ נ"ל דמאי דכתב הראב"ד ז"ל ואפי' לאחר יאוש ר"ל ואפי' נתייאש כשהובא ליד לוקח והיינו משום דס"ל דלא קנה אלא דוקא כשנתייאש ביד הגנב דהוי יאוש ושינוי רשות אבל אם שינוי רשות קדם לא קני כלל אלא משום תקנת השוק מיבעי ליה ליתן לו דמים אבל אין זה מתפרש בדברי הטור ז"ל גם לפי זה אפשר דהראב"ד ז"ל מודה לדעת ר"י דהיכא דיאוש קדם לרשות דקני לגמרי דבהכי פליגי תרי לישני שבגמרא דללישנא קמא ס"ל דכיון דיאוש כדי לא קני א"כ באיסוראאתא לידיה ולא קני כלל אלא דאהני ליה הך שינוי רשות לאהדורי בדמים וללישנא בתרא דאה"נ דקני לגמרי דהוי הך יאוש שביד גנב מייפה כחו והוי קני לשיהי' בא בהיתיר' ליד לוקח אבל אין לומר דללישנא בתרא הך דקני לענין קניין הגוף ומיבעי ליה להחזיר הדמים דא"כ מאי קאמר אם בא להחזיר דהוי מדת חסידות הו"ל לפרש דברייתא הכי קאמר ויחזיר הדמים כיון דקני ליה קניין הגוף אלא ודאי דס"ל דקני לגמרי והשתא מיושבים דברי הראב"ד ז"ל בהשגותיו אף לגירסא שלפנינו וכמ"ש הה"מ ז"ל ומשיג עליו בתרתי דבחלוקה דיאוש קודם ס"ל להראב"ד ז"ל דקני לגמרי ובחלוקה דשינוי רשות קודם ס"ל להראב"ד ז"ל דלא קני ליה קנין הגוף וצריך להחזיר לו גוף הגזילה כשיחזיר לו הדמים נמצא לפ"ז סברת ר"י היא ממוצעת בין שתי סברות דביאוש קודם ס"ל כהראב"ד ז"ל דקני לגמרי וברשות קודם ס"ל דקני ליה קנין הגוף ואינו מחזיר אלא דמים כהרמב"ם ז"ל: אמנם נראה דזה ליתא לדעת ר"י ובודאי דלגמרי ס"ל כהראב"ד דאם שינוי רשות קודם לא קני כלל דע"כ לא קאמר ר"י דיחזיר הדמים הוא דוקא לדעת רבה דס"ל דיאוש כדי קני וא"כ אף שינוי רשות קודם תיפוק לי דקני משום יאוש לחודיה ולכך כתב דאה"נ דקני לענין קנין הגוף ויחזיר הדמים אך למ"ד דיאוש כדי לא קני דהלכתא כוותיה ודאי לא קני ליה כלל אלא דבהכי פליגי ר"י והראב"ד ז"ל בפ' דשמעתא דלר"י סב"ל דהברייתא מיירי בנתייאשו אחר שינוי רשות ולפ"ז קי"ל כלישנא קמא אבל הראב"ד ז"ל ס"ל דמיירי ביאוש קודם וקי"ל כלישנא בתרא וקני לגמרי.

אלא דבאמת מלשון הראב"ד שהביא הרשב"א ז"ל יראה דס"ל דהלכה כלישנא קמא ולכך כתב הרשב"א ז"ל מיהו אנן קי"ל כלישנ' בתרא וכו' דמשמע לאפלוגי אתא ולעד"ן דקים ליה להרשב"א ז"ל בדעת הראב"ד ז"ל דס"ל דהלכה כלישנא קמא ולכך כתב עליו

מ"ש. אמנם מהא דכתב ונראה שזה עיקר אין במשמע דס"ל דהלכה כלישנא קמא דאפשר לומר שזה עיקר לפי דשמעתא ולא להלכה.

אך אמנם דלכאורה יש להביא ראיה לסברש הרמב"ם זל דהיכא דשינוי רשות קדם דקני לקנין הגוף מהא דמקשו בפ' אלו מציאות דף כ"ב מהא דתנייא הגנב שנטל מזה ונתן לזה מה שנתן נתן ואמאי והא לא חזי ליה דמייאש וכו' ע"ש והתם ודאי דלא ידע כלל אלא לאחר נתינה לאידך דהא קאמר נטל ונתן וכ"כ הרמב"ן והרשב"א ז"ל הובאו דבריהם בשימ"ק שם וכיון שכן תיקשי ליה לדידיה כיון דשינוי רשות קדם לא נתייאש אלא ביד לוקח א"כ היכי קתני מה שנתן נתן כיון דעומד ליאוש א"כ כיון דמייאש אמרינן איגלאי מילתא למפרע דמהשתא הוה דמייאש וכיון שכן הו"ל יאוש משעת גניבה ואח"ך שינוי רשות אך לאביי דלא אמרי' איגלאי מילתא א"כ הוי שינוי רשות קודם ולא קני כלל ואהא משני דמאי גנב ליסטיס וכו'.

אלא לפ"ז הך דשינוי רשות קדם הוי תלייא בפלוגתא דאביי ורבה דלרבה דס"ל דדבר העומד ליאוש אמרי' איגלאי מילתא א"כ שפיר דקני ולאביי דס"ל דלא אמרי' איגלאי מילתא ל"ק וכיון דקי"ל כאביי א"כ בודאי לא קני עד דהוי יאוש ביד הגנב אך להרמב"ם ז"ל דס"ל דלא קני אלא לענין דמים א"כ מאי מקשה בגמ' לאביי מהך ברייתא דע"כ לא קאמר אביי דבעי' יאוש מדעת אלא דוקא לענין אבידה דבעי' ליפטר לגמרי אף בלא דמים ולכך בעינן בהיתרא בא לידו אבל לענין דליקני גוף החפץ בדמים אף אביי מודה דאף דלא נתייאש כ"א אחר שהובא לידו שפיר קני וכמו שהוכיחו התוס' ז"ל בפ' מרובה דס"ו ע"א ד"ה ה"נ ע"ש.

ובשלמא לדעת ר"י וסיעתו לק"מ דמשמע ליה לגמ' דמ"ש בכרייתא דמה שנתן נתן אף בלא דמים קאמר. אך.

להרמב"ם דס"ל דאף ביאוש ואח"ך שינוי רשות לא קני אלא קנין הגוף ודמים מיהא בעי לשלומי א"כ מוכרח הוא דהא דתניא מה שנתן נתן ר"ל וחייב ליתן דמים וא"כ מאי ק' ליה לאביי. ויודע תעלומות שאח"ז ראיתי להש"ך ז"ל סימן שנ"ג ס"ק ד' שהקשה על הרמב"ם ותירץ דמחלק בין מכר למתנה ע"ש.

ואין זה כלום לע"ד דאין סברא לחילוק זה גם לא ראה לרבינו ז"ל בפ"ב מה' גזילה דין ג' שכתב בהדיא דאף לגבי מתנה נמי אף אם יאוש אחר שינוי רשות קנה ע"ש וס"ל לרבינו ז"ל דאין לחלק בין גזלן לגנב כלל כמבואר שם פ"ה ע"ש: ובעיקר קושייתו כבר כתבנו לעיל דרבינו ס"ל דלא.

אמר אביי דבעי' יאוש מדעת אלא ליפטר לגמרי אבל לענין דמים אף יאוש שלא מדעת נמי ולעד"ן דזה מוכרח בדברי אביי דהא איהו ס"ל דיאוש כדי קני מדמקשה לרב יוסף מהך דגנב עורות בפ' מרובה דס"ו ע"ש וא"כ היכי קאמר בפ' אלו מציאות דיאוש שלא מדעת לא הוי יאוש אלא ודאי צ"ל דלא קאמר התם דקני אלא לענין קנין הגוף אבל דמים מיהא בעי' לשלומי ובהכי ניחא לי דלא מקשה בגמ' התם בפ' אלו מציאות אדאביי מהך מתני' דגנב עורות וכו' והרמב"ן ז"ל תירץ לזה דהתם מיירי בחשב עליו אחר זמן מרובה משנגנב שבודאי ידעו הבעלים ונתייאשו ע"ש בשימ"ק ולא הבינותיו דלאביי

ס"ל יאוש שלא מדעת לא שמיה יאוש ואפי' אח"ך שנתייאו הבעלים בפ"מ מ"מ לא שמיה יאוש כיון דמעיקרא באיסורא אתא לידיה וכ"כ הרמב"ן גופיה ע"ש ועיין עוד בש"מ"ק דס"ג ע"ב וכיון שכן אף שנתייאו אח"ך מ"מ ברשותא דמאריה קאי כיון דלא שמיה יאוש ומאי מהנייא ליה הך מחשבה דגנב.

אמנם לפי האמור ניחא דהתם דכיון דנתייאו קני ליה קנין הגוף ואינו מחוייב אלא דמים ולכך אהני מחשבתו דגנב אך מהך בריית' דקתני מה שנתן נתן משמע ליה דלגמרי קני ליה ולכך מקשה ליה שפיר. אך הדבר הקשה הוא דהרמב"ם ס"ל דהך בריית' דקתני מה שנתן נתן הוא ע"י דמים קאמר וא"כ מאי קשייא ליה אדאביי.

אשר ע"כ נ"ל דמשמע לגמ' דמ"ש הברייתא מה שנתן נתן הוא קאי על מ"ש נטל מזה ונתן לזה דמשמע תכף ומיד קודם ידיעת הבעלים ועליה קאמר מה שנתן נתן ואפי' קודם ידיעת הבעלים ואהא קש"ל שפיר דבשלמא לרבא דאמרי' איגלאי מילתא למפרע א"כ שפיר הוי שלו לקדש בו אשה אף קודם ידיעתו כיון דסוף סוף הוא מתייאו בידיעתו איגלאי מילתא למפרע דקני ליה משעה שהובא לידו אך לאביי דס"ל דלא אמרי' איגלאי מילתא א"כ לא קני ליה כ"א משעת ידיעת הבעלים ואילך וא"כ היכי קתני בברייתא דמשעה שהובא ליד לוקח הוי שלו אף דעדיין לא ידעו הבעלים כלל כנ"ל ודו"ק: הלכות גזילה פרק א' הלכה ט' ואין לוקין על זה וכו' כתב ה"ה ז"ל ואע"ג דאמר רבא כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד ל"מ וכו' הרי הוא כעין גוזל צמר ועשאן בגדים וכו' אף כאן בדמים ע"כ פי' כיון דגילה לן קרא אשר גזל ללמדנוהיכא דאיכא קנין מהני ה"נ כיון דאיכא קנין מהני.

אך ק' לי מהא דפסק הרמב"ם פ"ד מה' עבדים דאם מכר אמה עברית לא עשה ולא כלום והיינו משום דקי"ל כרבא דלא מהני והתם קנה בדמים. ואפשר דשאני התם דכתיב לא ימשול דאינה תחת ממשלתו למוכרה ואתי אפילו כאביי והיינו טעמא דלא אוקי בגמ' פלוגתיהו דאביי ורבא בהכי.

אבל ק' דהא פסק הרמב"ם בפ"ז מה' מלכים דין ו' המוכר יפ"ת אינה מכורה ומחזיר הדמים וכן בפ"א מה' שמיטה ויובל פסק דאם מכר א"י לצמיתות אינה מכורה וכן פסק פ"ג מה' בכורות גבי בכור ומעשר דאינו מכור. אשר ע"כ נראה דוקא התם דמכירה גופה היא האיסור ולכך המקח בטל דקי"ל כרבא דלא מהני אבל הכא המכירה גופה אינה אסורה אלא החימוד ומכירה היא גומרת הקנין הגע עצמך אם אין חימוד מותר למכור ודמי למ"ש הרמב"ם בסוף ה' מכירה דהמוכר בשבת מקחו קיים והטעם דכיון דאם אין שבת מותר למכור נמצא האיסור אינו במכירה גופה ודמי להא דאמרי' טבל מוכן הוא אצל שבת שאם עבר ותקנו מתוקן גם מהא דאמרי' מכר וטבח בשבת חייב אלא די"ל דוקא מעשה שבת דאית לן גילוי מקרא דמהני כדאמרי' בפ' כל הבשר דהיא קדש ואין מעשיה קדש ושוב ראיתי להסמ"ע בח"מ סי' כ"ח סק"ג שכתב החילוק הנז' וע"ש בש"ך ז"ל שהביא מהך דטבח בשבת ולפי מ"ש אין ראייה גם ראיתי להמ"ל ז"ל בפ"ח מה' מו"ל שכתב חילוק הסמ"ע ז"ל.

ותמה על הב"י ז"ל אך מדברי התוס' בפ"ק שהקשו לרבא א"כ שוחט על החמץ ליפסול משמע דלא ס"ל חילוק הנז' ונ"ל דכל זה לא נעלם מה"ה ז"ל אלא דק' ליה כיון דמכירה

גומרת הלאו: פרק ה' הלכה יוד נטלו מוכסין וכו' הרי אלו שלו וכו' וק' דהא רבינו ז"ל סמוך ונראה פסק שדין הלוקח מן הגנב דאינו קונה אלא הגזילה עצמה וחייב להחזיר הדמים לבעליהם ועיין מ"ש בפ"ה מה' גניבה דרבינו יצא לו דין זה מהך ברייתא דקתני ומחזיר לבעלים הראשונים דקאי על מתני' דקתני הרי הן שלו ע"ש וא"כ איך פסק כאן הרי הן שלו כפשטא דמתני' ולכאורה י"ל דרבינו ז"ל ס"ל דודאי הברייתא פליגא אמתני' אך מהא דלא קתני במתני' לא מוכס ולא בגזלן משמע דבגזלן ס"ל למתני' כתנא דברייתא וה"ט דבמוכס כיון דמשעה שבא לידו הוא מתייאש דהא אי אפשר עוד להציל ודמייא לזוטו של ים לכך הרי אלו שלו והיינו דנקט ליה בהדי ליסטים וקתני מפני שהבעלים מתייאשים והוי כמו בהיתרא בא לידו אבל בסתם גזלן דאינו עשוי להתייאש כ"א אחר זמן לא שמיה יאוש אבל זה לא יתכן כלל דהקשו בגמ' שם ממתני' דמוכסין על מתני' דגנב וגזלן דרבנן ור"ש דמשמע דהיינו גזלן היינו מוכס וכו' ועו"ק מ"ש רבינו זל וחזקתה שנתייאשו הבעלים ממנה משמע אפי' בסתם הוי יאוש ולקמן בריש פ"ו פסק דבמוכס גוי חייב להחזיר עד שידע בודאי שנתייאשו ועיין להלח"מ ז"ל שכ' לקמן דהכא אייר בישראל וכו' ע"ש ואינו מוכן דהא בתר הכי קאמר כו' בזמן שהמוכס גוי משמע דעד השתא במוכס גוי קאמר ודוחק לו' דקאי על הדין שלפני פניו ולא אלפניו ועוד לשון המשנה העמודה בגמ' בגוי ולא הו"ל לרבינו למסתם באותו לשון באופן אחר דהיינו בישראל בלא ביאור ועו"ק מ"ש ואם היה מחמיר וכו' דזהו דוקא ללשנ' בתר' בתר' דס"ל דיאוש כדי קני ועיין להלח"מ ז"ל בפ"ב מה' אלו שתירץ קושייא זו שנתכוון לפי הרמב"ן זל במלחמו' בפ' הגוזל ע"ש אך לפי מ"ש בה' גניבה דרבינו למד מכאן דאינו קונה אלא קנין הגוף לא יתכן פי' זה והכ"מ ז"ל תירץ דהכי פי' כיון שהיה במכירה וכו' ולא ידע שהיא גזולה א"כ הוי בהיתרא בא לידו ושפיר הוי שלו מדינא והש"ס דקאמר יאוש כדי קני הוא כלפי מ"ש בלישנא קמא יאוש כדי לא קני משום דבאיסורא אתא לידיה לכך קאמר הכא יאוש כדי קני ר"ל דבהיתרא בא לידו כן צריך לדחוק בכוננתו ואפי"ה לא איפרק מחולשא דלפ"ז עיקר הטעם ללישנא בתרא דהוי שלו מדינא הוא חסר מן הספר גם לא ידעתי מה תירץ לעיקר הקושייא דבעלמא קי"ל דלא קני אף דאיכא שינוי רשות כיון דבאיסורא אתא לידיה משום דהכא הוי כמכירה וכו' והא בעלמא נמי אף דמכר ללוקח מכירה גמורה ולא ידע בודאי שהיא גזולה וכו' ואפי"ה לא קני וחייב ליתן דמים וצ"ע.

ואפשר לומר דרבינו לא איירי הכא לא לו' דמותר ליהנות מאותה גזילה ולכך הביאו בכאן ולא הביאו לקמן בפ"ו דמיירי שם דליהוי שלו לגמרי אלא ודאי דכאן מיירי דהוי שלו לענין דמותר ליהנות באותה גזילה וטעמא טעים דהוי כמכירה וגם חזקתה שנתייאשו הבעלים מגוף החפץ דלא הדרא כלל משום דידוע אצלם שהמוכס מוכר אותה מיד ואינו תובעו כ"א בדמיה וגם אינו ידוע בודאי שהיא גזולה כל זה להטעים הדברים להיתר הנאת הגזלה אבל ודאי לענין קנייה לא קנה כ"א גוף הגזילה וכמ"ש למעלה והיינו שכתב אח"ך ואם היה ותיק ומחמיר עב עצמו מחזירן לבעלים ר"ל גוף הגזילה אף שאינו מחוייב להחזיר גוף הגזילה אף למאי דקי"ל דיאוש כדי לא קנה כי אם עם שינוי רשות.

וא"ת לפ"ז אמאי הוצרכו בגמ' ללישנא בתרא לומר דיאוש כדי קני והא אף ללישנא קמא כמי דינא הכי אם בא להחמיר עציו ולהחזיר גוף אבידה מחזיר לבעלים הראשונים כמ"ש רבינו ז"ל וי"ל דאנה"כ אלא דבא הגמ' לו' דלא ק' מהאי ברייתא לרבה דס"ל דיאוש כדי קני לכך אוקמה כוותיה כנ"ל לדחוק לדעת רבינו ז"ל ועיין בשלטי הגבורים בפ' א"מ דמ"ה סוף ע"א ע"ש דדבריו צ"ע ודו"ק: פרק י"ד הלכה ה' יאוש ל"מ וכו' אינו יאוש עתה עד שידעו הבעלים שנפל אבל אם עדיין וכו' עד אין זה יאוש ע"כ ואיכא למידק דהול"ל דאינו יאוש אא"כ ידעו שנפל דהוי אבידה מדעת ועוד מאי הא דקאמר אבל אם עדיין וכו' לישמועין רבותא טפי אבל אם לא ידעו כשנפל אף אם ידעו אח"ך ונתייאשו אין זה יאוש ונ"ל דרבינו ז"ל לא ס"ל דעת הפוסקים ז"ל דאף אם נתייאש אח"ך לא הוי יאוש אלא ס"ל דאם אח"ך נתייאשו הבעלים זכה המוצאו ופולגתא דאביי ורבא בגמ' אינה אלא לענין דהוי שלו משעת מציאה או לא ונ"מ אם בשעת מציאת הדינר יכול לקדש בו אשה דלרבה ס"ל דהוי שלו לו לגמרי משעת מציאה ולאביי לא הוי שלו אלא עד אחר יאוש בעלים.

ונלע"ד הכרח לרבינו ז"ל מהא דס"ל לאביי גופיה בפ' מרובה דיאוש כדי קני מדהקשה לרב יוסף דאית ליה דלא קני ממתני' דעורות ע"ש דס"ו וא"כ איך קאמר הכא דאף דנתייאש אח"ך אין זה יאוש כיון דבאיסורא אתא לידיה ולשאר הפוסקים י"ל דס"ל כמ"ש התוס' שם דע"כ לא קאמר אביי בפ' א"מ דיאוש שלא מדעת לא הוי יאוש כ"א ליפטר לגמרי אבל הא דקאמר התם דקני הוא לענין קנין הגוף אבל דמים מיהא בעי לשלומי אבל רבינו ז"ל ס"ל דמעיקרא לק"מ דהאי דקאמר אביי דיאוש שלא מדעת לא הוי יאוש הוא לענין דלא הוי יאוש למפרע אבל אנה"נ משעת יאוש קני והיינו דלא ק"ל לגמ' מהך דגנב עורותוכו' משום דהתם מיירי בידיעי הבעלי' הבעלי' שנגנב ואח"ך חישב וכמאמר אביי שם דהתם לאחר יאוש אבל לא ק' ליה בפ' א"מ כ"א מהך בריית' דתני שנטל מזה ונתן לזה דמשמע דלא ידע כלל וכ"כ הרמב"ן ז"ל הביאו בשימ"ק שם הן אמת הרמב"ן ז"ל גופיה ס"ל דלאביי ס"ל אף דנתייאש אח"ך אינו כלום ועיין מ"ש בפ"ה מה' גניבה ע"ש.

ובזה ניחא מ"ש רבינו ז"ל בדין שאח"ז ואפי' החזיר לו דינר אחר שנתייאש מתנה היא זו וכו' ולכאורה הוא תמוה כיון דאיפסיקא הלכתא כאביי דאף דנתייאש אח"כ מה שייך לומר מתנה היא וכו' כיון דקאי ברשותא דמאריה לא שייך לומר מתנה כו' ורבא דאמר הכי בפ' א"מ הוא לטעמיה דס"ל דמיקרי יאוש ושפיר קני ליה ולכך שייך שפיר לשון מתנה אמנם לפי האמור ניחא דאף לאביי נמי אם נתייאש אח"ך קני ולכך הוי מתנה וס"ל לרבינו ז"ל דכיון דהביא הגמ' הך מילתא דרבא גבי מילתא פסיקתא משמע דאתייא כהלכתא דאי לא לא הו"ל להגמ' להביא מילתא דרבא אחר דאיתותב בסתם דהול"ל ואזדא רבא לטעמיה וכו' אלא ודאי דאף לאביי נמי אם נתייאש אח"ך זכה המוצאו מכאן ולהבא.

אלא דאכתי ק' לי כיון דקי"ל דיאוש כדי לא קני משום דבאיסורא אתא לידיה ודאי לא קני ליה ביאוש ונ"ל דזהו מ"ש הה"מ זל נוסחא כתבוה בהלכות ובפיר"ח ז"ל והשיגו עליה ע"ש: ולדעת רבינו ז"ל אפשר ליישב דוקא הכא גבי אבידה דמחוייב הוא לנוטלה

ולהחזירה לבעליה וא"כ הכא דנטלה על מנת לגזלה האיסור אינו נעשה בנטילה דמחוייב הוא לנטלה אלא האיסור נעשה כשמעכבה אצלו ולא החזירה ולכך לא מיקרי באיסורא אתא לידיה אבל גבי גזילה וגניבה דאיסור נגמר משעת נטילה מיקרי שפיר באיסורא אתא לידיה ולא דמי לדבר שיש בו סימן דמיקרי באיסורא אתא לידיה דהתם לאו בר יאוש הוא דהמוצאה הוא דאייתי ליה ליאוש כיון דנטלה ולא אכריז והוא דמי ממש לגנב דקי"ל דסתם גנבה יאוש בעלים מ"מ הוא דאייתי ליה ליאוש לא כן הכא דמשעת נפילה בא היאוש ממילא ולכך לא מיקרי באיסורא בא לידו אלא עד דידע.

אך הדבר הקשה הוא דאמר רבא בפ' מרובה יאוש דקני לא ידעינן אי דאורייתא או דרבנן וקאמר מוצא אבידה לאו כיון דמייאש מרה מינה מקמי דתייתי לידי קני ליה וכו' הרי מבואר דבמציאה דקני ביאוש הוא דוקא דאיאוש מרה מינה מקודם המציאה אבל אי לא"ה לא קני אפי' גבי אבידה והיינו משום דס"ל כאביי וכמ"ש התוס' שם.

וי"ל דרבינו ז"ל קשיתיה א"כ הך דרב' לא אתי אלא כאביי אמאי לא אייתי סייעת' מינה הגמ' לדברי אביי לכך נראה לרבינו ז"ל דהתם מיירי בדבר שיש בו סימן ולכך בעינן דמייאש מקמי דתייתי לידיה דלאו בר איאוש הוא והוי דמי לגזילה וגניבה דלאו בר יאוש הוא ואף דקי"ל דסתם גניבה יאוש בעלים הוא מ"מ באיסורא אתא לידיה כאמור כנ"ל לדחוק לדעת רבינו ז"ל.

ובהכי אתנח לי מה שפסק רבינו ז"ל לקמן בריש פט"ו גבי ספק הינוח דאם היה דבר שאין בו סימן ה"ז זכה בו המוצאו וע"ש בהשגת הראב"ד ז"ל וכן תמה ה"ה ז"ל וכתב משם הרמב"ן זל ואיהו לא קני בהאי יאוש דבאיסור' אתא לידיה וכו' ולפי האמור לק"מ דרבינו לטעמיה אזיל דאם ידעו הבעלים מותרת לו והכא כיון דמצד הינוח הוא דאסור בודאי ידעו בו הבעלים שהרי חזרו למקום הנחתה ולא מצאוה ודמייא למה שתירץ בגמ' על מעות מפוזרין דכיון דממשמש בכיסו בודאי הוא בא לידיעתן ה"נ אמרי' כיון דהניחה בספק הינוח בודאי דעתו עליה בכל רגע לבל יסיח דעתו ממנה לשוכחה שם ובודאי שהלך שם ולא מצאה ודוק בקושיית הרמב"ן וה"ה ז"ל שכתב שבא לידו קודם יאוש וכו' דפשיטא להו דנתייאש אח"ך ואין להקשות דחיישי' לספק אבוד דהתם ודאי דמיירי בדבר שירעו בו הבעלים דהאיסור לא בא לו אלא מצד הינוח ולכך כתב דאפי' נסתפק לו וכו' אבל אם הוא דרך נפילה בודאי שחזקתו ידעו בו הבעלים מטעמים.

המוזכרין בגמ' כנ"ל ודו"ק: פרק ט"ו הלכה א' כל המוצא אבידה בין שיש בה סימן בין שאין בה סימן אם מצאה דרך הנחה וכו' הנה לכאורה נראה דרבינו למד זה מהא דתניא בפ' אלו מציאות מצא טלית או קורדום בצד הגדר ה"ז לא יגע בו והתם בדבר שיש בו סימן מיירי גם מהך עובדא דר' אבא בר זבדא שבירושלמי הכי משמע דמסתמא הך חפיסה דמכוסה בה החמור יש בה סימן ואפ"ה קאמר רב לא יאות עבדת ולא ס"ל לדחות כמ"ש התוס' דהנהו מיירי במשתמר לגמרי דא"כ מאי דעתיה דר' אבא ליטלו והא משנה ערוכה היא דכלי המכוסה באשפה לא יגע בו אלא דלפ"ז מאי מקשה הגמ' וליהוי קשר ומקום סימן וכמו שהקשה הה"מ ומה שתירץ אינו נוח לע"ד דא"כ אמאי משני ליה משום דהוה ליה סימן הינוח וכו' לישני ליה דאף אם יש בו סימן לא יגע בו: הלכה ט' דאם נפתחו האוצרות וכו' הרי אלו שלו וכו' עיין מ"ש הראב"ד ז"ל דמיירי ברקתא

דנהרא וכו' ע"ש ולכאורה קשה כיון דאיירי בנפתחו האוצרות מה ענין רקתא דנהרא לכאן ועוד אי ברקתא דנהרא א"כ מאי צריך תו למימר לאחר שנפתחו האוצרות אפי' קודם שנפתחו האוצרות נמי הרי אלו שלו ומתני' דחייב להכריז מיירי בלא רקתא דנהרא ואביי דמוקי התם לאחר שנפתחו האוצרות הוא משום דס"ל מקום לא הוי סימן אבל לדידן דס"ל דמקום הוי סימן ומיירי ברקתה דנהרא א"כ אפילו קודם שנפתחו נמי גם מ"ש ה"ה ז"ל דרבינו סמך אמ"ש לקמן ברה"י חייב להכריז הוא דחוק דהא ברה"ר נמי אם הוא דרך הנחה חייב להכריז ודוקא בכריכות דמשתנפי ואין לו מקום הוא דאינו חייב להכריז וא"כ הול"ל בהדיא ברקתא דנהרא.

והנראה אצלי דרבינו סבירא ליה דדוחק הוא לומר דאביי סבירא ליה דמקום לא הוי סימן מדלא פליג אדרבא לכך יש לומר דהא דאמרין דמקום הוי סימן הוא משום דלא איתרמי דאדם אחר אבד חפץ כזה באותו מקום שאבד לו זה וכמ"ש התוס' במציעא דכ"ב ד"ה אי ע"ש אבל לע"ד דמקום לא הוי סימן דאמר' איתרמי וכמבואר בגמ' שם בלישנא בתרא דרב מרי ע"ש ואמטו להכי אמר' דזהו דוקא דלא איתחזק האי חפץ אצל כל אדם אך אחר שנפתחו האוצרות דהרבה קונים החביות א"כ שפיר אמר' כי היכי דאיתרמי דעמד לפוש זה באותו מקום אדם אחר נמי עמד שם דהא ברקתא דנהרא נמי צ"ל כי היכי דאיתרמי להאי מקום מסויים איתרמי לחבריה והיינו כיון דשכיחי רבים בעלי חביות ה"נ בנפתחו האוצרות דשכיחי רבים אמר' דאיתרמו וכו' וא"כ לפי האי תירוץ דנפתחו האוצרות תו לא צריך לומר ברקתא דנהרא והש"ס דהוצרך לתרץ ברקתא דנהרא הוא משום דס"ל כההוא תירוץ דרב דמיירי ברשום וכו' כנ"ל לדעת רבינו ז"ל ולדעת הראב"ד ז"ל י"ל דלא דמי לרקתא דנהרא דהתם הוצרכו כ"ע להניח ברקתא דנהרא כשירדו מן הספינה.

פרק י"ח הלכה ה' מצא שטרות וכו' כתב ה"ה ז"ל זה למד מהמשנ' ואוקמתא שם בגמ' ואע"פ שיש מי שלא פירשה כך ומ"מ דינו של רבינו ז"ל אמת לדברי הכל ע"כ ועיין מ"ש הרמ"ל ז"ל דע"כ לא אוקמוה בגמ' בשטרות קרועים אלא דוקא ביוצא מתחת ידי מלוה אבל ביוצא מתחת המוצאו לא בעינן שטרות קרועים כיון דאיתרע בנפילה ע"ש ולפ"ז הו"ל להקשות דאמאי מקשה בגמ' על רב ממתני' דכיון דאיירי במציאה לדעת רבינו ז"ל כפי מ"ש ה"ה וכמו שנראה מפ' רבינו ז"ל בפ' המשניות.

הן אמת דמאי דקתני אם יש עמהן סמפון וכו' לא קאי בודאי אמאי דסליק מיניה דמצא שטר בין שטרותיו וכו' דא"כ הול"ל דיהא מונח כיון דאינו יודע טיבו וכ"כ הריטב"א ז"ל והובא בשימ"ק וזהו מה שהוכרח רש"י ז"ל לפרש במשנה דמילי מילי קתני אך אמנם איכא למימר דקאי אמוצא שטרות וסמפונות עמהם דיעשה מה שבסמפונות ולעד"ן דזהו כוונת רש"י ז"ל שם בגמ' דכתב וז"ל אם יש עמהן וכו' והכא במלוה עסקינן דקתני מצא שטר בן שטרותיו ע"כ ולכאורה אין לו מובן דהא פי' במתני' דמילי מילי קתני ולא קאי אמצא שטר וכו' ועיין במהר"מ שיף ז"ל שנדחק בפ' ע"ש ולפי האמור יתפרש כפשוטו דבא לאפוקי מפ' הרמב"ם ז"ל דקאי אמוצא וכו' דקתני המוצא שטר בין שטרותיו ר"ל דמצא שטר וכו' דקתני במתני' קאי אכולה מילתא כאלו תנן מצא שטר וכו' ואינו יודע וכו' מצא שטר וכו' ויש עמהן סמפונות וכן פי' במתני' וכיון שכן בודאי

במלוה עסקינן דבין שטרותיו קתני אבל הרמב"ם ז"ל יפרש דקאי ארישא דמתני' דקתני מצא תכריך של שטרות אם יש עמהם סמפונות וכו' א"כ מאי מקשה הגמ' וכו' ולעד"ן לומר דכיון דמצא עם שטרות המלוה ידעי' בודאי שנפלו מיד המלוה דאי ביד הלוה מאי בעי גבי שטרות דמלוה וכיון שכן הרי הם בחזקת המלוה כמו מאי דאמר רשב"ג שם במשנה דמחזיר למלוה מכח האי סברא ע"ש וא"כ שפיר מקשה הגמ' על רב דאמר סימפון היוצא מתחת יד מלוה פסול דהכא ודאי ידעי' דיוצא מתחת ידי מלוה ואפי"ה אמרי' דיחזיר ללוה והיינו ודאי דאף דיוצא מיד המלוה כשר דהשתא ודאי לא אמרי' דאיתרע בנפילה דמשום פיסולו לא נזהר לשומרו דהא נפלו עמו שאר שטרות הכשרים ומאי הו"ל למיעבד ואהא משני דשאר שטרות המונחים עמו הם קרועים ואף אם הם ביד המלוה הורע כחן וכ"ש כשנפלו אלא דעדיין ק' לזה דלפי המסקנא דנמצא בין שטרותיו קרועים א"כ למ"ל דנמצא עמהם שובר דהא ודאי אמרינן דמשום פיסולו לא נזהר לשומרו.

אשר ע"כ נ"ל דמשום ריעותא דנפילה לחוד לא אמרי' דיחזירו ללוה כיון דאם הוא ביד המלוה לא הורע כחו בשביל דמונח בין שטרות קרועים וכמ"ש רבינו ז"ל בפ"ו מה' מו"ל ע"ש והו"ל כשטרי חוב דעלמא דע"י דאיתרע בנפילה אמרי' דלא יחזיר לא לזה ולא לזה כנ"ל לדעת ה"ה ז"ל. אבל אי קשייא על רבינו הא קשייא דשם בה' מו"ל פסק רבינו ז"ל דאם מת השליש ונמצא סמפון בין שטרותיו ה"ז כשר ע"ש א"כ שפיר איכא למימר דמתני' כפשטה אתייה דהא דקתני אם יש עמהן סמפונות אדסליק מיניה קאי דהיינו אשליש וכיון שכן מאי מקשה הגמ' ובאמת דכתבתי שם דאין זה כוונת רבינו שם אמנם לדעת הלח"מ ז"ל שם קשה וי"ל דמשמע ליה לרבינו דהאי דקתני סמפונות סתם ביש עליו עדים קאמר ואי קאי אשליש פשיטא דלכך לא תוקמינן ליה במקויים משום דפשיטא דיחזיר ללוה ולומ' דאין עליו עדים קאמר אין לך דוחק יותר מזה דהעיקר חסר מן הספר ולכך מוקמינן ליה ארישא דמתני' דמצא וכו' ואתי לאשמועי' אף דמצא עם שטרות המלוה הכשרים דלא איתרע דכיון דנמצא השובר בודאי דהחזירו לו הלוה כמ"ש רש"י ז"ל: אמנם עדיין קשה מהא דפסק שם הרמב"ם ז"ל הך דמצא סימפון בין שטרותיו של מלוה שהם קרועים דמשמע דמפרש הרמב"ם הך דאם יש עמהן סמפון הוא קאי אמלוה וא"כ איך פסק כאן הך דמצא שטרות מהיכן למד זה ומהתימא על ה"ה ז"ל שכתב כאן דרבינו מפרש דקאי על המוצא ושם כתב דמפרש כפירשי דקאי על המלוה ע"ש ונ"ל עיקר דאנה"נ דרבינו מפרש כפירש"י דקאי אמלוה אלא דיצא לו לרבינו דין זה דמוצא שטרות הוא מסברא כמ"ש ה"ה ז"ל ל"מ ע"ש וכן ראיתי להלח"מ ז"ל בפ"ו מה' מו"ל שכ"כ ע"ש אמנם מהתוס' משמע דאם מצא בין שטרות קרועים אף בלא סמפון יחזיר דקתני בין שמצאן בשוק בין שמצאן בין שטרות של אביו כללו של דבר אם יש עמהן סמפונות יעשה מה שבסמפונות וכו' והא ודאי הא דקתני בין שטרותיו של אביו הוא לומר דבין שטרות של אביו הקרועים וכדאוקימנא בגמ' ואמאי לא קתני הכי גבי מצאן בשוק משמע דהתם אף דלא מצאן בין שטרות יחזיר וה"ט דכיון דמצא שטר ושוברו עמו בודאי ידעי' דמיד הלוה נפלו דמעיקרא דאיתרכס למלוה השטר כתב לו שובר ואח"ך כשמצא גם השטר מסרו ללוה וכרכם גבי הדדי אבל אצל המלוה מאי בעי גבי הדדי אלא ודאי דמשום דנפרע השטר ולכך איצטריך לומר בין שטרותיו דאף דאין

מונחין זה אצל זה כיון דמונח אצל השטרות קרועים אמרי' חזקתו פרוע ע"י כשובר שנכתב ולפ"ז אפשר דהדין דין אמת כדברי רבינו ז"ל אלא דלא הביא רבינו זל דין התוספתא: הלכות רוצח פרק א' הלכה ז' שנא' וקצותה את כפה וכו' כתב הראב"ד ז"ל בספרי קדריש לה הכי עכ"ל ולעד"ן כוונתו להשיג על רבינו דהא משמעות הגמ' לו' דהך קרא לא איירי אלא בממון כר"י דספרי דהא בעו מנ"ל ואיצטריך להביא מק"ו או מהיקש ואי הך קרא מיירי בהכי אמאי לא מיייתי מיניה אלא ודאי איירי בממון וכו' והרב כ"מ ז"ל הבין דבא להודיע מקור דדין זה וזה אינו לע"ד דהול"ל כן הוא בספרי וה"נ כוונת רש"י בחומש שתפס שיטת ר"י דמפרש בממון לגבי רבנן הוא משום דסוגיית דגמ' אזלא כוותיה ועיין בהגהות הות ולדעת רבינו י"ל דאי לאו דאית לן גילוי דניתן להצילו בנפשו לא מוקמינן הך קרא אלא לממון אך לבתר דשמעי' ליה א"כ י"ל דהך קרא דוקצותה וכו' כפשטיה דאין סברא דסוגיין דלא כרבנן ואתא ללאו וכמו כן דאמרי' דאחר דאית לן ההיקש שמעינן מקרא דלא תעמוד על דם רעך נמי האי סברא דהא בברייתא תני בהדיא ומוכרח לומר דלעבור עליו בשני לאוין כמ"ש רבינו בסמוך: הלכה י"ג כל היכול להציל וכו' אבל אין ממיתין אותו.

כתב הכ"מ ז"ל דהא דקאמר ריב"ש נהרג עליו לאו דוקא ובהכי ניחא לי במאי דאמר קרא בגנב במחזרת והוכה ומת אין לו דמים ואי יכול להציל ולא הציל נהרג לו בב"ד אמאי אין לו דמיסואין לו' דמיירי באינו יכול להצילו דקרא סתמא כתיב אלא ודאי אינו נהרג וקרא במיתת ב"ד קאמר ולכך אמר אין לו דמים ולדעת הטור י"ל דקרא מיירי באינו יכול כמו דמוקמינן הך קרא דענוש יענש ביכול.

אבל קשה איך פסק כריב"ש לגבי רבנן דפליגי כמ"ש רש"י ז"ל בפ' ד' מיתות דנ"ז גם בפ' בן סורר משמע בהדיא דרבנן פליגי דקאמר אביי אמר וכו' וריב"ש היא וכן הקשה הלח"מ בפ"ט מה' מלכים ע"ש ולעד"ן דפליגי רש"י והרמב"ם ז"ל במאי דאמרי' בפ' הנשרפין דף מ"ט דחזקיה מפקא מדרבי ומרבנן וכתבו התוס' שם דלחזקיה מפרש קרא דאם אסון בנתכוון לאשה ואם לא יהיה אסון איירי דליכא מיתה כלל וכו' הנה מפשט דבריהם משמע דליכא כוונת מיתה כלל ולהכי אין להכריח סברת ריב"ש וזוהי דעת רש"י ז"ל אבל הרמב"ם מפרש דקרא דלא יהיה אסון איירי בנתכוון למיתת אשה ולא הרגה אלא הפיל הולד והאיך ודאי מיחייב לחזקיה ממון כיון דליכא מיתה כלל אבל מיהא מיקרי ניתן להצילו כיון דנתכוון למיתה ולהכי מוכרח לו' דמיירי ביכול להציל בא' מאיבריו כריב"ש וכיון דהלכתא כוותיה שפיר פסק הך דריב"ש ולזה מוכרח לומר דמאי דקאמר ריב"ש היא הוא משום דקאמר לה בהדיא ולא משום דפליגי עליה: וראיתי להרב באר יעקב בחי' לח"מ סי' תכ"ה שכתב דפלוגתא דרש"י והרמב"ם ז"ל הוא במאי דאמרי' מיתה לזה ותשלומין לזה חייב וא"כ אין להכריח סברת ריב"ש דהא אמרו בגמ' דס"ל דמיתה לזה ותשלומין לזה פטור ומוכרח לומר דהך אמורא ס"ל דפליגי רבנן עליה וכו' ועיין עוד בתירוץ הב' ומשמע מדבריו דאביי נמי ס"ל כרבא דמיתה לזה ותשלומין לזה חייב ולכך הוכרח רש"י לומר בדברי אביי דקאמר ריב"ש היא לאפוקי מרבנן דלא ס"ל וכ"כ בהדיא בת' השני דלכך הוכרח אביי לומר דרבנן פליגי עליה דריב"ש משום דרבנן ס"ל בנתכוון לזה והרג את זה חייב כדמוכח בפ' הנשרפין ולכך אין להכריח סברת ריב"ש משום דכיון דמיתה לזה ותשלומין לזה חייב יעוש"ב.

ונוראות נפלאותי איך יצא זה מפי קדוש דהא ר"א דאסיק בפ' אלו נערות דמיתה לזה ותשלומין לזה פטור הוא לאביי אבל לרבא חייב וזהו הנפקותא דקאמר שם לאביי פטור לרבא חייב כמבואר שם בסוגייתא והיינו נמי דקאמר בסוגייתא דפ' בן סורר ומורה לדעת אביי כשהקשה דילמא משום דמיתה לזה ותשלומין לזה קאמר דל"ש וכו' ואפשר לו' לזה משום דס"ל כריב"מ שכתבו התוס' לגבי רודף כ"ע מודו דפטור.

אבל קשה דא"כ מאי מוכיח רש"י ז"ל דלרבא דאית ליה מיתה לזה ותשלומין לזה חייב מוכרח לומר דרבנן פליגי אריב"ש וכו' דהא כיון דגבי רודף מודה דפטור א"כ מוכרח קרא דמחייב מיירי ביכול להצילו כריב"ש. אך לפמ"ש יבא על נכון דפליגי בדחזקיה כאמור ובאמת שהסברא מוכרחת כדברי רש"י ז"ל דמנ"ל להוכיח כסברת ריב"ש כיון דשייך לאוקומיה לקרא בלא נתכוון למיתה כלל ולא ניתן להצילו מנ"ל האי דינא ולדעת הרמב"ם י"ל דכיון דמצינו דכל התנאים.

ס"ל כריב"ש מצינו למימר דגם חזקיה יודה בזה דכיון דרישא דקרא מיירי בנתכוון דקאמר ונתת נפש וכו' גם סיפיה מיירי בהכי אבל קשה מאי מקשה הש"ס דילמא משום דמיתה לזה ותשלומין לזה לימא דס"ל כחזקיה דמיירי בנתכוון לאשה והוי מיתה ותשלומין לאשה כמ"ש הרב הנז' משם התוס' וי"ל דזה בכלל קושיות הגמ' דמנ"ל דקרא כחזקיה דילמא כרבנן ומשום מיתה לזה ותשלומין לזה.

א"נ אף אם נאמר כחזקיה דמנ"ל דקרא מיירי בנתכוון לאשה דילמא בנתכוון לחבירו והפיל ולדות האשה וכה"ג כתבו התוס' בפ' אלו נערות דרישא דקרא איירי בנתכוון לחבירו ומזה סתירה לדברי הרב הנז' ודו"ק. והחה"ש ה"ר משה בר מאיר הי"ו הקשה אלי מהא דאמרי' בפ' הנשרפין גבי חובשין למיתה דלמדוה מקרא דונקה המכה מלמד שחובשין.

אותו אימת קטלינן ליה ואי לאו שבתו יתן וכו' והכא כיון דנתכוון למיתה הו"ל רודף וניתן להצילו בנפשו והיכי מיחייב ממון ואפי' למ"ד מיתה לזה ותשלומין לזה חייב הכא מודה דהא מיתה ותשלומין לא' הוא. ותמיה לי אמאי לא הביא זה בעל הגמ' שוב ראיתי להש"ס בפ' אלו נערות שהביא ראיה זו ולענין אחר ודחו דילמא לאו במזיד מישתעי קרא אלא בשוגג ומאי ונקה המכה מגלות ובהכי אתנח לן שלא הביא עוד ראיה זו למקום אחר: פרק ג' הלכה ט' או שבנה עליו מקום עד שמנע וכו' עיין מ"ש מר"ן ז"ל דהך דבעינן דאדליק שרגא היינו משום שהיה פתח לביטא דשישא ור"ל אף שהוא סגור דהא אין הבל הנר יכול להוציא מ"מ יכול ליכנס הרוח בדוחק ובהכי אפשר ליישב למה שהקשה מר"ן ז"ל בסמוך מאי שנא מכפאו עליו כלי משום דכיון דאין כאן בנין אפשר דיכנס הרוח מתחת שולי הכלי ובעיקר הקושייא נלע"ד דלא קשייא דיש לחלק בין מקום לבית דאף דבנה עליו פתח הבית מ"מ האויר שבבית לא מנע ממנו ומיסתייה לחיות בו אבל הכא מיירי דבנה עליו מקום כמדתו דאין כאן אויר כלל ומההיא שעתא ניכר ההיזק והוי דומה לחנק אותו כמ"ש רבינו ז"ל וברור: הלכה י"א וכן הדוחק וכו' וצ"ע דאמאי לא הביא רבי' ז"ל הך דסממנים דקאמר רבא ואין לומר דמשמע מהך דתריס בידו דהא רבא קאמר לה ועוד בעיא בגמ' עלה ואמאי השמיט כל זה וצ"ע: פרק ד' הלכה א' המתכוין להרוג את זה פטור וכו' כתב הראב"ד זה כר"ש וכו' ר"ל דאף דמוקי בגמ' ר"ש

כרבי דמחייב היינו קודם דמייתי הא דחזקיה אבל כי מייתי דחזקיה שפיר אית לן למימר ר"ש כחזקיה ומפטר לגמרי ולכך משיג הראב"ד ז"ל כיון דחזקיה כר"ש ואין הלכה אלא כרבנן דמחייבי וה"נ מוכח לשון הראב"ד ז"ל בפ"ד מה' חובל שכתב ואיהו גופיה פסק כחזקיה דלא חילקת בין מתכוין וכו' והינו דקאי על מ"ש הרמב"ם ז"ל בכאן ועיין לה"ה ז"ל שם דהבין השגת הראב"ד ז"ל על החלק הראשון דבין שוגג למזיד וכו' ולעד"ן כמ"ש דא"כ אמאי הביא הך חילוק דאין מתכוין וכו' ע"ש.

ועל מה שפסק בכאן כחזקיה נגד רבנן תירץ הכ"מ ז"ל משום דרבא ס"ל כוותיה ועוד פ' אלו נערות נקיט לה לעיקר מהטעם שכתבו התוס' ז"ל. ואחר המחילה אין ראיה ממ"ש התוס' דאי למ"ש דמיתנייא בי ר' חייא וכו' הוא לאפוקי מהך ברייתא דר' תנא דאימור דמשבשתא היא והיינו דמשמע מינה דאף בשוגג חייב ולית ליה הך היקשא כלל אף לענין שוגג למזיד אבל לרבנן ור' דפ' הנשרפין מודו בהך חילוק דבין שוגג למזיד ולכך מק' שפיר בפ' אלו נערות ומי איכא למ"ד משום דקיימי בהך חילוקא וכו' אבל להך חילוק דאין מתכוין אנה"נ דפליגי רבנן עליה דחזקיה והלכתא כרבנן כזה החלק.

ולעד"ן דס"ל להרמב"ם ז"ל דהא דמקשה הש"ס בפ' אלו נערות ומי איכא מידי וכו' משום דאף דאיכא רבנן דפליגי על חזקיה מ"מ ודאי ר"י ס"ל כחזקיה כיון דהוא רבו ולעד"ן דזוהי כוונת התוס' דפ"ק דחגיגה די"א ד"ה לא נצרכתוכו' שכתבו דר"י דאמר חייבי מיתות שוגגין פטורין מוקי לה לאידך דרבי וכו' ולכאורה מאי קושייא דאפשר מאי דקאמר דחייבי מיתות שוגגין פטורין הוא משום דס"ל כחזקיה בחלק הראשון דבין שוגג למזיד אבל בחלוקה בין מתכוין ללא מתכוין ס"ל כר' והיינו משום סתם מתני' כותיה וכ"ש לפמ"ש התוס' בפ' הנשרפין דר' ס"ל כחזקיה בחלק הא' א"כ ס"ל כר' לגמרי אמנם לפי מ"ש אתי שפיר דמסתמא ר"י ס"ל כחזקיה דהוא רביה: עוד כתב הכ"מ ז"ל לכן נ"ל שפסק כרבנן וכו' ועיין ללח"מ בפ"א מה' חובל שתמה עליו וע"ש שהקשה עליו מפ' שור שנגח ולא מהש"ס דכתובות גופיה וגם בפ' הנשרפין איתא כן בהדיא.

גם מה שהבין הרלח"מ בדעת מר"ן דלא פליגי רבנן ור"ש בדינא אינו מובן דהא במתני' איתא בהדיא נתכוון להכות את הגדול והלכה על הקטן חייב והיינו דס"ל דנתכוון להרוג את זה והרג את זה חייב וגם מרישא דמתני' דלא נקט אלא נתכוון לבהמה והרג את האדם וכדדייק בגמ'. אשר ע"כ נ"ל דכוונת הכ"מ ז"ל במה שפסק כרבנן הוא לענין כסבור ראובן ונמצא שמעון או דאמר לחד מינייהו אני מתכוין והיינו פלוגתייהו דר"ש ורבנן הוא משום התראה דלר"ש נתכוון לזה והרג את זה הרי לא קבל התראה על השני ולכך פטור אבל לרבנן כיון דמיהא קביל התראה על בן ברית והרי השני בן ברית כאלו הותרה נמי עליו אבל בזורק אבן לג' כ"ע מודו דלא שייך התראה דאינו רוצה להרוג הכל כדי שיתרו בו לא תהרוג העדה ויתרו בו לא תהרוג בן ברית אי מזה ואיזה הוא ולכך כיון דלא חלה התראה כלל אף רבנן יודו בזה דלא דמי דנתכוון לזה והרג את זה דקבל התראה מיהא אבל בהך דסבר ראובן ונמצא שמעון כ"ע מודו דהוי התראה דכיון דקבל התראה על ההוא גוף גם אי אמר לחד מינייהו מיכוין הרי בירר דעתו בשעת התראה על איזה מהן שימות הוא מיכוין ועליו קבל התראה ולזה איצטריך ר"ש קרא וארב לו לפטור אף בזה ולכך רבינו ז"ל דפסק כר"ש בנתכוון לזה והרג לזה פטור לאו

משום דס"ל קרא דוארב לו כו' כר"ש דא"כ הו"ל לפטור אף בכסבור ראובן ונמצא שמעון אלא משום דזה לא הוה התרא' ויחוייב מזה בהך המצאה דכסבור דהוה התראה חייב כרבנן דהא לא פסקינן כר"ש לא משום חזקיה אבל בהך המצאה דלית הכרע מחזקיה הדרינן לכללין לפסוק כרבים וזהו שכתב מר"ן ז"ל בסוף דבריו אע"ג דנקט רבינו ז"ל לישנא דר"ש ר"ל וא"כ הוה מטעם וארב לו לפטור אף בכסבור וכו' אין בכך כלום מטעם אחר ולדידן מטעם התראה ולכך מפליג בין מתכוין לזה וכו' בין כסבור וכו' והיינו דלא כתב רבינו אלא לתוך עדה מישראל משום דזה לא הוה התראה לכ"ע והיינו דלא כרש"י ז"ל בספ"ק דכתובות שרצה לדמויי הך דזורק אבן לגוי להך דנתכוון לזה והרג לזה דרב המרחק ביניהם כמ"ש אבל ודאי הא דלא קאמר בכולה ישראל משום דא"כ לא איצטריך קרא כיון דלא הוה התראה אלא דקרא מיירי באומר לאותו שעומד שם אני מתכוין וכמ"ש התוס' ז"ל לדעת ר"ש ב'פ' הנשרפין כנ"ל לדחוק לדעת הכ"מ ז"ל והיינו דלא הביא ראייה מרש"י ז"ל ב'פ' הנשרפין בד"ה הא נתכוון דכתב בהדיא דהתראת ודאי היא אלא ודאי משמע כדכתיבנא אבל יש לדקדק מ"ש רש"י ז"ל בד"ה ל"צ ורבנן אית להו נתכוון לזה והרג לזה חייב ואפשר משום דבסוף פ"ק דכתובות מבואר יותר.

אמנם באמת הא קשייא דמנ"ל לרבינו ז"ל האי סברא בר"ש לימא דכ"ע אית להו דהוה התראה כיון דקיבל מיהא של בן ברית ורבנן מחייבי אף על נתכוון לזה ור"ש ס"ל דפטור אף על הך המצאה דכסבור מקרא ומנ"ל לרבינו להכריע סברא שלישית מלבו הלכך נ"ל דפסק כחזקיה ורבינו ז"ל ס"ל דחזקיה דפטר הוא משום דלא הוה התראה ולכך בהך גוונא דכסבור דהוה התראה מיחייב מיתה והוכרח רבינו לומר זה משום דלחזקיה מנ"ל הא דאמרי' בכל דוכתא כל קבוע כמחצה על מחצה דמי כיון דהך קרא דוארב לו מוקמי ליה לנתכוון לזה והרג לזה דפטר ובשלמא לר"ש אפשר לו' דלית ליה אבל לחזקיה דהלכתא כוותיה איך אפשר דלית ליה הך סברא ואף לר"ש נמי אפשר לומר ס"ל כר' דדריש ונתת נפש ממון ואיתר ליה וארב לו לקבוע כמ"ש התוס' שם יע"ש: וראיתי להר"ן ז"ל ב'פ' הנשרפין דרצה לו' דאף למאן דדריש וארב לו לנתכוון ס"ל דקבוע כמחצה על מחצה דמי מדרבנן וזהו שאמרו בספ"ק דכתובות ומדאורייתא מנ"ל משמע דעד עכשיו לא ידעינן שהוא מדאורייתא וכו' ע"ש וא"כ אפשר לומר דאף דפסקינן כחזקיה שפיר אית לן הך סברא דקבוע מדרבנן.

אך לע"ד אחר המחילה אינו נראה כלל דא"כ היכי אמרינן להקל כיון שהוא מדרבנן לגבי איסור מדאורייתא ואדרבה היינו דקמתמה הגמ' מדאורייתא מנ"ל כיון דאמרת אף להקל משמע מדאורייתא כו' ומכח קושייא זו הוכרח רבינו ז"ל לפרש דחזקיה ס"ל דפטור לאו מקרא דוארב לו אלא משום דס"ל דלא הוה התראה וא"כ אייתר ליה וארב לו לקבוע וא"כ ודאי בהך המצאה דלחזד מינייהו או כסבור ע"כ חזקיה ס"ל כרבנן דמחייבי כיון דהוה התראה וליכא קרא לפוטרו וקרוב בעיני לומר דט"ס נפל בדברי מרן וצ"ל כחזקיה במקום רבנן.

ובהכי ניחא לי מה שפסק הרמב"ם ז"ל בפ"י מה' נ"מ דין ט' דמשמע מדבריו דנתכוון להרוג לזה והרג לזה חייב כמ"ש ה"ה ז"ל שם ולכאורה הוא תמוה וראיתי להלח"מ ז"ל

בפ"א מה' חובל שתירץ לזה דרבינו מפרש דלאו הא בהא תלייא ולא מקיש האי תנא הך היקשא וכו' ע"ש שדבריו בלתי מובנים כיון דהיקש הוא מוסכם וכמו שפסק רבינו זל שם אמאי לא אמרי' נמי להאי.

אבל לפי האמור ניחא דכיון דפסק כחזקיה דטעמא דפטור הוא משום דלא הוי התראה א"כ לא שייך היקש בזה כיון דהך טעמא לא שייך כשור דלא עבדי היקישא אלא היכא דטעמא דאדם שייך נמי בשור אבל לר"ש דפטר מקרא הוי חד טעמא לתרוייהו. ושור"ר שכ"כ התוס' בפ' הנשרפין דע"ח ד"ה שור יעו"ש.

אבל יש לדקדק דלא כתבו התוס' ז"ל כן אלא אליבא דרבא דמחייב בשור טריפה אבל לרב אשי דפטר מכח היקש משמע דס"ל דלא הוי חד טעמא ואמרי' היקישא ורבינו ז"ל ס"ל כרב אשי בפ"י מה' נזקי ממון. ויש לדחות דזהו סברת רבא אבל לרב אשי ס"ל אפי' דמי טריפה אינו משלם כיון דשור בר קטלא הוא ולכך לא הוי בר הזמה אף דהפסידו בהנאתו דהא אם מת מאיליו מותר למוכרו לא כן אם נסקל.

אך קשה לי דהא אמרי' בפ' הנשרפין דע"ח ע"ב רבנן סברי כמיתת הבעלים כך מיתת השור ואין גומרין דינו של שור אלא בפניו ופסקו הרמב"ם ז"ל פי"א ה' נ"מ יעו"ש והכא דהך טעמא דאדם לא שייך בשור ומעתה תגדל התימא לרבא דלא ס"ל. ואין לומר דרבא דלא מוקי פלוגתייהו הכי כמו שיראה הרואה שם לאס"ל הכי דזה אינו דאמרי' בפ"ק דמ"ה דזהו פלוגתייהו בין רבנן ובין ר' יעקב דאמרו שם דרבנן מקשו למיתת הבעלים ור"י דלא מקיש משום דלאו חד טעמא הוא יע"ש ודוחק לומר דרבא כר"י ורב אשי כרבנן וצ"ע.

ולעד"ן דזהו כוונת רבינו במ"ש בפ"א מה' חומ"ז דנתכוין לבייש את הקטן ובייש את הגדול וכו' לגדול וכו' ולכאורה הוא תמוה דהא בש"ס קאמר דר"ש דס"ל בקטלה פטור ה"ה בכאן דמיפטר וכו' וראיתי להלח"מ ז"ל שכתב דרבינו אינו מפרש כפירש"י יע"ש ולא ידעתי היכן מצא מימרת ר"ש גבי בושת ועוד דאמאי קאמר בקטלא מה קטלא וכו' בושת נמי עד דמיכוין ליה וכו' דהיל"ל מ"ט דכתיב והחזיקה במבושיו וכו' ולפ"ז פירש"י דלא ידעתי הא דינא לר"ש אלא מכח קטלא אמנם לעד"ן דזהו דוקא לר"ש משום דקא יליף מקרא וארב לו ה"נ איכא קרא דמבושיו אך לחזקיה דפסק רבינו כוונתיה דלית ליה מקרא שפיר אית ליה דחייב דהא דפטר התם בקטלא משום דלא הוי התראה משא"כ הכא ולכך פסק רבינו זל גבי קטלא דפטו' וגבי בושת דחייב דסתם ברייתא היא ומסתמא לא פליג חזקיה בהא דלא מצינו שחולק בזה ודו"ק: פרק ט' הלכה יו"ד נמצאו זה ע"ג זה וכו' עיין להראב"ד זל ובפי' מר"ן ז"ל שכתב כיון דמתני' קתני ולא צף ע"פ המים משום דדוקא צף ע"פ המים וכו' ואינו נוח לי דא"כ גבי טמון נמי קתני ולא טמון בגל דמשמע דוקא בגל אלא מתני' לא דיברה אלא בהוה דסתם צף ע"פ המים וסתם טמון בגל ואנה"נ כיוצא בו ולעד"ן דרבינו ז"ל מפרש דלא כפירש"י ז"ל וס"ל דבעיא ראשונה כפשטה מדקתני בברייתא כיון דהחזיק וכו' משמע דוקא משום דה החזיק אבל צף לא הוי כיון דהוא מינו ולכך בהך בעייתא דשני מתים זה עג"ז פשיט לה אביי דהוי כבן עזאי ההוא יומא מהך ברייתא פשיטא ליה כיון דקתני בה כיון דהחזיק וכו' לא הוי צף אלא בהך בעייתא דטמון מסתפקי בה חכמי הישיבה מה היא כוונת אביי ולכך מעיקרא סברוה

ודחי לה ואוקמוה על האמת דהוי טמון: הלכה י"ד בין שבאו בבת אחת בין שבאו בכת אחת כין שבאו זה אח"ז וכו' עיין מה שהשיג הראב"ד ז"ל ודעתו כדעת הרשב"א ז"ל עיין בדבריו ביבמות דף קי"ז אבל רבינו ז"ל ס"ל כדעת רש"י ז"ל דמשמע מדבריו דלא אמרי' הכי אלא דוקא בעד כשר אבל לא בפסול דכן כתב בד"ה כי פלגא וכו' ואי בזה אח"ז וההוא דהאמינה תורה קדים ואתא ברישא הו"ל כשנים והנך כחד משמע דוקא דעד כשר אתא ברישא גם כתב והיכא דשנים אומרות נטמאת ועד כשר אומר לא נטמאת היתה שותה ובודאי דאיירי בזה אח"ז דאי בב"א כתב ברישא בדבריו דבב"א אוקי תרי לבהדי חד ומה לו לשנותה פעמים גם אי ס"ל דבזה אח"ז אפי' פסול מהימן כבי תרי מה לו לתרץ ולומר דמתני' איירי בחד פסול הא אפי' חד כשר כיון דשנים אתו ראשונים ודאי מהימני דאפי' חד מהימן כבי תרי וכ"ש שנים ועיין במהרש"א ז"ל שם דמלבד דלא יתכן פירושו בדברי רש"י ז"ל כאמור אף לא ראה שכן כתב רבינו ז"ל.

ולעד"ן דזה מוכרח מהגמרא דקאמר היכא דאתא עד כשר מעיקרא ואפי' מאה כעד א' דמי והכא במאי עסקינן דאתאי אשה מעיקרא הרי מבואר דאיירי בזה אח"ז ואפי'ה קאמר היכא דאהא אשה מעיקרא אתו תרי ומבטלי לה ואין לומר דכן הוא המדה אפי' בקדם עד כשר אתו שני אנשים ומבטלי לזה דא"כ מאי האי דקאמר ר"ן בפסולי עדות אזלינן בתר רוב הא אפילו בכשרים דינא הכי אלא ודאי היכא דשלשתן פסולים אפי' בזה אח"ז לא אמרי' האי דקדם נאמן כבי תרי ונ"מ דהיכא דאשה קדמה ואח"ך באה אשה אחרת לא הוייא כבי תרי ואתא אשה אחרת ומבטלי לה ועוד דמאי תריץ לו בזה דסוף סוף עדיין איכא למידק דוקא.

היכא דשנים אמרו דנטמאת לא היתה שותה הא חד וחד היתה שותה אלא ודאי מבואר דמתני' גופה אתא לאשמועי' דעד פסול לא הוי כבי תרי ולכך אזלינן בתר רוב דעות ולא לדיוקא אתא. ועוד איכא למימר דהדיוק הוא היכא דאתא עד כשר מעיקרא לא היתה שותה וכן בסיפא דוקא היכא דאתא עד פסול לבסוף אבל אתא כשר לבסוף היתה שותה ואפשר לא שייך דיוק כי אם במוזכר במשנה ולא במשמעות.

ואולם דעת הראב"ד והרשב"א ז"ל דכתב דנראה מהגמ' שזה שיבוש נ"ל דק"ל כיון דאוקי בגמרא דתרתיה בפסולי עדות ואיצטריך סיפא לקולא למה לי רישא ולכך כתבו איצטריך רישא לדיוקא הא חד וחד לא היתה שותה משום דהאמינה תורה וכו' וסיפא לדיוקא איצטריך דאף לקולא אמרי' דאזלינן בפסולי עדות בתר רוב ולא אמרי' דשתי נשים חשיבי כחד ולדעת רבינו י"ל דהוי בדרך לא זו אף זו ככל הש"ס דאמרי' משנה שנשנית לא זזה ממקומה ואיצטריך לגופה ועיין להלח"מ ז"ל בפ"ב מה' גירושין במה שהקשה על רבינו ז"ל יעו"ש וכבר כתבתי דלק"מ יע"ש.

גם מה שהקשה על מ"ש רבינו זל כאן אבל אם באו שנים והכחישוהו הוי עדות מוכחשת דבגמ' קאמר פשיטא דאין דבריו של א' במקום שנים יע"ש לא ידעתי מה יתרץ לזה שלא הקשו בש"ס דסוטה בפשיטות האי קושייא וכבר כתבו התוס' ביבמות דקי"ז דוקא התם דתקנתא דרבנן ע"ש: ועל מ"ש הראב"ד ז"ל אבל וכו' א"א גם זה שיבוש וכו' הנה מר"ן ז"ל יש לו גירסא אחרת בקביעו' הראב"ד שניהם וכו' עד אין עורפין וכו' והבין הרב ז"ל דהשגתו היא כיון דמשמע מינה הא חד וחד לא היתה שותה לעד"ן דכוונתו

היא דהא דכתב רבינו ז"ל שנים אומרים ראינו וא' אומר לא ראיתם לא היו עורפין כודאי איירי בב"א דאי בזה אח"ז כבר כתב רבינו דאם באו ב' אחר שהעיד הראשון אין עורפין וא"כ כשכתב בד"א וכו' אבל אם אמר עד א' וכו' ושתי נשים אומרים לא ראינו אין עורפין מיירי בב"א ואיך כתב אין עורפין כיון שהם בב"א הוי כחד וחד: ועל מ"ש רבינו ז"ל שתי נשים וכו' ועד אומר וכו' עורפין כתב הראב"ד ז"ל שלא אמרו אלא דאתא.

עד כשר מעיקרא וכו' טעמו מדסתם רבינו ז"ל משמע ליה דאיירי אף בזה אח"ז ולכך השיג עליו לשיטתו דס"ל אף עד פסול דאתא מעיקרא נאמן כתרי וכל שכן שנים פסולים דאתו מעיקרא והא דקאמר הש"ס שתי נשים ואיש א' כי פלגא איירי בב"א ולא ק' קושיי' מר"ן ז"ל וכן ראיתי להלח"מ ז"ל בה' גירושין שפי' כן בדעת הראב"ד ז"ל.

אלא דק"ל דבהשגה דקודם לזה הבין הראב"ד ז"ל דרבינו ז"ל איירי בב"א וא"כ מאי השיג בכאן ונ"ל דכוונ' רבינו ז"ל כיון דבאשה ואשה כתב רבינו בין בכ"א בין בזה אח"ז לכך כתב שנים אומרים ראינו וא' אומר לא ראיתם וכו' מיירי אף בזה אח"ז כדי לחלק ולומר בג' פסולים אבל עד כשר אתא מעיקרא אף כשבאו שתי נשים אין שומעין להן וכן נמי כדאתא עד כשר לבסוף אין שומעין להן דאזיל לשיטתיה דלא אמר עולא אלא בעד כשר כמו שפירש"י בהדיא וכאמור.

ומה שהכריח הלח"מ בה' גירושין מהא דכתב רבי' ז"ל שם היכא דנשאת ע"פ אשה ובאו שתי נשים ואמרו לא מת וכו' משמע דאם באה אשה אחרת אין שומעין לה דראשונה נאמנת כשנים וכן מדכתב שם דין כ"א אשה אומרת מת וכו' ואח"ך בא עד כשר ואמר לא מת ה"ז לא תנשא וכו' דמשמע דאם באה אשה אחרתה"ז תנשא משום דהראשונה נאמנת כשנים וכו'.

לע"ד לא מיכרעא דהתם ר"ל אם נשאת תצא והתם דוקא בבא עד כשר או באו שתי נשים אבל אם באה אשה אחרת כיון דנשאת ע"פ ראשונ' כבר הוחזק בנישואין ע"פ עדות' ושוב לא תצא מספק כנ"ל: פרק יו"ד הלכה ג' כל העבודות פוסלות בעגלה כמו בפרה וכו' שנאמר אשר לא עובד בה ולכאורה יש לדקדק כיון דבתו' מבואר איסור עבודה למה לי למוד מפרה ונראה דבא לומר דקרא דלא עובד הוא לעכב ולא למצוה דילפינן מפרה דכתיב בה חוקה וכן הוא מבואר בירושלמי דפ' עגלה ערופה.

והנה המדקד' בדברי רבינו יראה דבעבודו' עגלה לא בעינן משיכה דלא זכר משיכה כ"א בעול אבל גבי עבודות כתב אבל שאר עבודות און פוסלות אלא עד שעת מלאכה ולא כתב עד שימשוך בשעת מלאכה גם בדין ד' כתב כגון שפי' טליתו עליה לנושאה הרי מבוא' דלא בעינן משיכה. הן אמת דבקרא מבואר דלא בעי משיכה כ"א בעול אך מסוגייתא דפ' עגלה ערופה מבואר דאף שאר עבודות נמי בעי משיכה שכן אמר ר"י הניח עליה עודה של שקין פסלה ובעגלה עד שתמשוך והוא מוסכם דאין מי שחולק עליו גם המקשה שהקשה עליו מהברייתא מודה לו בזה דעגלה בעי משיכה ולא הוק"ל אלא בחלוקת פרה נמי דבעי משיכה והתימא על מר"ן ז"ל שלא הרגיש בזה.

והנראה אצלי דרבינו ז"ל הוק"ל דהך דינא דר"י גבי פרה היא משנה מפורשת במס' פרה דהניח טליתו או מוסרה פסלה ור"י חידושו גבי עגלה עד שתמשיך הפך המבואר בקרא דלא זכר משיכה אלא גבי עול ובא לומר דקאי נמי אשאר עבודו' וא"כ כשהקשה בגמ' על חלוקת פרה דבעי' משיכה נמי כמו עגלה מכח ג"ש אמאי לא הוק"ל על מתני' דפרה דאמרה אף בהנחה נמי פסלה ולומר דמתני' נמי איירי במשיכה מלבד שאין הדעת סובלתו א"כ ליפלוג וליתני בדידה בלצורכו נמי כשרה היכא דלא משך אמאי קתני לצורכה כשרה אשר על כן נ"ל דהמקשה ודאי כוונתו להקשות על חלוקת עגלה דס"ל עד שתמשוך דא"כ אף פרה נמי עד שתמשוך ומה לו לחלק ביניהם אלא ודאי גבי עגלה לא בעינן משיכה כשאר עבודות.

וזה נ"ל כוונת רש"י ז"ל שכתב דהא דקאמ' וממקום שבאת לאו ברייתא קתני לה אלא הגמ' מפרש תובתיה ואזיל וכו' וי"ל דמנ"ל הא דבכל דוכתא מצינו דזה לשנא דברייתא כמו שמפור' בת"כ ע"ש אמנם לפי האמו' ניחא דהוק"ל לרש"י ז"ל דאמאי לא קשייא ליה למקשה על מתניתין דפרה דקתני בעלייה לחודה מיפסלה ולכך מפרש דק"ל על ר"י דמחלק ביניהם אבל הברייתא ס"ל דאין חילוק דאף גבי עגלה נמי בעלייה לחודה מיפסלא וכן נמי מתני' דפרה הכי ס"ל וה"נ כוונת מתני' ריש פ' ע"ע דקתני מביאין ע"ע אשר לא משכה בעול ולכאורה יש לדקדק דאמאי לא קתני נמי שאר עבודות אלא דהתנא נחית לאשמועי' האי דינא דלא בעינן משיכה כ"א בעול כפשטיה דקרא ולכך שאר עבודות המפורשים בקרא אשר לא עובד בה לא חש להזכירו וה"נ כוונת רש"י ז"ל שכתב ד"ה א"כ אפי' הניחו עליה להקל משא מידו ולא למשוך ולא כתב ולא משך וה"נ בד"ה אלא בשעת עבודה שהניח שק עליה ולא להוליכו משמע דאם נתן עליה שק בתורת משא להוליכו אף שלא הלכה מיפסל' בהכי: אך קשה לי כיון דהך ברייתא מוקמינן לה כר"י דס"ל דבעי עד שימשוך איך כתב דלא בעינן משיכת גם רבינו ז"ל איך פסק דלא כוונתיה כיון דלא הזכיר בגמ' מאן דפליג עליה ונ"ל דס"ל לרבינו ורש"י ז"ל דכיון דמתני' דע"ע משמע מינה דלא בעי' משיכה בעגלה כאמור וקי"ל הלכה כסתם משנה ומה גם דמבואר בגמ' דר"י לא ס"ל כוונתיה דקאמר משיכה עול לרחבו טפח ועדיין צריכין למודעי גבי שאר עבודות משא בכמה כיון דאין למשא שיעור אלא ודאי ס"ל דלא בעי משיכה אלא בעול.

גם ממאי דבעי משיכת עול בכמה נראה דלא בעי משיכ' אלא בעול גם מהירושלמי מבואר דכולהו אימוראי ס"ל דלא בעי משיכה אלא בעול ע"ש דפליגי במשיכת העול דמר סבר דלא בעי משיכה אלא בחידוש שהוא שלא לדעת דבדעת הוי כשאר עבודות דלא בעי משיכה ומ"ס דכיון דגזירת הכתוב היא דבעי משיכה בעול ל"ש ואוקמוה בגמ' שם דפליגי בפלוגתא דר"י ורבנן ומאן דסבר דלא בעי משיכה אלא בחידוש ס"ל כרבנן ואדהכי פסק רבינו כוונתיה ולכך כתב כיון דמשכה בעול טפח נפסלה אע"פ שלא חרש בה וכו' הרי מבואר דלא הזכיר משיכה אלא לגבי שלא לדעת דמפרש רבינו ז"ל שלא בשעת מלאכה.

ודו"ק: הלכה ז' ה"ז מותרת בהנאה כתב מר"ן ז"ל דזה נלמד מדברי רב וכו' ע"ש והוא תמוה דרבי' פסק בהלכות פה"מ כר"י דפליג אדרב דאסורה בהנאה וכן ראיתי להרב

ח"ן ז"ל שהקשה דברי רבינו סתראי נינהו ע"ש שהצ"ע. ולעד"ן דפסק רבי ז"ל מבואר בגמ' דשם נאמר מתיב רבא שור הנסקל אינו כן אם עד שלא נסקל יצא וירעה בעדר והכריח שם דאיירי בהוזמו העדים ודכוות' גבי אשם תלוי בעידי הזמה פליגי וממיל' הך סיפא דקתני בעגלה ערופה אם עד שלא נערפה תצא ותרעה בעדר מיירו נמי בהכי בהוזמו העדים ומעתה קשה לרבא דהעמיד המשנה בעידי הזמה מאי שנא רישא דפליגי רבנן ובסיפא מודו וצ"ל דוקא התם כיון דידע שאכל חלב דסבור שהוא שומן ובאו העדים ואמרו לו שהוא ספק חלב והפריש ע"פ משום דלבו נוקפו שמא חטא וגמר והקדישו אף דהוזמו העדים כיון דההקדישו הקדש גמור לא פקעה בכדי משא"כ בשור הנסקל ועגלה ערופה דלא שייך האי טעמא בודאי כיון דהוזמו העדים אינו נסקל ואינה צריכה לעגלה ערופה בודאי מותרים כיון דלא נעשו אלא ע"פ העדים שהוזמו אבל הכא דחש לעצמו כיון דידע שאכל חלב והקדישו שוב אין לו היתר כן נ"ל ומעתה אני תמיה דאמאי לא הקשה על מרה דשמעתא דהוא רבא דמחלק בהכי והרי נמצא דברי רבינו מבוארים בהלכה ודו"ק: הלכות מכירה פרק י"א הלכה א' המתנה וכו' בין שהתנה המקנה בין שהתנ' הקונ' וכו' נקנה הדבר שהוקנה וכו' וק' לי דאמרי' בפ' א"נ דס"ו ע"א דהיכא דהתנה המוכר בטובת הלוקח לא הוי תנאי והוי פטומי מילי בעלמא ואין לומר דוקא התם משום דלא הוי בדרך תנאי אלא משום דחזייה דעציב הלוקח הוא דאמר ליה המוכר הכי לפייסו אבל אם הוא דרך תנאי אף אם התנה הלוקח כיון דנגמר המקח ע"פ הך תנאי אין יכול להחזיר דזה אינו דא"כ מאי פריך בגמ' שם מהא דאמר ליה הלוקח לכשיהיו לך מעות אחזיר' לך וכו' דהתם מאליו הוא דאמר לו ולא משום דחזייה דהוה עציב וכו' וכיון שכן אף דהתנה אותו הלוקח מיקרי תנאי כיון דנגמ' המקח ע"י אלא דלענין רבית כיון דלא התנה אותו המוכר שע"מ כן הוא מוכר לו אלא מדעתו ורצונו הוא נתחסר עמו בכך לא אמרי' דהמכר הראשון הוא בטל והוי מעות גביה בהלואה אלא אמרי' כאילו חוזר ומוכרה לו אלא ודאי כל שהתנה לו הלוקח לא הוי תנאי וי"ל דלפי מ"ש התוס' שם דהיינו דוקא בדבר שנתרצו שניהם ועמדו ע"ס להקנות שלא באחריות וכו' אבל אם בתחלת הדברים פתח המוכר קני לך שדה וכו' לא הוי פטומי מילי ופריך הש"ס שפיר דאי התנה הלוקח בסוף המקח הוי פטומי מילי ל"ל לרבא לאוקמה דא"ל מדעתו לוקמה בסוף המקח ולכך אם התנה המוכר תנאו קיים ולכך אסור אבל אם התנה הלוקח הוי פטומי מילי כיון שאין עליו להתנות ומשני דאה"נ היינו דאמר רבא כמאן דאמר ליה מדעתו כיון שהתנה בסוף המקח אבל אם בתחלת הדברים אין חילוק בין אם התנה המוכר או הלוקח והיינו דינו של רבינו אלא דקשייא לי דאמאי לא הביא רבינו הך דינא דגמרא דהיכא דהתנה המוכר בסוף המקח לטובתו של לוקח דלא הוי תנאי ולא הוי אלא פטומי מילי וראיתי להטור ז"ל שתפס על רבי ז"ל בזה שלא חילק בין אם התנה המוכר לטובת הלוקח וכו' ע"ש.

ואף דכבר כתבתי דרבי איירי בתחלת הדברים מ"מ כוונתו להשיג שלא הביא חלוקא הנז' בגמ' והב"י ז"ל כתב דרבי מפרש כהראב"ד דליכא חילוק בין אם התנה המוכר או הלוקח אלא החילוק בין קודם המכר לאחר המכר ע"ש ודברי הראב"ד הללו הובאו בש"מ שם ע"ש. אלא שקשה על מ"ש הב"י ז"ל ביו"ד סי' קע"ב גבי משכונא באתרא רלא מסלקי ואמר המלוה מסתליקנא צריך קנין וכתב הרב"י ז"ל וז"ל ובאמת שלדע'

הרמב"ם ורש"י קשה דא"כ דבשעת קניין דשכירות התנו כן אמאי צריך למיקנא מיניה ואפשר דטעמא משום דכיון דלוה איבעי לאתנויי ואתני מלוה פטומי מילי בעלמא הוא אי ליכא קנין ע"ש.

והא הכא פסק בהדייא רבי' ז"ל דאף דהתנה הלוקח הוי תנאי והיינו כמ"ש הראב"ד ז"ל דליכא חילוק אלא בין קודם המכר לאחר המכר וצריך עיון: הלכה ב' בד"א וכו' עיין לה"ה ז"ל שהקש' לרבינו ז"ל מהך דהלוהו על שדהו דמשמע דלוקח אוכל פירות ואפ"ה בעי' מעכשיו ודחה ראייה דמאן לימא לן דהכי הוא וכו' ע"ש ולא ראה שכתב כן רבי' ז"ל בפ"ו מה' מו"ל דין ד' וז"ל המלוה וכו' לא קנה מפני שהיא אסמכתא לפיכך מנכה כל הפירות שאכל וכו' ע"ש הרי מבואר דבמוחזק ביד המלוה איירי וכתב הלח"מ ז"ל דאיך אפשר הלוקח אוכל פירות ואפשר דינכה לו מחובו יע"ש משמע דאף לכתחלה מותר לאכול פירות על מנת שינכה לו לחובו והכי משמע מלשון ה"ה ז"ל דאף לכתחל' לוקח אוכל פירות.

וק' דאמרי' פ' א"נ דהיכא דאמר ליה מעכשיו משלשין את הפירות וה"ט משום דקי"ל כרבא דס"ל דרבית ע"מ להחזיר אסור וכן פירש"י גבי הלוהו על שדהו דהפירות משלשין אותם ע"ש: פרק י"ב הלכה א' ואע"פ שהוא עובר בל"ת אינו לוקה מפני שניתן להשבון ועיין לה"ה ז"ל שכתב דזה נלמד מההיא דמכות דאמרו כיון דאיתא בתשלומין וכו' ולכאורה אין ראייה מהתם דדוקא התם התורה ניתקה אותו בפ"ל ולכך כיון דעדיין מחוייב בתשלומין הוי בכלל ניתוק אבל הכא דאין כאן ניתוק אף שהוא מחוייב בתשלומין חייב וראייה לזה מהא דאמרי' דתמורה גבי פלוגתא דאביי ורבא והשתא דשנינן כל הני שינויי אביי ורבא במאי פליגי ובעו לאוקומה ברבית קצוצה דלאביי ס"ל כר"א דיוצאה ורבא ס"ל כר"י דאינה יוצאה ופירש"י ז"ל והתם ליכא קרא לא הכי ולא הכי וכו' והשתא לדעת רבינו ז"ל דס"ל דכל לאו שניתן לתשלום אין לוקין א"כ איך אפשר לאוקומי פלוגתייהו לאביי ס"ל דאינה יוצאה והא קאמר בהדיא דאי ס"ד לא מהני אמאי לקי והשיבו רבא דאף דמהני מ"מ לקי משום דאין כאן ניתק לס"ד.

אשר ע"כ נ"ל דמהתם הוא דיצא לרבינו דין זה דקי"ל כאביי דכיון דלא מהני לא לקי וכמ"ש בהדיא בפ"י מה' ט"ז דין א' גבי התולש סימן וכו' דאינו לוקה עד שיועילו מעשיו וכ"כ הלח"מ ז"ל בפ"ו מה' בכורות דין ה' דרבינו ז"ל פסק כאביי ע"ש וכיון דלדידן דקי"ל כר"א דיוצאה בדיינין לא לקי כיון דקי"ל כאביי וא"כ ה"ה גבי אונאה ודו"ק: פרק כ' הלכה ד' נאמן וכו' כתב הרב המגיד ז"ל ומתוך דברי המחבר נראה שהוא גורס ולא ידע פירוש שאף המוכר איני יודע אי נמי אם ידע המוכר וכו' ר"ל דלפי פירש"י הנז' דאסיפא קאי גרסי' ולא ידע אבל מדברי המחבר שכתב ולא ידע נראה שהוא גורס כן בגמ' ולדעת רש"י ז"ל זה לא יתכן ולכך כתב שהוא מפרש ולא ידע ר"ל דמסתמא לא ידע דמיתב בלא דעתו ולהכי כתב שאף המוכר אינו יודע מכח המציאות.

ובאמת דזה לא ניתן ליכתב לע"ד דאי רבינו מפרש דקאי אסיפא א"כ כ"ז שמקחו בידו נאמן אף דנקיט מתרתי והיינו כמו שפירש"י ז"ל דקאי במי שפרע ולכך דייק וא"כ מאי האי דכתב ולא ידע וכו' דפי' מכח המציאות אף כשמקחו בידו אינו נאמן סוף דבר דברי ה"ה כפשוטן לא יכולתי להולמם.

והעיקר נ"ל דרבינו לא גריס כלל בקידושין הך דלא ידע כפירש"י ז"ל אלא דהאיך גירסא דכתב ולא ידע הוא נתבאר מריש מציעא וכמו שכתב הרב משם המאור ז"ל וכן נראה ג"כ מלשון הרי"ף ז"ל בריש מציעא דאחר שהביא ברייתא דקידושין ומאי דאיתמר עלה בגמ' כתב ק"ל הא דגרסי' הכא ולא ידע וכו' והיינו משום דהתם בקידושין ק"ל לגמ' אעיקר דינא דברייתא דקתני נאמן ואינו נאמן למאי נפק"ל בנאמנותו כלל ליחזי ממאן נקט זוזי וכה"ג פריך בסמוך שם על הך בבא דהדיין נאמן וכו' ע"ש ולכך משני שפיר איצטריך הברייתא לנאמנותו משום דנקיט מתרוייהו א"כ אין ראייה כלל מזוזי אלא מפיו של מוכר מי הוא בע"כ מי הוא מדעתיה ולכך אם מקחו בידו נאמן דמסתמא דייק אבל אין מקחו כידו וכו' אבל בריש מציעא ק"ל נשאל למוכר משום דקאי אצריכות' דר"פ דקאמר דמקח וממכר מורה היתרא אמר חברי דמי קיהיב אנא נמי דמי יהיבנא דמשמע ליה דתרוייהו נתנו המעות למוכר ודלא כפירש"י שכתב דמי רוצה ליתן ולכן הקשה שפיר וליחזי זוזי ממאן נקט והיכי שייך קביל מדעתו משניהם אם לא מא' בע"כ וא"כ נשאל מי הוא מדעתיה או שייך לומר דלא נתן אלא אחד וא"כ נפל צד הצריכותא.

ולכך תירץ לו לעולם דאיירי דנקיט מתרוייהו ומיירי שלא ידע והיינו דלא קאמר הב"ע בדנקיט מתרוייהו דלאו אוקמתא מחדש דהמקשה נמי ס"ד ומעתה ל"ק מת שהקשה הרא"ש ז"ל דמאי דוחקיה לגמרא לאפוקי מתני'. ממשמעותה וכו' דניחא ליה לתרץ אף לדעת המקשה דס"ל דמתני' מיירי בהמקח בידו ומה שהקשה וא"ת א"כ אמאי לא הקשה הרי"ף ז"ל כ"א על המתריך מדיוקא דלא ידע ולא בפשיטות על המקשה י"ל דלא נתגלה לנו דעת המקשה דקאי אמוכר אלא מהא דשני ליה ולא ידע דאי לא"ה הו"א כפי ר"י ז"ל דקאי אעדים וכו' אבל קשהמהא דאמרי' בגמ' סומכוס אלא מאי רבנן הא אמרי' המע"ה האי מאי דוקא התם דלא תפיסי תרוייהו אבל הכא דתפיסי תרוייהו וכו' תינח מציאה מו"מ דלא תפיסי מאי איכא למימר.

ואף לזה י"ל דכיון דמוכר קביל המעו' נסתלק ממקחו והוי כמופקד בידו מחמת התעצמותם כדין ואמטו להכי חשיב כאוחזין וכמ"ש התוספות ריש מציעא ועוד י"ל דהרי"ף גריס כגירסת התוס' ז"ל שכתבו אית דגרסי התם דחד מינייהו הוא וכו' ע"ש: אמנם דעת רבינו ס"ל כדעת הרי"ף בפ"י להך דקידושין אך להך פ"י שפ"י בהך דמציעא לא ניחא ליה מכח הקושיות לכך מפרש כדעת ר"ת וכמו שפ"י הרב המאור ז"ל וכמ"ש ה"ה זל ומעתה בין להרי"ף בין לרבינו ז"ל היכא דנקיט מחז ודאי לא מהימן דאזלי בתר זוזי וכקושיית הגמ' ולא איצטריך נאמנותו אלא היכא דנקיט מתרוייהו ולא איצטריך רבינו לבאר זה משום דק"ל בגמ' אמאי דחיק לאוקומי דנקיט מתרוייהו חז מדעתיה וכו' לימא דנקיט מחז ולא ידיע מהי מינייהו ולכך איצטריך לנאמנותו לומר מי הוא שנתן המעות ולזה י"ל משום דהו"ל למינקט בברייתא נאמן לומר מזה קבלתי ומזה לא קבלתי אלא ודאי דמיירי דנקיט מתרוייהו ולכך נקט לזה מכרתו ולזה לא מכרתי ר"ל דאף ששניהם נתנו המעות מ"מ לזה מכרתי דהוא מדעתי ולזה לא מכרתי דהוא בע"כ ומעתה מאי דנקט רבינו הך לישנא הוא כמבואר דמיירי דנקט מתרוייהו והאי דקאמר לפיכך אם נטל הדמים וכו' אף שהוא מיירי בההוא גוונא שנה בה משום דבר שנתחדש בה דהיינו לא ידע דע"כ מיירי בידע ובאמת אינו דוחק וק"ל.

אבל נ"ל דודאי מאי דמשני בגמ' דנקיט מתרוייהו ומחד מדעתיה ומחד בע"כ הוא שיגרא דלישנא האמור במציעא נקט ואנה"נ דהו"מ לשנויי דשנים הביאו מעות לביתו שלא בפניו וכשבא לביתו הקנה לא' טוען לי הוא שהקנה ולכך קאמר דנאמן המוכר לומר למי הקנה וכהאי גוונא לא אתי שפיר לישנא דלא ידע אבל במציעא דמיירי שלא ידע המוכר נמי לכך נקט הך גוונא דא' מדעתיה וא' בע"כ לומר לא ידע מהי מדעתיה וכו' והשתא דברי רבינו מדוקדקין דגבי נאמן דרישא לא הוצרך לומר הך גוונא דא' מדעתיה וכו' אבל בסיפא דבעי למימר דלא ידע המוכר הוצרך לבאר הך גוונא דא' מדעתיה וא' בע"כ כל זה למדתי מפ"י הכ"מ ז"ל.

אבל מה שהקשה על ה"ה דמנין לו לדעת רבינו שיהא פוטר משבועה וכו' לכאורה הוא תמוה דה"ה קא יהיב טעמא למילתיה מדנקט ולא ידע וכן השיג עליו הע"י ז"ל במס' קידושין. ובאמת דכוונת הרב בזה דמנ"ל דסובר רבינו דעד א' פוטר משבועה דילמא לענין לחייב מי שכנגדו ש"ד ותו לא והכי מדוקדק בלשונו יע"ש וה"נ כוונת הראב"ד זל ולא ידעתי אמאי לא תפס על הראב"ד ז"ל בזה.

אמנם לעד"ן דהאמת עם ה"ה בזה דבתחלה יש להקשות לדעת רש"י שכתב שם בריש מציעא דלא גרסי' ולא ידע אלא ולא ידע משום דק"ל אף דידע אינו נאמן וקשה דאף דאינו נאמן לממון מ"מ נאמן לשבועה כדקתני בברייתא הרי הוא ככל אדם וא"כ מוכרח לומר דלא ידע דאי ידע מיחייב ע"פ ש"ד וצ"ל דזה לא ק' דאפשר לו' דהתנא נחית דצריך שבועה לב' אמנם כשיש עד א' ודאי ישבע דאורייתא והתנא לא מיירי בהכי ואמטו להכי הוצ"ל לר"ת לפר' דכוונת קושיית הגמ' היא לפוטר משבועה דאי לחייב מי שכנגדו ותו לא לא ק"ל מידי דאנה"נ ישבע דאורייתא והתנא נחית לומר דין שבועה ולא מיירי כשיש עד בדבר.

אך לפוטר ק"ל דאיך התנא קפסיק ותני דין שבועה לב' והא אפשר כשיש שם עד לא יש עליו חיוב שבועה מפני עד מסייעו ולכך משני התנא מיירי דלא ידע המוכר ולכך רבינו דהביא הגירסא ולא ידע ומפרש כפי' ר"ת והמאור צ"ל דעד א' פוטר משבועה כותייהו כמ"ש ה"ה ז"ל. ואין להקשות לזה מהא דכתב הרמב"ם פי"ו מה' טו"ן דין ה' ע"ש דמשמע מדבריו דאף דעד א' מסייעו אפי"ה חייב שבועה.

דכבר כתב הב"ח סי' ע"ד דמשם אין ראיה כלל דאף בשני עדים נמי חיוב שבועה וכו' וה"ט משום דאין עדותם ברורה דאפשר דאכלה בגזל יעו"ש ומהתימא מהב"י ז"ל סי' ע"ה שכתב ומשם יתבאר שהרמב"ם ז"ל חלוק בזה וס"ל כדעת התרומות שהרי דברי הרמב"ם הם דברי הטור סי' קמ"ה ע"ש ולדידיה הו"ל להקשות על ה"ה ז"ל מהרמב"ם דס"ל דעד דמסייעו אינו פוטר.

ואין לו' דוקא בשבועת היסת חייב אבל בשבועת התורה או שבועת המשנה פטור דא"כ מנ"ל להב"י ז"ל סימן ע"ה דהתרומות והרמב"ם חולקים בדין זה דעד א' מסייעו פטור משבועת התורה כיון דלא קאמרי אלא שבועת היסת וצ"ע. גם מדברי הרמב"ם בפ"ג מה' עדות יש להוכיח דס"ל כדעת הטור והרא"ש זל דעד א' מסייעו פוטר משבועה שכתב אמר אחד תנאי וכו' הרי כאן עד א' ואי ס"ל כהרמ"ה ז"ל דאינו פוטר א"כ הו"ל כשנים כמ"ש הטור בשמו בסימן מ"ו ופי' הטעם בב"י דס"ל דעד האחר אינו פוטר

וא"כ כיון דעד אומר אינו תנאי מחייב שבועה: הלכות זכייה פרק א' הלכה י"א כל המפסיקן בפאה מפסיקין בנכסי הגר עיין מ"ש ה"ה ז"ל ופירושו נ"ל דכוונת הש"ס לומר אחר שחידש לנו ר"י דחצב מפסיק בנכסי הגר א"כ כל מקום שמצינו שיש רשות מהני לנכסי הגר לכ"ע מכח ק"ו ואף למאן דפליג במקומו משום דליכא ק"ו גביה ואע"ג דאמוראי ס"ל דחצב לפאה ולטומאה ולשבת כיון דרב אסי אמר לא לפאה ולטומאה פסקינן כוותיה גם לשבת פסקינן כרבא דדוקא רה"י ומה שהביא גבי טומאה סברת ר"ה הוא לידע הרשות גבי טומאה וסמך למה שפסק כחכמים ועתה יתורצו קושיות הלח"מ ז"ל.

גם מ"ש הך דפסק גבר טומאה אליבא דרבנן הוא תמוה אמאי הש"ס הביא פלוגתא דר"א ורבנן ולא אליבא דרבנן כיון שהם שתי בקעות אלא ודאי משום דרצה להביא דומיא לנכסי הגה שהם בקעה אחת ושדות הרבה כיון דלא עבר הבקעות כי אם ע"י גדר. ועוד נ"ל דהכא מיירי בימות החמה דאף רבנן מודו דהוי רשות הרבים ולכך כיון דהך שדה מחזקת לטומאה הוי רשות לעצמה וה"נ גבי גר כיון דהי' מחזקת לטומאה הוי רשות לעצמה ובעי קנייה לעצמה.

אך הא קשייא לי דרבא דאמר אף לשבת מחצב מפסיק אמאי לא אמר כיסלא דהו"ל ל מחצב וכ"ש פיסלא וכדכתב רשב"ם דלא גרע מחצב והא דאמר ואזדא לטעמיה שיגרא דלישנא דמס' שבת נקט דהתם לא הוזכר הך דחצב ולכך הוצרך לומר הך ואזדא לטעמיה אבל הכא לרבא גופיה קשה ומכח קושייא זו אפשר דפי' הגמרא אבל לענין פאה וטומאה לא רצ"ל הרשויות שיש לענין פאה וטומאה אין מפסיקין בנכסי הגר ואתו שאר אמוראי לומר אף רשויות דפאה וטומאה ושבת מפסיקין לנכסי הגר אבל חצב לכ"ע אינו מפסיק אלא לגר ורבינופסק כשאר אמוראי דפליגי ארב אסו משום דלא גרע מחצב ודו"ק: פרק ד' הלכה ג' זיכה לו ע"י אחר וכו' ה"ז ספק וכו' פי' הרב המגיד דאיירי בש"מ ומינה לבריא וכו' והקשה הלח"מ ז"ל מדכתב רבינו בפ"ט בש"מ שתק וצווח קנה שדברי ש"מ ככתובין וכמסורין דמו וליכא ספיקא וכו' ואם נפשך לומר כיון דזיכה לו ע"י אחר הוי כמתנת בריא לא היא דכתב רבינו ש"מ שזוכה מדין מתנת ש"מ היא וכו' וי"ל דהיינו דוקא שאם עמד חוזר וכו' ע"ש ולא ראה מ"ש הא"ז בהגהות הרא"ש פ"ק דגיטין דכתב בהדיא דש"מ אפי' ע"י זיכו הוי ככתובין וכמסורין גם מ"ש שם לדעת רש"י ז"ל דש"מ בידו לחזור היינו דוקא שלא נעשית מחשבתו שלא זיכה לא לראובן ולא לבניו.

ומה שהקשה מבריא ל"ק דלא מיירי אלא בסתמא דאנן סהדי דלא נתן אלא לאב ולכך כיון שהולך לאו כזכי לא קנו בניו ודומיא דידיה בש"מ כיון שהולך כזכי ולא חזר זכו בניו מכח ירושה. אמנם בעיקר הדין דאם זיכה לראובן אינו יכול לחזור דדבריו ככתובין וכו'.

גם נוראות נפלאתי איך נעלם מהלח"מ ז"ל מ"ש רבינו בפ"י מהלכות אלו דין י"ב ש"מ שנתן מנה לאחד וכו' ינתנו ליורשי מי שנשלחו לו שדברי ש"מ ככתובין וכו' ע"ש. ובעיקר הקושיא נ"ל בהקדים להקשות דמנ"ל לרבינו זה כיון שלא הוזכר בגמ' אלא ודאי הוציא זה רבינו מסברת רשב"ג דלא פליג את"ק אלא משום דלא באה לידו ולכך אמר כשיבא יצווח אבל אם בא לידו המתנה אף רשב"ג מודה כיון דשתק מעיקרא כבר

זכה בה והכא מיירי שהגיע השטר לידו אבל לא החזיק בנכסים וכיון דדברי ש"מ כמסורין דמי חשבינן כאלו הגיע כל מה שבתוך השטר וזהו שדקדק ה"ה ז"ל שם וה"ה לבריא כשיגיע ליד מקבל ר"ל כמו הכא שהגיע השטר לידו ודו"ק: הלכות שכנים פרק ד' הלכה ח' בית הבד וכו' עיין מ"ש הלח"מ ז"ל דאישתמיט מיניה מ"ש הרמב"ם ז"ל פ"ה מה' שכירות דין ח' ופ"ו דין ד' שהביא אותם שם כי שם ביתו ודו"ק: הלכה ט' שתי גנות וכו' והקשה הלח"מ ז"ל דהא בגמ' השוו דין ה הערלה לדין מו"מ וכיון דרבינו פסק גבי איסורא דלא שרינן כ"ש דגבי מו"מ דלא שדינן ואינו מדוייק דע"כ לא אמרו בגמ' הו"א דוקא גבי איסורא הוא משום דאמרי' דבעלמא במו"מ מספק"ל ולכך לגבי איסורא אזלי לחומרא ואי אשמועינן גבי מו"מ הו"א דהא דאמר ר"י של בעל האילן הוא משום ספיקא ולהכי מוקמינן ממונא בחזקתיה של בעל האילן אבל גבי איסורא אזלי לחומרא אמנם אם הדין פשוט לנו גבי מו"מ א"כ מהיכא תיתי לן להחמיר גבי איסורא: הלכות שלוחין פרק ו' הלכה ב' ואם היה לו עסק אחר וכו' אפי' העלה לו דינר בכל ימי השותפות דיי וכו' וכן אם א"ל וכו' שלישו או עשיריתו וכו' וכתב מר"ן ז"ל דהיינו מאי דאמר מותר שלישי וכו' ואחר המחילה זה לא יתכן דהא מאי דכתב רבינו שלישו או עשיריתו הוא משום דהוי כמו קצץ דהוי ודאי כיון שהוא לוקח מגוף הריוח אבל הך דמותר שלישי הוא לוקח מה שיתר על הריוח דהוא ספק הו"ל לרבינו לאשמועי'.

גם נראה עיקר כפי' שני דמר"ן ז"ל דהוא מהתוספות והך דמותר שלישי בא ברמז בדברי רבינו ז"ל לקמן פ"ח במ"ש דבר מועט וכפי' הראב"ד ז"ל וכן נראה מההגהות שם ע"ש: הלכות שכירות פרק ג' הלכה ג' יראה לי וכו' שאם פשע כמזיק וכו' עיין להלח"מ ז"ל והמש"ל ז"ל שיישבו ראיות התוס' ז"ל לשיטת רבינו דאין אנו צריכים לזה דכבר כתבו התוס' בריש בב"ק ובריש הניזקין דמזיק הקדש פטור מן התירה וכן פסק רבינו בה' נ"מ יע"ש וכיון שכן אם פשע בהקדש פטור דלא עדיף ממזיק דהא בהא תלייא וזהו שפרט רבינו וכתב קרקעות ועבדים ושטרות כדי להוציא הקדשות ומעתה הנך ראיות שהביא הש"ך סי' ס"ו ס"ק קכ"ו לדעת רבינו מהא דאמר ר"א בפ' הזהב דשבועה זו תקנת חכמים וכו' דמשמע דחייבים בפשיעה וכו' יע"ש ליתא לע"ד דהא אף רבינו מודה בהקדשות דפטור מפשיעה כדעת התוס' ומה גם דבירושלמי דשקלים קאמר בהדיא דש"ש בהקדש חייב בגניבה ואבידה יע"ש וע"כ צ"ל דכיון דתקנו שבועה שלא לזלזל גם זו בכלל וכבר כתבתי בזה בפ"ג מה' שקלים יעו"ש: פרק י"ב הלכה ט' ולא יאכל בפת ולא במלח ואם קצץ וכולי אוכל אותו בין בפת בין במלח וכו' כתב הראב"ד ז"ל דוקא אחת בספיתת מלח עראי אבל לא מליחה גמורה וכולי משמע מדבריו אלו דאף באחת אם מליחה גמורה ולע"ד הוא תמוה דאמרי' בפ"ב דמעשרות משנה ג' הנוטל זתים מן המעטן טובל אחת במלח ואוכל ואם מלח ונתן לפניו חייב ואמרו בירושלמי אם מלח טובל למ"ל צירוף ואם צירוף טובל למ"ל מלח ומשני ע"י זה וזה עכ"ל ונראה דהכריחו לירושלמי לזה ולא פי' המשנה כפשטה דמיירי לענין צירוף כמו הך משנה דהמקלף שעורים דקתני ואם קילף ונתן לתוך ידו חייב דהתם אין בקליפה שום חיוב אבל הכא דכמליחה הוקבע למעשר ושינתה המשנה בלשונה לומר ואם מלח ונתן ולא אמרה ואם טבל דבהכי עסיק אלא לומר דמיירי במליחה גמורה ולכך מתמה

שפיר כיון דמיירי במליחה גמורה למ"ל צירוף ומשני דבעי תרוייהו וא"כ מאי דתני המולח קובע הוא דוקא ע"י צירוף אבל אחת אפ"ל מליחה גמורה אינו קובע.

והנראה בזה לדעת הראב"ד ז"ל דהירושלמי סובר כאביי דס"ל בתלמודין דבח"ל אפ"ל שתייה לא קבעה דבהכי מיירי מתני' דקתני ברישא המטביל בשדה פטור ואלו בארץ חייב וא"ב מוכרח מאי דקתני ואם מלח וכו' הוא במליחה גמורה ולכך ע"י צירוף חייב אמנם לרבא דאחת לא קבעה ובשתיים קבעה אתי מתניתין כפשטה דקתני המטביל בשדה פטור מיירי דוקא באחת וא"כ מאי דקתני ברישא המולח אפ"ל באחת והך דנקט ואם מלח הוא פ"ל ע"י טיבול.

אך את זה ראיתי בש"מ למציעא גבי מאי דאמרי' בארץ אפילו אחת קבעה כתב בשם הראב"ד ז"ל וז"ל ואי ק"ל הא דתנן במעשרות המטביל בשדה פטור איכא למימר ספיתה כמליחה גמורה לאביי ואין סברא דפליגי אביי ורבא בהכי וא"כ סותר דברי עצמו ומה גם דספיתה היינו טיבול כמו שפירש"י ז"ל ונ"ל דלאו הראב"ד דהשגות הוא.

אמנם מ"ש ולא עם הפת משום איסור טבל. לא ידעתי פ"ל אך ראיתי בש"מ לשם גבי ובפתן לא יאכלו כתב בשם הראב"ד ז"ל וז"ל וכי ספיתה יותר היא קובעת מאכילתן עם הפת וכו' ופ"ל דה"ק בפתן לא יאכלו א"כ נטלו רשות מבע"ה וכו' אבל בנטלו רשות מעשרין וכו' הרי הדברים ברורים דס"ל להרב ז"ל דאכילה עם הפת היא קובעת למעשר והיינו דהשיג על רבינו שכתב דאוכל עם הפת וכו' אמנם לעד"ן דזה לא יתכן בפ"ל הברייתא דא"כ ליערבינהו וליתנינהו ובפתן ובמלח לא יאכלו אלא א"כ נטלו רשות ועוד איך יעלה על הדעת דאכילה קובעת למעשר והא בכל מקום אמרי' אוכל מהן עראי והא דאמרי' לא יספות במלח לאו משום דאכילתו ובמלח היא גורמת הקביעות דהא אמרינן בהדיא דספיתה קבעה אלא משום דאמרינן המולח זיתיו קבעה למעשר והיינו משום דגלי אדעתיה דזהו גרנו לכך גזרו אף בספיתה וזה הטעם לא שייך בפת וצ"ע: הלכות שאלה פרק ז' הלכה א' אבל אם חסרו יותר מכדי חסרון מוכרן בב"ד וכולי זוהי דעת ר"י בפ' המפקיד ואמרו שם רנב"י פליג עליה וס"ל דאף ביותר מכדי חסרון נמי לא ימכור דחיישי' שמא יעשם תרומה על מקום אחר והרי"ף ז"ל פסק כר"י לגבי ר"ן ותמה עליו הרא"ש ז"ל כיון דר"ן בתראה הוא למה לא פסק כוותיה ע"ש ובאמת לדעת הרי"ף ז"ל כיון דלא פליג ר"ן אלא משום טעמא דשמא יעשם תרומה וכולי א"כ בזה"ז דליכא למיחש להכי מודה ר"ן לסברת ר"י דביתר מכדי חסרון ימכור כיון דמודה הוא להך טעמא דר"ן דאדם רוצה וכן ראיתי להמע"מ בס' פלפלא חריפתא שכ"כ יע"ש.

אך אמנם דזה לא יתכן אלא להרי"ף ז"ל דאין דרכו להביא בהלכותיו דין תרומות וכמו שלא כתב הך דזבנינן לכהנים כמ"ש ה"ה ז"ל אך להרמב"ם ז"ל דמיירי בזמן דאיכא תרומות אמאי כתב הך דינא דר"י דיותר מכדי חסרון הרי זה מוכרן ושלא כדעת רנב"י. ולכאורה נ"ל דטעם הרמב"ם ז"ל הוא ממאי דגרסי' בפ"ק דפסחים גבי הך מעשה דיוחנן חקוקאה דהתיר לו רבי למוכרו בשעה חמישית וסבר ר"י דהך מעשה כרשב"ג ודחה אביי כיון דאמר ר"י דוקא בכדי חסרונו וכו' האי כמי יותר מכדי חסרון הוא הרי דלרנב"י דס"ל דאף ביותר מכדי חסרון אין לו למוכרן א"כ הוי הך מעשה דלא כהלכתא דלא אתי אלא ג וכיון דקי"ל דמעשה רב וקי"ל הלכה כרבנן דרשב"ג וגם אביי הך דר"י.

לכך פסק רבינו כוותיה ומה גם דאף סתמא דש"ס דלא כרנב"י דהא קאמר דמוכרו לנכרים ולדעת ר"ן לא מזבנינן ליה אלא לכהנים דחיישי' שמא עשאן וכו' ואין לדחוק ולו' דאיירי בפירות מתוקנים. אך אמנם ראיתי בש"מ למציעא שכתב וז"ל ומיהו אע"ג דלית ליה הכא לר"ן הך מילתא דר"י בההוא עובדא דפ"ק דפסחים וכו' התם הוה מודה ר"ן דהתם לא שייך למיסר מטעמיה דהכא דזימנין וכו' ה' וכוונתו בזה הוא לומר דמיירי בחמץ ממש דהוא פת דלא שייך למימר שמא עשאן וכו' אבל אין לפרש דכיון דהוא חמץ לא שייך לומר דשמא יעשה תרומה דכיון דהם חמץ ואין ראויין שוב לעשותם תרומה דזה לא יתכן דעדיין איכא למיחש דמקודם לכן עשאם תרומה ולא שייך למיזבן אלא לכהנים ואיך התיר רבי למוכרן בשוק אלא ודאי כדכתיבנא.

וראיתי עוד לשם שכתב משם הגאונים דלא גרסי' בגמ' ולר"ן וכו' וכוונתם בזה דלפי המסקנא לא פליגי ר"י ור"ן בזה ואנה"נ דר"ן מיירי בכדי חסרונן וכו' ולפ"ז יתיישבו דברי רבינו על נכון. אמנם נראה דכד מעיינת בה שפיר ליתא כלל דאף לפי גירסא זו צ"ל דפליגי ר"ן ור"כ בזה דאל"כ מאי איכא ביינייהו וצ"ל דפליגי בהכי דלר"כ מתני' איירי אף בפירות מתוקנים ולכך לא יגע בהם דאדם רוצה וכו' ולר"ן לא איירי מתני' אלא בפירות שאינם מתוקנים ומטעם שמא עשאן וכולי אבל בפירות מתוקנים דליכא האי טעמא שפיר דיגע בהם ובהכי ניחא לי כוונת דברי התוס' שם שהקשו דילמא לא פליגי ביותר מכדי חסרונן ותירצו משם ר"ת דמשמע ליה מתני' בכל גוונא איירי אף בפירות שאינם מתוקנים וצ"ל משום דאדם רוצה וכו' משמע דבס"ד דקושייתם ס"ל דפליגי בפירות מתוקנים וכו' וא"כ לפ"ז אמאי פסק רבינו בסתם והול"ל דבפירות מתוקנים יכול למוכרם ומה גם מפשט דברי רבינו משמע דהא דקאמר לא יגע בהן הוא אף על פירות מתוקנים מדנקט הך טעמא דשמא עשאן גבי מכירה לכהנים ולא אעיקר הדין דלא יגע בהן: הלכה ב' המפקיד פירות אצל חבירו והרקיבו וכו' ומוכרן וכו' לכאורה קשה דהא בגמרא אוקמוה דמיירי בכדי חסרונן וא"כ לדידן דקי"ל כרבנן דרשב"ג ה"ז לא יגע בהן וכמבואר בדין א' ומכח זה כתב הרי"ף ז"ל דהך פלוגתא דר"מ וחכמים לא קאי כלל בהך פירות וכו' דאף חכמים מודו לר"מ בזה כיון דלא עמדו אלא כדי חסרונן הידוע לכל ואף למפקיד ידוע שלכך היו עומדין אמנם לא פליגי אלא בקנקנים דזהו הפסד שאינו ראוי לידע ולכך הוי כמו יותר מכדי חסרונן ולכך חששו אף שהוא דבר מועט ור"מ ס"ל דוקא ביותר מכדי חסרונן דהוא הפסד מרובה ולכך רמייא חיובא עליה להשיב אבידת אחיו אך להפסד מועט בזה לא הזקיקוהו ליטפל בו כנ"ל בדעת הרי"ף ול"ק מה שהקשה עליו בעל המאור ז"ל דאיך אפשר לחכמים דיחושו להפסד ולהפסד הקנקנים ולא להפסד כדי חסרונן: הלכות מלוה ולוה פרק ג' הלכה א' אין ממשכנין אותה לא בשעת הלואה ולא שלא בשעת הלואה וכו' עיין השגת הראב"ד ז"ל ועיין לה"ה ז"ל שהביא ראיה להראב"ד ז"ל מהא דאר"ש וכו' יעו"ש ולעד"ן בהקדים להקשות על רבינו דבש"ס במציעא דקי"ג גבי הא דאמר שמואל שליח ב"ד מנתח נתוחי הקשה לו מקרא דלא תחבול בגד ומלא יחבול רחיים וכו' ותירץ לו לעבור עליו בב' לאוין ע"ש וא"כ כיון דפסק כשמואל בסמוך גבי עבוט א"כ הול"ל הכא אם אבד ונשרף לוקה שתים וכן גבי א"נ אלא ודאי דרבינו קשיתיה הא דאמר ר"ש דוקא ענייה אין ממשכנין אותה ואתא קרא לומר דלא קני כלל ומחזירין מיד דמנ"ל הא דילמא

דלעולם אפי' עשירה ואתא קרא לעבור עליו בב' לאוין לכך צ"ל כיון דדריש בעלמא טעמא דקרא דחיקא ליה מילתא לטפויי לאווי כל היכא דאיכא למדרש והשתא דאתיתלהכי מר"ש נשמע לר"י דס"ל דלא דרשי' טעמא דקרא ואפי' עשירה במשמע א"כ אתא קרא לאשמועי' דאף בדבר היתר כגון שמשכנו בשעת הלואתו דליכא לאו דלא תבא אפי"ה אזהר רחמנא גבי אלמנה דגזירת הכתוב היא והשתא ל"ק מה שהקשה ה"ה ז"ל דפליג בתרתי כיון דהא בהא תלייא לא חש תנא למיתנייה ומה שלא תירץ הגמ' כשהקשה לו מקרא דלא תחבול כך משום כתי לא אסיק אדעתיה הא דהגיה רבא בברייתא דקי"ד ע"ש בד"א וכו' אך לאחר דגלי לן רבא בברייתא דאיכא חילוק בין משכנו בשעת הלואה לשלא בשעת הלואה א"כ אתי קרא דלא תחבול לגופיה לאשמועי' אף בשעת הלואה אסור: שם ואם חבל מחזירין ממנו בע"כ כתב ה"ה ז"ל וזה ניתק לעשה שאמרה תורה אם חבול תחבול ודרשו ז"ל אפי' שלא ברשות וכו' ע"ש וק' לי דא"כ אמאי לא כתב רבינו דאם חבל אינו לוקה כמ"ש גבי מלוה חבירו בסמוך ועוד דבפ' אלו מציאות מצריך להו קראי לכסות יום וכסות לילהולא קאמר דאיצטריך לבגד אלמנה גם תניא בברייתא שם בהך קרא דאם חבול אם ב"ח הרי כבר אמור לא תבא אל ביתו ואם איתא הרי כבר אמור תחבול הול"ל וכ"כ התוס' בפ' הפועלים דף קט"ו בד"ה וחייב בסופו דאין בלאוין אלו שום ניתוק גם מדברי הראב"ד ז"ל שהובא בש"מ דקי"ג ע"ב יש להוכיח דס"ל דאין בו ניתוק שכתב וז"ל וה"נ מסתברא דהא האי קרא וכו' כי האי ס"ל דשליח ב"ד ממשכן ואפ"ה קאמר לא ימשכן כלי אוכל נפש ורבנן מחזיר את המחרישה כיום ומתני' ד"ה היא וכו' פי' דבריו דס"ל כדעת הרמב"ן ז"ל והרשב"א ז"ל שהביא ה"ה ז"ל דמחרישה הוי כלי אוכל נפש וא"כ היכי תני מחזיר המחרישה דמשמע כלי אוכל נפש ממשכנין ולכך תירץ ס"ל כאביי דאי עבד מהני ואי ס"ל דבר ניתוק הוא לק"מ וכ"כ הגהות מימוניות על סברת רבי' דלא הוי לאו הניתק לעשה וכו' וכן דעת הריב"ש ז"ל כמ"ש הכ"מ ז"ל והלח"מ ז"ל לא ראה כל זה ולפיכך תמה על הריב"ש דהא בהך דאלמנ' וכלי אוכל נפש אמר קרא בהו השב תשיב וכו' לא ידעתי אחקרהו דאין זה ענין לו גם ה"ה ז"ל כתב הנתוק מקרא דאם חבול כיון דהלאו דאלמנה וא"ב בחד לישנא דחבלה לכך כתב דקרא דאם חבול קאי עלייהו לניתוק ואולי כוונתו היא דעיקר קרא אתא לכסות יום כדאוקי בגמ' דאם חבול לכסות יום והשב תשיב לכסות לילה אך נקט קרא לשון חבלה לנתק כל האסור בלשון חבלה להביאו בכלל השב תשיב דהוא עיקר הניתוק אך באמת לשון רבי' אינו סובל זה כלל דאמאי לא כתב הך לישנא דכתב בסמוך גבי עבוט אלא יצא לידון בדבר חדש גם לא ידעתי בכלי אוכל נפש איך שייך בו דין קנייה בשלמא בגדים אפשר לכסות יום וכסות לילה דכסות לילה קנאה ביום וכסות יום קונה בלילה אך כלי אוכל נפש אין זמן ועת לכל חפץ גם מה יענה להא דאר"ש בברייתא ענייה אין ממשכנין שאתה חייב להחזיר לה ומשיאה ש"ר בשכינותיה ר"ל דלכך כתיב לאו מיוחד בפ"ע ולא כלל אותו בכלל דלא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו שא"כ נתחייב להחזיר לה ומשיאה ולכך לא קאי קרא אלא בעניי' דיש בה דין חזרה דהשב תשיב ואתא קרא לאשמועי' גבי אלמנה דלא קאי כלל ומר"ש נשמע לרבנן דאיירי קרא אף בעשירה ולגופיה אתא לאשמועי' דחלוקה מעלמא דלא קני כלל ומחזיר מיד וכ"כ ה"ה ז"ל גבי משכנו בשעת הלואתו ע"ש ואין להקשות דמנ"ל לר"י דאתא קרא

להכי דילמא אתא לאשמועי' דאף בשעת הלואה נמי קני ומחזיר דכיון דאתא לאשמועי' הפך דעלמא א"כ כל ההית' דאית לן בעלמא בא לאסור ויבואו שניהם כיון דשקולים.

ובהכי אשכחנא פתרי למה שהקשו התוס' בפ' הפועלים אפ"ק דתמורה על מה דאמר אביי לההוא גברא דחבל סכינא דאשבתיה זיל אהדר והא אביי הוא דאמר אי עבד מהני ותירצו דע"כ לא קאמר דמהני אלא היכא דמיכוין לעבור יע"ש וק' לי דא"כ אמאי לא מוקי פלוגתייהו דאביי ורבא בהכי דלאביי דמהני אינו מחזיר כיון דמכוין לעבור לרבא לא מהני ולכך מחזיר ולעיקר הקושיא ל"ק דכיון דעיקר קרא לא אתא אלא לאשמועי' דלא קני ומחזיר מיד הפך דעלמא וכאמור אף אביי נמי מודה בזה דלא מהני ולעד"ן דזוהי דעת רבי' ז"ל שכתב ומחזירין בע"כ לומר דלא קני כלל ומחזיר מיד.

אלא דבאמת אכתי ק"ל דאמאי כתב רבי' דאם אבד לוקה דמאי איריאי אבד דכיון דקי"ל כרבא דס"ל דאע"ג דלא מהני לקי משום דעבר אמימר דרזחמנא א"כ משעה דחבל חייב אף דמחזיר אח"ך. אשר על כן נ"ל דרבי' ז"ל ק"ל מאי דאמר אביי בסוף המקבל שדה וכו' זיל אהדר וכיון דס"ל דמהני אמאי אמר ליה זיל אהדר כקושיית התוס' שם ולכך ס"ל דהא דאמר אביי דמהני ולקי אלא כגון הך דשינוי קונה כדאוקי פלוגתייהו בפ"ח דתמורה דגזל צמר ועשאן בגדים דאין כאן תקנה בחזרה אבל היכא דאפשר בחזרה שייך לתקוני ללאו ולא לקי ולכך א"ל זיל אהדר כי היכי דלא לילקי ולכך גבי לאו דאוכל נפש ולא דבגד אלמנה דאין בו ניתוק אמר הך לישנא דמחזירין לו בע"כ דלא לקי לא כן גבי השבת העבוט דבסמוך כיון דלאו ניתק הוא לא קאמר האי לישנא דמחזיר בע"כ אך לתירוץ התוס' שתירצו דלא אמר דמהני אלא בכוננתו לעבור והתם בשוגג איירי עיין לדבריהם בפ' הפועלים ובפ"ק דתמורה קשה א"כ אמאי לא מוקי פלוגתייהו דאביי ורבא בהני לאוי דאלמנה ואוכל נפש כיון דלא ניתוק הוא לאביי דמהני א"צ להחזיר ולרבא דלא מהני צריך להחזיר אמנם לפי האמו' ניחא כיון דאביי גופי' זיל אהדר א"כ ס"ל דצריך להחזיר כי היכי דלא לילקי: פרק ד' הלכה ג' ואע"פ שהמלוה וכו' עיין מ"ש הלח"מ ז"ל ומה שתירץ ותמצית דבריו הוא דוקא מלוה וערב דאית בו קום עשה בין קודם גבייה בין לאחר גבייה הוא דפטורין דהיינו קודם גבייה אית בהו קום עשה לקרועי שטרא ולאחר גבייה אית בהו קום עשה לאהדורי המעות אבל עדים ליתנהו בהכי ולכך מחייבי על לאו דלא תשימון ע"כ.

ולעד"ן אחר המח"ר דאין זה במשמע מדברי רבי' חדא דא"כ לא הו"ל למיסתם ולומר מפני שניתן לתשלומין דלא קאי אלא לאחר הגבייה דעדיין לקי הלאו דלא תשימון קודם הגבייה והו"ל לבאר ולומר דהך סברא דניתן לקרוע שטרא ועוד איך גילה לנו רבינו דהעדים מחייבי אלאו דלא תשימון מלקות ואדרבא מפ' י"ח מה' סנהדרין דמנה רבי' כל מחוייבי מלקות ולא מנה חיובי העדים דרבית מבואר דאינם בר מלקות.

גם לא ראה מ"ש הכ"מ בפ' יו"ד מה' עדות גבי עידי רבית זז"ל שאע"פ שעוברין על לאו לא תשימון כיון דאינם בני מלקות וכו' הרי מבואר דאין בהם מלקות וא"כ הדרא קושייא לדוכתא דבין לר"א ור"ג ובין לרבנן כ"ע מודו דיש בהם מלקות ועוד. דע"כ לא אוקמוה בש"ס פלוגתא דר"א ורבנן בלאו דלא תשימון אלא דוקא לר"י דס"ל לכ"ע דאין מוציאין הרבית ואם כן מאי דאמר ר"א מפני שיש בהם קום עשה הוא לקרועי שטרא וא"כ יוצא

מזה לדעת רבנן דפליגי עליה משום דס"ל רשימה מילתא היא אמנם לר"א דס"ל דיוצאה בדיינין תו לא צריכין לאוקומה דברי ר"א דאמר מפני שיש בהם קום עשה לקרועי שטרא אלא אתי כפשטיה דקום עשה לאהדורי המעות ורבנן פליגי עליה וסברי דאינה יוצאה ולכך מחייבין אבל בלאו דלא תשימון אפשר דלכ"ע מחייבין דאפוש פלוגתא לא מפשינן ועוד דמאי שנא גבי לוח פסק רבי דפטור אף שאין בידו לא גבייה ולא קריעה וגבי עדים פסק דחייב מהך טעמא דאין בידם לנתוקי.

גם מה שפ"י בדברי ה"ה ז"ל במ"ש ויש מדקדקים בהפך ר"ל גבי לוח וכו' אין זה נראה דמלשוננו משמע דקאי אכולה בבא גם מה שפ"י בפ"י הב' אינו מובן ואפשר דט"ס נפל בדבריו וכצ"ל ר"ל דפסק כר"א משום דאית ליה וכו' כדפירשו שם בתוס' ואינהו אית להו כפירש"י ז"ל וכו' וכוונתו לומר דבאו לחלוק על רבינו שפסק כר"א הוא משום דס"ל כפ"י התוס' דמוקי בגמ' דלכ"ע ס"ל כר"א אבל המדקדקים סבי"ל כפ"י רש"י ז"ל וכיון דמוקי בגמ' כר"י לכך פסקינן כוותיה והיינו דקא דחי להאי פירושא משום דה"ה ז"ל לא עסיק בהך פלוגתא דר"א ו"י כ"א לבתר כנ"ל כוונתו בלי פקפוק ואפ"ה לא איפרק מחולשא וכנראה דנעלם מעיניו דברי הגמ' שם דס"ה דקאמר בהדיא והלכתא כר"א גם מדברי ה"ה ז"ל הכי משמע דהוצרך להביא ראיה לרבינו דפסק כר"א משום דרב ספרא דאמר הכי וכ"כ ז"ל והבין ז"ל דמאי דאמרו בהלכות והלכת' כר"א משמי' דנפשיה קאמר הכי וצ"ע: ולעיקר הקושיא על רבי נלע"ד דרבי ז"ל מפרש כפירש"י ז"ל אך לר"א ודאי לאו תנאי וכסברת המקשה דלא הוצרכו לאוקומה כתנאי אלא לר"י אבל לר"א ודאי כ"ע מודו דיוצאה בדיינין ופלוגתא ורבנן הוא בלא תשימון וכדאוקמו' לר"י וס"ל לרבי דלמ"ד יוצאה בדיינין אין כאן מלקות כלל כיון דלאוי דרבית ניתנו לתשלומין א"כ אין בהם מלקות כלל דהגע עצמך דאיסור הערב והעדים הוא תלוי במה שגרמו לנשך את הלוח אם כן כיון דניתן לתשלומין ואינו לוקה המלוה א"כ אף הערב והעדים נפטרו ולכך רבי ז"ל לא כתב אלא המלוה והלוח דעיקר האיסור תלוי בהם ורמז לנו זה הדין גבי לוח דלפי הטעם שניתן לתשלומין אינו אלא לגבי מלוה אבל גבי לוח דעבר על לאו דלא תשיך ואין בידו לתקן הלאו אמאי לא לקי אלא ודאי כיון דעיקר הקפידא הוא שלא לנשך וגם הלוח מוזהר שלא ישיך כיון שיש בידו יכולת להוציא ממנו המעות שנתן הרי נתקן הלאו דנמצא שלא השיך את המלוה וכמו כן ערב ועדים נמי שמוציאין הדיינין ממנו הרי נמצא שלא אהנו מעשיהם שלא שמו עליו נשך ולכך לא לקו וזהו מ"ש יוצאה בדיינים ר"ל אף שלא תבע ממנו הלוח אפי"ה הדיינים מאיליהן מוציאין ממנו וכיון שכן כולם לאו בני מלקות נינהו ועיין בסמ"ע סי' ט' ודלא כהט"ז שם יע"ש.

ומעת' מאי דאיפליגו ורבנן בשומה מילת' היא הוא על עיקר אזהרת הלאו דלר"א סבי"ל דלא נגמר האזהרה אלא עד שיגבו דכל זמן שלא אבה לא מיקרי שימה כיון דאפשר שיקרע השטר אבל רבנן ס"ל משעה שנכתב השטר הוי שימה וא"כ בהכי פליגי ר"י ור"א דר"י דס"ל דאינה יוצאה ולא הוי ניתק לכ"ע הוי פלוגתא דר"א ורבנן בשימה לענין מלקות ולר"א דס"ל דיוצאה והוי ניתק לכ"ע הוי פלוגתייהו לענין העברת הלאו ואפשר זהו שדקדק רש"י ז"ל שכתב פוטרין את המלוה וכו' מן ל"ת ומלקות דלכאור' אינו מובן דהא ודאי אף דאית לן לאו הניתק לעשה אין לוקין עליו אבל עבירת הלאו

מיהא איכא וזהו דקאמר אין לוקין גם אמרי' בפ' הוציאו לו ומתודה על לאו שניתק לעשה ואי לא עבר על לאו כלל אמאי מתודה אך לפי מ"ש אפשר לומר דכוונתו היא לצדדין קאמר דאם לסברת המקשה הוי פיטורו ממלקות ואם לפי סברת המתרץ הוי פיטורו מלא תעשה וכאמור ודוחק.

אמנם המדקדקים שהביא ה"ה ז"ל ס"ל דלר"א דס"ל דיוצאה בדיינים לא ס"ל כר"י דמוקי פלוגתייהו בשימה וכו' אלא מוקי פלוגתייהו דאם קרא דוחי אחיך הוי ניתק או לא דלר"א ס"ל דהוי ניתק ורבנן ס"ל לא הוי ניתק כיון דלא. אמרה הורה בפ"י והשיב כמו גבי גזילה ולדידהו אף דס"ל דיוצאה בדיינים אפי"ה לקו אלאוין דרבית וכיון שכן קי"ל כרבנן לגבי ר"א ור"ג דסתם מתני' כוותיהו ולקו שפיר ועוד יש לפרש דהמדקדקים ס"ל כפי' התוס' דאף לכ"ע דיוצאה בדיינים ולא לקי אלאו דלא תקח מ"מ לקי אלאו דלא תשימון דאינו ניתק ואם כן לא קאי אלא אמלוה דעובר על לאו דלא תשימון ודו"ק: פרק י"ו הלכה ח' וכן אם מת השליש וכו' ה"ז פרוע אע"פ שאין עדים על הכתב עמ"ש ה"ה ז"ל דנלמד זה מהך משנה דספ"ק דמציעא וכו' והלח"מ ז"ל כ' דס"ל כפירש"י ז"ל דזה בורר דהאי דקתני בברייתא ואין עליו עדים הוא אין עדים כלל קאמר ומפרש רבינו דאית ליה שטר דהוי מיגו ואפי' איתחזק וכו' כמו שפי' התוס' ז"ל ע"ש ולענ"ד לא ירדתי לעומק דבריו דע"כ לא מהמנינן ליה לשליש אלא לאמירתו שהוא אומר בפ"י ידענא ביה דהאי שטרא שהוא פרוע אבל כשמת ולא ידעי' מעדותו כלום מאי מהני הך שוכר דמצינו בין שטרותיו דאימור דהמלוה מסרו לו לכשיפרעו לו הלוח יהא מצוי למוסרו ללוה ועדיין לא נפרע דהגע עצמך דאם השליש עצמו אינו יודע מה טיבו של השוכר בודאי יהא מונח ואין לו' דודאי כיון דניתן השוכר לידו הוי כאלו נמסר ליד הלוח כיון דהוי ידו כידו דזיל לאידך גיסא דידו כיד המלוה ועוד דא"כ מאי מקשה הגמ' בפ"ק דמציעא על הך דאמר רב סמפון היוצא מיד מלוה ממתני' דאם יש עמהם סמפונות וכו' לוקמה בשליש וכבר כתבתי ישוב לזה בפ"י ח מה' גזילה ע"ש.

אשר עכנ"ל דהאי דכתב רבינו ונמצא כתב יוצא מתחת ידו שמעיד על השטר שמונח אצלו שהוא פרוע ודוק בלשונו שכתב שמונח אצלו ה"ז פרוע אע"פ שאין עדים על הכתב והיינו משום דקאי אריש דבריו דכיון דאלו רצה לשורפו וכו' הוי נאמן בדבריו שהוא פרוע ולכך כתב וכן אם מת השליש לומר דמה לי דבריו או כתבו וזהו מ"ש ה"ה ז"ל וכיון שהשליש נאמן משניהם יעשו ככתבו וכו' אבל בשליש הכל לדבריו וככתבו ע"כ ולא דמי למלוה דאמרי' דאפי' נמצא כת"י שהוא פרוע פסול דהתם משום דבעי למוסרו ללוה דאינו נאמן מלוה גבי לוח אבל גבי שלישי דאיהו מהימן משניהם לא בעי כתיבה ומסירה ללוה דבאמירתו למלוה שהוא פרוע סגי והאי דכתב שהוא פרוע לזכרון דברים ולפ"ז הא דקתני בברייתא אין עליו עדים ויוצא מתחת ידי שלישי כשר לאו דוקא דאפי' בלא כתב כלל כיון שאמר פרוע הוא נאמן והיינו דקאמר דהא הימניה מלוה וא"כ בלא כתב נמי אלא אגב דיוצא אחר חיתום שטרות נקט לה ועוד אפשר לומר דהתם בלא שטר קאמר ומפרש רבינו דהאי דקאמר אין עליו עדי קיום קאמר וכמו שפירש"י ז"ל במציעא ואז אינו נאמן השליש אלא משום השוגר שיש בידו ומיגו דיהביה ללוה וזהו דקאמר דהא הימניה מלוה ר"ל דמסר לו השוכר ולא חשש למיהביה ללוה אבל יקשה לוח דאמאי רבינו ז"ל לא הביא האי דינא דברייתא בפסקיו.

וחוץ מדברי ה"ה ז"ל אפשר לומר דרבינו יפרש הך ברייתא דיוצא מתחת ידי השליש מיירי בהכי בכתב יד וכאמור ואין להקשות דמאי מסיים רבינו בתר הכי אפ"היה בכת"י המלוה והא בכתב ידו עסיקנן די"ל עד השתא לא אמרי' בכתב ידו ממש אלא בחתימה לחוד סגי אבל השתא בא להודיע אפי' הכתב היה בכת"י המלוה דאיכא למימר דבידו לכתבו בכל זמן שירצה אפי"ה פסול משום דאתי בבין השמשות כדאוקי בגמרא: פרק כ"ד הלכה א' כבר ביארנו וכו' עיין מה שהקשה ה"ה ז"ל דלמה חילק ביניהם והצ"ע ועיין בנ"י זל בספ"ק דמציעא שהכריח משם הרנב"ר דלא חיישי' להכי אלא דוקא גבי הלואה ולכך בעי קנין אבל בשאר דברים לא חיישינן ומצינו סמוכות לדברי רבינו ז"ל ודו"ק: הלכות טוען ונטען פרק ב' הלכה א' כל החשוד אינו נשבע וכו' ולא שבועת היסת וכו' עיין ה"ה ז"ל דכתב דמפורש בשבועת הדיינין שאין חשוד נשבע אפי' היסת וטעמו משום דמאי דאמרי' ותקנתא לתקנתא לא עבדינן ר"ל על עיקר השבועה קאמר דשבועה שהיא דאורייתא עבדינן לה תקנה שלא תיעקר לגמרי דרמינן לה לשכנגדו אבל היסת שהיא מדרבנן לא עבדינן לה תקנה שלא תיעקר דלא איכפת לן אם נעקרה דאל"כ מה לו להזכיר שם תקנה כלל דהכי הו"ל מדאורייתא מהפכינן ומדרבנן לא מהפכינן דהוי דבר והפכו ויהב טעמא כיון דשבועה מדרבנן לא איכפת לן אלא ודאי אף שבועת היסת אינו נשבע וכן הוא מבואר בפ"ק דמציעא גבי ההוא רעייא דקאמר דחייביה מדר"ן ומשני דר"ן תקנתא וכו' ודוחק לומר דה"ק נחייביה ממון ע"י שישבע היסת מי שכנגדו ועוד לפי האמת הו"ל לאשבועי היסת ההוא רעייא וזה לא מצינו ועיין להלח"מ ז"ל ע"ש.

עוד כתב הרמב"ם זל ואפילו רצה התובע אין שומעין לו עיין הטעם בה"ה ז"ל והנה הר"ב בש"מ למציעא ד"ב גבי הא דקאמר לימא דלא כבן ננס הקשה לרבנן דבן ננס מ"ט והתנן החשוד על השבועה שכנגדו נשבע ונוטל ותירץ דהתם לא הוי טעמא משום חשש שבועת שוא אלא משום דהאיך אינו רוצה לקבל שבועתך הואיל ואתה חשוד עכ"ל משמע בהדיא דס"ל דאם רצה התובע לקבל שבועתו שומעין לו הפך דברי הרמב"ם ז"ל ולעיקר הקושיא נ"ל דשאני התם דידעי' שהוא חשוד בודאי ולכך לא מסרינן ליה שבועה אבל הכא דלא ניכר מי הוא החשוד ואף לאחר השבועה לא ידעי' לכך מסרינן ליה והיינו דלא משבעינן להו בבת אחת כמו שמבואר במקומו: פרק ה' הלכה א' ועל כולם נשבעים שבועת היסת וכו' כתב ה"ה ז"ל וז"ל דין ההיסת ידוע שהוא בכל דבר כפירה מאיזה דבר שיהיה ויש סמך לזה בפ' הכותב כ"כ בהלכות בפ' שבועת הדיינין וכו' עכ"ל ונ"ל דבא לתרץ מה שהוק"ל בדברי הרי"ף והרא"ש ז"ל בפ' ש"ה דכ"ע נשבעין והביאו ראייה מפ' הכותב דאינה ראייה דדוקא התם משום דאמרינן דמיפרע דייק ולכך החמירו עליו בשבועת המשנה שהיא כעין של תורה אבל הכא דליכא האי טעמא בודאי ליכא שבועה דרבנן וזהו דלא קתני לה במשנה אבל משיעין אותן מדרבנן וכו' ולכך בא לומר דבודאי עיקר שבועת היסת לא נלמדה אלא מדר"ן דהתם בכופר הכל אף מדאורייתא פטור אפי"ה תקנו רבנן שבועה ה"נ אף מדאורייתא פטורין תקנו וכו' ומשום דיש לחלק דהתם דלאו בר שבועה.

דאורייתא הוא לכך תקנו בו רבנן שבועה אבל הכא דישנם בכלל שבועה והתורה פטרתם אין להם לחכמים לתקן להם שבועה הפך התורה ממש לכך הביאו הך דפ' הכותב דהתם

נמי מיירי לענין קרקעו' דפטורים מדאורייתא ואפי"ה תקנו להם חכמים שבועה ודוק בלשונו הצח שכתב דין ההיסת ידוע בכל דבר כפירה וכו' והיינו דינא דר"ן ואח"ך כתב ויש לזה סמך בפ' הכותב כך כתוב בהלכות דבא לפרש דהך ראייה שהביא ההלכות אינה אלא לסמך בעלמא ועיין להב"ח ז"ל בסי' צ"ה והביאו הש"ך ז"ל שם ע"ש אלא דבאמת דמלשון רבינו ז"ל שכתב שבועת והיסת מלשון הרי"ף שכתב ז"ל שבועה דרבנן ולא הזכיר היסת יראה דרב תמרחק ביניהם דכוונת רבינו היא לומר דאם מסר לשומר עבדים או קרקע או שטרות לשמור והלה אומר להד"מ דמיחייב היסת ככל כופר בכל.

דעלמא והיינו דכתב רבינו אם היתה שם טענת ודאי הוא לומר דכפר בעיקר השמירה אבל אם הודה לו בעיקר השמירה אלא שטענו שאבד אין בזה שבועת היסת כיון שאין כאן טענת ודאי דאפשר אמת הוא שאבד וכמבואר כל זה בסמוך דין ו'. אבל הרי"ף ז"ל שכתב ודוקא שבועה דאורייתא אבל בדרבנן נשבעין דמסיק פרק הכותב וכו' אינו ענין להיסת כלל אלא לענ"ד דה"ק דלאו כללא הוא דאין נשבעין עליהן כלל אפי' מדרבנן דהא גבי פוגמת דמדרבנן משבעינן לה: הלכות סנהדרין פרק י"ט הלכה א' האוכל הנותר וכו' הפיגול וכו' ק"ל דאזהרה שלהן מקרא דלא יאכל כי קדש הם ואמר ר"א בפר' בתרא דמכות ד"ח אתא לומר כל שבקודש פסול בא הכתוב ליתן ל"ת על אכילתו וכמ"ש רבינו בפ"ח מה' פ"ה דין יו"ד וכתבו התוס' שם דאין בו אלא איסורא בעלמא כיון דהוא לאו שבכללות וכיון שכן איך כתב רבינו ז"ל דלוקין עליהם וי"ל כמ"ש התוס' בפסחים דכ"ד ד"ה הא דלגבי נותר כתיב קרא דלא יאכל ופיגול אתי בג"ש מנותר ולכך חשבינהו תנא בכלל אלו הן הלוקין ע"ש: פרק כ"ו הלכה ב' המקלל את המת פטור כתב הכ"מ ז"ל דנלמד מדאיצטריך לחייב על קללת אביו ואמו לאחר מיתה משמע הא שאר כל אדם פטור ע"כ ולע"ד הוא תמוה דאיצטריך כדי שלא נלמוד מק"ו מהכאה דפטור לאחר מיתה ואין לומר אחר יוכיח שלא בעמך וכו' ואפי"ה חייב לאחר מיתה דמה לאחר שכן אינו במיתה ועוד דאיהו גופיה ייתי בק"ו מהכאה דפטור לאחר מיתה ועיקר דינו של רבינו ז"ל הוא מבואר בש"ס שם גבי יוצא ליהרג קתני דאם קללו אחר פטור ואמרו טעמא בגמ' במקויים שבעמך הכתוב מדבר וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפ"ה מה"מ דין י"ב ע"ש: הלכה ג' ואחד המקלל וכו' עיין להראב"ד ז"ל ומ"ש הכ"מ ז"ל ולעד"ן דאי הראב"ד ז"ל נזדמנה לו הך גירסא שהביא הכ"מ ז"ל בודאי לא היה משיג על רבינו כלום אלא דגריס אמרין חברייא אינו לוקה א"ר יוסי משום דהוי לאו שאין בו מעשה ע"כ וכן היא בהרא"ש.

ז"ל בסו"פ שבועת העדות והשתאקשייא ליה להראב"ד ז"ל דהיכי אמר ר"י משום דהוי לאו שאין בו מעשה והא הוא דאמר בגמ' חוץ מנשבע ומימר ומקלל חבריו בשם דלוקה אף שאין בו מעשה ולכך תירץ דוקא התם בשם המיוחד משום דגלי קרא דליראה את השם דההוא שם המיוחד דסיפיה דקרא יוכיח אבל בכינוי דלית לן גילוי הדרין לכללין דלאו שאין בו מעשה ואין לוקין עליו אבל הרמב"ם ז"ל ס"ל כהרא"ש ז"ל דהא דאמר ר"י התם משום ר"י חוץ ממקלל אף בכינוי קאמר ולכך כיון דהובא בגמ' בלי חולק אידחייא הך דירושלמי מהלכה אמנם לעד"ן דאף בכינוי חייב כהרמב"ם ז"ל דאי כס' הראב"ד ז"ל למ"ל למיכתב בנקבו שם ללמד על אביו דבעי שם המיוחד דמהיכא תיתי דהא ודאי אזהרתיה הוא משאר כל אדם לכ"ע אלא ודאי דבשאר כל אדם לקי בכינוי

ולכך איצטריך ללמד גבי אביו דהוא במיתה דבעי שם המיוחד ולעד"ן דיצא להם מקרא דליראה את השם דמשמע דאף בכינוי ואף דסיפיה דקרא מיירי בשם המיוחד מ"מ שמעינן תרוייהו ועיין להפר"ח בס' מים חיים בליקוטיו להרמב"ם שדבריו צ"ע: הלכות עדות פרק א' הלכה ג' כ"ג וכו' עיין מ"ש הכ"מ ז"ל וראיתי למהרח"א ז"ל בס' מ"ק בחי' הלכות מלכים פ"ב שדחה ראיית הלח"מ ז"ל מסוף הסוגיית דקאמר שב ואל תעשה שאני יע"ש ונעלם מעיני הרב תוס' דשבועות ד"ל ע"ב יע"ש ולא ידעתי דמה יענה הרב למ"ש הרמב"ם גבי חכם דאין חכמה וכו' והא אמרי' שב ואל תעשה שאני: פרק י הלכה ב' איזהו רשע כל שעבר עבירה שחייבין עליה מלקו' וכו' הנה נתבאר בספרי כל הראשונים ואחרונים ז"ל בדבר שאין בו מלקות אינו נפסל עיי"ע אך מדברי התוס' ז"ל בפ' הרבית בענין ערב ועדים משמע דס"ל דאף דאין בו מלקות כיון דאיסורו מן התורה דעבר על ל"ת פסולים דהא ערב כיון דהוא לאו שאין בו מעשה אינו לוקה ואפשר לו' דכוונתם ז"ל להקשות דאמאי לא יפסל מדרבנן מיהא כיון דעבר אדאורייתא ובשלמא אי קי"ל כרבא ל"ק כיון דאיסור דאורייתא ליפסל אינו אלא ברשע דחמס הכא דליכא ממון דהא אינו מרויח כשר אף מדרבנן אך כיון דקי"ל כאביי דאף דליכא ממון פסול מדאורייתא הכא דכיון דעבר אדאורייתא דעוברין בל"ת אף דאין איסורו אלא מדרבנן יהא פסול אף שלא הרויח והוק"ל שפיר דאמאי לא מני ערב ועדים כיון דפיסולם אינו אלא מדרבנן והשתא הוו דברי התוס' ז"ל מוסכמים למ"ש בפ' זה בורר דמתני' לא קא חשיב אלא פיסול דרבנן.

וראיתי להמש"ל בפ"ד מה'. מו"ל שכתב בתוך דבריו דדעת התוס' ז"ל דאף שאין בהם מלקות פסולין ולפי מ"ש אינו מוכרח גם מדברי הנמק"י ז"ל בפ' הרבית אין ראייה דשייך לפרשו כמ"ש בכוונת התוס'.

אמנם מ"ש בשם הרב ב"ש ז"ל בדעת הנמקי דלאו דוקא חייבי מלקו' אלא כל שעוברים על ל"ת קרי ליה חייבי מלקות ודעתו כל חייבי ל"ת סתם פסולים מן התורה ע"כ הוא תמוה ולא ראה מ"ש הנמק"י ז"ל גופיה בפ' ז"ב גבי חשוד וז"ל וכתשו' הרי"ף ז"ל דלא מיפסל אלא בלאו דחייבים עליה מלקות כגון לאו שיש בו מעשה ונשבע ומימר ומקלל חבירו בשם ע"כ הרי דהביא הך תשובה בלי חולק ודעתו למיסתם הלכה דלאו שאין בו מעשה אינו פסול עליו וא"כ מאי תריץ יתיב הרב"ש ז"ל בפ' הרבית דערב ועדים פסולים כיון דאין בו מעשה אך לפי מ"ש ניהא דודאי הא דכתב הרי"ף בתשובה דבעי לאו שיש בו מעשה הוא לפוסלו מן התורה אבל מדרבנן אף שאין בו מעשה פסול ולעד"ן הכרח לזה ממ"ש הנמק"י ז"ל גופיה בפ' ז"ב דהלוה לא יהיה פסול אלא מדרבנן משום דלא משמע ליה איסורא אלא למלוה דמרויח ולא ללוה וא"כ כ"ש ערב ועדים דלא משמע להו איסורא כיון דלא מרויחים דהא דנתן הטעם ללוה דקא מפסיד משום דכמו דהמלוה מרויח כך הלוה מרויח במעות אלו שלוקח אבל לא יהא עדיף מערב ועדים בשביל זה דאדרבא יש סברא לומר בערב ועדים כשרים לגמרי דאין להם הנאה אמנם כיון דאיסורייהו מדאורי' סגי לן האי טעמא דלא יהא פסול אלא מדרבנן אלא ודאי גם כוונתו בפ' הרבית הוא מדרבנן כמ"ש.

אך ק' לי לזה דהא ס"ל להנמק"י זל דאף דהעבירה היא מדאורייתא כיון דפיסולו מדרבנן נהיגי ביה כל מידי דרבנן והוא מדקאמר בפ' ז"ב גבי בר בינתוס דמקשה הש"ס ואמר רבא לזה פסול לעדות והק' הרב ז"ל והא בעי הכרזה הרי אף דהעבירה דאורייתא כיון דפיסולן מדרבנן וכו' וא"כ הכת גבי ערב ועדים לא יהא נפסל אף מדרבנן כיון דבעי' חימוד ממון בפיסול דרבנן ואפשר דלא ס"ל הכי אלא אף דעבירה דרבנן לא בעינן רשע דחמס וכן נראה מפסק מר"ן בש"ע ועיין בדבריו בפ' ז"ב יע"ש: הדבה ג' עבר עבירה שיש בה מלקות וכו' עיין במ"ש הכ"מ וז"ל ובספ"ק דר"ה מוכח בהדיא דאיכא פסולי עדות דרבנן ואיכא פסולי עדות דאורייתא וכוונתו למאי הלכתא מני רבינו פיסול דאורייתא או דרבנן ולכך כתב דנ"מ הא דאמרו שם גזלן דבריהם כשר לעדות אשה ולא היה צריך לזה דבהדיא פסק רבינו בפ"א מה' אלו דין ו' דאיכא נפקותא לענין הכרזה גם ליכא למימר כוונת הכ"מ ז"ל על עיקר פסולי דרבנן דהא אמרי' נמי ומפריחי יונים דהם מדרבנן ועיין במהרימ"ט ז"ל ח"ב סי' מ"ג דר"ל מפריחי יונים ומש חק בקוביא חשו דאורייתא: א' ולוקחין וכו' הקשה הכ"מ זל דהאי קרא ר לא א בא שא שיבא דרבא דיליף מיניה אף שיש בו מלקות בעינן עד חמס אבל לרבינו דס"ל דלא בעינן רשע דחמס א"כ ת"ל משום דרשע הוא דהא עבר על לאו מפורש ולכך כתב דפי' דקרא הוא דאף דאינן בני מלקות אלא תשלומין חמש מיקרי אבל לעולם הדין דין אמת דלא פליג אביי אלא בדבר שיש בו מלקות דמיקרי רשע אבל בלאו בני מלקות בעינן חמס מיהא לפוסלו מן התורה והכי כתב לקמן ועיין להלחם משנה ז"ל.

ובמ"ש הכ"מ ז"ל על ר"י במישרים שכתב דיש מפרשים דהחמסנים פסולים דאורייתא מהא דאמרו הוסיפו עליהם הגזלנים והחמסנים וכו' ראיתי להרב באר יעקב ז"ל שתמה על זה משם פנים מאירות בחי' לח"מ סי' ל"ד רס ל כמ"ש התוס' כפ' ז"ב דהוא דאורייתא יע"ש והשיב משום דקשה קושיית מהרש"א ז"ל דא"כ אינו נאמן על השבועה אלא ודאי דהוא דרבנן וכו' והכרח זה אינו לפ"ד מהרש"א ז"ל בעצמו בפ"ק דמציעא שכתב דהא דמקשו התם הוא לפי סברת ר"י החסיד שכתב לעיל וכו' וא"כ שייך לומר דאף דפסילי לעדות מדאורייתא לא פסילי לשבועה אלא מדרבנן ובמעלים חמסנותו לא גזרו כמ"ש התוס' ז"ל התם אך באמת דברי מהרש"א ו"ל התם תמוהים תמוהים דע"כ לא אמרו התוס' התם דגזלן אף דפסול לעדות מדאורייתא לא פסיל לשבועה אלא מדרבנן היינו דוקא אלא אם נאמר דלא אמרי' מיגו דחשוד אממונא חשיד אשבועתא אבל אי אמרי' מיגו דכמו שהחשוד פסול לעדות מדאורייתא כך פסול לשבועה מדאורייתא וכו' והלכך היינו דמתמה מהרש"א ז"ל הכא בסנהדרין דרין דהיכי ס"ד דהתוס' ז"ל דפסילי לעדות מדאורייתא ולכך שפיר קמתמה הרב כ"מ ז"ל על ר"י ז"ל דלא שייך מי שישבור דהוא דאורייתא ולעד"ן לו' דס"ל לר"י ז"ל דהא דאמרי' דלא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע הוא דוקא למאי דהוה ס"ל מעיקרא דאמרי' מיגו דחשוד וכו' אבל למאי דאסיקנא דלא אמרי' מיגו דחשוד וכו' ואף לאביי וכמ"ש שם הרא"ש ז"ל בפ"ק דמציעא שייך שפיר למימר דלא תחמוד אף בדמי משמע להו ואפי"ה דעבר בלא תחמוד נאמן עלה בשבועה משום דחמירא ליה וא"כ מאי דאמרו בפ' ז"ב מעיקרא יהיב דמי צ"ל כמ"ש התוס' בתירוצם השני ר"ל ומפייסו דליכא איסור תורה כיון דחזו ליה דלא מפייסו אהדרינהו לאיסורא קמא דהוא דאורייתא וכן ראיתי לש"מ זל במציעא

שכ' האי שיטה משם הרא"ש זל יע"ש אך אמנם אני תמיה על הרב באר יעקב ז"ל שכתב דהכ"מ ז"ל הבין בכוונת התוס' ז"ל כמ"ש מהרש"א דהוא דרבנן וליתא דהא מקשה על רבינו לקמן במ"ש גבי חמסן דהוא מדרבנן וז"ל ואע"ג דאמר' בלא דמי משמע להו לאינשי דוקא ר"ל וא"כ הוי איסורו מדאורייתא כבר כתבו התוס' ז"ל דכן הוא האמת ע"כ הרי הדברים ברורים דהבין דהוא דאורייתא וצ"ל דס"ל כמ"ש מהרש"א שם דפסול לשבועת הוא מדרבנן ובמעלים חמסנותו וס"ל דאף דאמר' מיגו עדיין קאי הך סברא ומעתה מאי דקש"ל להכ"מ ז"ל על ר"י ורבינו משום דכיון דסוף סוף איכא מין חמסנין דהוא הרבנן כדתניא הוסיפו וכו' לא היה להם לפסוק דחמסנים סתם פסולים מן התורה אבל בפ"ב לקמן כתב רבינו או שחמס או שגזל יע"ש: עוד כתב הכ"מ ז"ל דהא דכתב רבינו אע"פ שהוזם בעדות ממון ושילם וכו' יע"ש אבל מאי דכתב לכל עדות בתראה הוא יתר ולא כתבו גבי פסולים אחרים ונ"ל דפליגי בירושלמי דפ' ז"ב דאיכא למ"ד דאם הוזם לעדות נפשות לכל עדות ג"כ נפסל אבל לעדות ממון לא נפסל לעדות נפשות ואיכא מ"ד אף דהוזם לממון נפסל אף לעידי נפשות ולכך כתב רבינו האי לישנא לאפוקי ממ"ד אבל מאי דכתב רבינו ושילם צ"ל כמ"ש הכ"מ ז"ל עוד כתב הכ"מ ז"ל משם ר"י להקשות דערב ועדים נראה מדבריו שהם פסולים וכתב הרב ז"ל דאין זה מיוחד לרבינו דהא משנה ערוכה וכו' וכוונתו הי"ל להקשות על סתם משניות דפ' ז"ב דלא מנו ערב ועדים ומפ' הרבית משמע דהם פסולים ודעת ר"י בזה הוא כדעת התוס' ז"ל בפ' הרבית דע"ב דכיון דמלוה הבאה ברבית קתני ה"ה ערב ועדים דהא לא קתני מלוה ולוה והא דקתני בברייתא בפ' ז"ב דכ"ה ע"א אחד המלוה ואחד הלוה לאו למעט ערב ועדים אלא דלאו למימר דוקא מלוה אלא אף הלוה ופי' דמתני' מלוה הבאה ברבית היא ומינה ידעי' אף ערב ועדים בכלל ולא כן לרבינו דכתב בהדיא המלוה והלוה ולא כתב ערב ועדים משמע דכשרים.

גם מ"ש משום דאין בני מלקות וגם אינם עידי חמס כשרים דהא כתב רבינו לא שייך פסול לעדות אלא במלקות או עידי חמס וכו' אינו נראה לע"ד דהא דכתב רבינו הכי הוא דוקא לפסול מדאורייתא אכל מדרבנן לעולם פסול דהא ודאי דלא גרע מאיסור דרבנן דלא בעינן לא מלקות ולא חמס דהא כתב רבינו מי שיחלל יוט"ב פסול וכו' וכן היא דעת ר"י הובאו דבריו בב"ח ובס' מש"ל פ"ד מה' מו"ל יע"ש דאיסור דאורייתא דלית בו מלקות אינו אסור אלא מדרבנן וא"כ ה"נ כוונתו להק' דליפסול מיהא מדרבנן דכיון דעברי אלאו דלא תשימון וכו' וג"כ קושיית התוס' שבפ' א"נ דע"כ יש לפרש דהכי כוונתם וליפסול מיהא מדרבנן וכבר פי' זה בחי' למס' סנהדרין ועכנ"ל כמ"ש הרב ז"ל משם ה"ה דכיון דלא משמע להו איסורא כשר אף מדרבנן ודלא כמ"ש התוס' ז"ל בפ' ז"ב אף דלא משמע ליה איסור עדיין אסור מדרבנן ואין לחלק דוקא התם משום דמרויח ולכך אסור מיהא מדרבנן אבל הכא שאינו מרויח כשר ז"א לדעת רבינו ז"ל דהא כתב דפסול מדרבנן אף בעבירה דאינו מרויח וליתא לחילוק זה אלא לס' התוס' דבעבירה דרבנן בעי' חימוד ממון וכמ"ש הם עצמם שם ומעתה גבי חמסנין משום דאית לן בלא דמי משמע להו ואף מדרבנן כשר ולכך לא מני להו במתני' אך אח"ך כשראו דאתו לידי גזל גזרו בו רבנן ופשוט.

אבל אני תמיהה במה שהקשה הכ"מ זל גבי חמסנין ואע"ג בלא דמי משמע להו וקושטא לא הוי וא"כ יהיה פסול מדאורייתא וכו' וכמ"ש לעיל דהכי כוונתו מאי שנא מהא דכתב ה"ה גבי ערב ועדים דכשר משום דלא משמע ליה איסורא והביא דבריו הוא ז"ל ואף דקושטא לא הוי וצ"ל הכא כיון דבאיסור תורה ופסול מן התורה קאמר וכבר כתב רבינו דפסול מדאורייתא בעינן עידי חמס ולכך אמרי' דוקא התם משום דליכא ממון מהני בהו טעייה אבל באיכא ממון לא מהני להו מידי הך טעייה ומעתה אחה"מ מהרב פר"ח שתירץ לקושיית הכ"מ זל משום דכיון דלא משמע להו כשר ודומייתא להך דערב ועדים איך שוייה להרכ"מ ז"ל כטועה ח"ו מכיון דסמוך ונראה הביא דברי ה"ה דערב ועדים כשרים משום דלא משמע להו מאי מקשה בתר הכי וצ"ל כמ"ש ויש חילוק אחר עיין לקמן גבי מוכס.

אך באמת מה שתירץ הרכ"מ ז"ל דס"ל לרבינו דכן הוא האמת הוא תמוה וכמ"ש הלח"מ ז"ל וכוונת הלח"מ ז"ל לתי' דס"ל כמ"ש התוס' ז"ל בתירוצם השני דמעיקרא הוו מפייסי ואין כאן איסור כלל אבל עכשיו שראו דלא מפייסי ועברי אדאורייתא גזרו רבנן אף דמפייסי ועשו גדר לאיסור דאורייתא כדרכם בכל מקום ואתי שפיר לשון גזרו ועיין למורינן הרב בס' ז"י בפ' ז"ב שתמה על הלח"מ ז"ל ע"ש: אבל ק"ל דאי אפי' ברוצה אני גזרו רבנן הא אמרי' תליוה וזבין זביני ואמרי' בפ' הכונס משום דאמר רוצה אני ולא הוי חמסן וכן הק' לפי' ה"ה בפ"י מה' מכירה וכו' ונ"ל דבשלמא אי אמרי' דהוי איסור דאורייתא ודאי בטל המקח והתם בפ' הכונס מיירי בחמסן דאורייתא אבל חמסן דרבנן לא גזרו כולי האי דליבטיל המקח.

ושו"ר להרב ז"ל בפ"ד מהלכות אישות שעמד על כל זה וכתב דרבינו דחה הך סוגיית מהלכה יעוש"ב ולעד"ן ליישב כוונת הכ"מ ז"ל דהכא מיירי בנתן המעות קודם לקיחתו בחפץ ולכך אינו גזל אלא מדרבנן אבל אם מעיקרא לקח החפץ שלא בדמים אע"פ שנתן הדמים אח"ד יותר משיעורו כבר עבר עליו משעה שלקח אותו ומעתה ה"נ כוונת רבינו בה' גזילה שהפציר בו בדמים עד שלקחו ממנו ועד שהיא שעתא לא הוזכר שם דמים וקאמר אע"פ שנתן דמים ר"ל אחר כך וכו' והוא כיון דהעבירה כבר עבוד לא מהני מידי הך נתינה ודמי למ"ש הרמב"ם לעיל גבי ועוד רשעים וכו' ומעתה כוונת הכ"מ ז"ל בלא דמי משמע להו ר"ל בשעת נתינת החפץ ולכך אינו אסור אלא מדרבנן והוי דומייתא להך דב"מ כיון דהתם נמי גבי פקדון כיון דמשעה שכפר רוצה לשלם הוי כשעת קנין והמקשה לא משמע ליה וכו' ועיין בש"ע סי' שנ"ט שדעתו לפסוק דלא כהרמב"ם ז"ל אלא דאינו עובר בלא תחמוד אלא משום דלא יהיב דמי אבל אי יהיב דמי כתב סעיף ט' דאינו פסול אלא מדרבנן ומעתה מ"ש הסמ"ע שם אף דעובר על לא תחמוד כמ"ש בסעיף שאח"ז לא ידעתי מהיכא משמע ליה דאף דנותן הדמים עובר כיון דהש"ע לא הזכיר נתינת הדמים כלל.

ולעד"ן דהכין זה מהא דכתב כל דבר שיקנהו גם כתב אח"ך בגוון החימוד אע"פ שהרבה בדמים והפציר בדמים וכו' משמע דאף בדמים עובר בלא תחמוד גם מהא דכתב בס' י"ב והקונה דבר בהפציר וכו' משמע בקנין דמקח וממכר וכן משמע ממ"ש ואם גזל ואי לא תחמוד הוא בלא דמים א"כ גם בחימוד עובר הוא בג' לאוין ומאי אירייתא אם גזל וכו'

שכתב אלא ודאי עובר בלא תחמוד אף דיהיב דמי ודלא כמ"ש ז"ל אך מה שסיים בדבריו וכתב ועין לעיל סי' ל"ד וכו' הוא תמוה דשם כתב דכן האמת ובדמים אינו עובר גם סיים שם ואינם גוזלים בכח אלא משתדלים מהבעלים עד דיהיב להו בלא דמים ע"כ דהוק"ל דא"כ כיון דבלא דמים הוא היינו גזל ולא תירץ כלום דהא אמרי' דאם גזל אחר השתדלות מיירי לא שייך בה גזל לפי דבריו דהא אינו עובר על לא תחמוד אלא עד שילקחו ממנו וכיון שלקחו ממנו אין כאן גזל אבל אם נאמר דלא תחמוד בדיהיב דמי שפיר עובר בג' לאוין משום דהשתדלות שעושה הוא עבירת הלאו דלא תחמוד כיון שלקחו ממנו אמנם אם לא נתן דמים הוי גזל בידו גם מ"ש בסי' שנ"ט בסט"ז דהא דנקט הלאו דלא תחמוד קודם ללא תתאוה דאזיל לשיטתיה דאף דנתן עובר בלא תחמוד וכמ"ש וכו' וליתא דהא הרמב"ם ז"ל אף דלא הזכיר בענין זה קודם קדם בלא תחמוד משום דסדר התורה נקט וגם לא הובא לא תתאוה אלא בדברות האחרונות ולכך אקדמיה סוף דבר דברי הסמ"ע ז"ל שגבו ממני: עוד כתב הכ"מ ז"ל וצ"ע אם הוא פסול מדאורייתא משום דמורה וכו' ולפי מ"ש לעיל דעת רבינו אף דמורה היתרא פסול מדאורייתא וכמ"ש גבי מלוה ולוה אין כאן ספק וי"ל דוקא התם דאיסור מפורש מדאורייתא לא מהני ביה היתירא גם אפשר דלא שייך להטעות והא דמהני טעייה לערב ועדים שמא משום דהתם טעו בעיקר האיסור דאין עליהם כלל אכל היכי דמודו דאיכא איסור אבל מורה היתירא איכא איסור מדרבנן ועיין לעיל.

אבל הנמק"י זל בפ' ז"ב כתב דהיכא דלוקחים היתר לעצמם הוו גזלנים לפסול מדאורייתא וכן משמע מדברי רבינו בפ"ה מה' גזילה דמיירי בגזילה דאורייתא ומנה הגבאים והמוכסים יעוין שם וכן משמע מדברי התוספות ז"ל בפרק זה בורר דף כ"ה דבור המתחיל סתם: פרק י"א הלכה ו' והפסול מדבריהם וכולי כתב המש"ל ז"ל נראה מדברי הר"ן בפ' האיש מקדש חולק על סברת הרא"ה ז"ל דלאותו עדות לא בעי הכרזה ע"כ ואינו צריך לזה דבהדיא כתב הר"ן בחידושו לסנהדרין דאף לאותו עדות בעינן ומכח קושייא זו של הנמק"י שהוצרך לתרץ לאותו עדות לא בעי הכרזה כתב הר"ן ז"ל דחייב המלוה ולוה הוא מדאורייתא הפך דעת התוס' ז"ל.

גם ראיתי להרב ז"ל בפ"ד מה' מו"ל שהכריח דין זה דהנמק"י מדברי התוס' דפ' הרבית שכתבו דהכא מיירי ברבית דרבנן וכשרים כיון שאין מרויחים ות"ל משום דבלא הכרזה הם אלא דלאותו עדות לא בעי הכרזה גם מדבריהם בפ' ז"ב מוכרח כהנמק"י דדעתם ז"ל דמו"ל אפי' ברבית קצוצה אינם פסולים אלא מדרבנן וא"כ מאי מקשה הש"ס גבי בר פינתוס וכו' אלא ודאי דס"ל כהנמק"י ז"ל אמנם נראה דיש לדחות דלעולם ס"ל להתוס' ז"ל דאף לאותו עדות ובפ' הרבית קושטא קאמרי דאף לעדות אחרת לא מצו לאכרוזי עלייהו ולפסול להו דכיון שאין מרויחין כלום וכשרים לעולם גם מדבריהם בפ' ז"ב אין להוכיח זה דאיכא למימר דס"ל כיון דהעבירה דאורייתא אף דפסולי מדרבנן לא בעו הכרזה וכמ"ש מהרימ"ט ז"ל שהביא הרב שם אך מ"ש לכ"ע ואין מי שיחלוק בזה והקשה עליו מהריב"ש ז"ל הוא תמוה דהרי הנמק"י ס"ל דהא דמחייב הלוח הוא דוקא ברבית דאורייתא דאלו ברבית דרבנן לא מיפסל ועלה מקשה דמאי מקשה תלמודא כיון דבעי הכרזה הרי אף בעבירה דאורייתא כיון דפסולי מדרבנן בעי הכרזה וג"כ הר"ן ז"ל הכי ס"ל דהא אזיל ומודה דברבית דרבנן אינם פסולים אלא מדרבנן אבל ברבית

דאורייתא חלק על התוס' דס"ל דפסולים מדרבנן מכח קושית הנמק"י ואי ס"ל כס' מהרימ"ט ז"ל מאי הכרח הוא אלא ודאי דס"ל כיון דפסילי מדרבנן עבדינן ביה דינא דרבנן ושו"ר להרב ז"ל משם הרב פ"מ ז"ל שהקשה כזאת על מהרימ"ט ז"ל ותירץ יע"ש.

איך שיהיה לדאתן עלה לדין של הנמק"י דלאותו עדות לא בעי הכרזה לא ראיתי מי שסובר כן לכאורה אמנם מצאתי להתוס' ז"ל בפ' הכונס דס"ב ע"א שכתבו גבי חמסן יהיב הא תירצו בב"מ משום דלא משמע להו ולא פסיל משום דבעו הכרזה ואפי' תימא דפסול בלא הכרזה כיון שנעשה חמסן בענין זה מכל מקום לא ראו חכמים לפוסלו או להכריזו וכו' הרי משמע דסבירא ליה כדעת הנמקי יוסף דלאותו עדות לא בעי הכרזה והא דכתבו או להכריז לכאורה משמע דלא קשה קושיית הנמקי יוסף בפרק זה בורר דכוונת קושיית הגמרא והא אמר רבא לזה פסול לעדות ויכריז עליו לפוסלו אבל ודאי עד כאן לא קאמרי התוספות אלא דוקא התם דמשעה שנעשה חשוד לממון יכריז עליו וממילא יפסל לשבועה אבל הכא כיון דכולה בבת אחת אף דיכריז עליו אחר כך וכל מקום הך עדות דקודם הכרזה היא כשרה ומעתה לא קשייא על הרב ז"ל דשם בפ' ז"ב גבי חמסנים הקשה דמאי מקשה בב"מ דמיגו דחשוד אממונא חשוד אשבועה והא מדרבנן בעי הכרזה ולפי מ"ש הוא עצמו דלאותו עדות לא בעי הכרזה אלא ודאי דוקא התם מיקרי כעדות אחרת דהיינו לשבועה ובודאי בעו הכרזה ולא דמי למ"ש לעיל גבי עובדא דבר פינתוס וכמ"ש אבל דעת התוס' כיון דאמרי' מיגו מיקרי כעדות אחת ועוד איכא למימר דאפילו מיקרי כולה עדות אחת לדעת הנמק"י לא שייך לתרץ דלאותו עדות לא בעי הכרזה דא"כ כשתירץ דלא משמע להו לאינשי וכו' עדיין קשה ליפסול מדרבנן אפי' יהיב דמי ולאותו עדות לא בעי הכרזה אלא ודאי דוקא התם משום דמעלים חמסנותו לא ראו חכמים לפוסלו בלא הכרזה ולכך הך' כיון דבעי הכרזה וכו' ויש לדחות דכוונת התוספות בזה דאפי' הוא ידוע אצל הכל דנעשה חמסן בעינן הכרזה וס"ל דכל דידיעי אינשי בעבירה שלו לא בעי הכרזה ומעתה לדעת הנמק"י ז"ל הא דתנן הנוטל שכר לדון דיניו בטלים לאו דוקא דיניו כיון דבעו הכרזה גם לתירוץ א' דלא אמרו דבעי הכרזה אלא לענין לקוחות ואפלאותו עדות או לאותו דין א"כ היכי פסיק ותני דיניו בטלים והא גבי לקוחות בעי' הכרזה אף לאותו דין אלא ודאי דהנמק"י ז"ל אזיל ומודה לדינו של הר"ן ז"ל בזה דלענין זה לא בעי הכרזה דקנס הוא לזה: והנה מדברי הנמק"י ז"ל הלזו תשובה למה שנסתפק מהר"י אלגאזי ז"ל בס' ארעא דרבנן דהא דאמרי' אין אדם משים עצמו רשע הוא דוקא לפסול אותו מדאורייתא אבל לפוסלו בדבר זה כמו פיסולי דרבנן אנה"נ דאדם משים עצמו רשע והוא דבפסולי דרבנן לא אסיק אדעתיה דאיניש למיהוי רשע והרב פשיט לה מתשובת מהרש"ל ז"ל יעו"ש ולפ"ד הנמק"י ז"ל איכא ראייה פשוטה מהא דאמר רבא והביאה הרב ז"ל דפלוגי רבעו לרצונו פלגינן דיבוריה ומהימן לגביה חבריה ומצטרף הוא ואחר להורגו אבל הוא עצמו נאמן והא הכא דלאותו עדות לא בעי הכרזה וג"פ דליכא פסידא דלקוחות איך הימנוהו רבנן והורגין הרובע ע"פ כיון דהוא רשע ומיפסל מדרבנן וגם אם נאמר דלית להו לתוס' ז"ל הכי ומתרצים לקושיית הנמק"י באופן אחר וכמ"ש לעיל מ"מ אפשר לומר דמודו בעיקר הדין וכן הביא הב"י דברי הנמק"י להלכה בלי חולק גם אף לדעת התוס' לעד"ן דאין

כאן ספק מההוא עובדא דבר דהק' שם והאמר רבא לזה פסול ומוכרח ודאי לומר לדעתם דמיירי באופן דלא בעי הכרזה ואפי"ה תירץ לו דרבא לטעמיה דאין אדה משים עצמו רשע וע"כ לא קאמר רבא אלא התם דליכא הכרזה ולכך נאמן אלא ודאי אף בפסול דרבנן אמרי' אין אדם משים עצמו רשע כיון דסוף סוף הוא מיפסיל בהכי ודוחק לומר דנסתפק הרב לדעת הר"ן ז"ל דלא ס"ל כדעת הנמק"י וכמ"ש המש"ל ז"ל וגם ס"ל דהא דלזה פסול הוא מדאורייתא ולא בעי הכרזה וכמ"ש בשיטתו לסנהדרין ולדעתו שייך דבפיסול מדרבנן אדם משים עצמו רשע דהא ודאי לא פליגי בהכי: פרק י"ב הלכה א' על דבר שקרוב להיות שוגג וכו' כתב הכ"מ ז"ל נלמד מהך דקבוראי שהביא הש"ס בפ' ז"ב דאף דלא התרו בהן היו נפסלין לרב פפא יעו"ש ולפי מ"ש רש"י דהתם מיירי בשכר אין ראייה ולכאורה נראה דזוהי סברת רש"י ז"ל שפי' משום שכר שנטלו נפסלים ולפ"ד אביי דהלכתא כוותיה אף דליכא ממון היו נפסלין אלא משום דס"ל דע"כ לא קאמר אביי אלא דוקא בהתראה משום דכיון דבר מלקות הוא הוי רשע כדכתי' אם בן הכות הרשע אבל אי לאו בר מלקות לא הוי רשע ולפך אין לפוסלו אי לאו מקרא דחמס גם אפשר להביא ראייה לדברי רבינו מהא דאמרו בפ"ק דסנהדרין ופסקה רבינו לקמן דפלוני רבעו לרצונו רשע ופסול לעדות ומהדר רבא משום דאין אדם משים עצמו רשע והתם ליכא עדים והתראה דא"כ איך אמרי' דאין אדם משים עצמו רשע כיון דאיכא עדים ואפ"ה קאמר דפסול לעדות דהוי רשע אלא ודאי כיון דעבר אלאו דיש בו מלקות אף שלא התרו בו מיקרי רשע ופסול לעדות.

אמנם נראה דאין ראייה כלל דא"כ תיקשי לרבא גופיה דלית ליה האי סברא דאמר בעינן רשע דחמס התם היכי מיקרי רשע אלא ע"כ לו' דהאי נמי מיקרי חמס כיון דיש בו הנאה לגוף ולא דוקא קאמר רבא חמס דממון אלא כל דבר שיש בו הנאה ועובר על דעת קונו הוי נמי חמס לקחת ממון להעיד שקר וכ"כ התוס' ז"ל שם ובהכי ניחא לי מ"ש רש"י ז"ל בפ' ז"ב גבי חשוד על הערעת כשר משום דבעי' רשע דחמס והא דלא כהלכתא ואף אליבא דהכא לא אתייהא דהא קאמר לרצונו פסול ובדוחק י"ל דמיירי דנטל שכר דהיינו אתנן אבל הבא על עריות דאיהו קא מפסיד כשר דא"כ הו"ל לבאר זה רבת גם אף אם ת"ל דרש"י בחשוד איירי דהוא דרבנן ולכן בעי חימוד ממון כדעת הסוברים זה משמע מדבריו דמפרש אבל בבא על עריות ממש לכ"ע אמאי והא בעי' רשע דחמס אלא ודאי לאו דוקא ממון אלא כל שיש בו הנאה לגוף מיקרי חמס והכא גבי עריות דיצרו תוקפו ליכא הנאה ולכך כתב דבעי' רשע דחמס והא דפירש"י גבי לתיאבון משום דשכיח בזול לאו דוקא אלא משום דגם בהיתר איכא הנאה לגוף ולכך פי' דהנאתו משום בזול הוא ולהכי לא פליגי אביי ורבא אלא בלהכעיס ולא בבא על עריות דהוא חידושא יותר אלא משום דבהא אפי' רבא מודה כמ"ש אבל ודאי לפי שיטה זו בפירש"י ז"ל וכך מפרש הרא"ש ז"ל יש ראייה לדברי רבינו דכתב.

רש"י ז"ל וז"ל ארבעין בכתפיה וכו' אע"פ שאין שם התראה וכו' הרי דס"ל אף דאין. שם התראה כיון שהוא בר מלקות ומלקין על לא טובה השמועה פסול ואמת נר' בכוונת רש"י ז"ל דאם היה שם התרא' לא היה מכשיר ר"ן ואף דליכא חמס והיינו משים דלא פליגי אביי ורבא אלא בלא התראה אבל בהתרא' מודו כ"ע ואף דקאמר לרצונו רשע

משום דאיכא חמס כמ"ש ואפשר לו' דהכי ס"ל לרבינו ופסק כאב"י אמנם מסוגיית הגמ' משמע דלרבא אף דאיכא התראה וצ"ע.

ומעתה מ"ש גבי הנהו קבוראי דפסלינהו לעדות משום שכר ממון הוא משום דס"ל לרש"י ז"ל כדעת הרז"ה ז"ל דמדקא מפרשי רבינא ורב פפא דברי ר"ן גבי חשוד משמע דס"ל כוותיה וכשר דבעי' חמס ולכך פי' הא דפסל הך דקבוראי רב פפא משום דאיכא ממון. עוד כתב וכן המשחק בקוביא וכן מוכס וכן גבאי שמוסיף לעצמו צריכין העדים להודיעו שהעושה זה פסול לעדות וא"כ האי דכתב הרמב"ם ז"ל לעיל דהגבאים פסולים הוא מיירי אחר שהודיעוהו העדים כמו משחק בקוביא וכמ"ש כאן ומעתה קש"ל על מ"ש הכ"מ ז"ל שם דאפשר לו' דמדרבנן הוא דמיפסיל משום דמורה היתרא דראוי ליטול שכר מעבדיו וכיון דאיירי בהודיעוהו איך אפשר דמורה היתרא וצ"ל דמאי דקאמר צריכין העדים להודיעו כדי לפוסלו מדאורייתא וכ"כ הב"ח ז"ל: הלכה ד' אע"פ ששילמו צריכין תשובה נ"ל דהוציא רבינו דין זה מהא דאמרו בפ' ז"ב מיתבי אל תשת רשע עד אל תשת חמס עד וכו' ומקשה מינה לרבא אבל לאב"י ניחא כיון דיש בהם לאו אף שאין בהם חימוד ממון פסולים וק' דהא אף לאב"י קשה דלמה ליה דרשא דאל תשת חמס עד דמדרשא דאל תשת רשע עד אתו כולהו והא ליכא למימר דאיצטריך קרא לומר דאף דאין בו מלקות כוון שיש חמס פסולים הא ודאי ליתא כיון דהוא לאו גמור שמחוייב ממנו מלקות בכלל רשע הוא ולא דוקא שיהיה מולקה וכן כמי הך דקבוראי אף דאין בני מלקות ואף דלית בהו חימוד ממון פסולין והיינו כיון שיש במינן מלקו' אלא ודאי דאיצטריך קרא דאף דהחזירו הגזילה או הגניבה כיון דמעיקרא נעשה חמסן או גנב נפסל עד שיעשה תשובה וכ"כ רבינו בהלכ' תשובה וא"כ אף דהחזיר מרצונו איכא למימר איערומי קא מערים אבל דעת הטור דמתמה על רבינו משמע דס"ל דקרא דאל תשת חמס לא בא אלא לומר דאף דאינם בני מלקות ביון דחמס בכפיהם פסולים ולא דמי לחייב מלקות ואין בו התראה וכן נמי דעת התוס' ז"ל בפ' ז"ב דכ"ה ע"כ ד"ה סתם גבאי דמשמע דס"ל דגזלנים שהחזירו כשרים ע"ש.

והנה ראיתי להטור ז"ל שתמה דאמאי לא יוכשרו אחר שהחזירו וכו' ע"כ משמע דבעיקר הדין אזיל ומודה דאף שאין בו מלקות פסול והיינו מקיא דחמס אתא לו' אל תשת חמס עד דאף שאין בו מלקות ולא נפיק מקרא דאל תשת רשע עד כיון דיש בו חמס פסול והכי מבואר בגמ' בפ' ז"ב דמקשה לרבא מברייתא דאמרה אל תשת רשע עד אל תשת חמס עד אלו גזלנין ומועלין בשבועות ומסייע לסברת אב"י דפי' שבועות הוא אפילו שבועת שוא ואידך נפיק מדרשא דאל תשת רשע עד כיון דבר מלקות וגזלנין נפיק מקרא דאל תשת חמס עד וזה ברור ופשוט.

אלא מה שאני תמיה על הרלח"מ שתמה על רבינו לעיל שפסק דאפי' חמס כסברת רבא גם על הרכ"מ ז"ל לע"ד אני תמיה דמה לו להקשות על רבינו אחר דהוא מבואר בגמ' ומעתה הטור ז"ל מקשה על רבינו דמנ"ל אע"פ ששילמו וכן סברת התוספות ז"ל בפ' ז"ב דכ"ה כמ"ש לעיל. אבל נלע"ד להביא ראיה לדברי מהא דאמרו בפ' יום הכפורי בהלכות תשובה דאף משלם הגזלה צריך תשובה גם אמרו בפ' הכונס ישיב רשע הגזילה ישלם אע"פ שהגזילה משלם רשע מיקרי וכיון דנקרא רשע הו"ל פסול.

וראיתי למהרימ"ט ז"ל בחא"ה סי' מ"ג שרצה לדון דהיכא דחבל בחבירו שיש בה שוה פרוטה אינו נפסל כיון שאינו לוקה ולא דמי למ"ש המרדכי דמרים יד עד חבירו נקרא רשע כיון דהתורה פטרתו ממלקות וכו' וכתב אע"ג דכתיב חבול ישיב רשע ודרשי' אע"פ שגזלה ישלם רשע מיקרי י"ל דרשע דדברי קבלה לא חשיב רשע לענין מה שפסלה תורה לעדות ע"כ ואני תמיה דאיך לא ראה מ"ש המרדכי גופיה בשם ה"ר יקר דהמזיק לחבירו במזיד אע"פ שדעתו לשלם בשעה שמזיק רשע דחמס גמור הוא ופסול לעדות ולשבועה וכדאמרי' בפ' הכונס אע"פ שגזלה משלם רשע הוא יעו"ש בלשונו ומביאו הב"ח זל.

ובעיקר דינו של הרב ז"ל יש לפקפק דכיון דמשעה שמרים יד הוא נקרא רשע ונפסל איך אח"ך שהכה ונתחייב בתשלומין איתכשר ועוד דהמרדכי חידושא אתא לאשמועי' אפי' במרי' לבד דבודאי רשע דקרא אף על הכאה קאי ואין חילוק בין יש בה שו"פ או לא וכך כתב המרדכי ז"ל דחובל בחבירו פסול מדאורייתא ולא חילק בין אית בה שו"פ או לא אלא אפי' משלם כיון דתשלומין אתו מחמת עבירה שעשה נפסל וכמו הגולנין דאף דרצו לשלם כיון דהתשלומין מחמת עבירה הוא נפסל מחמת הך עבירה ואף שהתורה פטרתו ממלקות.

איך שיהיה דלא שייך לומ' כמ"ש הרב דמרשע דדברי קבלה לא ילפינן פיסול עדות דהא המרדכי יליף מיניה לפוסלן ואף מדאורייתא ומעתה נתיישבו דברי רבינו ז"ל משום דס"ל כהמרדכי ז"ל אבל דעת הטור והתוס' יח לומר דס"ל כסברת מהרימ"ט ז"ל: אך אמנם דודאי ע"כ לא קאמר מהרימ"ט ז"ל אלא לפוסלו מדאורייתא וכנראה מלשונו אבל ודאי מדרבנן פסול דלא גרע דברי קבלה מאיסור דרבנן ומפשט דברי התוס'.

והטור ז"ל משמע דאף מדרבנן כשר וגם דוחק לומר דקרא מיירי בהשבה ע"י כפייה דא"כ מאי השיבו לו לדוד שרצה ליקח שעורים כדי להשיב להם עדשי' וכמ"ש בפ' הכונס מקרא דחבול ישיב וכו' דהתם דוקא משום דאינו משיב אלא בכפייה ולכך כיון דלא חזר בתשובה רשע מיקרי אבל דוד דמעיקרא דגזל דעתו להשיב מרצונו הטוב ודאי לאו רשע מיקרי.

וכ"ש דק' למאי דמסיק הב"ח דאם לא הוחזק גזלן אף דלא הושב אלא בכפייה כשר לעדות ומדהשיבו לו מקרא דחבול וכו' משמע דאיירי קרא אף בלא הוחזק כדוד והרב ז"ל שם סי"ב הביא דברי המרדכי דיליף מהאי קרא למיהוי פסול ובדוחק צ"ל דקרא מיירי במי שמשלם שווי הגזילה ולא הגזילה עצמו וכמעשה דוד והטור והתוס' ז"ל מיירי שהחזירו הגזילה עצמה דכ"כ בשם הרמב"ם ז"ל דאף שהחזיר הממון שגנב או שגזל פסול ולכך תמה עליו כיון שהחזיר הגזל כצורתו מאי הו"ל אצל הנגזל אבל אם לא שילם אלא שוויו עדיין הבעלים לא מחלו יפה אף שנתרצו בדמים ובהכי נמי ניחא מה שהביא ראייה הפר"ח ז"ל בליקוטיו מהא דאמרו בסוטה דעבד תשובה ויהיב דמי וכו' דהתם נמי לא החזיר הגזל בעצמו ובר מן דין אינה ראייה כלל חדא דפי' דעבד תשובה דהיינו דיהיב דמי ועוד אפשר לו' דלא יפסל לעדות בשביל זה ונ"ל עיקר כמ"ש דקרא איירי בכפייה וכיון דנקרא רשע ויפסל דאורייתא לא הו"ל לאיניש למיעבד הכי אף להשיב מרצונו אבל לעולם לא יפסל בשביל זה זהו דעת התוס' והטור ודלא כהמרדכי.

או שייך לומר להפך דהיכא דדעתו לגזול או להזיק ולשלם ודאי פסול אפי' שילם משום דכיון דבשעת האיסור דעתו לשלם אינו ניכר בשעה שישלם דחזר בתשובה אבל אי מעיקרא גזל ולא היה בדעתו לחזור ודאי כשראינו אותו שהחזיר הממון לבעלים מרצונו אמרינן ודאי שחזר בתשובה ומעתה שפיר איכא לאוקומי לקרא אפי' מרצונו ובכה"ג.

וראייתי להט"ז ז"ל שהקשה לדברי הטור שתמה על רבינו שהרי בססי' זה כתב דצריכין תשובה ותירץ דאנה"נ דפסולים מדרבנן אפי' החזירו מרצונם אלא מדאורייתא כשרים ואין זה במשמע מדברי הטור גם קושייתו ל"ק כיון דאם ע"י כפייה צריך תשובה הביא דינו של הרמב"ם ז"ל דכבר כתב דמיירי בכפייה.

עוד כתב ליישב שיטת הרמב"ם ז"ל משום דקרא דחמס איירי אף בהחזיר דאי בלא החזיר לא יצא מכלל מלקות ויש לכוון סברא זו בדברי הכ"מ ז"ל בפ"י מס' עדות במאי דכתב וקאמר אע"פ שהחזיר ולכאורה הוא יתר יעויין שם אך אמנם אינו הכרח כלל דהא בכל לאו שניתק לעשה נמי אע"פ שאין בהם ממון אם עדיין לא קיים העשה יהא פסול כיון שלא יצא מכלל מלקות עד שיקיים העשה שבו וזהו הפך שיטת הפוסקים וגם משמע מדברי הרמב"ם ז"ל הפך זה שכתב יש רשעים שהם פסולים אע"פ שאינם בני מלקות ויש תשלומין והביא קרא דחמס ומאי אייריא דהני וגם לא שייך דרשא דחמס עד שיאמר אע"פ שהחזירו וכו' אלא ודאי כמש"ל: הלכה ט' וכן טבח שבודק לעצמו וכו' הרי הוא בכלל אוכלי נבילות וכו' עיין מ"ש הטור וכתב הכ"מ ז"ל דהא דכתב ה"ה בכלל אוכלי טריפה אינו במשמע דעובר על ולפני עור וכו' דאינו נפסל בשביל זה אלא משום דכיון דמאכיל מסתמא הוא אוכל ועובר על לאו דבשר בשדה טריפה וכו' ובזה אפי' אין בו רשע דחמס נפסל דקי"ל כאביי וזה פשוט בדברי הכ"מ ז"ל וראיתי למהרי"מ ט"ז ז"ל בס' הנז' שתמה עליו משום שהבין מ"ש בכלל אוכלי טריפות פירושו מאכילי טריפות ולא ראה דברי הכ"מ: פרק יג הלכה א' אבל שאר הקרובים מן האם אינם פסולים אלא מדבריהם נ"ל דאיכא נפקותא במקדש בפניהם דחוששין לקידושיו דלא אתי דרבנן ועקר קידושין מן התור' וכמבואר בה' אישות יע"ש אבל קשה דהא בגמ' אמרו בהדיא דהוי דאדאורייתא ותירץ הכ"מ ז"ל כיון דהדרשא הוי באם אינו ענין לאו דרשא גמורה היא ולכאורה קשה דהא אמרו בפ' שבועות שתיים לשוא לשוא ב' פעמים אם אינו ענין לשוא תנהו ענין לשקר ולקי ופסקו רבי' אף דהוא הפך פשט הכתיב י"ל משום כיון דדבר והופכו הוא דרך הכתו' לגמרי אמנם לא ידעתי מניין זה לרבי' ונאמ' דהא דקאמר מדבריהם לאו דוקא אלא כיון דנדרש מדרך המדות נקרא מדבריהם ולכך לא חילק בכאן בין פיסולי דאורייתא לדבריה' כיון דכולם פסולים מדאורייתא וכ"כ רבי' בהלכו' אישות גבי קידושי כסף דיש לחלק בין ד"ס בין מדבריה' ולעד"ן דשם במשנה אמרו אמר ר"י זו משנת רבי עקיבא אבל משנה ראשונה דודו וכן דודו כלומר דוקא מן האב והך דקאמר וכל הראוי ליורשו הוא תשלום משנתו של ר"ע וכן כתב הרמב"ם ז"ל בפיה"מ שם ולעד"ן דהכריחו לזה משום דכיון דכל הראוי ליורשו אתי למשמע אף קרובי האם וכמו שפירש"י ז"ל הוא הפך דודו וכן דודו ולכך כתב דהוא מדברי ר"ע ולפי שיקשה דאי מדברי ר"ע הא אמר גיסו פסול וגם בן אחות אמו דאינו יורש ולא מוריש פסול מוכרח לומר דהא דאמר וכל הראוי ליורשו הוא לפוסלו מדאורייתא אבל מדרבנן הנך קרובים כולן פסולי' והשתא פלוגתא דר"ע ומשנה ראשונה הוא דוקא לדין תורה וממאי דקאמר

ר"י זו משנת ר"ע אבל משנה ראשונה משמע ליה לרבי דבא לומר יחידאה סברא זו ולא בר סמכא אלא כמשנה ראשונה ומעתה מוכרח לומר דמאי דקאמר הש"ס אשכחן קרובי האב קריבי האם מנ"ל הוא לסברת ר"ע ולא הוה שקיל וטרי למיפסק הלכתא כמותו נגד רבים כיון דלא היה אלא להבין טעמו.

ושו"ר להכ"מ ז"ל בריש פ"ב מה' אבל שכתב דאף דכתב הרמב"ם מדבריהם הוא מדאוריית' ממש ומשום דאתי מדרש' קרי ליה הכי ומעת' שפיר איכא למימר דה"נ כוונתו הכא ואפי"ה שפיר ק"ל מהך דלזכות וכו' דלא קרי להו הרמב"ם ז"ל מדבריהם. אמנם ראיתי לה"ה ז"ל פ"ד מה' אישות שכתב להדיא דפי' מדבריהם דכתב כאן רבי' מדרבנן ממש ואין בו ריח תורה וכן ראיתי להב"ח ז"ל סי' ל"ג שהבין כך בדברי רבי' ולהכי צ"ל לדעתם כמ"ש בדעת רבינו.

ושו"ר למור"ם בהג"ה שהבין כך וע"ש בש"ך שהק' דהכי ס"ד לפרש הכי דכיון דהגמ' קאמ' בהדיא דאוריית' יעו"ש: הלכות עבדים פרק ח' הלכה י"ג המפקיר וכו' וצריך גט שחרור וכו' ע"כ וכתב מר"ן ז"ל מימרא דרב ור"י וכו' ומלבד זה אף חכמים ורשב"ג הם ס"ל דמפקיר עבדו צריך ג"ש והוא מדאמרינן בכריתות דכ"ד אמר ר"ל הנותן מתנה לחבירו ואמר הלה אי אפשי בה הרי היא הפקר וכל הקודם זכה ומקשה הגמ' מברייתא דאמרו רבנן משקבל המתנה רבו שני אמר אי אפשי בה אם הוא כהן אוכל בתרומה ואמאי כיון דאמר אי אפשי בה הויא הפקר וכל הקודם זכה והוי זר ואיך אוכל בתרומה ומשני קסברי רבנן דהוי מעוכב גט שחרור וס"ל דמעוכב ג"ש אוכל בתרומה אבל רשב"ג ס"ל אינו אוכל כיון דמעוכב ג"ש וכיון דקי"ל כר"ל כמו שפסק רבי' פ"ד מה' זכיייה מוכרח דהדין הוא דהמפקיר עבדו צריך ג"ש כרב ור"י כמ"ש מר"ן ז"ל.

גם בפ"ט מה' תרומות פסק דאינו אוכל בתרומה משום דספק הלכתא כרשב"א והוצרכתי לזה מפני שראיתי להרב קרבן נתנאל ז"ל בפ"י להרא"ש ז"ל בפ' השולח סי' נ"ח שהקשה על הרא"ש שפסק מש"ס דנזיר דס"ב דמוכח משם דהלכ' כשמואל דאין צריך ג"ש ע"ש. שלא ראה דהתנאים ס"ל כר"י גם רבי הכי ס"ל כמבואר שם בפ' השולח ובר מן דין ל"ק כלל דזהו דוקא היכא דלא שייך לאוקומי פלוגתייהו כי אם אליבא דשמואל ולכך כיון דלא רצה ל' דכ"ע ליה להו דשמואל משמע דקאי לדינא אבל היכא דשייך לאוקומי פלוגתייהו אף אליבא דר"י ליכא למימר הכי דאיכ' למימר חדא מנייהו אבל קשה לשמואל מהא דרבי וחכמים ורשב"ג דכולהו ס"ל בעי ג"ש ואפשר לחלק דוקא התם משום דמייאש ולא אמר בלשון הפקר גם חכמים ורשב"ג לאו לשון הפקר אלא אמר א אפשי ושייך לפרש לבטלה וק"ל: הלכות ממרים פרק ד' הלכה ב' הרי זה חולק בדבר שזדונו כרת וכו' הקשה הלח"מ ז"ל גבי חלב איך אפשר שיתחייב עליו אם מחמיר דהא כתב רבי' דאף מחמיר חייב ותירץ דאפשר דאף אם הוא מחמיר אתי לידי קולא כגון אם קידשה וכו' וכמ"ש התוס' יעו"ש.

ודבריו לע"ד תמוהים א"כ אמאי כתב הרמב"ם ז"ל גוונא אחריתי בדבר המביא לידי כרת כיון דבהך גוונא דחלב נמי ישבו דבר המביא לידי כרת כגון דהוא מחמיר וכו' ועוד דהא ודאי רבי' ז"ל לית ליה האי סברא דהתוס' דהא כתב לקמן אבל אם אמר זה טהור וזה אומר שני לטומאה פטור וה"ט כמ"ש הכ"מ ז"ל משום דפטור על ביאת מקדש וכו'

ואי ס"ל כסברת התוס' למאי נפ"מ אי פטור על ביאת מקדש כיון דשייך בככר דנגע בזה הטמא וקידש בו למ"ד דהוא טהור מקודשת ולמ"ד דהוא שני לטומאה אינה מקודשת כיון.

דלא חזי אלא להסקה אלא ודאי ס"ל כיון דחזי להסקה ודאי יש בו שו"פ דמאי שנא הנאת אכילה דאמרת דשו"פ מהנאת היסק וזהו דלא כתב האי גוונא דככר גבי טמא אלא בימ"ק והיינו כמ"ש ואפי' הכי קאמר התם דאפי' מחמיר חייב וא"כ קושיית זל מעיקרא ליתא דודאי הרמב"ם ז"ל ס"ל דאפי' מחמיר נמי חייב שהרי עיקר חיובו של הזקן ממרא הוא על המראתו וא"כ אם הם מתירין והוא אוסר אמאי לא מיחייב הרי המרה עליהן ולא ידעתי מי הכריחו לומר דהרמב"ם מוכרח דס"ל כהתוס' אחר שהוא כתב בהדיא דאף אם החמיר עליהן מיחייב ואין לומר דכיון דילפי' מהורא' כ"ד דבעי' שיתירו ולא שיחמיר דזה אינו דכל חד מענייניה הוא ועוד דהא מרבינן אפי' אומרים על שמאל שהוא ימין ועל ימין שהוא שמאל והמרה עליהן שהוא מיחייב.

וראיתי להר"ן ז"ל בחי' שכתב כדעת הלח"מ ז"ל דמ"ש הרמב"ם ז"ל דמחמיר חייב הוא משום דאתי לידי קולא וכמ"ש התוס' בכל הנך והביא הכרח לזה מהא דאמרי' דאינו חייב עד שיורה לעשות ולא שייך מעשה עד שיורה להתיר וכו' יעו"ש וכבר כתבתי דלא ס"ל להרמב"ם ז"ל כס' התוס' ז"ל גם ההכרח שכתב ז"ל אינו מוכרח דמ"ש עד שיורה לעשות פי' עד שיאמר הלכה למעשה לאפוקי ממה שאמר מתוך משא ומתן שלו דבר זה אסור או מותר ושמע מי ששמע והלך ועשה ע"פ או לימד לאחרים שדבר זה מותר או אסיר בתורת לימוד הוא עוסק אבל אם אמר להם זה מותר לעשות או אסור לעשות או בא מעשה.

לפניו ואסרו או התירו חייב וזהו שלא כתב דבי' כאן עד שיאמר להם מותרין אתם לעשות כמ"ש בה' שגגות גבי הוראת ב"ד דהא לא ולפי' התם אלא מהכא. ועוד אמאי כתב שם עד שיאמר מותרין אתם לעשות לא יאמר אלא יורה לעשות ואני יודע דלא מיירי אלא להתיר אלא ודאי דלא ילפי' הג"ש דדבר דבר אלא להזכיר מלת לעשות ולכך התם דבעי' שיתיר להם דמיירי לענין קרבן צריך שיאמר אתם מותרין לעשות אבל הכא דמחייב אפי' מחמיר כתב עד שיורה לעשות ר"ל שיאמר להם אסור לעשות או מותר לעשות וכל זה כדי שיתברר מהוראתו הלכה למעשה וכמ"ש.

ואולם לדעת הר"ן ז"ל י"ל דכ"מ בחלב לאו כמ"ש הלח"מ ז"ל דז"א כמ"ש לעיל מהך דפסק רבינו גבי טומאה ועוד דמה יענה למ"ש רבינו אם היא ערוה אם לא ואפי"ה קאמר אם הוא מחמיר חייב. אשר ע"כ נ"ל ליישב דעת הר"ן ז"ל דשייך נפקותא אם הוא חלב ואכלו הוא מפריש קרבן והשתא אתי לידי כרת אם קידש בו אשה או אכלו בטומאת הגוף וכמ"ש רש"י ז"ל בפ' הנחנקין גבי ערכין וחרמין יעו"ש אמנם מפשט דברי רבינו משמע דאפילו מחמיר חייב וכמ"ש לעיל וכ"כ הת"ח בשיטתו לסנהדרין יע"ש: שם כגון נגעי וכו' מותר ליכנס למקדש וכו' שם בגמ' נגעי אדם בפלוגתא דרבנן ור"י דאם ספק טמא ור"י כיהה וטיהר וא"כ אם הזקן ממרא ס"ל כר"י א"כ מותר.

ליכנס למקדש ולדעת רבנן חייב כרת וק' דלפי מ"ש רבינו בה' ט"מ פ"י דכל דבר שהוא ספק הוא אסור מדבריהם א"כ הכא דטמא מספק הוא מדרבנן וא"כ לא כרת אם נכנס

למקדש לכ"ע וכ"כ הרמב"ם בה' שגגות פי"א הלכה ו' גבי ב' שבילין דאם הלך בראשון ונכנס פטור מפני שהוא ספק טמא ועוד קשה דהא פסק הרמב"ם בפ"ג מה' ט"ץ דיראה לו שטומאתו בספק ר"ל מדרבנן ולא ארכלין ולא שורפין וראיתי להרב המגיה בס' מש"ל שם שהביא קושיא זו משם התי"ט ותירץ הרב ז"ל דהני דבנדון זה אינו חייב כרת מ"מ הוא דבר המביא לידי כרת כגון אם נגע בככר של תרומה וכו' ואם קידש בו אשה אינה מקודשת כיון דלא חזי אלא להסקה וכולי יע"ש ודבריו תמוהים דבהך גוונא דנגעי אדם קיהיב טעם משום דנכנס למקדש וכו' גם מ"ש דנ"מ לככר כבר כתבתי דזה לא יתכן בסברת רבינו מכח הא דפסק לקמן גבי זה אומר ב' לטומאה וכו' ולעד"ן דלזה כיוון התי"ט במה שרמז בדבריו ועיין ספ"ד וכו' דהיינו דלא שייך למימר המצאה דככר וכו' ולעד"ן דלא דמי דוקא בדבר שהוא עומד להסקה כיון דישבו היתר הנאה ודאי האשה מתקדשת בהנאה שבו אבל אם הוא ספק טמא דאין ראוי להסקה וגם אין כו היתר אכילה הרי אינו שו"ף כלל דהא תרומה טמאה אין בה היתר הנאה כלל כ"א להסקה תחת תבשילו וכמ"ש התוס' בפסחים דמ"ו ד"ה לא יעו"ש א"כ אינו שוה לכלום להתקדש בו ומ"ש רבינו נפקותא להכנס למקדש צ"ל דלא קאי אגוונא דהביא בגמרא דהא איכא פלוגתא אחריתי גבי נגעים זה אומר טמא וזה אומר טהור במס' נגעים כמו שיראה הירואה וגם גבי פלוגתא דעקביא בן מהללאל דפליג בשער הפקודה והש"ס חדא מינייהו נקט וק"ל: שם ה"ז אסורה ליבמה וכו' הקשה מר"ן ז"ל דהא ליכא כרת וכו' ע"כ וכן משמע מהא דאמרי' דסוטה ואם מת חולצת ולא מתייבמת ומק' בגמ' אמאי א תתייבם וכו' ואי באיסור כרת קאי מאי מקשה הגמ' וכ"כ ה"ה ז"ל בפ"י מה' יבום והביאו הלח"מ זל כאן וכל זה נעלם מהרב מ"ק ז"ל יעו"ש: הלכה ג' חוץ ממצות תפילין וכו' עיין בהשגת הראב"ד ז"ל ובמה שפ"ה הכ"מ זל בכוונת דבריו הם תמוהים לע"ד ראשונה במ"ש דהראב"ד ז"ל הוק"ל דאי ר"י לא מחייב אלא בתפילין הו"ל להזכירו קודם ר"מ וכו' ולא ידעתי מה יפרש בקושייתו שכתב ולדעת ר"י הוא שחייב בתפילין וה"ה שאר מצוות וכולי שר"ל דמקשה לו בממ"נ דאי כר"מ דוקא חייבי כריתות ואי כר"י אפ"ל לולב וציצית וכו' ואמאי לא הקשה דאיך פסק דחייבי כריתות חייבין אלא ודאי דזה לא קשה דודאי ד"י לאוסופי על ר"מ הוא דאתא והוא מכח קושיית התוס' ז"ל שם שדחקו עצמם וכתבו דר"י לא חייש להנך קראי וכו'.

עוד כתב והראב"ד ז"ל מפרש דר"א אמר לר"א אילו תניח בדעתך שיצטרך תנאי אחר והוא שצריך להוסיף וכו' משמע דעיקר הדבר דיש בו להוסיף ואם הוסיף וכו' לא אמרו אלא ר"א ולא ר' אושעיא וכן הבין הלח"מ ז"ל ואין זה אלא דרך נביאות גם הראב"ד כתב בהדיא ור"א תלמידו הוא שאמר אין לנו וכו'.

עוד כתב לא תמצא שהוא מתחייב אלא בתפילין וכו' ר"ל וה"פ אם תניח בדעתך שצריך תנאי כדי שיהא חייב שהוא מוסיף גורע לא תמצא חיוב זה אלא בתפילין אבל בשאר דברים ודאי הוא פטור כיון דלא משכח כהם מוסיף גורע אלא גרוע מעיקרו והשתא כשאמ' הש"ס גבי לולב וכו' גרוע מעיקרו הוא כפשטיה ואינו חייב מיתה וכולי וא"כ אמאי כתב הראב"ד ז"ל ומ"ש בגמ' וכו' גרוע ועומד לאו לפטור ממיתה וכו' והא שייך לו' כפשטיה דלענין פטור המיתה הוא אבל כל זה בעולם התוהו דאם הניח בדעתך שצריך תנאי וכו' אבל לפי האמת אינו צריך תנאי וכו' לכך נראה דהוקשה להראב"ד

ז"ל דאדרבא גרוע מעיקרו הוא גרוע טפי וכמ"ש הלח"מ ז"ל וכ"כ הר"ן בחידושיו ולכך לא שייך לו' דפי' ר"א שאמר אין לו אלא תפילין הוא לומר שאין חיוב אלא בתפילין ואהכי אתי הש"ס כפשטיה דמ"ש גרוע ועומד לפוטרו ממיתה וכו' לכך פי' דודאי לא אתא ר"א למימר אלא דבעי' שאם יהיה מוסיף פסל שאם לא פסל פטור כיון דהאי לחודיה קאי ודלא כמ"ש הלח"מ ז"ל דבא לו' דאף דאינו גרוע וכולי דהא קאמר אינו חייב וכו' וזהו שכתב הראב"ד ז"ל שהתוספת פוסל את העיקר ר"ל דזהו חידושו של ר"א ולכך כא ר"א ואמר דזה הלשון שאמר ואם הוסיף גורע לא שייך לא בתפילין אבל בשאר דברים צ"ל ואם הוסיף פסל והיינו דמקשה ליה והאיכא לולב וציצית דשייך בהם זה הלשון נמי אף דשייכי הך תנאים לא שייך ביה לשון מוסיף גורע דהא גרוע מעיקרו אלא אם הוסיף פסל וזהו שכתב לאו לפוטרו וכו' ועיין להר"ן ז"ל שדחה דברי הראב"ד ז"ל מהא דאמר אין לנו אלא תפילין ר"ל ואינו חייב לא בתפילין וכבר כתבתי פי' הראב"ד זל ואין בו דחייה ודו"ק: עוד כתב אבל טעם הלולב וכו' ללמוד וכולי אבל התוס' תירצו וכו' עיין להלח"מ ז"ל דאף הלולב יש בו תעשה וכו' אבל זה אינו אלא ללישנא בתרא דהתם יע"ש אבל להך לשנא אף דצריך אגד לא ילפינן מסוכה ולא בעי' תעשה עדיין לא תירץ כלום וזהו דלא תירצו התוס' משום תעשה וכו' דהיינו משום דאינו מוסכם אמנם נראה דלכך התוס' דקדקו בלשונם להקשות ואח"ך אגד עמהן מין אחר דודאי בהך אגידה מעשה הוי ולא מיקרי תעשה ולא מן העשוי אלא בתוחב המין בתוך האגודה דומיית דציצית אך מדברי הראב"ד ז"ל לא משמע הכי דא"כ עדיין קשה קו' התוס' ומוכרח לתרץ כמו שתירצו התוס'.

ואולם עדיין קש"ל בדברי הראב"ד שכתב דכיון דאית לן כר"י אפי' לולב וציצית נמי וכו' והיכי שייך לומר דיש בו איסור ב"ת לשיטתו כמ"ש בה' לולב פ"ח דכיון דהאי לחודיה קאי אין בו איסור ב"ת ועוד אף את"ל דיש בו ב"ת אמאי מיחייב מיתה אלולב דהא קי"ל דא"צ אגר והעשה מתקיים כיון דהאי לחודיה קאי וי"ל דמ"ש אפילו לולב לדוגמא נקטיה דודאי לא שייך אלא למ"ד צריך אגד ומיירי כשהוסיף בו שלא במינו כמ"ש בה' לולב.

אך קשה מהא דכתב בפ"א מה' ציצית גבי הטיל למוטלת דמאי דאמרי' בפ' הנחנקין דאם הוסיף חוט פסל ל"ת הוא משום חציצה וכו' משמע דאף במינו איכא ב"ת ושמא דס"ל דה"נ איירי בשלא במינו וכ"כ הר"ן ז"ל בחי' בפ' הנחנקין לדעת הרמב"ם ז"ל יעו"ש. אבל עדיין קשה גבי הטיל למוטלת קאמר הש"ס בהדיא דאיכא ב"ת אף דהוא במינו דקאמר אם כוונתו לבטל הראשונות וי"ל דוקא התם אשום דבהך הוספה יוצא חובת המצוה אבל גבי לולב דקאמר דליכא ב"ת מיירי דהוסיף בד אחד של ערבה או בד א' של הדס דליכא בהך הוספה חובת מצוה כלל ובהכי ניחא לי מה שהקשה ה"ה ז"ל שם בה' לולב על הראב"ד ז"ל מההיא דזוג של תפילין וכו' דהתם נמי בהך הוספה דיוסיף יוצא י"ח אבל אם הוסיף מין א' בלולב אף דהוא ראוי לצאת בו י"ח ליטלן אחד אחד וכמ"ש הרמב"ם ז"ל שם מ"מ השתא דאין כונתו לצאת אלא באגודה אם הוסיף מין אחר באגודה אין ראוי לצאת בו מיקרי אך ודאי אם כטל שתי אגודות של לולב ואתרוג יש בו ב"ת כתפילין.

אך קשה א"כ שייך מוסיף גורע בלולב אף למ"ד אין צריך אגד בלולב כה"ג ובשלמא להראב"ד לק"מ דס"ל בהלכות לולב דליכא גורע ואינו פוסל אבל להרמב"ם ז"ל קשה. והחה"ש ה"ר אברהם טייב הי"ו שהוא אמר דלא קאמר רבינו דאם הוסיף פסל אלא מדרבנן אבל מדאורייתא אין לו שיעור לענין למעלה ולכך התם בפ' הנחנקין דמיירי באיסור ב"ת דאורייתא וכמ"ש הר"ן בחידושו לא שייך לו' הני גווני.

אך דזה לא יתכן לדעת הכ"מ ז"ל בפ"א מה' ציצית שכתב דרבינו יפרש דהך ב"ת דהנחנקין הוא באיסור דרבנן וכו' יעו"ש ולעד"ן דהתם דכיון דמקרא מלא הוא דעושין ד' ציציות בד' כנפות וכן בתפילין וכן בלולב דהתורה אמרה כפת בלא וי"ו כמ"ש בפ' לולב הגזול ואין זה בכלל מ"ש ר"א ופ"א מדברי סופרים ולכך לא משכח אלא בהנך גווני דקאמר דהיינו על מנין המינין והחוטין והבתים: עוד כתב הראב"ד ז"ל בסוף דבריו א"א דמודה ר"י דחייבי כריתות אע"פ שאין בהם זה הדקדוק וכו'.

וקשה לפי מ"ש לעיל דאף הראב"ד ז"ל מעיקרא הכי ס"ל א"כ מה חידש בכאן לדעת י"א וי"ל דזהו חידושו דאע"ג דילפי' מקרא דבעי' גורע אבל גרוע פטור וזה לא שייך אלא בתפילין ולא בחייבי כריתות לכך תירץ דלא מעיט קרא אלא במ"ע וכו'. אבל קש"ל לשיטת הראב"ד ז"ל.

דמ"ש דנקט הש"ס איסור מוסיף ולא משום איסור גורע דהיינו היו ד' חוטין או ד' מינין או ד' בתים וגרע אחד מהם הרי פסל המצוה וחייב ובשלמא לדעת הרמב"ם ז"ל לק"מ דלכך כתב ודבר זה בקבלה לומר דלא שייך חיוב זה אלא כה"ג אבל אם איסור זה מקרא הרי מבואר אף איסור גורע ושייכי אכולהו מצות וי"ל דגם.

הראב"ד ז"ל ס"ל דבאה לנו הקבלה לגלויי דאין חיוב אלא באיסור מוסיף אך הכ"מ ז"ל כתב דלהראב"ד. לית ליה הקבלה ואפשר דהדין אמת דאף בשאר מצות.

מיחייב היכא דגרע המצוה אבל הש"ס בא לומר דגבי. איסור מוסיף לא שייך חיוב אלא בתפילין ומזה פי' החה"ש ה"ר אברהם טייב הי"ו דזהו כוונת הראב"ד ז"ל בתשוב' לרבינו ז"ל לומר דלא מצא חיוב אלא בתפילין וז"א אלא אף בשאר מצות מיחייב בגורע ואין לומר דאף הרמב"ם ז"ל הכי ס"ל דלא הביא אלא מה שהוזכר בגמרא דהא כתב ודבר זה מפי הקבלה ויש לכונן זה בדברי הכ"מ ז"ל.

וראיתי להר"ן ז"ל שתירץ לקושיות. הראב"ד ז"ל כיון דאין איסור נטילת דבר אחר הו"ל כאלו נטל אגודה של זית וכמו שאין כאן מצוה כלל כו' יעו"ש ש בדבריו והקשה החה"ש הר"א טייב הי"ו דהא תניא בספרי מנין שאין מוספין על ד' מינין שבלולב ת"ל לא תוסיפו ולדעת הר"ן ז"ל אין כאן איסור כיון שאין כאן מצוה כלל ולי לק"מ דלא כתב הר"ן כן אלא למ"ד צריך אגד כיון דבהך אגודה יש בו דבר פסול הוי כל המינים כאלו הם של זית וכו' אבל אם אין צריך אגד ודאי האי לחודיה קאי אבל הוא עובר על ב"ת וכמ"ש הרא"ם ז"ל יעו"ש ואין להקשות לפ"ז מאי מקשה הר"ן ז"ל מהך דב"ך וכו' כיון דלא קאי אלא למ"ד צריך אגד דזה אינו דקושייתו היא דכיון דסיים ברכותיו הו"ל כאלו נטל אגודה של זית אחר שיצא י"ח דלולב שאין כאן איסור בהך נטילה וכמו שהכריח הוא ז"ל לעיל ולכך תירץ וכו'.

אבל הא קש"ל תינח גבי לולב גבי ציצית מאי איכא למימר דכשהוסיף הט' ובטל מצות ציצית קעבר אדאוריית' בלבישתו בלא ציצית דלא דמי ללולב דאף דביטל המצוה מ"מ לא עביד איסור וכו' וי"ל דמ"מ אין בו אלא לאו הבא מכלל עשה ודוחק: פרק ה' הלכה ב' אינו חייב עד שיקללם בשם וכו' עיין מה שהקשה הכ"מ ז"ל ולעד"ן דס"ל לרבינו דהא דקאמר שמואל טעמא משום דהדר קרא בנקבו שם הוא משום דלא ידע הא בר מנחם דדריש ליה למקלל אביו ולכך דריש ליה כפשטיה אך לר"י בר מנחם דאית ליה דהך בנקבו שם אתא למקלל אביו ומפיק הך דרשא דמברך ה' מדכתיב ונוקב שם לא הול"ל אלא ונוקב.

ה' יומת מאי שם אלא לו' דבעינן שם בשם ואף שמואל לבתר דשמיע ליה הך דינא דר"י בר מנחם הכי ס"ל: הלכה ג' וכן המקלל אבי אביו וכו' ועיין להכ"מ ז"ל ונעלם מעיניו ברייתא ערוכה בת"כ פ' קדושים דדריש את אביו ואת אמו את אביו ולא אבי אביו ואת אמו ולא אבי אמו הרי הוא בהדיא כלשון.

רבינו ז"ל: הלכה י"ב ואם ביישו וכו' עיין מ"ש הכ"מ ז"ל דנלמד ממה שאמרו גבי. ישן דאם ביישו חייב וה"ה הכא ביוצא ליהרג יע"ש והוא תמוה דא"כ אמאי פסק בה' חובל הך בעיא דביישו ישן ומת וכתב דפטור ואם תפס לא מפקינן מיניה כיון דאית ליה הגירסא כאן בר"ש ביישו ישן ומת כרש"י ז"ל יהא חייב ע"כ נ"ל דגריס כר"ת שהביאו התוס' דהאי ביי קאי איוצא ליהרג והתימה מהרב דאישתמיטתיה דברי התוס' אלו ודו"ק: הלכות מלכים פרק ב' הלכה א' וכן לאישתמיש בא' מעבדיו וכו' אלא מלך אחר משמי' דאף מלך אחר לא ישתמש אלא בדבר דלא שייך בו שריפה.

והא דהרכיבו שלמה על פרדת אביו וגם ישב על כסא אביו הוא משום דכיון דאביו עדיין חי לא עביד בהו מידיוגם אפשר ברשותו היה להורות דהמלוכה לו נתונה ולא באחיו וכ"כ האחרונים גבידוד מת בשבת אף דשרי לטלטל משום כסותו כיון דנשרפין לא חשיבי: הלכה ב' אינו נושא אלמנתו או גרושתו של מלך אחר וגבי כ"ג כתב רבינו בה' כלי מקדש וע"ש בכ"מ ז"ל וכתב כאן הלח"מ ז"ל דכיון דאין חולצין לאשת המלך והיינו מפני שאין ראויה לינשא והיינו טעמא דאין נושאין אלמנתו ובכ"ג קתני בהדיא מותרת.

וכולי והקשה על הכ"מ ז"ל דנתן טעם אחר ולא עיין בכ"מ ז"ל שכתב טעם אחר בהך דאין חולצין לאשתו משום דגנאי הוא למלך שאשתו חולצת מנעל וכולי ושם סמך הך טעמא משום דלטעם אחר שכתב כאן קשה דא"כ לר"י דאית ליה דמלך נושא אלמנתו של מלך דאמאי אין חולצין לאשתו ובהא ודאי מודה: הלכה ג' וכן כיון שאי אפשר לייבם את אשתו כך אין חולצין וכו' והיינו מדתנן ביבמות כל שאינו עולה ליבום אינו עולה לחליצה וכתב הכ"מ זל אין מייבמין לפי שהיא אסורה גם אין חולצין משום שאפי' כי חלצו לה אסורה לינשא וכבר כתבתי בזה אמנם לא ידעתי מנ"ל להביא טעם אחר כיון דרבינו כתב הטעם בהדיא והנה יראה להך טעמא דמפני שאסורה לינשא הוא מדרבנן שלא יאמרו חליצה שרייא כמו גט ואתי לנישואין ולפ"ז אם עברו וחלצו אותה הבא עליה אינו לוקה מלאו דזיקת יבם.

אך מה שאני מסתפק אם המלך חלץ לאשת אחיו מהני הך חליצה לפוטרו או לא והנה מהא דאמר רבא כל מילתא דאמ"ר לא תעביד אי עביד לא מהני ה"נ לא מהני ודמייא

למ"ש הפר"ח בפ"ג מה' אלו גבי עדות המלך שהעיד לאו כלום הוא מהאי טעמא ע"ש ואפשר דלא פליגי אביי ורבא אלא בלאו ולא בעשה היינו שאין בו לאו הבא מכלל עשה כגון הך דלא תשאו עליו חטא דאי לא הוה כתי' הו"א דמצוה מן המובחר הוא ולא אתי ללאו הבא מכלל עשה דלגופיה אתא אבל הכא דודאי ללאו הבא מכלל עשה אתי דלא שייך לומר למצוה מן המובחר הוא אך ודאי זה אינו דהא גבי אונס שגירש אמרי' אם כהן הוא לוקה ואינו מחזיר ואי אמרת לא מהני היכי חיילי הך גירושין כלל והבא עליה ליחייב משום אשת איש וכבר כתבו התוס' שם הטעם דאיתקש למיתה וכולי וה"ה הכא דהא חליצה ליבם הוא הגט דעלמא וצ"ע: הלכה ד' מת לו מת אינו יוצא וכו' עמ"ש הכ"מ ז"ל ועמ"ש רבינו בפ"ז מה' אבל שכתב דהא דוד שיצא אחר אבנר הוא לרצות כו' משמע דאם רצה אין שומעין לו: פרק ג' הלכה א' שנאמר והיתה וכו' הקשה הכ"מ ז"ל למה לא הביא רבינו דתולה אותו בזרועו ועושהו כמין קמיע וכו' ונ"ל דרבינו מפרש הסוגיא כפי' מהרש"ל ולפ"ז פסק כר"י וכרב וכמר זוטרא דאמוראי ס"ל הכי: הלכה ח' ואין למלך רשות להרוג אלא בסייף בלבד הוא בירושלמי בפ"ד מיתות על מתני' דר' מיתות נמסרו לב"ד ולרשות אין רשות ניתן אלא הרג ודקדק רבינו לומר בסייף.

דאזיל לטעמיה דפסק בפט"ו מה' סנהדרין דמצות הנהרגין הוא בסייף ודלא כר"י דלדידיה הוא בקופיץ וכן. בתוספתא קאמרי רבנן ולרשות לא ניתן להרוג אלא בסייף וקא פליג ר"י דאינו אלא בקופיץ: פרק ד' הלכה ד' נשים בכתובה וכו' פילגשי' וכו' זהו גירסתו בגמ' וכן היא גירסת הרמב"ן והראב"ד ז"ל יעו"ש ולעד"ן להביא ראייה מהא דאמרי' בפ' כ"ג דוד ושאל פליגי בקידושי מיכל דשאל ס"ל דלא הוו קידושין ולכך נתנה לפלטי דוד ס"ל דהוו קידושין אך מ"מ קשה קרא צווח ואומר ויתן לו את מיכל בתו לאשה וא"כ עדיין הקושיא עומדת כיון דחזר דוד וקדשה לפי סברת שאול איך נתנה לפלטי בלא גירושין מדוד אלא ודאי נתנה לו לפלגש ולכך כיון דלאו בת קידושין היא לא בת גירושין היא אך ראיתי לה"ה זל בפ"א מה' אישות שכתב דגירסת רבינו פילגשים בלא כתובה אבל בלא קידושין אסור ויש בו מלקות וכדמשמע מדברי רבינו לדעת הראב"ד ז"ל והביא ראייה מהא דאמר פנוי עם פנויה הוייא זונה ואף דלא קי"ל הכי איסור' הוי וראיתי להרב מ"ק דקכ"ט ע"ב דדחה ראייה זו וכתב דהתם מיירי במופקרת וכדמשמע מדברי רבינו בפ"ח דא"ב ע"ש ואני הרואה ראיתי דהיא שגגה היוצאה מלפני השליט דהא סברת ר"ע התם ביבמות דלא הוייא זונה אלא מופקרת וקאמר ר"א אפי' פנוי עם פנויה הוי זונה ורבינו בא למעט סברת ר"ע דאפי' פנויה דהיא מופקרת לא הוייא זונה וממילא נדחית סברת ר"א גם מה שהקשה לס' ה"ה ז"ל איך הותרו פילגשים למלך לא ידעתי איך לא ראה דברי ה"ה ז"ל שכתב דגירסת רבינו קדושין בלא כתובה גם מה שהקשה מהא דאמרי' יחוד דפנויה מגזרת דוד היא ואמאי לא אמרי' מדאורייתא הוא כיון דיש בו לאו ול"ק דומיא דאמו בעינן דהעריות דיש בהם כרת התורה החמירה בהם ותו לא וכ"כ הרשב"א ז"ל בתשובה סי' יו"ד.

גם מה שהקשה לדבריו גם אונס ומפתה לא ישלמו קנס כיון שלוקין לא ראה מ"ש הכ"מ ז"ל משם הר"א בנו של רבינו בפט"ו מה' א"ב דאף אונס ומפתה יש בו מלקות אם התרו בו ולא ישלמו קנס ומעתה צריך לדחוק מ"ש רבינו בפ"ב מה' נערה וז"ל שלא יאמר האב הואיל ולא חייבה התורה לאונס ומפתה אלא כדי שיתן ממון לאב ר"ל ואין לבתו

מלקות אלא אדרבה נשכר וכו' גם מ"ש אח"ך שזה תורה לאונס ומפתה ממון ולא מלקות ר"ל ולא חייבה מלקות לבתו דוקא שלא הבינה וכו' וזה ודאי דוחק גם רבינו קיהיב טעמא לטעיית האב דעושה הכי משום דס"ד דאין בו מלקות והיינו משום דלא התרו בו אבל בהתרו בו היא חייבת וצ"ע.

גם מה שהקשה על מור"ם ז"ל שכתב להרמב"ם ז"ל אסור הדיוט בפלגש ולהראב"ד מותר ממ"ש ה"ה דלהראב"ד ז"ל איכא איסור עשה הוא תמוה דהא הראב"ד ז"ל גריס פלגשים בלא קידושין ואיך אפשר דאיסור עשה יש אבל דברי ה"ה ז"ל נכונים לסברת הרמב"ם ז"ל וכמ"ש הלח"מ ז"ל גם הראב"ד לית ליה בספר הרמב"ם דהדיוט אסור בפלגש כדי להשיג וכמ"ש הכ"מ להרמב"ן ז"ל אבל מ"ש דהרמב"ם ס"ל דוקא מופקרת וכמ"ש הרמב"ן ז"ל נראה שהוא האמת בדברי רבינו וכ"כ ג"כ הלח"מ ז"ל ונמצא עכשיו ג' חילוקים דאם היא מופקרת חייב בלאו ואם היא באקראי בעלמא ולא הכינה עצמה יש בו איסור עשה והשתא ליכא לאקשוי מה שהק' ה"ה ז"ל ואם הוא ייחדה אצלו דהיינו פלגש והבעילות שעושה הוא לשם אישות ולא לזנות אין בה איסור כלל ולכך מותר למלך ולהדיוט מיהא אסור מגזרת דוד ואילך ומסתמא לא גזר על המלכים והא דאמרו בסנהדרין גבי אבישג התירו לו ליחד משום איסור י"ח נשים הוא דנגע בה.

אבל הרב מ"ק כתב דהא דאסור להדיוט הוא משום איסור עשה והוא לטעמיה אזיל משום דדוד לא וזר ביחדה לו לפלגש אלא באקראי ע"כ ולי ל"נ דא"כ אף למלך אסור דאיך הותר לו לעבור על איסור עשה המפורש בתורה ועוד דהא כתב הרמב"ם ז"ל דביחוד בלבד קונה אותה דמשמע דהיינו קידושיה וכדין אמה עבריה אחר יעוד דקרא לא אזהר אלא לאשה דאין בה קנייה אלא בקידושין אבל הך היינו קנייתה.

אבל עדיין קשה במ"ש הכ"מ ז"ל כאן ומאחר שפסק רבינו דהבא על הפנויה שלא לשם קידושין לוקה א"כ הדיוט אסור בפלגש והוא עצמו תבריה לגזיזיה בה' נערה וראיתי להרב מ"ק שתמה עליו אבל מ"ש תיפוק לי דדוד גזר וכו' הוא סותר דברי עצמו דהא לעיל סמוך ונראה כתב דלא היתה גזרת דוד במיוחדת וכו' ואפשר ליישב דבריו כיון דפסק רבינו שיש לאו במופקרת עשו רבנן סייג וגדר אף במיוחדת והוא דוחק גדול דמנ"ל לרבינו זה: ודע שראיתי להרא"ם ז"ל בפ' תצא שכתב על מ"ש הרמב"ם בה' אישות שפירושו דלאו מופקרת דוקא הוא דאסור אלא אפי' באקראי הוא לוקה ותימא דהוא עצמו הביא הך דפ' נערה דכתב בהדיא דבאקראי אינו לוקה וכן הקשה הלח"מ והמ"ק ז"ל תמה עליו דמאי קושיא דהרא"ם הבין דלאו דוקא מופקרת אלא.

מיוחדת אבל באקראי אינו לוקה וכמ"ש לדעת הראב"ד ז"ל ולק"מ דהרא"ם בפ' חיי שרה תמה על רש"י דס"ל דמיוחדת אסורה מן התורה מהא דאמרו בת"כ יכול על מעשה יחידי דהיינו מיוחדת ת"ל זמה ומכח זה פ"י דברייתא מיעטה מיוחדת ממלקות ולא מאיסור תורה ואם הבין בדברי רבינו במיוחדת לוקה הו"ל להקשות על רבינו מהך ברייתא ואין להשיב אבל השתא דהבין דרבינו באקראי לא קש"ל מהך ברייתא דוקא במיוחדת דלא שייך בה זמה כלל כיון שהיא אצלו תמיד אבל באקראי כיון שאינה עמו

תמיד אפשר דכמו שעשתה עמו תעשה נמי עם האחר ואף שאינה עמו מופקרת ושייך גבה זמה.

ולעיקר הקושייא על הרא"ם אני אומר דס"ל להרא"ם כמ"ש הכ"מ ז"ל בשם הר"א בנו של רבינו והבאתי דבריו לעיל דבאונס ומפתה אף שהם באקראי לוקין אם התרו בהם ואין משלמין קנס וכו' ומה שהצריך רבינו להיות מוכנת לדבר זה כדי שתהא לוקה וכ"כ ג"כ שם והשתא שפיר דלא קש"ל להרא"ם דברי רבינו אהדדי אבל להראב"ד זל קשה דא"כ מאי מקשה מאונס ומפתה ודו"ק.

אך קשה מהא דכתב הרמב"ם ז"ל בריש פי"א מהלכו' גבי הבא על הכותית דאם יחדה לו חייב משום נשג"ז ואם אינו אלא במקרה אינו חייב כ"א על כותית הרי משמע דס"ל ביחדה לו דאסור מן התורה החמירו בו רבנן אבל במקרה דאין בו איסור מן התורה לא החמירו בו הפך מ"ש וכמ"ש ה"ה ז"ל ונ"ל דל"ק דהא דאמרי' דאין איסור במיוחדת משום דכיון דיחדה לו להיות לו לאשה הוי כל בעילה לשם אישות ולא לשם זנות והכי דייק לשון הרמב"ם ז"ל דכתב כל הבעל לשם זנות לוקה לא כן במיוחדת דלא הוי לשם זנות כיון דהיא אשתו וכמ"ש הרמב"ן ז"ל אבל התם דמיירי בכותית דהא דיחדה לו ודאי בזנות והכי דייק לשון רבינו שכתב דיחדה לה בזנות והיינו משום דלא שייך בה לשם אישות כיון דלאו בת אישות היא וא"כ היא חמורה דעל כל בעילה הוא עושה איסור לא כן גבי מקרה ולכך החמירו במיוחדת ולא במקרה ודו"ק: הלכה יו"ד שאין ממליכין תחלה אלא לעשות משפט ומלחמות שנא' ושפטנו מלכנו וכו' וגרסי' בפ"ב דסנהדרין ע"ז שאלו שלא כהוגן ופירשו ז"ל משום דתלו עליו מלחמותיהם נ"ל דרבינו מפרש כיון דאמרו דיעשה מלחמה בכל הגוים והיינו להרבות להם ממון ע"י ביזת המלכים שעושין אבל אין המלך עושה מלחמה אלא כדי שתתפרסם אלהותו דהיינו מלחמת ה' דכתב רבינו ז"ל ועיין בס' מ"ק ז"ל דכ"ד ע"א: פרק ז' הלכה ו' א' הנוטע וא' המבריך וכו' עמ"ש מר"ן ז"ל ולעד"ן דהכריחו לרבינו לפרש כן משום דלפירש"י קשה נימא דלא כר"י הגלילי וכדמקשה הש"ס גבי גזלן ע"ש ואף למ"ש מהרש"א ז"ל דאיירי דהרכיב וכו' ע"ש מ"מ כיון דלאו איהו שעשה איסור לא מיקרו הרכבת איסור ועוד הוק"ל לפירש"י ז"ל מה תירץ הש"ס גבי הברכה דמה שייך לתרץ בריכת איסור ומוכרח לומר דגבי בריכה לק"מ דמתני' איירי בנפסק וברייתא מיירי.

בלא נפסק וכ"כ הרשב"א והר"ן ז"ל בפ"ק דר"ה ד"ט אבל גבי מרכיב הוצרכו לידחק בילדה בזקנה ע"ש וכנראה דזהו כוונת התוס' בפ"ק דר"ה והר"ש ז"ל בפ"ק דערלה במ"ש וצריך לדקדק אי הוה שייך לשנויי הכי בפ' משוח מלחמה גבי חוזר מעורכי מלחמה משום מבריך דמשני כאן בהרכבת איסור כאן בהרכבת היתר ע"ש דלכאורה משמע דכוונת' לו' דהך תירוץ הש"ס לא אתי אלא לקושייא דמרכיב אבל לקושייא דהבריך לא שייך לתרוצי אלא בנפסק וכו' וז"א דאף בהרכבה נמי צריך לחלק בין נפסק וכמבואר בפ"י מה' מע"ב ע"ש וא"כ מאי מקשה ממרכיב כיון דצריך לתרוצי הכי גבי מבריך ולכך מפרש דהרכבת איסור הרכבה דבאה לידי איסור ערלה דהיינו דנפסק מאביו דקאי על שניהם אבל קשה הא דקאמר הש"ס האי הרכבת היתר היכי דמי ואוקמה לד"ה ראשונה לסייג וכו' ולדבריו לא מיתוקמא מתני' אלא בהרכבת איסור דנפסק מאביו

וא"כ הול"ל הרכבת איסור היכי דמי ונ"ל דהרמב"ם ז"ל הוק"ל דאח"כ דאוקי מתני' דילדה ראשונה לסייג וכו' א"כ תו לא צריך לאוקומה בהרכבת איסור וכו' הול"ל דתרוייהו בהרכבת היתר ומתני' איירי בהרכיב ילדה בילדה דנטעה לסייג דלא בטלה וברייתא איירי בהרכיב ילדה בזקנה דבטלה דאין לומ' דאנה"נ דזהו כוונת הש"ס דתו לא צריך להך אוקמתא דהא לא קאמר אלא.

אשר ע"כ מפרש דמתחילה משמע ליה לתלמודא דהא דקאמר הרכבת איסור כפירש"י ז"ל אך לאחר דאוקי מתני' דילדה בילדה א"כ נתחדש לו דזהו פי' הרכבת איסור שבאה לידי ערלה וכפי' הרמב"ם ז"ל. אמנם כל זה הוא לשיטת מר"ן ז"ל אבל האמת נ"ל דלא שייך לתרץ הש"ס דברייתא מיירי בלא נפסק או בהרכיב ילדה בזקנה דא"כ מה צריך מיעוטא לזה מדלא כתיב לא חיללו וכת' בוי"ו למעט וכו' ואף מגופיה דקרא נמעטו דכיון דבטלה ילדה בזקנה לא שייך בזה חילול דכיון דלא שייך ביה.

דין ערלה ומה שתירץ הש"ס כאן בהרכבת איסור וכו' קאי נמי על הבריך זמורת אילן זה אצל אילן אחר בלא הרחקה דהוי כלאים וכן נמי כוונת התוס' דצריך לדקדק אמאי הוצרך לשנויי כאן בהרכבת איסור ולא משני גבי מבריך כאן בנפסק וכו' אי שייך לשנויי שם הכי אלא דלזה י"ל דנקט תירוצא לתרוייהו ולכך הוצרך לתרץ כאן בהרכבת איסור דהשתא איצטריך מיעוטא דוי"ו כיון דחייב בערלה וחילול אף דנעשה באיסור דדוקא כלאי הכרם עם התבואה וזרע הוא דאסירי בהנאה וכמ"ש הכתוב פן תקדש המלאה דזרע ותבואת הכרם ודריש מיניה ר' יאשיה עד שיזרע חטה ושעורה וחרצן וכו' אבל שאר אילנות אף שיש איסור בזריעה מ"מ לא נאסר באכילה וכמו שפסק רבינו בה' כלאים בפ"א דין ז ע"ש וע"כ נ"ל עיקר כמ"ש הלח"מ דרבינו תפס הך שינוייא דמסקנא דהך ברייתא ראב"י היא ודלא כהלכתא ומעתה לק"מ מה שהקשו התוס' והר"ן מהך דתני בספרי ונטעתם למעט הרכבה ובריכה דהיא ראב"י היא וכ"כ הרמב"ן ז"ל ע"ש: הלכה ח' המחזיר גרושתו כו' כתב הרמ"ל ז"ל ומיהו.

אפשר לו' דשאני אשה דכתיב ביה חדשה למעוטי גרושתו אבל גבי בית דליכא מיעוט אפשר דאפי' מכר וכו' ורבים. ראו הם תמהו איך נעלם ממנו קרא דכתיב גבי בית ואיש אשר יבנה בית חדש וכו' ודאי למעוטי מכר וחזר וקנאו כמו מחזיר גרושתו.

ואשר אני אחיה בהקדים מה שיש. לדקדק בפלוגתא דר"י ורבנן גבי סתר בית ובנאו לדעת רבנן חוזר במאי פליגי וצ"ל דפלוגתייהו דר"י ס"ל כיון.

דבית עדיין היא ברשותו אף דחידש בה דבר לאו חדש מיקרי דדוקא חדש שלא היה ברשותו כלל ודמייא להא דפסק הש"ע י"ד סי' רי"ו אם אמר קונם ביתך וכו' עלי אף דנפל ובנאו אסור כיון דעדיין שמו עליו וא"כ ה"נ אתא חדש למעוטי אבל רבנן ס"ל דאדרבא אתא לרבות אף דנפל ובנאו דמותר דהעיקר תלוי בשמחתו שתהא בית שהיא חדשה אצלו ולא דמייא אלא לאמר קונם בית זה דאם נפל ובנאו דמותר דלא מיקרי בית זה דפנים חדשות באו לכאן ולכך היה מצדד הרב לומר דמכרו וחזר וקנאו לכ"ע חוזר לר"י דעיקר תלוי ברשותו כיון דיצא מרשותו חדש מיקרי לו וכ"ש לדעת רבנן דהעיקר תלוי בשמחה.

ומעתה אחר דלכ"ע תיבת חדש איצטריך למילתיה א"כ ליכא מיעוטא למעט מכר וחזר וקנאו ועיין להרב חיים שאל סי' פ"א: ת"ו ש"ל ב"עהקדמת הרב המחבר ז"ל אמר אברהם בר דוד ז"ל המחבר. העיר השם הנכבד והנורא את רוחי לדבר על ענין דבוק האדם באשתו ולבאר משפטי חבוריהן ופרידותן לכל תולדותם ומקריהם במצות הבורא עליהם.

וחברתי מהם ספר וקראתי שמו ספר בעלי הנפש על שם כי הוא חוק ומשפט למושלים על נפשותם ואין נפשם מושלת עליהם רוצה אני לומר הנפש המתאוה היא נפש הבהמי' המושלת על הכסילי' והמושכת אותם לתאות העולם והנאותיו עד אשר ישכחו נפלאו' הבורא וגדול מעשיו ויאמרו מי רואיו ומי יודעיו כענין שנ' כי הלל רשע על תאות נפשו ובוצע ברך נאץ ה' אך הצדיק המושל ביראת אלדים רוח אלקים נוססה בו ויאחז צדיק דרכו ויקח בידו נפש השכל להלחם עם הבהמית כגבור הנלחם בכלי מלחמתו ובעת עלותה ישפילנה ובעת התגברה יחל ישנה עד אשר ישב בטח ושלוח וימצא שלום לנפשו כענין שנ' תאוה נהיה תערב לנפש ותועבת כסילים סור מרע נהיה משרש נהייתי ונחלתי והוא על משקל נפש נענה משביע ר"ל תאוה הנשברע אחריתה הערב לנפשו הוא נפש השכל ותועבת כסילים סור מרע.

כי הכסילים התעיבו את הטוב ובחרו את הרע ולא יוכלו לסור מאחרי תאותם ומשרירות לבם הרע ועל זה הדרך נקראו הצדיקים בעלי הנפש כי הם בעלים בנפשותם ואדונים בתאותם ועל כן קראתי שם הספר הזה בעלי הנפש ואומר תחלה כי הבורא ית' שמו וית' ברא עולמו בששה ימים ובששי ברא מן אדמה בהמה חיה ורמש וחיתו ארץ ובאחרונה ברא את האדם כאדם שהוא עושה סעודה ומתקן כל צרכי הסעודה ואח"כ יביא את קרואיו וכן עשה הבורא יתב' אחר שברא השמים וכסיליהם והארץ וכל תולדותיה והימים ותולדותם ברא האדם והמשילו מל כל התחתונים כמש"ה תמשילו במעשה ידיך כל שתה תחת רגליו גם את העליונים נתן לשמשו כדכתיב והיו למאורות ברקיע השמים להאיר על הארץ וכתיב והיו לאותות ולמועדים ולימים ושנים אף כי עליוני העליונים והם ז' ככבים וי"ב מזלות כולם מופקדים על תשמיש האדם אם למעלה אם לשפלות אם לחכמה אם לסכלות אם לעושר אם לדלות אף כי ד' יסודי האדם בנויים על ד' יסודי העולם ומתפרנסים מהם גם הרוחנים העליונים נתונים לשמש האדם הצדיק כמו שמצינו שבא המלאך לבשר את שרה ולבשר גם את שפחתה ואין צורך להאריך בזה כי רבו מקומותם וידועים לכל אדם ואין לתמוה על זה כי אף הבורא ית' כתוב על כבודו שהוא משתדל ומתעסק בצרכי הצדיקים כאשר כתיב ארץ אשר ה' אלהיך דורש אותה תמיד וכתיב אני ה' נוצרה לרגעים אשקנה ואין צורך להאריך בזה כי רבו מקומותם וידועים לכל אדם ומה נפלאו מעשה הבורא ומי יבין סודם כי כל הנבראים מן האדמה זכר ונקבה והאדם נברא אחד ואח"כ ברא לו ממנו עזר כנגדו ומי יוכל לעמוד על גודל מעשיו ונפלאותיו ולהגיע אל תכלית חכמת מעשיו אף כי האדם צריך לחשוב בדלות תבונתו ובמיעוט שכלו כי כל מעשי האל אשר עשה בחכמה ובתבונה ובדעת עשה את הכל ואומר אני בקלות שכלי כי לטובת האדם ולהנאתו בראו אחד שאלו נבראו זכר ונקבה מן האדמה כשאר כל הנבראים היתה האשה אצל האדם כבהמה הנקבה אצל הזכר שאינה מקבלת עליה שולטנות הזכר ולא עומדת אצלו לשמשו אף כי זה חוטף

מלפני זה וזה מלפני זה וזה בועט בזה וזה בזה ואיש לדרכו יפנו וגם אינם מיוחדים זה לזה לפי שבתחלה נבראו זה בפני עצמו וזה בפני עצמו ולכן ראה הבורא צורך האדם והנאותיו וברא אותו יחידי ולקח אחת מצלעותיו ובנה ממנה את האשה והביאה אל האדם להיות לו לאשה ולהיות לו עזר ולסעודו ולמסעודו מפני שהיא נחשבת אליו כאחד מאבריו אשר נבראו לשמושו וכי יהיה מושל עליה כמושלו על אחד מאיבריו וכי תהיה משתוקקת אליו כאשר איבריו משתוקקים להנאת גופו וזש"ה ולאדם לא מצא עזר כנגדו ר"ל אלו ברא את האדם כענין יצירת בהמה לא מצא עזר כנגדו ואמר לא טוב המציאה הזו אינה אחר בדיקה וחפוש כשאר המציאות שאין נכון לדבר כך על הבורא אך היא במציאות המחשבה הקדמונית כאשר נבראים זכר ונקבה מן האדמה הביט וראה בטובת האדם ולא מצא עזר לאדם בבריאה ההיא ואמר לא טוב היות האדם לבדו כלומר כמו הבהמה שאין הנקבה מתיחדת אל הזכר ולכן אעשה לו עזר כנגדו שהיתה משמשתו בכל צרכיו כנגדו שהיתה עומדת אצלו תמיד אך טוב שיהיה האדם מתבודד עם האשה כי הבהמות הם מתבודדים ואין הנקבות מיוחדות לזכרים ולכן אעשה לו עזר כנגדו כלומר אבראנו בענין שיהיה לו עזר ממנה שתהא מיוחדת לו וזהו כנגדו לומר שתעמוד אצלו יום ולילה ולכן הזכיר יצירת הבהמה והחיה אצל בריאת האשה לומר שאלו נבראת האשה לאדם כענין יצירת הבהמה והחיה לא הי' לאדם עזר מן האשה על כן בראה הבורא מגוף האדם.

ועל זה אמר האדם בראותו אותה וידע כי ממנה נלקחה אמר על כן יעזוב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו כלומר ראויה זו שתהא מיוחדת לאדם והאדם מיוחד אליה ועל כן ראוי האדם לאהוב אשתו כגופו ולכבדה יותר מגופו ולרחם עליה ולשמר' כאשר ישמור אדם אחד מאבריו וכן היא חייבת לעבדו ולאהוב אותו כנפשה כי ממנו נלקחה ועל כן צוה הבורא את האדם על אשתו לאמר שארה כסותה ועונתה לא יגרע ולמען ידע האדם כי יש לו בורא המושל עליו.

שם לו חוק ומשפט בהתחברו אל האשה כאשר שם חוקיו על כל מתנות האדם כי אם נתן לו שדה הזרע צוה כמה חקים בחרישה ובזריעה ובקצירה שלא יחרוש בכלאים ושלא יזרע כלאים ובקצרו את קציריו לא יכלה פאת שדהו ובעת קציריו השבלים הכושרות מתוך ידו יניח אותם לעני הוא הלקט. ובאספו העמרים אם ישכח עומר בשדה לא ישוב לקחתו ואחר כלותו מלאכת תבואתו ובגורן ירים ממנו תרומה ומעשרות ובעת לישו את בצקו ירים חלתה ממנה ובעת אכלו את לחמו יברך את בוראו לפניו ולאחריו וכן בכרמו ובזיתיו שם לו מאלו החקים ואחרים מלבד אלה הפרט והעוללות שבכרם וכן על לבושו שם חקו וצוה עליו שלא ללבוש כלאים ואם יש לו כסות בת ארבע כנפים יעשה לה ציצית ואם יש לה בהמה שלא ירביענה כלאים ופטור חמור יפדה בשה ובכור בהמה טהורה יתן לכהן ואם נטע כל עץ לא ירביענו כלאים ואם נטע עץ מאכל ישמר ממנו ערלה ורבעי ואף על גופו שם חקו למול את בשר ערלתו ועל ימי הבלו שם לו חוק לשמור את שבתות וימים טובים גם על האשה אשר נתן עמו לעזרו שם לו חוק ומשפט ושם נסהו ויצו עלי' להבדל ממנו לעתים ידועים בעת נדתה ובעת לידתה ולהביאה פארות ופנים שונים ודרכים מוחלקים.

עוד יש עתים אחרים שהוא חייב לפרוש ממקרה העתים ועניני הקדושות מדברי סופרים כאשר נפרש בשער הפרישה בע"ה: ולפי שראיתי כי רבו עלילותם ונפלאו סודם מהרבה בני אדם וכי הדברים קרובים לשגות בהם ואשר רובם מתנהגים עליה' בשגגה נתתי את לבי לתור לדרוש ולחקור את סודם ולעמוד על תכונתם וחברתי מהם את הספר הזה וחלקתי אותו לשבעה שערים השער הראשון שער הפרישה השער השני תקון הוסתות השער השלישי שע"ר הכתמים.

השער הרביעי שער הספירה והבדיקה השער החמישי שער הטבילה: השער השישי שער המים השער השביעי שער הקדושה: שער הפרישה ראיתי לפרש בו זמני הפרישה אשר האדם חייב לפרוש מאשתו בעדה תחתיו ולא אזכור בהן אותן האסורות עליו שהוא חייב לגרש אותן כ"א אותן שהוא מותר לקיימן אבל הוא צריך לפרוש מפני הטומאה ותולדותיהם או מפני מקרה העתים וכן אפרש ענייני הפרישה כמה הם חיים וכי הם זה למעלה מזה כאשר מנו עתידים לפרש: ואפרש תחלה פרישות הנדה והיולדת כי הנה מפורשות בתורה ומהנה נלקחו הפרישיות הקלות והחמורות: אומר תחלה כי האדם צריך לפרוש מאשתו בעת נדתה ולהתרחק ממנה כאשר כתוב ואל משה בנדת טומאתה לא תקרב ואמר החכם בחכמתו עת לחבק ועת לרחוק מחבק.

ותניא באבות דר' נתן ז"ל ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב יכול יחבקנה וינשקנה וידבר עמה דברים בטלים פירוש דברים של הרגל ת"ל לא תקרב יכול תישן עמה בבגדיה על המטה ת"ל לא תקרב מעשה באדם א' שקרא הרבה ושנה הרבה ושמש ת"ח הרב' ומת בחצי ימיו והיתה אשתו נוטלת תפליו ומחזר' בהן על בתי כנסיות ובתי מדרשות נזדמן לה אליהו ז"ל א"ל בתי אותן ז' ימים הראשונים פירו' ימי הזיבה מהו אצליך א"ל לא נגע בי אפי' באצבע קטנה כל אותן ימים האחרונים פי' ימי הספירה מהו אצליך אמר' לו אכלתי עמו ושתיתי עמו וישנתי עמו בכדי על המטה ובשרו לא נגע בבשרי אמר לה ברוך המקום שהרגו שלא נשא פני' לתורה שהרי אמרה תורה ואל אשה בנידת טומאתה לא תקרב שום קריבה בעלמא ואמרי רבוותא נדה כל ימי טומאתה אסורה למיכל על פתור' דגברא דתנן לא יאכל הזב עם הזבה מפני הרגל עבירה ואעפ"י שאין הטעם מפורש מכאן אין לאסור אותה על השלחן כי יש לומר עם הזבה דקאמר בקערה אחת קאמר אבל על שלחן אחד מותרת ואם תאמר מפני שהשוו בגמרא ענין עליית העוף והגבינה על שלחן לענין הנדה ומה התם לכל השלחן נאסר אף כאן כל השלחן נאסר עליה אין זה דומה לזה שלא השוו ענין העוף והגבינה לנדה אלא לענין שלא תישן עמו במטה בבגדיה כי כשם שהשלחן הזמנה לאכילה כך המטה הזמנה לתשמיש וכמו שגזרו בבשר וגבינה עלייה אטו אכילה כך ראו לגזור עלייה אטו תשמיש אבל אכילת הנדה עם בעלה על שלחן א' מותר שאפילו בקערה אחת אינה אלא משום הרגל מאין לנו לאסור אלא שיש לסמוך את דבריה' ממה שאמרו בחיצוני' כיוצ' בו לא יאכל זב פרו' עם זב עם הארץ שמא יאכילנו דברים טמאים והתם ודאי על שלחן א' נמי אסור דומיא דעוף וגבינה דאיכא למיגזר ביה עלייה אטו אכילה וקאמר כיוצא בו אלמא אכילת זב וזבה אסור על שלחן אחד כי האיך מיהו איתחזי לן שאם הפרישה מפה אחרת לעצמה אעפ"י שהיא אוכלת על השלחן מותר דהא איכה הכירא להרחקה והכי נהוג עלמא נמי לבשר וגבינה אמר רב יצחק בר חנינא אמר רב הונא כל מלאכו' שהאשה

עושה לבעלה נדה עושה לבעלה חוץ ממזיגת הכוס והצעת המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו מזיגת הכוס דביתהו דשמואל מחלפא ליה מידא דימינא לידא דשמאלא משום היכירא אביי מנחא ליה אבי סדייא.

הצעת המטה לא אמרן אלא בפניו אבל שלא בפניו לת לן בה. כתב ר"ח זצ"ל דכל הני מיל' בימי ליבונייהו אבל בימי נדתן אסו' וכלהו רבוואתא לא איפליגו בהא מידי ולפי דעתי חומרא דאתי לידי קולא הוא דקא מיקל בימי ליבון טפי מימי נדה ואין ראוי לעשות כן תניא בנדרים פרק שני אל תרבה שיחה עם האשה שסופך בא לידי ניאוף ר' אחא בר' יאשיהו אמר כל הצופה בנשים סוף בא לידי עבירה וכל המסתכל בעקיבה של אשה הויין לו בנים שאינן מהוגנין ואמר רב יוסף ובאשתו נדה.

אמר ר' שמעון בן לקיש עקיבה דקתני במקום הטנופת שהוא מכוון כנגד העקב. יש מפרשין דהא דריש לקיש אדרב יוסף איתמר ולקולא קאמר דאפילו נדה לא מיענש בבנים שאינן מהוגנין אלא במקום הטנופת וי"מ דהא דריש לקיש מילתא באפי נפשה היא ולפרושי למלת' נמי אתא ומילתא דרב יוסף לחוד ודריש לקיש לחוד דהא דרב יוסף בעקיבה ממש ובאשתו נדה כדקאמר בהדיא והא דריש לקיש אפי' באשתו שאינו נדה ומאי עקיבה מקום הטנוף ורב יוסף וריש לקיש לא פליגי בעיקרא דמילתא אלא בפרושא דברייתא דמר מוקים לה בעקיבה ממש כפשוטה ובאשתו נדה ומר מוקי לה באשה סתם בין נדה בין שאינה נדה כפשוט' ומאי עקיבה מקום הטנופת ואנן ליתלאכרועי בהא מילתא דמעשה שמים הוא מיהו מידי איסורא לא נפיק ונקטינן כתרווייהו לחומרא דאסור להסתכל בעקב אשתו נדה ומן העקב נלמוד כל מקום המכוסה שבה שמא יבא לידי הרגל עבירה ואסור להסתכל בה במקום הטנופת אעפ"י שאינה נדה ועוד דאיכא למימר דל"פ אלא דמר מוקים לה הכי ומר מוקים לה הכי ותרווייהו ס"ל דהדדי.

ועוד תניא בעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו יראתו על פניכם זו בושה. לבלתי תחטאו מכאן שהבושה מביאה לידי יראת חטא מכאן אמרו סימן יפה לאדם שהוא ביישן אחרים אומרים כל המתבייש לא במהרה הוא חוטא ומיהא שמעינן דאסור להסתכל במקום הטנופת שכל המסתכל אין לו בושת פנים ועוד דקא מגרי יצר הרע בנפשיה כמו שאנו עתידים לפרש בשער הקדושה בע"ה: כתב רב אחא משבחה ז"ל ואשה שקבוע לה זמן לראייתה נאמנת לומר לא ראיתי אחר רב חנינא בר כהנא אמר שמואל מנין שסופרת לעצמה שנאמר וספרה לה לדעתה מיהו היכא דהוחזקה נדה בשכנותיה כגון דלבשה מאני דהיא לבשה בימי נדתה ואמרה לבעלה טהורה אני לא מהימנא דאמר רבא הוחזקה נדה בשכנותיה בעלה לוקה עליה משהו נדה אלמא דודאי משוינן ליה ותנן נמי בכתובות בפרק המדיר לית לה כתובה ומשמשתו נדה.

ואקשו אי דידע נפרוש אי דלא ידע נסמוך עלה ואוקימנא כדרב יהודה דכי האי גונא לא איבעי ליה לסמוך עליה אלמא לא מהימנא והיכא דאמר' טמאה אני וחזרה ואמרה טהורה אני לא מהימנא דהא שויתה לנפשה חתיכא דאיסור' אבל אם נתנה טעם לדבריה נאמנת כי היא מעשה דשמואל דאמרה ליה דביתהו טמאה אני וחזרה ואמרה טהורה אני ואמר לה שמואל אתמול טמאה ועכשיו טהורה אמרה ליה לא הות בחילי היא שעתא ובעא מיניה שמואל מרב ואמר ליה נאמנת והכי אתמר בירושלמי ורב אחא כתב בשאלתות

הכי אית דאמרי שדר לה שמואל כסא דברכתא ולא קבילא וכי הוה יתבא נדה הוה ליה מודעא בכסא דברכתא דלא שתית כסא דברכתא דאמר מר ומשגרו במתנה לאנשי ביתו כי היכי דנהוו ליה שלמא וכי שתיא אתי לידי הרגל עביר' והדר אמרה ליה טהורה אני אחותך היא דאי קלעת לגבאי אמרה אי שתינא קמא אמרה לא קא עבדא לי יקרא אמינא אשדריה ניהלך דתשתייה את הדין לישנא דרב אחא ולא ידענא היכא אשכחיה ושמעין מינה דנדה אסיר' למשתי מכסא דגברא ולא ידענא מאי טעמא דהתם לאו פתורא דגברא הות אכלה ושלא בפניו הות והרי הצעת המטה שהוא דבר המביא לידי הרגל ואפ"ה שלא בפניו מותר ונראה לי דאם איתא להאי מלתא בכה"ג בלחוד הוא דאית' דקא מייחד ליה כסא וקא משדר ליה כי התם משום דקאי דעתיה עילוה והכין תניא בגמרא המעביר כוס של ברכה לאשה שלא מדעת בעלה חייב מיתה מפני שדעתו סומך עליה ד"א מפני שיצרו רבה עליו ונדה לבעלה להא דמיא ומסתברא דלא שנא כוס של ברכה ולא שנא כוס אחר היכא דמייחד לה ומשדר נהליה אסור דהא קא מעייל דעתיה עילוה והאי דנקט כוס של ברכה רבותאקאמר מיהו היכא דקא שתו כולהו מההיא כסא ושתיא איהי נמי בתרייהו לית לן בה הנה פרישות הנדה בכל ימות השנה אבל יש בה פרישה אחרת שהיא מזו שאנו עתידים לפרש אך ראיתי להקדים עניני היולדת שהם שוין לפרישה זו שזכרנו בנדה ואומר כי היולדת אסורה לבעלה דכתיב כימי נדת דותה תטמא ואעפ"י שאינה רואה דם טמאה שבעה לזכר וי"ד לנקבה וכן היא טמא' לעולם עד שתטבול ולא שנא כי ילדה ולד של קיימא ולא שנא הפילה נפל ובלבד מיום מ' ואילך ודוקא שפיר מרוקם פי' מצוייר בצורת איברים.

ואעפ"י שהוא מלא מים כאלו מלא דם דהכי אסיקו בגמרא מעולם לא דכו שפירא בנהרדעא וכו' אבל שאינו מרוקם לא ואפ"י הפילה חתיכה לבנה ויש בה עצם ואפ"י הפילה יד או רגל או שאינן חתוכים כצורת אצבעות ככולן טמאה לידה י"ד יום מספק נקבה דחיישי' שמא הדחיקה לידתה וא"ת הא דתניא בברייתא המפלת יד חתוכה ורגל חתוכה אמו טמאה לידה אלמא בעינן חתוכה התם לענין קרבן נאכל הוא דבעינן אבל לענין טומאת לידה בכל דהו נמי טמאה דהא שפיר מרוקם אין לו חתוך אצבעות ידים ורגלים וכיון דחיישינן שהדחיקה לידתה והפילה אותו איבריה איברים אעפ"י שאינה חתוכה נמי טמאה לידה ואיכא נמי מאן דאמר דהא דבעי יד חתוכה אליבא דת"ק דמתני' הוא דבעי שפיר מרוקם וכי לא הויא יד חתוכה הווי תרי ספוקי דילמא מולד שאינו מרוקם הוא ואת"ל גוף מרוקם הוא דלמא גוף אטום הוא אבל השתא דק"ל כשמואל דאמר לכל שפיר חוששת ליכא אלא חדא ספיקא אפ' לשאינה נמי חוששת דגוף אטום לא שכיח: והמפרש הזה לא ירד אל תוכן פי' המרוקם ושאינו מרוקם כי הנפל שאינו מרוקם הוא והשפיר המלא מים השנוי במשנתנו אין בו לא תבנית ולא צרות איברים והמרוקם הוא המצוייר בצורת איברים אלא שאין לו חתוך ידים ורגלים וא"ת מאחר שהשפיר ששנינו במשנתנו מלא מים מלא דם אין לו צורת אבר' מאי אוריא כי מלא דם אפי מלא בשר ועצמות לא כלום הוא שהרי חתיכה בעלמא הוא וחתיכה שאינה לבנה אע"פ שיש בה עצם ולא כלום ואפ"י הוא לבנה נמי כחתיכה הוא דחיישינן לולד שמא הטילה אותו חתיכות חתיכות אבל בגוף שלם כי האי גונא היינו אטום מלמטה ומלמעלה וקימא לא כלום הוא אין הכי נמי ומשום דבעי למתנא ואם היה מרוקם תשב לזכר

ולנקבה דאפי' מלא מים נמי הוי ולד כרבי יהושע דפליג בברייתא בהדי רבנן משום הכי תנא לישנא בשפיר מלא מים מלא דם מיהו לשפי' שאינו מרוקם ליכא מאן דחייש' והמפלת מין בהמה חיה ועוף ואפי' מין דגים וחגבים ושרצים אמן טמאה לידה מאי טעמא כיון דקיל דבתר צורת פנים אזלינן: ואיכא תנא נמי דאמר במקצת צורות נמי ולד הוי כגון המצח וגבות העין וגבות הזקן ואנן השתא לא בקיאינן צורת הולד ויש הרבה בחיות הים שהן דומות לחיות הארץ ואפשר שיהיה בצורת פניהם מקצת צורת אדם.

גם יש במיני השרצים שהן דומין לחיות קטנות שבארץ כגון החולד והעכבר והתנשמתושאר שרצים לא נודע לא הם ולא צורתם ואם נטהר בהם א' או ב' שמא יבא הדבר לידי שבוש הלכך בכולן טמאה י"ד יום לפי שאין אנו יכולין לבדוק בין זכר לנקבה אא"כ הולד גדול ובתר י"ד יום דנקבה בעיא למיתב ז' נקיים מ"ט משום דקיי"ל דא"א לפתיחת הקבר בלא דם והכי איפסקא הלכתא בהדיא בפ' בתרא דנדה ואע"ג דההיא דם בקושי חזיתיה ואמרי' קושיא הסמוך ללידה רחמנא טהרי' הא קי"ל דאין קושי לנפלים ואפי' ולד מעליא נמי הוי דהא אמרי' לקמן דהאידינא דם טוהר ליכא ואפי' בימי טוהר ויולדת וכ"ש הכא דכלהו נשי ספק טועות נינהו דלא ידעי בין ימי נדה לימי זיבה וקי"ל דקושי ללידה בימי נדה וכיון דדם טמא לכולהו דמי האידינא ז' נקיים בעי למיתב מיהו ימי נידתה שאין רואה בהן עולה לז' נקיים ואי לא חזיא בשבעה אחרים ל"ד לנקבה טובלת ומותרת לבעלה והיא שבדקה עצמה כבדיקת הזבה כמו שאנו עתידים לפרש בשער הספירה והבדיקה וכתב רב אחא דהא דאמרינן אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם דוקא משום ארבעים ואילך ליצירת הולד אבל ביום מ' כיון דמיא בעלמא הוא לית ליה פתיחת הקבר ומייתי ראייה משמעטא דכריתות פרק ארבע מחוסרי כפרה דקא מוקים התם למתניתא בהאי טעמא וקשיא לי הא דגרסינן הכא פרק המפלת דקא מוקים לפלוגתא דר' יהודה ורבנן בחתיכה באפשר לפתיחת הקבר בלא דם והא הכא דחתיכה לאו ולד ניהו כלל ולטומאת ולד לא חיישא בה ואפ"ה מטמא רבי יהודה משום נדה ואי אפשר לפתיחה בלא דם ועוד תניא קשתה שנים ולשלישי הפילה ואינה יודעת מה הפילה הרי זו בספק לידה זיבה מביאה קרבן ואינו נאכל ר' יהושע אומר מביאה קרבן ונאכל שאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם אלמא במפלת רוח נמי אמרינן הכי וכיון דפליגי בהא מלתא ואיפסקא הלכתא דא"א לפתיחת הקבר בלא דם מנא ליה לרב אחא לאיפלוגי בן נפל של ארבעים ואחד לנפל של ארבעים יום ואי משום שמעתא דכריתות ההיא אוקימתא בעלמא הוא ואשנויא לא סמכינן דמסקנא דמלתא כדמעיקרא אסיקנא התם ואפי' הויא מסקנא דשמעתא שנויא מאי ראי' איכא מהתם לאיפלוגי בין נפל לנפל הא קאמר הכא דמ"ד אפשר לפתיחת הקבר בלא דם לית הלכתא כוותיה בהא הלכך בכולהו בעיא למיתב שבעה נקיים כדאמרן ואפי' המפלת שפיר שאינו מרוקם והוא מלא מים מלא דם משום דאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם אבל המפלת כמין שעירות כמין עפר כמין יבחושין אדומים אין כאן חשש לידה ולא חשש קברות אא"כ יש עמהן דם טמא נדה ואם לאו תטיל מים בפושרין אם נמחו טמאה ואם לאו נמחו לאלתר שבקינן להו בגויה עד מעת לעת בפושרין כל מעת לעת ואם נמחו טמאה ואם לאו טהורה דאמרי' כי לא נמחו בריא הוא אבל הרואה דם יבש אע"פ שלא נמחו טמאה נדה המפלת שליא טמאה לידה לפי שאין שליא בלא ולד ואתמוחי הוא דאתמוח ואם ילדה ולד תחלה ואח"כ

הפילה שליא תולין את השליא בולד דאמר מר מעשה ותלו את השליא בולד אחר עשרים ימים ובי תלינן הני מילי בבן קיימא אבל בנפל לא תלינן בשליא אלא בזמן שהיא באהאחר הולד אבל אם יצאה שליא קודם ולד ודאי ולד אחר הוא וכל הנך דאמרינן בגמרא בעין אחת ובירך אחת באמצע אמו טמאה אמו טהורה וגוף אטום ופניו ממוסמסין ופניו טוחות וגולגלתו אטומה וכמין אפיקותא דדיקולא ושיש לו שני גבין ושני שדראות בכולן טמאה לידה י"ד יום לפי שחין אנו בקיאינן בצורות הללו ובעיא נמי ו' נקיים לפי שא"א לפתיחת הקבר בלא דם כתב הרב ר' יצחק בהלכות שלו שאין לנו דם טוהר בזמן הזה ופירש הטעם כיון דאיכה יולדת בזוב שאין דמה טהור עד שתשב ז' נקיים ואע"פ שנכנסה כמה בימי טוהר טמאה עד שתשב עליו ז' נקיים אלו דברי הרב אבל בעל הלכות ורב אחא משבחה כתבו דאיכא דם טוהר כדינא דגמרא אבל נראין דברי הרב ולא מטעמיה אלא כיון דכולהו נשי האידינא טועות משוינן להו ולא ידעי בין נדה אימי זיבה הכי איכא למיחש ליולדת דלמא לא ידעא בין ימי טוהר לבתר ימי טוהר ואתי למיגע באיסורא דאורייתא ואל תתמה שהרי בימי חכמים הראשונים שהיו בקיאינן בכל דבר גזרו על דם בתולים ואפי' תינוקת שלא הגיע זמנה לראות ונשאת בועל בעילת מצוה ופורש וכל זה כדי שלא ישתבשו בשאר דמים וכ"ש בדורות הללו שיש לנו לפרוש מכל הדמים שלא יבא לידי איסור הלכך כל מראה אדמימות שבדם טמא וצריכה ז' נקיים בין יולדת בין כשאינה יולדת חוץ ממראה ירוק וממראה לבן ודם השחור טמא מדר' חנינא דאמר האי שחור אדום הוא אלא שלקה הלכך כל מראה שחור נמי טמא לפי שאין אנו בקיאינן עכשיו בין שחור לדיהא ממנו: הנה השלמנו דין הנדה והיולדת ופרישתן לכל ימי השנה אך יש נדה אחרת גדולה מזו והיא בכלה שלא נבעלה ופירשה נדה שהוא אסור להתיחד עמה הלילה אלא הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים כדאיתא בפרק ראשון ומהלשון הזה נלמוד דלא סגי ליה בחדא מנייהו אלא שצריך הוא להיות בין האנשים והיא ישנה לצד השני עם הנשים נמצא הייחוד הזה הוא חמור יותר מיחוד של אשת איש שהיא מתיחדת עם שני אנשים כשרים וזו אינה מתיחדת עם בעלה עד שיהו שם אנשים ונשים והטעם מפני שהיא אשתו והיצר מקטרג עלי' וי"א לענין יחוד אשה אחרת כמו כן כה"ג בעינן טפי וכי אמרי' דאשה אחרת מתייחד' עם שני אנשים כשרים הני מילי ביום אבל בלילה לא ישן עמה בבית אחד עד שיהיו שם שלשה כשרים מפני שהיא דומה לדרך זו דאמרי' לא שנו אלא בעיר אבל בדרך עד שיהיו שלשה שמא יצטרך אחד לנקביו ונמצא זה מתייחד עם הערוה וה"נ חיישינן דלמא אדניי חז מינייהו איתער חז ועביד איסורא ומסתברא כוותיה מיהו שמירת נשים לא בעינן כלל ממעשה דר' יהודה שהלך הוא ותלמידיו לפדות ריבה א' ובלילה השכיבה תחת מרגלותיו ועוד יש עתים שצריך לפרוש מאשתו כגון סמוך לוסתה דאמרו רבנן דמחייב אינש למפרש מינה כל אומה שעה דרגילה למיחזי בגוה כדמפרשינן בשער תקון הוסתות בע"ה ואסמכוה מקרא והזהרתם את בני ישראל מטומאתם מיהו ההיא פרישה לא דמיא לפרישת נדה דלאפריש מינה אלא מתשמיש בלחוד שלא אסרו שום קריבה אלא בנדת טומאתה בלבד ובשעה שהוא יוצא לדרך התירוה לו אפי' ביום וסתה מ"ט וסתות דרבנן ובמקום מצוה לא גזור ויש עתים אחרים שהם ממקרה הזמן שהוא צריך לפרש ממנה אבל בימי אבלו בין בחול בין בשבת וכגון תשעה באב ויום הכפורים שהן אסורין

בתשמיש אלא שאין צריכין הרחקה אחרת שהרי אמרו באבל באמת אמרו מוזגת לו את הכוס ומצעת לו את המטה ומרחצת פניו ידיו ורגליו וכ"ש שהיא מותרת לאכול עמו אפי' בקערה אחת ומשמעתא דכתובות פרק ראשון משמע שהיא מותרת לישן עמו במטה והדעת מכרעת שע"י דבר חוצץ קאמר מיהו משום לך לך אמרינן נזירא סחור סחור לכרמא לא תקרב מיבעי ליה לארחוקי שלא ישן עמה במטה כלל ויש אבלות אחרת שהוא אסור להתיחד עם אשתו בלילה אלא שהוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים כדתניא הרי שהיתה פתו אפויה וטבחו טבוח ויינו מזוג ומת אביו של חתן או אמה של כלה מכניסין את המת לחדר ואת החתן ואת הכלה לחופה ובוועל בעילת מצוה ופורש ונוהג שבעת ימי משתה ואח"כ נוהג שבעת ימי אבלות וכל אותן הימים הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים יש מפרשין כל אותן ימי המשתה בלבד ויש מפרשין כל ימי המשתה והאבל וכן עיקר ואע"ג דאבלות אחרת אין זקוק לכך אבלות דהכא שני דקילא ואתי לזלזולי בה ומאי קולא איכא הכא דקתני נוהג שבעת ימי המשתה ואיכא מ"ד דאי מתרמי ליה לאינש אבילות ברגל שצריך כמו כן שישן הוא בין האנשים ואשתו בין הנשים משום דדמי האי לאבלות דחתן דמזלזלין ביה דלא נהיגו אבלות ברגל וקיימא לן דאסור בתשמיש המטה דאמרינן דברים שבצנעה נוהג הילכך בעי הרחקה יתירה כי הכא ולי נראה דשאני רגל משבע' ימי המשתה דאית בהו אפושי שמחה לשושבינן ולכל בני חופה אבל שמח' הרגל לית ביה כי האי גונא דאי לא תימא הכי שבת נמי הא לא נהיגי ביה אבלות אלא דברים שבצנעה וגבי שבת לא אשכחן מאן דאמר שיהא הוא ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין הנשים אלמא טעמא דשבעת ימי המשתה משום אפושי שמחה הוא דקא מפשי בהו ומש"ה אתי לזלזולי באבילות דידיה וכן הלכתא.

עוד יש עתים אחרים שהוא אסור בתשמיש כגון שני רעבון למי שאינו מחוסר בנים וסימני רעבון כדאמרינן מדינתא אמדינתא כפנא וכן אכסנאי הלן עם אשתו באכסניא אסור בתשמיש המטה ומסתברא שאם יחדו לו בית שהוא מותר ובלבד שלא ישן בטליתו של בעל הבית ולא אמרו אלא משום צניעות וכן אמרו אסור לשמש בפני כל חי מדקאמרי' בפני משמע נעור קאמר אבל ישן מותר וכל חי דאמרינן עבדיו ושפחותיו אבל בפני בהמה מותר ומסתברא דתינוק שאינו יודע לדבר כבהמה דמי ורמיז' הא מלתא בפרק ערבי פסחים בענין המשמש במטה שהתינוק ישן עליה וכו' וכן אמרו ישראל קדושים הן ואין משמשינן מטותיהן ביום ואם הוא בית אפל מותר ואם תלמיד חכם הוא וצריך לאותו דבר מאפיל בטליתו ומסתברא אפי' מאפיל בטליתו נמי אסור משמעטא דמסכת יום טוב דבעינן ליה התם מהו לכבות את הנר מפני דבר אחר וכן אמרו בית שיש בו ספר תורה אסור לשמש בתוכו עד שיעשה בו מחיצה עשרה, ואם אין לו בית אחר עד שיוציאנו משם וכן בית שיש בו תפילין או חומשין או נביאים או כתובים אסור לשמש בו עד שיתנם כלי בתוך כלי ויהיה העליון כלי שאינו כליין כגון גלימא עילוי קומטר' ועכשיו שנתנה תורה שבעל פה לכתוב משום עת לעשות ליי' הפרו תורתך אף הגמרא כמו כן צריכא כסוי וכן מי שנדר הנאת תשמיש מאשתו בין שנדר הוא בין שנדרה היא ואמרה הנאת תשמישך עלי וכן אשת ישראל שקנא לה ונסתרה אסורה לו ואפי' שיתיחד עמה עד שישקנה והיא טהורה וכן אשת כהן שנשבת אסורה

לבעלה ואסורה להתיחד עמו ממעשה דר' זכריה בן הקצב אבל אשת כהן שנאנסה אסורה לקיימה דבשבויה הקלו אבל לא באנוסה והכי איתא בכתובות הנה השלמנו כל הפרשיות ומצאנו מכולן תשע פרשיות זו למעלה מזו: הראשונה פרישת הקדושות כגון אכסני ובפני כל חי ותשמיש היום ולאור הנר ובית שיש בו ספר תורה וכתבי הקדש כל אלו אסורין במקומן ויש להן היתר במקום אחר מוסיף עליהן שני רעבון שהן אסורין בכל אותה מדינה מוסיף עליהם הנודר מן התשמיש שהוא אסור בכל מקום עד שיתיר את נדרו וכן פרישת יום הוסתות לנדה שהוא אסור בכ"מ עד שתעקר את הוסת מוסיף עליהם תשעה באב ויום הכיפורים שאין להם היתר מוסיף עליהם האבל בתוך שבעת ימי חופתו שהיא אסור להתיחד עמה בלילה אבל א נו חייב בשאר מיני פרשיות מוסיף עליהם הנדה שהוא חייב בכל מיני פרישה כחבוק ונשוק ודברי בטלים ומזיגת הכוס והצעת המטה והרחצת פניו ידיו ורגליו ובאכילת שלחנו ובשגירת הכוס ואפי' כוס של ברכה ובנגיעת אצבע קטנה שלה ואסור להסתכל בעקיבה ובכל מקום הסתר שלה: מוסיף עליהם הנדה בימי חופתו ולא בעל שהוא אסור בכל אלה ואף להתיחד עמה בלילה מוסיף עליהם אשת ישראל שקנא לה ונסתרה שהיא אסורה בכל אלה ואסורה להתיחד עמו ביום ובלילה אבל יש לה היתר מוסף עליהם אשת כהן שנשבת שהיא אסורה בכל אלה ואין לה היתר עולם הרי ט' פרישות זו למעלה מזו נמצאו באבל שתיים מהן ובנדה שלש כאשר פירשנו: וראיתי בתשובות שאלות לרבינו האי זצ"ל שגם שאלו אותו על הכלה שנבעלה בעילת מצוה אש היא צריכה שבעה נקיים וטבילה כשאר נדה או לא והשיב מנהגא דילן שאם ראתה אע"פ שראתה דם יגמור ביאתו ופורש ונוהגת עצמה כל שבעה כנדה ויתבא לה לגיסא כשאר נדות כדי שלא יהא הרגל וצריכה ז' נקיים כעיקר זבה אלא שאין אנו מטמאין משכב שתחתיה בשעת בעילה משום דלאו נדה ודאי אלא ספק ואני עומד על בירור דבריו במה שאמר שאין אנו מטמאין משכב שתחתיה בשעת בעילה משום דלאו נדה ודאי היא ואלו היתה נדה ודאי כלום יש טומאה בזמן הזה לטמא משכבשתחתיה ונראה מדבריו שאסור לישן על מטתה של נדה אפי' בשעה שאינה במטה משום הרגל ודוקא נדה ודאי אבל כלה מותר לישן על אותה מטה לאחר שעמדה מאצלו ואפי' באותו סדין שהם עליו ואעפ"י שאין זה מן ההלכה הרי הם דברים שהדעת מכרעת עליהם והאי בועל בעילת מצוה ופורש דקאמר' לא פורש מיד הוא דא"כ נמצאת יציאתו לו הנאה כביאתו אלא ממתין עד שימות ופורש מיד מן המטה או שפורשת היא מאצלו ולנעוץ צפרניו בקרקע עד שימות אינו צריך שהרי התירוהו לגמור ביאתו אלא עומד עד שימות ופורש וזו היא גמר ביאה דקאמרינן ואסור לעשות אח"כ משום הרגל כנדה גמורה ודומה לי כי מפני החומר הזה נהגו של בית ר' שלא יבאו לידי הספק בבעילת מצוה.

הצור ברחמיו יצילנו מחטא ומכל מכשול ועון ויודיענו ארחות חיים שובע שמחות את פניו אמן אמן: נשלם שער הפרישה. שבח והודאה לבורא קצוות ששה: שער תקון הוסתות.

ראיתי לפרש תחלת חושש הוסתות לוסת הקבוע ולשאינו קבוע ואחר נפרש הזמן הראוי לקביעת הוסת ואת שאינו ראוי ואחר נפרש ענין הוסת באי זה דרך הוא נקבע ותחלה נאמר כי חשש הוסתות דרבנן היא דפולגתא דרב ושמואל היא דאתמר הגיע שעת וסתה

ולא בדקה ולא ראתה אמר רב בדקה ומצאה טהורה קסבר וסתות דאורייתא דק"ל כרב באיסורי ועוד דמוקמינן לפלוגתייהו כתנאי דתניא הגיע שעת וסתה ולא בדקה ולא ראתה ר"מ אומר טמאה נדה וחכמים אומרים תבדק שמואל קאי כר"מ ורב קאי כרבנן ועוד מדבעי רבא מרב נחמן וסתות דאורייתא או דרבנן ובלישנא בתרא פשט ליה וסתות דרבנן אלמא מדהכי פשט ליה דהכי הלכתא ועוד מדאמרי' ביבמות חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שיוצא לדרך ומוקמינן לה אפי' בשעת וסתה שמע מינה וסתות דרבנן ובמקום מצוה לא גזור דאי דאורייתא היכי שרינן ליה ועוד מחייבינן ליה נמי אלא ש"מ דרבנן היא וכן פסק רב אחא וכן פסק בעל ההלכות ואע"ג דתניא והזרתם את בני ישראל מטומאתם אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהן סמוך לוסתן וכמה עונה ההיא אסמכתא בעלמא היא מיהו אע"ג דחששא דרבנן היא אימור דשמעתא היא רבנן שאם הגיע יום וסתה ולא בדקה ולא ראתה תבדק לאחר מיכן ואם מצאה טהור טהורה ואם מצאה טמא טמאה ומדאמרינן תבדק ש"מ שהיא בחזקת טמאה ואסורה לשמש עד שתבדק ואע"ג דהא אמרי' אינה אסורה אלא אותה עונה בלבד הני מילי בשבדקה ביום וסתה ומצאה טהור' אבל אם לא בדקה אסור' עד שתבדק מיהו לאותה עונה לא סגיא לה בבדיקה מידי דכולי יום הוסת כשעת הוסת דמי דקיימא לן כרבי יהודה דאמר כל היום שלה ומאי כל היום שלה עונת היום והני מילי כשהיא רגילה ביום או אפילו עם הנץ החמה מיד אבל רגילה לראות בלילה ואפי' קודם הנץ החמה מיד אינה חוששת אלא בלילה ושם בדקה ולא ראתה מותרת לשמשביום והיכא דרגילה למיחזי בהנץ החמה גופייהו אי נמי דלא קים לה במילתא שפיר ולא ידענא אי קודם הנץ החמה אי לאחר הנץ החמה ודאי נקיטינן להו לחומרא כל הלילה וכל היום והיכא דרגילה למיחזי ראייה מרובה מקודם הנץ החמה עד לאחר הנץ החמה ודאי איכא מאן דאמר אסורה בלילה וביום מאי טעמ' כיון דהאי שעתא כולה שעת הוסת היא ואפי' לר' יוסי דאמר אף ימים ושעות וסתות מודה בשעת הוסת מיהת אסורה לשמש בכולה הילכך לרבי יהודה דאמר כל עונה שלה ומפני שעת הוסת כל עונה נאסרת כל היום וכל הלילה אסורה שהרי וסתה בלילה וביום היא ואיכא מאן דאמר דכי האי גונא בתר תחלת הוסת אזלינן ולא מסתברא אלא בלילה ואע"ג דכולה שעת הוסת אסורה לשמש ואפילו לר' יוסי הני מילי לשעת הוסת בלחוד אבל לאסור את שלפניו ואת שלאחריו לא אסרינן אלא להיא עונה דתחלת הוסת קאי בגווה ואם בדקה קודם הנץ החמה ולא ראתה אסורה לשמש כל אותה עונה אכל כל היום מותרת לפי שעיקר הוסת בתחלתו הוא דאמרינן לקמן שאין האשה קובעת לה וסת בתוך ימי נדתה אלמא כולהו ימי נדה בתר ראייה קמייתא שדינא להו ואנן אכרענא בהא מילתא כי הא סברא בתרא מהא דתניא היתה למודה להיות ריאה עם הנץ החמה אינה אסורה אלא עם הנץ החמה דברי ר' יוסי ור' יהודה אומר כל הלילה.

ואוקימנא להא דרגילא למיחזי בסוף ליליא והא ודאי כל היכא דתני עם לאלתר משמע ואם כן דכי האי גונא אסורה ביום ובלילה היכי קתני כל הלילה שלה והא אי אפשר דלא עיילה ראייה בתוך הנץ החמה ותתסר ביממא ובליליא ועוד סתמא קתני להיות רואה ולא מפליג בין ראייה מרובה לראייה מועטת הילכך אינה אסורה אלא עונת הלילה ושעת הוסת בלבד.

והא דאמר' דכל אופה עונה דוקא בוסתות דיומי אבל בוסתות דגופה כגון מדינת מגהקת מפהקת ומעטשת וחוששת בפי כריסה וכל אותה השנויים במשנתנו פרק האשה שעושה צריכה אינה אסורה אלא עם וסתה בלבד בין יש לה יום קבוע לאותן סימנין בין אין לה אבל לפני וסתה מותרת ואם בדקה בשעת וסתה ולא ראתה מותרת לאחר הוסת וראיה לדבר מדקתני עלה במתניתין ר' יוסי אומר ושעות וסתות משמע דהכי קאמ' כי היכי דוסתות דגופא לא מיתסרא אלא לשעתא הם הכי נמי וסתות דיומי לא מסתרא אלא לשעתא ולמאן קאמר לאו לר' יהודה בר פלוגתא אלמא בוסתות דגופה לא פליג רבי יהודה ודוקא כשהיא רגילה לראות כל הראיה בתוך הוסת אבל אם רגילה לראות ממנה אחר הוסת אסורה מן הוסת ואילך כל היום וצריכא בדיקה אחר הוסת כדי לטהר הוסת וכדי להתירה לבעלה אחר אותה עונה אבל קודם הוסת מיהא מותרת בלא בדיק' ואע"ג דאכרע' לעיל דבתר תחלת הראיה אזלינן ה"מ בשתי עונות דלא אסרינן עליה אלא ההיא עונה היא דתחלת הוסת קאי בגוה אבל תוך הוסת ואחר הוסת חדא עונה היא וכיון דפשטה ראייתה אחר הוסת כולו יומאמפסי מן הוסת ואילך מסתרא.

ואמר' רבנן דלא שנא וסת קבוע ולא שנא שאינו קבוע חוששת ליום ראייתה דתניא היתה למודה להיות רואה יום ט"ו ושנתה ליום עשרים זה וזה אסורים ואמר רבא לא תימא דקאי יום השנוי בימי נדתה אלא אפילו קאי לה בימי זיבתה כגון שהיתה למודה להיות רואה מיום עשרים ליום עשרים ושנתה לששה עשר או לשבעה עשר דקא לה בתוך שמנה יום לראיית נדתה אע"ג דהיא לא חזיא לקביעת וסת כדאמר' לקמן מיחש חיישא לה ומדקתני זה וזה אסורין משמע דכי הדדי ניהו אלמא לוסת שאינו קבוע נמי חוששת כל היום ומסתברא לן דוקא שלא קבעה וסת לא לימים ולא לשעות אבל אם קבעה וסת לשעות ולא קבעה לה לימים אינה חוששת אלא לשעתה בלבד דע"כ לא פליג ר' יהודה עליה דר' יוסי אלא בלמודה לימים כדתניא היתה למודה להיות רואה ליום עשרים משש שעות לשש שעות והגיע יום עשרים ולא ראתה אסורה לשמש כל שש שעות דברי ר' יהודה ור' יוסי מתיר עד שש שעות וחוששת לשש שעות וכו' הכא הוא דפליג ר' יהודה דכיון דלמודה ביום עשרים אע"ג דלמודה בשש שמות קביעות' אסר לה ועקר לקביעותה דשעה דחיישי' כיון דקביע לה וסת בהאי כולי יומא זמנה היא אבל היכא דקביע לה וסת לשעות ולא קביע לה וסת ליומא ודאי קביעות' דשעה קביעות' היא ותו איכא למגמר להא מלתא מההיא אתתא דכל אימת דהוה עלה מטבילת מצוה הוית חזיא דם ואתאי לקמיה דר' יוחנן ואמר לה דמות עיריך עלתה ביך לכי והבעלי לו על גב נהר והא התם דבין שהיה לה וסת בין שלא היה לו וסת יום טבילתה היתה קבוע פעמים מקדמת ופעמים מאחר' וביום טבילתה היתה לה שעה קבועה לראיה שבכל עת שהיתה נכנסת לעיר וחברותיה מרגישות בה מיד רואה ואעפ"כ לא חשש רבי יהודה אלא לשעתא בלבד דהיינו שעת כניסתה לעיר אבל קודם כניסתה לעיר התירה ש"מ שאם קבעה וסת לשעות ולא קבעה לימים אונה חוששת אלא לשעתה בלבד ואע"פ ששוין וסת שאינו קבוע לוסת הקבוע לענין חששא אבל לענין עקיר' לא שוו אהדדי דכל וסת שהוא קבוע שלשה פעמים צריך לעקרו שלשה פעמים וצריכא שתבדק עצמה ביום הוסת כדי לעקר הוסת אבל וסת שאינו קבוע אפי' קבעתו שני פעמים הרי הוא נעקר בפעם אחת ואינו צריך בדיקה שאם הגיע אותו יום ולא בדקה ולא ואתה כיון שעבר

אותו יום הותרה היא והותר אותו היום ואם שנתה ליום אחר חוששת לאותו יום לפי מה שהוא ולעולם הוסת שלא נקבעה שלשה פעמים האחרון עוקר את הראשון בפעם אחת ועוד יש הפרש בין וסת קבוע לשאינו קבוע שהוסת שאינו קבוע כיון שעבר עליה אותו יום ולא ראתה נעקר לגמרי בפעם אחת ואע"פ שלא שנתה לוסת אחר אבל וסת שהיא קבוע אפ"י עברו עליה שלש עונות כמותן ולא ראתה כיון שלא שנתה ליום אחר נהי דאינה חוששת לאותו יום עד שתחזור ותראה בו ביום אבל חזרה וראתה בו ביום אפ"י אחר כמהכמה הפסקות חוזר הוסת למקומו וצריכא עוד שלשה פעמים לעקרו מאי טעמא דאמרינן אורח בזמנו בא דתניא היתה למודה להיות רואה יום עשרים ושנתה ליום שלשים זה וזה אסורים הגיע יום עשרים ולא ראתה מותרת לשמש עד שלשים יום וחוששת ליום שלשים הגיע יום שלשים וראתה יום עשרים ולא ראתה יום שלשים ולא ראתה יום עשרים וראתה הותר יום שלשים ונאסר יום עשרים מפני שאורח בזמנו בא שמעינן מיהא שאע"פ שהפסיקה ג' עונות ולא ראתה כיון שחזרה באותו יום חזר הוסת למקומו אפילו בפעם אחת ודוקא שלא שנתה לוסת אחר אבל שנתה לוסת אחר כבר נעקר הראשון לגמרי ואם תחזור לראות בו הרי הוא כתחלת וסת וכאשה שאינה משנה את וסת' לוסת אחר דבעינן שלשה פעמים לעקיר' הראשון ולקביעת השני והראשון נעשה שני והשני נעשה ראשון ומכאן אתה למד שהאשה שאינה רואה בימי עבודה בשיכלו ימי מניקתה ותחזור לראות אם חזרה לוסת הראשון אפילו בפעם אחת קבעה לה וסת וצריכה שלשה פעמים לעקרו ולא עוד אלא אפ"י חזרה לוסת אחר הרי היא כלמודה לראות בענין אחד ושנתה לענין אחר שצריכה שלשה פעמים לעקור את הראשון.

וזה חומר יש בהפסקת ימי מניקת' מה שאין כן בהפסקה אחרת דאלו הפסקה אחרת אם עברו עליה שלש עונות ולא ראתה כלל ולבסוף שלש עונות שנתה ליום אחר אינה חוששת לוסת הא' אלא ליום השנוי אבל בהפסקת ימי מניקת אפ"י התחיל לראות בענין אחר חושש לזה וחוששת לוסת הא' ולמדנו דבר זה ממ"ש לענין מעת לעת דאלו זקנ' שהפסיק' ג' עונות ולא ראתה ולבסוף ראתה דייה שעתה בראייה הראשונה ואלו גבי מניקה כיון שעברו ימי מניקתה וראתה מטמא' מעת לעת אפילו בראייה הראשונה אלמא וסת במקומו עומד ודמים למקומה הם חוזרין ולא נסתלקו דמיה אלא לשעתה והטעם מפני שכל הפסקה שהיא באה מחמת דבר הגורם נסתלק הגורם וחזר הוסת למקומו והגורם להפסקת עוברה ומניקה מפני שאיבריה מתפרקין ואין נפשה חוזרת עליה עד כ"ד חדש וכן הדין לאשה שהיתה במחבה שלש עונות והפסיקה מחמת חרדה כשתסתלק החרדה חוששת לוסתה אבל הפסיקה אחרת אם היתה למודה מראש חדש לר"ח והפסיקה ג' עונות ולבסוף ראתה בחמשה בחדש אינה חוששת לראש חדש הואיל והוחזקו לה ג' חדשים בלא ראייה חבל אם תחזור ותראה בראייה שנייה בר"ח מיד חזרה לוסתה שכבר בא האורח בזמנו ויש מי שאומר דמניקה כיון שעברו ימי מניקתה אעפ"י שלא התחילה לראות מיד חוששת לוסתה הראשון.

והסברא הזאת אינה באה אלא בזמן שהיה וסתה הראשון קבוע לימי החדש כגון מריש ירחא לריש ירחא או מחמשה בירחא לחמשה בירחא וכיוצא בהן דכי שלמו ימי מניקתה חיישא לריש ירחא קמא דפגע' ביה אבל אם היה וסתה הקבוע בהפלגות כגון מעשרים

יום לעשרים יום או מכ"ה לכ"ה כשתשלים ימי מניקת' ואיזה הפלגה חוששת עד שתחל לראות ומסתברא דבין זה ובין זה אינהחוששת עד שתשוב לראות דחששא דרבנן הוא וכי לא חזיא אמרי' שמא עדיין לא חזרו דמים למקומם שהרי כל ימי עבודה ומניקתה דמיה מסולקין מפני שאיבריה מתפרקין ואין נפשה חוזרת על ה עד לאחר כ"ד חדש לימי מניקתה ואשה שהיא רואה בעונתיה בימי עיבורה ובימי מניקתה כיון שלא הפסיקה ג' עונות הרי היא חוששת ליום וסתה ואסורה לשמש מיהו לא בעיא בדיקה שאם לא בדקה ולא ראתה טהורה מאותו יום ואילך ואם עברו עליה ג' עונות כיון שלא בדקה ולא ראתה שוב אינה חוששת עד שתשוב לראות וכן אם הית' במחבא והגיע שעת וסתה ולא בדקה ולא ראתה מותרת מאותו יום ואילך מפני שחרדה מסלקת את הדמים והאי עוברת דאמרינן הכא דמיה מסולקין דוקא משהוכר העובר שלה אבל עד בלא הוכר עוברת הרי היא כשאר נשים ובעיא בדיקה וכל אשה צריכה לחוש תחלה בימי עיבורה עד שיעברו עליה ג' עונות בלא ראי' ובדיקה ואשה שהפסיקה ג' עונות ולא ראתה ולסוף ג' עונות ראתה כבר אמר שחזר לוסת' הא' וחוששת מעונה לעונה שאורח בזמנו בא ואם הפסיקה ג' עונות אחרות ולבסוף ראתה כמו כן חזר הוסת למקומו וחוששת מעונה לעונה אבל אם הפסיקה ג' עונות ולבסוף ראתה שוב אינה חוששת מעונ' לעונה שכבר עקרה הוסת הראשון שהיה קבוע לעונות וקבעה לזה וסת אחר בהפלגת ג' עונות ואשה שקבעה לה וסת באי זה ענין שתקבע אותו או קרוב או רחוק אינה חוששת אלא לאותו וסת בלבד וזה חומר יש בוסת שאינו קבוע מן הקבוע דלוסת שאינו קבוע חוששת בתחלת וסתה לשתי חששות אחת לימי החדש ואחת לשיעור' הפלגה כמו שנפרש לפנינו בקביע' הוסתות מש"כ בקבוע ואשה שהיא למודה לראו' בעונותיה ה' ימי' או ד' רצופים נאמרו בה ג' פנים יש מי שאומר שאינה חוששת ג' עונות אלא ליום ראשון בלבד כי הוא עיקר הוסת והוא צריך ג' פעמי' לעקרו אבל אחר ימי עונה אעפ"י שהיא למודה בהן כמה פעמים נעקרים הם פעם אחת לפי שאין אשה קובעת וסת בתוך ימי נדתה כמו שנפרש לפנינו הזמני קביעת הוסתות הילכך הרי הן כוסת שאינו קבוע והם נעקרים בפעם אחת ואינה חוששת להם אלא לעונה אחת ויש מי שאומר שאפי' עונה אחת אינה חוששת להם לפי שאינו אלא משיכת הוסת ודמים יתירי דאתוספו כדאמרי' בגמרא פ' כותיים ומדקרי להו תוספת דמים אלמא אין להם דין וסת בפ"ע והלכך כיון שנעקר הראשון כלן נעקרין עמו ואם לא ראתה ביום ראשון הוא הוי עקרה לשני ויש מי שאומר כשם שחוששת לראשון ג' עונות כך היא חוששת לכולן ג' עונות והטעם כיון שאין אנו עתה בקיין במראה דמים ולא בתקון הוסתות דכלהו נשי האידנא טועות משוינן להו דלא ידעי בין ימי נדה לימי זיבה וקי"ל דאין אשה קובעת לה וסת בתוך י"א יום שבין נדה לנדה כדבעינן למימר קמן הלכך איכא הכא שתי חששות ש"מ היום הראשון של וסת היה דם טהור והשני או השלישי היה דם טמא והוא היה תחלת הוסת ועיקרו א"נ הראשון או השני היו מתוך י"א והשלישי והרביעייתחלת נדה וראויין לקביעת וסת וכיון דאיכא השתא הנך חששות כלהו ימי הוסת הם עיקר וצריכה לחוש להם ג' פעמים כראשון של וסת.

הנה אלה ג' פנים נאמרו על זה הענין ולוה הטעם השלישי כמה חומרות וכמה ספקות יכולות להולד לאשה שאין לה וסת קבוע מיום ליום בלא שנוי ואפי' למי שיש לה וסת

קבוע יש חששות אלא שאינן מתפרשות עתה עד שנגיע לקביעת הוסתות מ"מ צריכין
אנו להכריע על דבריהן ולעמוד על עיקריהם ולברר מהן הלכה למעשה ואומר אני כי
יש עוד פנים מוכרעו' ושקולין למעשה: עתה אפרש אותם ואומר תחלה כי מה שחשש
המחמיר הזה לדם טמא ודם טהור וחשש לקלקול הוסתות אעפ"י שמצינו שחששו
רבתי' לכל אלה ה"מ היכא דרואה דם לטמא כל הדמים שהיא רואה ולהצריכה ז' נקיים
כאלו היא רואה בתוך ימי זיבה דהתם ספיקא דאורייתא היא וחששא דאורייתא אבל
היכא דאינה רואה חשש וסתות הא דאמר' דרבנן היא ואפ' בקבוע וכ"ש בשאינו קבוע
הילכך ספיקא בדרבנן לקולא ועוד דרוב דמים שבאש' טמאין ואשכחן דסמוך רבנן עליה
דהאי רובא ואפ' לקולא דתניא קשתה שנים ולשלשי הפילה ואינה יודעת מה הפילה
הרי זו ספק לידה ספק זיבה מביאה קרבן ואינו נאכל ר' יהושע אומ' מביאה קרבן ונאכל
ואמר' בגמר' דהמפלת באפשר לפתיחת הקבר בלא דם קמפלגי דר' יהושע סבר א"א
לפתיחת הקבר בלא דם והא הכא דלא קא חזינן לדמא ולא ידעינן אי דם טמא אי דם
טהור הוא ואמאי נאכל ליחוש דילמא דם טהור הוה אלמא כיון דרוב דמים שבמקור
טמאים הם כודאי משוינן להו הילכך מביאה קרבן ונאכל ממה נפשך או יולדת היא או
זבה גדולה והכא ודאי קולא דקא שרינן ליה תרי איסורי נבלה וחולין לעזרה וכל שכן
הכא לגבי וסתות דחומרא הוא דבעי לן למיסמך ארובא וכן בחשש הטועות נמי רובא
טועות נינהו וחששא דרבנן במקום דאיכא רובא להיתירא ליכא למיחש ביה כלל מיהו
לגבי האי דוכתא בלחוד איכא טעמא אחרינא דמיבעי ליה למיחש כל ימי העונה כדברי
המחמיר ולא מטעמיה אלא כיון דאיכא שופעת ואיכא נמי מדלפת שהיא כשופעת שאינו
אלא ראי' אחת ואפ' מדלפת כל ז' כדאית' בפרקא קמא דנדה הילכך הוה כלהו ימי עונת
הוסתות בשעת הוסת מיהת מודה דחיישא ומשום הכי איבעי למיחש לדם טמא ודם טהור
ולמיחש לספק טועות להא ודאי חיישינן לא במקום וסת קבוע ולא במקום וסת שאינו
קבוע עוד יש טעם להחזיק הדרך הזה ולחוש כל ימי העונה עד שתעקר מהם ג' פעמים
מפני שהוא רוב המצוי בנשים לשנות וסתן יום ויומים וג' ימים פעמים מרחיקות ופעמים
מקריבות וחוזרת למקומם וכיון שהדבר מצוי כן אין ראוי לסמוך ולהחזיק כל ימי הוסת
בטפולה לתחלת הוסת ולטהר שאר ימי הוסת בעקירת פעם א' כי שמא הימים שהם עתה
בתוך הוסת היו כבר תחלת הוסת ואעפ"י שהם עתה אמצע הוסת לא אבדה מעלתם
הראשונה לפיכך אין לנו אלא כלשון האחרון שתהא צריכה עקירה ג' פעמים לכל ימי
הוסת וזה הדרך הוא נכון והישר בעיני ומסיר הספקות מעלינו ובו ראוי ללכת כענין
שנאמר סלו סלו פנו דרך הרימו מכשול מדרך עמי: הנה השלמנו חושי הוסתות לוסת
הקבוע ולשאינו קבוע לוסת שהיא מגופה כגון מפקת ומעטשת ולוסת הימים והשעות
אך נפרש עוד בהם בקביעת הוסתות בחשש קביעת וסת ימים ובחשש קביעת וסת
בהפלגות ועוד יש וסתות אחרים שהם נקבעים מחמת אונס ואין החשש שלהם דומה
לאלה וכשנגיע לשם נבאר הכל באר היטב בע"ה: עתה נפרש הזמן הראוי לקביעת
הוסתות ואת שאינו ראוי שאלו קבעה אותו בזמן הראוי לקבעו דינו כוסת קבוע ואם
קבעה אותו בזמן שאינו ראוי אפ' ראתה כמה פעמים דינו כוסת שאינו קבוע: וכבר
בררנו כי הוסת הקבוע בין שהוא מגופה בין שהוא חוץ מגופה צריך לעקרו שלשה
פעמים וצריכה בדיקה בשעת הוסת כדי לטהרו.

ואם לא בדקה ולא ראתה אסורה לשמש אפילו כמה עד שתבדק. ועוד בררנו כי וסת הימים אסורה לשמש כל אותה עונה או יום או לילה אבל וסתות הגוף מותרת לפני הוסת ואפילו באותה עונה ואם בדקה בשעת הוסת ומצאה טהור מותרת לאחר הוסת מיד והיא שהיתה למודה לראות בתוך הוסת כאשר פרשנו.

ואחר שבררנו כל זה צריכין אנו לפרש הזמן שהוא ראוי לקביע' ונאמר כי שבעת ימי נדה אינם ראויים לקביעת וסת שאם ראתה בריש ירחא והפסיקה ראית' וראתה בחמשא בירחא ועשתה כן אפילו כמה פעמי' לא קבעה וסת לחמשא בירחא כי אם לריש ירחא בלבד ולריש ירחא חוששת עד שתעקר אותו שלשה פעמים וצריכה בדיקה לטהרו כמו שבארנו אבל לחמשא בירחא אינה חוששת אלא פעם אחת ואם עקרה אותו פעם החמישי הותר ראש חדש לא הותר עד שעקרה שלשה פעמים אבל יש ענין שהאשה קובעת וסת בתוך מי נדתה כגון שראתה שני פעמים בריש ירחא בלחוד ובשלישי ראתה עשרים וחמשה וריש ירחא אף על גב דריש ירחא בתרא קאי לה בימי נדתה קבעה לה וסת בריש ירחא הואיל והשנים הראשונים הוחזקו ממעין סתום וראית עשרים וחמשה אמרינן עלה בגמרא דמים יתירי איתוספו ואמרינן עלה תרין פרושי איכא מאן ומפר' דראית ריש ירחא הוא עיקר והקדמת עשרין וחמשא תוספות אותו הוסת הוי ומדקאי לה תוספת הוסת לא חיישא לה היא ראייה כלל וזהו הדעת הראשון מן השלשה פנים שזכרנו למעלה בחשש הוסתות להן כלל.

ויש מפרשי' דאמרי בראיות עשרין וחמשא דמים יתירי הוא דאיתוספו בה לאו למימרא דהויא היא טפילה לראיות ריש ירחא אלא לאפוקי דראית ריש ירחא לא הויא טפילה לראית עשרין וחמשא דראית עשרין וחמשא דמים יתירי הוא דאתוספו ודילמא וסתה אחרנא קא קבעה ובין הלין תרין פירושי איכא דראית עשרין וחמשא ללישנא קמא לא חיישא כלל וללישנא בתרא חיישא.

ומסתברא לחומרא. אבל ראיות שבתוך ימי הנדה שורת הדין טפילה נינהו לתחלת הוסת ואפילו הפסיקה ביניהן מיהו הא אכרענא לעיל דכיון דאיכא שופעת ומדלפת שהן כראייה אחת ושעהאחת.

ואשה כיון שהוחזקה בארבעה ימים או חמשה רצופים לראייתה אינה בודקת עצמה ואינה יודעת אם מפסקת ביניהם אם לאו הילכך חושש' לכולן ועיקר הוסת נמי הוי כדכתיבנא לעיל והשתא דאמרינן דראית עשרין וחמשא חיישא לה אי חזייה הכי תלתא זמני קבעה לה נמי וסת לעשרין וחמשא ולריש ירחא.

והא דאמרינן דאין קובעת וסת בתוך ימי נדתה לא מבעיא היכא דכולהו ג' זימני חזיא להו בתוך ימי נדתה דלא קבעה אלא אפי' חזיא תרי זמני קמאי ריש ירחא וחמשא בירחא וריש ירחא וחמשא בירחא ובזימנא תליתאה קא חזאי בחמשא בירחא וברי' ירחא לא חזאי כיון דאיעקר לריש ירחא וקאי חמשא דירחא בדוכתא איגלי מילתא דחמשא בירחא עיקר וסתה לריש ירחא קמאי תוספת דמים אפילו הכי לא קבעה אשתכח דכי האי גונא לא קבעה לה וסת כלל בריש ירחא הא לא קבע' לה וחמש' בירחא אכתי לית לה אלא חדא זימנא וכי משלמא עליה תרי זמני אקבע לה לחמשא בירחא.

וכשם שאין האשה קובעת וסת בתוך ימי נדתה כך אינה קובעת וסת בתוך ימי זיבתה דתנן בסוף פרק בנית כותיים כל אחד עשאה בחזקת טהורה ואמר רב הונא בר חייא אמר שמואל לומר שאין האשה קובעת לה וסת בתוך ימי זיבתה מאי טעמא דאסתלקו דמיה בימי נדתה ומדאיבעיא ליה לרב פפא עלה דהא מילתא מטבע לא קבעא ומיחש חיישא מהו דתיחוש לה ושקלין וטרינן עלה אלמא הכי הלכתא: ועוד דגרסינן בפר' האשה שהיא עושה צרכיה אמר רב פפא לא אמרן אלא למקבע דבעינן תלתא זימני אבל למיחש אפילו בחדא זימנא חיישא לה ואקשינן עלה מאי קמ"ל תנינא שנתה ליום עשרים זה וזה אסורין מהו דתימא ה"מ היכא דקאי בתוך ימי נדתה אבל היכא דקאי בימי זיבתה אימא לא תיחוש ליה קמ"ל מדאמר רב פפא הכי ש"מ דבימי נדה דהיינו בתחלת שמנה עשר יום של נדה קבעה לה וסת אבל בימי זיבה לא קבעה לה וסת ומאי נינהו אחד עשר יום שבין נדה לנדה ולהכי אצטריך ליה לאשמועינן דאע"ג דלא חזיא ההיא ראייה למיקבע לה וסת מיחש מיהא חיישא לה.

ואיכא מאן דאמר דלית הלכת' כשמואל דר' יוחנן וריש לקיש פליגי עלה דתרווייהו מודו דבימי זיבה קבעה לה וסת דלא פליגי אלא בימי נדתה אבל בימי זיבה לתרווייהו קבעא ולא מילתא היא דהא אוקימנא כגון דאתחזק לתרי זימני קמאי ממעין סתום. כגון דחזאי ריש ירחא וריש ירחא ועשרין וחמשה וריש ירחא דכיון דתרי זימני קמאי בימי נדתה חזיתנהו אע"ג דשלישית הואי ימי נדתה ממש בתר רובא קמא שדינן לה וכי היכי דלגבי נדתה קבעא לה וסת בכי האי גונא כל שכן בתוך ימי זיבתה דקבעא לה וכי האי גונא נמי מודה דאע"ג דאחד עשר לא חזו למקבעא בהו וסת אי חזאי מעיקרא שתי ראיות מריש ירחא לריש ירחא ובשלישית חזאי בעשרין בירחא וברישי ירחא דקיימ' ראייה שלישית בימי זיבה קבעה לה וסת הואיל ותרי קמייתא חזאי ממעין סתום ואי קשיא לך הא דגרסינן בפ"ק דנדה לענין קפיצות דאמר' דהיכא דקפצה בחד בשבא וחזאי וקפצה בחד בשבא וחזאי ובחד בחד בשבא דהיינו אחד עשר יום שבין נדה לנדה ההיא לא קשיא מידי דהתם לא לאשמועינן דאש' קובעת בימי נדתה קא אתי אלא לאשמועינן וסת דקפיצות והאי דנקט חד בשבא לסימנא בעלמא הוא דנקט.

אי נמי דהתם איכא למימר בחד בשבא דקאי לה בימי נדה קאמר כגון דאתחלה בחד בשבא והדר חזאי בחד בשבא אחרנא דעשרין ותרתין וכיון דחזינן שמעתא בהדיא דאין האשה קובעת וסת בימי זיבתה ומתניתין נמי דקתני וכל אחד עשר בחזקת טהורה ושמואל נמי על מתניתין אמרא לשמעתא. וחזינן סוגיא דאמוראי בתראי כותיה לא שבקינן האי מימרא דאמוראי בהדיא ונקיטינן מילתא דלא אתיא אלא מכללא ולא אתמרא בהדיא הילכך כיון דקיימא לן דאין אשה קובעת וסת בתוך אחד עשר היכא דרגילה למיחזי בחמשה עשר לחמשה עשר לראייתה דכל חזאי וחדא קיימ' לחברתה ימי זיבה רואין את המצעיו' כאלו אינן והשאר קובעת לה וסת מעשרין ותשעה לעשרין ותשעה דקיימי אהדדי בימי נדה ואי חזאי בהו ארבע ראיות מעשרי' ותשעה לעשרים ותשעה קבעה לה וסת להפלגת עשרין ותשעה ובעיא עקירה תלתא זימני ובדיקה אבל אמצעיות דקיימי בימי זיבה לא בעי בדיקה ועקרא להו בחדא זימנא מיהו דוקא להנהו ראיות דקיימי בתוך שמונה עשר יום לראיה הראשונה אבל היכא דרגילה למיחזי חמשה

ימים בכל וסת ותרי יומאי קמאי מינייהו קיימי לראיה הראשונה ותלת בתראי קיימי בימי נדה.

הנך תלתא יומי בתראי דחזו לקביעת וסת קבעה בהו בתלתא זימני ואפילו היכא דשפעא בהו בהנך חמשה יומי כולהו אע"ג דאמרי' שופעת אינה אלא כראיה אחת דמתוך אחד עשר היא אפילו הכי קבעה לה וסת דחיישינן שמא הפסיקה הלילה מתוך השינה ולא ידעה ואי הוו תלתא זימני בתוך אחד עשר יום ותרי מינייהו בתחלת שמנה עשר יום אע"ג דלא מתחלת תחלת נדה עד דספרה שבעה נקיים מסתברא לי דלמקבע בהו וסת בימי נדה חשבינן להו וקבעה דכי אמר שמואל ימי זיבה לא קבעה בהו וסת אמתניתין קאי דקתני כל אחד עשר בחזקת טהורה ועלה אמר שמואל שאינה קובעת לה וסת בתוך אחד עשר ודוקא קאמר אחד עשר אבל ימים הראויים לספירת אחד עשר לא קאמר דקים להו לרבנן דבשבעת ימי נדה היא מתמרקת מדמיה ולא הדרי אלא עד שמנה עשר יום וכי מטיא לשמנה עשר בין שהם ראויים לנדה בין שהם מספירת זיבה ראויים הם לקביעת וסת: הנה זה הטע' עוד סיוע למה שאמרנו למעלה דרבי יוחנן וריש לקיש לא פליג אדשמואל דאפשר לאוקומי למילתייהו בימי זיבתה קובעת לה וסת ובעיא תלתא זימני למעקרונה ובבדיקה.

הנה פרשנו כי ימי הנדה וימי הזיבה אינם ראויים לקביעת וסת ועל הדרכים שפרשנו ועוד יש עתים אחרים שאינם ראויים לקביעת וסת כגון ימי עבודה משהוכר העובר וכן ימי מניקתה וכן מקום החרדה בכולן אם באת האשה לקבוע בהן וסת חדש בתחלה אינו נקבע מפני שדמיה מסולקין ודומין לאחד עשר יום שבין נדה לנדה שאינה קובעת בהן וסת אבל היא חוששת לראייתה מידי דהוי אוסת שאינו קבוע עד שתעקר ממנו פעם אחת ואפילו בלא בדיקה ולא ראתה טהורה מיום זה ואילך כאשר פרשנו למעלה בראשי הוסתות: הנה כתבנו הזמנים שהוסת נקבע בהן לכל מחלקותם ותוצאותיהם נשאר לנו לפרש איך הוסת נקבע כדי לדעת את חושו לקבוע ולשאינו קבוע ואם חסרנו מחושי הוסתות שלא פרשנו אותו במקומו נשוב עתה לפרש הכל: לפי שגם הענין ראוי לפרש בו חושי הוסתות עם פירוש קביעתם.

ונאמר תחלה כי זו המסורת בידינו מדברי רבותינו שאין וסת אלא לאותו שיש לו צד שוה ושהיא שנתה בו ראיותיה שלשה פעמים דקיימא לן כסתם מתניתין וסתם לן תנא בוסתות ושור המועד כר"שבג וכל צד שוה שיש בו קובעתו לוסת שלשה פעמים והוא שלא יהא ביניה' הפסק ואם יהיה ביניהם הפסק צריך שיהיה שוה לשלשתן שלא יהא האחד קרוב והאחד רחוק ומתוך הפרטין יתבאר לך כל זה והמצדדין והמשוין את הוסת שלשה אבות הם ולהם תוצאת הרבה.

האחד ימי החודש ואע"פ שאין הפלגתן שוה כגון מריש ירחא לריש ירחא או מחמשא בירחא לחמשא בירחא וכיוצא בו ואע"פ שזה החדש מלא וזה החודש חסר. ולמדנו זה מן הדלוג שנחלקו בו רב ושמואל ראתה יום חמשה עשר בחודש זה ושבעה עשר בחודש זה רב אמר קבעה לה וסת לדילוג ושמואל אמר עד שתשלש בדילוג ואלו היינו חושבים כל החדשי' מלאים או חסרים כאשר סברו מקצת אנשים א"כ אין כאן דילוג אלא הפלגת שלשים יום בין כל ראייה וראייה והרי היא זו כל מודה לראות מעשרים יום לעשרי'

יום ולמה חלקו בהו רב ושמואל בלשון דילוג והלא כל הוסתו' הוכללו בהפלג' והיה להם לחלק בסתם על הוסתו' אם תהי הראשונה מן החשבון אם לאו וממה שאנו עתידין לפרש יתברר הדבר כראוי שהם לא חלקו בוסת אחד אלא בדילוג לבד: הנה כבר שמענו כי ימי החדש קבועים לה וסת בלא השואת הפלגה ומכל מקום צריך שיהא זה הוסת בלא הפסק ואם יהיה ביניהם הפסק צריך שיהא שוה שאלו ראתה הראשונה בראש ניסן והשנית בראש אייר והשלישית בראש תמוז אעפ"י שכולם בריש ירחא היו אינו וסת לפי שאין הפסקתן שוה ואלו הפסיקה בין אחת ואחת ראש חדש אחד הנה הוסת נקבע כגון שראתה בראש ניסן ובראש סיון ובראש אב הרי זה קבוע בהפסקות שוות וזה נקרא וסת הסרוג מפני שהיא מסרגת ומפסקת בין ראיות והרי הוא כענין ששנינו בברייתא דנזיקין ראה שור ונגח שור ולא נגח שור נגח שור ולא נגח וכו' נעשה מועד לסרוגים לשורים בבבא קמא ולפנינו נפרש את דינו בע"ה: והצד השני המשוה את הוסת הוא שיעור ההפלגה ואף על פי שאינה תוספת סדור ימי החדש כגון מעשרים יום לעשרים יום ואע"פ שזה בתחלת החדש וזה בסופו ולמדנו מזה ממשנתנו היתה למודה להיות רואה מחמשה עשר לחמשה עשר ושנתה ליום עשרים וכו' בחמשה עשר לחדש קאמר הא אתמר עלה אמר שמואל לא שנו אלא מחמשה עשר לחמשה עשר לטבילה שהן עשרים ושנים לראיתה אלמא בהפלגה קא מיירי וש"מ דבהפלגה היא קובעת וסת שלא על סדר ימי החדש: ומצד השלישי היוצא משרש השנים שזכרנו והוא דילוג השוה בימי החדש כגון שראתה יום חמשה עשר בחדש ויום ששה עשר בחדש זה ויום שבעה עשר בחדש זה וכן בדילוג המתקרב כגון שראתה יום חמשה עשר בחדש זה ויום ארבעה עשר בחדש זה ושלשה עשר בחדש זה משפט אחד להם וכן בדילוג היוצא משור שהפלגה כגון שראתה שתי ראיות בהפלגת שלשים יום.

והשלישית כ"ט יום בהפלגת עשרים ושמונה יום וכן אם הרחיקה הפלגותיה משלשים יום לשלשים ואחד יום ולשלשים ושנים וכן כולן. כל אלה הסימן הדילוג והם הוסתות הנקבעות על משפטה כמו שפירשו בגמרא כי כשקבעה וסת בדילוג הותרו הראשונים ואינה חוששת אלא בדילוג יום אחד לפנייה על המשפט שקבע' אותו כגון שראתה יום חמשה עשר בזה וששה עשר בזה ושמנה עשר בזה עד כאן היתה חוששת מן הראשון על השני ומן השני על השלישי ומן השלישי על הרביעי אבל מן הרביעי ואילך שוב אינה חוששת על מה שעבר ולפנינו נדבר עוד על זה הענין: הנה כתבנו שלשת הוסתות שהם תלואים בימים ואחר שבארנו כי ימי החדש קבועים וסת בלא השואת הפלגה והפלגה בלא ימי החדש יש לנו לדעת לכמה חששות להן חוץ מן הדילוג שאינה חוששת לו עד שתקבענו ולמדנו את זה ממשנתנו שהרי שנינו היתה למודה מיום חמשה עשר לחמשה עשר ושנתה ליום עשרים זה וזה אסורין הרי שינוי להפלגה וחוששת לו בפעם אחת והשנוי הוא בתחלת הוסת: וכן מצינו בברייתא והיא שכתבנו למעלה היתה למודה לראות יום עשרים ושנתה ליום שלשים זה וזה אסורין הגיע יום עשרים ולא ראתה מותרת לשמש עד יום שלשים וחוששת ליום שלשים הגיע יום שלשים וראתה יום עשרים ולא ראתה יום שלשים ולא ראתה יום עשרים וראתה.

הותר יום שלשים ונאסר יום עשרים שאורח בזמנו בא הנה זאת הברייתא מדברת בוסת הקבוע לימי החדש מעשרים יום בחדש לעשרים יום בחדש ושנתה ליום שלשים בחדש

וחוששת ליום השנוי אלמא לימי החלש נמי חוששת בתחלת הוסת אבל לוסת הדילוג אינה חוששת עד שתקבענו ודבר זה מן הדעת הכרענו אותו כי כל וסת נקבע במקומו והשלישי או הרביעי קובע את הראשון במקומו ואוסר אותו יש מן הדין לחוש עליו בתחלתו דאמרינן תחלתו כסופו לחוש עליו אבל וכת שסופו מתיר אתתחלתו וסת הדילוג שבסופו הותרו כל הראשונים האיך יהיה סופו קל מתחלתו ולמה תחוש בראשונה לשניה שהשלישית תתירנה ואיך תחוש בשנייה לשלישית שהרביעית תתירנה ולכן אני אומר כי וסת הדילוג אינה חוששת לו בתחלה עד שתקבענו: ועתה נחזור לפרש איך היא חוששת בתחלת הוסתות הימים לשתי חששות כגון שראתה בראש חדש ניסן הרי היא חוששת לראש חדש אייר הואיל והוא ראוי לקבעו בג' פעמים ואם ראתה בראש אייר חושש' גם לראש סיון ואם לא ראתה בראש סיון נעקר וסת ראש חדש כדקיימא לן שהוסת שלא נקבע אלא פעם אחת ופעמים נעקר פעם אחת ואף על פי שנעקר מראש חדש הרי היא חוששת למחרתו לשני בסיון לפי שהראיות שראתה בראש ניסן ובראש אייר לא נדע אם קביעתן בראשי חדשים וכבר נעקרו בשלישי או שמא בהפלגת שלושי' ואחד קביעתן ועדיין לא נעקרו כי שני בסיון היא שלשים ואחד לראש אייר מפני שניסן היה מלא ואייר חסר.

הנה שני חששות אלו חששות עד שלא נקבע הוסת ואלו משנקבע אינה חוששת כי אם לאחד בימי החדש שלשה פעמים אינה חושש' עוד להפלגות ואם קבעה בהפלגות אינה חושש' בראיותיה לימי החדש ודבר פשוט הוא זה מן המשנה ומן הברייתא. ודע כי הפלגה אינה לחוש עליה עד שתראה ראייה שנייה לפי שאין ההפלגה ידועה על ראייה שנייה.

עוד נאמר שם לא הפסיקה לראש חדש אייר עד שראתה בעשרים בניסן מדין הגמרא אינה חושש עוד לראש חדש אייר מה טעם מפני שהוא בתוך אחד עשר יום של ראיית עשרים בניסן ואינו ראוי להצטרף עוד עם ראש חדש ניסן לקביעת ראשי חדשים ואע"פ שזה ראש חדש וזה ראש חדש לפי שזה בא בתחלת נדה וזה בתוך אחד עשר יום לזיב'. אע"פ שאינו ראוי לקביעת וסת לחוש מיהת חוששת כאשר אמרנו למעלה בחושי הוסתות אינו כן שלא אמרנו חוששת בתוך אחד עשר אלא עם כן אורע' לה טומאה בימי זיבתה והיא חוששת מאותו יום לאותו יום אבל זאת עדיין לא אורעה לה טומאה כדי שתחוש אליה הנה בררנו שאינה חושש' לראש חדש אייר אבל היא חוששת להפלגת עשרים כמו שהפליגה עכשיו נמצאת היא חוששת לתשעה באייר שהוא הפלגת עשרים יום לראיית עשרים בניסן.

ואם ראתה כבר קבעה לה וסת בהפלגת עשרים יום בשלש הפלגות הללו והראשונה אינה מן המנין כמו שנפרש לפנינו. ואם ראתה מקודם בר"ח אייר שהוא יום י"ב לראיית נדה של עשרים בניסן אותה הראיה אינה לא סותרת ולא עולה אלא שהיא חוששת אליה ליום עשרים באייר שהוא שנים עשר לראיית נדה שראתה בתשעה בו והוא כענין ראיית ראש חדש אייר שהיתה ביום שנים עשר לראיית נדה שראתה בעשרים בניסן וכן משפטה לעולם שחוששת מעשרים לעשרים מפני וסתה וחוששת כמו כן ליום שנים

עשר לנדתה אע"פ שהוא בתוך אחדוישר עד שתעקר אותו פעם אחת אבל יום העשרים צריכה לעקרו שלשה פעמים.

עוד נפרט לך פרט אחר אם ראתה בראש ניסן וראתה עוד בעשרה בו הראיה הזאת השנית אינה ראויה לקביעת וסת ואינה לא סותרת ולא עולה ולא נעשית ראש וזנב לא לימי החודש ולא להפלגה אלא הרי היא חוששת לראש אייר וחוששת גם כן לעשרה בו כעין שראתה בעשרה בניסן כאשר אמרנו למעלה דראיית א' עשר אע"פ שאינ' קובע' וסת לחוש ח' שש' ואפי' פעם אחת וחושש' עוד לראש סיון ואם ראתה עוד הוסת נקבע מראש חדש לראש חדש וחוששת כמו כן לעשר בו כמו שבארנו ואותה הראיה נעקרת בפעם אחת ובין ותדע שאם לא ראתה בראש חדש חוששת למחרתו שהוא יום שלשים ואחד לראש חדש אייר כאשר אמרתי למעלה שהיא חושש' בתחל' הוסת לימי' ולהפלגה ואם לא ראת' לא בראש חדש ניסן ולא למחרתו כבר נעקר הוסת מימי ראש חודש ניסן ומימי ההפלג' ואינה חוששת עוד לעשרה בניסן ואף על פי שלא עקרו עדין והטעם לפי שלא ה"ה חשש העשירי מפני מעלת גופו אלא למעלת ראיית נדה שהיתה חוששת לעשירי לראיה ואם הראיה אין כאן עשירי לה אין כאן היה העשירי הזה ראוי לוסת היה תופס את יומו וחושש בפני עצמו ועכשו שבא בימי זיבה אינו אלא זנב הראשון ואם הראשון אין כאן זנב אין כאן: הנה כתבתי לך הדרך לקביעת הוסתות ולחושיו ולכל הראיות הנוספות בין הוסת ולחושיהן ומאלה תוכל לדעת ולעמוד על שאר הוסתות ועל כן הנוספו' עליהן בקביעתן ובחושיהן וכדרך קביעתם כך דרך עקירתן ידוע שאינה עקירה עד שהגיע יום הוסת ולא תראה בו אבל אם תוסיף ראיות בין הוסתות אין זו עקירה אלא ראויים הם לקביעת וסת תחוש לשניהם וצריכה שלשה פעמים לעקרה ובבדיקה והריני פורט לך באיזה ענין תקבע האשה וסת בתוך וסת כגון שקבעה לה וסת שלש פעמים מריש ירחא לריש ירחא וברביעית ראתה עשרין בירחא וריש ירחא וכן בחמישית וכן בששית הרי אשה זה קבעה לה לשני וסתות בריש ירחא ובעשרין בירחא והלא ריש ירחא רביעי בתוך אחד עשר לראיית עשרי' אין בכך כלום שהרי קביעתן מתחלה ונהי דלכתחלה אינה קובעת וסת בתוך ימי אחד עשר אבל אם נקבע מתחלה כבר נקבע ואינו נעקר עד שיעקר ממנה שלשה פעמים ועוד יש ענין אחר שהיא קובעת וסת בתוך וסת כגון שראתה חמשה עשר בחדש זה וששה עשר בחדש זה וחמשה עשר בחדש זה וששה עשר בחדש זה כשתשלש בכל אחד ואחד קבעה לה שני וסתות כל חדש וחדש כראוי לו ודע והבן כי אלו הוסתות שזכרנו עתה הרי היא חוששת בחדש השני ליום ט"ו וכן בחדש הרביעי ליום ט"ו ובחמישי הוקבע וסת לי"ו.

נמצאו אלו שני וסתות נקבעים מב' חדשים לחדשים וכן אם תעקר ראיית ט"ו מחדש הראוי לה לא תחוש באותו ליום ו' על החדש האחר הראוי לו וכן אלה מן החדשים הללו צריכין ג' חדשים לעקרם. עוד אתה צריך לדעת כי הדין הזה שזכרנו אינו שלאכשהוא רואה יום אחד בחדש ט"ו בזה לבד ויום י"ו בזה לבד אבל אם היא רואה ב' ימים או ג' רצופין בשעת וסת' אעפ"י שהיא מתחלת בחדש זה בט"ו ובזה מאחרת לי"ו ובזה מתחלת בט"ו ובזה בי"ו כבר קבעה לה זו וסת בי"ו בשלש חדשים אבל לט"ו לא קבעה עד ה' חדשים לפי שהוסת נקבע בג' פעמים בין כולו בין מקצתו שכבר אמרנו כי תוך ימי נדה ראויים הם לקביעת וסת מפני ספק שופעת או מדלפת ושאינה מדקדקת על עצמה בין

מספקן לשאינה מספקת כאשר אמרנו למעלה וכן בעקרתו בג' פעמים הוא נעקר בי' ככולו בין במקצתו כל מה שעקר ממנו ג' פעמים הרי הוא נעקר ובין שהוא מרחקת את וסתה ובין שהיא מקרבת אותו כיון שעקר עליה זמן הוסת בלא ראייה אעפ"י שנכנסה לה בימי ספירתה והיא אסורה באותו יום לבעלה כיון שעתה רואה בו עקירה היא.

ועוד תבין ותדע כי האשה שקבעה וסת בענין א' כגון בהפלגה מכ' יום לכ' ושנתה פעם אחת לכ"ה שאמרו במשנתנו שהוא חוששת לשניהם כשהיא חוששת לוסת הראשון דהיינו הפלגת כ' מונה כ' יום מיום השנוי ואילך דהיינו מכ"ה ששנתה. וכשהיא חוששת עוד לכ"ה אם ראתה ביום כ' שחששה בו הרי הוא מונה כ"ה יום מכ' ואילך ואלו לא ראתה ביום כ' היתה חוששת לסוף ה' ימים מאותו יום כ' שהוא כ"ה ליום ששנתה בו תחלה והיינו פלוגתא דרב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע דפליגי עלה דהא מילתא בסוף פרק בנות כותיי' וקאי רב הונא בריה דרב יהושע כי הא סברא דלעולם מראיה בתרייתא מנינו וקי"ל כותיה: הנה פרשנו פרטות וכללות אשר מהן תוכל לקח דרך לכל הוסתות הסדורים התלויים בימים אך יש לנו לדבר עוד על וסת הדלוג שנחלקו בו רב ושמואל רב אמר בג' פעמים הוקבע והראשונה מן המנין.

ושמואל אמר כיון שהראשונה לא ראתה בדילוג אינה מן המנין עד שתשלש בדילוג. איכא מאן דאמר הלכתא כותיה דרב דקי"ל דרב ושמואל הלכתא כרב באסורי הילכך אם ראתה ט"ו יום בחדש זה וי"ו בחדש זה וי"ז בחדש זה כבר קבעה לה וסת בדילוג ואינה חוששת' בחדש רביעי אלא מי"ח ואילך וכל הראשונה הותרו וכן בחדש חמישי אינה חוששת אלא לי"ט וכן כולן ואנן לא סבירא לן הכי דכיון דתלינן להעדה דשור המועד בקביעת וסתות ואמרינן בבבא קמא נגזר יום ט"ו ויום י"ו בחדש זה ויום י"ז בחדש זה פלוגתא דרב ושמואל וכו' וקי"ל הלכתא כשמואל בדיני הילכך מספקא לן הא מילתא ובנגיחות עבדינן כשמואל לקולא לנתבע דאי לא נגזר בחדש רביעי כי מטי חדש חמישי אפי' נגזר בי"ט תו לא משלם כלל נזק שלם דאכתי לא אייעד תלתא זימני בדילוג כשמואל הילכך מעקר בחד זימנא ואי הוה חשבינן ליה מועד כרב בעינן שיחזור ג' פעמים בדלוג כדתנן הרי הרי הוא מועד לשבתות ואינו מועד לימות החול לשבתות משלם נזק שלם ולימו' החול משלם חצי נזק מאימתי הוא תם משיחזר בו ג' ימי שבתות וגבי ראיות נמי נקטינן חומרי דרב וחומרי דשמואל שחוששת ברביעי לי"ז דאלו לדעת רב אינה חוששת אלא לי"ח והא דפליגי רב ושמואל בדלוג דרב סבר קמייתא ממנינא ושמואל סבר קמייתא לאו ממנינא דוקא בדילוג לחוד אבל בשאר וסתות לא פליגי מידי דאי וסתות דיומי נינהו כגון מריש ירחא לריש ירחא וכיוצא בו דכולי עלמא קמייתא ממנינא הוא ואי וסתות דהפלגה נינהו דכ"ע קמייתא לאו ממנינא היא דהפלגה לא ידיע מידי עד שתי ראיות ובין שתי הראיות נעשית הפלגה אחת והשניה בראיה שלישית והשלישית בראיה רביעית הילכך קמייתא לא ממנינא היא ובעינן שתשלש בהפלגות ועד כאן לא פליגי רב ושמואל אלא בקביעת ימי החדש בדלוג דרב מדמי ליה לקביעת ימי החדש הסדור.

ושמואל מדמי ליה לקביעת הפלגה מאי טעמא כיון דדלוג האחרון עוקר את הראשון וכשקבעה הוסת הותרו הראשונים כולן הילכך לא דמי ולקביעת הפלגה דמי וקמייתא

פי חוששת בכסליה רוצה להקיא מעין אכילה גסה. ועוד יש לה אחרות שהן מגופה אלא שהן תלויין במעשה ובימי' כגון אכילת שום וראתה אכלה בצל וראתה כססה פלפלין וראתה קפצה וראתה וכן אם אכלה כל דבר חורפא וראתה כיון שקבעה לה שלשה פעמי' הרי זו וסת מיהו הנך כיון דמחמת אונסא קא אתו לא קבעה לה לא בימים לחודייהו ולא בקפיצות ואכילות לחודייהו דתניא כל שתקבענה מחמת אונס שלשה פעמים לא קבעה לה וסת ואמרי' בגמרא לא קבעה וסת לחודיה שאם קפצה בריש ירחא וחזאי וקפצה בריש ירחא וחזאי לא קבעה לה וסת בריש ירחא בלחוד ואפי' קדמה וקפצה בעשרון ותשעה ולא חזאי דסד"א אגלאי מילתא דיומא קא גרי' ולא קפיצות אפי' הכי לא קבעה לה וסת לימים לחודייהו ולא קפיצות לחודייהו שאם קפצה בריש ירחא דניסן וחזאי וקפצה בריש ירחא דסיון וחזאי וקפצה בריש ירחא דתמוז וחזאי אע"ג דכולהו ראיות בריש ירחא נינהו לא קבעה וסת לא לקפיצות ולא לימי' אבל אם קפצה בשלשה ראשי חדשים רצופי' וראתה וקבעה לה לימים וקפיצו' דכל ריש ירחא דתקפץ מוחזקת בטומאה עד שתקפוז שלשה ראשי חדשי' רצופים ותמצא טהור כאשר אמרנו למעלה שאין הוסת נעקר אלא כעין שהוא נקבע וכמו שפרשנו הדין לקפיצות כך הוא לאכילות כי כל ראייה שאינה באה אלא ע"י מעשה הרי היא כקפיצה וכמשפט קביעתן כך היא עקירתן שתאכל ג' פעמים באותן הזמנים שהיתה למודה לראות ותבדק ולא תראה אבל אם לא אכלה ולא ראתה אפי' כמה חדשים אין זו עקירה.

ואלו וסתות הנקבעי' ע"י קפיצות ואכילות כמו שהן נקבעים בג' פעמים כך היא חוששת להן בתחלת קביעתן שאם קפצה וראתה בריש ירחא דניסן וקפצה וראתה בריש ירחא דאייר חוששת לקפיצה ומקפיצתהוואילך חוששת כל היום. ואם לא בדקה ולא ראתה שוב אינה חוששת לה שכבר נעקר בפעם אחת נמצאו שני דינים בחושי הוסתות שהן מגופה כי יש שהוא מותרת לפני וסתה ולאחר וסתה ויש שהוא מותרת לפני וסתה ואסורה לאח' וסתה כי אותה הראיה כולה נבלעת בתוך הוסת מותרת לפני הוסת ולאחר הוסת אם לא ראתה בתוך הוסת ואותה שהיא לאחר הוסת או שהרגילה להתחיל מתוך הוסת ונמשכת לאחר הוסת מותרת לפני הוסת ואסורה לאחר הוסת ושאר הוסתות שהן תלויים בימים כבר אמרנו שהיא חוששת אליה' בכל אותה עונה וכך היא דינה שאם היתה למודה כל ימיה לראות ביום אינה חוששת אלא ביום ואם היתה למודה לראות בלילה אינה חוששת אלא בלילה ואם ראתה שלשה פעמים ביום והרביעית בלילה או שלשה פעמים בלילה והרביעית ביום חוששת ביום ובלילה מפני חשש הוסת הראשון ומפני חשש השנוי שהוא אחרון ואם ראתה פעמי' ביום ופעמים בלילה שלא על הסבר או שראתה הראשונה ביום זה והג' אחרונות ביום זה ושלוש בזה חוששת לאחרונה בלבד.

וכל זה הענין שאמרנו אינו אלא לעונה הראשונה אבל שאר ימי הוסתות אין בהם הפרש בין עונת היום בין עונת הלילה ובכולן היא אסורה לפי שאין האשה בודקת תוך ימי נדתה בימים שהיא רגילה לראות אינה מבחנת בין עונת היום לעונת הלילה ואם בדקה הכל לפי מה שבדקה: הנה כתבנו חושי הוסתות ועניני קביעתן כ כפי שכלנו והשגת ידינו ומצאנו מכללם עשר וסתות ודיניהם שבעה.

הוסת הראשון הוא בימי החדש השני הקבוע בדלוג והרביעי הקבוע בסרוג. והחמישי הקבוע בשעות ואינו קבוע בימים והששי וסתות דגופה על ידי אונס ובימים הקבועים השמיני וסתות דגופה שלא על ידי אונס בימים שאינן קבועים והתשיעי כמו דשמיני כל אלה בימים הראויין לקביעתן.

ויש עוד עשירי שאינו בזמן קביעות ואעפ"כ חוששת לו והוא הוסת הנקבע בשעת סלוק דמיה כגון ימי עוברה וימי מניקתה וימי אחד עשר שבין נדה לנדה וזמן החרדה והוסת עשתי עשר הוא שאין לו שום קביעות שלא ראתה בו אלא פעם אחת או פעמים ודומה לאלו לענין חששא וכל אלה הוסתות נחלקים לשבעה דינין.

כי הוסתות שנקבעו לימי החדש נעקרים בימי החדש והוסתות שנקבעו בהפלגות עקירתן בהפלגות והוסתות שנקבעו בדלוג או בסרוג עקירתן בדילוג או בסירוג. וכל אלה אין נעקרין אלא בשלשה פעמים כמו שנקבעו בשלשה וכל אלה חוששת לכל יום הוסת בין שיש להם שעה קבועה לוסת בין שאין להם.

וכל אלה צריכה בדיקה או בשעת הוסת או לאחר הוסת. הנה לכל אלה דין אחד בענין הזה.

והדין השני שיש הפרש בין הוסתות האלה בתחלת קביעתן. כי הוסתות שהתחילה בהם בימי החדש או בהפלגה חוששת להם בפעם או בפעמים לכל היום אבל בוסת הדלוג או בוסת הסרוג אינה חוששת עד שתקבענו עוד יש ביניהן דין שלישי כי וסת הדלוג אינה חוששת לו כלל לא יום ולא יומים עד שתקבענו שלשה פעמים אבל הסרוג חוששת לו מחדש לחדש ולא יותר מפני שהשני עקירה לראשון.

והדין הרביעי הוסת שהוא קבוע לשעות ואינו קבוע לימים שאינה חוששת אלא לשעתו והוא נעקר בשעה אחת ואפילו בלא בדיקה והדין החמישי הוסת שאינו קבוע לא לימים ולא לשעות חוששת לכל אותה עונה הוא נעקר ביום א' ואפי' בלא בדיקה והדין הו' הוסת הנקבע ע"י האונס שאינו קבוע אלא בימים ובמעש' אבל בימים בלבד ולא במעשה בלבד ואינה חוששת לפני המעשה וצריכה שלשה פעמים לעקרו ובבדיקה והדין השביעי וסתות דגופה שלא על ידי אונס כגון מפקת וחברותיה שהוא נקבע בכל עת ואע"פ שאין לו ימים מיוחדים ובזה שני דינין האחד שהיא חוששת לשעתו בלבד ומותרת לפני הוסת ולאחר הוסת והוא שהראיה כולה נבלעת בתוך הוסת והשני אם הראיה לאחר הוסת או שמתחלת מתוך הוסת ונמשכת לאחר הוסת וחוששת לאחר הוסת עד סוף העונה הרי אלו עשתי עשרה וסתות וכולן על שבעה הדינין הללו נחלקים כי הוסת שנקבע בימי הוסת הרי הן כוסת שאינו קבוע ואע"פ שקבעתו כמה פעמים נשאר לנו לפרש עוד עונ' אחרת שאינו לא מוסת קבוע ולא מוסת שאינו קבוע לא מוסת הגוף ולא מוסת האונסיין ואסור' לשמש עונה אחר' והיא אותה שאמרו בפר' ערבי פסחים אמר רב משום יוסף הוצל היושבת על דם טוהר אסורה לשמש וכמה עונה.

ופרש בעל ההלכות כיון דנפקא מימי טהרת' לימי טומאתה הויא לה כשעת וסתה והטעם הזה קשה לי עד מאד מכמה ענינים האחד כי האשה הזאת כבר יש לה וסת קבוע ליום אחד ועוד אם אותה האשה רגילה לראות ביום מפני מה אסורה בלילה ואפילו אין לה

וסת קבוע כלל מאי זה טעם אסורה והלא ימי עוברת וימי מניקתה דמיה מסולקין והשתא אחד עשר יום שכן נדה לנדה אמרו שהיא מותרת לשמש ואפילו לרבי מאיר דאמר אשה אין לה וסת לשמש באחד עשר יום חודה ועוד אמרו שאינה צריכה בדיקה לא באחד עשר ולא בימי עוברת ומניקה ואפילו הגיע עת וסת בימי עוברת לא בעיא בדיקה והיכי אמרינן הכא דבלא וסת ובלא שום ראיה אסורה.

ועוד ברייתא דטועה היא תיובתא דתניא הרי שיצאה מלאה ובאת ריקנית והביא' לפנינו שלשה שבועים טהורים ועשה שבועים אחד טמא ואחד טהור משמשת אחר שלשים וחמשה ומטבילים אותה תשעים וחמש טבילות וכו' ואמאי היא משתמשת כלל והא כל יומא ויומא מספקינן ליה בסוף לידה ותחלת לידה אלא טעמא דמילתא מתוך שהוא רגיל בה בימי טוהר ואינו נמנע ממנה עם דמיה שמא יהא רגיל בטומאת' ואף על פי שתראה ולא יזהר לחשב את ימיה ויבא לידי איסור חמור ולפיכך גזרו עליה ואף על פי שלא תראה ואינו יום הוסת שתתרחק ממנה עונה אחת בתחלת ימי טומאתה ויפרוש ממנה בימי נדתה כראוי ומפני כך לא אסרוה בברייתא דטועה מלשמש בלילה הראוי לה לפי שהאשה כבר נהגה אסור גדול בעצמה ואפילו בימים שלא ראתה כלל הלכך אין כאן גזרה.

וזה הטעם ישר נוכח. ולפי זה הטעם אותה אין לנו עכשיו שהרי אין לנו דם טוהר כלל וימי טוהר וימי טומאה אחת הם ולזה שומעין שאמר כהלכה תהלה לאל מרומם על כל ברכה: שער הכתמים ראיתי לפרש בו הכתמים שהאשה צריכה לחוש להן והכתמים שאין האשה צריכה לחוש להן ואותם שהיא צריכה לחוש באי זה מקום צריכה ובאיזה מקום אינה צריכה והמקום שהיא צריכה לחוש אם יש לה במה לתלות אם תתלה אותן אם לאו ואותן שהיא תולה בכמה דברים תתלה ובאי זה שיעור היא תולה לפי שאין שיעוריהן שוין כמו שאנו עתידים לפרש והרני נזקק לפרש תחלה שאומרים שאין הכתמים נוהגין בזמן הזה ונותנין טעם לדבריהם כי הכתמים מדרבנן הם כמו ששנינו דם יהיה זובה בבשרה ולא הרואה כתם.

וכן מעת לעת שבנדה דרבנן וכשם שמעת לעת אינו אלא לטהורות כך אין הכתמים אלא לטהורות וכשהוא מטמאה את בועלה אינו מטמא אלא לטהורות כמו שאמר רבי עקיבא במעת לעת שבנדה שמטמאה את בועלה לטהרות ועושה משכבות ומושבות לטמא טהרות אבל לבעלה אין בה איסור זהו טעם המתירים והכל הוא בידם שהרי אמרו בבריית' לא אמרו כתמים להקל על דברי תורה אלא להחמיר על דבר תורה כלומר לעשות סייג לתורה אלמא לענין איסור נדה נאמרו.

ועוד שהרי אמרו חכמים בכתמים פעמים שהם מביאין לידי זיבה כלומר לידי קרבן כיצד לבשה שלשה חלוקים הבדוקים לה וכו' הן הן כתמים המביאין לידי זיבה ואקשי כן השתא שלשה חלוקין דלאו מגופה חזיא שני ימים וחלוק אחד מיבעיא מהו דתימא כל כי האי גונא מביאה קרבן ונאכל קמ"ל שאינו נאכל הא קרבן מיהא מיתיא ש"מ דלענין איסור נאמ' ולא לענין טהרות בלבד דאו לטומא' טהורו' בלבד קרבן מאי עבידתיה ואפי' בג' חלוקי'.

ועוד שהרי אחז"ל ב'פ' הרואה כתם לדברי אין קץ לדברי חברי אין סוף לדברי אין קץ שאין לך אשה שטהורה לבעלה שאין לך מטה ומטה שאין עליה כמה טיפי דמים מדקאמ' שטהורה לבעלה ש"מ דלענין איסור בעלה קאמרינן דאי לטהרות לימא שאין לך אשה שהיא טהורה ואין אנו צריכין להרבות דברים על זה שהרי הוחזקו בנות ישראל ישראל שנוהגות איסור בכתמים.

וקיימא לן מנהגא מילתא היא כדר' זירא דאמר בנות ישראל הן החמירו על עצמן שאפי' רואות טפת דם כחרדל יושבות עליה שבעה נקיים והלכה פסוקה היא. והוא הדין לכתמים שנהגו בהן איסור ועתה נפרש תתלה הכתמים שאינה צריכה לחוש להם כלל כי הם מעטים והם אותם הכתמים שאין בהן מראה אדמימות אלא שהם ירוקים או לבנים הרי אלו אין חוששין להם לכל דבר ואחריהם הכתמים שמצאה אותם בחלוק שאינו בדוק לה כגון שלקחה חלוק מן השוק ולבשתו עד שלא בדקה אותה ואינה יודעת ממי לקחתו אף על פי שהכתם נכנס אינה חוששת לו כלל שלא חשו חכמים לכתמים אלא אם כן מצאה אותה במקום הבדוק כדאיתא בגמרא הרי שניכתמים הללו אינה חוששת להן לכל דבר ואף על פי שאינה יכולה לתלות בצבעים ולא בכתמים אחרים: עתה נפרש הכתמים שיש להן לחוש אבל אין כל המקומות שוין והם הכתמים שנמצאו בחלוקה מן החגור ולמעלה.

והחגור הזה הוא הסינר שהוא חוגרת על ירכותיה לצניעות והכתמי' שנמצאו ממנה למעלה אינה חוששת להן אעפ"י שאין לה במה לתלות לפי שאין מכוונים במקום הראיה ונאמר בודאי עברה בשוק של טבחים ואינה זוכרת או שמא מאכלת נתעמך בה ואעפ"י שהוא יותר מגריס. שאין תולין כן בכתם אחר כמו שאנו עתודים לפרש לבא אין כאן תולין: הנה יש מקום שאינה חוששת בו כאשר פירשנו ויש מקום שהיא חוששת בו והוא למטה מן החגור והוא הדין בחגור עצמו.

וכן אם היתה פושטתו ומתכסה בו בלילה בכל מקום שתמצא בו כתם טמאה מפני שהוא נשמט לכאן ולכאן וכן בפליון פי' מעפרות שמכסה את ראשה בלילה וכן אם נמצא על בית היד של חלוק אם הוא מגיע כנגד בית התורפה בשום פנים טמאה דאמרי' אימר שנתה ונגעה שם וכמו שאמרו בחלוק כך אנו אומרים בבשרה שאם מצאה אותם למעלה מבית התורפה טהורה ועוד יש בבשרה למטה מבית התורפה מקום שאינה חוששת בו כגון שמצא אותה על שוקה ועל פרסותיה מבחוץ משא"כ בחלוק דכל למטה מן החגור טמאה מפני שבגדים הן בין שוקיה.

ראתה על שוקה ועל פרסותיה מבפנים טמאה על עקבה ועל ראש גודלה טמאה שכל אלה מכוונים הם נגד בית התורפה והא דאמרינן על בשרה למעלה מבית התורפה טהורה ואעפ"י שאין לה במה לתלות דוקא שלא נזדקרה אבל אם ידעה בודאי שנזדקרה כגדי המזדקר בבת אחת והגביהה רגליה למעלה מראשה אפי' מחגור ולמעלה טמאה בין מלפניה בין מלאחרי' אם אין לה במה לתלות משא"כ בחלוק דאעפ"י שנזדקרה טהורה דאי מגופה אתא מבשרה נמי איבעי ליה לאשתכוחי ועוד יש מקום אחר שיש בו לחלוק והוא מטה שהיו שלש נשים ישנות עליה ונמצא דם תחת אחת מהן אם היו משולבות זו בזו כעין שליבות הסולם שנכנסין בזרועותיו כולן טמאות לפי שאין ידוע מקומה של כל

אחת ואחת ואם היו ישנות כדרכן ועלו שלשתן דרך מרגלות המטה כל אחת ואחת עלתה דרך מקומה ונמצא דם תחת הפנימית שתיים הפנימיות טמאות והחיצונה טהורה תחת החיצונה שתיים החיצונות טמאות והפנימית טהורה תחת האמצעית כולו טמאות ואם עלו שלשתן דרך החיצונה אם נמצא דם תחת החיצונה כולן טמאות שמא דרך עברתן נפלה דם מהן ואם בדקה אחת מהן כשיעור וסת של מציאה ומצאה טמא היא טמאה וכולן טהורות ואם מצאה טהור היא טהורה והשאר טמאות בדקו שתיים ומצאו טהור הן טהורות והשלישית טמאה שלשתן ומצאנו טהור כולן טמאות זה הדין כולו במטה אבל אם ישבו על ספסל אחד ונמצא עליו דם שוה למטה לענין אחד ואינו שוה לו לענין אחר הענין שהוא שוה למטה הוא לענין בזיקה שאם בדקה אחת מהן ומצאה טמא או טהור דינו כמטה אבל לענין פנימיות או שתיים חיצונות נראה שיש הפרש בין מטה לספסל כי המטה בו ישנות עליה אפשר שנשמטה האמצעית למקום הפנימית או למקום החיצונה וכן לכל דבר שהיא נודדת ממקומו כגון נשים שטוחנות ברחים כמו צו רא ספסל שישבו עליו כשהן נעורות אין להן לחוש להשמטה שאפשר לכל ואחת שתדע את מקומה ואם תאמר בריא לי שלא באתי בכאן טהורה בו או נמצא ודאי טמאות כדאיתא בגמרא לענין אמבטי.

גם דין החלוק וג שני אלו שאם לבשו שלשתן חלוק אחד ונמצא עליו דם כולן טמאות ואו נקה האחרונה שהיא לובשתו בשיעור וסת של מציאה ומצאה טהור היא שר וכולן טמאות ואם מצאה טמא היא טמאה ושתיים הראשונות טהורות ודו. שבדקה כשהיא לובשתו דומיא דמטה וספסל שעד שהן עליו הן בודקות י.

אחר שפשטה אותו אף על פי שבדקה עצמה בשיעור וסת של מציאה אינו נ וכולן טמאות וכן הדין למטה וספסל שמצאו ובדקו לאלתר שעמדו מעליו כל ש הפרש בין חלוק למטה וספסל כי החלוק האחרונה יכולה לטהר או שו את הראשונות ואינן יכולות לטהר את עצמן ולא את האחרונה מפני כ פשטו אותו והמציאה והבדיקה אינו בשיעור וסת אבל מטה וספסל לי ו שוות וכל מה שהפלגנו בין חלוק וספסל למטה דוקא בספסל גדול ומטה ו שיכולו ג' נשים לישב עליהן בבת א' אבל ספסל קטן ומטה קטנה שאין יעו' אלא אשה אחת אי נמי אפי' הן גדולים וכל אחת ואחת ישבה אחר תה ובמקום חברתה שאחר שעמדה האחרונה מצאה עליה דם דינם שוה וץ שאינו ראוי להשתמש בו כי אם זה אחר זה וזו היא משנתינו שלש נשים חלוק אחד או שישבו על ספסל אחד ונמצא עליו דם כולן טמאות קתני ש דומיא דחלוק שנשתמשו בו זו אתר זו והאחרונה נשתמשה במקום אשונ' ולפי' כולן טמאות ודינם שוה לכל דבר ובין במטה ובין בספסל בין לא ימצא זה הענין כולו אלא בשלש נשים או אפי' בשתיים אבל באשה א' לו בדקה עצמה בשיעור וסת של מציאה ומצאה טהור טמאה לפי שאין לה לתלות הכתם.

ה פירשנו כל המקומות שיש בהם לחלוק לאיזה צריכה לחוש ולאיזה אינ' צריכ' לחוש והמקומות שאמרנו רק שאינ' צריכ' לחוש אם יש לה במה לתלות והמקומו' א צריכ' לחוש אם יש לה במה לתלות תולה כמו שנפרש לפנינו ובכל אלו רנו שהיא חושש' לכתתיהן בין מטה בין ספסל בין חלוק דוק' שהן בדוקין אע"פ שבדק' חע עולם וישבה עליו ומצא עליו דם אין לה במה לתלות במאכולת דהיינו מגריס טמאה כדאמרין לקמן

דאין הלכה כר' נחמיה דאמר כל דבר נו מקבל טומאה אינו מקבל כרמים מההיא אתתא דהוה משתיא במשתיא תכח דם תותא במשתיא וכו' ושלש שנים שלבשו חלוק אחד ונמצא עליו דם מרנו כלן טמאות אם נתעסקה אחת מהן בכתמים כולן טהורות שכולן תולות בה והיא תולה בכתמים.

עתה נפרש באותן המקומות שהיא צריכה לחוש להם אם יש לה במה לתלות אם תולה אם לא ובאי זה שיעור היא תולה ונאמר תחלה המקומות שאינה תולה ואע"פ שהיא יכולה לתלות ולא נמצאו מהם כ"א שנים והם בעוד שהיא בודקת בו את עצמה ואם בדקה בו בלילה ולמחר מצאה עליו דם ויש בענין הזה שלשה דינין חלוקים זה מזה האחד אם בדקה בעד הבדוק לה והניחתו בקופסא ולמחר מצאה עליו דם בין שהכתם עגול בין שהוא משוך טמאה בכל שהוא ואין תולין כאן במאכולת והשני אם בדקה בעד הבדוק לה והניחתו תחת הכר או תחת הכסת ולמחר מצאה עליו דם משוך טמא בכל שהוא עגול טהור עד שיהא כגריס ועוד כשאר כתמים וכן הדין אם טחתו על ירכה ומצאה דם על העד והשלישי אם בדקה בעד שאינו בדוק לה והניחתו תחת הכר או תחת הכסת ואפי' בקופסא צריכה כגריס ועוד בין עגול בין משוך ויש מי שאומר שאם בדקה בעד שאינו בדוק לה ואפי' הניחתו בקופסא אע"פ שיש עליו כגריס ועוד טהורה לגמרי מ"ט משום דפלוגתא דר' יוסי ורבי היא רבי מטמא ור' יוסי מטהר ואמר ר' זירא כשטמא רבי כר"מ כשטהר רבי יוסי לעצמו טהר דתנן האשה שהיא עושה צרכיה וראתה דם אם עומדת טמאה אם יושבת טהורה דברי ר"מ ור' יוסי אומר בין כך ובין כך טהורה וכיון דר' יוסי דהכא כר' יוסי דהתם והתם קי"ל כר' יוסי הלכך בהא נמי הלכה כר' יוסי ולא היא אע"ג דבההיא הלכה כר' יוסי בהא הלכה כרבי משום דקאי ר' חייא בשטתיה דמטמא לה משום כתם ושקלינן וטרינן בגמרא אליבא דר' חייא אלמא הלכתא כותיה וטעמא דמילתא משום דלא דמי עד לחלוק דאלו חלוק שאינו בדוק לה כתמה טהור אבל עד כיון שבדקה בו ידים מוכיחות נינהו מיהו צריכה כגריס ועוד לאפוקי מדם מאכולת שמא נתמעך עליו מכל מקום לגבי אשה שעושה צרכיה ונמצא דם על המים קי"ל כר' יוסי דאמר טהורה הנה פירשנו המקומות שאין תולין בהן כלל והם השנים שאמרנו משוך טמא בכל שהו: עתה נפרש המקומות שהיא תולה אם יש לה במה לתלות ובמה היא תולה ובאי זה שיעור היא תולה המקומות שהיא תולה את כתמיהן אין להם פרט כי ככולן היא תולה חוץ מן השנים שאמרנו בעד שהן טמאין במה שהן וכן הדברים שהיא תולה בהן ג"כ אין להם פרט אלא מה שמנו חכמים במשנה בכלל ופרט ומהם נלמוד כל הדברים שהרי שנינו במשנתנו ותולה בכל דבר שהיא יכולה לתלות שחטה בהמה חיה ועוף ונתעסקה בכתמים או שישבה בצד העסוקין בהן וכן הדין אפי' עברה ביניהן כדתניא עברה בשוק של טבחים ספק נתן עליה ספק לא נתן עליה תולה ספק עברה ספק לא עברה אינה תולה.

נחזור למשנתנו הרגה מאכולת הרי זה תולה בה ועד כמה היא תולה בה ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר עד כגריס של פול ואע"פ שלא הרגה וקיי"ל כר' חנינא בן אנטיגנוס ורישא דקתני הרגה אין לא הרגה לא רשב"ג קתני לה ולית הלכתא כותיה ותולה בבנה ובבעלה פ"י במכת בנה ובמכת בעלה ואם יש לה מכה ויכולה להתגלע ולהוציא דם הרי זה תולה בה ומעשהבאשה אחת שבאה לפני ר"ע אמרה לו ראיתי כתם אמר לה שמא

מכה יש ביך אמרו לו הן וחיתה אמר לה שמא יכולה להתגלע ולהוציא דם אמר' לו הן וטהרה רבי עקיבא והא דאמרינן יש רה מכה תולה במכתה דוקא דאיתא למכתה בדוכתא דאפשר דנגע למקום הכתם בין שוחה בין מוטה בין עומדת אי נמי דמתרמי ונטף לההוא דוכתא בהנך כולהו תלינן במכה אבל אי איתא לכתם מגבה ומכה על כתפה או מאחוריה דלא ליתרמו אהדדי לא בנגיעה ולא בנטיפה בהא ודאי לא תלינן דתניא יש בה מכה בצוארה מקום שיכולה לתלות תולה על כתפה אינה תולה ואין אומרים נוטלתו בידה והביאתו לשם.

מסתברא היכא דאשתכח כתם בשיפולה מאחוריה מכה איתא מקמא דתליא בה דאפשר אדיבתא הך דבתרא אתא לה מקמא ונטפה בהו מההיא מכה: ואם היתה פשטתו ומתכסה בו בלילה בכל מקום תולה היא במכתה וכן במכת בנה ובבעלה בכל מקום היא תולה מפני שזה דומה לפושטתו ומתכסה בו בלילה שהוא חוזר.

נחזור לסדרנו דתניא בברייתא מעשה ותלה ר"מ בקלור ורבי תלה בשרף של שקמה. עוד למדנו מפרק שני כי מימי תלתן ומימי בשר צלי מראה דמים הן ומכלל משנתינו נלמוד שתולין הכתם האדום בכל מיני אדמימות שנתעסקה בהן והכתם השחור בכל מיני שחרות שנתעסקה בהן ואין צריכה לדמות כתם חלוקה לכתם שנשתמשה בו אם דומה לו או לאו אלא תולה כל אדום באדום מן הסתם וכל שחור בשחור מן הסתם אא"כ נתברר לה שאין אדם הצבע דומה לאדם הכתם שאלו נתברר לה כן אינה תולה מפני שהיא באדום ושחור ותניא נתעסקה באדום אין תולה בו שחור במועט אין תולה בו את המרובה ואם יעלה על לב איש לומר שתהא צריכה לדמות הכתם בצבע ולא תתלה בו אא"כ דומה לו ושמא יטעה אותו מה שראה בפרק שני כאשר פירשו על האדום בדם המכה שהוא כדם אצבע קטנה שנגפה של איש בחור בן עשרים שלא נשא אשה והקשו עליו ממשנתינו זה ששנינו ותולה בבנה ובבעלה בשלמא בנה משכחת לה אלא בעלה הרי נשא אשה ושני לי' בשנכנסה לחופה ולא נבעלה ועוד פירשו עליה כדם מאכולת של ראש והקשו עליו ממה ששנינו או שהרגה מאכולת הרי זו תולה בה מאי לאו דכולה גופה וכו': ונראה לי מכאן שאין תולין כתם באצבע אא"כ ידמה לו ודאי כן הוא הדבר אך לא כמו שהסובר הזה סובר בדעתו אלא שאין תולין מן הסתם עד שיתברר לה שאין הדמיון דומה לכתם וקושיא כך היתה כי המשנה אמרה שהיא תולה כל כתמיה במכת בעלה ואפי' אדום שבאדומים ועל זה זה הקשינו האיך אפשר לתלות במכת בעלה והלא דבר ברור הוא לך שאינו דומה לכתמים והרי הוא כאדום ושחור.

וכן הקשו ממאכולת ולא מן סתם מאכולת כדברי ר' חנינא בן אנטיגנוס אלא מאותה שהרגה מאכולת ואם נזדמן לה כתם אדום והיא לא הרגה אלא מאכולת של גוף והיא יכולה לתלות בו והלא דבר ברור הוא שאינו דומה לו: ועל זה הדרך הולכת אותה שמועה אבל מי שאינה יודעת באדמימות או שהלך הצבע מכנגד פניה ואינה יכולה לדמות תולה כל כתמיה הסתמכל מיני אדום באדום וכל מיני שחור בשחור הלא תראה באותה אשה שבא' לפני רבי עקיבא ואמרה לו רבי ראיתי כתם ואמר לה שמא מכה יש ביך והיא יכולה להתגלע ולהוציא דם וטהרה ר' עקיבא והרי אשה זולא הביאה לפניו הכתם שלא אמרה לו ראיתי את הכתם זה וכשאמר לה שמא יכולה להתגלע ולהוציא דם ואמרה לו

הן מיד טהרה ולא אמר לה הוציאי דם מן המכה ונראה אם דומה לו שמע מינה שתולין מן הסתם כאשר אמרנו אלא אם כן הדמיון מכחיש את הכתם באדם ובשחור ובמועט את המרובה ויש מין אחד שהוא תולה בין אדום ושחור והוא שחיטת תרנגול או שעברה בצד העסוקים בו שהיא תולה בו כמה מינין ואפ"י שחור באדום משום דאיכא ביה כמה מיני דמא.

עוד יש בו מין אחד שתולה בו כמה מינין ואפ"י שחור באדום והוא מה שאמר רבא הית' עליה מין אחד תולה בו כמה מינין כגון שנתז עליה מצבע א' ולא בדקה חלוקה אחר אותה ההתזה ולאחר מיכן מצאה לו כתם אחד שאינו דומה לאותו צבע שנתז עליו והרי היא תולה בו מ"ט דאמרי' מתוך שלא נזהרה בכללך הכתם הזה לא נזהרה בשאר לכלוכין והרי חלוקה של זאת אבד חזקתו שהיה חזקתו בדוק וכן עיר שיש בה חזירים אין חוששין לכתמיה אלא אם כן אמרה בריא לי שלא נגע בי חזיר.

תנא לבשה שלשה חלוקים הבדוקים לה ומצאה עליהם כתם אם יכולה לתלות תולה אפ"י בתחתון ואם אינה יכולה לתלות אינה תולה אפ"י בעליון כיצד עברה בשוק של טבחים תולה אפ"י בתחתון לא עברה בשוק של טבחים אינה תולה אפ"י בעליון פ"י אם עברה בשוק של טבחים אפ"י לא מצאה הכתם אלא בתחתון תולה דאמרי' שמא נקפל העליון למעלה ונפל הדם על התחתון ואם לא עברה אפ"י לא מצאה אלא בעליון אינה תולה דאמרינן שמא נקפל התחתון למעלה ונפל הדם על העליון וכל אלו שאמרנו שתולין בהם אין להם שיעור אלא לפי מה שהוא המין שנתעסקה בו בסלע או בשני סלעים אבל אם נתעסקה במועט ודאי אין תולה בה המרובה ואם אינה יודעת שיעור המין שנתעסקה בו תולה בו אפ"י שיעור מרובה דספק כתמים להקל וכן מה שאמרנו למעלה היה עליה מין אחד תולה בו כמה מינין הרי היא תולה בו שיעור מרובה לפי שאינה תולה בגוף אותו המין אלא שאנו עושין אותו חלוק כמו שאינו בדוק הלכך תולה בו כמה מינים ולא אמרו כגריס ועוד אלא לענין מאכולת דקים להו לרבנן דסתם מאכולת אי אפשר להיות במקום א' יותר מגריס ואפ"י כמה גריסין בחלוק אחד תולין הואיל ואין יותר מגריס במקום אחד והיינו טפין טפין דתניא בברייתא כתם ארוך מצטרף פ"י ליותר מגריס טפין טפין אין מצטרפין ואיבעיא לן בגמרא אם מצאה על בשרה כתם שהוא כשרשרת מהו פירוש כשרשרת כשורה מהו פירוש כעין שני גריסין טפין טפין מהו לרוחב ירכה מהו ולא איפשיטו ואיכא מאן דאמר לקולא דספיקא דרבנן היא ואיכא מאן דאמר בהא אזלינן לחומרא כפשטה דברייתא דקתני על בשרה ספק טמא ספק טהור טמא ואמרינן ספק טמא ספק טהור לאתויי מאי לאו לאתויי הני ואע"ג דדחינן לא לאתויי דעבי' כרצועה פשטה דמתני' לאתויי כולהו ואע"ג דבחלוק אמרי' טפין טפין אין מצטרפין אבל על ירכה מצטרפין ומסתברא כוותיה דע"כ שאני ירכה מחלוקה דהא בהדיא תניא גבי חלוק טפין טפין אין מצטרפין ולא מייתי ראייה מינה לירכה אלמא שאני לן בין ירכה לחלוקה והא דאמרי' כגריס תולה כגריס ועוד אינה תולה ה"מ שלא נמצא מאכולת רצופה באותו ועוד אבל אם נמצא מאכולת רצופה באותו ועוד תולה אפ"י ביותר מכגריס דפלוגתא דרבי חנינא ור' ינאי הוא ובשל סופרים הלך אחר המיקל ואם נתעסקה בגריס אינה תולה יותר מכגריס דפשטה דברייתא דקתני במועט אינה תולה את המרוב' ובגריס של פול שאמרו תולין כיון שלא הזכירו פול של מקים פלוני ולא פול הבינוני

אלא כגריס של פול סתם הלכך משערין בשל פול שנזדמן לנו ואפי' הוא גדול שהרי אמרו כל שיעורי חכמים להחמיר חוץ מכגריס של כתמים להקל עוד יש מקומות אחרים שתולה בהן כמה שיעורין וכמה מינין כדתנן השאילה חלוקה לנכרית או לנדה ה"י זו תולה בה ומפרשינן בגמרא לנכרית הרואה פירוש שכבר הגיע זמנה לראות וראתה ואע"פ שאינה נדה באותה שעה דא"כ היינו נדה אלא שכבר ראתה ולפי שאינה בודקת את עצמה ואינה יודעת יום שהיא רואה בו ויום שהיא פוסקת בו הלכך תולה בו: תניא תולה בשומרת יום כנגד יום בשני לה ובסופרת שבעה שלא טבלה דברי רשב"ג ולפיכך היא מתוקנת וחברתה מקולקלת רבי אומר אינה תולה לפיכך שתיהן מקולקלות ומודים שתול' בשומרת יום כנגד יום בראשון שלה וביושבת עלי דם טוהר ובבתולה שדמיה טהורין וקיימא לן כרשב"ג ונראה לי אע"ג דהאידינא ליכא דם טוהר לא בבתולה ולא ביולדת נהי דלגבי נפשה אחמירו בה מספיקא אבל לא חברתה מספק כתמים שלא יהו שתיהן מקולקלות אדיניהו מוקמינן להו וחברתה תולה בו והיא מקולקלת וחברתה מתוקנת ואם השאילה חלוקה ליושבת על הכתם אינה תולה בו ושתיהן מקולקלות לפי שאין תולין כתם בכתם ונראה לי בעוברה שהשאילה חלוקה לשאינה עוברה מניקה לשאינה מניקה זקנה לשאינה זקנה שהיא תולה בו מאי טעמא הנך דמיהן מסולקין והנך אין דמיהן מסולקין ויליפנא להא מילתא מהא דתנן נשים שהיו ישנות במטה אחת וכו'.

ותולות זו בזו וזו בזו. ומפרש בברייתא כיצד תולות זו בזו עוברה ושאינו עוברה תולה עוברה בשאינו עובר' מניק' ושאינו מניק' תולה מניק' בשאינה מניקה כו' והא נמי להא דמיינ דכל הני כתמים נינהו וכשם שהיא תולה כתמה בחברתה נדה כך היא תולה בעצמה נדה שאם לבשה חלוקה בימי נדתה ולא בדקא אותו ולבשתו בימי טהרתה הרי זו תולה בנדתה והוה ליה כחלוק שאינה בדוק לה ואע"פ שבדקתו מתחלה ואם כבסה אותו אחר נדתה ולא בדקה אותו ולבשתו בימי טהרתה ואחר כך מצאה עליו כתם מימר קא אמריתו דאין חזקתו מתכבס וכיון דאין חזקתו מתכבס הוה ליה חלוק שאינו בדוק לה דאיכא למיתלי טעמ' דלמא בימי נדתה הוה ביה האי כתם ולא נתכבס יפה מיהו כיון דאיכא למיק' עלה דמילתא כדר' דאמר אינה דומה כתם שלפני הכבוס לכתם שלאחר הכבוס שזה מקדיר וזה מגליד הילכך בדקינן לכתם אם הוא מקדיר שמראהו דק ועובר בבגד בידוע שלפני הכבוס הוא וטהור ואם הוא מגליד שגלדו עבה על פני הבגד בידוע שלאחר הכבוס הוא וטמאה היא והרואה כתם טמא שאינה יכולה לתלות צריכה הפסק טהרה ותשב עליו שבעה נקיים וצריכה בדיקה כאשר נכתוב בשער הספירה והבדיקה.

והנראה לי אף על פי שהמרנו על הכתם ועשינו אותו כראיה לענין שבעה נקיים וכל דבר אעפ"כ לא נחמיר לחוש ליום מציאת הכתם כמו שהיא חוששת ליום ראייה: ועוד אני אומר שאין הכתמים קובעים וסת ולא עוקרים וסת חוץ מכתמי העד הבדוק לה שהן מטמאין בכל שהן והרי הן כראיות לכל דבר: הנה כתבנו דיני הכתמים לכל תוצאיהם ולכל מחלקותם ונמצאו בכללן תשעה דינין מחולקין.

הדין הראשון הוא הכתם שהוא ממין טהור כגון ירוק ולבן שהן טהורין בכל מקום. והדין השני הוא הכתה שהוא ממין טמא אלא שהשאילתו לנדה או שלבשתו בימי טומא' היא טהורה וחלוקה טמא ואם השאילתו לסופרת שבעה שלא טבלה היא טהורה וחברתה

מקולקלת והדין השלישי הכתם הנמצא בחלוק הבדוק לה שיש בו מקום טמא ומקום טהור כגון למעלה מן החגור ולמטה מן החגור והמקום הטהור טהור לגמרי אע"פ שאין לה במה לתלות והדין הרביעי בכתם הנמצא במקום הטמא אם יש לה במה לתלות תולה ואפי' שיעור מרובה מכל מקום אינו תולה אלא מעין אותו המין והדין החמישי אע"פ שאין לה במה לתלות תולה כגריס במאכולת ואינה תולה בו אלא כתם אדום והדין הששי שיש מקום שאין חוששין לכתמין בין מרובה בין מועט בין שחור בין אדום כגון עיר שיש בה חזירים וחלוק שאינה בדוק לה והדין השביעי שיש כתם שאין לה במה לתלות והיא תולה בו יותר מכגריס כגון שנמצא מאכולת רצופה באותו הגריס ועוד והדין השמיני הכתם הנמצא בעד הבדוק לה שבדקה בו בלילה והניחתו בקופסא ולמחר מצאה עליו דם בין עגול בין משוך טמא במשהו: והדין התשיעי אם בדקה בעד הבדוק לה והניחתו תחת הכר או תחת הכסת ולמחר מצאה עליו דם עגול טהור עד שיהא בו כגריס ועוד משוך טמא בכל שהו ע"כ השגתי בדיני הכתמים בין הטמאים ובין הטהורים נשלם שער הכתמים תהלה לעושה פלאים עצומים.

שער הספירה והבדיקה: ראיתי בו לפרש דיני ספירת שבעה לזבה. ואחר נפרש דיני הבדיקה שהאשה צריכה לבדוק את עצמה לפני הספירה ובתוך הספירה ובאי זה ענין הוא הבדיקה ונפרש תחלה דיני הנידה דאורייתא לפי שכל הנשים בזמן הזה ספירתן כספירת הזבה וטבילתן כטבילת נדה ולכך אני מזכיר הנדה מדברי תורה.

מעקרא כד הוו בקיאיין רבנן בחזותא דדמא והויין נשי בקיאות בין ימי נדה לימי זיבה כד חזאי אתתא חד יומא דמא או אפילו שעתא דדמא מייתי לה קמי רבנן ומחוא להו ואי הוו מחמשה מיני דמים יתבא עלה שבעה יומי ואפילו חזיא בכולהו אי פסקה בשביעי סמוך לשקיעת החמה טבלהלאורתא נגהי תמניא ושריא לבעלה מאי טעמ' דלגבי נדה לא כתיבה הפסקת הדם כדכתיבא בפרשת זבה ואם טהרה מזובה וספרה לה שבעת ימים ואחר תטהר.

ותניא אם טהרה מזובה לכשיפסוק ובנדה כתיב ואשה כי תהיה זבה דם יהיה זובה בבשרה שבעת ימים תהיה בנדתה ודרשינן בסיפרא שתהא בנדתה כל שבעה כלומר כל שבעה ימים שלא תטבול ביום השביעי עד ליל שמיני ותניא כל חייבי טבילות טבילתן ביום ויולדת טבילתה בלילה וכי שלמי שבעת ימים כנדה אי חזיא תו חד יומא או תרי יומי שומרת אחד לאחד ואחד לשנים ואי לא חזיא ביום שלישי טובלת ביום ומותרת בלילה ואי חזיא בשלישי הויא זבה גמורה ובעיא למיתב בתרוייהו שבעה נקיים ואי חזיא בהנהו שבעה יומי אפילו טפתא דדמא מחמשא דמים טמאין סתרא לכולהו ובעי למיתב שבעה יומי בלא הפסקה ואחד עשר יום שבין נדה לנדה הלכה למשה מסיני דאי חזיא בגויהו תלתא יומין רצופין הויא זבה גמורה ובעיא ספירת שבעה נקיים והדר מתחלת תחלת נדה.

ואי לא חזיא בהו אלא תרין יומי בסוף אחד עשר יום כדחזיא בשלישי דהוה יום שנים עשר לסוף נדה ההוא יומי תחלת נדה וישבה עליה שבעה יומי כדין הנדה בין דחזיא בהו ובתר שבעה ובתר שבעה יומי בעי למיתב חד יומא בלא ראייה כדי שיהא ספורה ליום עשירי שראתה בתוך אחד עשר ואפילו לאחד עשר יום בעי שימור כי האי גונא ואם לא

ספרה ושמשה ביום שמיני לתחלת נדה קראוהו גרגרן ואי חלף עלה חד יומא בלא ראייה מתוך שבעה ימי נדה עלה לה לספירת העשירי ותו לא צריכה מידי וכן טבלה טבילה בימי מקוה ולא בעי מים חיים דלא כתיבי מים חיים אלא גבי זב ותניא בתוספת מגלה אין בין זב לזבה אלא שהזב טעון ביאת מים חיים והזבה אינה טעונה ביאת מים חיים הדין הוא דינא דאורייתא לנדה ולזבה אבל מכמה שני דאימעיט ליבא ואשתבוש נשי אתקין רבי בשדות שאם ראתה יום אחד תשב שבעה נקיים מאי טעמא דחייש רבי דילמא מחלפי להו לבנות הכפרים ימי זיבה בימי נדה ואי שרינן להו בשלשת ימי ראייה להשלים עליהם ושיהיה השלישי מהם מחשבון השבעה שמא יעשו כן בתוך אחד עשר יום שבין נדה לנדה ואתיא לידי איסורא דאורייתא ומשום הכי אתקין להו רבי כל תלתא דחזו דמא תשב עליהם שבעה נקיים ובתקנתא דרבי ליכא למיחש למידי לשום איסור.

ואפילו הכי בתר ההיא תקנתא אחמירו בנות ישראל על עצמן וגזרו יום אחד אטו ג' דכי היכי דבעו שלשה ימים הכי נמי ליום אחד בעינן שבעה נקיים וכן הדין לדם טפה כחרדל והשתא שויינהו לכולהו נשי דחזינן זבות גמורות לספירת נקיים אבל טבילתן מיהא כטבילת הנדה ואינן טובלות אלא בלילה כמו שאנו עתידים לפרש בשער הטבילה וכיון דכולהו נשי האידינא זבות משוינן להו אינצטריכינן לפרושי דין ספירת השבעה האיך הוא ונאמר תחילה כי ספירת נקיים אינו לאחר שלשה דברים אחר הפסקה ואחר יום ההפסקה ואחר בדיקה וכל שעה שתפסוק מן היוםאם בדקה וראתה שפסק הדם ואפילו בשחרית עוד אינה צריכה בדיקה כל היום ולמח' תחל לספור שבעה נקיים ואין חוששין שמא חזרה וראתה בין השמשות שאלו ראתה בין השמשות אבד ממנה כל מותו היום מספק שמא בין השמשות לילה הוא וספירת השבעה כבר אמרנו שלא יהא הפסקה ביניהן ואם הפסיק ביניהן צריכה לחזור ולספור שבעה נקיים חוץ מיום ההפסקה שבעה בתחלת זבה: עתה נפרש דיני הבדיקה שהיא צריכה לבדוק את עצמה ונאמר כי אף על פי שבדקה עצמה ביום ההפסקה צריכה עוד לבדוק את עצמה בימי הספירה בכל השבעה שהרי שנינו הזב והזבה שבדקו עצמן ביום הראשון וביום השביעי ומצאו טהור ושאר הימים לא בדקו רבי אליעזר אומר הרי אלו בחזקת טהרה וכו' קתני שבדקו ולא קתני שבדקין את עצמן ביום הראשון וביום השביעי ועוד אילין צריכין בדיקה אלמא לכתחלה מצות בדיקה כל שבעה מיהו אם לא בדקה.

אלא יום ראשון ויום שביעי טהורים. ועוד אמרו בגמרא שאם בדקה בתחלת שבעה חוץ מבדיקת ההפסקה ושאר כל הימים לא בדקה אי נמי אם בדקה בסוף השבעה ולא בדקה בתחלתן טהורה ואם בדקה באמצע השבעה ולא בדקה לא בתחלתן ולא בסופן לא שמענו ומסתברא לקולא שהרי שנינו בהפסקת נדה נדה שבדקה עצמה ביום השביעי שחרית ומצאה טהור אחר שבעת הימים בדקה ומצאה טמא הרי זו בחזקת טהרה וכו' וחכמים אומרים אפילו בשעת נדת' בדקה עצמה ומצאה טהור' הרי היא בחזקת טהורה הכא נמי בעיא בדיקה והכא בעיא בדיקה הכא סגי לה בבדיקת האמצע והכא נמי סגי ליה בבדיקת האמצע: הנה כבר פירשנו דן הספירה ובררנו שאינה אלא יום בדיקת ההפסקה ואחר יום ההפסקה ובררנו עוד כי היא צריכה בדיקה מתוך השבעה חוץ מבדיקת יום ההפסקה עתה אנו צריכין לפר' ענין הבדיקה היאך היא ונאמר כי מצאנו ג' בדיקות חלוקות זו מזו בדיקה הראשונה בדיקת הרוח והיא בדקה למציאת הכתם לשלש נשים שהיו ישנות

כמיט' אחת אחת ונמצא עליו דם שאם בדקה עצמה כשיעור וסת למציאת הכתם אם מצאה טמא טהורות חברותיה ואם מצאה טהור טהרה עצמה וטמאת את חברותיה כאשר פירשנו בשער הכתמים והשנית בדיקת החיצון והוא מקום שהשמש דש והיא בדיקה לנדה ולזבה ליום ההפסקה ולבדיקת השבעה אמרנו למעלה והשלישית בדיקת חורין וסדיקין בבית החיצון והיא בדיקת הטהרות כאשר אמרו בגמרא עד שלפני התשמיש אינו ממעט בפקידה.

טעמא מפני שהבודקת לביתה אינה מכנסת לחורין ולסדיקין: הנה ראינו מכאן כי אעפ"י שתקנו חכמים בדיקה לתשמיש ולטהרות עד שלפני התשמיש בדיקה הוא לתשמיש ואינה בדיקה לטהרות מפני שאינו מכניסתו לחורין ולסדיקין ועוד אמרו דתביעה הרי היא כבדיקה לגביבעלה ויש מי שאו' דבדיקת זבה בין בבדיק' יום ההפסקה בין בבדיקת השבע' בעינן בדיקה מעולה כבדיקת הטהרות ולא הקלו לגבי בעל אלא בבדיקת המעלות באשה העסוקה בטהרות שהיא צריכה אף לבעלה ומסתברא כלישנא קמא מכוין שהקלו על הבדיקה שאפילו בשנים לנדתה בדקה עצמה ומצאה טהור הרי היא בחזקת טהורה אלמא בבדיקה כל דהו סגי לה אבל בדיקת חלוק לא כלום היא שהרי בדקו את עצמן.

ובגמרא אמרינן בדקה עצמה לא בדקה חלוקה אלמא בדיקת עצמה לחוד ובדיקת חלוקה לחוד ובבדיקת הוסתות שאמרנו שהיא צריכה בדיקה לטהר את יום הוסת כמו כן בבדיקה קלה סגי לה ואינה צריכה להכניס לחורין ולסדיקין מיהו בעיא בדיקה בבית החיצון אלא שאין שעת הבדיקה שוות. כי עיקר בדיקת הוסתות הוא בשעת הוסת ואם לא בדקה בשעת הוסת ובדקה עצמה לבסוף ומצאה טהור טהורה אבל בדיקת הזבה עיקר בדיקתה בתחלת יום הראשון ולבסוף יום השביעי כדי שתהא תחלתן וסופן בטהרה ואם בדקה באחד מהן כבר אמרנו שהיא טהרה והבדיקה המעולה שתהא אשה בודקת עצמה בצמר גפן נקי או בצמר נקי ורך.

או בשחיקי מנא דכתנא ומכניסתה לאותו מקום וכל מראה אדמימות שבו נדון כדם עוד יש אחרת שהיא בדיקה ובדיקתה בדיקה קלה והיא הרוואה דם מחמת תשמיש שצריכה לבדוק פעם ראשונה ושנייה ושלישית ואם ראתה בכולן אסורה לשמש והיא שבדקה עצמה כשיעור וסת או שתושיט ידה תחת הכר או תחת הכסת ותטול עד ותבדוק בו שיהא בעלה באשם תלוי אבל אח"כ הרי היא כמעט למת שבנדה שאינה מטמאה את בועלה ואינה מוחזקת ברואה דם מחמת תשמיש ואינה נאסרת על בעלה ויש אומרים שאין אנו בקיאים עכשיו בשימורין הללו הלכך כל סמוך לביאה אם בדקה ומצאה דם נאסרת על בעלה והרי היא בחזקת רואה מחמת תשמיש ומסתברא כותיה הלכך תתגרש ותנשא לאחר ומותרת לשני לשמש עמה שלשה פעמים ובבדיק' ואם ראתה דם שלשה פעמים סמוך לתשמיש אסורה ותתגרש ותנשא לשלישי ומותרת לשני עד שלשה פעמים ואת ראתה והשלישי שלשה פעמים אסורה לכל אדם עד שתבדוק עצמה בשפופרת של אבר ופיו רצוף לתוכו ובתוכו מכחול ובראשו מוך אם נמצא דם בתוך המכחול בידוע שהוא מן המקור ואם לאו בידוע שהוא מן הצדדין והבדיקה הזאת לנו עכשיו שאין אנו בקיאים בין בראשו לצדדין גם הרפואה שאמרו בה חכמים שמבעיתין אותה אם הפילה בין לא הפילה אסורה לכל אדם מיהו אין מוציאים איתה מבעלה אחר בדיקה זו ורפואה

זו עד שתבעל ותחזור לקלקולה והבדיקה הזו שאמרנו לרואה דם מחמת תשמיש היא נזכר בדברי רבי חנינא בן אנטיגנוס גבי אשה שאין לה וסת שאמר בשני עדים והן הן עוותיה ותקוניה ופירש הרב רבי יצחק ז"ל בהלכותיו משמשת בשני עדים אחד לו ואחד לה והן עוותיה אם תראה שלשה פעמים שהיא מוחזקת ברואה דם מחמת תשמיש ותקוניה אם לא תראה שהיא ככל הנשים.

דראה מדברי הרב שאינה צריכה בדיקה אלא לאחרתשמיש ואע"פ שאין וסת כי שני עדים הללו לאחר תשמיש הם ועוד נראה מדברי הרב שאם בדקה שלשה פעמים עצמה ולא ראתה שאינה צריכה בדיק' עוד לא לפני תשמיש ולא לאחר תשמיש ואע"פ שאין לה וסת ולהוציא מדברי האומר דאשה שאין לה וסת אסורה לשמש בלא בדיקה ואפי' בזמן הזה ואעפ"י שאין לנו טהרות ותולין את שבושם בדברי הרב והרי היא מכחישם הכחשה ברורה שהרי פירש שני עדים אחד לו ואחד לה דתרוייהו לאחר תשמיש ועוד פירש תקוניה אם לא תמצא דם על העד בשלשה פעמים והרי היא ככל הנשים לומר שאינה צריכה עוד בדיקה הלא דברי רבי חנינא בן אנטיגנוס לפני תשמיש ולאחר תשמיש קאמר לפני הסוגיא ואיך פירש הרב כך.

בודאי כן הוא כי דברי רבי חנינא בן אנטיגנוס לפני תשמיש ולאחר תשמיש קאמר ובאשה העסוקה בטהרות קא מיירי בברייתא בשמעתא מיהו עכשיו אין לנו טהרות והא לא פירש הענין על פי הסוגיא אלא ע"פ הענין הנוהג עכשיו וסמך הענין על הדומה לו ועוד תבין ותדע כי לא נחוש אליה לרואה דם מחמת תשמיש עד שיולד בה רעות' על זה שהרי שנינו בברייתא נשאת וראת' דם מחמת תשמיש משמשת פעם ראשונה שניה ושלישית מכאן ואילך לא תשמש וכו' וקתני סיפה ואם יש לה וסת תולה בוסתה ש"מ דרישא באשה שאין לה וסת עסקינן ואפ"ה קתני נשאת וראתה דם מחמת תשמיש משמשת פעם ראשונה ושניה ושלישית משמע דקמייתא לאו ממנינא הוא אלמא מעיקרא לא בדקה ולא חיישא ואע"פ שאין לה וסת וש"מ דאשה שאין לה וסת נמי אי לאו דאית בה ריעותא דראתה דם סמוך לתשמיש לא הוה חיישא והכי משמע מדברי הרב שכתב במסכת נדה בברייתא דרואה דם מחמת תשמיש אבל דברי רבי חנינא בן אנטיגנוס לומר שהן ענין אחד שאין חוששין לאשה שאין לה וסת לכל דבר אא"כ נולד בה ריעותא זה סמוך לוסתה וכל זה שפירש הרב על פי הצורך הנוהג הוא ולא ע"פ הסוגיא כי הסוגיא באשה שלא ראתה מחמת תשמיש מיירי והאשה העסוקה בטהרות ושני עדים אחד לפני התשמיש ואחד לאחר התשמיש קאמר והן עוותיה אם תראה ותקוניה אם לא תראה ולאפוקי מדר"מ אתא דקא אסר לה לגמרי בין ראתה בין לא ראתה ולפי הסוגיא אינו רוצה לומר שתהא מתוקנת בשלשה פעמים ותהא כשאר כל הנשים אלא לעולם היא צריכה בדיקה לפני תשמיש ולאחר תשמיש כל זמן שתהא עסוק' בטהרות אלא תקוניה הם לשעה אם לא נמצא דם יכולה לשמש והן עוותיה' לשעה והרב רבי יצחק לא תפס מדברי רבי חנינא בן אנטיגנוס אלא הצורך הנוהג ולא פירש אותם אלא לפי צורך הדעה ודברי הרב נכוחים וצדיקים ילכו בם והלכה למעשה בסוגיא דשמעתא דכל לבעלה לא בעיא בדיקה ואפילו אשה שאין לה וסת תניא דרך חמרין ופועלין הבאין מבית המשתה או מבית האבל נשיהם להם בחזקת טהרה ובאין ושוהין עמהן בין עירות בין ישנות

שהניחום בחזקת טהרה אבל הניחום בחזקת טומאה לעולם היא בחזקת טומא' עד שתאמר לו טהורה אני ותנן נמי כל הנשים בחזקת טהרה לבעליהן.

והבאין מן הדרך נשיהן להן בחזקת טהרה ואמרינן אמר רבי שמעון בן לקיש משום רבי יהודה נשיאה והוא שבא ומצאה בתוך ימי עונתה ואתמר נמי אמר רב הונא לא שנו אלא שלא הגיע עת וסתה אבל הגיע עת וסתה אסורה קסבר וסתו' דאוריית': ורבה בר בר חנה אמר אפי' הגיע עת וסת' מותרת וסתות דרבנן בהא לית הלכתא כרבה בר בר חנה לא עבדינן אלא עבדינן כרבי יוחנן דאמר רבי יוחנן אשה שיש לה וסת בעלה מחשב ימי וסת' ובא עליה פירוש אם יש זמן כדי שתוכל להשלים את וסתה וימי ספירתה וטבילתה מותר לבא עליה ואפי' ישנה מאי טעמא מאי ספק ראתה ספק לא ראתה ואם תמצי לומר ראתה אימר טבלה אבל אם לא היה שם כשיעור הזה אסורה לו דהא קיימא לן דאע"ג דוסתות דרבנן אם לא בדקה ולא ראת' אסורה לשמש עד שתבדוק כאשר כתבנו בשער הוסתות ורבה בר בר חנה דאמר מותרת איכא למימר דלא פליג בבדיקה זו אלא בישנה דלא מבעינין לה הואיל וסתות דרבנן ולית הלכתא כותיה אלא כרבי יוחנן דהוא רביה אלא בין ערה בין ישנה לא מיבעיא ביום וסתה עצמו דאסורה אלא מיום וסת' ואילך נמי אסורה עד שיהא שם כדי ספירה וטבילה כדאמרן והיכא דיש וסת לקפיצות וימים אפי' הגיע יום וסתה מותרת ואפי' ביום הוסת עצמו מ"ט כיון דבמעשה תליא מלתא אימר לא קפוץ ולא חזאי ובין ערה ובין ישנה מותרת ואשה שתבעה להנשא ונתפייסה מע"פ שבדקה עצמה אחר כן ונמצאת טהורה צריכה שתשב ז' נקיים אחר יום התביעה וצריכה בדיקה תוך שבעה וטבילה בליל שמנה כשאר נדות הנוהגות עכשיו מ"ט משום דמחמדא ליום הנשואין ושמא ראתה כחרדל ואבד נמצא יום תביעה חמור מיום הוסת דיום הוסת אם לא בדקה ולא ראתה ולבסוף בדקה ומצאה טהור טהורה ואלו יום התביעה אע"פ שבדקה אחר תביעה ומצאה טהור טמאה.

אך מצאתי צד הקל בענין אחר יותר משאר ראיות צריכות הפסק טהרה וחוזן מיום שבדקה ופסקה בו צריכה שבעה נקיים ותביעה זו מצאנו אע"פ שלא הפריש' טהר' בבדיקה סופרת שבעה חוזן מיום תביעה וטובלת ממעשה דרבינא דאיעסק לי' לבריה בי רב חביבא ואמר להו ליום פלוני נכתב כתובה פי' נהיה פנויים לכתוב הכתובה ונכתוב אותה איעכב שבעה יומי בתר ההוא יומא פי' בתר יום תביעה כלומר אע"פ שכתב הכתובה נתעכב עד שהשלים השבוע וא"ל מאי טעמא עבד מר הכי שלא כנסה ביום כתיבת הכתובה ואמר ליה לאו סבר לה מר דרבה תבעוה להנשא ונתפייסה וכו' ל"ש גדולה וליש קטנה משום דמחמדא קא חזינא הכא דלא הוה הפסק טהרה דלא ס"ל דתבעי שבע' ואפ"ה עלו לספירת שבעה אפי' בדקה נמי לא עביד כלל והיכא אשכחן נקיים בלא בדיקה.

הא לא קשיא כיון דס"ל סופן אע"פ שאין תחלת בתוך שבעה אצרכ' בדיקה ואטבלה אלא הפסק טהרה קשיא אלא דודאי הכי הוא דתביעת נשואין לא בעיא הפסק טהרה אבל ראית וסת מרובה היא ואם לא בדקה להפסקת טהרה חיישינן שמא לא פסק הדם: כתבתי הענין הזה בזה השער מפני ענין הספירה והבדיקה ולא כתבתי אותה בשער הפרישה לפי שלא באתי לכתוב באותו שער אלא הפרישה שהאדם צריך לפרש מאשתו

הנשואה אבל זאת עדיין אינה אשתו ואינה רשאי לכנסה לחופה עד שתטהר מפני מגעה וקרוב ישיבתה אצלו ושתיית כוס של ברכה ויחזור החופה שהוא דומה לעליית המטה כי החופה ייחוד הוא לביאה ומפני כך לא כתבתיה שם והנחתיה כאן: השלמנו שער הספירה והבדיקה: שער הטבילה ראיתי לפרש בו דיני הטבילה ודיני החפיפה והחציצה כתיב שבעת ימים תהיה בנדתה יכול תספור שבעה ותהא מותרת לבעלה ת"ל תהי' בנדתה תהא בנדתה עד שתבא במים וכבר פירשנו שטובלת במי מקוה ואינ' טעונה ביאת מים חיים ומ"ש בהלכות גדולות שהנדה והזבה טעונה מים חיים שבוש הסופרים היה תניא בספרא כי אם רחץ בשרו במים ובא השמש וכו' מה ביאת שמשו כולו כאחת אף רחיצתו כולו כאחת פי' שלא יהא רוחץ אבר אבר וע"ז הענין אמרו נתנה תבשיל לבנה והפשילתו לאחריה וטבלה לא עלתה לה טבילה מ"ט דלמא אידבק בה מידי ואע"ג דהשתא ליכא מידי עילוה אימר בדדיוני נפל פי' עם שיצאה מן המים נתנדנד מעליה ולא עלתה לה טבילה והא דאמר רב שמואל בר יצחק אשה לא תטבול בנמל פירשו כלהו רבוותא משום צניעות דכיון דשכיחי ביה רבים לא טבלא שפיר ובספרים שלנו מסיק בה מלתא ואע"ג דהשתא ליכא אימר בדיוני ומשמע האי לישנא דמשום דאיכא טובא על שפת הנהר קאמר וכיון דמשום חציצה הוא אם טבלה לא עלתה לה טבילה כי ההיא דלעיל ואם אין שם טיט לא תטבול משום צניעות ואם טבלה עלתה לה טבילה ואמר רבא אשה לא תעמד על גבי חרס ותטבול מ"ט משום דבעיתא ולא טבלה שפיר ואסילתא נמי ביעתא ומסתברא דאי טבלה אסילתא או על גבי חרס טבילתה טבילה והאי דנקט כלי חרס ולא נקט כלי עץ משום דעלי עץ כיון דדבר קבולו טומאה מגבו הוא לא צריכה למימר דההוא משום גזירת מרחצאות נמי אית ביה ואפשר דאי טבלה נמי טבילה אבל כלי חרס דלאו בר קבולי טומאה מגבו הוא ולמדרס נמי לא חזי סד"א תטבול קמ"ל דלא משום דביעתא.

מיהו כיון דמקיש לה לסליתא משמע דלית ביה גזירת מרחצאות ובמשנת מקוואות שנינו מעין שהעבירו על גבי כלים או על גבי ספסל הרי הוא כמות שהוא דברי ר' יהודה ר' יוסי אומר הרי היא כמקוה ובלבד שלא יטביל על גבי הספסל שמעינן מהכא דבכלי עץ אפילו בפשוטים אית ביה גזירת מרחצאות דהא הכא משום דבעית ליכא דהא גברא לא טביל גופי' אלא בעלמא הוא דקא מטבל וקא תני שלא יטביל על הספסל אלמא כיון דחזית למדרס אית בהו גזירת מרחצאות ומסתברא דאי טביל לאעלתה לה טבילה אבל גבי כלי חרס כיון דלמדרס לא חזי ולאו בר קבולי טומא' מגבו הוא הרי הוא שוה לסליתא ולכתחלה הוא דלא הא דיעבד שפיר דמי ואי אית ביה טינא ואנחה חבילי זמורות תותי רגל היא לכתחלה נמי שפיר דמי דהא לא בעיתא אמר רב נדה בזמנה לא תטבול אלא בלילה שלא בזמנ' טובלת בין ביום ובין בלילה ור' יוחנן אמר בין בזמנה בין שלא בזמנה לח תטבול אלא בלילה מפני סרך בתה וקיי"ל כר' יוחנן וה"מ לכתחלה אבל אי טבלה טבילתה טבילה דהא אי איכא אונס בטבילת לילה טובלת ביום שמיני לכתחלה כי הא דאתקין רב אידי בנרש למיטבל ביממא דתמניא משום ארי ואתא רב אחא בר יעקב בפפוניא משום גובי רב יהודה בפומבדיתא משום בנה רב במחוזא משום אבולאי פי' שומרי שערים ממר ליה רב פפי לרבא מכדי האינדא כולהו נשי ספק זבות נינהו ובעיא שבעה נקיים ליטבלן ביממא דשבעה פי' דאי זבה היא הא טבלה בזמנה ואי נדה היא הא

טבלה ביום שמיני שמא נדה היא ואמר ר' יוחנן בין בזמנה בין שלא בזמנה לא תטבול אלא בלילה התם הא קאמר טעמא משום סרך בתה.

והאידינא בין אמה בין בתה לא משכחת בהו טבילה בזמנה ושני ליה משום דר' שמעון דתניא אחר תטהר אחר מעשה תטהר פירוש אחר טבילה אבל אמרו אסור לעשות כן שמא תבוא לידי ספק פי' שמא תראה בו ביום ותסגר שבעה וה"נ כיון דמשוינן לה כזבה וסותרה ואסורה לשמש כולי יומא דתמניא להווא יומא ביום שביעי לנד' דהא נדה היא ומש"ה לא טבלא בשביעי וכתב רב אחא משבחה ז"ל דאי טבלה בשביעי לא עלתה לה טבילה והיולדת הרי היא כנדה לכל דבר או מפני שהוקש' היולדת לנדה כדכתיב כימי נדת דותה תטמא או מפני שכל היולדות עכשיו זבות הן דאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם ובין לשבעת נקיים ובין לטבילת שמיני ובין לבדיקה הרי היא כנדה כל חייבי טבילות טבילתן ביום נדה ויולדת טבילתן בלילה וכשהאשה טובלת צריכה שתעמוד אחרת על גבה ותראה שלא נשתייר משערה על פני המים או שתכרוך שערותיה על ראשה בדבר שאינו חוצץ כגון תיכי חלילאתא שאינן מסואות ואינן מלוכלכות שהמים יכולין לבא בהם אי נמי בחוטי שער שאינן חוצצין ואפי' הן מהודקין והלא חפיפת הראש משום חציצת קשר השער היא התם הא אמרינן טעמא משום נימא אחת קשורה חוצצת אבל שלש קשורות אינן חוצצות והנך חוטי שער נמי דאמרי דאין חוצצין דוקא שלש אבל באחת ושתיים לא א"נ אפי' תימא דלא פליג רבנן בחוטי שער דלא שנא שערה אחת כרוכה עליה ולא שנא שתיים ושלש כרוכות עליה אינן חוצצות ושא קשר מכריכה דקטרא דחד מהדק וכריכא אפי' דחד לא מהדקא דאידי ראשון ושיע משתריק ולא חייצא כלל לא על גבי שער ולא על גבי בשר והאי טעמא עדיף ומסתבר ודייקינן להא מלתא מדקתני במתניתין דשבת לא תצא אשה לא בחוטי צמר ולא בחוטי פשתן ולא תטבול בהם עד שתרפם.

ואמרינן בגמרא מה טעם משום דלא תטבול וקא תני סיפא יוצאה אשה וכו' אלמא חוטי שפר אינן צריכין לרפות דאע"ג דמהדקי עיילי בהו מיש ומדלא מפליג בחוטי שער בין אחת לשתיים אלמא בכולהו לא חייצי כלל כדפרישנא בדיני חציצה אמר רבא לעולה ילמד אדם בתוך ביתו שתהא אשה מדיחה קמטיה במים ואע"ג דתנן בין הקמטים ובין הסתרים אינן צריכות שיבאו בהן מים נהי דביאת מים לא בעינן מקום הראוי לבוא בו בעינן כר' זירא דאמר ר' זירא כל הראוי לביילה אין בילה מעכבת בו וכו' אמר רב אבין בר רב אדא אמר רב יצחק מעשה בשפחתו של ר' שטבלה ועלתה ונמצא לה עצם בין שיניה והצריכה ר' טבילה אחרת מהא שמעינן שאם לא הדיחה בית הסתרים ובית הקמטין שלה ונמצא בהן דבר חוצץ שלא עלתה לה טבילה שנינו במשנת מקוואות נדה שנתנה מעות בפיה וירדה וטבלה טהורה מטומאתה אבל טמא' ע"ג רוקה נתנה שערה בפיה קפצה ידה קרצה שפתותיה כאלו לא טבלה ואם תאמר מאי שנא עצם בין שיניה ממצעות שבפיה התם מהדק הכא לא מהדק ומכאן למדנו שאין האשה צריכה לפתוח פיה בשעת טבילה דהאי קפצה קרצה שפתותיה דמהדקא להו קאמר ומשום חתוך השפתי' הנראה שהוא מסתתר בקריצתה שמא בקריצת השפתים הקפידה המשנה הא אמר רבא נהי דביאת מים לא בעינן מקום הראוי וכו' ואם היתה דבעינן פה פתוח ממש הא בעינן נמי ביאת מים בתוך הפה והתם במסכת קדושין אמרינן דהא דאצטריך רבי טבילה אחרת

לשפחתו כשנמצא לה עצם בין שיניה משום דר' זירא הוא ולא משום דצריך ביאת מים ועוד לשון קריצה אינו לשון הדוק כדאמרי' במסכת יומא כל המתפלל ורומז בעיניו וקורץ בשפתותיו ומראה באצבעותיו עליו הכתוב אומר ולא אותי קראתי יעקב ואם איתא דקריצת סתימת הפה כי אורחא היא מאי קא עביד ודומיא דרומז בעיניו ומראה באצבעותיו קתני לה דקא עביד מעשה דקא משני ממנהגא האוחז באדם ובכלים ומטבילן טמאין כשהוא מדיח ידיו במים טהורין ר' שמעון אומר ירפה כדי שיבאו בהן המים בית הסתרים ובית הקמטין אינן צריכין שיבאו בהן מים כתב בעל ההלכות דאי איכא גושפנקא באצבעותיו וטבלא אי מרפיא בה לא חייצא.

ותנן נמי אלו חוצצין באדם חוטי צמר וחוטי פשתן והרצועות שבראשי הבנות ובגמרא דשבת אמרינן דשל שער אין חוצצין קלפי הלב והזקן ובית הסתרים לפלוף שחוץ לעין וגלד שחוץ למכה והטרי' שעליה ושרף היבש וגלדי צוא' שעל בשרו ובצק שתחת הצפורן והמלמולין וטיט היון וטיט היוצרי' וגץ יוני אי זהו טיט היון זה טיט הבורות שנאמר ויעלני מבור שאון מטיט היון ומפורש במסכת מקוואות טיט ובצק שתחת הצפורן אפי' כנגד הבשר וצואה שתחת הצפורן שלא כנגד הבשר הרי אלו חוצצין פירוש קלפי הלב והזקן ובית הסתרים באשה שער הזקן ושכנגד הלב שנתלכלך בזיעה עד שנעשה העבה כמין צמר מסובך הרי הן חוששין מפני שהאיש מקפיד עליהן והאשה על שבבית הסתרים לפלוף שחוץ לעין פירוש צואת העין והמלמולין פי' טיט שעל היד שנמלל בידיו שנעשה כעין גרגורין ומדובקים בידיו טיט היון וטיט היוצרים וגץ יוני כולן מיני טיט הם אלא שזה חזק מזה ואי קשיא חוטי צמר וחוטי פשתן ורצועות שבראשי הבנות אמאי חוצצין והלא מעוטו שאינו מקפיד הוא לא מקפדת היא דלא תימא כל שאינו מקפיד כליו בשעת טבילה אלא אם תקפיד עליו שעה אחרת דבר המקפיד עליו הוא שא"א שלא תעביר אותם מעל ראשה וכן הטבעת שבידה אי אפשר שלא תעבירו בשעה שחופפת ראשה וכן בשעת לישא או בשעת שהיא אופה ומבשלת ואלו שאינן חוצצין קלקי הראש ובית השחי ובית הסתרים באיש לפלוף שבעין וגלד שעל המכה ושרף הלח ולכלוכי צואה שעל בשרו וצוא' שתחת הצפורן וצפורן המדולדלת פירוש יש מאלו מפני שאינו מקפיד ויש מאלו מפני שאין חוצצין גרסינן במסכת נדה בגמרא אמר רמי בר אבא האי רבדא דכוסילתא עד תלתא יומי לא חייצא מכאן ואילך חייצא ואמר מר עוקבא לפלוף שבעין לח אינו חוצץ יבש חוצץ אימתי נקרא יבש משמתחיל ואמר שמואל כחול שבעין אינו חוצץ שעל גבי העין חוצץ ואם היו עיניה פורחות שעל גבי העין נמי אינו חוצץ פירוש פורחות דומעות ואמר ר' יוחנן פתחה עיניה ביותר עצמה עיניה ביותר לא עלתה לה טבילה ובתר הנך שמעתתא אלא כדאמר ר"ש בן לקיש אשה לא תטבול אלא כדרך גדילתה והרב ר' יצחק הוסיף עור בלשון הגמרא וכתב הכי ולית הלכתא ככל הני שמעתתא דלא איתמרו כל הני אלא לטהרות אבל לבעלה שפיר כי הא דאמר ר' שמעון בן לקיש וכו' ואין הפירוש מתישב עליו בזה הלשון שאין ראייה מדברי ריש לקיש לדחות כל הני שמעתתא ועוד כי דברי ר"ל להחמיר הם שהרי אמרו אשה לא תטבול אלא דרך גדילתה קואיהו קאמר לקולא: והלשון הראשון נכון בעיני והוא מתפרש יפה על דברי ר' שמעון בן לקיש וכן פירושו ולית הלכתא ככל הני שמעתתא קמייתא על תלתא שמעתתא קמייתא קאמר דאינון רבדא דכוסילתא ולפלוף שבעין וכחל שחוץ לעין לאינו

אמרינן חוצצין באשה ולית הלכתא כותייהו אלא כסתמא למתני דאיתניא לעיל דגלד שעל המכה אינו חוצץ כלל לא שנה דכוסילתא ולא שנה דשאר מכה.

לא שנה בגו תלתא ולא שנה לבתר תלתא ולפלוגי שבעין נמי סתמא קתני לה במתניתין לא שנה לה ול"ש יבש אינו חוצץ וכן הכחל אינו חוצץ בלפלוגי קא קפיד בין חוץ לעין לתוך העין אבל בכחל בכלהו לא חייץ והנך תלתא שמעתתא קא חזינן להו מהלכתא אלא כי הא קאי אדרבי יוחנן. דשמעתיה דר' יוחנן הלכתא היא מדריש לקיש דאמר אשה לא תטבול אלא דרך גדלתה.

אלמא אם שנתה מדרך גדלתה טבלה כגון ששחתה ביותר או זקפה ביותר לא כלום היא מפני שמסתירין בה מקומות הסמוכין לבית הסתרים שאין יכולין לבא בהם מים וכן פתחה עיניה ביות' או עצמה עיניה ביות' הספירה מקומות שאין יכולין לבא בהן המים ואין זה דרך גדלתה לפתחם ביותר או לעצמם ביותר: זה הפירש נכון בעיני עוד נלמוד כי שלש השמועות הראשונות סתם נאמר והשומע טעה והזכיר אותה על טבילת האשה ובאו עליה בעלי הגמרא ואמרו דלית הלכתא ככל הני שמעתתא לענין אשה אלא כי הא דר' יוחנן דלא איתמר כל הני שמעתתא אלא לטהרות אבל הך דר' יוחנן לענין אשה איתמר והלכתא כותיה מדריש לקיש הלא תראה כי כולם אמרו חוצץ ואינו חוצץ ור' יוחנן אמר לא עלתה לה טבילה אלמא איהו באשה לבעלה קא מיירי ועוד מה שנה עצמה עיניה ביותר מקרצה בשפתותיה שכתב הרב בהלכותיו שהוא חוצץ ואם תאמר גם הוא מכח המימרא הזאת אם כן למה כתב אותה הרב והלא משנה היא ואינה בגמרא ואם אינה הלכה לא יכתבנה ולא ידחנה.

ובאמת נלמד כי כונת הרב כך היתה ולכך הביא סתם המשנה בפשוטה לומר שלשה שמועות הנוספות להחמיר על דברי המשנה אינם הלכה כי אם לענין טהרות אלא כי הא דר' יוחנן דדמיא לריש לקיש ואף על לשון הרב יכול להתפרש זה הפירש דכל הני שמעתתא אתלת קמייתא קאי דהא מכל מקום דרך גדילת' קא טבלא דלא איתמרו הני תלת שמעתתא אלא לענין טהרות אבל לבעלה שפיר דמי כי הא דריש לקיש כל' ובלבד שלא תשנה מדרך גדילתה וממילא הא דרבי יוחנן מתקיימא מדריש לקיש מכל מקום הלשון מיושר ומרווח יותר בלשונינו ושניהם יוצאין על דרך אחד היכי דמי דרך גדילתם כדתניא בספירא האיש נראה כעודר וכמוסק זיתים כעודר לבית הסתרים: וכמוסק זיתים לבית השחי והאשה נראית כעורכת ומניקה את בנה כעורכת לבית הסתרים וכמניקה את בנה לתחת הדד וכאורגת בעמרים לבית השחי ליד הימנית ר' יהודה אומר אף כטווה פשתן לשמאלית כלים שנראה לנוגעו כך נראה להתגלחות ולמדנו מדריש לקיש שאין האשה טובלת לה מעומד ממש ולא שוחה ממש שמא יסתר בה מקום הגלוי אלא כענין הזה או קרוב לו וצריכה שתפתח זרועותיה וירכותיה על הדרך שאמרנו: דיני חפיפה כתב רב אחא כד טבלא אתתא צריכה לעיוני נפשה דילמא מדבקי בה מיוסא דקריא או דלישה בבשרה והוי חציצה וצריכה למיחף רישא והדר מסבל דילמא קטר מזיא ולא עלין בה מיא ואמרינן נימא אחת קשורה חוצצת.

וכד חיפא לא תחוף אלא בחמימי ואמרינן בחמי חמה דחמימי משרו מזיא וקרירי מסכסי מזיא לא תחוף לא בנתר ולא באהל דנתר מקטף מזיא ואהל מסריך מזיא ואי אמרת כי

מקטיף מאי הוי דילמא אידי דקטיני מסתבכי ביני אריכי ומקטר חד מיניהו ולא עיילא ביה מיא. וכי גדלא למזיא לא תקטרינהו לריש דצוצית' דילמא מקטרא חדא ביניתא מנייהו והוי חציצה ולא תכרוך עילוי מזיא בשעת טבילה לא חוטי עמרא ולא חוטי כתנא ולא תיכי והוי חציצה והני תיכי דכתב רב אחא מסתברא בתיכי דטניפן קאמר דאיתא במסכת שבת אי נמי שאני תיכי חלילאתא משאר תיכי שהן מעשה עבות כי הן מהודקו' מאד אבל החלולית הן מעשה אורג' והמים נכנסין בהן והקשר מתרפה.

ובמסכת שבת לא התירו אלא החלולות הנקיות מן הטיט וכשאסר רב אחא לא אסר אלא באותן שהן גדילות עשויות מעשה עבות. עוד נראה לי כי החלולות הן מרופות מן הארוגות מפני שהן שתי וערב מהודקות הן מאד.

אבל אלו החלולות שהן מעשה רשת רפוי מרפו טובא ולא מהדק שפיר ועלי תותיהו הילכך לא שרינן אלא בחלולות לבד עשויו' מעשה רשת כאותן אבנטין של צמר הבאין מספרד והוא שיהיו נקיות מן הטיט יפה יפה. והאי לעיוני נפשה דקאמ' לא ידעינן מאי נינהו אם ע"י רחיצה קודם טבילה או שמא בשעת הטבילה א"נ בעיוני בעלמ' שהרי לא תקן עזר' אלא חפיפ' והיא חפיפת הראש כדתנן נזיר חופף ומפספס אלא מדאמרינן טבלה ועלתה ונמצא עליה דבר חוצץ ואיכא נמי ספרי דכתיב בהו על בשרה אם באותו יום שחפפה טבלה אינה צריכה לחוף ולטבול ואם לאו ואף על פי שנתעסקה באותו המין כל היום לאחר טבילה לא עלתה לה טבילה עד שתאמר בריא לי שלא היה עלי בשעת טבילה.

שמע מינה דאורחא הכי הוא לעיוני נפשה בשעת חפיפה דאי לאו בשעת חפיפה למה לי למתלי בדיקות גופה בחפיפה כלל הוה ליה למימר אם באותו היום שבדקה וחפפה טבלה עלתה לה טבילה ותו שמעינן מינא דעיוני על ידי רחיצה הוא דאי עיוני בעלמא בלא רחיצה למה לי דעבדא בשעת חפיפ' שטיפה אלא ש"מ ברחיצה והשתא נהוג כולי נשי דבשעת חפיפה שטפן נפשייהו בחמין ובדקו נפשייהו ולאו משום דצריכין לחמין להדחת הגוף אלא דהוי מעלי להו טפי ואי לא בדקה נמי סמוך לטבילה בשטיפת המים לא מעכב אצל חפיפת הראש מיהו צריכה שתהא סמוך לטבילה גופא אמר רבא טבלה ועלתה ונמצא עליה דבר חוצץ אם באותו יום שחפפה טבלה אינה צריכה לחוף ולטבול ואם לאו צריכה לחוף ולטבול.

איכא דאמרי אם סמוך לחפיפה טבלה אינה צריכה לחוף ולטבול. מאי בינייהו סמוך לחפיפה טבילה איכא בינייהו וקיימא לן כלישנא בתרא דבעי סמוך לחפיפה טבילה ואם לא טבלה סמוך לחפיפה ונמצא עליה דבר חוצץ טבילתה טבילה מידי דהוה אמוקום דלא אפשר כדאמרינן לקמן והיכא דטבלה בלא חפיפת הראש ובלא בדיקת הגוף לא סלקא לה טבילה מדאמרי' נתנה תבשיל לבנה והפשילתו לאחריה לא עלתה לה טבילה וכל שכן האיך שנתעסקה בכמה כתמים שלא עלתה לה טבילה ואפילו עיינה נפשה בשעת טבילה חפיפת הראש מיהא לא סגי לה בעיוני דהא מתקנת עזרא הוא ואפילו שדא מסרקא ברישא בתר טבילה ולא משכחא מידי דסריך במזייה דלמא בהדי דמסרקא רישא השתא משתרי מזיה.

אי נמי ההוא ביניתא דהוה קטיר בשעת טבילה נתר בהדי הדדי מסריק ואתי ולא ידיעא לה ומשום הכי כד טבלה בלא בדיקת הגוף ובלא חפיפה לא סלקא לה טבילה כלל והלכתא אשה חופפת ביום וטובלת בלילה והלכתא אשה לא תחוף אלא בלילה קשיא הלכתא אהלכתא לא קשיא הא דאפשר הא דלא אפשר פירש רב אחא דאי איתרמי לה טבילה ביני שמשידלא אפשר למסרק בלילה חייפא ביממא וטבלה ואפילו איתרמי ערב שבת וימים טובים דלא אפשר למיחף בהון וזמן טבילתה בליל שבת חייפא ברביעי בשבת וטבלה גבי שמשוי משום דטבילה בזמנ' מצוה וכי גדלה למיזייה לא תקטרינהו לרישי דציצייתא וכו' כדכתיב' לעיל משמע מדבריו שהאשה צריכה לשמור את עצמה בנתיים מכל דבר חוצץ כמו שצריכה לשמור מקשירת שער.

ויש לומר שאינה צריכה לכך הואיל ויכולה לבדוק את עצמה בשעת טבילה אבל תקון השער דלא אפשר לה ביום טוב צריכה לשמור עצמה מיהו מדפריש טעמא משום דטבילה בזמנה מצוה עדיף ש"מ דהשתא דליכא טבילה בזמנה לא מיבעי לה למטבל בלילי שבת ויום טוב דלא אפשר למיהוי סמוך לחפיפה טבילה ואי עבדא עבדא ובלבד שתבדוק עצמה בשעת טבילה לפי שאי אפשר לה שלא נתנה תבשיל לבנה ולא האכילתו ולא נתעסקה בכמה ענינים ואם לא שמרה את עצמה מכל אלה ולא בדקה עצמה בשעת טבילה לא עלתה לה טבילה: ואני תמה איך אשה יכולה לטבול בלילי שבתות וימים טובים ואיך תנצל מסחיטת שער ולכן אני אומר כי ראויה הטבילה לדחות עד מוצאי יום טוב שנינו במסכת מקואות המטבל את המטה שרגליה שוקעות בטיט העבה טהורה מפני שהמים מקדימין יש מי שאומר שאומרים כן הדין לאדם.

ומה שכתוב בספרים שלנו האשה לא תטבול בנמל ומפרש בהו מפני הטיט אינו מקפיד אלא על טיט שעל שפת הנהר ויש מי שאומר שאין הדין הזה באדם אלא במטה בלבד אבל רגלי האדם כיון שנכנס לו הטיט בין אצבעותיו והוא מקום דחוק אפשר שיהא חוצץ ונראין דבריו מכל מקום יכולין אנו ללמד מזו המשנה שאין האשה צריכה לעקר רגליה מן הקרקע בשעת טבילה ולשוט באמצע המים.

ואם תאמר הרי היא חוצצת בדריגת רגליה על הרצפה ואין המים נכנסין תחת כפות רגליה ואין טבילה בבת אחת הרי אמרו במשנה זו שהמים מקדימין לרגליה ועוד מן הדעת אנו יכולין להכריע שהרי טופח ע"מ להטפוח חבור לטהרה ולטומאה וא"א דלא יהא תחת רגליה טופח על מנת להטפוח המחובר עם שאר המים מפני שהמים קדמו לשה ואם תאמר ממשנתינו ששנינו במקואות פ"ז מקוה שמימיו מצודדין כובש חבילי עצים וחבילי קנים עד שיתפחו המים ויורד וטובל אלמא בעינן שתעקר רגלים בתוך המים עולין ואע"פ שהן מצודדין וזו אינה קושיא דאפשר שיהיו מנוודדין כל כך דלא סגיא לה ולא עבדא כי האי גונא.

כתב בעל הלכות כדטבלה אתתא וסליקה לה מיבעי ליה למימר בא"י אמ"ה אקב"ו על הטבילה ורבוואתא אחריני אמרי מקמי דתטבל מיבעי ליה לברוכי כדקיימא לן כל המצות כולן מברך עליהן עובר לעשייתן וא"ת הא אמרינן חוץ מטבילה ושופר ההיא טבילת גר היא דמקמי טבילה לא חזי לברכה דאכתי גוי מ"ה הוא אבל נדה חזיא לברכה כדאמרינן בברכות אמר רבינא הילכך נדה קוצה לה חלה ואכיל לה כהן קטן ואי אפשר

להפרשה חלה בלא ברכה הלכך מקמי דתפשוט מנאתא מיבעי ליה לברוכי ואי לא מברכא מקמי דתפשוט מכי עיילא עד צוארה במיא מברכא ואי מים צלולין נינהו עוכרתן ברגליה ומברכת ונראה לי בגר קטן שבית דין מטבילין אותו או בעבד קטן שרבו מטבילו בשלשה שב"דמברכין עליו על טבילת הגרים לפני הטבילה כדין כל שאר מצות שבתורה וא"ת היכן נצטוו ב"ד מואת הנפש אשר עשו בחרן והלא אם נתקבצו כל באי עולם לבריאת יתוש אחד אינן יכולין לבראו אלא הגרים שגיירו והחזירו תחת כנפי השכינה מעלה עליהם כאלו בראום.

נשלם שער הטבילה. תהלה לשוכן מעלה: שער המים ראיתי לפרש בו דיני המקוה הכשרו ופסולו ואם באתי לכתוב כל דיניו הייתי כותב כל משנת מקואות אך לא אכתוב מהן כ"א העניינין המצויין והמזדמנין תמיד תנו רבנן אלו נאמר מקוה מים יהי טהור ולא נאמר מעין הייתי אומר אפי' מים על כתפו ועשה מקוה לכתחלה יהא טהור ת"ל מעיין מה מעיין בידי שמים אף מקוה בידי שמים אי מה מעיין מטהר בכל שהוא אף מקוה מטהר בכל שהוא ת"ל אך מעיין מטהר בכל שהוא והמקוה בארבעים סאה אי מה מעיין מטהר בזוחלין אף מקוה מטהר בזוחלין ת"ל אך מעיין מעיין מטהר בזוחלין והמקוה מטהר באשבורן ותנן במקואות הזוחלין כמעיין והנוטפים כמקוה העיד ר' יצחק על הזוחלין שרבו על הנוטפין שהן כשרין והא דאמרינן מעיין מטהר בכל שהוא לאו ככל שהוא ממש אלא דלא בעינן ארבעים סאה מיהו בעינן שיתכסה בו כולו כאחת והא דאמרינן לעיל על הזוחלין שרבו על הנוטפים שהם כשרים איכא לאקשוויי מינה על ההיא דאמרי' בבכורות פ' בתרא אבוה דשמואל עבד לבנתיה מקואות ביומי ניסן סבר לה כרב דאמר מטרא במערבא סהדא רבא פרת שמא ירבו נוטפין על הזוחלין והווי להו מי גשמים ובעו אשבורן הכא אמרי' שמא ירבו נוטפין על הזוחלין הא מחצה על מחצה לא בעינן אשבורן.

והא אמרינן הזוחלין שרבו על הנוטפין שהם כשרים הא מחצה על מחצה בעו אשבורן ומסתברא דמתניתין עיקר דבעינן רובא מים חיים וההיא דאמרינן בגמרא שמא ירבו נוטפין על הזוחלין לרווחא דמלתא קאמרינן א"נ כיון דאי אפשר לצמצם בעינן רובא זוחלין וכלישנא קמא מסתברא דבעינן רובא דכשרות ממשנת מקואות ומשמעת' דיבמות בפ' הערל כדבעינן למימר קמן הא דאמר שמואל התם בבכורות אין המים מטהרין אלא פרת ביומי תשרי מיסתברא דלא אמר פרת בלבד דעל כל נהרות קאמר דאטו שאר נהרות מי לא מטהרי נמי בזוחלין ביומי תשרי אלא על האגמים שבבבל שהן דומין לנהרות קאמר שאין מטהרין בזוחלין מפני שרובן מי גשמים וקשיא לי הא דתנן במקואות פרק חמישי מעין שהוא מושך כנדל רבה עליו והמשיכו הרי זה כמוס שהיה היה עומד ורבה עליו והמשיכו שוה למקוה לטהר בתשבורן ולמעין להטביל בו בכל שהוא והכא היכי אמרי' במי פרת שמא ירבו נוטפין על הזוחלין וכי ירבו מאי הוי והלא פרת מושך הוא ואם ירבו עליו מי גשמים מה בכך והלא הוא כמות שהיה בין לאשבורן בין לכל שהו ואיכא מ"ד דהאי רבה דקתני הכא לאו ריבוייא ממש הוא אלא תוספת קאמר וקשיא לי א"כ לתני הוסיף אלא י"ל כי נהר פרת כשהוא מגיע לבבל היא כלה עד שתתמעט מאד ובימי הקציר נעשה הנחל גבים גבים ובדבר מועט הם מחוברין עם הנמשכין אבל אינם יוצאים מתוכן כי הארץ בולעתן מן החמימות שיש שם וכשמגיע

לימות הגשמים הוא מתגבר עד שאותן הגבים מתכסים ושכולת המים עוברת עליהן נמצא בימי קצ'י בבבל הרי הוא כמעין העומד ומפני רבוי המים של גשמים הוא נמשך.

וכן שנינו בספרי על נהר פרת שהוא מתמעט והולך עד שכלה במגרפה. והא דאמרי' במעין שהוא מושך קאמרינן אבל משם ואילך דינו כעומד לטהר באשבורן והכי מפרש בתוספתא מקוואות ובכה"ג מתוקמא שפיר מתני' דלעיל דאמר העיד ר' צדוק על הזוחלין שרבו על הנוטפים שהן כשרים דאע"ג דזוחלין נינהו בעינן רבויא על הנוטפין ומשכחת לה ממקום שפסק זחילתן ואילך כדפרישת במי פרת ומקוה שיש בו ארבעים סאה שנפלו עליו אפי' כמה מים שאובין אינו נפסל דתנן היו בו ארבעים סאה ממלא בכתף ונותן בתוכו עד שיחזירו המים למראיהן וביבמות בפרק הערל גרסינן מקוה שיש בו ארבעים סאה מכוונות נתן סאה ונטל סאה כשר ואמר ר' יוסף א"ר יוחנן עד רובו ואמרינן עלה מאי עד רובו דלא נשקול רובו לישנא אחרינא דנשתייר רובו ומסתברא כי האי לישנא ממתני' דמקוואות מים שאובין ומי גשמים שמתערבין בחצר ובעוקה או על מעלות המערה אם רוב מן הכשר כשר מן הפסול פסול מחצה על מחצה פסול אימתי בזמן שמתערבין עד שלא יגיעו למקוה פי' דהיינו שאובה שהמשיכה אבל אם היו מקלחין לתוך המקוה פי' מן הכל מקלחין למקוה אם יודע שנפלו לתוכו מ' סאה מים כשרים עד שלא ירדו לתוכו שלשה לוגין מים שאובין כשר ואם לאו פסול אלמא במחצה על מחצה נמי מפסלי ואיכא למשמע נמי מיהא מלתא דלעיל דאע"ג דמקוה שלם הוא אם נפלו לתוכו ארבעים סאה מים שאובין פסלוהו דהא ליכא רובא דכשרות ועוד מהא מלתא דאמרי' לעיל בענין פרת שמא ירבו נוטפין על הזוחלין והווי להו מי גשמים והא מעיין בכל שהו מטהר ובזוחלין וכשהוא המים חיים מעורבין עם הנוטפין ואם נוטפין רבו על החיים או אפי' מחצה נידונין החיים אחריהן לטהר באשבורן אלמא מפסלי במחצה כדאמרי' לעיל ואיכא מאן דאמר כיון דמקוה שלם היא לא מפסיל כלל בשאובים דכמעין משוינן ליה ואשכחן גבי מעיין דלא מפסיל במים שאובין ואפי' ברבויא דתנן במקוואות בפרק ראשון למעלה מהן מעיין שמימיו מעטים שרבו עליו מים שאובין שוה למקוה לטהר באשבורן ולמעין להטביל בו בכל שהוא ומקוה שוה נמי להא מלתא מדמינן ליה ומסתברא לחומרא דשאני הכשירא דמקוה כדבעינן למימר קמן אי נמי כיון דמיא קא חסרי ואזלי כי חסרי ארבעים סאה משהו קא מהנו בהו מחצה כשאובין למיפסלינהו והווי כנטל סאה ונתן סאה דבעינן דנשתייר רובא דכשרים אבל גבי מעין שרבה עליו מים שאובין שאובין קא חסרי מעיין לא קא חסר: כתב רב אחא אי מקוה חסר הוא ונפלו לגויה שלשת לוגין מים שאובין פסלוהו ואי אמשכינהו מאבראי אגב מרזיבא ודגו למקוה כשרים.

דכי אתא רב דימי אמ"ר יוחנן שאובה שהיא משוכה טהורה ואצטרופי נמי מצטרפי לארבעים סאה דתניא רבי אליעזר אומר גג שיש בו עשרים ואחד סאה ממלא תשעה עשר בכתף ופחותן למקום שהשאובה מטהרת בריבוא ובהמשכה ואי אמשכינהו אגב מרזיבא למקוה פסלוהו דתניא צנור שחקקו ולבסוף קבעו פסל את המקוה ע"כ לשון רב אחא זצ"ל: נראה מדבריו כי הא דרב דיעי ודרכי אלעזר בן יעקב לא פליגי אהדדי ומשום הכי ילפינן הלכתא מתרוייהו.

והרב רבי יצחק אלפיסי ז"ל הביא דברי רב דימי ולא הביא דברי ר' אליעזר בן יעקב כלל וכשהביא דברי רב דימי כתבם בזה הלשון והיכא דלית ביה ארבעים סאה ואייתי מים שאובין ואמשיכנן מאבראי שפיר דמי. דכי אתא רב דימי אמר שאובה שהמשיכוה טהורה.

גיליון שלא מן הספר תמה אני אם הגיעו ליד רבינו ז"ל ההלכו' כתקנן כי בהלכו' שלנו מצאתי בפירוש וה"מ דאי' ביה רובא כ"א סאה כשרין ולנוסח' זו דבריו ודברי רב אחא ז"ל שווין ע"כ נראה מדבריו מדלא קא יהיב בהו שיעורא אלמא אפילו הוי רובא דמקוה שאובה שהיא משוכה טהורה.

ומצטרפת נמי מדקאמר ואייתי שאובה ואמשיכנן שפיר דמי ולא קאמר לא פסלינהו אלמא סבירא ליה נמי דאיצטרופי נמי מצטרפי ובגמ' דתמורה פר' שני הכי משמע דרב דימי לא בעי ריבויא אלא בהמשכה לחודה מתכשרא ופשוטן של דברים נמי הכי משמע דקאמר שהמשיכוה טהורה ולא בעי ריבויא אלא המשכה לחוד ובספרים נמי כתוב שהמשיכוה כלה טהורה: עתה באו ונסמוך על דברי רב אחא שהי' רב מובהק ודבריו מדוקדקי' בכל מקום והוא המחמיר ומתניתין נמי מסייעא דתנן מתניתין סתמא כרבי אליעזר בן יעקב דתנן במקואות פרק רביעי והיא המשנה שכתבתי למעל' מים שאובין ומי גשמים שנתערבו בחצר ובעוק' או על מעלות המערכ' אם רב מן הכשר כשר מן הפסול וכו' הכא ודאי בשאובין המשוכין קא מייר' וקא בעבין רובא דכשרים וא"ת כיון דסתם מתניתין כרבי אליעזר בן יעקב היכי אמר רב יוחנן שאובה שהמשיכוה כולה טהורה קשיא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן דהא אמר רבי יוחנן הלכה כסתם משנה ואני אפרש שיהו דברי שניהם קיימין דהא אמ"ר יוחנן שאובה שהמשיכוה כולה טהורה לומר שאינה פוסלת לא בתחלה ולא בסופה שאם היו עשרה סאין כשרים במקוה ונפלו בו שלשים בהמשכה הראשונים בהכשרן הן עומדין וכשיבאו עליהן שלשים סאין של מי גשמים הרי המקוה שלם זהו סופן שאמרנו וכן אם היה כל המקוה כלו שאוב שנמשך ואחר כך נפלו בו ארבעי' סאה כשרים הרי נעשה המקוה כתחלה וזהו תחלתן שאמרנו בכל מקום השאובה עצמה הנמשכת אינה עולה להכשרמקוה עד שיהא שם רוב מן הכשר כדברי רבי אליעזר בן יעקב וכסתם משנתינו זה היה דעת הרב המובהק שהביא דברי רב דימי ודברי ר' אליעזר בן יעקב ומפני שהזכרו דברי רב דימי במס' תמור' על דברי רבי אליעזר בן יעקב כעין מחלוקת אינן מחלוקות כלל אלא לפי כי משנת תמורה לענין פסלות המקוה קא מיירי דתנן אין מים שאובין פוסלין את המקוה אלא לפי חשבון ופרשו עליו בתחלה דהכי קאמר אין השאובין פוסלין אלא בזמן שהן לחשבון הכשרים כללו שוה בשוה אבל אם הכשרים רוב אינן פוסלין ובשאובה הנמשכת קאמר כר' אליעזר בן יעקב והקשו על המפרש מדקאמר אין מים שאובין פוסלין וכו' מכלל דאיכא מאן דאמר פוסלין אלמא אפילו רבויא והמשכה נמי לא מהני לה ולא מציל לה מפסלות אלא הא דאמר רב דימי אמר רבי יוחנן שאובה שהמשיכוה כולה טהורה אלמא בהמשכה לחודה בלא רבויא מפסלא מפסלות כמאן לא כרבי אליעזר בן יעקב והדר ביה מהאי תירוץ ושני ליה לפי חשבון לפי חשבון כלים כלומר לפי חשבון הלוגין כחשבון הכלים דהיינו משנים ושלשה כלים אבל.

מארבעה וחמשה לא מפסלי הכי הוא פירושא דמלתא וכך היה דעת הרב ולעולם אין מטבילין בשאובה הנמשכת לא כולה ולא רובא לא מחצה על מחצה עד שיהא שם רוב מן הכשר ומעיקר המדר' אתה למד דברי זה דרשינן מה מעין בידי שמים אף מקוה בידי שמים ואם איתא דשאובה שהמשיכה כולה מטבילין הרי מקוה זה נעשה בתחלה בידי אדם ואם גורו על שלשת לוגין מים שאובין שנפלו למקוה לפסול כל שכן שהי' לגזר על המשוכה כולה שלא יטבילו בה משום גזירה דבידי אדם אלא ש"מ דבעינן רבויא בידי שמים וכי משלם עליה מיעוטא בהמשכה אזיל מיעוטא בתר רובא שלא גזרו על השאובה לפסול המעוט את הרוב אלא בזמן שנתנו למקוה בידי אדם אבל כי אזיל ממילא לא גזרו וא"ת היכן מצינו במקוה כשר ואין מטבילין בו ואיננו מצטרף משנה שלמה שנינו במקואות פרק שביעי והריני כותב כל הפ' מפני שיש ללמד הימנו דברים הרבה הצריכין וענינים המזדמנין לידי מעשה דתנן יש מעלין ולא פוסלין.

תחלה אפרש כי כל לשון העלאה האמור כאן לשון צירוף והכשר הוא ואלו מעלין ולא פוסלין השלג והברד והכפור והגליד וטיט הנרוק וזהו שאמרנו במסכת סוטה טיט הנרוק יוכיח שהוא מצטרף דוקא שהפרה שוחה ושוחה ממנו ועל שם שהוא יכול להריקו מכלי אל כלי כעין מים נקרא נרוק. כיצד מעלין ולא פוסלין מקוה שיש בו ארבעים סאה חסר אחת ונפל מהם לתוכו סאה העלוהו נמצאו ולא פוסלין אמ"ר עקיבה היה ר' שמעון דן כנגדי לומר השלג אינו מעלה אמרו לו אנשי מרבא משמו אמר להם צאו והביאו שלג ועשו מקוה כתחלה רבי יוחנן בן נורי אומר אין הברד כמים למדנו מכאן כי השלג אע"פ שמדדו במדה ונתנו לתוך המקוה לא דיו שאינו פוסל משום שאוב אלא שהוא משלים לארבעים סאה אבל לא נתברר אם נחשוב אותו סאה כמות שהוא או לכשיתפטר שנחשוב המים שיוצאים ממנו אינן מגיעים למדתו אבל ממה ששנינו השלג דומיא דברד וגליד וטיט הנרוק דכמות שהן משלימין נראה דשלג נמי כמות שהוא קאמר ולדברי ר' ישמעאל דאמר השלג אינו מעלה את המקוה אפי' לכשיתפטר נמי אמר אינו מעלה מאי טעמ' בשעת אוכל' קא חשיב לי' ועוד מדקאמרינן השלג והברד ולא קאמרי' מי השלג והברד כמות שהן קאמרינן.

מיהו נראה שיהא צריך למעכו שלא יהא תפוח וחלול אלא שיהא קפה כעין הברד והכפור וא"ת לרבנן כיון דקא חשבי להו משקה לענין השלמה אמאי אין פוסלין ונראה לי בעיני משום דהו דבר שאין עושין מקוה לכתחלה דאינהו מעלין את המקוה קאמרינן דמעוט' יצטרף לרובא אבל לא כל מקוה ולא אפי' מחצה ממנו אין טובלין בו ואפי' לכשיתפטר ויהיה מים הואיל ובשעת נפילה לא היה ראוי לטבילה הלכך אין פוסלין משום שאובה ואלו פוסלין ולא מעלין בין טמאין בין טהורין מי כבשים ומי שלקות והתמד עד שלא החמיץ כיצד פוסלין ולא מעלין מקוה שיש בו ארבעים סאה חסר קרטוב ונפל מהן קרטוב לתוכו לא העלוהו ופוסלין בשלשה לוגין למדנו מן הפסקא הזאת כי פחות משלשת לוגין מים שאובין שנפלו למקוה חסר אע"פ שאין פוסלין אין מצטרפין להשלים המקוה וכן הדין לשאובה שהיא משוכה כולה או רובה ואפי' חציה אע"פ שאינה פוסלת אינה מצטרפת להשלים את המקוה וא"ת א"כ נתני הא בהדייהו או ברישא או באמצעית לעולם אימא לך בהמשכה לא קא מיירי אבל שאר משקין ומי פירות והציר והמורייס והתמד משהחמיץ פעמים מעלין פעמים אין מעלין כיצד מקוה שיש בו ארבעים סאה

חסר אחת נפל מהם סאה לתוכו לא העליהו היו בו ארבעים סאה נתן סאה ונטל סאה כשר למדנו מן הפסקא כי שאר המשקין שאינן פוסלין אלא בשנוי מראה אע"פ שאין בהם כדי שנוי מראה לא פוסלין ולא מצטרפין לשיעור מקוה הרחיבו סלי זיתים ושנו את מראיו כשר ר' יוסי אומר הצבע פוסלין אותו בשלשת לוגין ואין פוסלין אותו בשנוי מראה.

למדנו מזו הפסקא שאין שנוי מראה פוסל עד שיהא מתערב בו גוף המשקה שהוא משנה את מראיו אבל אם שרה בו סימנין או אוכלין ונשתנו מראיו כשר שהרי אם הדיח בו סלי זתים וענבים וכן מי הצבע אין פוסלין בשנוי מראה עוד נלמוד ממנה כי שנוי מראה אין לו שיעור שאפ"ל נשתנו מראהו מחמת לוג אחד של יין או של שאר מי פירות פסלוהו וא"ת מי הצבע למה אין פוסלין פחות משלשת לוגין בשנוי מראה התם מפני שאין בהם מגוף דבר המשנה אלא שריית הסימנין בלבד שנשרו בהן ולפיכך פוסלין אותו בשלשת לוגין כעין מים משום דמיא דצבעא מקרו אבל אם אין ג' לוגין לא יפסול אותו בשנוי מראה נתן לתוכו יין ומיחל ושנו את מראה פוסל כיצד יעשה ימתין עד שירדו גשמים ויחזרו מראיהן למראה המים.

היה בו ארבעים סאה ממלא בכתף ונותן לתוכו עד שיחזרו מראיהן למראה מים למדנו מזאת הפסקא כי המקוה שלם נפסל השנוי מראה ואינו נפסל בשלשת לוגין ולמדנו עוד כי פסול המראה חוזר להכשרו משא"כ בשאובה שלשת לוגין מים ונפל לתוכן קרטוב יין והרי מראיהן כמראה יין ונפלו למקוה לא פסלוהו.

שלשת לוגין חסר קרטוב חלב והרי מראיהן כמראה מים לא פסלוהו רבי יוחנן בן נורי אומר הכל הולך אחר המראה האי פסקא מייתי לה במסכת מכות פרק ראשון ורב לא קתני קרטוב ברישא כדאמרן ור' יוחנן בן נורי לחומר' פלוג והא קא פסיל בסיפא הואיל ומראיהן כמראה מים ולית הלכתא כותיה אלא כת"ק דבעי שיעור דמיא וחזיתא דמיא ואי לית בהו שיעורא וחזיתא לא מעלין ולא פוסלין כדאמר' לעיל מקום שיש בו מ' סאה מכוונות וירדו שנים וטבלו בבת אחת שניהם טהורין זה אחר זה הראשון טהור והשני טמא ר' יהודה אומר אם היו רגליו של ראשון נוגעת במים אף השני טהור טעמיה דר' יהודה דאמר' גוד אחית מיא למקוה ואסיקנא במסכת חגיגה מחלוקת במעלות דרבנן אבל בטומאה וטהרה ד"ה טמא ומפרש בסוף מקוואות דאתי' לרבנן דלית להו גוד אחות מיא למקוה כל זמן שרגליו של ראשון במים אחד ממלא בכתף ונותן לתוכו טהור ומסתברא דכה"ג דאפי' מטומאה לטהרה נמי טהור לפי שאין עושין מקוה לחצאין משום תקלה הטביל בן את הסגוס והעלהו ומקצתו נוגע במים טהור פירוש הטביל שם אחריו אדם טהור דאמר' גוד אחות לא נתברר לנו אם הוא דברי הכל או רבי יהודה קתני לה.

וא"ת כי דברי הכל ובהא מודו רבנן דאמר' גוד אחית שמא לא נאמר אלא לענין מעלות דרבנן כדאוקימנא לרישא אבל מטומאה לטהרה לא שנה סגוס ולא שנא אדם גוד אחית לא אמרי' הלכך לא עבדינן בזה עובדא הכר והכסת של עור כיון שהגביה שפתותיהם מן המים המים שבתוכן שאובין כיצד יעשה מטבילין ומעלה אותן דרך שוליהן הטביל בו את המטה אע"פ שרגליה שוקעת בטיט העבה מפני שהמים מקדימין לא נתברר אם נאמר כן באדם וספיק' לחומרא מקוה שמימיו מנוודין כובש אפי' חבילי עצים או חבילי קים

כדי שיתפחו המים ויורד וטובל פי' כובש החבילות לצד אחד מן המקוה כדי שיתפחו המים לצד האחד ויורד וטובל.

נשלם זה הפרק והלכותיו ומצינו מכללן שאין המקוה השלם נפסל אלא בשנוי מראה אם לא אלא אין לנו לומר אלא בלשון משנתנו ולא המעין משתנה ודינו אלא משני דברים שאם עשאו כלי שאוב שהוא נפסל לגמרי ואם רבה עליו מים שאובין נפסל מלטהר בזוחלין כדתנן פרק חמישי מעין שהעבירו על השקת פסול העבירו על גבי האשפה כל שהו כשר חוצה לו שהמעין מטהר בכל שהו העבירו על גבי בריכה והפסיקו הרי היא כמקו' חזר והמשיכו פסול לזבים ולמצורעים ולקדש בהן מי חטאת עד שיצאו הראשונים פסק והעבירו על גבי כלים או על גבי הספסל ר' יהודה אומר הרי היא כמות שהיה ר' יוסי אומר הרי היא כמקוה ובלבד שלא על גבי ספסל מעין שהוא משוך כנדל רבה עליו והמשיכו שוה למקוה לטהר באשבורן ולמעין להטביל בו כל שהו למדנו מעין הקשת שהמעין שהעבירו מתוך הכלי אע"פ שנמשך ויוצא ממנו ועדיין המעין מושך תחלתו דינו כשאוב לגמרי.

הנה גם זו קושיא על דברי הרב אלפסי ז"ל שכתב על שהמשיכו כולה שהיא טהורה להטביל בה ודברי המובהק רב אחא משבחא ז"ל מסתייעין ומתחזקין שאין השאובין מצטרפין למקוה עד שיהא רב מן הכשר ולמדנו מסוף הפסקא הזאת שהמים שנמשכו מן המעין ונפלו לגומא אחת כל אחת כל זמן שהמעין משוך לתוכן הרי הן כמעין אבל אם נפסק מהן או שהמשיכו לדרך אחרת הרי כל מי הגומא כמי גשמים הם ונפסלין בכל מיני פסלות של מקוה הלכך אם חזר והמשיך המעין אם היו מי הגומא מתחלה נפסלין בשנוי מרא' לא יחזרו לכשרות עד שנכנסו לתוכו כדי שיחזרו מרא' המים למקומם ויש מי שאומר כיון שאין המעין נפסל בשנוי מראה וגם אינו נפסל במים שאובין אע"פ שרבה עליו מים שאובין כמו שכתבנו בפסקא השלישית כשם שהגומא מטהרת מפסול שאובה בהמשכת המעין לתוכה דלא שנא שבאו שאובין על המעין ולא שנא שבאו המעין על השאובין הכשירה להטביל בהן בכל שהן כך היא מטהר' מפסול שאובה בהמשכת המעין בתוכה ולא בעי' שיחזרו למראה המים ומסתבר כוותייהו אם העבי' המעין על גבי כלים פי' על אחורי כלים ופלוגתא דר' יהודה ור' יוסי היא וקיי"ל כר' יוסי ועוד דהוא מחמיר ובלבד שלא יטביל על גבי הספסל ונראה לי משום גזירת מרחצאות היא כמו שפירשנו בשער הטבילה: שנינו בפרק ראשון של מקוואות מעין שמימיו מועטין שרבו עליו מים שאובין שוה למקוה לטהר באשבורן ולמעין להטביל בו בכל שהם.

ומפרש עלה בתוספתא שאינו מטהר בזוחלין אלא עד מקום שהיה מתחלתו הטמא שירד לטבול ספק לא טבל ספק טבל ואפי' טבל ספק יש בו ארבעים סאה אין בו ארבעים סאה וכן שני מקוואות אחד יש בו ארבעים סאה ואחד אין בו ארבעים סאה טבל באחד מהן ואינו יודע באי זה טבל ספקו טמא למדנו מכאן כי ארבעים סאה מן התורה הם ועוד מפורש כך פרק ששי ספק מים שאובין שטהרו חכמים כיצד ספק נפלו ספק לא נפלו ואפילו נפלו ספק יש בהם ארבעים סאה ספק אין בהם ארבעים סאה.

שני מקוואות אחד יש בו ארבעים סאה ואחד אין בו ארבעים סאה נפלו לאחד מהן ואין ידוע באיזה מהן נפלו ספק טהור מפני שיש לה במה לתלות יתלה. היו שניהם פחותים מארבעים נפלו לאחד מהן ואינו יודע באיזו משניהם נפל ספיקו טמא שאין לו במה יתלה.

למדנו מכאן כי פסלות מים שאובין דרבנן היא. ובכמה מקומות אמרו שאני שאובה דמדרבנן ובמס' טהרות שנינו ואלו ספקות שטהרו חכמים ספק מים שאובין למקוה וכו' ועל אותה משנה פירשו כאן במקוואות ספק מים שטהרו חכמים כיצד וכו' יש מי שאומ' דהא דאמרינן מים שאובין דרבנן וטהרו בהן חכמים את הספיקא שפירשנו דוקא בשלשת לוגין אי נמי על מיעוטו של מקוה שהוא תשעה עשר סאין אבל אם נפלו בו מחצה על מחצה ספיקו טמא דבעינן רובא בידי שמים מן התורה דומיא דמעין ולי נראה דכל שאובה דרבנן שלא חלקו בכל מקום בין שאובה לשאובה והיקשאדמעין אסמכתא בעלמא היא תדע מדאקילו בה בשאובה כולה שהיא טהורה מליפסל כאשר פירשנו הילכך כל ספק שאובה שהיה בו במה לתלות שלא יהא שם פסול ודאי כאשר כתבנו אי נמי אפי' תימא מקוה בידי שמים דאורייתא הוא דמקשינן ליה למעין מיהו כל דאתי ממילא למקוה אע"ג דאתו ליה דרך כלי בידי שמים הוא ומדאורייתא כשר ואפילו כולה מקוה ורבנן הוא דגזור בשאובין ואע"ג דאתו ליה ממילא וכי גזור רבנן שלא בהמשכה אבל בהמשכה לא גזור וכולה מילתא כדפרישנא לעיל.

והאי טעמא טפי עדיף ומסתברא דהא כלי לא כתיב באורייתא ומה לי אם הביאן למקוה דרך צנור או הביאן דרך אמה אלמא כל ממילא בידי שמים הוא וכשר מדאורייתא והלכתא רבתי איכא למילף מהאי טעמ' דכל היכא דשקיל להו בחפניה ורמי למקוה פסול דהא בידי אדם הוא וכלי באוריית' לא כתיב ופוסל בידיו בשלשת לוגין כדין שאר שאובין שלא יהא טפל חמור מן העיקר זה הדין יש לומר מן הטעם הזה וכבר פסקוהו במשנה ובתוספתא דתנן במקוואות פרק שלישי הסוחט את כסותו ומטיל במקוואות והמערה מן הצנור ומטיל ממקומות הרבה רבי עקיבא מכשיר וחכמים פוסלין וכו' והא כסות דלא כלי לעשות שאובה ואפילו הכי כיון דאתו מגו ידיה פסלי בשלשת לוגין וכן הא דתנן פרק שביעי וכתבנא לה לעיל הטביל בו את הסגוס והעלהו מקצתו נוגע במים טהור יש לפרשו על זה הענין לומר שאינו פוסל את המקוה אבל אם תלשו כלו פסול בשלשת לוגין מפני שהמים יורדין מתוך ידיו למקוה.

ומסתברא כי האי פירושא מדקתני בסמוך הכר והכסת של עור כיון שהגביה שפתותיהן מן המים שכתוכן שאובין אלמא לענין שאובה קא מיירי ותניא בתוספתא דמקוואות פרק שלישי היו בתוכו שלשת לוגין וירד וטבל במקוה שיש בו ארבעים סאה כשר סחטו לתוכו פסול ר' שמעון מכשיר שיתכוין ויתלש והוא שעורו ודאי אינו עושה שאובה כי סחטו לתוכן אחר שטבל וחסרו פסול ועוד תניא וכן היה רבי יוסי אומר זולף בידיו וברגליו שלשת לוגין למקוה פסול הולכין עם הקרקע כשר.

לוג העובר ממקום למקום וכן בהמה העוברת ממקום למקום וזלפו בידיהם וברגליהם שלשה לוגין למקוה כשר ולא עוד אלא מקוה כתחלה כשר. פירוש לוגין אדם חשוב

הולך בסוסים ובמרכבות וחיילותיו עמו ועוברין בנהרות ומוליכין מים ברגלי בהמותיהם.

למדנו מכל אלה כי המים היורדים מידי אדם או אפילו מרגליו למקוה פוסלין אותו בשלש' לוגין אבל מידי בהמה אז מרגליה אין פוסלין מעתה לפי הענין שבררנו הא דתנן המסלק את הטיט לצדדין ומשכו ממנו שלשת לוגין מים כשר היה תולה ומושך ממנו שלשת לוגין פסלו לא שנא תלש בכלי קבול ולא שנא תלשו בידיו כיון שהוא תולה ומניח בתוך המקוה פסול ואי קל מאי שנא מטיט הנרוק דאמרינן לעיל דאינו משום שאוב איכא למימר הכא בטיט העבה קאמר שהמים שבו אין מעורבין עמו וכן נמשכין לצד אחד ומשום הכי המים שנמשכו הוו להושאובין מפני שהן כענין וראויים לעשות מהן מקו' לכתחלה ופוסלין בשלשה לוגין: פרק שלישי בור שבחצר ונפלו לתוכו שלשת לוגין לעולם הוא בפסלו עד שיצא ממנו מלאו ועוד בור שהוא מלא מים שאובין והאמה נכנסת ויוצאה הימנו לעולם הוא בפסול עד שיתחשב שלא נשתייר מהראשונים שלשת לוגין נראה כי האמה הוו מי גשמים.

ותמה אני למה חלקו בין העניינין הללו ולמה אמרו בפסקא הראשונים שיצאו ממנו מלאו ועוד ובזו אמרו אם לא נשתייר שלשה לוגין כשר ומן הדין כך היה להם לו' בעליונה כמו שאמרו בזו וא"ת כתנאי נינהו האי תנא דלעיל מאי טעמיה מכלי אחד ומשנים מצטרפין מארבעה אין מצטרפין וכן בעל קרי שנפלו עליו תחלה תשעה קבין מים ומשנים ומשלשה מצטרפין מארבעה אין מצטרפין פין בד"א בזמן שהתחיל השני עד שלא הפסיק הראשון ובד"א שלא נתכוין לרבות אבל נתכוין אפי' קרטוב בכלי שני מצטרפין לשלשת לוגין פי' אם בשעה שבא הראשון להטיל לא היה בדעתו לרבות ונמלך אח"כ והטיל אם עד שלא פסק הכלי הראשון נמלך והתחיל להטיל השני וכן השלישי מצטרפין לשלשת לוגין אבל אם לא התחיל השני עד שפסק הראשון אפילו משנים ומשלשה אין מצטרפין ואני תמה על בעל קרי למה אמרו שנים ושלושה כלים אבל לא ארבעה.

פרק רביעי המניח כלי גללים וכלי אבנים וכלי אדמה פוסלין את המקוה וכו' ודוק' המניח אבל לא שוכח דקיי"ל כר' יוסי אליבא דב"ה ופרשו במס' שבת שאם הניחן בשעת קשור העבים אעפ"י שהיה שוכח בשעת הגשם דברי הכל פוסלין ומודים בשוכח בחצר שהוא טהור וכל הני דאמרינן טהורין שאין פוסלין את המקוה לא יערה אותם למקוה מפני שהוא מחשב אותם בשפת העירווי ועוד שכבר פירשנו למעלה שכל שלשת לוגין שהן יורדין מתוך ידיו למקו' פוסלין אותו ואפי' לא היו בכלי וכ"ש כשהיו בכלי אלא ישבר אותם או יכפה אותם והן יורדין מאליהן ונעשיין מקוה כשר המניח טבלא תחת הצנור אם יש לה לבזבזין פוסלין את המקוה ואם לאו אינה פוסלת למדנו מזו הפיסקא שאין כלי פוסל אא"כ יש לו בית קבול מים והוא שיהא עומד כדרך קבלתו החוטט בצנור לקבל צרורות בשל עץ כל שהו בשל חרס רביעית היו צרורות מתחלחלין לתוך המקוה וירד לתוכו עפר ונכבש כשר סלון שהוא צר מכאן ומכאן ורחב מן האמצע אינו פוסל לפי שלא נעשה לקבלה הצרורות דרכן לעשות להן בית קבול באמצע כדי לקבל מהגג עפר והצרורות היורדים עם שטף המים כדי שלא יכלה כל עפר הגג וכשיתמלא אותו בית קבול מן העפר והצרורות חוטטין אותן ומחזירין את העפר על הגג וטחין אותו

כתחלתו וקודם החטיט' אם היה בו עפר כבוש שנעשה כמין גפסים כבר נסתם אותו בית קבול וכשראבל אם נתמלא מן הצרורות והמים מתחלחלין בתוכו בין חלל הצרורות הרי הוא פוסל כאלו לא היה שם הצנור אינו כלי אא"כ יש בו בית קבול ואותה שאמרנו כברייאת צנור שחקקו ולבסוף קבעו פוסל קבעו ולבסוף חקקו אינו פוסל הא דאמר פוסל דוקא שיש בה בית קבול ואותן צרורות ששנינו למעלה דמשמע דצנור עצמו אינו פוסל בשאין בהן בית קבול והסילון שהוא צר מכאן ומכאן ורחב באמצע אע"פ שיש בו בית קבול במקום רחבו שהוא כמו קרן עגולה שהיא טמאה אפ"י אינו פוסל לפי שלא נעשה לקבלה שאין הצרורות נתונות במקום קיבול עפר וצרורות ועוד שנינו למטה בזה הפרק השקות שבסלע אין ממלאין בה ואין מקדשין בה ואין מזין הימנה ואינה צמיד פתיל ואינה פוסלת את המקוה היתה כלי וחברתה בשיד ממלאין בה ומקדשין בה ומזין הימנה וצריכה צמיד פתיל ופוסלת את המקוה ניקבה מלמטה או מן הצד ואינה יכולה לקבל מים כל שהן כשרין כמה יהא בנקב כשפופרת הנאד מהא נמי שמעינן שאין פוסל את המקוה עד שיהא בכלי בית קבול מים.

והשק והקופה נמי אע"פ שמקבלין פירות אין פוסלין דתנן פרק ששי אם היה שק או קופה מטבילין בהן במה שהן פירות שהמים מעורבין היו נותנין תחת הצנור אינן פוסלין אלא מטבילין אותן ומעלין אותן כדרכן פירוש מעלין אותן מן המקוה כדרכן שפיהן למעלה מה שאין בכר ובכסת של עור שהוא מעלה אותן דרך שוליה כמו שכתבנו למעלה למדנו מן הכלל הזה שאין המקוה נפסל בשאובה עד שיהו המים שאובין בכלי שיש בו בית קבול ולא בית קבול פירות אלא בית קבול משקין עד שיהא עשוי לקבלו ודבר זה למדנו מן הסילון שכתבנו ואפ"י יהיה עשוי בית קבול לקבלת כל דבר עד שיהא מונח כדרך קבלתו ולמדנו את זה מן הטבלא שאמרנו על כל אלה עד שיניח אותו בכונה כדי לקבל אבל אם שכח אותו בחצר וקיבל מאליו אינו פוסל ובלבד שלא יערה אותו לתוך המקוה כאשר כתבנו למעלה.

פרק ששי הספוג והדלי שיהיו בהן מים שלשת לוגין ונפלו למקוה לא פסלוהו שלא אמר אלא שלשת לוגין שנפלו פי' אע"פ שנתערבו המים עם המים שבתוכן דרך חבור כיון שלא נסחט בו הספוג ולא נשפך בו הדלי לא פסלוהו שהרי לא נפלו המים לתוכו אלא הדלי והספוג הוא שנפלו ערוב מקואות כשפופרת הנאד בעביה ובחללה כשתי אצבעות חוזרות למקומן ספק שהיא כשפופרת פסולה מפני שהיא מן התורה זאת היא שכתבנו למעל' דשיעור ארבעים סאה דאורייתא הוא ודוקא לטבילת האדם לבד דכתיב ביה כל בשרו ודרשינן מים שכל גופו עולה בהן כלומר כל בשרו כדרכו וכדרך גבהו דהיינו שלש אמות ואע"פ שהוא יכול לטבול כלו כאחת בפחות מזה השיעור שהרי אינו טובל שלא כדרך גדולתו מ"מ גזירה היא על האדם שהיא צריך ארבעים סאה אבל לטבילת הכלים דיינ להם במה שהן כדי שיוכלו להטבילין כולו בבת אחת ואפ"י ברביעית לבד מטבילין בו מחטיין וצנורות מדין התורה אלא שבטלו חכמים את אלה ואמרו שאין טבילה עולה לכל דבר פחות ממ' סאה והכי איתא בנזיר והבטול הזה מפורש הוא בכמה מקומות במקואות שהרי אמרו שלשת לוגין מים שאובין פוסלין את המקוה ולא חלקו בפסלות הזה בין טבילת אדם לטבילת כלים ואם איתא דרביעית הוי מקוה טהרה לכלים קטנים הרי מקוה שלם אינו נפסל בשאובין ואיך יפסלו שלשת לוגין מ' סאה מן הכשרים אלא

שבטלוה מהיות מקוה עד דהוי ארבעים סאה מיהו כשבטלו אותו לא בטלו אותו אלא כשהוא בפני עצמו אבל היכא דהוי מקוה שלם וקדח ממנו רביעית לעוקה שבצדו על שפת המקוה אם יש בפרצה רוחב כשפופרת הנאד על כקליפת השום מטבילין בו כלים קטנים ודוקא ברביעית אבל בפחות מרביעית לא דלא חשיב כלל.

ובעינן שיעור מקוה קטן במקום טבילה דהיינו רביעית דהוא טהרה מן התורה וכן הוא שיעור טהרה לענין ידים ואפי' שעשינו לאותו רביעית שקדח כמקוה שלם אם נתן בו שאובים ונטל ממנו כנגדן פסול משא"כ במקוה גדול כאשר כתבנו והכשרנו בו ענין זה עד רובו ודוקא בשקדחו לאותו רביעית ומחר כך ערבו בשאובים דפסול אבל אם עד שלא קדחו נתן שאובים במקוה כענין נתן סאה ונטל סאה ואח"כ קדחו ומשך ממנו רביעית לעוקה שבצדו אע"פ שהשאובין מעורבין בו כשר להטביל בו מחטין וצנורות מ"ט דמהכשירא דמקוה קא אתי והכי איתא בזבחים פרק שני ובתחלת זה הפרק במקואות שנינו כל המעורב למקוה כמקוה.

חור המערה וצדי המערה מטבילין בהן במה שהן עוקת המערה אין מטבילין אא"כ היתה נקובה כשפופרת הנאד למדנו מזו הפיסקא שיש הפרש בין עוקה שבצד המקו' לאותן חורין שהן בתוך המקוה והתם לא בעינן עירוב בשפופרת הנאד ובעוק' שבצדו בעינן מפני שהוא כמקוה קטן בצד מקוה גדול ונלמד כמו שהפרשנו ביניהם לענין עירוב שפופרת כך נפריש ביניהם לענין רביעית כי החורין שבמקוה לא בעינן רביעית מים ואלו בעוקה שבצדו בעינן רביעית מים כדאמרן: הנה השלמנו הדינין שיש לנו ללמד ממשנת מקואות בענינין הצריכין לנו והמזומנין לידינו תניא ורחץ את בשרו במים במי מקוה את כל בשרו מים שכל גופו עולה בהן וכמה הן אמה על אמה ברום שלש אמות ושערו חכמים מי מקוה ארבעים סאה והנך אמות דאמרינן הכא באמה בת ששה טפחים כדאמרי' אמה בת עשרים וארבעה אצבעות בגודל וכך שעור גבהו של אדם כדאמרי' בעירובין גופו שלש אמות ואמה כדי פשוט ידים ורגלים ואע"פ שאינו טובל כדרך גבהו אלא כדרך גדלתו כדריש לקיש והוא כמו שפרשנו למעלה בשער טבילה אעפ"כ גזירת הכתוב על האדם שלא יפחות מזה השעור המחזיק מ' סאה אלא לגבי זב דלא כתיב ביה את כל בשרו וכתוב ביה מים חיים כל היכא דמכסי בהו בבת אחת בין עומד בין מוטה בין שוחה סגי ליה ובלבד שלא יהא חוצץ הוא על עצמו כדריש לקיש.

הנה השלמתי כל דיני המקו' ושעורו והכשרו ופוסלו ולפי שכתבתי אותן על סדר המשניות מפוזרין ראיתי לחבר אותם יחד כדי שיהא מזומן לכל הדורש אותם: שער המקוה מי גשמים צריך שיהיו בו ארבעים סאה באשבורן במקום אחד או אפילו בשני מקומות והוא שיהא ביניהן נקב בשתי אצבעות חוזרות למקומן ומדלא קאמרינן באי זה אצבע ש"מ באצבעות הבינונים קאמר ולא בעי בגודל וכן מפורש בתוספת מקואות ואותן ארבעים סאה בעינן שילכו מאליהן למקוה ולא יוליכם דרך כלי שיהא בו בית קבול מים העומד דרך קבלתו והוא עומד לקבלה ולא אפי' דרך צנור שחקקו ולבסוף קבעו אם יש בו בית קבול עפר צרורות כל שהן ואם העביר עליהם אף על פי שכל המקוה פחות קרטוב נפל שם בהכשרו אם העביר לתוכו שלשת לוגין מים דרך הכלים פסלו את המקוה ואפילו נפלו לתוכו לוג לא תאמר כשנפל שם הלוג הראשון הרי הוא מקוה

שלם ואותו הלוג לא פסלו אם כן כשיפלו עוד לתוכו ב' לוגין לא יפסלו אות' אינו כן שאלו היה הלוג הראשון את המקוה להכשר היה כדברך אלא אמרו כי הלוג מים שאובין לא פוסל ולא משלים הילכך מקוה חסר וכי נפל לגויה שלשת לוגין פסלוהו לגמרי ואם היה מקוה שלם בכשרות אינו נפסל בשאובין אלא אם כן נפלו בו מחצה על מחצה וכל שכן אם נפלו בו רוב שאובין.

וכן מקוה השלם נפסל בשנוי מראה. ודוקא שנפלו בו מי פירות ושנוי מראה.

אבל בהדחת כלים או בשריית סמנין ואוכלין אינו נפסל וכל שכן אם שנו מחמת עצמן ושנוי מראה אין לו שיעור שאפילו לא נפל בו אלא קרטוב ושנה מראיו פסול. ואם נפלו לתוכו מי גשמים וחזר למראיו כשר.

ואם היה מקוה שלם ונשתנה מראיו ממלא בכתף ונותן לתוכו עד שיחזרו מראיו למראה מים. ושלשת לוגין שאמרנו שהן פוסלין במקוה החסר דוקא שנפלו משנים ומשלשה כלים אבל מארבעה לא.

ואותן שנים ושלשה כלים דוקא שהתחיל השני עד שלא השלים הראשון אבל משהפסיק הראשון אינו מצטרף עוד לפסול וה"מ שלא נתכוון מתחלה להוסיף על הראשון ועל השני ואחר כך נמלך והוסיף. אבל אם היה בדעתו להוסיף מתחלה אפילו קרטוב בכלי שני מצטרפין לשלשת לוגין אבל המעין אינו נפסל עד שיעברנו דרך כלי קבול ואם היה עומ' ורבה עליו מים שאובי' והמשיכן אינו מטהר בזוחלין אבל בכל שהו.

ואם היה מושך בכל שהו אפילו כרגלי הנדל ורבה עליו שאובין והמשיכו הרבה הרי הוא כמות שהיה לכל דבר ודוקא עד מקום שהיה מושך מתחלתו ואם העבירו כלי על אחורי הכלים או על גבי ספסל אף על פי שאינן שאובין חזר לתורת מקוה לכל דבר עד שיטול משם הכלים ולא יטביל על גבי ספסל משום גזירת מרחצאו' ומשום שאין המעין נפסל ברובי מים שאובין כך אינו נפסל בשנוי.

והמקוה החסר שנפלו בו אותם פחות משלשת לוגין שאובין לא פוסלין ולא מכשירין להכשר מקוה. אבל אם המשיכ' שאובין דרך מרזב שאין בו בית קבול איצטרופי נמי מצטרפי ואפי' תשעה עשר סאין נמי מצטרפין בהמשכה.

ולא תימא דוקא שקדם במקוה רובא דהכשירה למיעוט דשאובה אבל אי נפלו כהדדי לא דאפילו נפלו כהדדי למקוה מצטרפין מדתנן מי גשמים ומי שאובין שמתערבין בחצר ובעוקה וכו' אם רוב מן הכשר כשר אלמא כי אתו רובה דכשרה ומיעוטא דשאובה שהיא משוכה כהדדי למקוה נמי מצטרפי ואם היה כל המקוה מים שנמשכו לא פוסלין ולא מטבילין בהן עד שירדו עליהן מי גשמים ארבעים סאה וכל שכן מי פירות שאין פוסלין אלא בשנוי מראה אם לא היה שם כדי שנוי מראה אינו פוסל ואינו מצטרף אבל אם המקוה שלם ונתן לתוכו סאה מים שאובין או מי פירות ואין בהם כדי שנוי מראה ואח"כ נטל ממנו סאה כשר נמצאו השאובין נמי מי פירות נמי מצטרפין למקוה בענין.

ושלשת הלוגין הפוסלין את המקוה דוקא שיהיו כלם מים שאובין ויהא בהן מראה אבל אם נפל לתוכן מעט יין אין פוסלין עוד את המקוה אא"כ שנו כל מראה המקוה כדין שאר מי פירות. ואלו מצטרפין לשעור מקוה השלג והברד והכפור והגליד וטיט הנרוק

שהפרה שוחה ושותה ממנו יכולין משתערין בכמות שהן ובלבד שיתמעך חלל השלג עד שיהא ככפור ואפי' מדדן ונתנן למקוה מצטרפין ובלבד שיהא רוב המקוה כהלכתו.

הנה כל דיני המקוה המצויים יותר שנויים כאן והנם דרושים לכל חפציהם. דיני הנטבלים שהמקוה בפסול בהן המטבל כר וכסת של עור שאין בהם מוכין והם צריכים שיבאו בהם מים אם הטבילין כדרכן ושוליהן למטה מם העלה אותם כך כיון שהגביה שפתותיהם מן המים שבתוכם שאובין ופוסלין את המקוה החסר מה שאין כן בשק ובקופה וכלי זכוכית הרי הן ככר וכסת של עור וכן כל שאר כלי קבול.

שנינו במקואות פ' עשירי כלי שהטבילו פיו כאלו לא טבל הטבילו כדרכו זבורית בלא זבורית עד שיטנו על צדו כלי שהוא צר מצדו מכאן ומכאן ורחב באמצע אינו טהור עד שיטנו על צדו. צלוחית שפיה שוקעת אינה טהורה עד שיקבענה מצדה.

נ"ל טעם כל אלה מפני הרוח שמתקבץ לתוכן אין המים נכנסין בהן יפה והאי זבורית שבוש היה בספרים ואינו אלא זבורית ודומה לו בויקרא רבה השותים במזרקי רבנן אמרי בכלים שיש להם זיבורית הוא קנישקנין שפירשו עליו במס' שבת ודומה לו בפרק יום הכפורים משום דמרזב מלשון משרפות מים שככה מצוי במסכת נדה והחליפו ז' בסמך וב' בפ' והם לשון שאיבה ויציקה שרפי"ר בלעז שעושין לכלים נקבים ויש מהן נותנין בהן קנים כדי להשקות מהן כמה בני אדם כאח' הנקבי' מרובי' מתקבץ בתוכ' הרוח ומתקרר בו היין.

ולכך נקרא מזרקי יין על שהוא בעבוע ביציקהו כזורק את היין מפני הרוח וכך היא הנוסחא המדוייקת הטבילו כדרכו זרובית עד שיטנו על צדו פ' אם הכלי הזה יש בו בו זרובית אף על פי שפיו רחב הרבה כשיטבילנו צריך שיטנו על צדו כדי שלא יתקבץ בו הרוח ויכנסו בו המים וכן הכלי שהוא צר מפיו ורחב באמצע צריך שיטנו על צדו מפני הרוח וכ"ש אם הוא רחב משוליושהוא עשוי לשוקעו והוי חציצה וכן צלוחית שפיה שוקעת לא יכנסו המים תחת השקוע מפני הרוח ואפי' הטה על צדה עד שיקבענה מצדה.

כך הראוני מן השמים: נשלם שער המים שער הקדושה ראיתי לפרש בו ענייני הקדושה שהאדם צריך להתקדש בשעת תשמיש במעשיו ובמחשבתו על דרך שארז"ל כל המקדש עצמו בשעת תשמיש הויין לו בנים זכרים בעלי הוראה שנאמר והתקדשתם והייתם קדושים. וסמיך ליה להבדיל בין הטמא ובין הטהור וסמיך ליה אשה כי תזריע ולדה זכר ואני רוצה להאריך ולהרחיב בשער הזה מפני שיש תועלת באריכותו והוא מהעניינין שרוב בני האדם נכשלים בהם ונלכדים בפח מוקשיהם ועל זה ראיתי להציע בהם עד שיהיו פשוטים ומוצעים לכל דורשיהם.

ואומר תחלה מה הן שתי קדושות הללו הנזכ' בפסוק הזה: ואפרש עוד מה בין טהרה לקדוש' ונאמר כי הטהרה באה מכללי הטומאה שיטהר ממנה או שיזהר שלא יגע בה וכמו שהטומאה באה לו ע"י משוש כן הנטהר ממנה טהרתו במשוש. הטומאה במשוש כגון מגעות והסטות משכבות ומושבבות בזב וזבה וראיית הקרי וראיית הנגעים וטומאת המת ומגע שרצים ונבלות והסיטן.

וכן הטהרה במושג כגון נבילה והזיה שלישי ושביעי ושתי צפרים ואשם למצורע וכן כל הקרבנות למחוסרי כפרה לטהרת קדשים והנזהר מהם נקרא טהור ממשמוש הטומאה: וכן מצינו הטומאה והטהרה במושג העבירו' והאסורים כמו שאמרה תורה בפ' עריות כי בכל אלה נטמאו הגוים וגו' ובפר' שרצים אל תטמאו בהם ונטמתם בהם והנזהר מהן נקרא טהור וטהר ידים יוסיף אומץ אבל יש הפרש בין הפרשת הטומאה להפרשת העבירות כי הפורש מן הטומאות נקרא טהור לבד והפורש מן העבירות נקרא קדוש ובפרשת שרצים והתקדשתם והייתם קדושים.

עתה יש לנו הפרש מה הן שתי קדושות הללו ומפרושן נלמוד הפרש עוד בין טהרה לקדושה ונאמר כי שתי קדושות הנז' הא' קדושת המעשה והשנית קדושת הלב ונקיון המחשבה הלא מה שאמר הפסוק והייתם קדושים כי קדוש אני ה' מה אני קדוש במעשה ובמחשבה אף אתם תהיו קדושים במעשה ובמחשבה הא למדת שלא נקרא אדם קדוש עד שיתקדש מן העבירות במחשבתו ובמעשיו והאדם ששומר עצמו מגופי הטומאות והעבירות נקרא טהר ידים אך האדם שישמור עצמו ממחשבת העריות ומשאר העבירות נקרא קדוש.

ועתה תבין ותדע שלא יוכל האדם להגיע אל המדה הזאת עד שיניח מדבר המותר לו חלק מחלקיו ומנה ממנותיו ויגדור את עצמו בגדרהפרישה והמניעה מן הדברים המותרים לו שהם דרך ומסלול להרגל עבירה. כענין שארז"ל בענין העריות כל המכניס ידו למטה מטבורו ידו על טבורו וכמו שאמרו כל האוחז באמה ומשתינ מים כאלו מביא מבול לעולם וכמו שאמר ר' יוסי מעולם לא נסתכלתי באמה שלי ומקשו א"כ ליקריוה רבי' הקדוש אמרו ר' מלתא יתירא הוה ביה שלא הכניס ידו תחת אבנטו וכל הפרישה הזאת היתה גדר מן הערוה שלא תתגבר עליהם תאות העריות לפי שהיצר מתקוטט ומקטרג עליהם להשיאם ולהסיתם וכן הוא דרך היצר משיא את האדם להשביע נפשו ולמלא כל תאותו בכל המותר לו ואחר שלמדו למלא כל תאותו אם לא תמצא ידו במותר לו יסיתנו וישיאנו למלא תאותו מן האסור הקל ומן הקל אל החמור ומן החמור אל החמור ממנו עד שיאמר לו לך עבוד ע"א ותכפור במי שאמר והיה העולם שאין דין ולית דיין וכן אמר החכם בספר קהלת זה רע נעשה תחת השמש כי מקרה אחד לכל האדם מלא רע והוללות בלבם בחייהם ואחריו אל המתים וכל הפר' עד סופה ואחריה לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך לא יחסר ראה חיים עם אשה אשר אהבת כל ימי הבלך וגו' כל אשר תמצא ידך לעשות בכחך עשה כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאול אשר אתה הולך שמה: כל אלה דברי יצר הרע הוא שמסית האדם ואומר לו דע כי מות תמות ואין צדיק שינצל מן המיתה ועוד שאין לו שכרו והמתגבר נשכח כל זכרו גם אהבתו גם שנאתו גם קנאתו כבר אבדה והכלב החי הוא טוב מן הארי המת ועל כן לא תאבד הנאותיך בעולם הזה לך אכול בשמחה לחמך וגו' כי כבר רצה האלהים את מעשיך כלומר אין לך אחד שיהנה מן העולם לך אכול וגו' בכל עת יהיו בגדיך לבנים ע"כ הסתה בהנאת גופו ראה חיים עם אשה אשר אהבת וגו' הרי זו הסתה הנפש ותאות היצר ועד כאן הסתה בהנאת היצר כל אשר תמצא ידך בכחך עשה הרי הסתה בעריות ובשאר העבירות כי אין מעשה וחשבון זה הוא לית דין ודעת וחכמה ולית דיין כלומר אין מי שידע במעשיך וכן אמרו ז"ל כל

המשבר כליו בחמתו יהיה בעיניך כעובד עבודת אלילים שכך אומר יצר הרע היום עשה כך ומחר אומר לך עבוד ע"א וע"כ צריך האדם להתחזק ולעמוד על נפשו ולהלחם בתאוותו כדי שתתחלק מעלתו מן הבהמה שאין מעצור לרוחה מכל אשר תשיג בתאוותה כי התאוה המתגברת על האדם היא מכח נפש הבהמיות ועל כן נמשלו התועים הנמשכים אחרי תאוותם כבהמות כמו שכתוב אדם ביקר בל ילין נמשל כבהמות נדמו: ואמר החכם ומי יודע רוח בני אדם העולה היא למעלה ורוח הבהמה היורדת היא למטה לארץ רצה לומר על נפש הצדיקים שהיא עולה למעלה יש מי שאומר שאין כאן ה"א התימה ואני אומר כי מלת ה"א תוכיח על התמה אך כי ענין הדבר כך הוא כי אמר למעלה מזה הכל הולך אל מקום אחל הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר כלומר אין הפרש במיתה בין הצדיקים ובין הרשעים ואף לא בין האדם והבהמה כי כלם ימותו וישוּבו אל העפר: ואין בכל החיים מי שיכיר מעלה בין זה לזה ומי מכיר במעלת הנפשות אם תעלה נפש הצדיק למעלה ואם תרד נפש הרשע הנמשלת כבהמה למטה לארץ והיא שאול העמוקה אין בכל החיים מי שיכיר אותה המעלה כי אם היוצר לבדו: והענין הזה ידוע מן החכמה בעל המחשבה אך אין בה מופת בחייהם ובמיתתם כי הם שוין זה לזה ועל כן אמר ומי יודע כלומר ומי מכיר במעלתם כי אלו היה המעלה מופת יהיו הטפשים והחכמים שוים בהכרתם אלא שאין בה אות ומופת בחייהם ובמותם והנה הנפשות שוות במותם אל מקום תאותם ותשתלם בחייהם כי נפש הצדיק הלקוחה מן השכל והמתאוה בחייה למקום מוצאה והמשתדלת להיות ולעמוד במקום אשר חוצבה משם שמה חשוב במותה ובהלקחה מן הגוף.

ונפש הרשע המתאוה העולם והנאותיו ולא זכרה מוצאותיה מקדם תשוב במותה אל מקום תאותה. ואלו נברא העולם בדרך שלא יצטרך האדם לתאות היצר ולא יתאוה לא למאכל ולא למשתה במה שהיתה תקוה גדולה לרשעים האבודים בתאוותם והנדחים ביצרם ואך כי היה הפסד גדול בשכר הצדיקים שהם נלחמים בתאוותם תמיד לכוין דעתם לדעת קונם ושכרם מרובה עד אין חקר ותכלה כאשר אמר הכתוב עין לא ראתה אלהים זולתך יפשה למחכה לו ואחרי שהיה רצון הבורא וברא עולמו כרצונו וברא את האדם יחידי עשה לו עזר כנגדו והטיל עליו אהבת עולם ותאוותו כמו שאמר הכתוב גם את כל העולם נתן בלבם וצוה עליהם מצות פריה ורביה כדי לישב עולמו כמו שכתוב לא תהו בראה לשבת יצרה ואחרי המצוה ההיא צוה לאדם שידבק באשתו ולא באשת חבירו והזהיר עליו כמה אזהרות וכמה עונשין על העריות לכן אנו צריכין לברור את המותר מתוך האסור וקבול השכר מתוך שלום העון.

כי המצוה הזאת צוה עליה הבורא שתי מצות עשה ואחת לא תעשה לאדם ולאשתו שארה כסותה ועונתה לא יגרע והמקיים שני מצות עשה ואחד לא תעשה שכר הרבה יש בדבר והמפסיד שכרו בקלקול מעשיו ומאבד מתנותיו בגועל מחשבותיו ראוי להקרא בער וסכל ופתי: ועתה יש עלינו לדעת ולהבחין אי זו היא המחשבה הנכונה במעשה הזה ואי זו היא המחשבה המקלקלת אותו והמפסדת את שכרו והמביאה עליו רעה תחת טובה: והנה דרשתי וחקרתי במעט שכלי ומצאתי תוכן המעשה הזה על ארבע כונות לבד ועל החמישית לא מצאתי ומן הארבע כונות מצאתי בהן שלש שהן עיקר קבול השכר והרביעית קרובה היא לקבל שכר ושכרה מן השלש.

והריני מפרש הדברים על אופניהם הארבע כונות אשר המעשה נכון עליהם: הראשונה לשון פריה ורביה והיא נכונה מכלן כי הוא מקיים בה שתי מצות עשה: והשנית לתקון כמו שאמרו חכמים ז"ל שלשה חדשים הראשונים קשה לאשה וקשה לולד אמצעיים קשה לאשה ויפה לולד אחרונים יפה לאשה ויפה לולד שמתוך כך הולד יוצא מלובן ומזורז וגם הנכונה נמשכת בכונת פריה ורביה.

והשלישית אעפ"י שאין בו לא זה ולא זה כגון שילדה אשתו והיא מניקתו אלא שהיא משתוקקת אליו והוא מכיר בה שהיא משתדלת ומתרצה לפניו ומתקשטת עצמה לפניו בעבור שיתן דעתו עליה וכן בעת צאתו לדרך שהאשה משתוקקת אליו גם על אלה יש קבול שכר והיא היא מצות העונה שאמרה תורה דמיון שארה כסותה שהם צרכי האשה והנאותיה.

והרביעית שהוא רצה לגדר את עצמו מן העבירות כדי שלא יתאוה לעבירה כי הוא רואה יצרו מתגבר ומתאוה אל הדבר ההוא גם זו יש בה שכר אבל לא כראשונות לפי שהוא יכול לרדות ביצרו ולכבוש תאוותו כענין שאמרו אבר קטן יש בו באדם משביעו רעב מרעיבו שבע ועוד אמרו יצר תינוק ואשה תהא שמאל דוחה וימין מקרבת מ"מ מי שכונתו לכך שיהא שבע מן ההיתר כדי שלא ירעב ויתאוה לאסור כונתו לטובה ויש לו שכר כאדם שיוכל להתענות יום אחד בלא טורח גדול ולא ימות ולא יחלה ולא יצטער הרבה ואעפ"כ הוא אוכל מעט כדרך שאר בני האדם שאינו נתפש על אותה אכילה והוא מקבל עליה שכר שמראה עצמו הנאה ואינו מצטער ואינו רוצה לצער אותה כענין שנאמר צדיק אוכל לשובע נפשו ואומר גומל נפשו איש חסד הרי אלו ארבע הכונות הנכונות אל המעשה הזה ואיך יש הפרש בין הכונה הרביעית לשלשה הראשונות אם יתכוין לעצם הכונות שאמרנו יש לו שכר גדול כאדם שהוא מקיים את המצוה כהלכתה ואם לא יתכוין לגצם הכונה אלא להנאת עצמו גם הוא יש לו כאדם שעשה מצוה שלא בכונה אך לא כמתכוין לשם מצוה.

והכונה הרביעית אם לא יתכוין לגדור עצמו מן העבירה אלא להנאת עצמו הוא מתכוין אין לו שכר של כלום כי הוא אינו צריך לא לולד ולא לתקון הולד ולא לשמחת האשה כי אמרה שאינה צריכה לו ואם צריך לאותו דבר מתאוה היצר צריך הוא לתת שכר למעשיו ותהי' כונתו להנצל בו מן האסור ואם לא נתכוין כן הנה הוא בדרך הסתת היצר וקרוב היצר להפסד ורחוק הוא מן השכר אבל מי שאינו צריך לדבר ואין יצרו גובר עליו והוא מעורר את תאוותו ומביא עצמו לידי קושי ותאוה כדי להשביע יצרו ולמלאות תאוות לבו מהנאת העולם ותאותם גם אין בו אחת משלשת הדרכים הראשונים ודאי הוא הדרך לעצת היצר שאמרנו בתחלה ראה חיים עם אשה אשר אהבת כי היא חלקך בחיים.

ומן ההיתר יביאנו ויסיתנו אל האסור ועל זה ארז"ל המקשה עצמו לדעת יהא בנדוי ואמרינן לימא אסור משום דקא מגרי יצה"ר בנפשיה והעושה המעשה הזה דומה לאדם שהוא שבע ואוכל יותר מדאי ושותה יותר מדאי עד שאוחזו דם ותמות. עוד יש מחשבות אחרות המקלקלות אתהמעשה ההוא והמפסידות את שכרו והמחליפות עליו רעה תחת טובה ושלוש העונות תחת קבול השכר והן כאותה ששנינו בחיצונה.

תניא אמר ר' נתן וברותי מכם את המורדים ואת הפושעים ביי אלו בני תשע מדות בני אסכ"ת מ"ש גע"ח בני אסנת בני אנוסה בני נדוי בני מריבה בני שכרות בני גרשות הלב בני ערבוביא בני חצופה. ותניא ולא תתורו אחרי לבבכם וגו' מכאן אמר ר' נתן שלא ישתה אדם בכוס זה ויתן עיניו בכוס אחר ואמר רבינא לא נצרכה אלא לשתי נשיו.

שאלו את אימא שלום מפני מה בניך יפים ביותר אמר להם כשהוא מספר עמי אינו מספר אלא בחצי הלילה מגלה טפח ודומה כמי שכפאו שד אמרתי לו מה טעם כדי שלא יהא דעתי באשה אחרת ונמצאו בניו באים לידי ממזרות והריני מפרש את הענינין הללו כדי שיבין מהן תוכן המעשה כי מה שאמרה שהוא מספר עמה בשעת תשמיש פ"י בעלי הגמרא דוקא במילי שהיה כעס עמו והוא צריך לרצותה שאינו רשאי עד שיפייסנה בענין הזה הוא רשאי לדבר עמה לרצותה בכל עניני ריצוי אבל אם אינו צריך לרצותה אינו רשאי לדבר עמה בדברים אחרים חוץ מדברים הצריכים לתשמיש של אותה שעה.

ועוד אני מפרש כי מה שאסרו לדבר בשעת תשמיש בדברים אחרים לא תהא סבור בעוד שמשמש בלבד אלא אף משתבעה לתשמיש שוב אינו רשאי לדבר עמה בדברים אחרים חוץ מדברים הצריכים לתשמיש של אותה שעה והכל שלא יתן דעתו על אשה אחרת בעוד שהוא משמש. ולמדתי דבר זה ממה שאמרו במי שצריך לרצותה שמפייס ואח"כ בועל מכלל דמי שאינו צריך לרצותה אינו רשאי לדבר אפ"י קודם בעילה ואם ספר ושמע עליו אמרו מגיד לאדם מה שיחוו אפ"י שיחה יתירה שבין מיש לאשתו מגידין לו בשעת הדין ועוד אמרו חרשין מפני מה הוין מפני שמספרין בשעת תשמיש ואוקמה בנדריים מפני שמספרין במילי אחרניית' ומה שהיה מגלה טפח ומכסה טפח.

שמעתי בפירושו שלא היה ממרק כל האבר בשעת תשמיש כדי למעט הנאתו ממנה ודומה כמי שכפאו שד אדם שהוא עושה הדבר מאונס שאין מתכוין להנאתו מה טעם כדי שלא יתן דעתו באשה אחרת כך שמעתי ולא נתישב עלי לפי שאין הטעם דומה למעשה אלא היה לו לומר מפני שאינו להנאות מן העולם ואינו עושה אלא לשם המצוה בלבד.

ושמעתי בפירושו עוד כי מגלה טפח ומכסה טפח שבאשה קאמרי' כלומר עכשיו מגלה אותו בשעת תשמיש לצורך ועכשיו מכסה אותו לומר שלא היה מאריך באותו מעשה ודומה כמי שכפאו שד. פ"י דומה כמי שביעתו השד ונבעת ומניח כל המעשה כ"כ היה מקצר התשמיש.

ועתה לזה הפירוש יבא הטעם לכל המעשה כי מה שלא היה מספר עמה אלא בחצי הלילה גם הוא מאותו הטעם כדי שלא יזכור קול האנשים והנשים ששמע היום ולא ישמע קול המשכימים בבקר. וגם קוצר המעשה מן הטעם הזה כדי הוא שלא יכנס שום מחשבה בתוך המעשה אלא שיש לדקדק על זה הפירוש א"כ לא היה משהא עצמו על הבטן.

וכבר ארז"ל בשכר שמששים עצמן על הבטן הוויין להם בנים זכרים. וזו אינה קושיא כי לכל לבבותדורש ה' וכל המעשים שהם לשם שמים טובים הם ומי שאומד את עצמו

שיוכל לעשות כך ולא תכנס עליו מחשבה אחרת והוא משהא עצמו כדי שתהנ' האש' מן המעשה ותזריע מתכוין לעשות מצוה ועושה אותה והקב"ה נותן לו שכרו בבנים זכרים.

ומי שאינו בטוח בעצמו בכך וממהר את המעשה כדי להנצל מן החטא גם הוא עוש' מצוה והקב"ה משלם שכריו בבנים יפים וגם הוא כבר הודיע אותה הטעם והיתה דעתה נסמכת עמו על כך. ועוד שמעתי בפירושו כי אגלה טפח ומכסה טפח משום צניעות הוא ועל הסינר שהיא חוגרת קאמ' כי אף בשעת תשמיש הוא מצריכה לחגרו ומגלה טפח שבה מאותו הסינר בשעת תשמיש ומכסהו בו לאח"כ ודומה כמי שכפאו שד שהמעשה היה עושה ביראה כאדם שהוא נבעת מפני השד וכל זה כדי שלא תכנס שום מחשבה אחרת עליו ואעפ"י שיש בענין הזה עליו צניעות עיקר כונתו לכך היתה ודומה לו דוגמת זה המעשה אמ' בגמרא דבני מערבא בר' יוסי בר תחליפא שכנס יבמתו חמש בעילות בעל ודרך סדין בעל ואותו הענין לא היה אלא לשם מצוה בלבד.

ובני תשע מדות שאמרנו כך הוא פירושו. בני אנוסה אין אתה צריך לומר שאנס את האשה והוליד ממנה בן אלא אף מי שאנס את אשתו בתשמיש וכן שנינו במסכת כלה מפני מה הוויין לאדם בנים זכרים בעלי מומין מפני שהוא תובע' ואינה נתבע' לו פירש שאינה מתרצ' לו ר' יהושע או' מפני שאומ' לו בשעת תשמיש אנוס' אני ואיכ' בינייהו רוצ' ואינה רוצ' וכן אמר במס' עירובין שכל הכופה אשתו לדבר מצוה נק' רע שנ' גם בלא דעת נפש לא טוב.

נמצ' בי האונס אסו' אף באשתו אלא אם הוא צריך לאותו דבר יפייס ואח"כ יבעול. בני שנוא' כמשמעה ואעפ"י שאין בדעתו לגרש' והטעם מפני שהיא כבעל' זנות. ואינה כבעילת אישות. בני נדה ואעפ"י שאין ממזר בן הנדה.

בני תמור' שהוא מתכוין לערוה ונזדמנ' לו אשתו. וי"מ אפי' בב' נשיו שהו' מתכוין לאשתו האחת ונזדמנה לו האחרת והוא סבור כי היא חברתה.

ויש שישואלין לזה הפירוש אם כן יש מהשבטים שהן בני תמורה שהרי יעקב אבינו לרחל נתכווין ונזדמנה לו לאה יש לומר עדין לא נתנה תורה ולא נאסרו בדקדוקי מצות אי נמי אפשר שלא נתעברה בלילה ההוא אלא אי קשיא הא קשיא מאחר שהוא שוגג והוא סבור שהיא היא המתכוין אליה למה נקרא זה מורד ופושע אלא מחוורתא כלישנא קמא בני מורדת דאמרה ליה לא בעינא לך ואעפ"כ הוא משמש עמה הרי היא אצלו כמו זונה ואפי' מדעתה.

והנוסחא האחרת בנ' מריבה שהם מתקוטטים יום ולילה הביא' ההיא אינה אלה זנות שאינה מתוך אהבה בני שכרות שהוא שכור או שהיא שכורה ואין בהם כונת אהבה והרי הסמיכו הכתוב זנות יין ותירוש יקח לב. בני גרושת הלב שבלבו לגרשה וגמר בדעתו לעשות ואחר כך הוא באה עליה.

בני ערבוביא כאשר פירשנו למעלה שהוא משמש עם אשתו ונותן דעתו באשה אחרת ואפילו משתי נשיו. בני חצופה שהיא תובעת בפהרי היא כזונה ואסור לקיימה.

אבל מי שאשתו מרצתו בדברי רצוי ומתקשטת לפניו כדי שיתן דעתו עליה ויזדקק לה הנה על זו אמרו ז"ל שיוצאין ממנו חכמים ונבונים כלאה אמנו שעשתה כן ליעקב ויצא ממנה יששכר שנאמר ומבני יששכר יודעי בינה לעתים. והשנואה שאמרנו שנואה ומרוחקת בשעת תשמיש היא.

שהרי לאה אמנו שנואה היתה מפני רחל ואעפ"כ היה יעקב אבינו נזקק לה מיהו בשעת תשמיש מיהא רצויה היתה לפניו עוד יש לומר שהיא עצמה קרואה שנואה על שלא היה אוהב אותה אהבת יתירה כרחל אבל מכל מקום לא היתה שנואה. וכל אלו בני תשע מדות שאמרנו אפילו יהיו צריכים לפריה ורביה שאין אשתו מעוברת והוא צריך שתתעבר ותלד אם תלך מחשבתו על אחרת או שהיתה אנוסה בשעת תשמיש או שהיו בה אחת מכל המדות שזכרנו פוגם את הולד ופוגם אותו שהוא נקרא מורד ופושע.

עוד יש ענינים אחרים שהן פוגמין את המעשה ומקלקלין אותו ומפסידין את שכרו והם מה שפי' בנדרים א"ר יוחנן בן דהבאי ד' דברים שחו לי מלאכי השרת. חגרים מפני מה הויין מפני שהופכים את שלחנם פי' שנהגו בה מעשה בהמה.

סומין מפני מה הויין מפני שמסתכלין באותו מקום י"מ מפני שהן מסתכלין שם בשעה שהם רוצים לשמש ואעפ"י שבשע' המעש' הוא מצניע עצמו או ביום מאפיל בטליתו או בליל' מכב' מת הנר כיון שעש' כן סמוך לתשמיש בזה עצמו ונהג בה מנהג הפקר וכ"ש אם מסתכלים באותו מקו' שלא בשעת תשמיש שהוא מנהג הפקר והוא היצר בעצמו כאשר פרשנו בטעם הבדיקה ואלמין מפני מה הויין מפני שנושקין באותו מקום חרשים מפני מה הויין מפני שמספרין בשעת תשמיש.

הראשונות מפני שנהגו בה מנהג הפקר. והרביעית מפני שעושה המעשה כעין זנות שאינו לו ועושה ומה שאמר רבי יוחנן אין הלכה כר' יוחנן בן דהבאי אלא כל מה שאדם רוצה לעשות באשתו עושה משל לדג הבא מן הצייד וכו'.

דמשמע שהותר לעשות כן לכתחלה נ"ל שאינו אלא על הפיכת שולחן בלבד כדאיתא בשמעתא דההיא אתתא דאתיא לקמיה דרב אמרה לו ר' שולחן ערכת לפניו הפכו אמר לה מאי שנא מביניתא דמשמע נמי מהכא דהפיכ' שולחן אינו אסור דוקא על הפיכת השולחן לבד אבל על האחרונות אע"פ שאין נדון עליה דין חמור מכל מקו' אסור יש בהן כאשר אמרנו למעלה שאסור לאדם לספר בדברים אחרים בשעת תשמיש אלא אם כן הם צרכי תשמיש או שהוא צריך לרצותה ובמסכת חגיגה אמרו מגיד לאדם מה שיחו אפילו שיחה יתירה שבין איש לאשתו מגידין לו בשעת הדין וכן המסתכלין באותו מקום עוברין על הצנע לכת עם אלהיך ומעביר את הבושה מעל פניו וכתוב בעבור תהיה יראתו על פניכם זו הבוש' לבלתי תחטאו שכל המתבייש אינו חוטא וכל שכן הנושקין שיש בהן כל אלה ועוד שעוברין משום בל תשקצו את נפשותיכם כאשר אמרו רבותינו ז"ל האי מאן דשתי מיא בקרנא דאומנא עבר משום בל תשקצו ורב כהנא דהוהמעבר שושיבא על פומיה ואמר ליה רב שקליה דלא לימרו מיכל קא אכיל וקא עבר משום בל תשקצו וכל שכן הך.

והפיכת השולחן עצמו שהתירו אומר אני דוקא שהיא מתרצית עמו לדעתה על ידי ידי ריצוי אבל אם הוא כופה אותה באותה הפיכה ודאי אינו ניצל מן החטא ואני קורא עליו גם בלא דעת נפש לא טוב שהרי אמרו חכמים ואין ברגלים חוטא זה הבועל ושונה. והקשו עליו והא אמרינן הרוצה שיהיו זכרים יבעול וישנה ותריץ ליה לא קשי' כאן לדעת כאן שלא לדעת הנה זה הבועל ושונה וכונתו לעשות בנים זכרים וכיון שהוא עושה שלא מדעת נקרא חוטא.

מי שמענה את דעתה והופך את שולחנו שלא מדעתה כל שכן שהוא חוטא. ויש מי שאומר מי שהופך שולחנו כיון שהוא רוצה לתשמיש אע"פ שהיא מוכרחת בהפיכת השולחן מותר משא"כ בבוועל ושונה שלא מדעתה שכל הבעילה על כרחא היא ואסור מפני שהוא בעילת זנות.

והראיה על זה האשה הבאה לפני רבי ואמרה לו ופשוטו של דבר דומה שלא היו הן רוצין ואעפ"כ התירו להן. ואני אומר שאין ראייה מזה שאפשר שנתרצו להו על ידי ריצוי אלא שבא לדרוש אם היה בדבר מסור אם לאו.

וכל לשון המשנה נראה לי דאסור לעשות בה שום דבר שלא מדעתה עד שיפייס ותתרצה. ושנינו במסכת כלה הוא למטה והיא למעלה זו היא דרך עזות שמשו שניהם כאחד זו היא דרך עקש.

ואם ישאל אדם על מה שאמרו ז"ל יצר תינוק ואשה תהא שמאל דוחה וימין מקרבת כיון שנתנו חכמים מדת עונה לכל איש ואיש כפי כחו וכפי תענוגו כמו שהוא מפורש בכתובות. מה תהיה עוד דחיית השמאל והקרבת הימין.

נשיב ונאמר כי מבלי תוכן הענין נשאלה שאלה זו: ועתה נפרש תחלה מה הן יצר ואשה כי יש תועלת בפתרון הענין: הנה נשיב תשובת השאלה יצר ואשה אמרו בפתרון שני פנים יש מי שאומר יצר הוא התשמיש ואשה הוא שאר עסקי האשה כגון מאכילה ומושתיה ומלבושה ותכשיטיה שלא ירגילוה למלא כל רצונה אך יגער בה פעם ופעמים פן תכבד עולה עליו גם תועיל גערתו שלא תגבר עליו כי אין רעה חולה מרעת האשה כאשר תמשול על בעלה ויש מי שאומר כי האשה היא התשמיש והיצר הוא שאר תאוות העולם שיעמוד האדם כנגדן ולא ימלא את נפשו מהן וזו היא דחיית השמאל אך תהא הקרבת הימין שיאכל לרעבו וישתה לצמא וירא' את נפשו טוב בעמלו ולא יתענה כדי לשמר את נפשו מכל דבר ועוד אמרו בירושלמי עתיד אדם ליתן את הדין וחשבון על מה שראו עיניו ולא אכל ממנו ר' אלעזר הוה מצמת פריטין בכיסיה וזבין בהו מכל מין ומין חדא זימנא בשתא.

הרי פתרונים האלה שאמרו עליהם והם נכונים. ויש ללמד מהן דעת וחכמה ומשניהם נלמוד כי התשמיש צריך שיהא בו דחוי השמאל וכן אמרו במקום אחר אבר יש בו באדם משביעו רעב מרעיבו שבע והזכירו הדבר על דוד שהפך משכבו של לילה למשכבו של יום ונכשל במעשה בת שבע כי בשביל שהשביע את יצרו מאותו דבר התאוה אליה.

עתה נשיב תשובת השאלה ונאמר כי אמתהוא הדבר שנתנו חכמים מדת העונה לכל דבר אחד ואחד כפי כחו. והאחד מהן הטיילים בכל יום.

ואפשר נאמר שתהא השמאל דוחה וימין מקרבת למעט מהם מרשותה ומדעתה כדי שלא יתגבר עליו יצרו במלאת תאותו. אבל מעונת תלמידי חכמים אין למעט שהרי אמרו חכמים אשר פריו יתן בעתו זה המשמש מטתו מערב שבת לערב שבת.

וכל שכן מן העונות האחרות של גמלים ושל ספנים. עוד נאמר כי עונות שנתנו חכמים למלא תשוקת האשה אין רשאי למעט אלא מדעתה ואם יצטרך אל המעשה ההוא הרשות בידו להוסיף כי היא הרביעית מן הכונות שאמרנו כנגד יצרו ולא ימלא כל תאותו בדחיית השמאל ותהא בו הקרבת הימין כדי שלא תבטל עונתו כי ומא מתוך הכניעו את יצרו והלחמו עמו תבטל מצותו.

עוד נאמר כי העונות שנתנו חכמים על דרך הסתם קבעו אותה כי אמדו דעת האשה שהיא מבקשת אתו המעשה והוא צריכה לכך בהשתדלותה עמו ובהתקשטה לפניו והרי הוא חייב לשמחה בדבר שצוה כאשר אמרו בפסחים אמר רב חייב אדם לשמח את אשתו בדבר מצוה אפילו שלא בשעת עונתה ואפילו היא מעוברת וכשהיא צריכה לאותו מעשה קאמר.

וא"ר יהושע בן לוי כל שהיא יראת חטא ואינו פוקדה נקרא חוטא שנאמר וידעת כי שלום אהלך ופקדת נוך ולא תחטא: ואי בשעת עונתה דאורייתא היא דכתיב שאר' כסותה ועונת' לא יגרע אלא לאו אפי' שלא בשעת עונתה וכשהיא צריכה לאותו מעשה. ועוד אמרו חייב אדם לפקד את אשתו בשעה שהוא יוצא לדרך ואמרינן התם אפי' בשעת וסת' מאי טעמא כיון דוסתות דרבנן במקום מצוה לא גזור.

ועוד במסכת כלה מה יעשה אדם ויהיו לו בנים יעשה חפצי שמים וחפצי אשתו: אלו הן חפצי שמים יפזר מעותיו לעניים שנאמר פזר נתן לאביונים. ואלו הן חפצי אשתו רבי אליעזר אומר יפתנה בשעת תשמיש רבי יהושע אומר ישמחנה בדבר מצו' ואחרי שראינו את כל אלה שהאדם חייב לעשות חפצי אשתו ולשמחה במצוה זו בכל עת שהיא צריכה לה על כן התירוה שתהא שמאל דוחה וימין מקרבת פן תסיתנו לעבור על המדה ותמשיכהו אחריה אל הבלי העולם ויאבד מן העולם בעבורה ועל כן צריך האדם לשבר את תאותו ולהכניע את יצרו בדחיית השמאל כדי שלא יבא לידי איסור ויגיע לידי עונש.

וראינו לרבתינו ז"ל שהיו חסידים גדולים והיו גודרים עצמן בכמה גדרים והיו מהן מי שלא היה רוצה ליהנות במלבושים נאים כגון ר' יהודה בר' אלמאי והיה מהם מי שפירש מאשתו אחר שקיים מצות פריה ורביה וכל אחד היה גודר את עצמו לפי מה שהי' מכיר את טבעו ורואה בכמה תקנתו וכן אמרו בהגדה על ענין היצר אברהם השלים עמו ועליו נאמר ברצות ה' דרכי איש גם אויביו ישלים אתו.

דוד עשה עמו מלחמה וראה שלא היה יכול לעמוד בו עמד עליו והרגו שנ' לבי חלל בקרבי פי' אברהם השלים עמו היה יצרו רך וטבעו נח וערב שלא היה צריך לעשות עמו מלחמה כמו שאמרו בנדרים בתחלה אברם שלא היה מולך אלא רמ"ג איברים ולבסוף אברהם שהמליכו על רמ"ח איברים שהוסיפו לו ממשלה על שתי אזנים ועל שתי עינים ועל הגויה אבל דוד היה יצר קשה וחזק והיה צריך לעשות עמו מלחמה בכל יום וכיון שראה שלא היה יכול לעמוד עמד עליו והרגו.

יש מפרשים הרגו בשקים ובתעניות ויש שפירש שפרש מן האשה לגמרי כי ראה שמתוך ההיתר הסיתו אל האסור כדאמרינן משביעו רעב מרעיבו שבע. ובין כדברי זה ובין כדברי זה כיון שראה יצרו מתגבר עליו שם את פניו להכניעו ונלחם עמו כדי להכניעו ולהכריתו.

וכן כל האדם צריך לעשות כן כל אחד ואחד לפי מה שהוא מכיר. ואני רואה הגדר הגדול והשמור המעולה והדרך הטוב להכניע היצר ההוא רעבון הנפש ממעוט הנאותיה ותענוגיה במאכל ובמשתה רק שיהנה מן הריח הטוב ורחיצת החמין לפי שהחמין ערבין לו והמאכל המעט שיאכל יהא מתוקן ומתובל יפה בעבור אשר יערב עליו ותהיה נפשו מקבלתו ומפוייסת במעט ממנו ולעולם ינוח מעט מכדי צרכו ומהשלמת תאוותו ולא ישתה יין כי אם מזוג יפה כדי שלא תטרף דעתו עליו ועל זה אמרו סעודתך הנאתך משוך ירך ממנה.

ושתי תקנות גדולות יש בענין הזה. האחת שלא תזיקנו אכילתו.

והשנית כי ההיא הכנעת היצר ושברון התאוה וכמו שאמרו בסעודה כן הדרך לכל הנאות שבעולם ותענוגיו שלא ימלא אדם מהם כל תאוותו. ואין צורך לומר שישמור אדם מן המאכלים שהוא מכיר שהן מזיקין אותו כי האוכל דברים המזיקין אותו ואפשר זולתן הרי זה פושע בגופו ופושע בנפשו מפני שהוא הולך אחר תאוותו ואינו חושש על אבדת גופו והיא והיא דרך היצר הרע ועצתו הסכלית להטותו מדרך החיים אל דרך המות וידע כל חי המדבר שאין דרך ליצר הרע אלא מדרך ההיתר ופתח דרכו מן המותר אצלו ואם ישמור את הפתח אינו צריך שישמור אחר.

וכבר ערכתי את הכל לפניך בתחלת השער הזה כי דרך היועץ הבליעל ההוא יועצו למלאות תאוותו מן המותר לו ואחרי הרגילו אותו בהיתר והרגיל את נפשו ולהיות שוקקה בכל עת ולהיותה מוכנת אל רעבונה יסיתנה אל האסור הקל ומן הקל אל החמור כאשר אמרתי לך. ועל זה הזהר בהיתר ואם תגדר בו את עצמך ותמעיט תאוותך מן המותר לך מובטח אתה שלא יסיתך עוד יצרך אל האסור כ"א יעלה על לבך דבר אסור מיד אתה נושא קל וחומר לעצמך במותר לי נאסרתי באסור לי לא כל שכן מן המעשה ואל יתענה אדם ענוי נפש פן יחלש לבו ויתקלקלו מעשיו וטבעיו ויתערבב מוחו ויהיה הפסדו מרובה משכרו כי יבטל מן התורה ומן התפלה ואם ילמוד לא תהיה תורתו מיושבת ולא יסכים להלכה ולפלפול השמועה לפי שאין התורה נקנית אלא מתוך שמחה ואל ימנע עצמו מכל שמחת מצוה ומכל הנאת מצוה רק שיהיו עיניו פקוחות כנגד היצר ויהיה נזהר עליו פן ימלא כל תאוותו ואם יחלש לבו על מיעוט אכילתו טוב לו שיאכל שני פעמים ביום מעט מעט ואל ימלא כריסו בפעם אחת.

ואם לא יזדמן לו לאכול יהיה לו מן המרקחות המיישבות הלב ויאכל מהם מעט ויתחזק לבו גם אם יראה בעצמו ובטבעו שיהא צריך להתענות יום או יומים בשבוע יתענה הכל לפי תאוותו כי היושב בתעניות והוא צריך לו נקרא קדוש ובלבד שלא יבטל מן התורה ומן המצות בעבורו. גם השבועה שהיא חמורה התירוה לגדור את עצמו בה מן העבירות כאשר אמר בועז חי ה' שכבי עד הבוקר.

אמרו חכמים שהיה יצרו מקטרג עליו כל הלילה ואומר לו אתה פנוי והיא פנויה והאשה נקנית לך בבעילה לך ובעול אותה ותהיה לך קנויה בבעילה. קפץ בועז ונשבע כנגד יצר הרע חי ה' אם אעשה זאת ולאשה אמר שכבי עד הבקר כי כל האדם יוכל לדעת בעצמו הגדר שיהיה טוב לו אם ההכנעה או השבועה.

ואני רואה שאין טוב מן ההכנעה ורעבון הנפש כאשר אמרתי ואם יצטרך עוד אל השבועה ישבע ויקיים כענין שאמר דוד נשבעתי ואקיימה לשמור משפטי צדקך והראש לכל הגדרים שישמור האדם את עיניו מכל מה שאינו שלו ואף אם ימעט ראייתו ממה שהוא שלו אז יקרא צנוע וביישן כענין שאמרו על אותו האיש שהיתה אשתו חגרת ולא הכיר בה עד יום מותה.

ואמרו עליו כמה צנוע אדם זה שלא הכיר באשתו. ואם ישמור עיניו נמצא לבו שמור ומתוך שיהיו עיניו ולבו שמורים נמצא כולו שמור כי מ"י שלשה חושים שבאדם העון נגמר.

הראיה.

והמחשבה.

והמשוש.

ואם יש בו חוש הרביעי גם הוא משמש את המשוש והוא חוש השעע איננו קרוב לחוש המחשבה והראות כי הוא מביא מיד אל חוש הלב וחוש הלב מביא אל המשוש ועל זה הזהיר הכתוב ועל תתורו אתרי לבבכם ואחרי עיניכם: יאמרו בהגדה לבא ועינא תרי סרסורי דחטאה אינון וכן אמר החכם תנה בני לבך לי ועיניך דרכי תרצנה הב לי לבך ועיניך ואנא ידע דאת דילי.

והראשון לכל הראשים כלם שידע אדם את יוצרו ויכיר את כחו ויתן לבו למי יעבוד וממי יירא ומצות מי יעשה ומי הזהירו כמו שאמר דוד לשלמה דע את אלהי אביך ועבדהו בלבב שלם. ואם הוא נעלם מעיני כל חי אך הוא נמצא בלבבות ונמצא במחשבות וידע כל נוצר שמינו נפרד מן היוצר ואינו מחובר לו כי כל מחובר מוגבל וכל מוגבל מחודש.

והבורא יתעלה אין בו מכל מדות האלה כי הוא קדמון לא מוגבל ולא מחודש אף כי הבורא את יש מאין ואם הוא שמחפצו ומצונו לעשות מצותיו ולקבל שכרו אם טוב ואם רע אם ישותו חוצצת ולא מתפרדת מגבלת ולא ממעטת כי הוא כאין נגדו כראשיתו וכקדמותו. והבורא יתעלה הוא מקום עולמו ואין עלם מקומו ותבנית הדבר כאשר העולם מלא מן האויר והכל נכנסין בתוך האויר נרגשין ממנו ואינו נראה להם.

ואם דמה הכתוב ביד הבורא כחומר ביד היוצר להשמיע את האזן מה שהיא שומעת. אך המשל רחוק מן המליצה כרחוק מזרח ממערב כי היוצר העושה מלאכת החומר אף על פי שעושה הכלי מן העפר הדק הנה העפר הקדמו קדם את הכלי וקדם את היוצר האומן ועל מעשה ידי האומן חוצצין לפניו ומפרידין בינותיו וממעטין ראות עיניו ודוחקין עליו אך הבורא יתברך ויתעלה קדמו דבר ויש מאין ברא הכל ועל כי אין לפניו לא חוצץ ולא מפריד ועל כן החי יתן אל לבו כי רואה את בוראו מה שאין עיניו רואות.

ואם יחטאו הידים והרגלים ושאר איברי הגוף בלא דעת הלב הנה הם שוגגים בעבור כי הם כסומא שאינו רואה ואוכל מה שיבא לידו בחזקת התר או כי ירוק כנגד האדם מבלי ידיעה כי לא היה יודע שהיה אדם עומד כנגדו ואינו ראוי להענישו אך מי שהוא תופס בידו ואם הוא דבר האסור ואוכל אותו ואם יעמוד אדם נגדו וירק בפניו הלא נענש על אלה עונש גדול.

כן חטאת הלב והמחשבה כי הם רואים את בוראם בכח כונתם ושכלם ואם יחטאו כנגדו ולא יבושו ולא יכלמו מפני בוראם העומד לנגדם ויעוזו פניהם לפני יוצרם כמה גדול עונשם כאדם שעובר על מצות המלך בפניו שהעונש שלו מרובה ונכפל ממנו שהוא נסתר ממנו ועובר על מצותיו. ואתה בן אדם שים לבך לכל הדברים האלה ראה תכונתם ובאזניך שמע ואת עיניך תפקח ותראה תמונת יוצרך העומדת נגדיך וראה כי הוא בשמי' ממעל ואתה על הארץ.

ונשמר' מכל דבר רע שלא יהרהר אדם ויבא לידי טומאה בלילה מכאן אמ"ר פנחס בן יאיר זהירות מביאה לידי זריזות זריזות מביאה לידי נקיות נקיות מביאה לידי טהרה טהרה מביאה לידי קדושה קדושה מביא לידי ענוה ענוה מביאה לידי יראת חטא יראת חטא מביאה לידי חסידות חסידות מביאה לידי תחיית המתים תחיית המתים מביאה לידי אליהו זכור לטוב.

הזהירות הוא שאדם נזהר ונשמר קודם שיבא מעשה לידו והזריזות היא בשעת מעשה שיעשה את מצותו בזריזות ולא על דרך עצלות. ואם יבא חטא לידו יברך ויפרח ממנו בזריזות.

הנקיות הוא נקיות גופו ובגדיו מן הלכלוך כענין שאמרו חכמים כל תלמיד חכם שנמצא רבב על בגדו חייב מיתה: הטהרה היא באה מכלל הטומאות שישמור עצמו מן הטומאה ואם יגע בטומאה יטהר עצמו ויאכל חוליו בטהרה. קדושה קדושת הלב והמחשבה כאשר אמרנו.

חסידות הוא העושה לפנים משורת הדין בכל דבר נקרא חסיד. וכל אלה מפורש טעמם מן המקראות בשקלים ירושלמי תני רבי בשם ר' מאיר הקבוע בארץ ישראל ומדבר בלה"ק ואוכל חוליו בטהרה וקורא את שמע בבקר ובערב יהא מובטח שהוא בן העוה"ב. יהי רצון מלפניך אלהי השמים שנזכה לימות משיחנו ולחיי העה"ב עם כל ישראל חברים: נשלם ספר הקדושה: שבח והודאה לבורא עולם בששה: